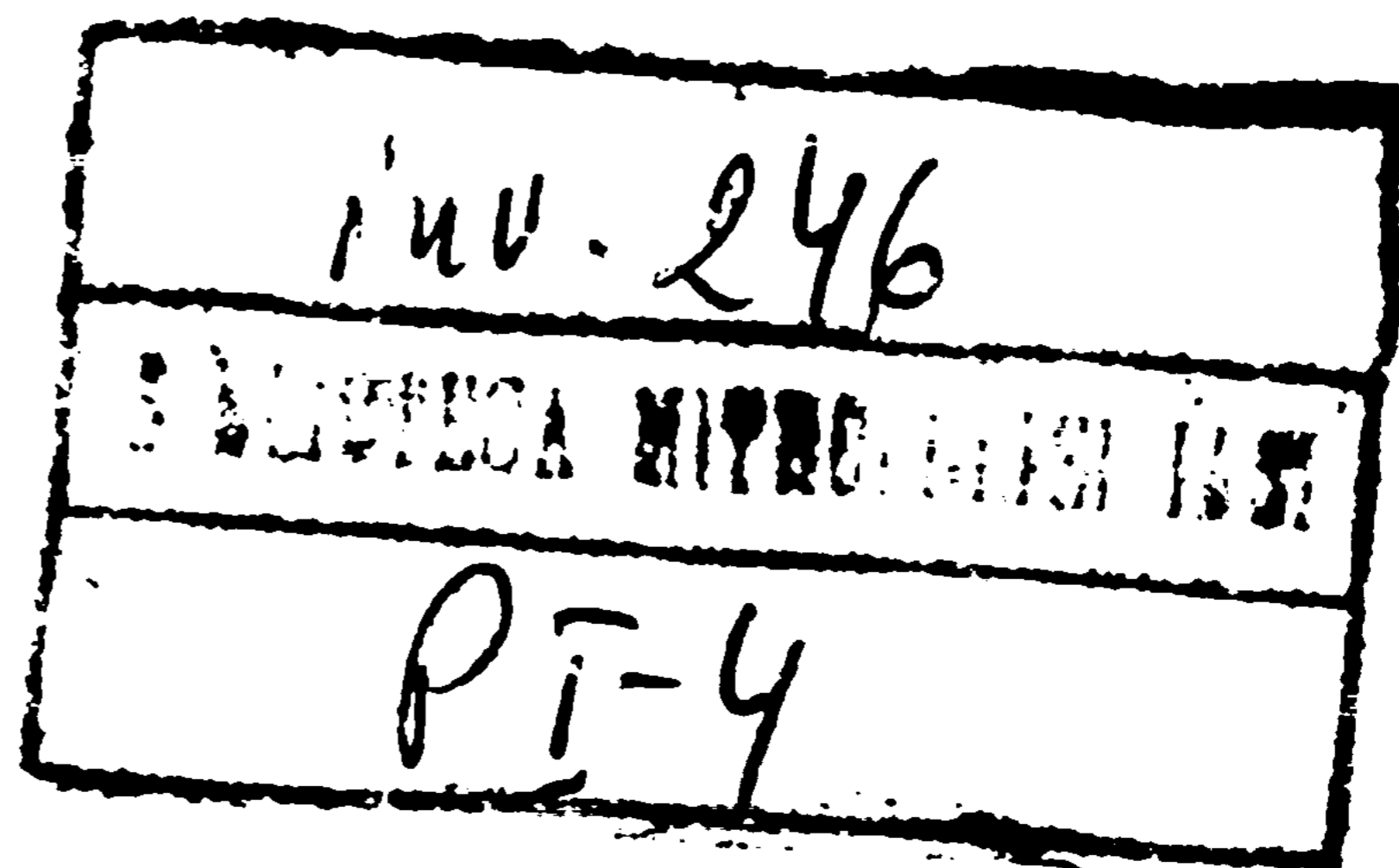

1767

B I S E R I C A
O R T O D O X Ă R O M Î N Ă

:: :: B U L E T I N U L O F I C I A L A L P A T R I A R H I E I R O M I N E :: ::

A N U L L X X I I I

Nr. 1-2

I A N U A R I E - F E B R U A R I E 1 9 5 5

C U P R I N S U L

ANIVERSĂRI

- Sărbătorirea D-lui Dr. Petru Groza, Președintele Prezidiului Marii Adunări Naționale, cu prilejul împlinirii a 70 de ani 3

PASTORALE, SCRISORI IRENICE, MESAGII

- Scrisoarea irenică trimisă de I.P.S. Patriarh Justinian, cu prilejul Sfințelor Sărbători ale Nașterii Domnului 1954 10
- Scrisori irenice primite de I.P.S. Patriarh Justinian cu prilejul sărbătorii Nașterii Domnului 1954 12
- Scrisori și telegrame de felicitări primite de I.P.S. Patriarh Justinian, cu prilejul sărbătorii Nașterii Domnului 1954 și Anului Nou 1955 17
- Telegrama de felicitare trimisă D-lui Dr. Petru Groza de Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian 24
- Telegrama de răspuns a D-lui Dr. Petru Groza, Președintele Prezidiului Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Române 25

IN APARAREA PACII

- Infăptuiri în lupta pentru pace în anul 1954, de **TEODOR N. MANOLACHE** 26
- Sesiunea de la Stockholm a Consiliului Mondial al Păcii 38
- Cuvîntarea rostită de I.P.S. Mitropolit Nicolae al Crutei și Colomnei la sesiunea de la Stockholm a Consiliului Mondial al Păcii, traducere de **Pr. I. GAGIU** 44
- Calea păcii și calea războiului. Importanța declarației adoptată de Conferința țărilor europene ținută la Moscova între 29 noiembrie și 2 decembrie 1954, de **Diac. Prof. N. I. NICOLAESCU** 49
- Glasul conștiinței întregii umanități: Apelul Biroului Consiliului Mondial al Păcii pentru împiedecarea dezlănțuirii războiului atomic 61
- Chemarea Comitetului Permanent pentru Apărarea Păcii din R.P.R. 64
- Indemnul adresat de I.P.S. Patriarh Justinian către clerul și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române 66
- Mesajul I.P.S. Mitropolit Nicolae al Ardealului, către românii din America 68
- Culte religioase din țara noastră sprijină Apelul de la Viena al Biroului Consiliului Mondial al Păcii 70
- O nouă contribuție la cauza păcii 78

VIATA BISERICESCA

- Treizeci de ani de la înființarea Patriarhiei Române 81
- Deschiderea cursurilor de îndrumare pastorală pentru a XXI-a serie de preoți Serbarea patronilor Institutului Teologic Universitar din București 96
- Aniversarea zilei de naștere a Sanctității Sale Patriarhul Justinian 102
- Incrustări pe răbojul legăturilor frățești dintre Bisericele Ortodoxe, de **Pr. N. CAZACU** 108
- Din viața Bisericilor Ortodoxe de peste hotare 112

INDRUMĂRI PASTORALE

- Povățuiri și îndemnuri părintești. Spicuri din pastoralele de Crăciun ale Ierarhilor Bisericii Ortodoxe Române, de **Pr. I. G.** 117
- Pentru o justă interpretare și aplicare a regulamentelor bisericesti, de **Pr. VASILE ȘTEFAN**, inspector general bisericesc 130

RECENZII

- Un îndreptar duhovnițesc. — I.P.S. Mitropolit Sebastian al Moldovei și Sucevei: «Osteneli chiriarhale», de **Dr. N. TANISLAV** 141
- Revistele Centrelor Mitropolitane din Patriarhia Română 148

COMEMORĂRI

- O sută de ani de la moartea lui Anton Pann, de **Diac. Prof. GH. I. MOISESCU** 162

PARTEA OFICIALĂ

- Înștiințare pentru deschiderea șantierului și cursurilor teologice de pictură bisericească pe anul 1955 192

A N I V E R S Ă R I

SĂRBĂTORIREA D-LUI DR. PETRU GROZA, PREȘEDINTELE PREZIDIULUI MARI ADUNĂRI NAȚIONALE CU PRILEJUL IMPLINIRII A 70 DE ANI

La 6 decembrie 1954, Dl. Dr. Petru Groza, președintele Prezidiului Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Române, a împlinit vârsta de 70 de ani.

Cu acest prilej, Comitetul Central al Partidului Muncitoresc Român și Consiliul de Miniștri al Republicii Populare Române au adresat D-lui Dr. Petru Groza o scrisoare de calde felicitări, în care se spune printre altele:

„Încă în anii întunecați ai regimului burghezo-moșieresc, Dumneavoastră v-ați alăturat luptei forțelor democrate antifasciste pentru pace, democrație și progres social. În timpul celui de al doilea război mondial ați participat la lupta pentru răsturnarea dictaturii militaro-fasciste și trecerea României de partea lagărului antihitlerist.

„Oamenii muncii din țara noastră văd în persoana Dv. pe eminentul om politic și de stat care, după 23 August 1944, a desfășurat o activitate plină de energie pentru înfrângerea cercurilor reacționare, pentru înfăptuirea transformărilor democratice, pentru apărarea independenței patriei. Ați câștigat stima celor mai largi straturi ale poporului nostru, ca slujitor credincios al intereselor patriei, ca militant neobosit pentru pace și prietenie între popoare, pentru prietenie și colaborare frățească cu țările lagărului democratic, în frunte cu Uniunea Sovietică“.

Exprimînd sentimentele întregului nostru popor, scrisoarea Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român și a Consiliului de Miniștri al Republicii Populare Române se încheie făcînd D-lui Dr. Petru Groza urări de „ani mulți de sănătate, fericire și muncă rodnică pentru dezvoltarea și întărirea Republicii Populare Române“.

Cu același prilej, printr-un decret al Prezidiului Marii Adunări Naționale, s-a conferit d-lui Dr. Petru Groza, Ordinul „Steaua Republicii Populare Române“, clasa I-a, „pentru merite deosebite în opera de făurire și întărire a statului democrat-popular“. Solemnitatea decorării a avut loc în după amiaza zilei de 6 decembrie 1954, la Prezidiul Marii Adunări Naționale. La solemnitate au luat parte conducători ai Partidului Muncitoresc Român și ai Guvernului Republicii Populare Române, în frunte cu: Gh. Gheorghiu-Dej, Gheorghe Apostol, I. Chișinevschi, Chivu Stoica, Miron Constantinescu, P. Borilă, precum și acad. Mihail Sadoveanu, acad. prof. dr. C. I. Parhon, acad. prof. Traian Săvulescu, acad. prof. P. Constantinescu-Iași, acad. I. Murgulescu

și alții. După ce s-a citit decretul Prezidiului Marii Adunări Naționale și după ce acad. Mihail Sadoveanu, vice-președinte al Prezidiului Marii Adunări Naționale, i-a înmînat înalta distincție, Dl. Dr. Petru Groza a răspuns felicitărilor ce i s-au adresat, spunînd printre altele: „Mulțumesc partidului și tuturor prietenilor pentru marele ajutor ce mi l-au dat în îndeplinirea sarcinilor mele, pentru învățămintele lor care mi-au servit atît de bine în muncă. Mulțumesc din toată inima pentru cinstea care mi se face. Ea constituie pentru mine o obligație de a da o contribuție tot mai mare la construirea noii noastre orînduiri, la întărirea patriei noastre, la întărirea frontului păcii. Imi iau angajamentul să depun toate eforturile pentru a-mi îndeplini această obligație“.

În seara zilei de 7 decembrie 1954, Prezidiul Marii Adunări Naționale și Consiliul de Miniștri al Republicii Populare Romîne au dat o masă în cinstea D-lui Dr. Petru Groza, cu prilejul împlinirii a 70 de ani. Au participat conducători de seamă ai statului, numeroase personalități din viața politică și culturală a țării noastre, precum și șefii diferitelor culte religioase, în frunte cu Inalt Prea Sfințitul Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Romîne. În timpul mesei — care a decurs într-o atmosferă de caldă prietenie — participanții au ridicat numeroase toasturi în cinstea sărbătoritului.

*

Cu prilejul celei de a 70-a aniversări, Dl. Dr. Petru Groza a primit numeroase telegrame de felicitări și urări, din partea a numeroși conducători ai vieții publice de peste hotare. Astfel, au exprimat președintelui Prezidiului Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Romîne, calde urări de sănătate și viață lungă: K. Vorosilov președintele Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S., Mao Tze-dun, președintele Republicii Populare Chineze, Aleksandr Zavadski, președintele Consiliului de Stat al Republicii Populare Polone, Antonin Zapotoky, președintele Republicii Cehoslovace, Istvan Dobi, președintele Prezidiului Republicii Populare Ungare, W. Pieck, președintele Republicii Democrate Germane, Ho Și Min, președintele Republicii Democrate Vietnam, Vilko Cervencov, președintele Consiliului de Miniștri al Republicii Populare Bulgaria, Kim Du Bon, președintele Prezidiului Adunării Populare Supreme a Republicii Populare Democrate Coreene.

Deasemenea, Dl. Dr. Petru Groza a primit din partea Prea Fericitului Patriarh Alexei al Moscovei și al întregii Rusii o telegramă cu următorul cuprins: „Vă felicit din toată inima cu prilejul celei de a 70-a aniversări. Vă urez fierbinte ani mulți de sănătate și muncă rodnică pentru gloria minunatei Dv. patrii“; iar din partea Inalt Prea Sfințitului Mitropolit Nicolae al Krutiței și Colomnei, următoarea telegramă: „Mă bucur, scumpe Dr. Petru Groza, că sărbătoriți cea de a 70-a aniversare a Dvs. Vă urez din toată inima mulți ani de muncă rodnică pentru binele patriei Dvs. dragi și al omenirii întregi“.

*

Biserica Ortodoxă Romînă a ținut, la rîndul său, să aducă un cald omagiu D-lui Dr. Petru Groza, cu prilejul împlinirii a 70 de ani. Pentru aceasta, în dimineața zilei de 6 decembrie 1954, s-a ținut în sala de ședințe a Adunării Naționale Bisericești din Palatul Patriarhal, o ședință solemnă a Sinodului Permanent și a Consiliului Național Bisericesc, sub președinția Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian. Au mai fost de față: delegații eparhiilor Bisericii Ortodoxe Romîne, profesorii Institutului Teologic Universitar din București și numeroși preoți din Capitală. Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, împreună cu D-l Dr. Petru Groza, președintele Pre-

Dr. PETRU GROZA
PREȘEDINTELE PREZIDIULUI MARI ADUNARI NAȚIONALE
A REPUBLICII POPULARE ROMINE

zidiului Marii Adunări Naționale a R.P.R., au intrat în sala de ședințe însoțiți de Inalt Prea Sfințiții Mitropoliți: Sebastian al Moldovei și Sucevei, Nicolae al Ardealului, Firmilian al Olteniei și Vasile al Banatului, fiind întâmpinați cu multă însuflețire de întreaga asistență, care a cântat rugăciunea „Bine ești cuvântat Hristoase Dumnezeu nostru“.

Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a deschis ședința solemnă, arătând că Biserica Ortodoxă Română omagiază în persoana D-lui Dr. Petru Groza pe cel mai vechi și mai statornic colaborator al ei, pe cel mai vechi reprezentant al credincioșilor ortodocși în Adunarea Națională Bisericească. Inalt Prea Sfinția Sa a citit apoi următorul „Act omagial“, întocmit de Sinodul Permanent și de Consiliul Național Bisericesc, pentru a da expresie sentimentelor de recunoștință și de prețuire, pe care ierarhii, clerul și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române le poartă Președintelui Prezidiului Marii Adunări Naționale, Dr. Petru Groza:

ACT OMAGIAL

Cu prilejul împlinirii a 70 de ani de la data nașterii Președintelui Prezidiului Marii Adunări Naționale, Domnul Dr. Petru Groza, membru în Adunarea Națională Bisericească și în Consiliul Național Bisericesc, ale Bisericii Ortodoxe Române,

noi — membrii Sinodului Permanent și ai Consiliului Național Bisericesc, în numele tuturor forurilor centrale de conducere ale Bisericii Ortodoxe Române, al preoțimii și al dreptcredincioșilor săi fii duhovnicești,

întruniți în ședință solemnă la Palatul Patriarhal și însuflețiți de o deosebită prețuire a activității sale bisericești și patriotice, desfășurată timp de peste 45 ani,

am simțit îndemnul, să dăm expresie sentimentelor ce ne stăpînesc, față de marele fiu al Bisericii și al Patriei, iubit și cinstit de întreaga obște românească.

Ca fiu al Bisericii și ca exponent al maselor de credincioși, ales, încă din anul 1909, deputat sinodal al Arhidiecezei Ortodoxe Române de Alba Iulia și Sibiu, și apoi în Congresul Național Bisericesc al Mitropoliei Ardealului, D=rul Petru Groza s=a afirmat ca luptător statornic pentru libertățile și drepturile religioase ale românilor ortodocși din Ardeal și Ungaria și deopotrivă pentru eliberarea lor națională și socială.

Păstrîndu=și neîntrerupt mandatul în corporațiile bisericești reprezentative din Ardeal, Domnia Sa reprezintă, de la 1925 încoace, pe credincioșii din Transilvania în Adunarea Națională Bisericească și apoi în Consiliul Național Bisericesc, luînd parte activă la toate lucrările și hotărîrile importante ale acestor înalte foruri.

Prețuînd după cuvîntă această rodnică activitate, Biserica noastră îi păstrează o vie recunoștință și pentru faptul că din locurile de răspundere, ca deputat, ministru, prim ministru și președinte al Prezidiului Marii Adunări Naționale, Domnia Sa a arătat aceeași dragoste și înțelegere față de Biserică.

Drept aceea, la acest însemnat popas, mărturisindu-i deosebita noastră bucurie și exprimându-i omagiul slujitorilor și credincioșilor Sfintei noastre Biserici, înălțăm gând fierbinte către Cel Atotputernic, ca să-i dăruiască îndelungare de zile, cu deplină sănătate și cu aceeași bună sporire în străduințele sale pentru Biserică și pentru Patrie.

Data în Reședința Patriarhală din București, în

6 Decembrie 1954

† **JUSTINIAN**

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMINE

PREȘEDINTE AL SFINTULUI SINOD ȘI
AL CONSILIULUI NAȚIONAL BISERICESC

MEMBRI AI SINODULUI PERMANENT:

† **SEBASTIAN**

MITROPOLITUL MOLDOVEI ȘI SUCEVEI

† **FIRMILIAN**

MITROPOLITUL OLTENIEI

† **NICOLAE**

MITROPOLITUL ARDEALULUI

† **VASILE**

MITROPOLITUL BANATULUI

MEMBRI AI CONSILIULUI NAȚIONAL BISERICESC:

Pr. Acad. GALA GALACTION

Pr. CONSTANTIN NONEA,

VICAR AL MITROPOLIEI MOLDOVEI ȘI SUCEVEI.

Pr. TRAIAN BELAȘCU, VICAR AL MITROPOLIEI ARDEALULUI.

Acad. Prof. P. CONSTANTINESU-IAȘI

Acad. Dr. NICOLAE LUPU

Dr. VASILE RĂȘCANU

Dr. CORIOLAN TĂTARU

I. TĂBÎRCĂ

Toți cei prezenți au cîntat „Mulți ani trăiască“ și au ovaționat îndelung pe D-l Dr. Petru Groza.

Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a dat apoi cuvîntul Inalt Prea Sfințitului Mitropolit Nicolae al Ardealului, care în numele Sinodului permanent și al Consiliului Național Bisericesc, a rostit o cuvîntare, în care a spus printre altele:

„Ne-am înveștmîntat astăzi sufletul și graiul în lumină de bucurie și de dragoste, ca să întîmpinăm nu numai pe vrednicul bărbat de stat, care împlinește vîrsta de 70 de ani, ci și pe osîrduitorul credincios și fiu al Bisericii noastre, Dr. Petru Groza. Intr-adevăr, Biserica Ortodoxă Română este în chip deosebit îndreptățită să participe la sărbătoarea aceasta legată de aniversarea a 70 de ani de viață, pentru că sărbătoritul nu aparține numai formal Bisericii noastre, ci este unul dintre fiii ei care a participat în chip activ și permanent la activitatea, la munca și la lupta Bisericii Ortodoxe, sprijinind-o mereu și deslușind cele mai bune căi pe care ea trebuia îndrumată. Se cuvine dar, ca astăzi, cînd sărbătorim rodnică activitate a unei vieți întregi puse în slujba binelui obștesc, să scoatem în lumină și marile merite bisericesti ale sărbătoritului și să adăogăm la cununa prețuirii obștești și cununa binecuvîntărilor și dragostei Sfintei noastre Biserici, în care e împletit sufletul ierarhilor, clerului și credincioșilor ei.

Mărimea unui om se măsoară după gradul în care a reușit să se depășească pe sine, să se dăruiască binelui obștesc, să nu trăiască întru atîta pentru sine, ci pentru alții. Iar binelui obștesc nu-i poți sluji cu adevărat, decît dacă-ți dai seama de realități, dacă-ți dai seama încotro se îndreaptă societatea și te încadrezi în mersul ei înainte.

Trebuie să spunem că sărbătoritul de astăzi a fost într-adevăr un om care n-a trăit pentru interesele personale ci a muncit și a luptat pentru binele obștesc, căci dintru început a avut hotărîrea de a da acestei vieți un conținut care să depășească banala preocupare în domeniul intereselor proprii sau particulare. A fost un om care nu s-a mărginit să dorească numai mai binele tuturor, ci a studiat realitățile, mersul înainte al societății și a pornit la acțiune pe baza cunoașterii condițiilor obiective și finalității vremurilor de azi.

I. P. S. Mitropolit Nicolae a subliniat apoi activitatea socială a d-lui Dr. Petru Groza, în lupta pentru ridicarea nivelului de trai și cultural al oamenilor muncii, pentru prietenia între popoare, pentru pace, în lupta pentru o viață fericită a celor ce muncesc.

I. P. S. Sa a spus în încheiere: Dacă la acestea adăugăm și farmecul personalității lui, în care se împletesc o inteligență scîlpițoară, o energie echilibrată, un simț al realităților, un optimism mereu proaspăt, o bonomie care înseninează sufletele și le apropie, o simpatie față de orice om în suferință, vom înțelege că acestui bărbat înzestrat cu atîtea calități și cu o activitate atît de rodnică la vîrsta de 70 de ani, Biserica noastră nu poate decît să-i aducă omagiul întregii sale recunoștințe și prețuiri și mărturia dragostei cu care îl înconjoară ierarhii, clerul și credincioșii ei. Biserica noastră îi este recunoscătoare că, în mersul creator al istoriei, Domnia Sa a văzut locul pe care îl poate avea un mirean în Biserică și a fost interpretul înțelept al raporturilor și relațiilor între Stat și Biserică, în așa fel încît Biserica să participe, alături de popor, la viața cea nouă și să-și păstreze tradiția ei în legătură cu activitatea ei de veacuri.

Domnule Președinte,

În numele poporului credincios al Bisericii noastre, în numele preoților care slujesc la Sfîntul Altar al ei, în numele Sfîntului Sinod cuprinzînd pe toți ierarhii Sfîntei noastre Biserici, Vă rugăm să primiți omagiul nostru și urarea ca Bunul Dumnezeu să Vă dăruiască o sănătate nesdruncinată.

Rugăm pe Bunul Dumnezeu, din adîncul inimilor noastre, ca să-și reverse darul Său peste acest fiu ales al Bisericii noastre și să-și păstreze forțele ca să-și vadă visul împlinit: o omenire liberă, o lume în care toți oamenii să trăiască pașnic pe acest pămînt și să se bucure de frumusețile ei.

Întreaga asistență a subliniat cu îndelungate și vii aplauze caldul omagiu adus de I. P. S. Mitropolitul Nicolae al Ardealului, în numele Sinodului Permanent și al Consiliului Național Bisericesc, d-lui Dr. Petru Groza, președintele Prezidiului Marii Adunări Naționale a R. P. R.

După datina străbună, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a prezentat distinsului sărbătorit darurile Bisericii Ortodoxe Romîne, menite să simbolizeze recunoștința ierarhilor, clerului și credincioșilor ortodocși pentru sprijinul pe care D-sa la acordat întotdeauna Sfîntei noastre Biserici: două volume cuprinzînd revistele Patriarhiei Romîne, în care au fost relatate ședințele Adunării Naționale Bisericești, la care a luat parte D-l Dr. Petru

Groza ; un album cu fotografii luate la diferite festivități ale Bisericii Ortodoxe Române, care au fost cinstate cu prezența D-sale ; o cruce de argint, o Evanghelie îmbrăcată în email și un tablou în email reprezentând Prezidiul Marii Adunări Naționale și Patriarhia Română, toate executate în atelierele bisericesti.

Toți cei prezenți au felicitat călduros pe D-l Dr. Petru Groza, făcându-i urări de viață lungă, sănătate și rodnică activitate pentru binele patriei și poporului nostru.

Tuturor le-a răspuns D-l Dr. Petru Groza, președintele Prezidiului Marii Adunări Naționale a R. P. R., care a mulțumit Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, Inalt Prea Sfințiților Mitropoliți și membrilor Consiliului Național Bisericesc pentru felicitările și urările exprimate și a declarat că își va închina și de acum înainte întreaga sa putere de muncă slujirii binelui obștesc.

A urmat o masă oferită de conducerea Bisericii Ortodoxe Române în cinstea D-lui Dr. Petru Groza. Au toastat : D-l Acad. Prof. P. Constantinescu-Iași, Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Firmilian al Olteniei, D-l Anton Alexandrescu, membru în Consiliul Național Bisericesc și alții. Masa s-a desfășurat într-o atmosferă caldă și prietenească.

*

Tot cu prilejul celei de a 70-a aniversări, D-l Dr. Petru Groza, președintele Prezidiului Marii Adunări Naționale a R. P. R., a mai primit telegrame de felicitări și din partea conducătorilor celorlalte culte religioase din țara noastră : Dr. Moses Rosen, șef rabin al cultului mozaic, Traian Jovanelli, vicarul Arhiepiscopiei romano-catolice din București, Carol Adorjan, vicarul Arhiepiscopiei romano-catolice din Alba Iulia, Vasarhely Joan, episcopul Bisericii reformate din Cluj, Frederich Müller, episcopul Bisericii Evenghelice din Sibiu, Aladar Arđai, episcopul Bisericii reformate din Oradea, Vaschen Balgian, episcopul Bisericii armeano-gregoriene, Iacub Mehmet, muftiul cultului musulman din Republica Populară Română.

D-l Dr. Petru Groza a primit de asemenea o telegramă de felicitare și din partea locțiitorului episcopului Bisericii unitariene din Budapesta, Csiki Gabor.

„BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ“.

PASTORALE, SCRISORI IRENICE, MESAGII

SCRISOAREA IRENICĂ TRIMISĂ DE I. P. S. PATRIARH JUSTINIAN CU PRILEJUL SFINTELOR SĂRBĂTORI ALE NAȘTERII DOMNULUI 1954.

Implinind datina păstrată de veacuri în Biserica Ortodoxă; Înalt Prea Sfințitul nostru Patriarh Justinian a trimis, cu prilejul Sfințelilor Sărbători ale Nașterii Domnului, următoarea scrisoare irenică de frățești și creștinești urări tuturor celor opt Patriarhi ai Bisericilor Ortodoxe Autocefale din lume:

Prea Fericirea Voastră,
Prea iubite frate în Hristos Domnul,

Dumnezeescul praznic al Nașterii Domnului nostru Iisus Hristos ne dă totdeauna prilej binecuvîntat să ne întâlnim duhovnicește și să ne deschidem în dragoste inimile noastre frățești lângă peștera Betleemului, bucurîndu-ne, împreună cu credincioșii noștri, că astăzi «Fecioara a născut pe Făcătorul a toate», «Cuvîntul trup s-a făcut» și «a răsărit lumii Lumina cunoștinței».

Preamărim în aceste sfinte zile bunătatea și milostivirea cea nemăsurată a Tatălui Cerească, care «așa de mult a iubit lumea, încît pe Unul Născut, Fiul Său, L-a dat, ca tot cel ce crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică» (Ioan III, 16). Prin dumnezeiasca Sa Naștere, Hristos Domnul «s-a deșertat pe Sine, chip de rob luînd» (Filip. II, 17), pentru ca «să strice peretele cel din mijloc al vrajbei» și să ridice iarăși pe oameni la starea slavei cea dintîi.

Pentru aceasta, «puterile cerurilor se bucură și pămîntul cu oamenii se veselesc, magii daruri aduc, păstorii minune vestesc, iar noi neîncetat strigăm: «Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pămînt pace, între oameni bună voire».

Bucuria noastră ar fi, într-adevăr, deplină, dacă sărbătorirea acestui luminat praznic al «Domnului Păcii» (Isaia IX, 5) n-ar fi umbrită de veștile tot mai dese despre planurile nesăbuite ale uneltitorilor unui nou război mondial. Omenjrea întreagă este îngrijorată fiindcă mijloacele tehnice de distrugere sînt, în vremea noastră, așa de perfecționate, încît n-ar putea scăpa de urgia lor nici un loc de pe globul pămîntesc.

Pentru această pricină, oameni simpli și oameni cu răspundere, oameni de diferite credințe religioase și oameni cu diferite convingeri politice, în conferințe la care iau parte delegați ai tuturor popoarelor și în adunări obștești, care se țin în toate țările, se opun cu hotărîre războiului și-l socotesc crima cea mai diabolică împotriva umanității. Toți oamenii de bună credință se îngrozesc de nenorocirile care s-ar abate peste planeta noastră în eventualitatea folosirii bombei atomice, a bombei cu hidrogen, sau a altor arme ucigătoare în masă.

Toată lumea cinstită se întreabă: a ajuns oare atît de nebună știința veacului nostru, încît să fie pusă în chip conștient în slujba distrugerii popoarelor și a atîtor tezaure ale civilizației omenești?

În fața acestei tragice situații, care trezește conștiința întregii omeniri, Bisericele noastre au sfînta datorie de a apăra cu scumpătate Testamentul sacru al Păcii, lăsat nouă de Mîntuitorul Iisus Hristos. Este o datorie imperioasă atît a conducătorilor Bisericilor Ortodoxe cît și a conducătorilor de religii și asociațiuni religioase din toate țările și mai cu seamă din cele două Americi, să folosească toată armătura lor duhovnicească pentru apărarea cauzei sfînte a păcii și pentru a determina toate popoarele să renunțe la crearea de pacte și alianțe războinice, precum și la reînvierea militarismului german.

Țara și poporul nostru, împreună cu clerul și credincioșii noștri au suferit, în decurs de numai 30 de ani, două ocupații ale armatelor germane și sînt încă proaspete pentru noi pustiirile făcute de aceste armate, care, după ocupațiile otomane, au lăsat cele mai grele urme în sufletele noastre.

Noi știm că și locuitorii și credincioșii din țara Voastră au cunoscut, în trecutul mai apropiat sau mai îndepărtat, nenorocirile și urmările grele ale războaielor, din pricina cărora mulți dintre ei au pornit pe calea pribegiei, ajungînd pînă în cele două Americi sau în alte părți ale globului.

Ca urmași ai unor strămoși care au cunoscut urgiile războaielor și împilărilor străine, sîntem întru totul îndreptățiți să depunem toate străduințele pentru a împiedeca noi vărsări de sînge și pentru a înlătura o mare nenorocire, de pe urma căreia, în mod sigur, nu vor putea scăpa nevătămați nici trufașii conducători ai Americii sau ai țărilor unite cu ea, cărora să le amintim cuvintele Profetului: «Vai ție, pustiitorule, care n-ai fost pus-tiit, prădătorule care n-ai fost încă prădat! Cînd vei sfîrși de pustiit, vei fi și tu pustiit, cînd vei sfîrși de prădat, vei fi prădat și tu!» (Isaia XXXIII, 1).

Se cuvine, deci, Prea Iubite Frate în Hristos Domnul, să ne unim în rugăciuni stăruitoare către Prea Milostivul Dumnezeu și să nu precupețim nici un efort și nici un mijloc pentru a convinge pe Arhieriei, clericii și credincioșii țărilor noastre și pe Arhieriei, clericii și credincioșii tuturor țărilor, cu care avem legături de neam sau de credință, să apere cu toată hotărîrea pacea și viața și să se împotrivescă fără șovăire războiului și morții.

Să folosim mai ales sfintele sărbători ale Nașterii Domnului, pentru a dovedi cu cuvintele și cu faptele noastre că noi adorăm cu vrednicie pe «Dumnezeul Păcii» (Rom. XVI, 20) și al înțelegerii între oameni și că Mîntuitorul s-a întrupat «ca lumea viață să aibă și încă din belșug» (Ioan X, 10), amintind totodată asupritorilor și uneltitorilor de războaie că: «Cine ia robie pe alții, de robie are parte, și cine va ucide cu sabia, va trebui să fie ucis cu sabia» (Apoc. XIII, 10).

Odată cu aceste frățești împărtășiri de gînduri și griji duhovnicești, trimitem Prea Fericirii Voastre, de Sfintele Sărbători, îmbrățișări în Hristos

Domnul și, pentru Anul Nou ce vine, urăm Sanctității Voastre, Ierarhilor, clerului și credincioșilor Sfintei Biserici pe care o conduceți, propășire duhovnicească și izbândire tot mai deplină în munca de colaborare și pace între toți fiii Bisericilor și popoarelor noastre, pentru întărirea sfintei credințe ortodoxe, pentru buna sporire a dragostei între toți oamenii și pentru ferircirea lor pămîntească și cerească.

Ne încredințăm din nou rugăciunilor Sanctității Voastre și rămînem același iubitor frate și împreună-slujitor în Domnul.

† J U S T I N I A N,
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMINE

SCRISORI IRENICE PRIMITE DE I.P.S. PATRIARH JUSTINIAN
CU PRILEJUL SĂRBĂTORII NAȘTERII DOMNULUI 1954

La această scrisoare, Înalt Prea Sfințitul și Prea Fericitul Patriarh Justinian a primit scrisori irenice de la Prea Fericții Patriarhi ortodocși precum urmează:

De la Prea Fericirea Sa Athenagoras, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolei :

PATRIARHIA ECUMENICA
nr.2837.

Prea Fericite și Înalt Prea Sfințite Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Ungro-Vlahiei și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Autocefale Romîne, Frate mult iubit în Hristos și împreună-slujitor al smereniei Noastre, D.D. Justinian, îmbrățișîndu-vă frățeste în Domnul, ne adresăm Vouă cu multă bucurie.

Ajungînd, prin harul lui Dumnezeu, cu bine și prăznuind împreună cu turma credincioasă de la noi, sărbătoarea cea sfîntă și veselă a Nașterii Domnului, am primit cu multă bucurie și mulțumire adîncă, cinstitele cuvinte frățesti pentru sfînta zi și pentru Anul Nou care vine și urările mult iubitei și mult doritei Voastre Prea Fericiri, trimise nouă prin scrisoarea Voastră după obiceiul cel îndătinat.

Cu dragoste sinceră, răspunzîndu-vă la rîndul Nostru printr-o îmbrățișare frățescă care vă cuprinde atît pe Voi cît și pe frații iubiți din jurul Vostru, vă urăm din tot sufletul ca harul Domnului și Mîntuitorului nostru, care s-a întrupat pentru mîntuirea noastră, să se reverse întotdeauna din belșug asupra Prea Sfintei Biserici și a turmei credincioase de la Voi, și cu toată binecuvîntarea Lui să încununeze grija și oboselile slujirii Prea Fericirii Voastre spre slava Sfîntului Său nume.

Rugîndu-ne ca noul an mîntuitor care sosește să fie plin de toată bunătatea pentru Prea Fericirea Voastră și plin de pace pentru lumea întregă, Vă îmbrățișăm din nou cu sărutare sfîntă și rămînem cu dragoste frățescă și cinstire deosebită,

Al Prea Fericirii Voastre iubitor frate în Hristos,

† A T H E N A G O R A S
al Constantinopolului

De la Prea Fericirea Sa Hristoforos, Papă și Patriarh al Alexandriei și al întregii Africi :

H R I S T O F O R,
PAPĂ ȘI PATRIARH AL ALEXANDRIEI ȘI AL ÎNTREGII AFRICI

către

J U S T I N I A N,
PREA FERICITUL ARHIEPISCOP AL BUCUREȘTILOR,
MITROPOLIT AL UNGRO-VLAHIEI ȘI PATRIARH
AL BISERICII ORTODOXE ROMINE

Prea iubite în Hristos, îmbrățișare sfântă în Hristos,
Cel ce s-a născut.

Anul acesta, când am început cu adevărat să vedem și să auzim — după cele spuse de mai înainte de Domnul nostru Iisus Hristos — «despre războaie și vești de războaie» și s-au arătat «foamete după foamete și cutremure pe alocurea, iar toate acestea începutul durerilor» (Matei XXIV, 6-8) singura mîngîiere, care — coborîta din cer — ne mai rămîne, credem că nu mai este alta, decît buna vestire venită din cer, în ziua Nașterii Domnului, a mulțimii cetelor îngeresti care lăudau pe Dumnezeu și cîntau: «Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pămînt pace».

De aceea, cu prilejul sărbătorii acesteia a Nașterii celei mai presus de fire și dumnezeesti în Betleem a Domnului și Mîntuitorului nostru Hristos, bucurîndu-ne împreună cu Prea Fericirea Voastră, că am fost învredniciți să auzim și anul acesta imnul acesta de pace al îngerilor, și încrezători în noul an care este pe punctul de a veni zilele acestea —, ne rugăm ca Domnul să Vă învrednicească pe Voi și clerul și turma Voastră să sărbătorească și anul acesta Nașterea și Noul An al Domnului, ca și mulți și îndelungați ani și îmbrățișîndu-vă cu sărutarea sfîntă, rămînem,

iubitor frate în Hristos, cu totul devotat

† H R I S T O F O R
al Alexandriei

Alexandria, Sf. Sărbători ale Nașterii Domnului.

De la Prea Fericirea Sa Alexandru III, Patriarhul Antiohiei și a tot Orientul :

PATRIARHIA ANTIOHIEI

Prea Fericite și Inalt Prea Sfințite Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Ungro-Vlahiei și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Autocefale Romîne, Prea Iubite frate în Hristos Dumnezeu și împreună-slujitor al smereniei Noastre, D.D. Justinian, îmbrățișîndu-vă frățește întru Domnul, Vă întîmpinăm cu multă plăcere, cu cele de mai jos:

Să ne bucurăm iarăși, cu prilejul marelui praznic de astăzi, căci un Prunc s-a născut nouă la Betleem care se cheamă numele Lui «Inger de mare sîat, Dumnezeu tare, Biruitor, Domn al Păcii, Părinte al veacului ce va să fie».

În aceste zile de neliniște, socotim de datoria noastră a tuturor să dăm cuvenita băgare de seamă, mai ales, la cele ce îngerii lui Dumnezeu ne spuneau cîntînd:

«Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire».

Să sălășluiască și să se întărească acea pace sfântă în noi toți și în inima omenirii, pe care îngerii din ceruri au cântat-o din acea noapte slăviță, deasupra ieslei.

Fiind învredniciți, prin harul dumnezeiesc, să prăznuim și în anul acesta prea sfânta pomenire a Tainei celei mai presus de minte, Vă facem urări din tot sufletul și rugăm din adâncul inimii pe Cuvântul lui Dumnezeu, care s-a întrupat nespus pentru noi, ca pe Sfânta Biserică pe care prin bunăvoința lui Dumnezeu o ocîrmuiți, să o păzească totdeauna în floare, iar pe Prea Fericirea Voastră să vă învrednicească să primiți vreme îndelungată, sănătos și bucuros, cinstitele sărbători ale Intrupării dumnezeiești.

Rugînd încă pe Tatăl cel Ceresc să dăruiască Prea Fericirii Voastre și Bisericii Ortodoxe Romîne, ca noul an care se ivește să fie plin de bunătăți și de binecuvîntări, fericit și pașnic pentru toată lumea, Vă rugăm să le transmiteți frățeștile Noastre urări și dorințe de bine, Prea Sfințiților Voștri Ierarhi, clerului și poporului credincios al Bisericii Ortodoxe Romîne.

Și îmbrățișîndu-vă iarăși în Hristos cel Născut, rămînem al Prea Fericirii Voastre cu totul iubitor frate întru Hristos,

† **A L E X A N D R U**

Patriarh al Antiohiei și a tot Orientul

Damasc-Patriarhia Noastră

De la Prea Fericirea Sa Alexei, Patriarhul Moscovei și a Toată Rusia :

**PATRIARHUL
MOSCOVEI ȘI A TOATA RUSIA**

Sanctitatea Voastră,
Prea iubite întru Domnul Vlădică,

În ziua luminată și plină de bucurie a Nașterii Domnului nostru Iisus Hristos, această sărbătoare a păcii și dragostei dumnezeiești, cu simțăminte de bucurie duhovnicească salut pe Sanctitatea Voastră prin aceste cuvinte smerite ale mele în numele Cuvîntului, nepătruns de minte, care sta culcat în iesle. Să ne îndreptăm spre El, — fie pe calea magilor înțelepți de la Răsărit, fie pe calea păstorilor smeriți din Betleem, — să ne unim înaintea Lui în credință, dragoste și bucurie; să înălțăm împreună slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și mulțumire pentru bunăvoirea Sa, arătată în chip atît de minunat, omului.

Cel ce a adus pe pământ pacea cerească și dumnezeiască, Domnul Păcii, să dăruiască tuturor popoarelor din lume bucurie duhovnicească; și pacea Lui, vestită de îngeri, să apere pământul și în Anul Nou ce vine și în toți anii.

Al Sanctității Voastre, cu dragoste sinceră, devotat frate întru Hristos,

† **A L E X E I**

Patriarhul Moscovei și a toată Rusia

Nașterea Domnului 1954.

De la Prea Fericirea Sa Melchisedec, Patriarhul Tiflisului și a Toată Gruzia :

SANCTITĂȚII SALE JUSTINIAN

PATRIARHUL ROMINIEI

În noaptea Nașterii lui Hristos, îngerul a vestit oamenilor prin păstorii din Betleem, bucuria mare a Nașterii lui Hristos, iar cetele îngerești au cân-

tat: «Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire».

Slava lui Dumnezeu a luminat pământul și lumina neobișnuită a minunatei stele a luminat tot cerul.

Creștinismul luminează și acum, cu aceeași lumină a slavei lui Dumnezeu; aceeași strălucitoare lumină a neasemuitei stele luminează întreg pământul și pe toți cei ce se află încă în întuneric. Ea luminează faptele lor întunecate și îndepărtează de la asemenea fapte inimile oamenilor, care devin, sub înrîurirea luminii lui Hristos, vrednici de a se împărtăși de marea mîngîiere a bucuriei creștine, vestită de îngeri «tuturor oamenilor».

Sub înrîurirea aceleiași strălucitoare slave a Domnului, — lumina bucuriei mari și neobișnuite vestită de îngeri — oamenii se învrednicesc tot mai mult să înfăptuiască în lumea întreagă mesajul vestit de îngeri: «Pace pe pământ și între oameni bunăvoire».

O dovadă despre aceasta o constituie existența «Consiliului Mondial al Păcii» și diferitele congrese și consfătuiri, care se străduiesc să sădească și să întărească între oameni pace, frăție, coexistență și colaborare reciprocă.

Și noi, slujitorii cuvîntului lui Dumnezeu, nu rămînem în afara acestor strădanii pentru întărirea păcii în lumea întreagă; și noi contribuim la aceste strădanii, cu voia și ajutorul lui Dumnezeu.

Conștienți de aceste binefaceri ale Luminii lui Hristos, mai cu seamă în aceste zile sfinte ale Nașterii «Domnului Păcii», sîntem datori să mulțumim lui Dumnezeu — și, după pilda îngerului care a vestit pe păstorii din Betleem, cu nespūsă bucurie să ne întîmpinăm unii pe alții, uniți în dragostea frățească în Iisus Hristos.

Cu prilejul marilor sărbători creștine ale Nașterii lui Hristos și cu prilejul Noului An 1955, Vă rugăm să primiți, prea iubite frate întru Hristos, salutarea și urările mele călduroase, izvorîte din adîncul inimii.

Dea Domnul ca acest an să fie pentru Sanctitatea Voastră, pentru Biserica, poporul și Patria Voastră și pentru întreaga omenire, un an al păcii, al liniștei, un an plin de roade și de fericire deplină.

Imbrățișîndu-vă și sărutîndu-vă frățește în Domnul, rămîn al Sanctității Voastre prea iubit și devotat,

† M E L C H I S E D E C
Patriarhul catolicos a toată Gruzia

De la Prea Fericirea Sa Vichentie, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Sîrbe:

PATRIARHUL SERBIEI

Nr. 203

Inalt Prea Sfințite Patriarh al Bucureștilor și a toată Romînia, prea dorit și prea iubit frate întru Hristos și împreună-slujitor al smereniei Noastre, D.D. Justinian, îmbrățișîndu-vă frățește în Domnul vă salutăm din toată inima.

Așteptînd și în acest an sărbătoarea prea slăvitei și de taină Nașteri a Domnului nostru Iisus Hristos, în dragoste frățească și cu devotament trimitem Sanctității Voastre și întregii de Dumnezeu păzite turme salutul creștin de bucurie:

HRISTOS S-A NĂSCUT!

Ingerii și păstorii au salutat Nașterea lui Hristos ca un semn al păcii între oameni. Mîntuitorul a adus pace pe pământ, ne-a adus mîntuirea și

ne-a învățat cum trebuie să ne însușim această pace și să ne-o asigurăm pentru noi înșine. Dar nu s-au supus toți Evangheliei (Romani X, 16) și nu au înțeles că Dumnezeu nu este Dumnezeul neorânduului, ci al păcii (I Cor. XIV, 33).

Mândria, zavistia și egoismul au împiedecat ca pe pământ să domnească pacea cea dreaptă, pacea lui Dumnezeu (Colos. III, 15).

Din cauza aceasta omenirea se găsește la o răscruce de drumuri, din care nu-și poate găsi drumul cel drept.

Preamărind împreună cu Sanctitatea Voastră praznicul venirii pe pământ și întrupării slăvite a Fiului lui Dumnezeu, ne rugăm lui Dumnezeu să deschidă ochii duhovnicești ai tuturor oamenilor, pentru ca lumina cerească să arate omenirii calea care duce spre adevărul veșnic și spre viața veșnică în Dumnezeu.

Cu această urare ne încredințăm pe Noi și turma Noastră sfințelor Voastre rugăciuni și rămânem al Sanctității Voastre întru Hristos frate și împreună-slujitor,

† *V I C H E N T I E*
Patriarh al Sîrbilor

Ajunul Nașterii Domnului
1954. — Belgrad.

De la Prea Fericirea Sa Chiril, Patriarhu! Bisericii Ortodoxe Bulgare :

PATRIARHIA BULGARĂ
Sfintul Sinod
Nr. 13.679.

Prea Fericirea Voastră,

Luminați de lumina mișcătoarelor întâmplări evanghelice ale Crăciunului, noi, credincioșii Domnului nostru, mergem cu bucurie pe urma stelei de la Betleem, steaua credinței și a păcii, nădăjduind să ne apropiem tot mai mult de Pruncul-Dumnezeu, Mîntuitorul cel veșnic și Domnul Păcii.

Fiul lui Dumnezeu, care s-a făcut sărac pentru noi, ne pune înaintea bogăția iubirii Sale, care ne mîntuiește sufletele și face fericită viața oamenilor.

Nădăjduim că toți credincioșii Domnului nostru Iisus Hristos, inspirați de exemplul Său, se vor strădui să realizeze testamentele cerului, exprimate cu atîta simplitate sfîntă în imnul îngerilor: «Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire» (Luca II, 14).

Felicîtîndu-vă cu simțăminte de dragoste frățească, urăm Prea Fericirii Voastre, Arhiepiscopilor, Episcopilor, preoților și evlaviosului vostru popor, viață lungă și fericită, bucurie în Domnul și reușită în eforturile generoase, depuse de toți, pentru a asigura un viitor mai fericit întregii omeniri.

Fie ca, în noul an care vine, salutarea îngerească «pace pe pământ» să devină o vie realitate.

Imbrățișîndu-vă cu simțăminte de dragoste în Domnul nostru, rămânem al Prea Fericirii Voastre devotat frate și coliturghisitor întru Hristos,

† *C H I R I L*
Patriarhul Bulgariei

**SCRISORI ȘI TELEGRAME DE FELICITĂRI PRIMITE DE
I.P.S. PATRIARH JUSTINIAN CU PRILEJUL SĂRBĂTORII NAȘTERII
DOMNULUI 1954 ȘI ANULUI NOU 1955.**

Pe lângă scrisorile Irenice redată mai sus, Înalt Prea Sfințitul nostru Patriarh Justinian a primit scrisori și telegrame de felicitare de la diferiți Mitropoliți ai Bisericilor Ortodoxe, precum și de la alte personalități eclesias-tice din străinătate.

Redăm mai jos o parte din aceste scrisori și telegrame:

*De la I. P. S. Sa Mitropolitul Macarie, al Varșoviei și a toată
Polonia :*

**MITROPOLITUL VARȘOVIEI
ȘI A TOATA POLONIA**

Sanctitatea Voastră,
Prea Iubit Frate în Iisus Hristos,
Înalt Prea Sfințite,

Rog pe Sanctitatea Voastră, Prea Iubite Frate în Iisus Hristos și împreună-liturghisitor al lui Dumnezeu, să binevoiți a primi sincerele mele felicitări, cu prilejul praznicului Întrupării Domnului, Dumnezeului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos.

«Cînd a venit plinirea vremii, a trimis Dumnezeu pe Fiul Său Cel Unul Născut, născut din femeie, care s-a făcut sub Lege, ca pre cei de sub Lege să-i răscumpere, ca să luăm moștenirea fiiască» (Gal. IV, 4-5).

După plinirea planurilor lui Dumnezeu față de neamul omenesc, în vremea Vechiului Testament, Fiul lui Dumnezeu, născut mai înainte de toți vecii din Dumnezeu Tatăl și de o ființă cu Tatăl, a luat firea omenească, pentru ca noi «să ne facem părtași firii dumnezeiești» (II Petru I, 4), să ne putem apropia cu îndrăzneală de «tronul harului» (Evrei IV, 16) și să dobîndim «puterea de a ne face fiii lui Dumnezeu» (Ioan I, 12), astfel ca omul — cununa creației — să ajungă iarăși la starea cea dinainte de căderea primilor săi părinți (I Cor. XV, 28).

O bucurie nesfîrșită umple inimile tuturor celor ce iubesc pe Domnul, căci «Dumnezeu s-a arătat în trup» (I Tim. III, 16).

Astăzi Biserica Sfîntă a lui Hristos se unește, într-o tresăltare de bucurie, la preamărirea vestită de îngeri, și cîntă biruitoare: «Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu, și pe pămînt pace, între oameni bunăvoire» (Lc. II, 14).

Binecuvîntarea cea prea bogată a Fiului Dumnezeesc celui întrupat să se pogoare asupra noastră în acest nou an.

Fie ca anul acesta că aducă pace și prosperitate pentru toate popoarele.

Rămîn cu statornică dragoste frățească în Iisus Hristos, al Sanctității Voastre,

† M A C A R I E
Mitropolitul Varșoviei și a toată Polonia

*De la I. P. S. Sa Mitropolitul Elefterie, al Orașului Praga și a
toată Cehoslovacia.*

Sanctitatea Voastră,

Vă felicit cu prilejul marilor sărbători ale Nașterii lui Hristos, aceste sărbători ale păcii și dragostei creștine. Răscumpărătorul lumii, care s-a

născut la Betleem, să dăruiască pace tuturor popoarelor și să reverse întreaga Sa milostivire asupra Sanctității Voastre și asupra Sfintei Voastre Biserici.

Fie ca Anul Nou care vine să fie un an al milei Domnului peste noi toți. Ne încredințăm sfintelor Voastre rugăciuni,

† *E L E F T E R I E*

Mitropolitul de Praga și a toată Cehoslovacia

Praga, 20 decembrie 1954.

De la I. P. S. Sa Arhiepiscopul Gherman al Căreliei și a toată Finlanda :

T E L E G R A M A

SANCTITĂȚII SALE

PATRIARHULUI JUSTINIAN AL ROMINIEI

BUCUREȘTI

Felicitări și urări de bucurie cu prilejul Nașterii Domnului

Arhiepiscopul GHERMAN

Kuopio, Finlanda, 1954.

De la I. P. S. Sa Arhiepiscopul Paisie al Tiraniei și a toată Albania :

T E L E G R A M A

PREA FERICIRII SALE

PATRIARHULUI JUSTINIAN AL ROMINIEI

BUCUREȘTI

Cele mai bune urări cu prilejul sărbătorilor Crăciunului și Anului Nou. Doresc fericire Sanctității Voastre și credincioșilor voștri, și pace lumii întregi.

Salutări frățești.

† *P A I S I E*

Arhiepiscop a toată Albania

Tirana, 24 decembrie 1954.

De la I. P. S. Sa Mitropolitul Macarie al Ciprului :

ARHIEPISCOPIA CIPRULUI

Prea fericite Mitropolit al Bucureștilor și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, prea iubit și mult dorit frate și împreună-slujitor, D.D. Justinian, îmbrățișându-vă frățește în Domnul, ne adresăm Vouă cu multă bucurie.

Dumnezeu, Cel fără de început s-a deșertat pe Sine, luând chip de om, și Fiul Cel Unul Născut, Cel ce era mai înainte de veci în sînurile Tatălui, se naște ca Prunc, din mamă Fecioară și tot noul Israel împreună cu îngerii și cu păstorii laudă pe Făcătorul cerului și al pământului, cîntînd: «Slavă întru cei de sus», Celui născut în peșteră.

Invrednicindu-ne din nou să sărbătorim, din mila lui Dumnezeu, amintirea sfîntă a Tainei acesteia mai presus de fire și de înțelegere, ne bucurăm împreună cu tot poporul creștinesc și plini de devotament și de voie bună, venid după obiceiul cel bun să vă întîmpinăm duhovnicește și pe Prea Fericirea Voastră și dîndu-vă sărutarea frățească Vă aducem din toată inima

urările noastre de bine, rugându-ne Mîntuitorului nostru, Cel ce s-a născut, pentru Prea Sfînta Biserică în fruntea căreia vă găsiți și pentru Voi, ca Domnul să Vă învrednicească să sărbătoriți vreme cît mai îndelungată aceste sărbători pline de bucurie, cu sănătate neturburată și împărtășindu-Vă de tot binele, îndrumînd spre pășunile mîntuirii mulțimea de credincioși încredințată Vouă.

Și, pentru că din mila lui Dumnezeu ne găsim foarte aproape de începutul noului an mîntuitor, ne rugăm din tot sufletul și din toată inima Părintelui veacurilor, Celui ce a așezat în propria Lui stăpînire timpurile și vremurile, să hărăzească noul an plin de binecuvîntări dumnezeiești și de haruri Înălțimii Voastre și Bisericii de la Voi, ca și întregii Sfinte Biserici Ortodoxe și fericit și plin de pace pentru întreaga lume.

Rugîndu-Vă să transmiteți cuvintele Noastre de urare pentru Nașterea Domnului și pentru noul an mîntuitor și urările noastre Înalt Prea Sfinților Ierarhi iubitori frați, ce alcătuiesc Sfîntul Sinod din jurul Vostru.

Vă îmbrățișăm din nou în Hristos Cel ce s-a născut, și rămînem al iubitei Voastre Prea Fericiri cu totul devotat,

† **M A C A R I E**
Mitropolitul Căprului

De la I. P. S. Sa Mitropolitul Nicolae al Crutitei și Colomnei.

PATRIARHIA MOSCOVEI

† **NICOLAE,**

Mitropolit

al Krutiței și Colomnei.

Membru al Sfîntului Sinod.

Sanctitatea Voastră,
Înalt Prea Sfințite Vlădică,

Rog pe Sanctitatea Voastră să primească salutul meu cordial, cu prilejul marilor sărbători ale Nașterii Domnului nostru, Domnul Păcii (Isaia IX, 6), care a înnoit legea firii omenești.

Vă trimit salutul meu și cu prilejul noului an.

Urez cu toată căldura, Sanctității Voastre, sănătate și spor în muncă de la izvorul curgător al harului lui Hristos.

Însuși Domnul Păcii să vă dăruiască pace acum și pururea (II Tes. III, 16).

Cu devotată dragoste fiiască,

† **N I C O L A E**
Mitropolit al Krutiței și Colomnei

Moscova, Nașterea Domnului, 1954.

De la I. P. S. Sa Mitropolitul Grigorie al Leningradului :

T E L E G R A M Ă

SANCTITAȚII SALE

PATRIARHULUI JUSTINIAN

BUCUREȘTI

Binevoîți a primi, Sanctitatea Voastră, felicitările pe care vi le adresez din toată inima pentru marile sărbători ale Crăciunului și Anului Nou, trimițîndu-vă urările mele cele mai bune.

Mitropolit G R I G O R I E

Leningrad, 27 decembrie 1954.

De la I. P. S. Sa Mitropolitul Theodosios al Tripoliei, Liban-Siria :

MITROPOLIA GREC-ORTODOXA
DE TRIPOLI.

Sanctitate,

Incă sub impresia șederii mele în România, găsesc de datoria mea să exprim Sanctității Voastre omagiul desăvârșitei mele recunoștințe.

Cu venirea sărbătorilor Nașterii Domnului, mă grăbesc să adresez Sanctității Voastre urările cele mai bune de fericire, rugînd pe Dumnezeu să vegheze neîncetat asupra ortodocșilor din România, care găsesc în persoana Voastră pe apostolul și conducătorul lor cel mai bun.

Folosesc prilejul, pe de altă parte, pentru a aduce la cunoștința Sanctității Voastre că, cu multă bucurie, am expediat prin curier aerian, pentru Biblioteca Scaunului Patriarhal, o alegere de cărți, ale căror titluri sînt alăturate aci.

Aș fi fericit să aflu că aceste cărți v-au sosit, ca să vă pot trimite și restul.

Rog pe Sanctitatea Voastră să-mi împărtășească binecuvîntarea Sa, asigurîndu-vă de întregul meu devotament.

Fiu sufletesc în Iisus Hristos,

† THEODOSIOS
Mitropolit de Tripoli-Liban

Tripoli (Liban) 23 decembrie 1954.

De la I. P. S. Sa Mitropolitul Ilie Karam al Muntelui Liban :

TELEGRAMĂ

SANCTITAȚII SALE

PATRIARHULUI JUSTINIAN AL ROMÂNIEI

BUCUREȘTI

Omagii și urări filiale, odată cu felicitări pentru Crăciun și Anul Nou, cerîndu-vă binecuvîntare.

† ILIE KARAM
Mitropolit al Muntelui Liban

Hadet-Belyruth, 13 ianuarie 1955.

De la I. P. S. Sa Mitropolitul Mihail al Durostorului și Ceroeniei:

TELEGRAMĂ

SANCTITAȚII SALE

PATRIARHULUI JUSTINIAN AL ROMÂNIEI

BUCUREȘTI

Felicit din inimă pe Sanctitatea Voastră de Sfintele Sărbători ale Nașterii lui Hristos și Anului Nou, cu urări de bine din tot sufletul, pentru sănătate deplină și pentru o slujire patriarhală inspirată și mult folositoare. Prin colaborarea foarte prețioasă a Sanctității Voastre să se întărească în pace și prietenie relațiile dintre Bisericile noastre surori și cele două popoare vecine și înfrățite.

Intru mulți ani!

† MIHAIL
Mitropolit al Durostorului și Ceroeniei

De la I. P. S. Sa Mitropolitul Climent de Stara Zagora :

TELEGRAMĂ

SANCTITĂȚII SALE

JUSTINIAN PATRIARHUL ROMINIEI

BUCUREȘTI

Sînt fericit că mi se dă posibilitatea să-mi exprim sentimentul de înaltă stimă față de Sanctitatea Voastră și să Vă felicit de luminosul praznic al Nașterii lui Hristos și Anului Nou.

Divinul Prunc din Vitleem să dăruiască Sanctității Voastre bogate puteri fizice și spirituale, spre a putea să înfăptuiți în deplină măsură toate năzuințele Voastre nobile, pentru înflorirea desăvîrșită a Sfintei Biserici Romîne, pe care cu atîta vrednicie o conduceți.

Intru mulți ani!

† C L E M E N T
Mitropolit de Stara Zagora

Sofia, 23 decembrie 1954.

De la Em. Sa Geoffrey, Arhiepiscop de Canterbury și Mitropolit Primat al Angliei :

Prea Fericirea Voastră,
Iubit Frate în Hristos,

«In El era viața și viața era lumina oamenilor. Și lumina luminează în întuneric și întunericul nu o a cuprins pe ea» (Ioan I, 4, 5). In aceste cuvinte, «ucenicul pe care îl iubea Iisus», care s-a rezemat pe pieptul lui Iisus la Cina cea de Taină, proclamă adevăratele fapte despre lumea lui Dumnezeu și despre legătura Lui cu ea, pătrunzînd adînc în tainele creației și răscumpărării.

«Poporul care stătea întru întuneric a văzut lumină mare». Noi, creștinii, cărora ne-a fost dată această viziune, mulțumim lui Dumnezeu astăzi pentru tot ceea ce ea însemnează pentru noi. In lume este încă întuneric, însă Dumnezeu ne-a dat nouă o lumină în întuneric, prin care noi să-L putem vedea pe El și pe Fiul Său, Unul Născut, și să putem cunoaște adevărul. In această lumină, noi vedem de asemenea mulțimea semenilor noștri creștini, din lumea aceasta și de dîncolo, și ne recunoaștem strîns legați laolaltă cu legăturile puternice ale lui Iisus Hristos, născut ca și astăzi pentru noi, care prin lucrarea Duhului Sfînt a fost făcut om adevărat din Fecioara Maria, Maica Sa.

Lumina este și viața noastră. După cum sîntem uniți în împărtășirea comună a harului lui Dumnezeu și a vieții noi pe care El o dă tuturor credincioșilor Săi urmași, tot așa mulțumesc lui Dumnezeu în aceste zile pentru frățietatea celor două Biserici ale noastre și mă rog ca ele să sporească din ce în ce mai mult în adevărata unitate creștină.

Vă rog să primiți, Prea Fericirea Voastră, salutările mele de Crăciun și frățescul mesagiu al dragostei, rugîndu-mă pentru Voi și pentru tot poporul Vostru credincios.

Sînt al Vostru iubitor frate în Hristos,

† G E O F F R E Y
Arhiepiscop de Canterbury,
Primat al Intregei Anglii și Mitropolit

Lambeth Palace, S.E. 21 decembrie 1954.

De la Em. Sa Dr. Niemöller, Conducătorul Bisericii Evanghelice din Hessa (Germania Occidentală):

BISERICA EVANGHELICĂ DIN GERMANIA

Frankfurt pe Main

decembrie 1954.

SANCTITAȚII SALE

PATRIARHULUI JUSTINIAN AL ROMÂNIEI

BUCUREȘTI

De Sfintele Sărbători ale Crăciunului și Anului Nou, vă salutăm în numele Domnului nostru Iisus Hristos, care a venit pentru mântuirea acestei lumi și pentru ca pe noi și întreaga omenire dezbinată să ne facă părtași păcii Sale.

DR. NIEMÖLLER

De la Consiliul Superior Bisericesc armean din Etcimiadzin, Armenia Sovietică:

TELEGRAMĂ

Consiliul Superior Bisericesc din Etcimiadzin, cu prilejul sărbătorilor Nașterii Domnului, exprimă Sanctității Voastre sincerele sale urări.

Rugăm pe Dumnezeu să trimită Duhul Păcii.

Vă dorim viață rodnică și sănătate.

CONSILIUL SUPERIOR BISERICESC

Erevan, 29 decembrie 1954.

De la P. S. Sa Episcopul Metode de Trebișevo, Cehoslovacia:

Inalt Prea Sfințite,

Vă felicit, Inalt Prea Sfințite, cu prilejul Sărbătorilor pline de bucurie și mântuitoare ale Nașterii lui Hristos și a Noului An.

Rog pe Mîntuitorul cel Intrupat să binecuvinteze truda Inalt Prea Sfinției Voastre, spre folosul și slava Sfintei Biserici Ortodoxe și bucuria noastră comună întru mulți și mulți ani.

Incredințindu-mă sfintelor Voastre rugăciuni și cerîndu-vă binecuvîntare, rămîn al Inalt Prea Sfinției Voastre smerit frate în Hristos,

† **M E T O D I E**

Episcop ortodox de Trebișevo

Mihalovce, 31 decembrie 1954.

De la P. Cuo. Arhimandrit Policarp, Conducătorul Misiunii Ortodoxe Ruse din Ierusalim.

TELEGRAMĂ

SANCTITAȚII SALE PATRIARHULUI JUSTINIAN

Patriarhia Română

BUCUREȘTI

Primiți felicitări de Sărbătorile Nașterii Domnului și de Anul Nou, cu urări de bună sănătate, pentru înflorirea Sfintei Biserici.

Arhimandritul POLICARP

Ierusalim, 24 decembrie 1954.

De la P. Cuo. Arhimandrit Maxim, Reprezentantul Patriarhiei Bulgare la Moscova :

TELEGRAMĂ

SANCTITATEA SA PATRIARHUL JUSTINIAN
Patriarhia Română

BUCUREȘTI

Cu adînc respect și dragoste fiiască felicit pe Sanctitatea Voastră cu prilejul Nașterii lui Hristos și Anului Nou, și Vă urez un An Nou fericit și cu pace.

Arhimandritul MAXIM

Moscova, 24 decembrie 1954.

De la P. Cuo. Arhimandrit Antonie, Academia Teologică din Sofia :

Sanctitatea Voastră,

Dumnezeu a venit din nou în lume. «Fiul lui Dumnezeu din nou Fiu al Omului s-a făcut, ca fiii oamenilor să fie fii ai lui Dumnezeu» (Sf. Atanasie cel Mare).

«Domnul Păcii» (Isaia IX, 6) s-a întrupat din nou pentru ca neliniștea și războiul să se împrăștie. În aceste zile, cînd veți aduce jertfa cea fără de sînge, rog respectuos pe Sanctitatea Voastră să mă pomeniți în rugăciunile Voastre și pe mine, smeritul.

La mulți ani, cu prilejul Nașterii Domnului!

Cu fiiască dragoste și cu adîncă smerenie, sărut sfințita dreaptă a Sanctității Voastre și rămîn al Sanctității Voastre fiu duhovnicesc în Hristos.

Arhimandritul ANTONIE

Sofia, decembrie 1954.

S-au mai primit, de asemenea, scrisori și telegrame de felicitări de la I.P.S. Mitropolit Nifon Saba al Heliopolei-Liban, I.P.S. Mitropolit Nicodim al Slivenului, I.P.S. Pimen al Novrocopolului, P.S. Andrei Moldovanu, Episcopul romînilor ortodocși din cele două Americi, P.S. Episcop Iona, secretarul Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Bulgare, P.S. Episcop Nicolae Macariopolschi, PP. CC. Presbiteri Prof. Dr. Ștefan Țancov și Metodie Milcev, P.C. Protoiereu Dimitri Petrov (Sofia), Rev. Stanley Evans (Anglia), etc.

Sanctitatea Sa Patriarhul Justinian a răspuns cu dragoste frățească la toate aceste scrisori și telegrame, cu aceleași calde urări în Domnul nostru Iisus Hristos.

Sanctitatea Sa a primit de asemenea telegrame și scrisori de felicitare de la toți Înalt Prea Sfințiii Mitropoliți și Prea Sfințiii Episcopi membri ai Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne, de la conducătorii cultelor religioase, precum și de la numeroși protopopi, preoți, stareți și starețe de mînăstiri, rectori și profesori ai Institutelor Teologice și mulți credincioși din diferitele părți ale țării.

Tuturor li s-a mulțumit cu urări de bine, pace, sănătate și bună sporire pentru Anul Nou.

Pr. N. CAZACU

**TELEGRAMA DE FELICITARE
TRIMISĂ D-LUI DR. PETRU GROZA
DE INALT PREA SFINTITUL PATRIARH JUSTINIAN**

DOMNULUI Dr. PETRU GROZA

*PREȘEDINTELE PREZIDIULUI MARI ADUNĂRI
NAȚIONALE A REPUBLICII POPULARE ROMÎNE*

BUCUREȘTI

In numele Sfântului Sinod, al clerului și credincioșilor Bisericii Ortodoxe Române, vă exprimăm caldă urare ca în anul ce începe să aveți parte de sănătate deplină, pace și alese bucurii, în îndeplinirea misiunii istorice ce v-a fost hărăzită, spre înălțarea și înflorirea Patriei noastre, Republica Populară Română. La mulți ani!

† JUSTINIAN

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMINE.

București, 31 decembrie 1954

**TELEGRAMA DE RĂSPUNS A D-LUI DR. PETRU GROZA,
PREȘEDINTELE PREZIDIULUI MARI ADUNĂRI
NAȚIONALE A REPUBLICII POPULARE ROMINE**

I. P. S. SALE

PATRIARHULUI JUSTINIAN MARINA

BUCUREȘTI

*Mulțumind pentru felicitările trimise cu ocazia sărbătorilor,
vă urez un an nou fericit.*

Dr. PETRU GROZA

*PREȘEDINTELE PREZIDIULUI MARI ADUNĂRI
NAȚIONALE A REPUBLICII POPULARE ROMINE*

București, 31 decembrie 1954

ÎN APĂRAREA PĂCII

INFĂPTUIRI ÎN LUPTA PENTRU PACE ÎN ANUL 1954

Anul 1954, început într-o atmosferă mai favorabilă menținerii și consolidării păcii generale decât anii precedenți, a intrat în istorie ca un an de însemnate succese ale forțelor păcii și de numeroase eșecuri ale forțelor negre ale imperialismului și războiului.

«Popoarele nu doresc nici bombe, nici ruine și nici războaie — sublinia cunoscutul scriitor sovietic Ilya Ehrenburg într-un articol scris la începutul anului trecut (Spre pace!, reprodus în ziarul «România Liberă») —; ele doresc viață, pace și fericire. Ideea slăbirii încordării internaționale, năzuința spre tratative rodnice și spre un acord au cuprins cele mai largi cercuri ale tuturor națiunilor. Oricât de largă ar fi Mișcarea partizanilor păcii, numărul oamenilor care năzuiesc spre pace este și mai mare. Diferite grupări și partide politice, diferite organizații religioase și pacifiste, diferiți activiști pe tărîm obștesc și cultural, care nu fac parte din mișcarea partizanilor păcii și este îndoielnic că vor face vreodată parte din ea, năzuiesc spre slăbirea încordării internaționale».

Acest adevăr a fost ilustrat întru totul anul trecut prin lupta dirză a întregii omeniri iubitoare de pace pentru menținerea păcii, pentru asigurarea securității internaționale.

Căile spre realizarea acestor năzuințe ale întregii lumi pașnice au fost precizate încă din pragul anului 1954 de G. M. Malencov, în răspunsurile la întrebările unui corespondent de presă american. Exprimînd din nou convingerea profundă a guvernului și a popoarelor Uniunii Sovietice că este pe deplin posibilă coexistența pașnică și îndelungată a sistemelor sociale diferite, că este posibilă și necesară, în interesul comun, colaborarea prietenească între popoarele tuturor țărilor, că nu există probleme internaționale litigioase care să nu poată fi reglementate pe cale pașnică, G. M. Malencov a declarat totodată că guvernul sovietic «a făcut, face și va face și de aci înainte totul pentru ca popoarele să trăiască în pace, pentru ca încordarea internațională să fie slăbită și între state să fie stabilite relații normale».

Guvernul sovietic a urmărit neîncetat în cursul anului trecut îndeplinirea acestei sarcini nobile, care interesează deopotrivă întreaga omenire iubitoare de pace. Împreună cu guvernul Republicii Populare Chineze și cu guvernele statelor europene de democrație populară, guvernul sovietic a depus eforturi uriașe pentru a obține slăbirea continuă a încordării internaționale, care, la începutul anului 1954 se părea că se găsește în plină desfășurare.

În urma acestor eforturi și datorită influenței puternicei mișcări a partizanilor păcii, cercurile guvernamentale din S.U.A., Anglia și Franța au fost nevoite să accepte ținerea Conferinței miniștrilor afacerilor externe ai U.R.S.S., Franței, Angliei și S.U.A., la Berlin, între 25 ianuarie și 18 februarie 1954.

Această conferință, urmărită cu cel mai viu interes de oamenii iubitori de pace din întreaga lume, a exercitat o influență favorabilă asupra situației internaționale. Insuși faptul că a putut fi convocată și că s-a reluat contactul direct între miniștrii afacerilor externe ai celor patru puteri a fost apreciat favorabil în cercuri largi din toate țările. Prin conferința de la Berlin s-a făcut un pas efectiv pe calea slăbirii în-

cordării internaționale și s-a deschis drumul spre conferința de la Geneva. Ar fi putut, desigur, să aibă rezultate cu mult mai importante dacă cercurile agresive americane nu împiedicau adoptarea unor hotărâri într-o serie de probleme de mare importanță pentru pacea lumii, ca aceea privitoare la pregătirea și încheierea tratatului de pace cu Germania și la securitatea colectivă în Europa. Dar chiar și numai prin acordurile realizate, conferința își are însemnătatea ei deosebită, întrucât a dovedit că nimeni nu-și mai poate permite să nesocotească voința popoarelor, zăvorând ușa tratatelor.

Alături de luptătorii pentru pace din lumea întreagă, poporul român a aprobat întru totul propunerile făcute de delegația sovietică la conferința de la Berlin, propuneri care constituie un vast program de acțiune, a cărui realizare ar contribui puternic la slăbirea încordării internaționale și la întărirea cauzei păcii.

Comitetul Permanent pentru Apărarea Păcii din R. P. R., discutând la 9 martie în ședință largită rezultatele conferinței de la Berlin, a adoptat în unanimitate o moțiune în sprijinul propunerilor sovietice, iar comitetele de luptă pentru pace au desfășurat o muncă intensă de popularizare a rezultatelor conferinței.

Exprimând năzuința poporului român, profund devotat cauzei păcii, guvernul republicii noastre, prin declarația publicată la 25 martie 1954, s-a pronunțat în mod hotărât pentru propunerea guvernului sovietic de încheiere a unui tratat general european cu privire la securitatea colectivă în Europa.

O nouă și importantă contribuție la atenuarea încordării internaționale și la consolidarea păcii a adus Uniunea Sovietică prin nota adresată la 31 martie 1954 guvernelor Franței, Marii Britanii și S.U.A. În interesul înlăturării greutăților din calea realizării unui acord în problema creării unui sistem de securitate colectivă, guvernul sovietic a declarat prin această notă că nu vede nicio piedică în calea rezolvării pozitive a problemei participării S.U.A. la «Tratatul general european cu privire la securitatea colectivă în Europa. Nota sovietică a clarificat totodată și problema locului și rolului tratatului nord-atlantic (N.A.T.O.) în legătură cu crearea unui sistem general european de securitate colectivă. Pentru ca această organizație să-și piardă caracterul agresiv, este necesar ca ea să cuprindă toate marile puteri care au participat la coaliția antihitleristă. Tocmai de aceea guvernul sovietic a declarat în nota sa că «este gata să examineze împreună cu guvernele interesate problema participării U.R.S.S., la tratatul nord-atlantic». Popoarele lumii au văzut în această propunere o nouă confirmare a fermității principiilor politicii de pace a Uniunii Sovietice.

Călăuzită de nobila năzuință de a salva omenirea de grozăviile războiului atomic, Uniunea Sovietică a luptat necontenit și luptă și acum cu energie împotriva folosirii armelor atomice, cu hidrogen și a altor tipuri de arme de exterminare în masă. Consecventă acestei atitudini, ea a răspuns afirmativ, la sfârșitul anului 1953, la propunerea președintelui Statelor Unite de a începe tratative în problema energiei atomice. Abia începuseră tratativele și opinia publică a putut constata că adepții americani ai bombei atomice nu numai că nu s-au potolit, ci, dimpotrivă, și-au întezit amenințările la adresa altor țări, fapt ce denotă că prin tratativele propuse, Statele Unite urmăreau, printre altele, slăbirea vigilenței popoarelor.

La 1 martie 1954, Statele Unite ale Americii au început în regiunea atolului Bikini o serie de experiențe cu bomba cu hidrogen, care a durat până în a doua jumătate a lunii aprilie, pricinuind Japoniei pagube directe și indirecte evaluate la peste un miliard de yeni. După calculele cercurilor reacționare americane, aceste experiențe trebuiau să semene în rândurile popoarelor teamă, să accentueze isteria războinică. Rezultatele au fost însă cu totul contrarii celor scontate de ei. Amenințarea cu folosirea armei cu hidrogen a provocat în rândurile sutelor de milioane de oameni din toate țările lumii o indignare crescândă și hotărârea de a intensifica lupta pentru interzicerea necondiționată a armei atomice și cu hidrogen.

Biroul Consiliului Mondial al Păcii întrunit la Viena între 28 și 30 martie 1954, analizând situația internațională, a formulat sarcinile și a indicat căile concrete ale luptei popoarelor împotriva primejdiei unui nou război, pentru pace în întreaga lume. În afară de rezoluția generală și de apelul adresat popoarelor din Europa de a lupta pentru înfrângerea «comunității defensive europene», care «înseamnă o primejdie de moarte pentru fiecare persoană care trăiește în Europa», Biroul Consiliului Mondial al Păcii a adoptat și o declarație cu privire la armele atomice, prin care, subliniind că «explozia bombei cu hidrogen la Bikini, acțiunea ei groaznică asupra oamenilor, imposibilitatea de a controla raza ei de acțiune, primejdia folosirii ei au provocat indignare în întreaga lume», cheamă popoarele «să ceară neîntârziat guvernelor să încheie acorduri care să interzică toate tipurile de arme de exterminare în masă».

Interzicerea armelor de exterminare în masă este «o chestiune foarte importantă, care interesează întreaga omenire — sublinia profesorul Frédéric Joliot Curie, președintele Consiliului Mondial al Păcii, într-un articol publicat în ziarul «L'Humanité Dimanche» la începutul lunii aprilie 1954 —. Ea cere din partea tuturor... o atitudine hotărâtă pentru a obține neîntârziat ca țările să-și ia angajamentul solemn de a nu folosi arma atomică».

Această problemă a fost dezbătută pe larg ca prim punct din ordinea de zi a sesiunii extraordinare a Consiliului Mondial al Păcii care a avut loc la Berlin între 24 și 28 mai 1954 și ale cărei lucrări au fost urmărite cu mare atenție de toți oamenii dornici de pace din lume. Exprimiind voința unică a popoarelor, năzuința lor nestrămutată spre pace, hotărîrea lor fermă de a-și spori eforturile în acțiunea nobile de apărare împotriva atentatelor cercurilor imperialiste agresive, sesiunea Consiliului Mondial al Păcii și-a concentrat atenția asupra problemelor care frământă profund pe oamenii de cele mai diferite convingeri politice și religioase și care fac parte din diferite pături sociale.

Hotărîrile adoptate de sesiunea Consiliului Mondial al Păcii în problema armelor atomice, în problema securității și recomandarea Comisiei culturale pentru «dezvoltarea continuă a activității culturale naționale și lărgirea schimburilor reciproce» constituie un nou pas important în dezvoltarea Mișcării de masă a partizanilor păcii, mobilizîndu-i în vederea dezvoltării continue a luptei pentru pace, pentru securitatea popoarelor, pentru slăbirea încordării internaționale.

«Ca măsură de cea mai mare urgență», sesiunea de la Berlin a Consiliului Mondial al Păcii a cerut «încheierea unui acord internațional care să cuprindă obligația de a nu se mai face experiențe cu bombe atomice și cu hidrogen și de a nu se folosi aceste tipuri de arme». Defininind sarcinile imediate ale partizanilor păcii, sesiunea Consiliului Mondial al Păcii a subliniat că este necesar să se obțină încheierea cu succes a Conferinței de la Geneva, respingerea tratatelor de la Bonn și Paris și reluarea tratativelor cu privire la rezolvarea pașnică a problemei germane. Numai securitatea generală este o garanție a securității tuturor popoarelor.

La 14 iunie, membrii delegației poporului nostru la sesiunea extraordinară a Consiliului Mondial al Păcii au prezentat o dare de seamă publică asupra lucrărilor sesiunii, care au fost apoi larg popularizate printre oamenii muncii din țara noastră, dornici de a participa activ la lupta pentru apărarea păcii.

Cereri similare în legătură cu interzicerea folosirii armelor atomice au fost formulate, la 28 mai 1954, și de reprezentanții a 61 de țări, întruniți la cea de a 23-a sesiune a Consiliului Ligii societăților de Cruce Roșie, la Oslo.

Pretutindeni, în toate țările lumii, se lărgește neîncetat Mișcarea pentru interzicerea armei atomice și cu hidrogen. Interzicerea acestor arme cumplite a fost cerută la Dresda de fizicieni de frunte din câteva țări europene, a fost cerută de poporul japonez, direct amenințat de experiențele din oceanul Pacific, de Comitetul executiv al sindicatului național al minerilor din Anglia, de organizațiile de masă din India, de Uniunea femeilor de stînga din Suedia, de partizanii păcii din Austria, de deputații Congresului Național din Brazilia, de parlamentul indonezian, de marinarii australieni, într-un cuvînt, de toți oamenii iubitori de pace din lume.

Energia atomică poate avea și altă întrebuintare decît aceea a distrugerilor și exterminării în masă. Adevărul acesta l-au demonstrat în mod strălucit oamenii de știință și inginerii sovieticii. La 27 iunie 1954 a fost dată în exploatare în U.R.S.S. prima centrală electrică industrială pe bază de energie atomică, făcîndu-se astfel un pas real pe calea folosirii pașnice a energiei atomice, pe calea înfăptuirii năzuințelor nobile ale întregii omeniri de a folosi această uriașă descoperire a minții omenești în scopuri pașnice, în vederea asigurării ridicării neconținute a bunăstării a populației. Din poziția U.R.S.S., pe deoparte și a S.U.A. pe de alta în problemele legate de energia atomică, opinia publică și-a putut da încă odată seama cine dorește pace și cine vrea război.

Deschizînd sesiunea extraordinară de la Berlin a Consiliului Mondial al păcii, Go Mo-jo, vicepreședinte al Consiliului Mondial al Păcii a amintit că la 20 aprilie 1954 a avut loc cea de a 5-a aniversare a mișcării partizanilor păcii, care a repurtat o serie de victorii. În cei cinci ani parcurși pînă acum, mișcarea internațională pentru apărarea păcii și-a lărgit și și-a întărit baza de masă, și-a completat rîndurile cu noi forțe și a devenit o mișcare cu adevărat invincibilă a timpurilor noastre. Apariția mișcării pentru apărarea păcii a constituit un mare eveniment în istoria omenirii. Omul a dobîndit posibilitatea de a se rupe de propria sa izolare, de a se uni cu frații săi din orice țară, de orice rasă, de orice opinie, de a acționa personal pentru apărarea

vieții. Nici chiar cei mai înrăiți dușmani ai păcii nu pot să nu recunoască astăzi succesele Mișcării mondiale a partizanilor păcii, fiind nevoiți să țină seamă de ea.

Cu prilejul celei de a 5-a aniversări a mișcării mondiale pentru pace, Comitetul Permanent pentru Apărarea Păcii din R.P.R., a organizat în ziua de 19 aprilie 1954, o adunare festivă în sala Ateneului R.P.R. Prof. univ. Florica Mezincescu a trecut în revistă importante acțiuni și succese deosebite obținute de mișcarea mondială pentru pace, arătând totodată creșterea acestei mișcări în țara noastră, precum și lupta poporului nostru pentru destinderea încordării internaționale. Asemenea adunări festive au avut loc în numeroase localități de pe întinsul patriei noastre.

Intr-un moment greu al conferinței de la Geneva, când tratativele târăgăneau, s-a ținut la Stockholm, între 19 și 23 iunie, Conferința internațională pentru slăbirea încordării în relațiile internaționale. La această conferință, convocată din inițiativa unui grup de fruntași ai vieții publice din Franța, au luat parte personalități de seamă din 30 de țări apusene și răsăritene. N-a fost deci o reunire a unui organ mondial, cu delegați care să reprezinte popoarele respective, ci o întâlnire a unui număr limitat de personalități din vest și est, cunoscute în lumea internațională, în scopul confruntării punctelor lor de vedere asupra celor mai indicate mijloace de a micșora încordarea internațională.

Documentul principal al conferinței — «Rezoluția generală» — confirmând în primul rând cel mai important principiu al relațiilor internaționale contemporane, principiul coexistenței pașnice a diferitelor sisteme politice și sociale, exprimă deziderate pentru înfăptuirea cărora luptă cele mai largi cercuri din diferitele țări ale lumii: admiterea Republicii Populare Chineze în Organizația Națiunilor Unite, reglementarea tuturor conflictelor și problemelor litigioase pe calea tratativelor perseverente, reluarea cât mai grabnică a tratativelor în problema coreeană, precum și a celor în legătură cu problema germană, încetarea experiențelor cu arma atomică și interzicerea folosirii armelor de exterminare în masă,

Printr-un «Apel către participanții la Conferința de la Geneva», personalitățile întrunite la Stockholm au cerut guvernelor reprezentate la acea conferință să-și unească eforturile pentru a obține încetarea cât mai grabnică a războiului din Indochina.

Anul 1954 a adus popoarelor o mare victorie: acordul de la Geneva. La 21 iulie și-a încheiat lucrările Conferința de la Geneva a miniștrilor afacerilor externe, convocată în conformitate cu hotărîrea Conferinței de la Berlin, în vederea examinării problemelor coreeană și indochineză. După aproape trei luni de dezbateri (23 aprilie-21 iulie), au fost semnate acorduri care au pus capăt operațiunilor militare în Vietnam, Laos și Cambodgia. S-a pus capăt unui război ucigător, care dura de opt ani. Indochina a încetat de a mai fi un câmp de luptă luminat de flăcările napalmului.

Știrea restabilirii păcii în Indochina a produs o mare bucurie tuturor popoarelor iubitoare de pace, tuturor celor cărora le este scumpă pacea, progresul și prosperitatea omenirii. O mare contribuție în obținerea acestei victorii se datorește, indiscutabil, puternicei Mișcări a popoarelor pentru pace. Conferința de la Geneva a contribuit, fără îndoială, la micșorarea încordării internaționale, deși reprezentanții americani au reușit să împiedice reglementarea definitivă a problemei coreene.

Ziarele românești din 1 august 1954 au publicat «Declarația Guvernului Republicii Populare Romîne cu privire la rezultatele Conferinței de la Geneva», prin care «Guvernul și poporul român salută cu adîncă bucurie restabilirea păcii în Indochina, marele succes al popoarelor Indochinei în lupta lor pentru pace, libertate și independență națională». În rezultatele Conferinței de la Geneva, guvernul și poporul român văd «o confirmare puternică a justetei principiilor promovate în relațiile internaționale de Uniunea Sovietică, privind reglementarea tuturor litigiilor dintre state pe calea tratativelor și coexistența pașnică a țărilor cu regimuri sociale diferite».

Comitetele pentru apărarea păcii din Republica Populară Romînă au desfășurat o largă activitate pentru popularizarea rezultatelor Conferinței de la Geneva.

După încheierea acordului cu privire la restabilirea păcii în Indochina, oamenii iubitori de pace au socotit, în mod firesc, că experiența Conferinței de la Geneva a creat posibilitatea de a se rezolva pe cale pașnică și alte probleme, în primul rând problema asigurării securității în Europa.

De aceea, în nota adresată la 24 iulie 1954 guvernelor Franței, Marii Britanii și S.U.A. ca răspuns la nota acestor guverne din 7 mai 1954, guvernul sovietic a făcut propunerea de a se convoca o conferință a tuturor statelor europene, în vederea organizării unui sistem de securitate colectivă în Europa. La 4 august guvernul sovietic a propus celor trei puteri occidentale să se convoace o conferință a miniștrilor aface-

rilor externe ai celor patru mari puteri, în care să se discute în prealabil problema convocării conferinței propusă prin nota din 24 iulie și măsurile menite să contribuie la succesul ei și totodată să se continue și examinarea problemei germane. Propunerile guvernului sovietic au fost primite cu un profund interes de toți luptătorii sinceri pentru pace, fiind sprijinite de cele mai largi cercuri ale opiniei publice mondiale, de toți cei cărora le sînt scumpe pacea și securitatea popoarelor.

Un eveniment deosebit de important s-a petrecut în viața internațională la 30 august 1954, cînd Adunarea Națională Franceză a respins cu o majoritate covârșitoare de voturi tratatele de la Paris și Bon. Prăbușirea proiectului de creare a așa numitei «comunități defensive europene», prin care se urmărea reînvierea militarismului german, a fost rezultatul luptei hotărîte dusă de masele populare din toate țările împotriva transformării Germaniei occidentale într-un focar de război. Forțele păcii din Franța și popoarele iubitoare de pace de pretutindeni au repercutat cu acest prilej o mare victorie în lupta lor pentru preîntîmpinarea primejdiei unui nou război în Europa.

Respingerea «comunității defensive europene» de către Adunarea Națională Franceză a fost apreciată de Frédéric Joliot Curie, președintele Consiliului Mondial al Păcii, — într-o declarație dată publicității la începutul lunii septembrie 1954 — ca un mare și important succes al partizanilor păcii, prin care a fost lichidat «cel mai mare obstacol care a stat în calea tratativilor în Europa».

Una din cele mai importante inițiative de pace luată de Uniunea Sovietică a constituit-o propunerea prezentată la 30 septembrie 1954 la Organizația Națiunilor Unite «Cu privire la încheierea unei convenții internaționale (tratată) în problema reducerii armamentelor și a interzicerii armelor atomice, cu hidrogen și a celorlalte tipuri de arme de exterminare în masă». În urma discutării acestei propuneri s-a ajuns la elaborarea unui proiect comun de rezoluție (al Canadei, Franței, Uniunii Sovietice, Statelor Unite și Angliei), adoptat în unanimitate de Adunarea generală a O.N.U.-ului la 4 noiembrie 1954. Comentatorii politici au subliniat importanța acestui fapt, întrucît pentru prima dată în ultimii opt ani, cinci state, printre care patru mari puteri, au prezentat un proiect comun care are la bază un acord într-o problemă de mare însemnătate.

Singurul fapt al adoptării unui proiect comun de rezoluție nu înseamnă însă că s-au înlăturat toate dificultățile în rezolvarea problemei reducerii armamentelor. Cercurile agresive n-au încetat cursa înarmărilor, continuînd totodată să ațîțe psihoza de război și să înjghebeze blocuri militare agresive îndreptate împotriva statelor iubitoare de pace: așa numitul «Tratat de apărare a Asiei de sud-est» (SEATO), încheiat la Manilla, la 8 septembrie 1954, între Statele Unite, Anglia, Franța, Australia, Noua Zelandă, Tailanda, Filipine și Pakistan, alianța militară dintre Turcia și Pakistan, precum și pactul dintre Statele Unite și ciankaiștii. Încheierea acestor tratate constituie o acțiune care prejudiciază securitatea și independența țărilor asiatice și care este în flagrantă contradicție cu sarcinile întăririi păcii și slăbirii încordării internaționale.

Sesiunea Biroului Consiliului Mondial al Păcii, care s-a ținut la Viena între 13 și 15 septembrie, a adus o nouă și importantă contribuție la creșterea continuă a luptei popoarelor pentru pace. Subliniind succesele pe care popoarele le-au obținut în această luptă, Biroul Consiliului Mondial al Păcii atrage atenția popoarelor să nu slăbească vigilența față de noile uneltiri ale cercurilor agresive. Pentru a uni și mai strîns forțele păcii, Biroul Consiliului Mondial al Păcii a hotărît să convoace, la 18 noiembrie 1954, o sesiune a Consiliului Mondial al Păcii.

Hotărîrea luată de Biroul Consiliului Mondial al Păcii a fost întru totul îndreptățită, deoarece — pentru a umple golul lăsat în urma eșuării «comunității defensive europene» și spre a împiedeca slăbirea mai departe a încordării internaționale și adoptarea unor hotărîri de comun acord care să corespundă intereselor tuturor popoarelor iubitoare de pace, — puterile imperialiste au convocat o conferință a celor 9 state occidentale (S.U.A., Anglia, Franța, Canada, Belgia, Olanda, Luxemburg, Italia și Germania Occidentală), ținută la Londra, între 28 septembrie și 3 octombrie 1954. Neținînd seama de interesele vitale ale popoarelor și de revendicările lor, participanții la conferința de la Londra au pus la cale crearea unei noi alianțe militare a cercurilor agresive americane, intitulată «uniunea vest-europeană», a cărei forță militară urmează să o constituie Wehrmachtul vest-german.

Ca urmare a hotărîrilor de la Londra, guvernele țărilor vest-europene au semnat la Paris, la 23 octombrie, o serie de tratate, convenții și declarații, care dau Ger-

maniei occidentale libertatea de a se înarma și de a-și crea o armată proprie și care o includ în «uniunea vest-europeană» și în blocul agresiv al Atlanticului de nord.

Conștient de pericolul ce amenință Franța și totodată cauza păcii și a securității popoarelor, întreg poporul francez a început să desfășoare o puternică Mișcare de protest împotriva ratificării acestor acorduri, cerînd ca problema germană să se rezolve pe cale pașnică și să se creeze un sistem de securitate colectivă. Popoarele și statele iubitoare de pace luptă cu cea mai mare hotărîre împotriva planurilor furtive puse la cale de imperialiști.

Singura cale justă pentru rezolvarea problemei germane și asigurarea securității în Europa a fost arătată din nou de Uniunea Sovietică prin nota adresată Franței, Marii Britanii și S.U.A. la 23 octombrie 1954, adică în aceeași zi cînd la Paris se semnau tratatele pentru reînvierea militarismului hitlerist. Nota sovietică din 23 octombrie — prin care se propunea încă odată restabilirea unității Germaniei pe baze pașnice și democratice, ținerea de alegeri libere în întreaga Germanie și convocarea unei conferințe pe întreaga Europă în vederea discutării problemei creării unui sistem de securitate colectivă în Europa, precum și convocarea unei noi conferințe a miniștrilor afacerilor externe ai celor patru puteri, care să examineze în prealabil toate aceste probleme — a găsit un larg răsunset în cele mai diferite cercuri ale opiniei publice mondiale, întrucît exprimă gîndurile și năzuințele tuturor oamenilor iubitori de pace.

La 13 noiembrie 1954, guvernul Uniunii Sovietice a luat o nouă și importantă inițiativă pentru întărirea păcii. Adresîndu-se tuturor statelor din Europa, guvernul sovietic a propus să se întrunească, la 29 noiembrie, la Moscova sau Paris, într-o conferință pe întreaga Europă, în problema creării unui sistem de securitate colectivă în Europa. Prin această conferință se urmărea preîntîmpinarea complicării situației în Europa, care agravează primejdia de război, luîndu-se toate măsurile ce pot contribui la asigurarea securității europene și micșorarea încordării în relațiile internaționale.

Răspunsul guvernului român la această notă corespunde voinței unanime a poporului nostru, care a primit cu cel mai viu interes și a sprijinit cu multă căldură propunerile cuprinse în nota sovietică.

Poporul român, care nu va uita niciodată că a fost înrobit și jefuit de două ori de către cîmpitorii germani, este hotărît să lupte cu toate forțele sale împotriva remilitarizării Germaniei. Adunarea publică organizată în acest scop de Comitetul Permanent pentru Apărarea Păcii din R.P.R. în sala Dalles din Capitală, la 29 octombrie 1954, a prilejuit o puternică manifestare pentru pacea și securitatea popoarelor din Europa și din întreaga lume.

Faptul că opinia publică sprijină ideea securității colective s-a manifestat limpede la sesiunea Consiliului Mondial al Păcii care a avut loc la Stockholm, între 18 și 23 noiembrie 1954. Sesiunea aceasta a Consiliului Mondial al Păcii, ale cărei lucrări au fost urmărite cu atenție și speranță de către întreaga omenire, a constituit o nouă demonstrație vie a hotărîrii și voinței popoarelor de a apăra pacea și de a-și asigura securitatea.

În importantul mesaj adresat popoarelor lumii, Consiliul Mondial al Păcii, subliniind întreaga primejdie pe care o prezintă ratificarea acordurilor de la Paris, a chemat popoarele din Europa să intensifice lupta pentru securitatea colectivă, pentru colaborare între toate statele, indiferent de orînduirea lor socială, împotriva acordurilor de la Londra și Paris, împotriva reînvierii militarismului german. Sesiunea Consiliului Mondial al Păcii a subliniat în același timp că popoarele Asiei vor putea să obțină întărirea păcii, libertatea dezvoltării și posibilitatea unui progres multilateral, intensificînd lupta împotriva creării de blocuri războinice în Asia de către cercurile imperialiste. Pentru preîntîmpinarea pericolului ce decurge din întetirea cursei înarmărilor și din dezvoltarea anumitor arme de distrugere catastrofală, Consiliul Mondial al Păcii a chemat popoarele din lumea întreagă să ceară pretutindeni și în permanență reducerea generală a armamentelor și interzicerea armelor de exterminare în masă.

Față de acțiunile întreprinse de cercurile potrivnice păcii, în fața partizanilor păcii de pretutindeni se pun sarcini deosebit de mari. De aceea, Consiliul Mondial al Păcii a hotărît convocarea în luna mai 1955 a unui Congres mondial al reprezentanților tuturor forțelor iubitoare de pace.

La 9 decembrie 1954, cu prilejul dării de seamă publice a delegației poporului român care a participat la sesiunea de la Stockholm a Consiliului Mondial al Păcii, Acad. Prof. P. Constantinescu-Iași, vicepreședinte al Comitetului Permanent pentru

Apărarea Păcii din R.P.R., deschizînd adunarea, a subliniat că în întreaga țară se desfășoară o puternică acțiune de protest împotriva manevrelor întreprinse de cercurile occidentale agresive în vederea reînvierii militarismului german.

Documentele sesiunii de la Stockholm au fost larg popularizate de Comitetele de luptă pentru pace din țara noastră, care au dus o intensă activitate de mobilizare a maselor pentru întărirea patriei noastre, pentru înflorirea ei continuă și sporirea capacității ei de apărare.

Guvernul sovietic a propus în repetate rînduri — în cursul anului 1954 — să se convoace o conferință a tuturor țărilor europene, în cadrul căreia să se discute proiectul de «Tratat general european cu privire la securitatea colectivă în Europa», ajungîndu-se astfel de comun acord la un sistem de securitate colectivă în această parte a lumii. Statele occidentale au respins însă, sub diferite pretexte, toate aceste propuneri. **Conferința țărilor europene pentru asigurarea păcii și securității în Europa s-a ținut la Moscova, între 29 noiembrie și 2 decembrie, fără participarea statelor occidentale, într-un moment cînd evoluția evenimentelor din Europa a apucat pe o cale primejdioasă pentru cauza păcii.**

Declarația adoptată la Conferința de la Moscova constituie un document de o uriașă însemnătate internațională. Marea însemnătate a acestei Declarații constă în faptul că ea arată tuturor popoarelor iubitoare de pace, cu toată claritatea, care sînt sarcinile care stau în prezent în fața lor. Hotărîrile de la Moscova sînt în același timp un serios avertisment cu privire la primejdia pe care o reprezintă ratificarea acordurilor de la Paris referitoare la înarmarea Germaniei occidentale și la refacerea militarismului german. Popoarele iubitoare de pace nu se vor lăsa luate prin surprindere de forțele agresive, fiind ferm hotărîte să apere pacea, dar, totodată, vor ști să dea o ripostă zdrobitoare oricăror încercări de agresiune.

Conferința de la Moscova a deschis o etapă importantă în lupta pentru pace și securitate în Europa, etapa unei considerabile intensificări și activizării a luptei popoarelor pentru prevenirea noilor primejdii pe care le crează remilitarizarea Germaniei occidentale.

Țara noastră — după cum a subliniat conducătorul delegației guvernamentale a R.P.R. la Conferința de la Moscova, Chivu Stoica, în declarația făcută la posturile noastre de radio, la 14 decembrie — «a participat la lucrările Conferinței și a semnat Declarația, deoarece ea corespunde năzuințelor și voinței de pace a poporului român, ca și a altor popoare, punîndu-și ca scop să asigure pacea și securitatea necesară înfăptuirii operei de construcție pașnică, de dezvoltare a economiei și culturii, de ridicare continuă a nivelului de trai al populației».

În măsura în care cercurile imperialiste agresive încearcă să intensifice încordarea internațională, se lărgeste și se întărește și lupta tuturor popoarelor pentru apărarea păcii, cuprinzînd toate țările și toate continentele. În fruntea luptătorilor pentru pace apar neîncetat noi eroi, care, consacrindu-și toate forțele sufletului lor, întreaga energie și tot talentul acestei lupte nobile, se bucură de aprecierea și dragostea maselor largi populare. Aceste sentimente ale tuturor popoarelor sînt exprimate în fiecare an prin decernarea Premiilor Internaționale Stalin «Pentru întărirea păcii între popoare» celor mai eminenți luptători pentru pace din toate țările, indiferent de părerile lor politice și religioase.

La 21 decembrie, ziua de naștere a marelui luptător pentru pace I. V. Stalin, a fost dată publicității lista celor distinși cu acest premiu în anul 1954: Denis Novell Pritt, fruntaș de seamă al vieții publice din Anglia, președintele Asociației internaționale a juriștilor democrați; Alain Le Léap, secretar general al C.G.M. din Franța, eminent reprezentant al Mișcării muncitorești din această țară; Takin Kodo Hmaing, activist de vază pe tărîm social din Birmania, scriitor, istoric și filozof; Berthold Brecht, bine cunoscut poet și dramaturg german; Felix Iversen, renumit om de știință finlandeză și reprezentant de seamă al Mișcării pacifiste din țările scandinave; André Bonnard, cunoscut lingvist elvețian; Baldomero Sanin Cano, om de știință și om politic din Columbia, militant activ împotriva înrolării țărilor Americii Latine de către imperialismul american; profesorul Prijono, reprezentant al poporului indonezian, care și-a cîștigat merite deosebite în lupta pentru pace și independența națională a Indoneziei; Nicolas Guillen, poet și publicist din Cuba.

Noii laureați vor însufleți prin exemplul lor noi pături ale populației la luptă activă pentru menținerea și întărirea păcii.

Forțele păcii cresc și se întăresc pe zi ce trece. Faptul acesta s-a putut constata mai ales după hotărîrile luate de clica ațîțătoare la război, la Londra și Paris, cu privire la reînvierea Wehrmachtului german.

Planurile imperialiste de a readuce pe arena internațională dușmanul de moarte al popoarelor Europei — militarismul german — au stîrnit neliniștea și rezistența maselor populare din toate țările, unind într-o singură mișcare toate popoarele, pe toți oamenii iubitori de pace din Europa și din lumea întreagă: lupta împotriva reînarmării Germaniei occidentale.

În Franța, Mișcarea patriotică împotriva acordurilor de la Londra și Paris a mobilizat patrioți din cele mai diferite straturi sociale și de diferite convingeri politice, desfășurînd o bătălie de o importanță considerabilă pentru independența și viitorul acestei țări.

Deși timpul pentru explicarea și lămurirea prevederilor cuprinse în acordurile de la Londra și Paris a fost scurt, partizanii păcii din Franța au reușit să mobilizeze cele mai largi mase ale poporului francez în lupta împotriva ratificării acordurilor ce trădează interesele naționale ale Franței. Mitinguri, demonstrații, greve în întreprinderi, prezentări a mii de delegații cetățenești la membrii parlamentului, precum și alte numeroase forme de acțiune patriotică au exprimat cu putere și hotărîre adevărata voință a poporului francez.

Împotriva voinței clar exprimate a imensei majorități a francezilor și sub presiunile de proporții nemaîntîlnite ale cercurilor conducătoare americano-engleze, Adunarea Națională Franceză a adoptat la 30 decembrie, cu o majoritate de numai 27 de voturi, textul de ratificare a acordurilor de la Paris.

Votul Adunării Naționale Franceze din 30 decembrie constituie de fapt o răsunătoare înfrîngere politico-morală a dușmanilor păcii, deoarece, de fapt, 340 de deputați au refuzat să-și asume în fața istoriei răspunderea pentru capitularea Franței în fața dictatului american.

Prin ratificarea acordurilor de la Paris se crează o nouă situație în relațiile internaționale, situație care poartă în sine primejdiile serioase pentru cauza păcii. Conferința de la Moscova a arătat cu toată claritatea că popoarele din țările democratice ale Europei nu vor asista nepăsătoare la reînarmarea militaristilor germani, vechi dușmani ai păcii și libertății popoarelor europene.

În același timp, toate popoarele iubitoare de pace vor trebui să-și intensifice vigilența față de uneltirile ațîțătorilor la război.

Anul 1954, în ciuda uneltirilor dușmanilor colaborării internaționale, a fost un an de noi și remarcabile succese dobîndite de forțele păcii asupra forțelor războiului.

«Multe sentimente și impresii contradictorii a adus omenirii anul trecut. Dacă am ceda impresiilor de moment, dacă ne-am aminti numai de telegramele din ultimele zile ale lunii decembrie, am putea spune că din nou nori negri au întunecat cerul, că au prins din nou glas vrăcii războiului, care păreau a fi amuțit, că omului simplu îi vine mai greu acum să prevadă viitorul. Și totuși, lucrurile nu stau chiar așa: anul de care ne-am despărțit acum a arătat popoarelor forța lor. Dacă veștile proaste alterneau cu vești bune, iar cele bune cu altele proaste, dacă diferiți feldmaresali, cancelari, amirali, senatori au vorbit cu o violență neobișnuită chiar și pentru ei despre război, motivul nu este că noaptea a devenit mai întunecoasă, ci că a început să se întrezărească în depărtare sfîrșitul acestei nopți. Firește, istoricul nu va spune că în anul 1954 partizanii păcii au lichidat forțele războiului, dar va sublinia că în cursul acestui an cumpăna balanței a tresărit și conștiința popoarelor a repercutat primele victorii mari asupra acelor care nu vor să renunțe la visul despre o nouă vărsare de sînge»¹⁾.

*

Statornicirea păcii între oameni este un principiu doctrinar comun tuturor cultelor religioase din lume. Luptînd pentru pace, Bisericele creștine și toate celelalte culte religioase luptă pentru ducerea la îndeplinire a unuia din principalele temeuri ale religiei sub diferitele ei aspecte. De aceea, la lupta pentru apărarea păcii, în afară de Bisericele Ortodoxe din Uniunea Sovietică și țările de democrație populară, care s-au încadrat în totalitatea lor în această luptă sfîntă, se alătură neîncetat numeroase personalități religioase din sînul celorlalte Biserici creștine și al cultelor religioase de toate nuanțele. Faptul acesta s-a constatat atît la cele două sesiuni ale Consiliului Mondial al Păcii ținute în 1954, la Berlin și respectiv la Stockholm, cît și la Conferința internațională pentru slăbirea încordării în relațiile internaționale, ținută la Stockholm.

1. Ilya Ehrenburg, Conștiința popoarelor, articol apărut în ziarul «Pravda» din 3 ianuarie 1955, reprodus în romînește în ziarul «Romînia Liberă» din 4 ianuarie 1955, p. 4.

Feluritele comunități și curente religioase au fost reprezentate la sesiunea de la Berlin (24-28 mai 1954) a Consiliului Mondial al Păcii de personalități de seamă, ca: pastorul și profesorul de teologie Iosif Hromadka, fruntaș de seamă al vieții religioase din Cehoslovacia, episcopul Janoš Peter din Ungaria, preotul L. J. Bliss din Anglia, Le Din Tam, președintele Uniunii baptiștilor din Vietnam, poetul și filozoful Yogi Shudhananda Bharati, fruntașul unei Mișcări religioase din India, cunoscutul profesor de Teologie din Germania occidentală Karl Barth, quakerul englez Peter Marsh, ș.a. În afară de importante contribuții aduse în desfășurarea lucrărilor sesiunii, reprezentanții Bisericilor și cultelor religioase au dat și informații prețioase despre lupta pentru pace pe care o desfășoară slujitorii altarelor în țările respective. Între personalitățile pe care sesiunea de la Berlin le-a ales în Biroul Consiliului Mondial al Păcii, se află și cunoscutul luptător pentru pace, pastorul canadian James Endicott. De asemenea, la Conferința internațională pentru slăbirea încordării internaționale ținută la Stockholm între 19 și 23 iunie 1954 au participat și fruntași ai vieții religioase ca: I.P.S. Mitropolit Nicolae Krutițchi, profesorul de Teologie Joseph Swand de la Universitatea din Bonn (care a fost ales și în Biroul Conferinței), președintele Uniunii quakerilor din Suedia, Backman și reprezentantul quakerilor din Statele Unite ale Americii, Eric Johnson. «Conștiința religioasă, spiritul frăției creștine, cere ca toate neînțelegerile internaționale să se rezolve nu prin forță, nu prin război, ci prin convorbiri pașnice și prin înțelegere reciprocă», a accenuat, printre altele, I.P.S. Mitropolit Nicolae Krutițchi, care a dat citire și unui interesant apel adresat tuturor credincioșilor de către personalitățile religioase prezente la conferință, chemându-i să folosească toate mijloacele ce le stau la dispoziție «pentru ca să triumfe spiritul tratativelor pașnice dintre țări, în rezolvarea tuturor divergențelor actuale».

La sesiunea de la Stockholm a Consiliului Mondial al Păcii din 18-23 noiembrie 1954 au luat parte, de asemenea, foarte mulți slujitori ai altarelor și reprezentanți ai diferitelor culte religioase, unii dintre ei participând pentru prima dată la o asemenea acțiune ca, de pildă, preotul Armstrong, reprezentant al pacifiștilor creștini din Islanda. La această sesiune, a cărei primă sedință a fost prezidată de preotul Sven Hector, cunoscut activist al Mișcării partizanilor păcii din Suedia, au luat cuvântul, aducând prețioase contribuții în desfășurarea lucrărilor: I.P.S. Mitropolit Nicolae Krutițki, pastorul norvegian Ragnar Forbeck, pastorul danez Uffe Hansen și preotul islandez Armstrong. Dintre clericii cunoscuți prin intensa activitate desfășurată în lupta pentru pace, în afară de Hewlett Johnson, decanul de Canterbury, la lucrările înaltului for al păcii a participat și reverendul indian J. S. Williams, secretar general al Consiliului pan-indian al Bisericilor, precum și Cezar Dacorso, șeful cultului metodist din Brazilia, care a fost ales, cu acest prilej, membru al Consiliului Mondial al Păcii.

Ideea nobilă a păcii a înfrățit în acțiune slujitori ai altarelor și credincioși din lumea întreagă.

Inmînarea Premiului Internațional Stalin «Pentru întărirea păcii între popoare» preotului Andrea Gagero, care a avut loc la Roma, la 17 octombrie 1954, a constituit un nou și puternic stimulent pentru clericii de pretutindeni de a lupta cu și mai multă dîrzenie pentru pacea a toată lumea.

*

În frunte cu Întîistătătorul ei, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, Biserica Ortodoxă Română, mergînd pe făgașul trasat de Mîntuitorul lumii, Domnul nostru Iisus Hristos, a desfășurat de-alungul anului 1954 o activitate dintre cele mai rodnice pentru apărarea și întărirea păcii.

Schițînd numai cîteva aspecte din această rodnică activitate, vom aminti în primul rînd atenția pe care Biserica noastră Ortodoxă a acordat-o Conferinței de la Berlin a miniștrilor afacerilor externe ai marilor puteri, de la care se aștepta o slăbire a încordării internaționale. Astfel, I.P.S. Patriarh a participat, la 9 martie 1954, la plenara lărgită a Comitetului Permanent pentru Apărarea Păcii din R.P.R., consacrată discutării rezultatelor Conferinței de la Berlin, fiind ales în prezidiul acestei plenare.

Cu prilejul celei de a cincea aniversări a Mișcării mondiale pentru pace, I.P.S. Patriarh Justinian a făcut — în fața preoțimii din Capitală, care venise să aducă Întîistătătorului Bisericii tradiționalele urări de Paști — o amplă expunere a temeiurilor luptei pentru pace, a țelurilor ei și a îndatoririlor ce-i revin clerului în această luptă.

La 20 mai 1954, străduințele pentru pace ale Bisericii noastre Ortodoxe au fost din nou reliefate, prin decorarea I.P.S. Patriarh Justinian cu Ordinul «Drapelul de Stat» al R.P.D. Coreene, clasa II-a, pentru contribuția adusă în lupta pentru înceta-

rea războiului din Coreea și în acțiunea de sprijinire a poporului coreean, care-și apăra eroic patria invadată de dușmani.

Problema intensificării luptei pentru apărarea păcii în rândurile clericilor și credincioșilor ortodocși a constituit un punct principal în lucrările sesiunilor ordinare ale Sfântului Sinod și Adunării Naționale Bisericești, care s-au desfășurat între 5 și 7 iunie 1954.

«Noi credem neclintit în biruința finală a păcii și a vieții», a subliniat, printre altele, I.P.S. Patriarh Justinian, în cuvîntarea de deschidere a Sfântului Sinod, dînd expresie convingerilor de care este animată întreaga noastră Biserică Ortodoxă. De aceea, «în lupta pentru apărarea păcii — cităm din cuvîntarea de închidere — Biserica noastră Ortodoxă Romînă n-a rămas cu nimic mai prejos decît celelalte Biserici Ortodoxe surori... Ierarhii noștri, clerul de la orașe și sate și credincioșii de pe întreg cuprinsul patriei noastre fac din apărarea păcii o problemă de căpetenie și ei înțeleg astăzi, mai mult ca oricînd, că un adevărat creștin nu poate trăda cauza sfîntă a păcii fără să fie un trădător al Mîntuitorului nostru Iisus Hristos. Socotim astăzi un dezertor al Bisericii și un apostat al credinței creștine pe orice creștin care pactizează cu uneltitorii de războaie, pe orice creștin care în loc să dorească viața și să lupte pentru apărarea ei, se gîndește și lucrează pentru răspîndirea morții și pentru pustiirea lumii».

La propunerea I.P.S. Patriarh Justinian, Sfîntul Sinod a adresat clerului și credincioșilor o Chemare, prin care-i îndeamnă să-și intensifice activitatea pentru apărarea și întărirea păcii, pentru înflorirea patriei și pentru propășirea obștească. De asemenea, Sfîntul Sinod a trimis o telegramă Consiliului Mondial al Păcii, prin care exprimă solidaritatea întregii Biserici Ortodoxe Romîne, cu acțiunile întreprinse pentru înlăturarea primejdiei unui nou război și pentru triumful cauzei păcii.

Printr-o telegramă adresată Comitetului Permanent pentru Apărarea Păcii din R.P.R., «exprimînd sentimentele tuturor credincioșilor Bisericii Ortodoxe Romîne, Adunarea Națională Bisericească declară că toți slujitorii și închinătorii altarelor ortodoxe din Republica Populară Romînă vor împlini și de acum înainte îndemnurile păstorilor lor duhovnicești, intensificînd contribuția lor la cauza păcii».

Pentru merite deosebite dobîndite în activitatea desfășurată în acțiunile legate de problema păcii, la 3 septembrie au fost decorați unii Ierarhi și numeroși preoți ai Bisericii Ortodoxe. I.P.S. Mitropolit Firmilian al Olteniei a fost decorat cu Ordinul «Steaua Republicii Populare Romîne» clasa a II-a; I.P.S. Mitropolit Vasile Lăzărescū al Banatului cu Ordinul «Steaua Republicii Populare Romîne» clasa III-a; P.S. Teofil Herineanu al Romanului și Hușilor și P.S. Episcop Theoctist Botoșăneanu, Vicar Patriarhal cu Ordinul «Steaua Republicii Populare Romîne» clasa IV-a, iar alți clerici cu diferite Ordine și medalii.

Pentru contribuția adusă cauzei păcii, I.P.S. Mitropolit Sebastian al Moldovei și Sucevei a fost decorat cu Ordinul «Steaua Republicii Populare Romîne» clasa I-a. Decretul Prezidiului Marii Adunări Naționale a fost citit în cadrul sărbătoririi I.P.S. Mitropolit Sebastian cu prilejul împlinirii vîrstei de 70 de ani, la Iași, în ziua de 22 septembrie 1954.

Activitatea desfășurată de Biserica Ortodoxă Romînă pentru pace a fost apreciată în chip deosebit de I.P.S. Mitropolit Nicolae Krutițchi, membru al Consiliului Mondial al Păcii, care a fost oaspetele Bisericii noastre, între 3 și 9 septembrie 1954. Cu prilejul vizitei făcute la Comitetul Permanent pentru Apărarea Păcii din R.P.R., Acad. Prof. P. Constantinescu-Iași, vicepreședinte al acestui Comitet și ministru al cultelor, a dat înalt Prea Sfînțitului Mitropolit Nicolae Krutițchi unele informații despre Mișcarea pentru pace de la noi și în deosebi despre participarea Bisericii Ortodoxe și a celorlalte culte din țara noastră la această Mișcare. Vorbînd despre participarea intensă a preoților la activitatea Comitetelor de luptă pentru pace, Acad. Prof. P. Constantinescu-Iași a dat și un exemplu concludent: «Din totalul de 2135 preoți din Arhiepiscopia Bucureștilor, sînt: în Comitetul Permanent 1 preot, în Comitetul Capitalei 1 preot, în comitetele regionale 3 preoți, în comitetele raionale 37, în comitetele locale 2093. Din acești 2093 sînt 31 președinți, 41 vicepreședinți, 119 secretari». În răspunsul său, înaltul oaspe a spus, printre altele: «Noi credeam că știm destule despre contribuția Bisericii Romîne la cauza păcii, dar acum ne-am convins și mai mult despre rodnică activitate pe care o desfășoară pe acest tărîm Biserica Ortodoxă Romînă sub îndrumarea și înțeleapta conducere a apostolului păcii, care este Sanctitatea Sa Patriarhul Justinian».

Vestea încetării războiului din Indochina a fost primită cu vie satisfacție de slujitorii Bisericii noastre și ai celorlalte culte religioase, care au ținut numeroase adunări interconfesionale, în legătură cu rezultatele Conferinței de la Geneva.

În expunerea făcută la 9 decembrie 1954, cu prilejul dării de seamă publice a delegației poporului român la sesiunea de la Stockholm a Consiliului Mondial al Păcii (18-28 noiembrie 1954), P.C. Pr. Alexandru Ionescu, Vicar al Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, care a făcut parte din această delegație, subliniind largă participare la lucrările acestei sesiuni a reprezentanților diferitelor confesiuni și culte din lume, a arătat că slujitorii cultelor din țara noastră au primit cu satisfacție documentele sesiunii de la Stockholm a Consiliului Mondial al Păcii, precum și hotărârile Conferinței de la Moscova, și sînt hotărîți, alături de credincioșii lor, laolaltă cu toți cetățenii patriei, să zădărnicească planurile celor care vor să atenteze la libertatea suveranității și securitatea patriei noastre, la cauza păcii.

Condamnînd, alături de întreg poporul român, manevrele cercurilor agresive de a reînvia militarismul german, de a crea în Europa un nou focar de război, Biserica Ortodoxă Română sprijină în mod hotărît Declarația pentru securitate și pace în Europa, adoptată de guvernele țărilor europene participante la Conferința de la Moscova. Declarațiile făcute în acest sens de Înălții Ierarhi prin presă și posturile de radio, și mai ales Pastorală adresată clerului și credincioșilor cu prilejul marii sărbători a Nașterii Domnului de I.P.S. Patriarh Justinian au avut un puternic ecou printre credincioși, care sînt ferm hotărîți să nu precupețească nici un efort pentru apărarea păcii, pentru întărirea și prosperarea patriei noastre, Republica Populară Română.

La București, Iași, Sibiu, Cluj, Craiova, Constanța, Tîrgoviște și în alte orașe s-au ținut adunări interconfesionale, în care reprezentanții cultelor au îndemnat credincioșii să lupte și mai activ pentru izbînda păcii și pentru întărirea și înflorirea patriei. Prin moțiunile adoptate în aceste adunări, slujitorii cultelor și-au afirmat hotărîrea neclintită de a fi alături de întregul nostru popor, fermi apărători ai cauzei păcii.

Prin activitatea desfășurată atît la altare, cît și în obștea credincioșilor, preoțimea Bisericii noastre Ortodoxe a dovedit că a înțeles chemarea vremii

Atitudinea Bisericii Ortodoxe Române față de noua situație creată spre sfîrșitul anului în relațiile internaționale a fost concretizată în mod clar și hotărît de Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian în Pastorală la Nașterea Domnului, 1954: «Ca fii ai lui Dumnezeu, noi iubim deopotrivă toate neamurile pămîntului, căci în împărăția Lui «nu mai este iudeu, nici elin, barbar, scit, rob ori slobod, ci toți sînt una întru Hristos Iisus» (Galateni III, 28; Coloseni III, 11). Dar nu putem să nu ridicăm glas de împotrivire față de uneltirile conducătorilor acelor neamuri care pun la cale reînvierea militarismului german, fie ei englezi, americani sau francezi. Iubim poporul german pentru alesele lui însușiri sufletești și pentru marea sa contribuție la propășirea civilizației și culturii universale. Cunoaștem dîrzenia cu care și el luptă pentru așezarea păcii în lume, — și tocmai pentru aceea ridicăm împotrivirea noastră față de cei care vor să-l arunce iarăși în vîltoarea unei noi vărsări de sînge. Bătrînul continent are nevoie de pace. Ideea liniștei, păcii și securității colective în Europa va birui, căci forța morală care însuflețește jumătate din populația planetei noastre nu poate fi cu nimic înfrîntă.

...Sub faldurile uriașei Mișcări pentru pace, în care s-a înrolat și poporul țării noastre, alături de popoarele celor mai mari țări din lume — China și Rusia — nu se ascunde nici teama, nici lașitatea, ci dragostea omului pentru semenii săi, pentru fericirea și bunăstarea lor. Acestea trebuie să aparate, împotriva oricărei silnicii. Precum în trecut, așa și mîine de va fi nevoie, poporul nostru va ști să-și apere mormintele strămoșilor, ogoarele roditoare ale patriei, munții și pădurile, atelierile și uzinele, așezămintele de cultură și sfintele biserici străbune. Domnul puterilor va fi cu noi, căci dreaptă și dumnezească este lupta noastră.

Increderea noastră în biruința păcii este neclintită».

*

Anul 1955 a fost întîmpinat de popoarele întregii lumi cu noi nădejdi într-un viitor de pace, cu hotărîrea de a face ca acest an să fie un an al victoriilor pe calea micșorării încordării în relațiile internaționale, pe calea menținerii și consolidării păcii mondiale.

Forțele păcii sînt astăzi mai puternice și mai unite ca oricînd. Conferința de la Moscova a țărilor europene pentru asigurarea păcii și securității în Europa a do-

vedit marea coeziune a popoarelor iubitoare de pace și hotărîrea lor de a-și asigura securitatea.

Năzuințele de pace și hotărîrea poporului nostru de a contribui cu toate forțele sale la întărirea cauzei păcii au fost reafirmate cu putere, în pragul Anului Nou, de către Dl. Gh. Gheorghiu-Dej, în răspunsurile la întrebările agenției jugoslave «Iugopress». «Poporul român — a declarat d-sa — este neclintit în voința sa de a se împotrivi, alături de toate popoarele iubitoare de pace, politiciii de refacere a militarismului german. Poporul român, ca și celelalte popoare europene, este profund interesat în rezolvarea problemei germane prin unificarea Germaniei pe baze pașnice și democratice și în crearea unui sistem de securitate colectivă a tuturor statelor europene, așa cum se propune în declarația comună a statelor participante la Conferința de la Moscova... Guvernul Republicii Populare Române este călăuzit în politica sa externă de dorința de a-și da contribuția activă la cauza apărării păcii, de a dezvolta și întări relațiile de colaborare și prietenie cu toate popoarele și țările iubitoare de pace».

Aceleași sentimente de încredere în victoria păcii au fost mărturisite și de Dl. Dr. Petru Groza, Președintele Prezidiului Marii Adunări Naționale a R.P.R., care, în mesajul de Anul Nou, a spus: «Pășim în noul an 1955 încrezători în forțele noastre, hotărîți să muncim în așa fel încît să facem scumpa noastră patrie mereu mai puternică, iar viața noastră tot mai îmbelșugată și mai fericită».

Urmînd îndemnul Inalt Prea Sfințitului nostru Patriarh Justinian și ale celorlalți membri ai Sfințului Sinod, clericii și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române împărtășesc întru totul simțămîntele poporului nostru și își sporesc contribuția lor la cauza sfîntă a păcii, pentru ca — împreună cu toate popoarele pașnice — să facă din noul an, anul triumfului păcii, anul împlinirii mesajului divin al păcii pe pămînt și al bunei volri între oameni.

TEODOR N. MANOLACIIE

SESIUNEA DE LA STOCKHOLM A CONSILIULUI MONDIAL AL PĂCII

Intre 18 și 23 noiembrie 1954, s-au desfășurat la Stockholm lucrările sesiunii Consiliului Mondial al Păcii, la care au participat reprezentanții cei mai de seamă ai Mișcării pentru pace din toate țările și din toate continentele. Personalități din lumea întreagă, exponenți ai celor mai felurite pături sociale, oameni de cele mai diferite convingeri politice și credințe religioase — reprezentând aproape toate națiunile existente pe pământ — au dezbătut timp de șase zile problemele arzătoare ale zilelor noastre, căutând să găsească cele mai favorabile căi pentru o reală destindere a încordării internaționale, pentru întărirea și asigurarea securității și păcii și pentru înlăturarea primejdiei unui nou război mondial. Sînt deci cu totul explicabile marea atenție, încrederea și speranța cu care omenirea iubitoare de pace a urmărit lucrările sesiunii de la Stockholm a Consiliului Mondial al Păcii, a acestui for suprem al luptei pentru pace, care — prin forța și prin înțelepciunea cu care a organizat și condus cea mai uriașă Mișcare a lumii contemporane — și-a dobîndit o înaltă autoritate morală, în rîndurile sutelor de milioane de oameni dornici să trăiască și să muncească în pace, de pe tot întinsul pămîntului.

Sesiunea de la Stockholm a Consiliului Mondial al Păcii s-a ținut într-un moment în care situația internațională se caracteriza, pe de o parte, prin marile succese dobîndite de forțele păcii din lumea întreagă, care au dus la oarecare destindere a încordării internaționale, — iar pe de altă parte, prin uneltirile tot mai înverșunate ale cercurilor agresive de a împiedica rezolvarea pașnică a tuturor problemelor litigioase și de a pregăti dezlănțuirea unui nou război. Evenimentele ce s-au petrecut în viața internațională în ultimele luni au făcut ca milioane de oameni cinstiți din întreaga lume să înțeleagă limpede că viitorul omenirii este amenințat de o reală primejdie, să-și dea seama de unde pornește această primejdie și să-și sporească hotărîrea de a se uni și a lupta cu abnegație pentru triumful cauzei sfinte a păcii.

În prezent, Mișcarea mondială pentru apărarea păcii reprezintă o forță uriașă, care s-a dovedit capabilă să influențeze desfășurarea vieții internaționale; deseori forțele agresive au fost obligate de împotrivirea fermă a popoarelor dornice de pace să dea înapoi în aplicarea planurilor lor războinice. Așa cum s-a mai arătat în aceste pagini, astăzi nu există nici un om cinstit care să nu-și dea seama că victoriile ce s-au obținut pe calea tratativelor sînt rodul acțiunii ferme a Mișcării pentru pace, al cărei prestigiu mondial a crescut și mai mult, datorită faptului că popoare de sute de milioane de locuitori din Asia s-au încadrat în lupta activă pentru apărarea păcii, împotriva celor ce uneltesc dezlănțuirea unui nou război mondial.

Biruințele dobîndite pînă acum de frontul partizanilor păcii constituie contribuții considerabile la destinderea încordării internaționale și la cauza

instaurării păcii. Totuși, pe calea definitivei înlăturări a războaielor din viața omenirii mai există destule ștăvile, «ridicate de cei care nu pot renunța la visurile lor deșarte de subjugare prin forță a popoarelor și de jefuire a muncii lor și a bogățiilor pământului lor». Forțele păcii văd cum cercurile agresive se străduiesc să reînvie militarismul german, acest dușman nedeținut al păcii și securității popoarelor, cu scopul de a-l folosi în planurile lor de provocare a unui nou și sângeros măcel.

De aceea, principalul obiectiv al tuturor celor ce s-au înrolat sub steagul Mișcării mondiale pentru pace îl reprezintă acum lupta hotărâtă împotriva acordurilor de la Londra și Paris, care deschid calea spre reînarmarea Germaniei occidentale, spre crearea unei armate vest-germane de agresiune, în fruntea căreia vor sta aceiași generali care au mai însingurat și altă dată pământul Europei. Factori de răspundere au arătat că «omenirea care a sîngerat nu odată în războaiele dezlănțuite de militarismul german are astăzi, mai mult ca oricînd, de ales: sau reînarmarea Germaniei occidentale — adică reaprinderea vechiului și periculosului focar al războaielor pustiitoare în Europa, cu toate dezastrele pe care astăzi, într-o măsură mult mai mare decît în trecut, le poate provoca popoarele Europei și poporului german însuși —, sau colaborarea tuturor statelor europene, indiferent de orînduirea lor socială, în vederea asigurării securității lor colective, fapt care ar ușura totodată și rezolvarea problemei germane. Această cale este calea vieții, calea asigurării reale a păcii și securității în Europa și în lume; ea corespunde pe deplin intereselor vitale ale popoarelor europene, precum și intereselor și năzuințelor poporului german însuși.»

În fața acestei probleme cruciale din viața omenirii, era întru totul necesar ca sesiunea de la Stockholm a Consiliului Mondial al Păcii să înscrie în fruntea ordinei sale de zi: 1. **«Colaborarea tuturor țărilor Europei în vederea asigurării securității lor colective»**; căutînd—în urma discuțiilor purtate în cadrul ședințelor — să găsească drumul cel mai prielnic spre realizarea acestei colaborări și spre înlăturarea primejdiei pe care o reprezintă, pentru popoarele europene și pentru lumea întreagă, reînarmarea Germaniei occidentale.

De altfel toate chestiunile înscrise pe ordinea de zi a sesiunii au reprezentat probleme de a căror rezolvare dreaptă depinde în mare măsură triumful deplin al cauzei păcii. Cu același viu interes au fost urmărite de întreaga omenire iubitoare de pace, dezbaterile ce au avut loc la recenta sesiune a Consiliului Mondial al Păcii, asupra celorlalte probleme de pe ordinea de zi, care în afară de problema securității colective în Europa a mai cuprins următoarele puncte: 2. **Situația creată în diferite părți ale Asiei de intervenția străină și de sistemul blocurilor și coalițiilor militare**; 3. **Acțiunile forțelor iubitoare de pace în vederea asigurării dezarmării și interzicerii armelor de exterminare în masă**; 4. **Situația creată în America de Sud în urma amestecului străin în treburile interne ale națiunilor**, și 5. **Pregătirile în vederea unui Congres Mondial al Păcii în primul semestru al anului 1955.**

Sesiunea de la Stockholm a fost deschisă de preotul Sven Hector, unul dintre fruntașii Mișcării partizanilor păcii din Suedia. În cuvîntarea pe care a rostit-o cu acest prilej, preotul Sven Hector a exprimat satisfacția poporului suedez pentru convocarea sesiunii Consiliului Mondial al Păcii în capitala Suediei și a subliniat convingerea sa și a sutelor de milioane de partizani ai păcii că activitatea acestei sesiuni va avea o uriașă însemnătate în lupta pentru pace.

Rapoartele prezentate asupra problemelor înscrise pe ordinea de zi.

Asupra celui dintâi punct de pe ordinea de zi, au prezentat documentate rapoarte senatorul **Ambrogio Donini**, profesor la Universitatea din Roma, și deputatul francez **Gilbert de Chambrun**, care au subliniat caracterul agresiv al «Uniunii Europei Occidentale» și primejdia gravă pe care o reprezintă pentru toate popoarele europene și pentru întreaga lume, reînvierea militarismului german și includerea Germaniei occidentale în pactul nord-atlantic, care este îndreptat împotriva țărilor pașnice din Europa.

Cei doi raportori au arătat de asemenea împotrivirea mereu crescândă a popoarelor europene față de acordurile de la Londra și Paris, care urmăresc crearea unei forțe militare vest-germane de agresiune, cu scopul vădit de a dezlănțui un nou război, și au chemat pe partizanii păcii din toate țările la luptă și mai hotărâtă pentru stăvilirea acestor planuri primejdioase, pentru încheierea unui pact de securitate colectivă în Europa și pentru a obliga guvernele occidentale să meargă mai departe pe calea fructuoasă a tratativelor, — singura cale ce poate duce spre soluționarea pașnică a tuturor problemelor litigioase și spre salvarea și întărirea păcii.

Raportul asupra celui de al doilea punct din ordinea de zi a sesiunii de la Stockholm a Consiliului Mondial al Păcii a fost prezentat de reprezentantul Indiei, dl. **Romesh Chandra**. El a arătat că în aspirațiile lor pentru pace și solidaritate țările din Asia se străduiesc să formeze o puternică zonă a păcii, din țări legate între ele prin acorduri bazate pe cele cinci principii fundamentale ale coexistenței pașnice și colaborării, formulate în declarația comună a primilor miniștri ai Indiei și Republicii Populare Chineze, să pună capăt pactelor militare care urmăresc dominația altor state asupra popoarelor asiatice, să desființeze colonialismul, — dușmanul de moarte al vieții naționale a popoarelor — și să obțină încheierea unei păci reale în toate regiunile Asiei în care mai există focare ce ar putea duce la război. Dl. Romesh Chandra și-a încheiat raportul subliniind hotărârea fermă a popoarelor asiatice de a intensifica și mai mult lupta lor pentru pace, spre a putea transforma cât mai curînd Asia într-un continent al păcii.

Profesorul de fizică nucleară de la Universitatea din Londra, dl. **E. Burhop**, a prezentat raportul asupra celui de al treilea punct din ordinea de zi. Amintind că problema dezarmării și a interzicerii armelor de exterminare în masă s-a aflat în centrul atenției Mișcării mondiale a partizanilor păcii, chiar de la începutul existenței sale, și că Apelul de la Stockholm al Consiliului Mondial al Păcii pentru interzicerea armelor atomice — care a fost semnat de 600 milioane de oameni de toate rasele, naționalitățile și credințele religioase — a dat naștere unei puternice Mișcări de împotrivire față de eventualitatea folosirii unor asemenea arme de nimicire în masă, — raportul a trecut în revistă marile succese dobîndite în această direcție de partizanii păcii. El a arătat cum, sub presiunea opiniei publice mondiale, chiar parlamentele unor țări, ale căror guverne duc o politică nefastă de pregătire a unui nou război, s-au văzut obligate să voteze rezoluții prin care se cere interzicerea armelor de distrugere în masă și a citat în acest sens rezoluția adoptată de Camera Comunelor din Anglia. Profesorul E. Burhop a subliniat apoi faptul că toate popoarele din lume cer cu hotărîre ca armele atomice și orice alte tipuri de arme de distrugere în masă să fie interzise, iar energia atomică să fie pusă în slujba omenirii. El și-a încheiat raportul che-

mînd pe toți oamenii iubitori de pace din lumea întreagă să lupte cu și mai multă dîrzenie pentru cîștigarea acestei mărețe lupte, de care depinde soarta tuturor popoarelor și pacea întregii omeniri.

Asupra celui de al patrulea punct de pe ordinea de zi a sesiunii, a prezentat un documentat raport **Jose Da Frota Moreira** (Brazilia), care a analizat situația creată în America de Sud în urma amestecului străin în afacerile interne ale statelor, subliniind lupta pe care o duc popoarele din această parte a pămîntului, împotriva obligațiilor militare ce le sînt impuse de cercurile agresive din Statele Unite, și pentru slăbirea încordării în relațiile internaționale, pentru realizarea unor schimburi libere comerciale și culturale.

Reprezentantul Indiei, **K. Abbas**, a prezentat un amplu raport asupra pregătirilor ce trebuie făcute în vederea unei întîlniri a reprezentanților forțelor iubitoare de pace din toate țările, în cursul primei jumătăți a anului 1955.

Discuțiile asupra rapoartelor.

La discuțiile ce s-au desfășurat pe marginea rapoartelor asupra problemelor înscrise pe ordinea de zi a sesiunii de la Stockholm a Consiliului Mondial al Păcii, au luat parte numeroși reprezentanți ai partizanilor păcii din toate continentele. Astfel, au luat cuvîntul Gordon Schaffer, Clifford Mac Quire, J. Burns, Yvor Montagu și Raymond Hopkins (Anglia), Alain le Léap, Pierre Meunier, Gustave Cotelte și d-na Farge (Franța). Ilya Ehrenburg, I. P. S. Mitropolit Nicolae Krutițki și Alex. Corneiciuc (U. R. S. S.), Tai Tin-kai și Liu Nin-i (China), profesorul Debowski (Polonia), profesorul Joseph Hromadka (Cehoslovacia), Acad. Milcu, (R. P. R.), T. Dery (Ungaria), G. Nadjakov (Bulgaria), Han Ser Ia (Coreea), Le Din Tam (Vietnam), prof. Kamnitzer și Otto Nuschke (Republica Democrată Germană), d-na Thea Arnold (Germania occidentală), prof. Brandweiner (Austria), Isabelle Blume și Antoine Allard (Belgia), d-na Minnaert Koeling (Olanda), I. Michels (Luxemburg), P. Jahier (Italia), Manuel S. Arcas (Spania), pastorul Ragnar Forbeck (Norvegia), pastorul Uffe Hansen (Daneamarca), prof. Bensdorf și Aarne Saarinen (Finlanda), preotul Armstrong (Islanda), prof. Kokkalis (Grecia), Hristo Katsambas (Cipru), d-na Leila Tuna (Turcia), d-na S. E. Thorvaldsson (Islanda), R. D. Williams (India), Abdul Hamid Khan Bashani (Pakistan), B. Alavi (Iran), Salem Ahmad (Irak), Mustafa Amin (Siria), George Hanna (Liban), Abdel Kader (Iordania), M. Yaari și T. Rubi (Israel), Ben Sliman (Tunis), Jichiro Mațumoto și Takasi Takamura (Japonia), Sogardo (Indonezia), A. Bushama (Algeria), Seïdu Diallo și Gabriel D'Arboussier (Africa neagră), d-na Mollie Fischer (Uniunea Sud-Africană), Heriberto Jara și Lombardo Toledano (Mexic), Alfredo Varela (Argentina), José de Castro și Edgard Oliveira (Brazilia), Salvadoro Allende și José Cueto (Chil), Alberto Rodriguez Sust (Cuba), Adalberto Ortiz (Ecuador), Alvaro Uribe (Columbia), d-na Molly Mandell (Federația Democrată Internațională a Femeilor), Malcolm Nixon (Federația Mondială a Tineretului Democrat) și alții. Participanții la sesiune au ascultat de asemenea cuvîntarea lui Paul Robeson (S.U.A.) înregistrată pe bandă de magnetofon.

Toți cei care au luat cuvîntul în cadrul discuțiilor asupra problemelor înscrise pe ordinea de zi a sesiunii de la Stockholm a Consiliului Mondial al Păcii, au arătat că popoarele sau organizațiile pe care le reprezintă cer

cu hotărîre să înceteze experimentarea și să se interzică folosirea armelor de exterminare în masă, să se găsească, pe calea tratativelor, mijlocul de a se garanta securitatea tuturor națiunilor, fie ele mari sau mici, și de a se asigura o pace dreaptă și durabilă în întreaga lume.

Dintre reprezentanții diferitelor Biserici și comunități religioase, care au participat la sesiunea de la Stockholm a Consiliului Mondial al Păcii, au luat cuvîntul preotul Sven Hector din Suedia, care a și prezidat ședința de deschidere a sesiunii, Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae Krutițchi, profesorul de Teologie Joseph Hromadka, fruntaș de seamă al vieții religioase din Cehoslovacia, pastorul norvegian Ragnar Forbeck, preotul Armstrong din Islanda, pastorul danez Uffe Hansen, preotul indian R. D. Williams, președintele Uniunii Budiștilor din Vietnam Le Din Tam.

Toți acești reprezentanți ai atîtor credințe din atîtea țări au exprimat de la tribuna sesiunii Consiliului Mondial al Păcii voința fierbinte de pace a credincioșilor lor și hotărîrea lor de a nu cruța nici un efort pentru a ajuta lupta sfîntă a partizanilor păcii pînă la biruința deplină, adică pînă la înlăturarea războaielor din viața omenirii. Totodată ei au scos în evidență faptul că toate credințele de pe pămînt poruncesc adeptilor lor să slujească pacea și înțelegerea dintre oameni și să lupte împotriva măcelurilor și distrugerilor de vieți omenești și de bunuri materiale și spirituale.

Documentele adoptate de sesiunea de la Stockholm.

Lucrările sesiunii de la Stockholm s-au încheiat în seara zilei de 23 noiembrie 1954. Participanții la sesiune au ales în unanimitate noi membri în Consiliul Mondial al Păcii, printre care se numără și **Dacorsa, șeful Bisericii metodiste din Brazilia**. De asemenea au fost adoptate următoarele hotărîri și recomandări:

1. Mesajul Consiliului Mondial al Păcii adresat popoarelor lumii — «Pentru asigurarea colaborării între toate statele Europei în scopul organizării securității lor colective».

2. Rezoluția cu privire la situația creată în diferite părți ale Asiei în urma presiunii străine și a sistemului blocurilor și coalițiilor militare.

3. Rezoluția cu privire la situația creată în țările Americii Latine în urma amestecului străin în treburile interne ale națiunilor.

4. Rezoluția cu privire la lupta forțelor iubitoare de pace pentru dețărare și pentru interzicerea armelor de exterminare în masă.

5. Rezoluția cu privire la situația creată în țările dependente și semi-dependente în urma presiunii străine și a sistemului blocurilor și coalițiilor militare.

6. Apelul Consiliului Mondial al Păcii cu privire la convocarea unui Congres mondial al reprezentanților forțelor iubitoare de pace.

7. Recomandarea privind problemele organizatorice ale Mișcării mondiale pentru apărarea păcii.

8. Chemarea cu privire la sărbătoarea marilor date culturale.

9. Recomandarea privind problema activității culturale a Mișcării mondiale pentru apărarea păcii.

Importantele Documente adoptate de sesiunea de la Stockholm a Consiliului Mondial al Păcii cuprind propuneri clare pentru destinderea încordării internaționale și pentru înlăturarea primejdiei unui nou război. De aceea, ele au fost primite cu viu interes și sprijinite de toate popoarele paș-

nice și de sutele de milioane de oameni dornici să apere viața și pacea întregii lumi.

Pe bună dreptate s-a spus că «Sesiunea de la Stockholm a oglindit din nou forța și cuprinderea tot mai largă a Mișcării pentru pace», arătând totodată noile îndatoriri ce-i stau în față.

Aceste hotărîri au fost aprobate de întreaga omenire, căci astăzi orice om cinstit și-a dat seama că nu mai poate sta departe și că fiecareia îi revine datoria de a lupta cu hotărîre pentru triumful cauzei sfinte a păcii.

*

In păturile largi ale poporului nostru, Documentele sesiunii de la Stockholm — unde au luat parte și reprezentanții noștri — au avut un puternic răsunet. Hotărîrile și propunerile înaltului for al luptătorilor pentru pace au fost întâmpinate cu căldură și au dat un nou avînt partizanilor păcii din țara noastră, în strădaniile lor de a contribui la apărarea păcii și la îndepărtarea războaielor din viața omenirii. In întrunirile și manifestările ce au avut loc în întreaga țară, **poporul nostru și-a manifestat hotărîrea de a nu precupeți «nici un efort în lupta pentru asigurarea securității colective și înlăturarea pericolului unui nou război în Europa și în întreaga lume».**

La rîndul lor, Ierarhii, clericii și credincioșii Bisericii Ortodoxe Romîne au socotit că este o datorie de mare cinste pentru oricine mărturisește învățătura drepte credințe creștine, să răspundă cu însuflețire chemărilor Consiliului Mondial al Păcii, unindu-și strădaniile lor cu ale întregului nostru popor și cu ale tuturor popoarelor pașnice din lume, pentru împlinirea nobilelor idealuri ale păcii. Urmînd îndrumările Sfîntului Sinod și ale Ierarhilor lor, preoții ortodocși s-au aflat în primele rînduri ale celor care au făcut să pătrundă cuvîntul Consiliului Mondial al Păcii în fiecare cămin, în fiecare cugget omenesc. Ei s-au străduit să nu rămînă în satele și orașele țării noastre un singur credincios ortodox care să nu cunoască cuprinsul acestor importante documente, care exprimă voința de pace a omenirii întregi.

Prin noul avînt pe care l-au dat participării lor la lupta pentru pace și prin înflăcărarea cu care au arătat că nu vor înceta să lupte pînă în ziua în care pacea nu va mai fi primejduită de nici o uneltire, slujitorii altarelor străbune mărturisesc prin fapte tăria dragostei lor față de Biserica Ortodoxă și față de Patrie, față de semenii lor și față de întreaga zidire a lui Dumnezeu. Și aceasta constituie cea mai puternică dovadă că întregul nostru cler trăiește și lucrează în duhul învățăturii Mîntuitorului, care ne-a chemat la pace, dăruindu-ne pacea Sa, să o păzim și să o întărim în sufletele tuturor.

CUVINTAREA

ROSTITĂ DE I. P. S. MITROPOLIT NICOLAE KRUTITKI LA SESIUNEA CONSILIULUI MONDIAL AL PĂCII, DE LA STOCKHOLM

Dragi prieteni în lupta pentru pace,

Ca slujitor al Bisericii Ortodoxe Ruse, confirmînd voința ei neclintită de pace, țin înainte de orice să vă împărtășesc binecuvîntarea pe care ea o dă lucrărilor noastre și eforturilor comune pe care le depunem pentru a îndepărta amenințarea nimicirii materiale a omenirii și pentru a limpezi perspectivele unei vieți pașnice, transmițînd totodată și salutările ei fierbinți tuturor prietenilor păcii.

Aceste lucrări și aceste eforturi sînt mai înalte și mai de valoare decît drapelul biruinței înfipt pe un cîmp de luptă; de asemenea fiecare pas care apropie popoarele, altfel decît prin vărsare de sînge, pentru a trăi împreună în pace, trebuie să fie socotit ca o victorie morală mai măreață decît oricare succes pe care îl dobîndește un cuceritor.

De altfel, oricine știe că această convingere crescută în pămîntul creștin constituie forța Mișcării actuale pentru pace. Astăzi, cînd lumea creștină comemorează al XVI-lea secol de la nașterea marelui Augustin, ne reamintim părerile sale despre război și pace. «Cinste și glorie, scria el, luptătorilor îndrăzneți, care rabdă osteneala și pericolele, pentru a înfrînge un dușman trufaș și a aduce pacea în țările lor. Dar un lucru și mai glorios decît a omorî oamenii în lupte sîngeroase, este să eviți războiul prin tratative. Este mai glorios să cîștigi pacea și să o menții cu ajutorul înțelegerilor prietenești, decît să o impui prin măsuri cu caracter militar» (Scrisoarea 229, 2).

Nu duce oare spre același țel calea aceasta încununată de glorie care se deschide înaintea omenirii din vremea noastră, cînd ea anunță voința ei de a vedea toate popoarele trăind laolaltă în pace pe pămîntul nostru? Nu urmăresc oare același lucru cuvintele pe care noi le adresăm astăzi bunului simț al acelor care, cum este de așteptat, trebuie să intervină cei dintîi, în mod hotărît, în favoarea reglementării pașnice a crizei internaționale actuale?

Este clar pentru noi toți că «securitatea nu poate să fie asigurată în lumea împărțită în blocuri opuse și pe calea coalițiilor militare», cum mărturiseste declarația biroului Consiliului Mondial al Păcii, din 15 septembrie 1954.

«Securitatea cere coexistența pașnică a tuturor statelor, oricare ar fi regimul sau structura lor socială, colaborarea între toate statele și un acord asupra dezarmării generale».

Această idee, așa de bine exprimată, înfățișează o constatare a ceea ce trebuie să fie, a situației spre care tindem în interesul unei păci generale.

Dar realitatea nu este încă așa. Scopul nostru nu este încă atins și problema păcii rămîne încă nerezolvată. Iată de ce ne-am adunat noi din nou, pentru a examina piedicile care încurcă drumul păcii, pentru a concentra eforturile noastre constructive asupra punctului celui mai periculos al neînțelegerilor mondiale.

Este clar pentru oricine că, la ora actuală, acest punct îl constituie împărțirea continuă a Germaniei care duce la renașterea militarismului în centrul Europei. Mai ales după nota Guvernului Sovietic din 13 noiembrie 1954, se înțelege foarte bine sensul adînc al problemei securității europene, problemă a cărei soluționare ar permite de asemenea și reglementarea problemei germane. De asemenea, nu poate fi nici o îndoială asupra felului în care s-ar putea împlini această dublă sarcină, cu condiția ca ea să fie bine înțeleasă de toate guvernele și popoarele Europei. Intr-adevăr, după conferințele de la Berlin și Geneva, nimeni, pare-se, n-ar trebui să pună la îndoială că întîlnirile pentru a discuta pașnic problemele litigioase, — cu alte cuvinte tratativele pot să micșoreze încordarea internațională, ba chiar să dea rezultate așa de vizibile, ca sfîrșitul vărsării de sînge din Indochina. Dacă ar fi urmate cu răbdare bărbătească și cu bunăvoință stăruitoare, noile încercări de tratative ar putea duce la noi înțelegeri, îndepărtînd pericolul unui nou război.

Dar, deși este atît de evidentă această cale salvatoare, totuși unele cercuri din anumite țări se încăpățînează s-o disprețuiască, cu scopul de a sluji o veche politică de îngrămădire de forțe războinice și de înrăutățire a relațiilor internaționale.

Nu este în intenția mea să aduc argumente împotriva sistemului alianțelor militare și a unei lumi înarmate, pentru că ele sînt acum împărțite de marea majoritate a oamenilor și pentru faptul că eu nu vorbesc ca un om politic, ci ca slujitor al Bisericii. Pe de altă parte, motivele pentru care unele cercuri se angajează pe calea agresiunii, sînt destul de bine cunoscute de toată lumea.

Luînd cunoștință de acest pericol, ceea ce interesează în primul rînd este să ne păstrăm sîngele rece, căci numai liniștea sufletească permite să găsim mijloacele de a înlătura marea nenorocire. Să nu uităm că chiar și acolo unde se folosesc toate metodele pentru a face să fie acceptat principiul forței, sînt oameni însetați de pace. Fără îndoială, ei sînt în majoritate și posibilitatea de a-i asocia acțiunii pentru pace dă naștere la speranțe deosebite. Dar lucru și mai important este faptul că liniștea sufletească permite să privim adevărul în față și să înfruntăm pericolul, fără a ascunde capul sub aripi.

Inarmați cu această liniște sufletească, să examinăm situația actuală a lucrurilor. Este tragic faptul că, în ciuda voinței de pace care este proprie majorității oamenilor, în ciuda forței argumentelor în favoarea coexistenței pașnice a popoarelor, cursa înarmărilor continuă, amenințînd lumea cu declanșarea unei catastrofe.

Nu este mai puțin periculos faptul că se justifică această cursă, invocîndu-se interesele păcii internaționale, cînd de fapt, singurul principiu de zarmării generale are dreptul la acest argument.

Lucrul cel mai tragic decurge din ceea ce precede: situația lucrurilor seamănă din ce în ce mai mult cu un cerc vițios, în strînsoarea căruia omenirea se pregătește să cadă ca victimă a propriei sale scindări.

Dacă acest cerc vițios s-ar realiza definitiv, omenirea s-ar condamna ea însăși să bea cupa amară a suferinței. Dar, din fericire, voința marei mulțimi de oameni împiedecă realizarea acestui cerc. Cu acest scop ne-am întâlnit din nou aici și aş vrea să unesc cuvântul meu cu eforturile comune care opresc și îmblînzesc forțele războiului.

Despre ce vreau să vorbesc?

Ca reprezentant al Bisericii, păzitoare și propovăduitoare de adevăruri sfinte și înalte, sînt dator să predic aceste adevăruri.

Astăzi, cînd inimile noastre sînt neliniștite, din cauza pericolului furtunilor care amenință să distrugă lumea, adevărurile religiei sînt mai mult decît folositoare.

Mișcat de puterea credinței, încotro trebuie să-mi întorc privirile pentru a chema la unitatea aspirațiilor noastre pe cei care nu lucrează pentru pace? Ce trebuie să spună un creștin despre putința de a face să dureze și să se întărească pacea între popoare?

Sînt de părere că trebuie să înfățișez mai întîi cauza care împiedecă omenirea de a rupe cercul vițios al dușmăniei și care se prezintă ca dușmanul esențial al Păcii. Este vorba de neîncrederea față de semenii.

Cine ar putea îndrăzni să spună că o familie poate să trăiască fără ca membrii ei să aibă încredere unii în alții? Și viața pașnică a omenirii este de asemenea imposibilă fără această încredere, mai ales cînd fiecare biruință nouă a tehnicii asupra timpului și asupra spațiului, face din omenire o mare familie unită. Iată de ce, din punctul de vedere creștin, — după care fiecare om este chipul lui Dumnezeu, — încrederea între popoare și guvernele lor trebuie să fie condiția primordială a coexistenței pașnice.

Ne bucurăm de ceea ce s-a făcut în anii din urmă pentru a se restabili încrederea între popoare. Legături economice și comerciale, numeroase congrese internaționale și schimburi de delegații au întărit în mod simțitor prietenia între popoare și au sporit înțelegerea reciprocă. Legăturile directe cu viața altora a împrăștiat multe prejudecăți și a ajutat să micșoreze obstacolele care nu lăsau să se vadă ceea ce era comun în nevoile și interesele spirituale ale diferitelor națiuni. Popoarele țin din ce în ce mai mult socoteală de necesitatea de a se respecta și de a coopera.

Aceste legături între popoare trebuie să sporească și mai mult, căci ele ajută încrederea reciprocă și pregătesc terenul pentru întâlniri internaționale între guverne. Dacă aceste întâlniri ar fi mai dese și mai largi, ar permite guvernelor marilor puteri să se înțeleagă pe cale pașnică asupra tuturor diferendelor și problemelor internaționale și prin aceasta ar face inutilă politica creării de blocuri militare care se pun la cale acum în Asia, în Europa și în alte părți ale lumii. Încrederea ar permite în aceeași măsură să se reglementeze problema germană, precum și problema cooperării tuturor statelor Europei, în vederea organizării securității lor comune care se leagă de aceasta.

Încrederea trebuie să fie temeliea spirituală a apropierei dintre popoare, a coexistenței lor pașnice, a reglementării tuturor problemelor internaționale litigioase. Bisericile creștine trebuie să influențeze asupra guvernelor lor pentru a întări acest spirit de încredere reciprocă.

Revenind asupra adevăratei surse a încrederii, mă adresez fraților mei creștini, pentru a le reaminti că una din cele mai mari posibilități de apropiere între popoare se leagă de solidaritatea lumii creștine. Noi știm că Roma păgînă nu admitea altă lege decît legea celui mai puternic, dar dragostea creștină s-a adevărit mai trainică și mai puternică decît moartea. Această dragoste, această putere a credinței creștine, această unitate a creștinilor cu scopul de a apăra pacea, trebuie să devină acum una din sursele acestei încrederi între oameni și popoare, fără de care biruința asupra politicii imperialiste de forță și dușmănie este cu neputință.

Mi se pare că această idee se găsește și în Apelul Adunării Mondiale a Consiliului Ecumenic ținută la Evanston în august 1954, în care se arată intenția «de a contribui la crearea unei noi atmosfere spirituale», pentru a trece peste «neîncrederea și teama» care domnesc pretutindeni. Tot același Apel vorbește despre ceea ce cere orice om cinstit de pe pămînt, despre acel lucru fără de care este imposibil să avem pace și să se evite marea nenorocire a războiului: despre «interzicerea oricărei arme de distrugere în masă, adică bombele atomice și cu hidrogen».

Dar au făcut Bisericile creștine din Apus totul pentru a stabili unitatea completă cu alte Biserici în interesul păcii? Nu s-ar fi putut discuta de mult timp despre această problemă pe scara creștinătății întregi?

Comparînd ceea ce a fost făcut pînă acum de creștini pentru a salva pacea, cu tot ceea ce pot ei să facă, trebuie să recunoaștem că ei au partea lor de răspundere în criza actuală. Acest lucru ne obligă pe toți laolaltă, nu numai să căutăm pacea, dar să găsim și o dezlegare justă a diferitelor probleme actuale de ordin social și internațional. Trebuie să trăim și să lucrăm în așa fel, încît omenirea credincioasă să nu înceteze niciodată de a găsi în Bisericile creștine o binecuvîntare și o speranță. În condițiunile actuale ale luptei pentru pace, pentru o organizare dreaptă a vieții sociale, această obligație pune pe creștini în fața alegerii între o credință abstractă și pătrunderea adevărată a poruncilor religiei, căci, cum spune Evanghelia, «Orice pom care nu face roade bune, trebuie tăiat și aruncat în foc».

Unirea tuturor eforturilor creștine pentru apărarea Păcii, poate să dea rezultate foarte mari. De asemenea, frații mei creștini, cărora mă adresez în primul rînd de la înălțimea acestei tribune, sîntem datori să facem mai mult decît oricare altul pentru a ajunge la concepția creștină a marii acțiuni pentru pace și să-i închinăm toate eforturile noastre. Participarea noastră comună la această cauză sfîntă trebuie să arate omenirii că acțiunea aceasta are nevoie, înainte de orice, de încrederea în om, încredere care, fiind un izvor de dragoste și de bunăvoință, este în stare să curețe legăturile dintre oameni de ură, de neîncredere și de alte neînțelegeri care împiedecă acum apropierea dintre oameni și popoare.

Țara mea cheamă popoarele Europei la posibilitatea de a împreuna folosul securității cu încrederea și cooperarea, fapt care, răspunzînd intereselor vitale ale țărilor Europei, ar putea avea o importanță decisivă pentru consolidarea păcii generale. S-ar putea face un mare pas pe această cale pe baza încrederii creștine, dacă toate Bisericile creștine din Apus, de comun acord cu Bisericile Ortodoxe, împreună cu toți oamenii dornici de pace,

ar interveni în interesul acestei cauze, al cărei succes este hotărîtor pentru bunăstarea Europei și a omenirii întregi.

Adresez tuturor organizațiilor religioase, tuturor religiilor lumii, acest apel fierbinte: în numele Aceluia în care credem, în numele unei vieți fericite pentru copiii noștri, pentru tinerii noștri, în numele fericirii omenirii întregi, să ne unim în marea acțiune pentru apărarea păcii pe pămînt, fără a cruța eforturile și munca noastră.

Să ne amintim că unitatea noastră pentru a apăra pacea nu se teme de nici o piedică și că arma spirituală pe care o avem la dispoziție — credința, adevărul — nu se tocêște și nu ruginește. Să nu încetăm a preamări dragostea și pacea, să susținem toți cele mai bune aspirațiuni ale omenirii, să fim neclintiți în speranța noastră de a cîștiga victoria. Căci, a lupta pentru pace însemnează a învinge.

Traducere de Pr. I. GAGIU

CALEA PĂCII ȘI CALEA RĂZBOIULUI

IMPORTANȚA DECLARAȚIEI ADOPTATE DE CONFERINȚA ȚĂRILOR EUROPENE, ȚINUTĂ LA MOSCOVA ÎNTRE 29 NOIEMBRIE ȘI 2 DECEMBRIE 1954.

Vorbind despre strânsa corelație dintre faptă și răsplată, în viața morală și religioasă și despre responsabilitatea omului față de propria sa soartă, marele prooroc Moisi a consemnat în cartea Legii, următoarele cuvinte adresate de Dumnezeu poporului evreu, în ajunul reîntoarcerii lui în pământul făgăduinței: «Pus-am înaintea ta binecuvîntarea și blestemul, fericirea și nenorocirea, viața și moartea... Cugetă dar și alege viața, ca să trăiești și tu și urmașii tăi... Iar porunca aceasta, pe care ți-o dau eu astăzi, nu este neînțeleasă pentru tine și nu este departe. Ea nu este în ceruri, ca să spui: Cine se va sui în cer, ca să ne-o aducă, s-o auzim și s-o împlinim? Ea nu este nici dincolo de mare, ca să zici: Cine va trece peste ape, ca s-o aducă, să ne-o vestească și s-o facem? Ci porunca aceasta este foarte aproape de tine: ea este în gura ta și în inima ta, ca să o îplinești» (Deut. XXX, 11-19).

Mai mult decît oricînd, aceste cuvinte biblice au astăzi un profund răsunset în inimile noastre. Ele caracterizează limpede cele două căi, care se deschid, sub ochii noștri, în fața locuitorilor bătrînului nostru continent și în fața tuturor popoarelor lumii.

De o parte se află calea morții, a blestemului, a nenorocirilor celor fără de număr și fără măsură, pentru care se pregătesc, cu cinism, urmașii lui Cain, slujitorii lui Moloch și închinătorii vițelului de aur din guvernele conduse de învrăjbitorii de noroadă. Aceasta este calea spre care duce, în mod sigur, politica «de pe poziții de forță», preconizată de cercurile conducătoare din S.U.A., Anglia și Franța. Aceasta este, fără îndoială, singura perspectivă de viitor, pe care o pot oferi acțiunile potrivnice destinderii încordării situației internaționale, cum sînt: continuarea cursei înarmărilor, constituirea de blocuri agresive, înlocuirea tratatelor diplomatice cu zăngănitul armelor. Spre această neagră cale duc, cu pași repezi, acordurile de la Londra și Paris cu privire la refacerea mașinii germane de război și la atragerea Germaniei occidentale într-o nouă aventură războinică.

De cealaltă parte se află calea vieții, a binecuvîntării, a fericirii, pentru care se străduiesc, din straja diminetii pînă-n noapte, bravii partizani ai păcii din toată lumea și pe care o apără, cu neînfrică și statornică hotărîre, marea familie a popoarelor iubitoare de pace și libertate, în frunte cu Uniunea Sovietică. Aceasta este calea spre care ne cheamă toate rezoluțiile, apelurile, mesajele și documentele Consiliului Mondial al Păcii, aceasta este calea pentru a cărei sfîntă apărare s-a întrunit la Moscova, spre sfîrșitul anului trecut, Conferința țărilor europene pentru asigurarea păcii și securității în Europa. Pe această luminoasă cale voiesc să mergă, într-o sfîntă unire, oamenii cinstiți de pe toată suprafața pămîntului, toate popoarele lumii.

Spre care din aceste două căi opuse se cuvine a se îndrepta gîndurile, năzuințele, vorbele și străduințele noastre, ale slujitorilor altarelor, ale credincioșilor și ale tuturor acelor care cred, ca și noi, în biruința vieții asupra morții, în triumful binelui asupra răului, în dreptatea lui Dumnezeu asupra celor ce săvîrșesc fără-de-legea?

Noi știm prea bine unde duce politica «de pe poziții de forță», cursa nebunească a înarmărilor, înjghebarea de blocuri agresive, reînvierea militarismului german și înzestrarea diviziilor naziste cu arme de exterminare în masă. De pe «poziții de forță» au încercat Germania și Austro-Ungaria să-și rezolve problemele de politică externă, cînd au provocat primul război mondial. Pe «poziții de forță» s-au situat călăii de tristă amintire Hitler, Mussolini și Hiro-Hito, cînd au dezlănțuit cel de al doilea război mondial. În puterea coalițiilor militare și a echipamentului de război

s-au încrezut guvernele de la Berlin, Roma și Tokio, când au înlocuit tratativele diplomatice cu glasul armelor distrugătoare.

De pe urma primului război mondial, țara noastră a pierdut, precum se știe, în numai doi ani, a zecea parte din floarea populației sale și bunuri culturale, economice și sociale în valoare de 31 miliarde lei aur. Din satele și orașele Olteniei, Munteniei și Dobrogei, au fost jefuite de către ocupații germani și aliații lor, între 1 decembrie 1916 și 31 octombrie 1918, nu mai puțin de 1.273.182 tone grâu, 495.370 tone porumb, 946.313 tone legume și leguminoase, 262.592 tone alte alimente și furaje, 36.148 tone oleaginoase, 1.140.809 tone produse petrolifere, 600.000 cai, 1 000 000 boi și vaci, 4.400.000 oi, 400.000 viței, două milioane miei, un milion porci, 3.800.000 kgr. lână, 14.679 tone piei, 201.153 tone lemn, 93 945 tone sare, 57.475 tone mașini și unelte, 2.059 tone substanțe chimice, 10.028 tone materii textile, 8.687 tone alcool și tutun, 34.408 tone diverse materii prime, 28.870 tone păsări și alte sute de mii de tone de felurite materiale și alte obiecte, în afară de pachetele de câte 5 kgr. pe care membrii trupelor de ocupație le trimiteau lunar familiilor lor. Inșiși statisticienii germani recunosc că, în perioada primului război mondial, Germania a trăit câte 37 de zile, iar Austro-Ungaria câte 57 zile, în fiecare an, exclusiv din grâul românesc, fără a mai socoti și folosul tras de pe urma celorlalte alimente de proveniență românească.

În toată această întunecată perioadă, viața poporului nostru a fost apăsată din greu de lăcomia, de cravașa, de cizma și de baioneta prusacă, de bubuitul tunurilor, de spectrul zepelinului și de șuieratul înfiorător al gloanțelor, de mizeria refugiului și de lacrimile fără de sfârșit ale mamelor, soțiilor și surorilor, care plîngeau zi și noapte pe cei uciși de gloanțe, de schije, de tifos, de foame și mizerie. În primul război mondial, au fost uciși, pe pământul continentului nostru — pe care ne place să-l numim leagăn de cultură și civilizație — aproape zece milioane de oameni, au dispărut sau au fost luați prizonieri șase milioane de oameni, au fost răniți peste douăzeci milioane de militari și civili.

De pe urma celui de al doilea război mondial, dezlănțuit de același militarism teutonic, țara noastră a jertfit pe altarul sîngerosului Moloch aproape un milion de tineri, iar de pe pământul ei au fost jefuite și distruse bunuri materiale însumînd bugetul național pe o perioadă de doisprezece ani. Pentru țara noastră, pagubele materiale pricinuite de jaful hitlerist însumează aproape 1.500.000 tone produse alimentare, peste 10.000.000 tone produse petrolifere, peste 4 000.000 tone de lemne, zeci de milioane de tone de grâu, vite, porumb, leguminoase, grăsimi, zahăr, păsări, produse chimice și altele. Din toamna anului 1940 și pînă la 23 August 1944, de pe teritoriul țării noastre au fost încărcate și expediate, la porunca și pentru interesele hrăpărețe ale hitleriștilor, aproape un milion și jumătate de vagoane de produse și bunuri de tot felul. Aceste vagoane reprezintă nu mai puțin de «50.000 de trenuri întregi care, dacă ar fi înșiruite unul după altul, ar înconjura globul pămîntesc pe la ecuator».

De pe urma bombardamentelor, a luptelor duse pe pământul nostru și distrugerilor provocate de armata germană în retragere, au fost distruse 1900 km. linii de cale ferată, 1.800 poduri și podețe, 2.162 m.l. tunele, 142.510 km. fire aeriene și semnalizări, 14.000 stîlpi de telegraf și telefon, 9.000 aparate de telegraf și telefon, 315 stații de centralizări, 750.000 m.p. clădiri, 84% din instalațiile pentru prelucrarea petrolului, o mare parte a inventarului agricol și nenumărate spitale, școli, biserici, biblioteci, case de odihnă, parcuri, grădini și alte bunuri publice, fără a mai socoti și pagubele pricinuite întreprinderilor particulare și gospodăriilor individuale de la orașe și sate. Numai în județele Iași, Baia și Roman și în Ardealul de Nord au fost rase de pe fața pământului peste 35.000 locuințe sătești. În Eucurești, bombardamentele bestiale ale aviației hitleriste au semănat, în mai puțin de o săptămînă, nenumărate victime omenești, ruine și distrugeri, necruțînd nimic: nici locașuri de închinăciune, nici spitale, case de nașteri și dispensare, nici școli, biblioteci, teatre, cinematografe și alte instituții de cultură, nici cămine de copii, azile de bătrîni sau alte așezăminte de asistență socială.

Nici unul dintre slujitorii și fiii Sfintei noastre Biserici n-a uitat și n-are dreptul să uite, că ultimul război mondial a însemnat, pentru Patria și poporul nostru, ca și pentru celelalte țări atinse de urgia lui nimicitoare, numai sînge și lacrimi, văduve și orfani, cămine ruinate, tinerețe pierdută și bătrînețe chinuită, adică numai suferință, ruină, doliu și moarte. Savantul Fr. Joliot Curie, făcînd totalul cheltuielilor cerute de o singură lună din perioada ultimă a celui de al doilea război mondial, a

ajuns la constatarea că ele ar fi fost deajuns, în vreme de pace, pentru transformarea pustiului Sahara într-o vastă cîmpie fertilă. După statisticile întocmite de către Secretariatul Organizației Națiunilor Unite (O.N.U.), războiul al doilea mondial a costat de trei ori mai mult decît cel din 1914-1918 și s-a soldat cu următoarele distrugerii de vieți și locuințe omenești: 32.000.000 ostași căzuți pe cîmpiile de luptă; 20.000.000 cetățeni pașnici uciși de bombardamente; 26.000.000 bărbați, femei și copii exterminați în lagărele de concentrare; 29.500.000 militari și civili răniți și mutilați; 21.500.000 oameni rămași fără cămin; 30.000.000 locuințe dărîmate pînă în temelie; 15.000.000 oameni rămași fără nici un adăpost; 1 000.000 copii rămași orfani de ambii părinți. Iar dacă acesta este rezultatul măcelului încheiat acum zece ani, cine mai poate privi cu nepăsare primejdia declanșării unui nou război mondial și care om cu mintea sănătoasă nu condamnă, din adîncul sufletului, folosirea energiei atomice pentru scopuri de război?

Pentru a ne da seama de grozăvia unui nou război mondial, trebuie să ne înapoiem, așa dar, cu gîndul la victimele morții și nenorocirilor, la așezările omenești cuprinse de flăcări și prefăcute în ruine, la înfățișarea ținuturilor și drumurilor înroșite de sînge și semănate cu răniți și cadavre, să ne aducem aminte de satele pustiite, de orașele distruse, de casele sărăcite, de ogoarele în paragină, de spitalele pline de țipete, de familiile risipite, îndoliate sau distruse, de coșmarul ce părea a nu se mai sfîrși niciodată. Suferințe de iad, pe care numai nebunii și criminalii înveterați doresc să le provoace iarăși în lume, amenințînd, de data aceasta, cu arme și mai distrugătoare.

Dar noi știm și ce înseamnă pacea. În cei zece ani care s-au scurs de la eliberarea poporului român din ghiarele războiului și din jugul negrei robii imperialiste, pe pămîntul scumpei noastre Patrii a înflorit o nouă viață, o nouă cultură, o nouă conștiință cetățenească și umanitară. Datorită sprijinului frățesc din partea Uniunii Sovietice și prin strădaniile pline de avînt creator ale plugarilor, muncitorilor, ostașilor și cărturarilor noștri, au fost vindecate rănile materiale pricinuite de război, s-a pus capăt înapoierii economice și culturale în care ne ținuseră regimurile de cruntă exploatare dinainte de 23 August 1944 și s-a trecut la construirea unei orînduirii sociale din ce în ce mai drepte, mai bune și mai fericite. Țara noastră este astăzi mai bogată, mai înfloritoare și mai puternică decît oricînd. Poporul român dorește să-și continue în pace munca sa creatoare și de aceea este profund interesat în rezolvarea pe cale pașnică a tuturor problemelor internaționale litigioase. Din sînul său au răsărit, pînă în prezent, în mod spontan, peste 24.000 de Comitete de luptă pentru pace, cuprinzînd cetățeni de toate categoriile: oameni de știință și artă, slujitori ai cultelor, liber profesioniști, funcționari, muncitori, plugari, comercianți, pensionari, invalizi și văduve de război, gospodine, bărbați și femei de toate ocupațiunile și vîrstele. În repetate rînduri, el a cerut, deci, prin glasul reprezentanților săi firești, să se pună capăt politicii de pregătire a unui nou război mondial — din care fac parte și încercările de remilitarizare a Germaniei de vest — și să se treacă fără întîrziere la statornicirea relațiilor dintre state pe temelia morală a bunei înțelegeri între oameni și popoare.

*

Pentru aceste motive, întregul popor român urmărește și sprijină cu dragoste, încredere și interes, lucrările tuturor întrunirilor, consfătuirilor, conferințelor și congreselor organizate de Mișcarea mondială a partizanilor păcii, Mișcare născută tocmai din dorința arzătoare a popoarelor de a se pune, în sfîrșit, capăt războaielor nimitoare și a nu se mai repeta înfiorătoarele crime de la Auschwitz, Dachau, Maidanek, Lidice, Oradour, Coventry, Nagasaki, Hiroșima sau de pe pămîntul Coreei.

Acestea sînt, de asemenea, motivele pentru care poporul nostru a urmărit, cu cea mai mare atenție, lucrările Conferinței țărilor europene pentru asigurarea păcii și securității în Europa.

Această conferință s-a ținut la Moscova, între 29 noiembrie și 2 decembrie 1954, într-un moment cînd S.U.A. exercită puternice presiuni asupra guvernelor din Europa occidentală pentru ratificarea acordurilor de la Londra și Paris cu privire la înarmarea Germaniei Federale și atragerea ei în blocuri militare ostile altor state europene. La lucrările ei au luat parte reprezentanții a opt state europene: Uniunea Sovietică, R.P. Polonă, R.P. Cehoslovacă, R.P. Ungară, R.P. Romînă, R.P. Bulgaria, R.P. Albania și R.D. Germană, precum și un observator din partea R.P. Chineze, adică reprezentanții a peste 900 milioane de oameni.

Participanții la Conferința de la Moscova au examinat împreună situația primejdioasă pentru cauza păcii, care s-a creat în Europa ca urmare a faptului că unele

state apusene și în primul rînd Statele Unite ale Americii, Anglia și Franța fac totul pentru a grăbi înarmarea Germaniei occidentale și a o include în grupările lor războinice. În numele adevărului istoric, ei au arătat că militarismul german este dușmanul de moarte al tuturor popoarelor din Europa. Într-un singur secol, acest militarism a devastat de trei ori pămîntul Franței. În mai puțin de o jumătate de veac, el a dezlănțuit două războaie mondiale, a căror amintire este încă dureros de vie în mintea tuturor. Aproape fiecare familie din țările europene are de plîns pe cineva care a căzut pe front sau a fost asasinat de hitleriști în spatele frontului. În lagărele de exterminare, înființate de generalii naziști, în mai toate țările continentului nostru, în cursul celui de al doilea război mondial, au fost jefuiți, batjocoriți, chinuiți și uciși, în modul cel mai îngrozitor, milioane de polonezi, ruși, evrei, ucrainieni, bieloruși, francezi, sîrbi, cehi, slovaci, belgieni, norvegieni și alții. Numai în Varșovia au fost împușcați sau arși de vii 800.000 de oameni, au fost dărîmate complet 11.229 clădiri și parțial alte 14.269. Mormane imense de ruine și zgură, liste nesfîrșite de morți și morminte, mulțimi fără număr de schilozi și fluvii nescacate de lacrimi, constituie astfel singurul bilanț al măcelului provocat de spadasiinii secolului nostru.

Dar militarismul german este dușmanul de moarte și al poporului german însuși. De pe urma primului război mondial, poporul german a pierdut două milioane de oameni și alte șapte milioane de oameni în urma celui de al doilea război mondial, mormintele ostașilor germani fiind împrăștiate în 53 de țări. Pagubele pricinuite economiei naționale a Germaniei, de pe urma acestor războaie și de pe urma despăgubirilor pe care a trebuit să le achite după încetarea focului, sînt incalculabile. Cu excepția fabricanților de arme și a bancherilor, ele se resimt profund în fiecare gospodărie germană și în deosebi în viața muncitorilor. Cîți oameni și cîte bunuri va pierde poporul german, dacă va accepta să joace încă odată rolul de carne de tun, pe care i-l rezervă acordurile de la Londra și Paris? Ce soartă vor avea popoarele Europei, dacă vor cădea victimă odioaselor planuri ascunse în dosul acestor acorduri?

Acordurile de la Londra și Paris prevăd crearea unei armate vest-germane de 12 divizii, cu un efectiv de peste 500.000 de oameni. Acest efectiv este de cinci ori mai mare decît trupele aprobate Germaniei după primul război mondial, deși se stie că aceste trupe au constituit baza creării armatei hitleriste de multe milioane. Guvernul de la Bonn nu-și ascunde însă intenția de a mări efectivul armatei vest-germane pînă la 30, iar apoi pînă la 60 de divizii. Încă de pe acum, în Germania occidentală există trupe de poliție cu un efectiv de aproape 200.000 de oameni, precum și așa zisele unități de serviciu și alte organizații militarizate, cu un efectiv de circa 250.000 de oameni. La acestea, se adaugă 2 000 000 de membri ai diferitelor organizații paramilitare existente, formate din resturile armatei hitleriste, care mențin și acum tradițiile fasciste ale lui Hitler. Acordurile de la Londra și Paris dau apoi militariștilor vest-germani posibilitatea de a dezvolta fără nici o îngrădire producția de armament de toate felurile, inclusiv arma atomică. În felul acesta, militariștii germani revanșarzi, care slujesc scopurile agresive ale S.U.A. în Europa, vor dispune de la început de o situație dominantă în Europa occidentală și vor constitui un focar primejdios al unui nou război.

Așa cum s-a arătat la Conferința de la Moscova, pacea în Europa nu poate fi asigurată deschizîndu-se calea refacerii Wehrmachtului și nutrind iluzia unor «garanții» împotriva agresiunii lui, garanții pe care le-ar cuprinde acordurile de la Londra și Paris. Popoarele europene știu prea bine ce valoare au aceste garanții. Garanțiile trîmbițate de guvernele de la Washington, Londra și Paris n-au împiedecat pe hitleriști să ocupe Saarul, să anexeze Austria și să cotopească după aceea Cehoslovacia, Polonia, Belgia, Olanda, Franța, Danemarca și atîtea alte state europene. În 1939, Anglia și-a retras garanțiile acordate Romîniei, așa încît țara noastră a fost transformată într-o colonie germană și tirîită în criminalul război antisovietic. De altfel, cu greu s-ar mai putea găsi, astăzi, oameni atît de naivi, încît să ia în serios vorbăria guvernelor S.U.A., Angliei și Franței despre «garanții», cînd aceste guverne au aruncat la coș toate principiile dreptului internațional, și-au trădat aliații din războiul încheiat, cu jertfe comune, acum zece ani, și s-au apucat să înarmeze ei înșiși mîinile încă pătate de sînge ale naziștilor vinovați de cele mai monstruoase crime împotriva umanității.

Conferința de la Moscova a arătat, totodată, care sînt adevăratele căi pentru reglementarea problemei germane și pentru asigurarea păcii în Europa. Declarația țărilor participante arată că, pentru rezolvarea problemei germane este necesar, în primul rînd: «Să se renunțe la planurile de remilitarizare a Germaniei occidentale și de atragere a ei în grupări militare; să se realizeze un acord cu privire la efec-

tuarea în 1955 a unor alegeri libere pe întreaga Germanie și să se constituie, pe această bază, un guvern al întregii Germanii unite, democrate și iubitoare de pace. Atunci va deveni, în sfârșit, posibilă, încheierea unui tratat de pace cu Germania, ceea ce este necesar pentru consolidarea păcii în Europa».

În declarația guvernelor care au participat la lucrările Conferinței de la Moscova, se arată, de asemenea, că o adevărată securitate în Europa poate fi asigurată numai în cazul când — în locul creării de grupări militare închise ale unor state europene, îndreptate împotriva altor state europene — va fi creat un sistem de securitate colectivă, la baza căruia să fie așezată dorința sinceră de pace și înțelegere comună a tuturor popoarelor europene, în vederea asigurării bunei vecinătăți, fără deosebire de orînduirea lor socială și de stat. La crearea unui sistem de securitate colectivă trebuie să participe și poporul german și ar putea lua parte și S.U.A., împreună cu celelalte state care poartă răspunderea preîntîmpinării unei noi agresiuni din partea Germaniei. Pentru asigurarea păcii în Europa, toate statele trebuie să-și asume obligația de a rezolva litigiile ce se pot ivi între ele, numai în conformitate cu prevederile Chartei Națiunilor Unite, adică în așa fel încît pacea și securitatea în Europa să nu fie puse în primejdie. Statele participante la Conferința de la Moscova s-au alăturat principiilor care au fost formulate în «Proiectul tratatului general european cu privire la securitatea colectivă în Europa», prezentat de guvernul U.R.S.S. cu mai multe luni în urmă. Ele au declarat, totodată, că sînt gata să examineze orice propuneri cu privire la elaborarea unui tratat de securitate colectivă în Europa, care să fie acceptabil pentru toate statele interesate.

Acordurile de la Londra și Paris amenință grav pacea europeană. Cercurile conducătoare din Anglia și Franța și în special din S.U.A. încearcă pe toate căile să grăbească ratificarea și punerea lor în aplicare. În fața acestei primejdii, Conferința de la Moscova declară că statele iubitoare de pace sînt nevoite să ia neîntîrziat măsuri eficiente pentru a opune forțelor agresive ale blocului militar creat de puterile apusene, forța unită a popoarelor iubitoare de pace. Conferința declară, de asemenea, că cele opt state reprezentate la Moscova sînt hotărîte ca, în cazul ratificării acordurilor de la Londra și Paris, să ia în comun toate măsurile necesare întăririi capacității lor de apărare, pentru a ocroti munca pașnică a popoarelor lor, a garanta inviolabilitatea frontierelor și teritoriilor lor și a asigura apărarea lor împotriva unei eventuale agresiuni.

Dar s-ar săvîrși cea mai mare greșeală dacă voința de pace a Uniunii Sovietice și a țărilor de democrație populară ar fi considerată drept un semn de slăbiciune. În timp ce lagărul imperialist este măcinat de contradicții și ros de crize, lagărul păcii și al democrației, în care intră aproape jumătate din populația globului, este mai solid și mai puternic decît oricînd. Sute de milioane de oameni din țările capitaliste condamnă planurile agresive ale cercurilor imperialiste și se opun dezlănțuirii unui nou război mondial. Orice încercări de agresiune, de dezlănțuire a unui nou război mondial și de turburare a muncii pașnice a popoarelor care s-au eliberat din lanțurile robiei capitaliste, se vor izbi deci de o ripostă zdrobitoare, după care însăși existența sistemului capitalist va deveni un fapt din domeniul trecutului, o simplă amintire istorică.

Așa cum era de așteptat, declarația statelor participante la Conferința de la Moscova a avut un puternic răsunset în toată lumea. Ea a arătat limpede calea pe care trebuie să meargă popoarele, dacă nu voiesc să cadă pradă unor distrugerii cu mult mai înfiorătoare decît cele provocate de cel de al doilea război mondial. Măsurile propuse de Conferința de la Moscova au apoi o uriașă însemnătate practică, ele contribuind efectiv la cimentarea tot mai puternică a legăturilor de prietenie, colaborare și ajutor dintre Uniunea Sovietică și țările de democrație populară, adică la întărirea principalului obstacol în calea planurilor agresive ale cercurilor conducătoare din S.U.A., Anglia, Franța și Germania apuseană.

Poporul român a primit cu însuflețire declarația Conferinței de la Moscova. Așa cum au arătat dl. Chivu Stoica, conducătorul delegației române la lucrările acestei importante conferințe, precum și dl. Gh. Gheorghiu-Dej, Președintele Consiliului de Miniștri al R.P.R., el nu se teme de nici un fel de amenințări din partea ațîțătorilor la război și nu se va lăsa surprins pe nepregătite de eventualitatea unei noi agresiuni din partea militarismului german, dușmanul tuturor popoarelor europene. Mîndru de cuceririle sale democratice, încrezător în dreptatea cauzei sale și sigur de triumful final al luptei pentru pace, el este neclintit în voința sa de a se împotrivi, alături de toate popoarele iubitoare de pace, politiciii de refacere a militarismului german și de pregătire a unui nou război mondial.

Iar celor ce nesocotesc învățămintele istoriei, își supraestimează forțele și cred că pot intimida poporul român cu zăngănitul armelor lor, se cuvine a le da, în graiul marelui poet Eminescu, răspunsul pe care l-a dat voevodul Mircea cel Bătrîn la amenințările cruntului Baiazid:

*„Impărați pe care lumea nu putea să-i mai încapă
Au venit și-n țara noastră de-au cerut pământ și apă;
Și nu voi ca să mă laud, nici că voi să vă-nspăimînt:
Cum veniră, se făcură toți o apă și-un pământ“.*

Căci aceasta va fi, fără îndoială, soarta tuturor aceluia care vor îndrăzni să-și măsoare forțele cu puterea de neînvins a frontului păcii.

*

Biserica Ortodoxă Română — care slujește pacea și buna înțelegere dintre oameni — a salutat cu aceeași însuflețire ca și întregul nostru popor declarația guvernelor europene care au arătat limpede calea ce duce spre asigurarea păcii și securității în Europa.

Consecvență învățaturii ei sfinte, misiunii sale divine, tradițiilor ei milenare și însuflețită de dorința de a sluji celor ce năzuiesc spre viață pașnică, spre fericire și spre mîntuire, — Biserica Ortodoxă Română a sprijinit întotdeauna inițiativele menite să asigure pacea poporului său și a lumii întregi.

Un exemplu viu de slujire a înaltelor porunci evanghelice și a năzuințelor sfinte ale omenirii dornice de pace l-a constituit, pentru toate Bisericile creștine, activitatea desfășurată în ultimii ani de Biserica Ortodoxă Rusă. Și de această dată, glasul Intîistătătorului Bisericii Ortodoxe Ruse și al membrilor Sinodului Permanent s-a făcut auzit în lumea întreagă, prin mesajul publicat de ziarul «Izvestia» din 10 decembrie 1954, în care se spune:

«In momentul de față, cînd speranța generală în coexistența pașnică a popoarelor este întunecată de umbra sinistră a acordurilor de la Londra și Paris, care urmăresc să înarmeze pînă în dinți Germania occidentală, Biserica Ortodoxă Rusă dorește să amintească popoarelor europene și tuturor celorlalte popoare grozăviile prin care au trecut majoritatea acestora în trecutul apropiat, cînd fiara războiului, întru-chipată în fascismul german, a nimicit zeci de milioane de vieți omenești și a provocat în Europa distrugerii ireparabile.

Învățămintele acestui dezastru s-au vădit în năzuința fermă a tuturor popoarelor spre pace. În puternica Mișcare pentru apărarea păcii au început să se dezvolte legături de prietenie care, aidoma unor numeroase punți, au unit toate forțele iubitoare de pace ale omenirii contemporane. Succesele luptei pentru coexistența pașnică s-au conturat atît de limpede încît, în timp ce într-o parte a spărturii care a împărțit țările planetei noastre au început să se formeze alianțe militare, în cealaltă parte a luat naștere ideea securității colective care și-a găsit expresia în convocarea Conferinței de la Moscova a țărilor europene pentru asigurarea păcii și securității în Europa.

Datorită acestei conferințe, starea lucrurilor s-a clarificat într-atîta, încît popoarele pot acum să facă cu ușurință alegerea hotărîtoare, deoarece aceluia care doresc cu adevărat pace, nu le este greu să aleagă între pace și război. Pentru conștiința religioasă, care este nedespărțită de spiritul păcii, este de asemenea evident că un sistem de securitate colectivă a popoarelor le oferă acestora experiența unei comunități care poate nu numai să le apere împotriva agresiunii, dar și să le subordoneze legii morale a colaborării și ajutorului reciproc în toate domeniile vieții. Nu este mai puțin evident și caracterul nefast al reînvierii militarismului german, care a și înscris în istorie multe pagini sîngeroase.

Bisericii Ortodoxe Ruse, care păstrează și răspîndește mărețele porunci ale lui Hristos și crede în ele, i-a fost întotdeauna proprie «hotărîrea de a binecuvînta pacea».

Crezînd în înalta misiune a omului și a omenirii, ea adresează creștinilor din toate țările Europei și ale celorlalte continente apelul fierbinte de a lua apărarea sistemului de securitate colectivă a popoarelor, de a condamna politica «de pe poziții de forță», potrivnică spiritului creștin și de a face totul pentru a îndemna guvernele lor la tratative cu privire la rezolvarea pașnică a problemei germane, care s-a complicat atît de mult».

Mesajul — care este semnat de Înalt Prea Sfințitul Patriarh Alexei și de Înalt Prea Sfințitul Mitropolit: Nicolae al Crutiței și Colomnei, Grigorie al Leningradului

și Ioan al Chievului și Galiției — a avut un puternic răsnet în rîndurile credincioșilor creștini de pretutindeni.

Cu aceeași fermitate a sprijinit declarația guvernelor europene întrunite în Conferința de la Moscova, și Biserica Ortodoxă Română. Prin glasul Intîistătătorului ei și al Ierarhilor ei, Biserica noastră și-a rostit hotărîrea de a-și uni strădaniile cu ale întregului nostru popor și cu ale tuturor popoarelor iubitoare de pace de pe pămînt, pentru a împiedeca pe cei ce încearcă să aprindă iarăși focul unui nou și pustiitor război.

In pastorala adresată clerului și credincioșilor ortodocși cu prilejul sfintelor sărbători ale Nașterii Domnului, Inalt Prea Sfințitul nostru Patriarh Justinian — după îndătinutele povățuiri duhovnicești date păstoriților săi — a subliniat și datoria sfîntă pe care o are fiecare închinător și slujitor al Altarului lui Hristos, de a-și spori strădaniile în slujba păcii și de a se împotrivi reînvierii militarismului german, care în atîtea rînduri a înecat în sînge pămîntul Europei.

«Năzuința spre pace a tuturor popoarelor lumii — a spus Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian — a prins tărie abia după încheierea celui de al doilea război mondial. Miile de sate și orașe distruse; nesfîrșitele întinderi de pămînt răscolite de obuze și de bombe; marii mutilați care s-au întors din tranșee fără ochi, fără brațe, purtîndu-și încă printre noi nefericirea lor; văduvele și orfanii, valorile culturale și artistice care au fost îngropate sub dărîmături, — toate acestea au pus în grea cumpănă inima omenească și de pretutindeni s-a ridicat spre ceruri un singur glas: «să nu mai fie război!».

«Pămîntul este încă umed de sînge și lacrimi, de suferințe și morminte. Rănile războiului trecut nu s-au vindecat deplin nici pînă astăzi. Dar, precum la Nașterea Mîntuitorului așa și astăzi, focul lui a fost stins în toată lumea, prin vrerea nestrămutată a milioaneilor de oameni luptători pentru pace. Urgia războiului nu mai pustiește Coreea, nici îndepărtatul Vietnam. Pacea și-a întins împărăția ei de lumină pe tot întinsul pămîntului. Visul păcii universale începe să se întrupeze și un veac nou își deschide porțile pentru istoria omenirii.

«Forțele întunericului, însă, vor să-i zăgăzuiască mersul înainte. Se urzesc planuri pentru noi vărsări de sînge, se făuresc alianțe și acorduri militare, se cultivă vrăjmășia și învrăjbirea oamenilor. De pe vechile unelte de luptă se curăță rugina, unelte noi încep să se lucreze, zi și noapte. Taine noi au fost descoperite de știință și în mîinile oamenilor au fost date uriașe puteri de distrugere.

«Putem rămîne nepăsători la toate aceste încercări, care vor să arunce omenirea întregă în suferințe și moarte? In decursul unei singure vieți de om, pămîntul sfînt al Patriei noastre a fost de două ori cotropit de năvălitorii germani. Am cunoscut atunci foamea și frigul, jaful și toate umilințele. Au pierit nenumărate vieți omenești, sub dărîmături au fost îngropate bunuri și valori spirituale, care nu se vor mai putea reface niciodată.

«Ca fii ai lui Dumnezeu, noi iubim deopotrivă toate neamurile pămîntului, căci în împărăția Lui «nu mai este iudeu, nici elin, barbar, scit, rob ori slobod, ci toți sînt una întru Hristos Iisus» (Galateni III, 28; Coloseni III, 11). Dar nu putem să nu ridicăm glas de împotrivire față de uneltirile acelor conducători de neamuri care pun la cale reînvieria militarismului german, fie ei englezi, americani sau francezi. Iubim poporul german pentru alesele lui însușiri sufletești și pentru marea sa contribuție la propășirea civilizației și culturii universale. Cunoaștem dîrzenia cu care și el luptă pentru așezarea păcii în lume, și tocmai pentru aceea ridicăm împotrivirea noastră față de cei care vor să-l arunce iarăși în viltoarea unei noi vărsări de sînge. Bătrînul nostru continent are nevoie de pace. Ideea liniștei, păcii și securității colective în Europa va birui, căci forța morală care însuflețește jumătate din populația planetei noastre nu poate fi cu nimic înfrîntă.

«Hristos, Cel născut astăzi pe paiele din staulul Betleemului, a grăit astfel în cunoscuta Sa predică de pe Munte: «Fericțiți făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema» (Matei V, 9). Și Noi, ca Arhipăstor al dreptcredincioșilor creștini din această țară, fericim pe ziditorii păcii și Ne rugăm Domnului pentru izbîndirea luptei lor sfinte. Sub faldurile uriașei Mișcări pentru pace, în care s-a înrolat și poporul țării noastre, alături de popoarele celor mai mari țări din lume — China și Rusia —, nu se ascunde nici teama, nici lașitatea, ci dragostea omului pentru semenii săi, pentru fericirea și bunăstarea lor. Acestea trebuiesc apărute, împotriva oricărei silnicii. Precum în trecut așa și mîine de va fi nevoie, poporul nostru va ști să-și apere mormintele strămoșilor, ogoarele roditoare ale Patriei, munții și pădurile, atelierele și uzinele, așezămintele de cultură și sfintele biserici străbune. Domnul puterilor va fi cu noi, căci dreaptă și dumnezeiască este lupta noastră.

«Increderea noastră în biruința păcii este neclintită».

Asemenea calde și părintești îndemnuri au fost cuprinse și în tradiționalele pastorale de Crăciun, ale Înalt Prea Sfințiților Mitropoliți și Prea Sfințiților Episcopi ai Bisericii Ortodoxe Române.

Dar unii dintre Ierarhii Sfintei noastre Biserici au folosit și alte prilejuri pentru a-și povățui credincioșii să sprijine declarația guvernelor europene, cu privire la împiedecarea reînvierii militarismului german și la încheierea unui pact de securitate colectivă în Europa. Ziarele din Capitală au publicat scrisori și declarații ale Înaltților Ierarhi ortodocși, prin care osîndeau măsurile luate de cercurile agresive din Apus pentru reînarmarea Germaniei occidentale și pentru menținerea scindării Europei.

Astfel, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Sebastian al Moldovei și Sucevei a publicat în ziarul «România Liberă» din 12 decembrie 1954, sub titlul: «Dușmanii păcii trebuie înfrinți», următoarea declarație:

«Peste speranțele omenirii iubitoare de pace, s-au înălțat acum iarăși nori. Cercurile imperialiste din Apus pregătesc reînarmarea Germaniei occidentale cu scopul de a dezlănțui un nou război împotriva popoarelor pașnice ale Europei. Acordurile încheiate în toamna aceasta la Londra și Paris urmăresc să pună iarăși în fruntea unor forțe agresive germane pe aceiași generali hitleriști care au mai pustiit și au mai înecat odată în sânge pământul Europei. De aceea este cu totul îndreptățită hotărîrea cu care popoarele se ridică împotriva acestei primejdioase reînvieri a militarismului german.

Ca păstor duhovnicesc al drept-credincioșilor din Moldova — care au fost atît de greu loviți în cursul ultimului război, dezlănțuit tot de imperialiștii germani — ca Ierarh al Bisericii Ortodoxe care osîndește agresiunea și jaful și binecuvintează pacea și munca, protestez cu hotărîre împotriva reînarmării Germaniei occidentale și pregătirii unui nou război.

Totodată salut cu bucurie și cu încredere Declarația guvernelor europene care au participat la Conferința de la Moscova — Declarație care arată singura cale dreaptă spre înlăturarea primejdiei unui nou război și spre asigurarea păcii în Europa și în lumea întreagă.

Socotesc de a mea datorie să arăt că orice fiu al Bisericii Ortodoxe — care urmează întru totul învățăturile Mîntuitorului — are datoria sfîntă de a sprijini hotărîrile Conferinței statelor europene pentru asigurarea păcii și securității în Europa, deoarece însuși Hristos a poruncit urmașilor Săi să fie ziditori ai păcii.

Învățătura Bisericii Ortodoxe osîndește războiul de cotropire, dar recunoaște sfînțenia și dreptatea luptei pentru apărare. În faptul lui Hristos, care a alungat cu biciul pe zarafii ce cotropiseră Casa Domnului, noi creștinii vedem un îndemn pentru a alunga cu biciul vremii noastre pe cei ce ar căuta vreodată să ne tulbure munca și să ne cotopească pământul străbun.

Cei ce pun la cale înrobirea și însîngerarea popoarelor, uită că Dumnezeu a spus, prin graiul aleșilor Săi: «Vai de cei ce fac hotărîri nedrepte... ca să răpească dreptatea noroadelor, ca să facă din văduve prada lor și să jefuiască pe orfani...; încă puțină vreme și mînia Mea nu va mai cunoaște margini și pedeapsa Mea îi va nimici» (Isaia X, 1, 25).

Noi sîntem pe deplin încredințați că acesta este sfîrșitul care-i așteaptă pe toți cei ce plănuiesc cotropirea lumii. Dar pînă la nimicirea lor, ei pot arunca asupra popoarelor alte valuri de suferințe. De aceea, dușmanii păcii trebuie înfrinți atunci cînd ar încerca să dezlănțuie furtuna. Și uriașele forțe ale păcii pot s-o facă, dacă toți cei ce iubim pacea vom fi strîns uniți în jurul steagului păcii, înălțat și purtat cu cinste și vrednicie de Uniunea Sovietică.

Aceasta este credința mea nezdruincată și acesta este îndemnul părintesc pe care-l fac tuturor clericilor și credincioșilor mei».

Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae al Ardealului a făcut, la posturile noastre de radio, o declarație în care a spus, printre altele:

«Sute de milioane de oameni din țările iubitoare de pace se străduiesc să împiedice o nouă vărsare de sânge și ei își dau seama că nici o jertfă care se face în acest scop nu este de prisos.

De glasul lor puternic trebuie să țină seama toți cei ce doresc să încerce încă odată aventura războiului. Biserica Ortodoxă răsăriteană, credincioasă învățăturii pe care o propovăduiește, a stat de la început alături de cei ce luptă pentru apărarea și întărirea păcii.

Biserica noastră Ortodoxă sprijină astăzi din toată inima Declarația țărilor europene pentru securitate și pace în Europa.

Noi, slujitorii Bisericii, am îndemnat pe credincioșii noștri să nu precupească nici un efort pentru întărirea păcii, pentru întărirea Patriei noastre — Republica Populară Română —, convinși fiind că astfel așezăm una din pietrele de temelie ale păcii trainice, pace care trebuie să domnească totdeauna între oameni. Zi de zi noi vom îndemna pe credincioși ca și de acum încolo să apere pacea cu toată hotărârea lor».

Și Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Firmilian al Olteniei și-a spus cuvântul în această problemă, prin următoarea declarație făcută ziarului «România Liberă»:

«Sentința creștină împotriva războiului de agresiune și violentării vieții este: «Toți cei ce scot sabia, de sabie vor muri» (Matei XXVI, 52). Acest enunț este opusul uneia dintre rostirile din predica de pe Munte a Mîntuitorului: «Fericțiți făcătorii de pace...» (Matei V, 9). Intre polii războiului și păcii s-a mișcat pînă la noi istoria lumii și mai totdeauna sentința de mai sus s-a confirmat. De este nevoie de o dovadă, se pot aminti cele două războaie spăimîntătoare cu rănilor încă deschise și cu urmări directe asupra generației noastre. În amîndouă războaiele agresorii au căzut sub ascuțitul sabiei ca sub o dreptate imanentă. Astăzi forțele oarbe ale agresiunii au fost asociate de forțele capitaliste insulare și de peste Ocean. Ele ridică pe cerul omenirii nori grei și amenințători. Dar în fața lor se ridică puterea uriașă a muncitorilor din țările pașnice și cuvîntul greu al popoarelor, în consfătuiri pașnice ca aceea de la Stockholm, sau prin Conferința proaspătă de la Moscova. Antinomia dintre cele două atitudini față de omenire — a agresiunii și a păcii — este evidentă.

De aceea, slujitorii lui Dumnezeu nu pot tăcea, fiindcă Dumnezeu este al vieții, nu al morții. Mai ales acum se cuvine ca ei să ridice glas către credincioșii lor. Glasul Bisericii Ortodoxe din care facem parte s-a auzit și nu va înceta pînă cînd amenințarea asupra păcii nu va trece printre umbrele trecutului. Prin Ierarhii săi de pretutindeni, Biserica Ortodoxă strigă împotriva pregătirii unui nou măcel al omenirii. Prin noi se adresează slujitorilor și credincioșilor din Mitropolia Olteniei: Stați strîns uniți în jurul stindardului păcii și pregătiți virtutea noastră pentru înfruntarea vrăjmașilor ei, în cazul cînd aceștia ar încerca să dezlănțuie un nou măcel!

Căci vrăjmașii păcii sînt — fără îndoială — și vrăjmașii lui Dumnezeu».

Prea Sfințitul Episcop Teofil al Romanului și Hușilor a înfățișat, de asemenea, temeiurile pentru care Sfînta noastră Biserică Ortodoxă își povățuiește și îndeamnă fiii să se alăture strădaniilor celor ce luptă pentru apărarea păcii, într-o declarație publicată tot în ziarul «România Liberă».

«Marea majoritate a oamenilor cinstiți de oriunde — spune Prea Sfințitul Episcop Teofil în această declarație — însetează după un trai liniștit. Ei caută fericirea în muncă, nu în speculații rentabile. Ei vor o bucată de pîine, o haină și un adăpost, dobîndite prin muncă, nu prin jecmăneli.

Există însă și un alt soi de oameni; sînt marii proftori ai capitalului, sînt bogătașii avizi după cîștiguri nemăsurate, sînt nesățioșii hrăpăreți ai bunului obștesc. Acestora, oricît ar încasa, nu le ajunge. Pentru lăcomia lor, cel mai bun izvor de dobîndă neîntrecută este războiul.

Un astfel de război pregătesc ei acum cu străduința cu care păianjenul își urzește pînza de capcană. Cruzi ca și păianjenii, pe ei zvîrcolirile muribunzilor nu-i înduioșează, lacrimile văduvelor nu le mișcă sufletul, gemetele răniților nu-i tulbură, pustiirile și incendiile nu-i înspăimîntă, cultura și civilizația nu-i interesează, fericirea și viața ce se nimicesc nu-i stingheresc, pofta lor sălbatecă trece nesimțitoare și oarbă peste cadavre și peste ruine.

Recentele acorduri de la Londra și Paris privitoare la reînarmarea Germaniei occidentale intră în potrivirea acestor urzeli de păianjeni dornici de pradă. Numai că omenirea iubitoare de viață și de libertate este atentă la uneltirile cercurilor imperialiste din Apus, care pun la cale reînvierea militarismului german. Pustiirile trecute, măcelurile, au învățat omenirea să fie prudentă. Ea nu se va lăsa prinsă în capcana celor ce urzesc încăierări între popoare.

Declarația guvernelor europene care au participat la Conferința de la Moscova oglindește limpede voința omenirii cinstite de a-și apăra viața și neatîrnarea cu hotărîre dîră, neșovăitoare. Pacea și securitatea în toată Europa și în lumea întregă le asigură indicațiile recentei Conferințe de la Moscova, nu aranjamentul agresiv din Apus. Războiul rece pe care-l întrețin cu îndărătnicie dușmanii păcii și războiul cald pe care-l pregătesc acești vrăjmași ai omenirii, adevăresc încă odată temeinicia cu-

vîntului dumnezeesc care arată că «Sufletul celor nedrepti este ca marea tulburată ce nu se poate liniști» (Isaia LVII, 20).

Tulburarea dușmanilor păcii ne dă de gîndit, dar nu este înspăimîntătoare. Frămîntarea lor nelegiuită ne avertizează să ne strîngem rîndurile în jurul forțelor păcii, în fruntea căroră se află marea noastră vecină, Uniunea Sovietică.

Biserica Ortodoxă Română cheamă pe toți slujitorii și credincioșii ei să se alăture strădaniei celor ce luptă pentru menținerea și întărirea păcii, îi cheamă să sprijine hotărîrile Conferinței popoarelor europene pentru asigurarea păcii și securității în Europa.

Este lucru cunoscut pentru toată lumea că în cele două războaie mondiale care au trecut, înfrîngerea grea au suportat-o cei care le-au pornit. S-a adeverit astfel cuvîntul Scripturii, care spune: «Toți cei ce scot sabia, de sabie vor pieri» (Matei XXVI, 52); ceea ce s-a verificat în trecut, se va verifica și în viitor.

Acesta este avertismentul pe care creștini din Răsărit îl amintesc celor ce pun la cale înrobirea și însîngerarea noroadelor pașnice, doritoare de înfrățire și de colaborare».

Prea Sfințitul Episcop Valerian al Oradiei a făcut aceluiași ziar următoarea declarație:

«Astăzi lumea a ajuns la o mare și grea răscruce: în Apus, cercurile guvernamentale și fabricanții de arme vor să împingă lumea în prăpastia nimicirii totale; în Răsărit, țările iubitoare de pace, avînd în frunte Uniunea Sovietică, vor s-o îndrepte pe calea progresului și fericirii oamenilor și popoarelor.

Pacea între popoare este o binecuvîntare, pe cînd învrăjbirea și războaiele sînt lucrarea celui rău, care de la început a fost omorîtor de oameni. Pacea este bunul cel mai de preț, la care oamenii pot ajunge prin propriile lor forțe, dacă ei se unesc și împreună luptă pentru dobîndirea acestei neprețuite comori.

Biserica creștină nu poate, n-are dreptul, să asiste cu mîinile încrucișate la lupta dintre tabăra păcii și cea a războiului. Văzînd pregătirile febrile pe care politicienii și bancherii din Occident le fac pentru a pune din nou armele în mîinile militaristilor germani, aducîndu-ne aminte că în cele două războaie mondiale, aceiași militariști au semănat peste trupul Patriei noastre numai dezastre, sînge și moarte, Biserica Ortodoxă Română osîndește cu cea mai mare asprime, acordurile de la Londra și Paris, prin care se generează cel de al treilea război mondial.

Impotriva celor care vor să-și camufleze scopurile lor necurate, de înrobire a tuturor popoarelor, prin acordurile de la Londra și Paris, noi sîntem animați de aceeași «mînie sfîntă», pe care și-a manifestat-o și Iisus Hristos, cînd a alungat din templu, cu lovituri de frînghie, pe cei care asupreau și înșelau poporul. In contra acestor caini moderni nu există alt mijloc de a-i face să prețuiască pacea decît întărirea puterii noastre de apărare, pentru a nimici pe cei care ar încerca să ne atace patria noastră și cuceririle poporului nostru.

La această atitudine sîntem îndemnați de însuși Domnul nostru Iisus Hristos, care a osîndit războaiele de cotropire, cînd a spus: «Cine scoate sabia, de sabie va pieri!», dar care a justificat războiul de apărare a patriei, atunci cînd a poruncit: «...și cel ce n-are sabie, să-și vîndă haina și să-și cumpere sabie» (Luca XXII, 36).

Iată motivele pentru care noi condamnăm acordurile de la Londra și Paris și aprobăm Declarația de la Moscova, prin care se urmărește scopul prea frumos al zăgăzuirii declanșării celui de al treilea război mondial.

Politicienilor și negustorilor de bombe atomice, le atragem atenția că noi vom asculta de povața Domnului Hristos, dîndu-ne la nevoie și viața, pentru ca patria să poată trăi în pace și în libertate».

Sub titlul «Slujitorii și credincioșii Bisericii Ortodoxe Romîne sprijină cu în-suflețire hotărîrile conferinței popoarelor europene», — ziarul «Informația Bucureștiului» din 11 decembrie 1954 a publicat următoarea declarație a Prea Sfințitului Episcop Antim Tîrgovișteanu, vicar partiarhal:

«Intr-o vreme cînd nădejdea unei apropiate înțelegeri între toate popoarele părea mai întemeiată decît oricînd, ca urmare a faptului că pretutindeni în lume a încetat focul și se pornise pe calea unei destinderi promițătoare, a apărut o nouă amenințare a păcii, provocată de acordurile de la Paris, care deschid calea spre re-învierea militarismului german.

In fața acestei sumbre perspective, conștiința poporului nostru, care își zidește o viață nouă, și deopotrivă, cugetul slujitorilor și credincioșilor Bisericii noastre, au sesizat primejdia care ar putea amenința viața oamenilor pașnici de pretutindeni, precum și înfăptuirile mărețe de pe întinsul patriei noastre.

De aceea, lucrările Conferinței țărilor europene pentru asigurarea păcii și securității în Europa, întrunită recent la Moscova, au fost urmărite cu viu interes de toți fiii Bisericii noastre și de toți oamenii devotați cauzei păcii din țara noastră.

Nu putem să nu dăm expresie satisfacției pe care am simțit-o luând cunoștință de felul în care s-a propus soluționarea pașnică, în modul cel mai chibzuit, a problemelor de care depinde statornicirea unei păci drepte, trainice, între popoarele europene. De asemenea, aprobăm măsurile ce urmează a fi luate pentru preîntâmpinarea războiului în cazul că acordurile de la Paris vor fi ratificate.

Slujitorii și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române sprijină hotărârile Conferinței pentru asigurarea păcii și securității în Europa, convinși că primejduirea păcii în Europa înseamnă primejduirea ei în întreaga lume. Laolaltă cu toți cetățenii patriei, susținem aceste hotărâri, pentru că sintem convinși că numai în climatul păcii se poate înlăptui progresul în toate domeniile.

Iată pentru care socotim, Biserica noastră, în ceasul de acum, se alipește cu și mai mare hotărâre la lupta întregului nostru popor și a tuturor oamenilor cinstiți din lume împotriva primejdiei reînvierii militarismului german și pentru victoria măreței cauze a păcii și a înțelegerii între toate popoarele lumii.

În prima zi de Crăciun, Prea Sfințitul Episcop Theoctist Botoșăneanu, vicar patriarhal, a rostit la posturile românești de radio următoarele:

«Marea sărbătoare creștină a Nașterii Domnului nostru Iisus Hristos revarsă în fiecare an balsamul bucuriei, al păcii și al nădejilor în sufletele tuturor celor credincioși. Minunata cântare a îngerilor — care au vestit la Nașterea Mîntuitorului: «Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu, pe pămînt pace și între oameni bună voire» (Luca, II, 14) — se întipărește mai adînc, an de an, în inimile noastre credincioase, ca un dar de mare preț și ca o sfîntă poruncă, pentru toți cei ce credem și mărturisim numele lui Hristos. Și toate acestea ni le reamintesc în aceste zile de mare praznic și sfintele slujbe ale Bisericii noastre, dar și glasurile curate ale colindătorilor, care după datina din străbuni cîntă prin satele și orașele noastre:

«O, ce veste minunată
Din Bethleem ni s-arată...
Întru cei de sus mărire,
Pe pămînt bună voire!...

Biserica noastră Ortodoxă ne arată că Nașterea Mîntuitorului este într-adevăr darul cel mai de preț pe care ni l-a făcut Dumnezeu. Dar Biserica noastră ne mai arată și îndatoririle pe care toți cei credincioși le au, drept mulțumită lui Dumnezeu pentru darul întrupării lui Hristos, de a se strădui neîncetat pentru împlinirea dumnezeieștii porunci, vestită lumii de îngeri, lîngă ieslea săracă din Bethleem, păzind pacea pe pămînt și buna voire între oameni.

Dorind să îplinească această poruncă, toți fiii Bisericii noastre Ortodoxe, alături de întregul nostru popor, s-au alăturat dintru început uriașei mișcări pentru apărarea păcii și a înțelegerii între popoare. Ca vrednici slujitori și închinători ai Domnului nostru Iisus Hristos, noi găsim bine venit prilejul de a mărturisi, în zilele în care întreaga creștinătate prăznuiește Nașterea Sa, hotărîrea noastră nezdruclată de a nu mai îngădui vreodată ca viața și munca noastră pașnică să fie turburată de bubuîtul tunurilor; ca mănăoasele noastre ogoare, însămintate și muncite cu dragoste de harnicii noștri plugari, să nu mai fie răscolite și pustiite de fierul ucigător al bombelor; ca seninul cer al scumpei noastre Patrii să nu mai fie întunecat de stolurile negre ale zburătoarelor de fier, care seamănă moartea și suferința; ca locașurile noastre de închinare, bisericile, școlile, spitalele să nu mai fie prefăcute în ruine și cenușă; ca munca noastră pe ogoare, în fabrici și în uzine, pentru propășirea obștească să nu mai fie stînjinită și, în sfîrșit, ca zîmbetele îngerești și jocurile nevinovate ale copiilor să nu mai fie alungate de urlatul înspăimîntător al războiului!...

Biserica Ortodoxă binecuvintează asemenea năzuinți ale credincioșilor săi și ale tuturor oamenilor iubitori de pace din lume. Urzeala celor ce urmăresc deslănțuirea unui nou măcel în lumea întreagă, întîmpină împotrivirea dîrză a tuturor popoarelor. Niciun creștin adevărat și nici o Biserică creștină nu poate îngădui reînvierea acelor forțe războinice, care au mai însăngerat și au mai pustiit pămîntul Europei, de la un capăt la altul. De aceea, Biserica Ortodoxă Romînă a arătat, prin graiul Ierarhilor ei, că sprijină întru totul propunerile ce s-au făcut la Conferința țărilor europene de la Moscova, cu privire la împiedecarea reînarmării Germaniei apusene și la asigurarea păcii în Europa.

În această zi de praznic, când auzim iarăși răsunînd vestirea îngerească a păcii și a bunei voiri între oameni, noi toți, ierarhi, preoți și credincioși, avem datoria să sporim strădaniile noastre în lupta împotriva celor ce caută să însîngereze iarăși pămîntul, în lupta pentru triumful deplin al cauzei păcii. Să ascultăm cu toții îndemnul Înalt Prea Sfințitului nostru Patriarh Justinian, care, în cuvîntul pastoral rostit în ziua Nașterii Domnului, a spus: «Sub faldurile uriașei mișcări pentru pace, în care s-a înrolat și poporul țării noastre, alături de popoarele celor mai mari țări din lume — China și Rusia — nu se ascunde nici teama, nici lașitatea, ci dragostea omului pentru semenii săi, pentru fericirea și bunăstarea lor. Acestea trebuiesc apărute, împotriva oricărei silnicii. Precum în trecut, așa și mîine de va fi nevoie, poporul nostru va ști să-și apere mormintele strămoșilor, ogoarele roditoare ale Patriei, munții și pădurile, atelierile și uzinele, așezămintele de cultură și sfintele biserici străbune. Domnul puterilor va fi cu noi, căci dreaptă și dumnezească este lupta noastră».

În întreaga țară, clericii și credincioșii ortodocși au folosit orice prilej pentru a-și exprima hotărîrea lor fermă de a sprijini hotărîrile Conferinței țărilor europene pentru pace și securitate în Europa, de a lupta cu toată energia împotriva reînvierii militarismului german și pentru apărarea păcii, după care însetează întreaga omenire.

Prin glasul Ierarhilor, clericilor și credincioșilor Bisericii Ortodoxe Romîne, s-a făcut auzit cuvîntul nepieritor al Sfintei Scripturi: «De are cineva urechi de auzit, să audă: cine duce în robie, de robie are parte; cine cu sabia va ucide, trebuie să fie ucis cu sabia. Aici este răbdarea și credința creștinilor» (Apocalips, XIII, 10).

Sînt cuvinte la care vor trebui să ia aminte cei ce uneltesc războaie, cei ce caută să tulbure pacea lumii și să nimicească viața pe pămînt. Și, mai ales, să ia aminte acei creștini din apus pe care instigatorii la războaie urmăresc să-i transforme în ucigași ai semenilor lor; să înțeleagă primejdia care-i pîndește pe calea războiului pe care-i împing cercurile agresive din fruntea statelor lor, și să aleagă calea păcii, calea pe care merg astăzi, cu încredere nezdruncinată în biruință, toate popoarele iubitoare de pace din lume.

Diac. Prof. N. I. NICOLAESCU

GLASUL CONȘTIINȚEI ÎNTREGII UMANITĂȚI

APELUL SESIUNII DE LA VIENA A BIROULUI CONSILIULUI MONDIAL AL PĂCII CĂTRE POPOARELE LUMII, PENTRU ÎMPIEDICAREA DEZLĂNȚUIRII RĂZBOIULUI ATOMIC

La 18 Ianuarie 1955, s-a deschis la Viena, sub președinția cunoscutului savant Frederic Joliot Curie, sesiunea lărgită a Biroului Consiliului Mondial al Păcii, la care au participat membrii Biroului și numeroși invitați, reprezentând 30 de țări din toate continentele.

Convocarea acestei sesiuni a fost determinată de primăjdia care amenință omenirea în urma uneltirilor cercurilor imperialiste, care pregătesc cu înverșunare dezlănțuirea unui război atomic. De aceea, pe ordinea de zi a sesiunii au fost înscrise următoarele probleme, care interesează în cel mai înalt grad întreaga omenire iubitoare de pace.

1. Sarcinile Mișcării pentru pace în legătură cu hotărîrea Consiliului pactului nord-atlantic cu privire la folosirea armei nucleare.

2. Continuarea luptei tuturor forțelor iubitoare de pace împotriva ratificării și aplicării acordurilor de la Paris îndreptate spre reînvierea militarismului german.

Primul care a luat cuvîntul a fost pastorul Ragnar Forbeck, capelan al catedralei din Oslo; el a subliniat faptul că scopul Mișcării mondiale pentru pace este asigurarea păcii și colaborării între popoare și a chemat pe toți creștinii din lume să participe activ la lupta pentru împlinirea acestui nobil țel.

Reprezentanți de seamă ai Mișcării pentru pace au arătat, în cuvîntările lor, sprijinul pe care-l găsesc în rîndurile sutelor de milioane de oameni acțiunile inițiate de Consiliul Mondial al Păcii în vederea înlăturării războaielor din viața omenirii, în vederea interzicerii necondiționate a armelor atomice și a salvării păcii spre care năzuiesc toate popoarele.

Printre acești fruntași ai luptei pentru pace, care au exprimat cu hotărîre voința popoarelor de a se obține scoaterea în afara legii a armelor nucleare, s-au aflat și reprezentanți ai feluritelor culte religioase ca: pastorul James Endicott, președintele Congresului pentru apărarea păcii din Canada, și Josef Hromadka, decanul Facultății de Teologie din Praga. Ei au arătat împotrivirea mereu crescîndă, pe care o întîmpină între creștinii de pretutindeni, planurile agresive ale cercurilor imperialiste, care pun la cale dezlănțuirea unui nou război în care să fie folosită armata germană revanșardă și armele de nimicire în masă. «Statele Unite ale Americii — a spus James Endicott — intenționează să pună la dispoziția armatei vest-germane agresive, arme pentru purtarea războiului atomic, chimic și bacteriologic. Noi trebuie să obținem ca aceste arme de exterminare în masă să fie scoase în afara legii».

Și-au spus cuvântul reprezentanți ai luptătorilor pentru pace din Franța (Emmanuel d'Astier de la Vigerie, fost ministru, Eugénie Cotton, președinta Federației Democrate Internaționale a Femeilor), Anglia (Dennis Noel Pritt, președintele Comitetului pentru apărarea păcii din Anglia), Italia (Emilio Sereni, senator), Uniunea Sovietică (Ilya Ehrenburg, A. Fadeev), Belgia (Isabelle Blume, fost deputat), Brazilia (Cavalcanti), Chili (scriitorul Teitelboim), Germania occidentală (Wilhelm Elfes, președintele Uniunii germanilor care luptă pentru unitate, pace și libertate), Republica Populară Chineză (Go-Mo-jo, președintele Academiei de Științe a Chinei, Liu Cianșen, vicepreședinte al Federației sindicatelor din China), Algeria (Abderaman Bușama, arhitect, președintele Comitetului partizanilor păcii din Algeria), Africa neagră (Gabriel d'Aboussier, vice-președinte al Consiliului Mondial al Păcii), Austria (Erwin Scharf, scriitor), India (Pandit Sunderlal, scriitor), Japonia (Caoru Iasui, profesor de drept internațional la Universitatea «Hosei»), Turcia (poetul Nazîm Hikmet), Argentina (Nestor Granchellii, avocat), Indonezia (Suroso, secretar general al Comitetului național al partizanilor păcii din Indonezia) și din alte țări. Toți au exprimat hotărîrea popoarelor lor de a lupta cu și mai mult avînt, pentru a împiedeca uneltirile războinice ale celor ce amenință lumea cu dezastrul unui război atomic și pentru a asigura biruința deplină a păcii pe pămînt.

Sesiunea Biroului Consiliul Mondial al Păcii a adoptat în unanimitate următoarele Documente: Declarația Biroului Consiliului Mondial al Păcii, Apelul către popoarele Europei și Apelul către popoarele lumii.

Înainte de a prezenta spre aprobare textul Apelului către popoarele lumii, profesorul Frederic Joliot Curie a rostit o scurtă cuvîntare, amintind faptul că încă de la fabricarea și folosirea primei bombe atomice, glasurile oamenilor de știință s-au ridicat împotriva acestei unelte oarbe de ucidere. «Imi vor rămîne pe veci întipărite în minte — a spus prof. Joliot Curie — fraze din raportul alcătuit de comitetul oamenilor de știință americani — comitetul lui James Franck — și adresat ministrului de război de la Washington, la 11 iunie 1945, cu două luni înainte de Hiroșima. Acest raport, ai cărui autori se ridică împotriva hotărîrii de a folosi bomba atomică în război, cuprinde următoarea frază: «Dacă Statele Unite vor folosi primele acest mijloc de distrugere oarbă, ele vor pierde sprijinul opiniei publice mondiale, vor accelera cursa înarmărilor și vor pune în primejdie posibilitatea asigurării unui acord internațional cu privire la un viitor control asupra unei asemenea arme». Subliniind apoi faptul că evenimentele au confirmat întru totul această convingere formulată acum 10 ani de oamenii de știință, profesorul Frédéric Joliot Curie a amintit marele ecou pe care l-a avut Apelul de la Stockholm din 1950 și celelalte acțiuni inițiate de Consiliul Mondial al Păcii în scopul obținerii interzicerii armelor atomice. După ce a arătat manevrele puse la cale de cercurile agresive pentru a înșela opinia publică mondială și a o face să accepte ideea folosirii acestor arme într-un eventual război, profesorul Frédéric Joliot Curie a spus: «Nu trebuie să așteptăm dezlănțuirea unui asemenea război de distrugere oarbă, pentru a condamna pe inițiatorii lui. Trebuie să dăm chiar acum o ripostă acelor care îl pregătesc. Cea mai elementară dorință de a trăi și iubirea față de aproapele fac necesar să se ceară în toate țările distrugerea stocurilor de arme atomice și încetarea imediată a producției acestora. Această dorință de a trăi și iubirea față de aproapele vor însufleți mîine în fiecare țară, în fiecare oraș, în fiecare casă, mii și mii de bărbați și femei, care vor merge din ușă în ușă, din

casă în casă, în fabrici și pe ogoare, strângînd semnături pe Apelul nostru și în felul acesta va fi creată cea mai puternică piedică în calea unui război atomic».

Documentele adoptate de sesiunea Biroului Consiliului Mondial al Păcii au, într-adevăr, o deosebită importanță în lupta pentru înfrînarea și izolarea ațîțătorilor la război; ele au dat un nou avînt luptei popoarelor europene împotriva reînvierii militarismului german, care a mai însîngerat pămîntul bătrînului nostru continent, de la un capăt la altul, de două ori în răstimpul unei vieți omenești.

Apelul către popoarele lumii, în deosebi, a fost primit cu însuflețire de toți oamenii iubitori de pace din lume, deoarece conținutul său clar cuprinde cele mai arzătoare dorințe ale omenirii pașnice. Popoarele lumii știu că cercurile agresive se tem de opinia publică, știu că glasul puternic al sutelor de milioane de partizani ai păcii a putut să răsune ca un tunet peste întinsul apelor și peste înaltul munților, împiedecînd pe semănătorii de moarte să folosească armele atomice în Coreea. De aceea, ele își spun și astăzi cuvîntul prin frazele limpezi ale Apelului de la Viena: «Declarăm că guvernul care va dezlănțui războiul atomic va pierde încrederea poporului său și va fi condamnat de toate popoarele. Ne ridicăm împotriva acelor care pregătesc războiul atomic. Cerem distrugerea în toate țările a stocurilor de arme atomice și încetarea imediată a producției acestora». Rostindu-și această fermă voință, sute și sute de milioane de oameni din toate țările, din toate continentele, își aștern semnăturile lor pe Apelul Biroului Consiliului Mondial al Păcii, care reprezintă cu adevărat glasul conștiinței întregii umanități.

Cu aceeași căldură au fost aprobate documentele sesiunii de la Viena a Biroului Consiliului Mondial al Păcii și de poporul român, deoarece ele corespund întru totul năzuințelor lui spre pace. Pronunțîndu-se pentru interzicerea armelor atomice și a celorlalte arme de exterminare în masă, poporul nostru participă cu entuziasm — alături de toate popoarele pașnice — la marea și sfînta luptă a apărării păcii în lume.

Și pe această cale, poporul nostru va merge cu hotărîre, în strînsă și frățească unire, cu toți cei ce slujesc cauza nobilă a păcii, pînă la biruința deplină, pînă la înlăturarea oricărei primejdii de război din viața omenirii.

CHEMAREA COMITETULUI PERMANENT PENTRU APĂRAREA PĂCII DIN R. P. R.

Cetățeni ai Republicii Populare Romîne!

Răspunzînd voinței de pace a tuturor popoarelor și pentru a feri omenirea de grozăviile unui război atomic, Consiliul Mondial al Păcii a adresat popoarelor lumii următorul Apel:

«IN PREZENT, ANUMITE GUVERNE SE PREGĂTESC SĂ DEZLĂNȚUIE UN RĂZBOI ATOMIC. ELE VOR SĂ CONVINGĂ POPOARELE DE INEVITABILITATEA ACESTUIA.

FOLOSIREA ARMEI ATOMICE AR DUCE LA UN RĂZBOI DE EXTERMINARE.

DECLARĂM CĂ GUVERNUL CARE VA DEZLĂNȚUI RĂZBOIUL ATOMIC VA PIERDE ÎNCREDEREA POPORULUI SĂU ȘI VA FI CONDAMNAT DE TOATE POPOARELE.

NE RIDICĂM ÎMPOTRIVĂ ACELORA CARE PREGĂTESC RĂZBOIUL ATOMIC.

**CEREM DISTRUGEREA ÎN TOATE ȚĂRILE A STOCURILOR DE ARME ATOMICE ȘI ÎNCETAREA IMEDIATĂ A PRODUCȚIEI ACES-
TORA».**

Comitetul Permanent pentru Apărarea Păcii din R.P.R. vă cheamă să semnați acest Apel!

Lupta popoarelor poate împiedeca dezlănțuirea războiului atomic.

Cele 500 milioane semnături strînse pe Apelul de la Stockholm au împiedecat folosirea bombelor atomice în Coreea și Indochina. Prin strîngerea de noi sute de milioane de semnături pe Apelul Consiliului Mondial al Păcii, vom făuri o puternică stavilă în calea organizatorilor războiului atomic.

Cetățeni ai Republicii Populare Romîne, bărbați și femei, tineri și tinere, toți acei cărora vă este scumpă pacea și iubiți patria pe care vreți s-o vedeți mai frumoasă și mai prosperă!

Pentru a zădărnici planurile criminale ale cercurilor agresive care pregătesc războiul atomic,

pentru a face ca energia atomică — această uriașă descoperire a minții omenești — să slujească nu distrugerii vieții, ci înfloririi ei și progresului omenirii,

participați cu fermitate alături de sutele de milioane de oameni din toate continentele globului pămîntesc la lupta împotriva pregătirii războiului atomic, semnînd Apelul Consiliului Mondial al Păcii.

Milioanele de semnături, pe care le vom pune pe Apelul împotriva pregătirii războiului atomic, vor demonstra voința neclintită a întregului nostru popor de a apăra pacea între popoare și civilizația umană!

Să apărăm activ cauza păcii, întărind semnăturile pe Apelul Consiliului Mondial al Păcii prin sporirea eforturilor în munca pentru înflorirea scumpei noastre patrii!

Pacea poate fi salvată! Pacea trebuie să fie salvată!

**COMITETUL PERMANENT PENTRU
APARAREA PĂCII DIN R.P.R.**

INDEMNUL ADRESAT DE I.P.S. PATRIARH JUSTINIAN CĂTRE CLERICII ȘI CREDINCIOȘII BISERICII ORTODOXE ROMINE

Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a adresat la 29 ianuarie 1955, prin posturile românești de radio, următorul îndemn, care a fost apoi publicat de întreaga presă centrală :

„Cu inima plină de părintească dragoste, ne îndreptăm cuvântul Nostru către toți clericii și fiii credincioși ai Bisericii Ortodoxe Române, binecuvântându-i și rugînd pe „Tatăl nostru cărele este în ceruri”, să-l călăuzească pe căile împlinirii dumnezeieștii porunci de apărare a păcii în aceste zile în care din nou se grămădesc nori negri pe cerul senin al lumii dornice de pace.

Noi știm că toți credincioșii și clericii Bisericii noastre, alături de ceilalți fii ai patriei noastre și de toate popoarele lumii, privesc cu îngrijorare la acțiunile cîrmuitorilor țărilor din Apus care, fără să țină seama de voința popoarelor lor, refac în grabă armata germană care a semănat în atîtea rînduri moartea, ruinele și suferința pe pămîntul Europei, ce sînt încă proaspete în amintirea noastră.

De la un capăt la altul al Europei mai sînt încă ruini; în sufletele milioaneilor de mame n-a încetat încă durerea grea pentru fiii uciși; din ochii milioaneilor de copii orfani mai picură și astăzi lacrimi amare pentru părinții lor răpuși de gloanțe; pretutindeni se întîlnesc oameni fără brațe, fără picioare, fără vedere, victime nevinovate ale războiului hitlerist.

Cînd urmele și amintirile acestor suferințe sînt încă atît de vii în ochii tuturor, este pe deplin îndreptățită împotrivirea dîrză a tuturor popoarelor lumii față de noile spîrcoliri ale uneltitorilor de războaie, și față de reînvierea armatei germane, pe care urmăresc s-o arunce iarăși asupra omenirii pașnice. Cei dornici să cucerească lumea și s-o înrobească nu se mulțumesc numai cu refacerea acestei fiare apocaliptice, dar vor mai ales să pună în ghiarele ei cele mai cumplite arme de nimicire, - armele atomice, pentru a semăna moarte și pustiere.

Ei nu țin seamă de cuvintele Domnului nostru Iisus Hristos că „toți cei ce scot sabia, de sabia vor muri” (Matei 26,52) și uită că nazistii, care au scos sabia asupra altor popoare, au fost înfrînți și de sabia au pierit. Ei uită cuvintele Proorocului Isaia că oricine va încerca să verse sîngele popoarelor pașnice, se va prabuși sub loviturile necruțătoare ale acestor popoare căci „pedeapsa lui Dumnezeu îl va nimici” (Isaia 10,25). Ei uită că armata hitleristă a fost nimicită, deși a scris pe steagurile și armele ei „Gott mit uns” (Dumnezeu este cu noi) - și nu putea să se întîmple altfel, fiindcă Dumnezeu este Domnul Păcii, iar stăpînul orășului și domnul războiului este diavolul.

Popoarele lumii se ridică cu hotărîre și luptă fără șovăire să împiedice dez'ântuirea unui nou război. Poporul nostru, care a cunoscut de două ori în 30 de ani dezastrele aduse de două războaie, deslănțuite tot de armatele germane, se a'ătură cu tot sufletul la această luptă sfîntă de apărare a păcii și de stăvîlire a forțelor oarbe ale războiului. De aceea, întregul nostru popor a primit cu însufletire vestea Apelului adresat către toate popoarele lumii, la 19 Ianuarie 1955, de Consiliul Mondial al Păcii, care chiamă pe toți oamenii doritori de pace să impună, prin voiața lor de neînfrînt, interzicerea armelor atomice și încetarea imediată a fabricării lor.

Această chemare răspunde întru totul sfîntelor năzuințe pașnice ale omenirii, care vrea să-și apere viața și munca ei. Și după cum sute de milioane de semnături ce s-au adunat, cu cinci ani în urmă, pe Apelul de la Stockholm, au oprit mîna celor ce voiau să fo'osească arma atomică în războiul din Coreea, - tot astfel, semnăturile ce se vor strînge acum pe Apelul Consiliului Mondial al Păcii vor stăvili deslănțuirea războiului atomic.

De aceea, noi îndemnăm din tot sufletul nostru de părinte, pe clerici și credincioșii Bisericii Ortodoxe Romîne, să semneze cu însufletire apelul Consiliului Mondial al Păcii spre a împiedica țesătura diavolescilor uneltiri ale dușmanilor omenirii, ale celor care calcă în picioare porunca dumnezească a păcii pe pămînt și a bunei învoiri între oameni. Semnînd acest Apel, credincioșii noștri vor dovedi că sînt „făcători de pace”, încrednicindu-se de răsplata tăgăduită făcătorilor de pace, care „fii ai lui Dumnezeu se vor chema” (Matei 5,9).

Tuturor le împărtășim binecuvîntarea Noastră și rugăm pe Dumnezeu să ne ajute să înălțăm neturburați cîntări de slavă Stăpînului vieții, pentru viață și pentru pace. Amin.

† JUSTINIAN

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMINE

MESAJUL ADRESAT DE I. P. S. MITROPOLIT NICOLAE AL ARDEALULUI, ROMINILOR DIN AMERICA

Prin posturile noastre de radio, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae al Ardealului a adresat către românii ortodocși din cele două Americi, următorul mesaj:

Frați români și iubiții mei fii sufletești,

Cu inima plină de dragostea cu care un părinte bun își însoteste fiii săi în orice drum și la orice încercare a vieții, în rept cuvîntul meu de Arhiepiscop către voi, românii din cele două Americi și către clerul și Episcopul vostru canonic Andrei Moldovan necuvîntînau-vă, rugîndu-L pe Dumnezeu și Mîntuitorul nostru Iisus Hristos să-și reverse harul Său asupra voastră și să vă îndrumeze spre tot lucrul bun și mîntuitor.

Indreptăm spre voi cuvîntul nostru cu bucuria ce o avem, cînd ne gîndim cît de legate sînt sufletele voastre de poporul ai cărui fii sînteți și de Biserica strămoșilor noștri și cum întotdeauna ați dat ascultare chemării poporului român și Bisericii Ortodoxe, ca și îndrumărilor ce vi le-am trimis. Acum cuvîntul nostru se îndreaptă spre voi într-un moment hotărîtor pentru toate popoarele lumii și pentru poporul nostru.

Intr-adevăr știți cu toții că lumea popoarelor se pregătește dezlănțuirea unui nou război mondial. Și ceea ce este mai grozav e că se pregătește dezlănțuirea unui război dus cu arme atomice. Voi cunoașteți din cele două războaie mondiale cîte jertfe și cîte suferințe aduce războiul. Iar poporul român, peste care au trecut pustiitoare două războaie, cunoaște din propria experiență cîte suferințe, cîte jertfe, cîte distrugerii de vieți și bunuri materiale și spirituale aduce războiul. Poporul român, în străduința sa pentru pace, vede cum conducători ai țărilor din apusul Europei și de peste Ocean fac pregătiri pentru dezlănțuirea unui nou război prin reînființarea armatei germane. Nimic bun nu se poate aștepta de la un nou război mondial mai pustiitor decît toate războaiele de pînă acum. Astfel că avînd aproape urmele nimicitoare ale războiului hitlerist, poporul nostru, și alături de el Biserica noastră, luptă cu hotărîre împotriva războiului și pentru păstrarea, întărirea și biruința păcii. Noi credem că toate problemele pot fi rezolvate prin tratative pașnice, că popoarele pot să trăiască în pace și să muncească pentru binele și fericirea tuturor. De aceea, văzînd unanimitatea cu care toți fiii patriei noastre și toți credincioșii Bisericii noastre luptă cu o inimă și un suflet pentru biruința păcii și pentru o viață mai fericită, vă îndemn și pe voi să vă înarmați cu armele păcii — cum zice Sf. Apostol Pavel — să vă împotriviți celor ce pregătesc războiul și în unire cu frații voștri să luptați pentru ca pacea să stăpînească în inimile tuturor, pentru ca pacea să fie atotbiruitoare. Căci dintre toate glasurile care se aud astăzi nici unul nu e așa de îndreptățit ca glasul celor ce cer și luptă pentru pace. El este glasul popoarelor, el este glasul lui Dumnezeu. El este glasul Mîntuitorului care a

venit ca să fie „pe pământ pace și între oameni bunăvoire” — el este glasul Bisericii care e îmbrățișarea păcii pe pământ.

Dar dacă este întru totul îndreptățită lupta împotriva războiului și pentru pace, e cu atât mai îndreptățită lupta popoarelor — pe care o sprijinește și Biserica noastră — pentru înlăturarea unui războiu atomic, pentru nimicirea armelor atomice și folosirea energiei atomice în scopuri pașnice. Dumnezeu a dat omului înțelepciune ca să descopere energia atomică și s-o folosească pentru îmbunătățirea vieții omenești. Iar popoarele își dau seama de marile binefaceri ce ar izvorî din folosirea în scopuri pașnice a energiei atomice. De aceea, popoarele întăresc prin semnăturile lor în zilele acestea Apelul Consiliului Mondial al Păcii, care le cheamă de a se ridica împotriva celor ce pregătesc războiul atomic, de a condamna pe cei ce-i vor dezlănțui, de a cere distrugerea stocurilor existente de bombe atomice și încetarea imediată a fabricării lor. Poporul nostru și Biserica noastră își unesc glasul lor cu glasul popoarelor iubitoare de pace. Atrăgându-va luarea aminte că în cazul dezlănțuirii unui război atomic nimeni nu se va putea pune la adăpost, vă chem și pe voi, fii ai poporului român și credincioși ai Bisericii, să vă uniți glasul cu glasul nostru, să vă uniți lupta cu lupta noastră, să aduceți contribuția voastră neprecupețită la lupta pentru interzicerea armelor atomice și pentru nimicirea lor și pentru folosirea energiei atomice în scopuri pașnice. În felul acesta vă veți împlini datoria față de poporul vostru și față de credința voastră, arătându-vă cu adevărat iubitori de pace și făcători de pace, doritori de pace și luptători pentru pace. În fața justităților apocaliptice, pe care le-ar aduce un război atomic, inima noastră îngrijorată vorbește inimii voastre în graiul dragostei de părinte și frațe, chemându-vă să ridicați cuvânt în apărarea voastră și a noastră a tuturor, împotriva războiului și luptând pentru pace.

Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos să binecuvinteze strădaniile voastre în slujba păcii și să vă dea bucuria de a vesti — împreună cu toate popoarele — marea și mult așteptata biruință a păcii pe pământ.

Imbrățișându-vă cu toată dragostea de mamă a Bisericii noastre și cu dragostea mea de părinte duhovnicesc al vostru al tuturor, încrezător în biruința păcii asupra războiului, rămân al vostru al tuturor de tot binele voitor.

† NICOLAE BĂLAN
MITROPOLITUL ARDEALULUI

CULTELE RELIGIOASE DIN ȚARA NOASTRĂ SPRIJINĂ APELUL DE LA VIENA AL BIROULUI CONSILIULUI MONDIAL AL PĂCII

Insufletirea cu care toate popoarele au primit Apelul de la Viena al Biroului Consiliului Mondial al Păcii,—care cheamă pe toți oamenii iubitori de pace la o acțiune energică de împotrivire față de pregătirile ce se fac de către cercurile agresive din Apus în vederea dezlănțuirii unui război atomic —, a fost deopotrivă împărtășită de marea majoritate a oamenilor credincioși din lumea întreagă. Numeroase și felurite culte religioase de pe tot întinsul pământului au salutat cu căldură noua chemare a Biroului Consiliului Mondial al Păcii și au mărturisit hotărîrea clericilor și credincioșilor lor de a sprijini această nobile inițiativă, menită să înlăture primejdia gravă pe care ar aduce-o un nou război, în care ar fi folosite cumplitele arme atomice. Alături de sutele de milioane de oameni pașnici, reprezentanți de seamă ai celor mai diferite Biserici și culte religioase din întreaga lume au declarat că sprijină Apelul de la Viena, cerînd interzicerea armelor de exterminare în masă, distrugerea armelor atomice și încetarea fabricării lor și declarînd că guvernul care va dezlănțui războiul atomic va fi condamnat de toate popoarele.

Un exemplu viu în această privință îl oferă Bisericele din Uniunea Sovietică și în special Biserica Ortodoxă Rusă. Printr-o pastorală adresată de Înalt Prea Sfințitul Alexei, Patriarhul Moscovei și a toată Rusia, și de Sinodul Bisericii Ortodoxe Ruse către clerul și credincioșii ortodocși și către creștinii din lumea întreagă, Înălții Ierarhi ai Ortodoxiei rusești cer cu hotărîre tuturor celor ce cred în învățătura mîntuitoare a lui Hristos să se alăture luptei pe care o poartă popoarele pașnice, pentru ca «să fie distruși colții morții atomice».

«În prezent — se spune în această pastorală — cînd la orizontul lumii încep să se îngrămădească nori negri încărcati de primejdia războiului atomic, cînd toate popoarele neliniștite de uneltirile adeptilor lui se străduiesc să preîntîmpine catastrofa, fiecare manifestare a voinței omenești în folosul păcii devine hotărîtoare.

Tot mai multă însemnătate capătă în acest sens manifestarea voinței diferitelor asociații și organizații omenești, care — în ciuda deosebirilor dintre credințele, orînduirile și convingerile lor — sînt unanime în a condamna planurile de folosire a armei atomice.

De la ivirea acestei primejdii, Biserica Ortodoxă Rusă și-a ridicat în repetate rînduri glasul împotriva faptelor și acțiunilor care, cu voie sau fără voie, duc la tulburarea păcii internaționale; înfierînd politica forței, tendința spre dominație, cursa înarmărilor, armele de asasinare în masă și cazurile de folosire a acestora, ea a demască caracterul anticreștin al acestor manifestări, potrivnice demnității și chemării omului; ea a trezit conștiința celor ce seamănă vrajbă și a chemat pe creștinii și pe toți oamenii de bună credință să sprijine în unanimitate pacea.

Este tristă, mai mult chiar, tragică, încăpățînarea sau nesimțirea acclora care ar trebui de mult să-și aplece urechea la glasul milioanele de oameni și să pășească pe calea tratativilor și acordurilor internaționale, în loc de a expune unei primejdii de moarte bunăstarea și viața însăși a popoarelor. Acești adepti înversunați ai politicii de forță afirmă că înarmîndu-se, ei ar apăra pacea, dar poți cu greu califica drept pașnic jocul cu focul.

Dar politica forței, care legalizează bomba atomică drept arma principală a războiului, ca și prăpastia urii, care face cu puțință un astfel de război, există nu în imaginație, ci în realitate. Despre politicienii belicoși din zilele noastre se poate spune că «picioarele lor fug spre rău și ei se grăbesc spre vărsare de sînge nevinovat; gîndurile lor sînt gînduri necurate; distrugeri și moarte rămîn în urma lor...» (Isaia 59, 7).

Iată de ce Biserica Ortodoxă Rusă consideră de datoria sa să sprijine din nou și în auzul întregii lumi cererea tuturor oamenilor iubitori de pace de a se interzice necondiționat arma atomică, pentru a împrăștia temerile care despart pe oameni și a clarifica posibilitățile coexistenței pașnice.»

Pastorala Sinodului Bisericii Ortodoxe Ruse se încheie cu această mărturisire a încrederii ferme în voința de pace a popoarelor și a creștinilor de pretutindeni: «Ținând seama de nenorocirile pe care le-ar putea aduce omenirii un război atomic, noi, slujitorii Bisericii, sintem ferm convinși că creștinii din lumea întreagă, alături de toate popoarele iubitoare de pace, nu vor îngădui ca, din vina unor anumiți oameni, uraganul atomic să pustiască pământul și vor cere într-un elan unanim distrugerea imediată a colților morții atomice, deoarece, acum, numai unirea generală poate să biruie dezbinarea și să apropie ziua când «îndurarea și adevărul se vor întâlni, dreptatea și pacea se vor îmbrățișa» (Psalmul 64, 11)».

O chemare tot atât de caldă a adresat clerului și credincioșilor Sfintul Sinod al Bisericii Ortodoxe Gruzine, în frunte cu I.P.S. și Prea Fericitul Melchisedec, Patriarhul-Catolicos al întregii Gruzii. Arătând îngrijorarea cu care urmăresc toți fiii Bisericii Ortodoxe Gruzine, acțiunile perfide ale ațîțătorilor la război, care urzesc planuri de folosire a armei atomice, — chemarea spune în continuare: «Astăzi, când ațîțătorii la război fabrică arme de exterminare în masă a oamenilor, ca bombele atomice și cu hidrogen, forțele spirituale proprii fiecărei confesiuni trebuie să se unească în cauza comună tuturor, cauza sfântă a menținerii păcii în lumea întreagă. Sinodul Bisericii Ortodoxe Gruzine cheamă pe toți credincioșii să se încadreze — în numele lui Dumnezeu — în lupta pentru pace».

De asemenea, conducerea cultului creștin de rit vechi din Uniunea Sovietică a îndreptat către toți credincioșii săi o chemare, în care se spune printre altele: «Împreună cu toate popoarele iubitoare de pace din lume, credincioșii de rit vechi își dau seama că în prezent lupta pentru întărirea păcii în lumea întreagă este indisolubil legată de lupta împotriva războiului atomic, pe care-l pregătesc și caută să-l dezlănțuie anumite guverne. Imperialiștii caută să folosească energia atomică — care poate aduce binefaceri omenirii și poate servi ca puternică forță constructoare — drept forță distructivă; ei sint însetați de moartea multor oameni și, fără să se teamă de Dumnezeu, amenință cu arma atomică. Guvernele care pregătesc războiul atomic și încearcă să-l legalizeze, nu țin seama de glasul puternic al popoarelor iubitoare de pace, care cer să se pună capăt politicii de ură față de om și să se dea oamenilor posibilitatea să muncească și să trăiască în liniște, fără a avea în față primejda unui război atomic».

Exprimînd apoi atitudinea creștinilor de rit vechi față de lupta popoarelor împotriva primejdiei unui război atomic, chemarea — care este semnată de I.P.S. Flavian, Arhiepiscop de rit vechi al Moscovei și al întregii Rusii, și de PP. SS. Episcopi Iosif al Chișinăului și Odesei și Veniamin de Ilințovski și Novozikovski — spune în continuare: «Noi, creștinii de rit vechi, salutăm cu un sentiment profund religios Apelul de la Viena din 19 ianuarie 1955 al Biroului Consiliului Mondial al Păcii adresat popoarelor lumii și chemăm pe toți credincioșii, urmașii învățaturii lui Hristos, să se alătore în unanimitate acestui Apel și să lupte cu hotărîre împotriva fabricării armelor atomice și cu hidrogen și a celorlalte tipuri de arme de exterminare în masă, împotriva stocării acestor arme și împotriva politicii acelor guverne care intenționează să folosească această armă în cazul unui război.

Dumnezeu a dat omului marele har să se bucure de viața care i-a fost dăruită și să se folosească de toate binefacerile de pe pământ. Cei care vor îndrăzni să folosească armele de exterminare în masă vor răspunde în fața lui Dumnezeu cel Atotputernic și în fața popoarelor lumii și vor fi răpuși de mâna pedepsitoare a Celui de Sus, ca dușmani ai neamului omenesc.

«Condamnă-i, Doamne, să fie răpuși de propriile lor uneltiri, pentru mulțimea faptelor lor necinstite îndepărtează-i de la Tine, pentru că s-au răzvrătit împotriva Ta» (Psalmul V, XI).

Pronunțîndu-se pentru distrugerea în toate țările a stocurilor de arme atomice și pentru imediata încetare a producției acestor arme, noi, credincioșii de rit vechi, ne exprimăm speranța că cea mai măreață descoperire a minții omenesci — energia atomică — își va găsi o folosire multilaterală numai în scopuri pașnice și va aduce omenirii mari bucurii și fericire».

Și conducerea Bisericii Evanghelice Luterane din Estonia a dat publicității un mesaj în care se spune, printre altele: «În numele tuturor credincioșilor, Arhiepiscopul și Consistoriul Bisericii Evanghelice Luterane din Estonia aprobă și sprijină din

inimă Apelul Consiliului Mondial al Păcii împotriva pregătirii unui război atomic. Grozăviile drumului sîngeros pe care au fost silite să meargă popoarele lumii în războiul care a trecut, au trezit în rîndurile maselor largi conștiința primejdiei care amenință popoarele în cazul folosirii armei atomice. Chiar și experimentarea acestei arme reprezintă o mare primejdie. Masele populare nu trebuie să admită un război atomic». Exprimînd apoi bucuria pastorilor și credincioșilor evanghelici luterani din Estonia pentru faptul că «guvernul și poporul sovietic sînt unanime în lupta pentru pace», mesajul — care este semnat de Arhiepiscopul Ian Kiivit și de asesorii: Georg Klaus și Edgar Harg — se încheie cu acest frățesc îndemn: «Chemăm pe toți credincioșii să sprijine în unanimitate Apelul sesiunii de la Viena a Biroului Consiliului Mondial al Păcii».

La rîndul său, președintele conducerii eclesiastice a musulmanilor din partea europeană a U.R.S.S. și din Siberia, muftiul Ali Hafiz Kaliyamulla al hadgel Haramin Sachir Ibn Seikhelislam Hialitdinov, împreună cu alți reprezentanți de seamă ai clerului musulman din Uniunea Sovietică, au adresat către frații lor întru credință un mesaj, prin care cer tuturor musulmanilor să sprijine Apelul de la Viena al Consiliului Mondial al Păcii. «Musulmanii — se spune printre altele în acest mesaj — n-au uitat încă grozăviile celui de al doilea război mondial, dezlănțuit de imperialiști. Generația noastră a asistat la groaznicele suferințe ale locuitorilor orașelor japoneze Hiroșima și Nagasaki, care au cunoscut puterea destructivă a bombelor atomice aruncate asupra acestor orașe. Noi, membrii conducerii spirituale a musulmanilor din partea europeană a U.R.S.S. și din Siberia, nu putem rămîne departe de cauza sfîntă a apărării omenirii de suferințe. În numele milioanele de musulmani din Uniunea Sovietică, ne alăturăm cererii de a se interzice folosirea armei atomice, stocarea și producția ei».

O împotrivire tot atît de fermă față de uneltirile dușmanilor omenirii, care se străduiesc să arunce popoarele în dezastrul unui război mai cumplit și mai nimicitor decît toate războaiele care au însîngerat pămîntul pînă astăzi, manifestă toți creștinii cinstiți și toți oamenii credincioși din lume, indiferent de felul în care slăvesc pe Dumnezeu, indiferent de religia sau confesiunea căreia îi aparțin. Creștini, budiști, mahomedani, mozaici, din toate țările, se ridică în numele poruncilor credinței lor, în numele umanității ultragiutate și amenințate de pregătirea războiului atomic, pentru a-și uni glasurile lor cu glasurile sutelor de milioane de oameni pașnici și pentru a cere și impune nimicirea blestematelor arme atomice.

Ce dovadă mai puternică asupra acestei unanimități de glasuri ridicate de oamenii celor mai felurite credințe religioase în apărarea păcii, s-ar putea aduce, decît însuflețirea cu care toate Bisericile și cultele religioase din țara noastră participă — alături de întregul nostru popor — la acțiunea de semnare a Apelului de la Viena al Consiliului Mondial al Păcii? Conducătorii cultelor au adresat mesagii și chemări — atît către clericii și credincioșii lor, cît și către frații lor întru credință de peste hotare — amintindu-le îndatorirea lor de a sprijini lupta sfîntă a popoarelor pentru apărarea păcii și pentru cruțarea omenirii de distrugerile și suferințele pe care le-ar aduce un nou război, purtat cu armele atomice, cu aceste cumplite mijloace de nimicire în masă.

Un puternic răsunset a avut îndemnul adresat, prin posturile de radio românești, de **Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian** Cuvintele calde și povățuirile părintești ale **Intfistătorului** nostru au determinat pe clericii și credincioșii noștri să dea un avînt și mai mare participării lor la Mișcarea pentru pace, semnînd Apelul de la Viena și povățuindu-și frații să le urmeze pilda. Pentru alți conducători de culte religioase, îndemnul **Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian** a constituit un exemplu viu de împlinire a îndatoririlor ce revin unui părinte duhovnicesc, căruia i s-a încredințat o turmă duhovnicească și care va da socoteală de sufletele celor pe care-i păstorește. Alături de ceilalți Ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Romîne — care au adresat îndemnuri către clerul și credincioșii din eparhiile lor, povățuindu-i să semneze Apelul Biroului Consiliului Mondial al Păcii —, conducătorii celorlalte culte s-au dovedit însuflețiti de aceeași voință hotărîtă de a aduce contribuția adeptilor lor, la marea cauză a salvării păcii.

Conducătorii cultelor protestante din țara noastră — **Episcopul reformat Ioan Vasarhely**, **Episcopul Bisericii Evanghelice C. A. Dr. Friedrich Müller**, **Episcopul unitarian Dr. Kiss Alexa** și **Episcopul Bisericii Evanghelice Luterane maghiare din R.P.R. Argay Gheorghe** — au adresat prin posturile de radio românești și prin presă, către păstorii și credincioșii evanghelici luterani, reformați și unitarieni din Europa, un mesaj în care se spune: «De mai bine de 40 de ani, lucrarea noastră de chemare la

mîntuire a fost grav tulburată de molohul războiului, care a mistuit în măruntaiele sale floarea tineretului lumii. În fața acestei dureroase situații, datori sîntem să ne întrebăm: nu ne va cere oare Domnul socoteală de felul în care ne-am purtat misiunea? Nu vom fi oare întrebați cum de am putut lăsa ca sufletele credincioșilor și lucrarea noastră sfîntă să cadă jertfă idolilor unei lumi care a rătăcit de la căile Domnului, de la căile păcii? Și ce cuvînt de răspuns vom avea în fața Dreptului Judecător?

De aceea, noi ne-am bucurat că mulți dintre slujitorii credinței creștine din întreaga lume și-au dat seama că obstacolele și primejdiile cele mai grave și mai distrugătoare pentru lucrarea noastră de misionari ai cuvîntului lui Dumnezeu, sînt războaiele. Ne-am bucurat și mai mult cînd sute de milioane de oameni au ridicat cuvînt în apărarea păcii.

Rezultatele la care s-a ajuns pe această cale ne-au umplut inimile de nădejde într-o pace trainică, așezată pe temelia dragostei de oameni și a tuturor virtuților care nasc din credința în Hristos. Dar nădejdea aceasta a fost brusc și puternic zguduită de ultimele uneltiri ale vrăjmașilor păcii, ale acelor cîrmuitori de țări, care uitînd ororile unui război din cele mai de neînchipuit, au pornit la refacerea unei groaznice și infricoșetoare unelte de ucidere și de nenorocire a lumii, Wehrmacht-ul german, și la amenințarea omenirii întregi cu dezastrul unui război atomic.

Oare în fața acestor grave amenințări ale păcii și ale vieților omenești, noi, creștinii evanghelici, reformați, unitarieni, nu avem nimic de zis? Putem să ne uităm oare pină și chemarea la mîntuire, pe care ne-a făcut-o și ne-o face mereu Domnul cel crucificat pentru noi?

Nu, venerabili frați! Nu poate încăpea nici o îndoială că «dacă noi vom tăcea, pietrele vor striga».

Noi toți avem datoria sfîntă de a ne da contribuția pentru întărirea și apărarea păcii, deoarece numai în pace putem primi mîntuirea, feriți fiind de jertfirea credinței și de zădărnicierea misiunii noastre sfinte.

Voi toți, frații noștri din Europa și America, aveți de asemenea datoria și posibilitatea să stăruiti prin toate mijloacele, pentru a convinge factorii de răspundere din țările voastre, că răul nu poate aduce binele, că războiul nu poate aduce fericirea, ci numai nenorocirea lumii, și că nu există neînțelegere care să nu poată fi înlăturată pe calea tratativelor, pentru că puterea cuvîntului a fost și va rămîne întotdeauna mai mare decît a tuturor tunurilor și a oricăror arme ucigătoare.

Vă chemăm cu dragoste de frați să vă împotriviți răului, să sfărîmați țesătura uneltirilor diavolului, care împinge pe unii cîrmuitori din țările voastre pe căi osîndite de Dumnezeu și blestemate de oameni. Impiedicați dezlănțuirea unui nou război; cereți și voi — așa cum cer astăzi toate popoarele dornice de pace — distrugerea armelor atomice și încetarea fabricării lor; arătați tuturor că guvernul care va dezlănțui războiul atomic va fi osîndit de toate popoarele; luptați «lupta cea bună» alături de toți oamenii iubitori de pace, ca să îndepărtăm norii grei ce s-au îngrămădit asupra întregii omeniri și să putem feri neamul omenesc de noi lacrimi, de noi suferințe, de noi distrugerî.

Venerabili frați și împreună-slujitori ai Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, rugăciunile noastre s-au întîlnit de atîtea ori cu ale voastre, la picioarele Mîntuitorului. Acum este timpul ca, împreună cu rugăciunile noastre, să se întîlnească în aceeași unitate și fapta voastră cu a noastră, pentru zidirea păcii lui Hristos, spre fericirea semenilor noștri și spre slava lui Dumnezeu cel ce ne-a zidit spre mîntuire și spre fîință, iar nu spre cădere și spre neîființă».

Și conducătorii Bisericii Romano-Catolice din Republica Populară Romîină și-au sfătuit preoții și credincioșii să sprijine acțiunea inițiată de Consiliul Mondial al Păcii și să semneze Apelul de la Viena. Vicarul general al Arhiepiscopiei Romano-Catolice de București, Mgr. T. Iovanelli, a făcut, prin ziarul «Romînia Liberă», o declarație în care spune: «Războiul a fost întotdeauna tot ce este mai detestabil în lume; cea mai evidentă negațiune a civilizației. Nu e pagină în istoria omenirii, care să nu fie stropită cu sînge; milioane și milioane de oameni au fost duși la moarte pentru capriciile și setea de dominație a cîtorva cercuri averse de bani și care din nou vor să dezlănțuie un nou măcel, folosind arme de exterminare în masă».

După ce arată apoi că învățătura de credință a Bisericii Catolice osîndește războiul și binecuvîntează pacea, Mgr. T. Iovanelli spune în încheierea declarației sale: «De aceea, după ce am semnat împreună cu clerul nostru Apelul Consiliului Mondial al Păcii, adresăm cuvîntul nostru și credincioșilor noștri, ca să semneze, alături de

ceilalți fii ai Patriei noastre, acest Apel al Păcii, pentru a evita dezlănțuirea unui nou război».

De asemenea, conducătorii cultelor adventist de ziua șaptea, baptist, pentecostal și creștin după Evanghelie au îndreptat o caldă chemare către frații lor de aceleași credințe din Europa, Anglia și America. Chemarea este semnată de d-nii: D. Florea, președintele cultului creștin adventist de ziua șaptea, G. Bradin, președintele cultului pentecostal, Goga Dănilă, președintele cultului baptist, și Panaitescu Alexandru, delegatul conducerii cultului creștin după Evanghelie, și cuprinde următoarea frățească mărturisire de credință: «In numele credincioșilor, pastorilor și predicatorilor baptiști, adventiști de ziua a șaptea, creștini după Evanghelie și pentecostal din România, — noi, conducătorii vremelnici ai acestor culte, ne adresăm cu dragoste către voi, cei care mărturișiți și propovăduiți aceleași credințe și arătați prin faptele voastre aceeași iubire fierbinte pentru Domnul nostru Hristos și pentru dumnezeasca Lui învățătură, în țările din Apusul Europei, în Anglia și în America. Ca unii care ne adăpăm neîncetat din poruncile Aceluia care a vestit lumii și a lăsat moștenire dragostea, pacea și buna învoire dintre oameni, ca unii care sîntem îndatorați de credința noastră să iubim și să purtăm de grijă tuturor semenilor noștri, noi ne adresăm astăzi vouă, pentru a vă arăta primejdia ce pîndește întregul neam omenesc și pentru a vă chema, alături de noi și de toți cei care înțeleg să împlinească porunca evanghelică a iubirii aproapelui, la o lucrare binc-plăcută lui Dumnezeu și binecîntată de toate credințele religioase de pe pămînt.

Ingrijorarea care a cuprins în ultima vreme întreaga omenire dornică de pace și de viață liniștită izvorăște din fapta nechibzuită a acelor conducători de state care au trecut la pregătirea fățișă a unui nou măcel, din amenințările de folosire a armelor atomice și mai ales din graba cu care acum se săvîrșește reînarmarea Germaniei occidentale, creindu-se, sub conducerea unor generali care au mai însușgerat odată pămîntul Europei, noi forte agresive, pentru a le năpusti iarăși asupra popoarelor europene. Ingrijorarea noastră nu pornește însă din teama că popoarele spre care țintesc uneltitorii de războaie n-ar putea să li se împotrivescă și să-i nimicească. Noi sîntem pe deplin incredințați că «toți cei ce scot sabia, de sabia vor muri» (Matei 26, 52), și că «cine duce în robie, de robie are parte; cine cu sabia va ucide, trebuie să fie ucis cu sabia» (Apoc. 13, 10).

Ingrijorarea noastră pornește din dragostea și din mila pe care o păstrăm în sufletele noastre pentru toți oamenii pe care Dumnezeu i-a creat după chipul și asemănarea Sa, și pentru a căror fericire și mîntuire sîntem datori să ne rugăm neîncetat, după cuvîntul Apostolului, care zice: «Rugați-vă unii pentru alții» (Iacob 5, 16). Căci un nou măcel purtat cu armele atomice, cu aceste cumplite arme de nimicire, pe care astăzi popoarele le au la îndemînă, nu va cruța pe nimeni: el va pricinui aceleași distrugerii și aceleași suferințe atît pentru cei ce pornesc cu gîndul de cîmpire asupra altora, cît și pentru cei îndatorați să se apere. Un nou război va duce la pieirea a milioane de vieți omenești, va aduce izvoare nesecate de lacrimi în ochii a milioane de mame, care își vor plînge fiii uciși, va pustii sate și orașe, ogoare mănoase și lanuri gata de rod, va distruge cuceririle științei și culturii și va prefăce în pulbere locașuri de închinare. În clipa în care măcelul ar fi pornit, aceleași arme nimicitoare pot fi folosite împotriva agresorului, iar tăria morală a celor ce-și apără libertatea și viața copiilor lor, le va înzeca puterile.

Din această neclintită convingere pornește ingrijorarea noastră și hotărîrea de a vă arăta primejdia ce vă pîndește și pe voi, iubiții noștri frați în credință, ca și pe toți oamenii din lume.

Noi și întregul nostru popor am cunoscut în două rînduri — numai într-un răstimp de 30 de ani — suferințele și nenorocirile aduse de războaiele dezlănțuite tot de militarismul german.

De aceea, toți frații de aceleași credințe din țara noastră, împreună cu întregul nostru popor, semnează cu însuflețire Apelul Consiliului Mondial al Păcii, avînd deplina incredințare că dezlănțuirea unui război atomic poate fi împiedecată.

Dar mai știm, iubiții noștri frați, că mulți dintre voi ați cunoscut de asemenea dezastrele pricinuite de ultimul război, în Germania, în Franța, în Belgia, în Olanda, în Anglia și chiar în America. Vreți voi oare să trecem și noi și voi prin alte suferințe mai grele și mai cumplite decît cele prin care am trecut cu toții? Vreți voi oare să vă faceți părtași, prin nepăsarea sau prin neștiința voastră, cu cei care încearcă să dezlănțuie acum un nou măcel, cu cei pe care li vor blestema generații după generații de oameni, de semenii ai noștri, de frații ai noștri?

Pregătirile pentru dezlănțuirea unui război atomic se fac de către conducătorii statelor voastre; dacă dezastrul unui nou măcel va fi într-o zi năpustit asupra popoarelor, răspunderea va cădea pe conducătorii voștri și pe voi, care nu i-ați împiedecat să arunce omenirea în dezastrul unui nou război».

Și chemarea cultelor adventist, baptist, creștin după Evanghelie și penticostal se încheie cu următorul îndemn către frații lor întru credință, de a sprijini Apelul de la Viena al Biroului Consiliului Mondial al Păcii: «Chemarea noastră răsună din toate rugăciunile și cântările pe care noi le înălțăm pururea. — fiecare în graiul său — către Domnul. Chemarea noastră răsună din cuvintele Evangheliei și din poruncile dumnezeieștilor Scripturi. Noi știm că și voi și noi ascultăm poruncile Mintuitorului și ale credinței noastre; de aceea vă cerem, iubiții noștri frați, să ascultați și glasul nostru, care vă îndeamnă să împliniți aceste porunci, pentru a vă învrednici de răsplata făgăduită făcătorilor de pace, care «fiii lui Dumnezeu se vor chema» (Mt. 5, 9)».

Un mișcător mesaj a adresat și Șef-Rabinul Dr. Moses Rosen către credincioșii cultului mozaic din R.P.R.: «De la un capăt la celălalt al lumii — se spune în acest mesaj — pe deasupra barierelor artificiale ridicate între popoare, răsună în aceste zile o sfântă chemare. E chemarea conștiinței umane ce se cutremură în fața nemărginitei primejdii ce pîndește însăși viața popoarelor. Ea se adresează tuturor, în toate graiurile; se înalță pe toate altarele, pătrunde pretutindeni unde pulsează o inimă omenescă.

«Străjerul care vede că vine sabia și nu sună din trîmbită și nu ferește poporul, și sabia vine și ia fără de veste o viață, a străjerului va fi vina, iar el răspunde de sîngele vărsat» (Jehezkel 33, 6). Cum am putea oare, noi, străjerii credinței sfinte, paznicii sufletelor voastre, să zărim primejdia fără s-o vestim?

Cum am putea oare, noi, înfățișătorii lui Torat Haim, «învățătorii vieții», să nu ne ridicăm împotriva acelor care fac să plutească nemiloasa coasă a morții deasupra capetelor voastre, fără să ne încărcăm conștiințele cu o imensă răspundere?

În palatele slujitorilor lui Mamon de dincoace și de dincolo de Ocean, se pregătește dezlănțuirea unei catastrofe mondiale. Același profet Jehezkel ni-i zugrăvește în adevărata lor înfățișare pe acești neguțători ai crimei:

«Dregătorii lor sînt lupi prădalnici, gata să verse sînge, să piardă suflete, ca să cîștige cîștig nedrept» (Jehezkel 22-27).

Bombe atomice și hidrogenice în mîinile Wehrmacht-ului, cele mai pustiitoare arme în mîinile celor mai groaznici călăi ce a cunoscut vreodată istoria. Iată primejdia pentru înlăturarea căreia se mobilizează acum masele populare de pretutindeni.

Noi, evreii, am plătit un greu tribut de sînge molohului nazist. Șase milioane de frați și surori au pierit în cumplite chinuri, prin cele mai sălbatic metode de exterminare. Călăii acestor martiri capătă azi în mîna arme care să le dea posibilitatea de a pregăti Auschwitz-uri pe scară mondială.

Cu întreaga noastră energie noi spunem un NU categoric acestor satanice uneltiri. Nu mai vrem să fim la fel «cu vitele care sînt duse să fie înjunghiate». Nu mai vrem ca flăcările să nimicească rodul muncii noastre, ca doliul și jalea să pătrundă în căminele noastre.

Împreună cu întreaga omenire vrem pace. Vrem ca minunatele descoperiri ale tainelor naturii să fie puse în slujba binelui, a tămăduirii rănilor trecutului, a propășirii și buneii stări pentru cei mulți. Știința, acest dar divin ce-l posedă și dezvoltă omenii, să contribuie la înfrumusețarea și înnobilarea vieții și să înceteze a fi un mijloc de nimicire a creației».

Și mesajul D-lui Moses Rosen, Șef-Rabinul cultului mozaic, se încheie cu următoarea înflăcărată chemare:

«Vă chemăm, iubiți credincioși, în numele Dumnezeului luminii și al vieții: SEMNAȚI APELUL DE LA VIENA; Apelul menit să risipească bezna războaielor și să aducă triumful vieții împotriva morții.

Vă chemăm, în numele Thorei, sfînta învățătură a adevărului și dreptății, SEMNAȚI APELUL, care intruchipează crezul în adevăr al omenirii, care reprezintă uriașa forță a luptătorilor pentru dreptate din toate țările lumii.

Vă chemăm, în numele milioanei de vieți ce au fost jertfite în ultimele războaie, SEMNAȚI APELUL, care înseamnă salvarea vieții noastre și a familiilor voastre.

«Pacea să domnească în întreaga voastră strădanie, liniștea în căminele voastre» (Psalmi 122-7). Aceasta e binecuvîntarea Stăpînului din ceruri către toți cei ce luptă pentru pace între popoare, pentru asigurarea muncii liniștite a ziditorilor unei lumi noi. Aceasta e binecuvîntarea ce v-o adresăm vouă tuturor acelor ce îmbinați ruga și munca voastră pentru împlinirea acestor mărețe idealuri».

Exprimînd sentimentele credincioșilor mahomedani din țara noastră, Muftiul Iacob Mehmet, șeful cultului musulman din R.F.R., a adresat de asemenea o chemare către musulmanii din întreaga lume. În chemare se spune:

«Cu toate că a trecut puțin timp de la terminarea celui de al doilea război mondial care a înșingurat Europa, iar rănile lui încă nu s-au vindecat în întregime, totuși astăzi planează asupra omenirii amenințarea unui nou război mondial.

Noi, musulmanii din Republica Populară Română, care în decursul utimilor treizeci de ani am simțit de două ori ororile militarismului german, știm ce înseamnă războiul.

De aceea, în fața amenințării de tulburare a păcii în lume, credem că este datoria noastră cea mai sfîntă și patriotică de a face tot ce ne stă în putință pentru a împiedica o nouă vărsare de sînge.

Noi sîntem adepții unei credințe al cărei profet, prin purtarea și faptele sale, a dovedit cu sfințenie că menirea lui este aceea de a coborî harul dumnezeesc asupra omenirii, așa cum scrie în textul coranic.

Credința ce a instaurat-o el a interzis cu desăvîrșire uciderea.

Cartea sfîntă ce ne-a lăsat-o el proclamă solemn în fața umanității, că legea supremă a divinității îngăduie numai războiul de legitimă apărare, războiul de apărare a Patriei, interzicînd categoric orice război agresiv. Agresorul cade sub minia lui Dumnezeu.

Cu toate acestea, guvernării popoarelor apusene, în frunte cu stăpînii lor din America, pretinzîndu-se pe nedrept apărători ai civilizației, amenință omenirea cu dezlănțuirea unui război atomic. Ei calcă în picioare interesele propriilor lor popoare, care nu doresc altceva decît să trăiască în pace și frăție cu celelalte popoare.

Dacă popoarele nu se vor grăbi să ia măsuri de înlăturare a acestui pericol la timp, ei nu vor renunța la planurile lor de înarmare a Germaniei occidentale și de asmuțire a Wehrmacht-ului refăcut, în contra popoarelor europene.

De foarte puțin timp a tăcut glasul armelor. Nu s-au uscat încă lacrimile mamei rămasă fără copii și ale văduvelor tinere; țipetele deznădăjduite ale copiilor rămași orfani persistă încă în auzul nostru: rănile adînci ale acestor tragedii nu s-au vindecat încă în inimile noastre.

În cursul celor zece ani de muncă pașnică, am construit o viață nouă, a libertății și frăției.

Am jurat solemn să nu mai admitem niciodată și sub nici o formă intreruperea acestei munci creatoare.

Sub îndemnul frumoaselor învățături ale Coranului și ale Profetului nostru, care ne îndeamnă la înțelegere, îmi îngădui să fac un cald apel:

Să proclamăm în fața întregii omeniri că principiul rezolvării divergențelor pe calea tratativelor este singura cale care va duce nu numai islamul, ci întreaga omenire, la pace trainică și progres.

Pentru noi, acest principiu al rezolvării pe calea tratativelor a tuturor chestiunilor privind pacea lumii, este un principiu coranic. De aceea, noi sprijinim rezolvarea tuturor neînțelegerilor dintre popoare pe calea tratativelor și ne alăturăm acțiunii Consiliului Mondial al Păcii, care cheamă guvernele tuturor țărilor să pună capăt încordării internaționale.

Adresez o caldă chemare tuturor fraților mei de o credință de pretutindeni, să semneze cu toții Apelul istoric de la Viena, care are menirea de a ne apăra existența noastră materială și morală, pacea și fericirea, Patria și poporul, de focul unui crîncen război.

Îi rugăm pe Bunul Dumnezeu, Creatorul nostru, al tuturor, să asigure victoria rațiunii și a înțelegerii între popoare.

De asemenea, șeful cultului creștin de rit vechi, Mitropolitul Tihon Cacealchin, a semnat Apelul de la Viena și a îndemnat pe toți clericii și credincioșii săi să participe cu entuziasm la această acțiune menită să îndepărteze norii grei ai primejdiei unui război atomic.

Aceste îndemnuri ale conducătorilor Bisericii și cultelor religioase din țara noastră au avut un puternic ecou în rîndurile deservenților și credincioșilor respectivi. Ei s-au alăturat luptei dusă de partizanii păcii cu și mai mult elan. Nenumărate sînt cazurile în care — la întruniri cetățenești ținute în toate satele și orașele țării — reprezentanții feluritelor culte iau cuvîntul, cerînd credincioșilor lor să semneze Apelul Consiliului Mondial al Păcii. Din echipele voluntare care adună semnături pe acest Apel, fac parte mii de preoți, pastori, predicatori, etc. În biserici, capele sau case de rugăciuni creștine, în temple mozaice ca și în geami turcești, se rostesc de către deservenții cultelor predici pentru lămurirea credincioșilor asupra conținutului Apelului de la Viena.

Luptînd cu însuflețire — alături de întregul nostru popor și de toate popoarele pașnice — pentru a împiedeca dezlănțuirea unui nou război mondial și pentru interzicerea armelor atomice, cultele religioase din Republica Populară Română luptă pentru apărarea vieții și a păcii, spre care năzuiesc toate popoarele de pe pămînt.

C. R.

O NOUĂ CONTRIBUȚIE LA CAUZA PĂCII

Propovăduind fără încetare pacea și aducând contribuția ei la nobilele strădăni ce se depun astăzi în întreaga lume pentru salvarea vieții și a păcii tuturor oamenilor și pentru înlăturarea primejdiei unui nou război, Biserica Ortodoxă Română nu poate să nu salute cu bucurie și să nu sprijine orice acțiune menită să contribuie la realizarea celui mai sfânt țel al omenirii: pacea. De aceea, Biserica noastră — prin Ierarhii, clericii și credincioșii ei, — a luat cunoștință cu deosebită satisfacție de «Declarația Sovietului Suprem al Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste», adoptată în unanimitate la 9 februarie 1955.

Această declarație a forului suprem al puterii de stat din Uniunea Sovietică constituie încă o dovadă a consecvenței cu care marea noastră vecină și prietenă slujește cauza păcii și conlucrării între toate popoarele de pe pământ. Ea a fost primită cu însuflețire de toți oamenii iubitori de pace din toate țările, deoarece Uniunea Sovietică a fost și este reazimul cel mai puternic al păcii și luptătoarea cea mai hotărâtă și mai dărză pentru triumful principiului rezolvării pașnice a problemelor litigioase din viața internațională. Declarația Sovietului Suprem al U.R.S.S. constituie, în același timp, și o chemare către toate popoarele, către partizanii păcii, către toți cei cărora le este scumpă pacea, de a intensifica și mai mult eforturile lor în slujba păcii.

Atrăgând atenția popoarelor și parlamentelor tuturor statelor asupra situației ce se creează acum în Europa, Asia și în alte regiuni ale lumii, Declarația Sovietului Suprem al Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste subliniază că această situație «agravează mult încordarea în relațiile internaționale și primejdia pentru securitatea popoarelor».

Intr-adevăr, în ultimele luni s-a vădit și mai mult graba cu care cercurile agresive creează în Europa «grupări militare ale unor state îndreptate împotriva altor state europene» și se străduiesc să refacă militarismul german, mărinind astfel primejdia dezlănțuirii unui război, care ar cuprinde în mod inevitabil întreaga lume. De asemenea, situația din Asia și Extremul Orient «nu poate să nu trezească îngrijorare pentru destinele lumii». Pretutindeni, în țările în care guvernele se află în slujba cercurilor agresive, se desfășoară o primejdioasă propagandă de război, cu toate că Organizația Națiunilor Unite a condamnat acest fel de propagandă. Puterile imperia- liste continuă să organizeze baze militare pe teritorii străine și să desfășoare cursa înarmărilor, fapte care duc la agravarea încordării relațiilor internaționale. Pregătirile intense ce se fac, în taină față de popoare, pentru dezlănțuirea unui război atomic, reprezintă una dintre cele mai mari primejdii, deoarece un asemenea război «ar aduce distrugerii imense și nenumărate victime omenesti, în deosebi în statele unde populația și industria sînt extrem de concentrate pe teritorii mici».

Aceste stări de lucruri, cunoscute în prezent tuturor oamenilor, impun statelor «care năzuiesc spre menținerea și consolidarea păcii», îndatorirea de a-și spori eforturile «pentru atingerea unor țeluri atât de înalte cum sînt crearea unui sistem de securitate colectivă în Europa și înlăturarea amestecului străin în treburile interne ale altor popoare».

Desigur că toți oamenii iubitori de pace din lume sînt întru totul de acord că statele care înțeleg să apere pacea și viața cetățenilor sînt datorate să acționeze cu hotărîre în acest sens. Un exemplu demn de urmat îl constituie activitatea desfășurată cu consecvență în slujba păcii de Uniunea Sovietică, ale cărei țeluri concordă cu nobilele năzuințe pașnice ale întregii omeniri.

Declarația din 9 februarie 1955 a Sovietului Suprem al Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste proclamă din nou voința statului sovietic de a apăra și consolida pacea, arătînd și calea sigură pe care se poate realiza acest nobil țel. «Uniunea

Sovietică — se spune în Declarație — consideră că este necesar să se pună capăt cursei înarmărilor. Este necesar să se rezolve fără întârziere problema reducerii generale a armamentelor și, în primul rând, problema reducerii substanțiale a armamentelor statelor mari. Arma atomică și toate celelalte arme de exterminare în masă trebuie interzise. Infăptuirea măsurilor corespunzătoare trebuie asigurată printr-un control internațional eficient».

Totodată, «Sovietul Suprem al Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste acordă o însemnătate deosebită faptului ca relațiile dintre statele mari și mici să fie bazate pe principii internaționale care să corespundă intereselor dezvoltării unei colaborări prietenești între popoare în condițiile unei vieți pașnice, liniștite. Este necesar ca relațiile dintre state să se bazeze pe principiile egalității, neamestecului în afacerile interne, neagresiunii și renunțarea la încercările de încălcare a integrității teritoriale a a altor state, pe principiul respectării suveranității și independenței naționale».

Amintind apoi că respectarea acestor principii asigură coexistența pașnică a statelor, indiferent de orînduirea lor socială, Declarația Sovietului Suprem al U.R.S.S. subliniază faptul că popoarele — care sînt vital interesate în întărirea păcii — «au toată posibilitatea de a nu admite un nou război, deoarece forțele păcii cresc neîncetat și sînt de pe acum mai puternice decît forțele agresiunii și războiului». Declarația precizează că «Uniunea Sovietică, bizuindu-se pe unitatea de nezdrunctat a popoarelor sale, pe resursele sale nesecate, este ferm hotărîtă să asigure munca pașnică a cetățenilor săi și să-i ferească de orice atentat din afară. Ca și pînă acum, celelalte popoare vor găsi în statul sovietic un reazim trainic, de nezdrunctat în lupta pentru pace și progres».

Apreciind răspunderea ce revine parlamentelor în nobila acțiune de apărare și întărire a păcii, Declarația se încheie cu această propunere constructivă: «Sovietul Suprem al Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste consideră că stabilirea de legături directe între parlamente, schimbul de delegații parlamentare, cuvîntări rostite de delegații parlamentare ale unei țări în parlamentul altei țări corespunde năzuințelor popoarelor de a vedea dezvoltîndu-se relații prietenești și de colaborare. Sovietul Suprem al Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste va saluta sincer orice acțiune întreprinsă de parlamentele altor state în vederea consolidării păcii între popoare».

Declarația Sovietului Suprem al U.R.S.S. a fost primită cu unanim entuziasm și aprobată de toate popoarele pașnice și de toți oamenii iubitori de pace din lume întregă, care au văzut în acest Document de mare însemnătate «o nouă și grăitoare manifestare a politicii Statului Sovietic, îndreptată în mod consecvent spre slăbirea încordării internaționale, spre menținerea păcii». Parlamentele statelor democrat-populare au arătat că sprijină întru totul propunerile cuprinse în Declarația Sovietului Suprem al Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste, precum și orice inițiativă în scopul biruinței cauzei păcii.

Marea Adunare Națională a Republicii Populare Romîne — în sesiunea sa din februarie 1955 — a dezbătut pe larg problema actualului situații din viața internațională și, exprimînd cu fermitate voința de pace a poporului nostru, a adoptat o Declarație, în care se spune printre altele:

«Poporul român este sincer iubitor de pace; el își concentrează eforturile în vederea dezvoltării economice și culturale a patriei sale, în vederea ridicării nivelului de trai al populației. Poporul român consideră că energia atomică trebuie folosită exclusiv în scopuri pașnice. Mulțumită ajutorului Uniunii Sovietice — exemplu strălucit al relațiilor între state, bazate pe încredere reciprocă, prietenie și colaborare —, poporul nostru se va putea bucura de binefacerile acestei mari descoperiri a genului uman.

«Poporul român nu amenință pe nimeni și nu se teme de amenințări. El este ferm hotărît să apere munca sa pașnică, libertatea și independența sa națională împotriva oricărui agresor. În lupta pentru pace și securitate, poporul român se bizuie pe prietenia și alianța cu Uniunea Sovietică și cu celelalte state ale lagărului democrat, care cuprinde 900 milioane de oameni, pe simpatia și solidaritatea tuturor popoarelor iubitoare de pace.

«În toate acțiunile sale pe tărîm internațional, Republica Populară Romînă urmărește în mod consecvent scopul de a-și aduce contribuția sa activă la cauza destinderii internaționale și a apărării păcii. Republica Populară Romînă acordă o mare însemnătate dezvoltării și întăririi relațiilor de colaborare și prietenie cu toate popoarele iubitoare de pace și consideră că intensificarea legăturilor între state și popoare, dezvoltarea comerțului internațional, înlăturarea barierelor care împiedică schimbu-

rile economice și a oricăror discriminări în relațiile comerciale internaționale, dezvoltarea multilaterală a legăturilor culturale și înlăturarea oricăror piedici în calea unor astfel de legături sînt menite să ducă la consolidarea păcii prin cunoașterea și înțelegerea reciprocă.

«Marea Adunare Națională a Republicii Populare Romîne consideră ca binevenită și sprijină cu tărie prețioasa propunere făcută de Sovietul Suprem al U.R.S.S. privind stabilirea de contacte directe între parlamente, schimbul de delegații parlamentare, rostirea de cuvîntări de către delegațiile parlamentare ale unor țări în parlamentele altor țări.

«Conștientă de răspunderile sale în opera de apărare a păcii și a intereselor naționale ale Republicii Populare Romîne, Marea Adunare Națională își exprimă hotărîrea de a întreprinde acțiuni practice în vederea strîngerii legăturilor ou parlamentele altor țări. Orice inițiativă pentru realizarea acestui scop măreț va fi susținută cu căldură de către Marea Adunare Națională a Republicii Populare Romîne cu convingerea că astfel contribuim la întărirea păcii și colaborării internaționale».

Prin Declarația Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Romîne răsună cu putere glasul întregului nostru popor, care înțelege să nu cruțe niciun efort pentru apărarea păcii și a muncii sale pașnice.

Biserica Ortodoxă Romînă întîmpină cu bucurie și binecuvîntează această nouă manifestare a voinței de pace a poporului nostru și a solidarității sale de ne-zdruncinat cu toate popoarele pașnice și, în primul rînd, cu popoarele marelui Uniunii Sovietice. Ierarhii, clericii și credincioșii ortodocși împărtășesc deopotrivă și năzuințele spre pace ale poporului nostru, dar și hotărîrea sa dîrză de a munci și a lupta pentru apărarea lumii întregi de primejdia unui nou război. De aceea, toți fiii Bisericii Ortodoxe Romîne sprijină aceste documente, care vădesc solidaritatea popoarelor sovietice și romîne cu toate popoarele și cu toți oamenii iubitori de pace, încredințați fiind că într-acest chip împlinesc porunca sfîntă a zidirii păcii pe pămînt.

REDACTIA

V I A Ţ Ă B I S E R I C E A S C Ă

TREIZECI DE ANI DE LA INFINTAREA PATRIARHIEI ROMINE (1925—1955)

În luna lui făurar, din anul acesta, cronica Ortodoxiei românești începe să crească, în crugul ei, prăznuirea împlinirii a treizeci de ani, de când creștetul ierarhiei sale bisericești a fost încununat cu cea mai înaltă vrednicie, consfințită de pravila și tradiția sfinților Părinți, care este cea de **Patriarh**.

Firește, în istoria creștinătății ecumenice, treizeci de ani nu însemnează prea mult, iar în letopisețul Bisericii noastre românești au fost nenumărați zeci de ani care s-au scurs fără să se deosebească prin nimic unii de alții. Se întâlnesc însă și «pliniri ale vremii», când puteri nezăgăzuite dau avânt unor fapte vrednice de pomenire și adânc grăitoare în cumpăna judecării omenești. În rîndul acestora trebuie socotită și hotărîrea Sfîntului și Indreptătorului nostru Sinod, din 4 februarie 1925, prin care Arhiepiscopul și Mitropolitul Ungro-Vlahiei a fost ridicat, din treapta sa de Primat al Romîniei, la rangul de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Romîne, lucru recunoscut și întărit atunci de către Cîrmuirea Statului, prin legea nr. 699 din 25 februarie 1925.

Ctitorirea Patriarhiei Romîne era cinstirea după vrednicie a întregului nostru trecut bisericesc de lupte și de jertfe împotriva împilărilor îndurate de credincioși și slujitori, în decursul veacurilor, din partea celor ce năzuiau să-i abată de la dreapta credință. Era răsplătirea binecuvîntată a noianului de suferințe, era recunoașterea faptelor de îndelungată milostenie, revărsată cu mîna largă asupra Ortodoxiei răsăritene, prigonită odinioară de musulmani.

Intr-adevăr, din vremea Basarabilor și Mușatinilor, descălecători de țară, care au pus temelii trainice ale mitropoliilor Ungro-Vlahiei și Moldovei, nu s-a înscris în istoria Bisericii noastre o pagină, ca aceea din anul 1925, prin ridicarea ei la treapta de Patriarhie.

Dacă ne amintim de timpurile cînd Biserica noastră putea sluji de scut și adăpost pentru nenumărații Vlădici și Patriarhi, care poposeau odinioară la noi după milă și ajutor; dacă ținem seama că Țările Romîne au susținut veacuri dearîndul Ortodoxia din Balcani, Asia Mică, Arabia, Siria, Grecia, Egipt și Palestina, înțelegem pricina pentru care Biserica noastră

merita să aibă un Patriarh în fruntea ei. De asemenea, dacă ne gândim la starea când Biserica Ortodoxă Română, după întâiul război mondial, își în-doise numărul credincioșilor și al eparhiilor, și când ajunsese să aibă cuvânt greu în obștea întregii Ortodoxii, înțelegem ușor pentru ce era îndreptățită să pășească spre cel mai înalt pisc al ierarhiei bisericești, care este Patriarhia.

Din întreaga iconomie a dreptului canonic reiese că Bisericele sînt stăpîne să-și făurească așezăminte și întocmiri cît mai firești trebuințelor ce au, păstrînd unitatea credinței, a rînduielilor canonice, a așezămintelor liturgice și frăția între ele. Precum se știe, în învățătura dogmatică nu se află nici un temei care ar opri o Biserică autocefală de a se ridica la treapta de Patriarhie, căci de fapt Patriarhiile s-au înființat fără hotărîrea soboarelor ecumenice. Dacă, totuși, ele vorbesc despre Patriarhiile din Roma, Alexandria, Antiohia, Constantinopol și Ierusalim, aceasta trebuie socotită doar ca o recunoaștere a ceea ce se făcuse în virtutea canonului 34 apostolic, care spune: «**Episcopii fieștecărui neam se cuvine a ști pe cel dintîi între dînșii și a-l cinsti pe el drept căpetenie și a nu face nimic mai de seamă fără hotărîrea lui, iar ei numai acelea să facă, cele ce privesc eparhia și cetățile supuse lor. Dar nici el să nu facă nimic fără hotărîrea tuturor, căci așa va fi bună înțelegere și se va preamări Dumnezeu.**»

Așa dar, întocmirea statală a fost pe bună dreptate ținută în seamă întotdeauna, iar canoniștii sînt cu toți de părere că întreaga organizare bisericească, pe mitropolii sau patriarhii, a luat ființă și s-a dezvoltat numai în urma întocmirilor politice. Și de fapt așa s-a întîmplat și așa s-a purces pretutindeni și întotdeauna. Insemnătatea și vaza diferitelor Biserici, pricinuită de dezvoltarea istorică, s-au răsfîrînt apoi și asupra căpeteniilor acestor Biserici, hărăzindu-le titlul de Patriarhi. În acest chip, în Răsăritul Ortodox, organizația patriarhicească a rămas normativă, iar atunci când s-au alcătuit state etnice aparte, independente de imperiul bizantin și s-au întemeiat apoi Biserici naționale, acestora li s-a recunoscut autocefalia, iar căpeteniilor lor titlul de arhiepiscopi și chiar de patriarhi. Așa s-a întîmplat bunăoară cu popoarele din vecinătatea noastră, care sub scutul unor împrejurări prielnice, au izbutit să aibă mai de timpuriu decît noi, întocmiri ierarhice, pe care apoi la vreme potrivită, le-au înălțat pînă la treapta de Patriarhii. Astfel bulgarii, încă din veacul al X-lea, sub țarul lor Petru (927-969), au proclamat Patriarh pe Arhiepiscopul Damian al Durostorului. Sub urmașii săi Patriarhia s-a mutat la Ohrida, iar în vremea imperiului romîno-bulgar luă ființă Patriarhia Tîrnovei, recunoscută de Patriarhul Ecumenic în anul 1234. Sîrbii, a căror putere politică înfloarește în cursul veacului al XIV-lea, pe vremea despotului Ștefan Dușan, au ridicat și ei, în anul 1346, pe Mitropolitul Ioanichie de Peci în scaunul de Patriarh. De asemenea Biserica Ortodoxă Rusă a fost înălțată, în anul 1589, la treapta de Patriarhie, prin ridicarea în acest scaun a Mitropolitului Iov al Moscovei, cu binecuvîntarea Patriarhului Ecumenic Ieremia II. Este drept că toate aceste scaune patriarhicești n-au dăinuit vreme îndelungată, din pricina vitregiei împrejurărilor politice și istorice, însă atunci când s-au ivit din nou împrejurări politice prielnice ele au luat iarăși ființă, pe străvechile temelii, cum s-a întîmplat cu Patriarhia Rusă în anul 1917, cu cea Sîrbă în 1922 și apoi cu cea Bulgară în 1953.

Se pune însă întrebarea: de ce oare romîni n-au cîutezat să-și întemeieze mai de mult înalta treaptă de conducere ierarhică, pe care o încuviințează

canoanele și tradiția ortodoxă? Și din ce pricini anume am zăbovit noi pînă acum 30 de ani cu ridicarea Bisericii noastre la rangul de Patriarhie? Răspunsul este neted: Întîi, pentru că în toată desfășurarea vieții noastre bisericești am dovedit mai puțină grabă decît alții, iar al doilea, pentru că greutățile prin care am trecut ne-au împiedicat veacuri în șir să tindem spre stepene și dregătorii mai mari decît acelea a căror povară știam că o putem purta cu vrednicie. Netăgăduit lucru că n-am disprețuit nici odată această ireaptă ierarhică, însă în cumiștenia și modestia noastră am știut să ținem seama întotdeauna de realitățile istorice, ceea ce ne-a îndemnat să avem deplină încredere în destoinicia cîrmuitorilor noștri duhovnicești.

În adevăr, Biserica Ortodoxă Romînă a avut încă de la începuturile ei de organizare o stare de întîietate față de celelalte Biserici surori. Astfel, Mitropolitul Ungro-Vlahiei s-a bucurat, după recunoașterea sa, de unele atribuțiuni aproape patriarhale. Titulatura lui era, încă din veac. XIV, aceasta: „ἱερώτατος μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας, ὑπέρτιμος καὶ ἑξάρχος πάσης Οὐγγρίας καὶ Πλαγγῶν“ — (= **Prea Sfințit Mitropolit al Ungro-Vlahiei, prea cinstit și exarh al întregii Ungarii și al Plaiurilor**). Ca Exarh al Plaiurilor, adică locțiitor al Patriarhului Ecumenic peste ortodocșii de dincolo de Carpați, Mitropolitul Ungro-Vlahiei avea, prin urmare, drepturi și în afara hotarelor eparhiei sale, și anume de a hirotoni pe Mitropolitul Ardealului, care primea de la el sfaturi și îndrumări în treburile mai de seamă. O dovadă în această privință o aflăm și în cartea Patriarhului Hrisant al Ierusalimului, intitulată **Sintagmation**, tipărită la București în anul 1715, în care se spune lămurit: «Ὁ Τρανσυλβανίας ἦτοι Ἐρδελίας... ἔχει τὴν αναφορὰν πρὸς τὸν μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας λόγῳ πατριαρχικῷ καὶ ἑξαρχικῷ δικαίῳ». «**Mitropolitul Transilvaniei adică al Ardealului... stă în legătură cu Mitropolitul Ungro-Vlahiei ca față de unul care are dreptul de Patriarh și de Exarh**».

Se știe apoi că încă din anul 1382 Mitropolitul Ungro Vlahiei a primit, din partea Patriarhiei Ecumenice, titlul de locțiitor al **Nicomidiei**, iar mai tîrziu al **Anchirei**, care scaune erau pe treapta a III-a și a VI-a după Patriarh.

În ce privește străvechea organizare a Bisericii din Ardeal, strîns legată de cea din Țara Romînească, este dovedită și de alte mărturii istorice, care ies la iveală începînd mai ales din veacul al XVI-lea. Astfel, în predoslovia **Cazaniei** lui Coresi, tipărită la Brașov în anul 1581, judele Luca Hărăjilă, dîndu-și seama că romînii au două feluri de Mitropoliți, — unul în sudul Carpaților, care era «Exarh al Plaiurilor» și altul în nord, care se afla oarecum sub oblăduirea celui dintîi, — ajunge la nedumerire, cînd este vorba să arate deosebirea lor ierarhică. Negăsind cuvîntul potrivit, pe cel dintîi îl numește «**Arhimitropolitul Serafim de la Tîrgoviște**», iar celuilalt îi spune «**Marele Mitropolit, luminatul Ghenadie al Ardealului**».

În **Pravila Mare**, tipărită la Tîrgoviște în anul 1652, se arată în acest chip titulatura Mitropoliților: «care din Mitropoliți să zic preacinstiți și exarhi și care să zic numai cinstiți, între care Ungrovlahul (să zice) **prea cinstit și exarh a toată Ungurimea și al Plaiului**».

În cursul veacului al XVIII-lea, cînd a fost vorba să se precizeze dependența Bisericii romînești de Patriarhia Ecumenică și să se lămurească drepturile pe care Vlădicii noștri le susțineau în fața pretențiilor de subjugare ale Ierarhilor greci, se ajunge la următoarea hotărîre: «**Să nu mai fie volnic Patriarhul din Constantinopol să trimeată în țara noastră nici Mitropo-**

lit, nici Episcopi, nici egumeni, ci acela care îl va alege sfatul și țara, acela să păstorească (iar) Patriarhul să-i dea numai binecuvîntarea, după cum a fost din veac».

Insuși Patriarhul ecumenic s-a văzut atunci nevoit să recunoască însemnătatea Bisericii noastre în Ortodoxie, prin actul sinodal din 10 octombrie 1776, privitor la ridicarea Mitropolitului Ungro-Vlahiei la treapta de locțiitor al scaunului Chesareii Capadochiei, care era cea dintîi dintre Mitropoliile supuse Marii Biserici din Constantinopol. În tomosul trimis cu acel prilej se spune limpede că «s-a găsit și s-a judecat de cuviință... de a înălța la asemenea glăsuitoare laudă și titlu de locțiitor al celui dintîi scaun dintr-ale noastre Mitropolii. Și ca un fel de privilegiu de a se cinsti acel scaun cu această măritoare numire, s-a făcut obștească hotărîre de a se hărăzi acelui scaun al Ungro-Vlahiei, cu slavă și cinste, acea măritoare numire a ținerii locului Chesareii, ca un titlu și privilegiu, după cum mai înainte avea și ținerea locului Anchirei. ...Deci hotărîm ca cel ce acum, ca arhieru păstorește și cîrmuiește duhovnicește acea Mitropolie a Ungro-Vlahiei, și cîți alții pe viitor vor moșteni scaunul acelei Mitropolii, pe lîngă cea dintru început și din vechime moștenită a lui cinstitoare numire de «prea cinstit și exarh al plaiurilor» să se glăsuiască la sfintele slujbe și «locțiitor al Chesareii», atît în toată acea eparhie, precum și la supusele ei Episcopii..., ca un titlu și privilegiu, care cu cinste dîndu-se și hărăzindu-se acelei Mitropolii, trebuie a avea tărie neclintită și nemișcată, neputînd a o lipsi nimeni de această numire».

Ca «locțiitor al Chesareii», Arhipăstorul Ungro-Vlahiei ajunge, în 1776, întîiul Mitropolit după Patriarhul ecumenic, adică un înlocuitor al său. În acest chip el dobîndește învoirea de a hirotoni Arhierii pentru scaunele de Episcopi și Mitropoliți din ținuturile aflate sub oblăduirea canonică a Marii Biserici din Constantinopol, iar la un eventual sinod local, în lipsa Patriarhului, avea dreptul să fie întîistător, ca locțiitor al celui dintîi scaun mitropolitan al Patriarhiei Ecumenice.

Mulți dintre Mitropoliții noștri de pe vremuri, fără să aibă, în fapt, titlul de Patriarhi, s-au bucurat de o cinste și prețuire asemănătoare acestei înalte trepte ierarhice. Astfel în 1598, Patriarhul Meletie Pigas scria Mitropolitului Gheorghe Movilă că scaunul Moldovei: «fiind ridicat acum la treapta de Arhiepiscop, are pentru această înaltă vrednicie (dreptul să poarte) mantia patriarhală... cu patru poluri, care e prescrisă în lume numai pentru Patriarhii scaunelor apostolice..., precum și cîrja patriarhală».

La începutul veacului XVI, în fruntea Bisericii muntene a stăruit cîțiva ani fostul Patriarh ecumenic Nifon II, adus în țara noastră de voevodul Radu cel Mare spre a «tocmi toate obiceiurile după pravilă și așezămîntul Sf. Apostoli».

Insă atît de mult au năzuit Patriarhii răsăriteni după milostenia și ajutorința romînească, încît s-a întîmplat uneori să se găsească în Țările Romîne cîte doi sau trei Patriarhi deodată. De multe ori sfințeau la noi Marele Mir. Iar din cei 11 Patriarhi ecumenici care au păstorit în veacul al XVI-lea, doar unul este care nu calcă pe pămîntul țării noastre. La înmormîntarea lui Antioh Cantemir au slujit toți cei patru Patriarhi ai Răsăritului. Mulți din ei au trăit vreme îndelungată și au fost îngropați în țara noastră. S-au făcut chiar alegeri și sfințiri de Patriarhi la noi, cum a fost Paisie, egumenul mînăstirii Galata, ales și hirotonit Patriarh al Ierusalimului, în biserica Trei Ierarhi din Iași, în anul 1645. Totodată Biserica Moldovei a putut da, în iulie

1639, și un candidat pentru scaunul de Patriarh ecumenic, în persoana vrednicului Mitropolit Varlaam, al cărui nume se află trecut în actele de alegere.

Potrivit unei vechi datini, Biserica Ortodoxă a ținut întotdeauna seama, în întocmirea ei, de realitățile istorice. Așa s-a întâmplat și cu Biserica noastră, atunci când, după unirea Principatelor în 1859 și unificarea vieții lor politice în 1862, a fost nevoie de o nouă organizare a Bisericii românești, în legătură firească cu noua așezare a cîrmuirii statului. Este adevărat că încă de pe atunci a început să încolțească gîndul înființării unei Patriarhii mai întii în Transilvania, iar apoi și în Țara Românească. Astfel, prin anii 1853-1863, adică în timpul frămîntărilor pentru recunoașterea noii Mitropolii ortodoxe a Ardealului, s-a vînturat stăruitor ideea pentru înființarea unei Patriarhii românești la Sibiu, după pilda celei sîrbești de la Carloviț. Păcat, însă, că fruntașii ardeleni din acea vreme n-au înțeles însemnătatea și foloasele acestui așezămînt ierarhic.

După secularizarea de către stat a averilor mînaștirilor închinete, la începutul anului 1864 se iscuse o mare încordare între cîrmuitorii Bisericii noastre și Patriarhia Ecumenică. În aceste împrejurări se promulgă, în decembrie 1864, **Decretul organic** pentru înființarea unei autorități sinodale centrale a Bisericii Ortodoxe Romîne, alcătuită din Ierarhi, preoți și mireni, dar care tindea către neatîrnarea de orice Chiriarchie străină. Năzuința aceasta se înfățișează apoi mai limpede în art. 21 al Constituției din 1866, care statornici că «**Biserica Ortodoxă Romînă este liberă de orice atîrnare străină, dar păstrează unitatea dogmatică cu Biserica Ecumenică a Răsăritului**» și că ea are o «**autoritate sinodală centrală pentru regularea afacerilor cano-nice și disciplinare**».

Pe temeiul acestor principii constituționale s-a întocmit apoi **Legea organică a Bisericii Ortodoxe Romîne**, promulgată în 1872, prin care se adaugă Mitropolitului Ungro-Vlahiei, pe lîngă titlurile ce avea, și acela de «**Primat al Romîniei și președinte al Sfîntului Sinod**».

Dacă între cele două scaune mitropolitane, al Ungro-Vlahiei și al Moldovei, întrunite într-un singur sinod, legea din 1872 a prevăzut doar o înțietate a unuia față de celălalt, a făcut aceasta pentru că Mitropoliile ce le înfățișau se găseau, în ce privește începuturile, dezvoltarea istorică, rolul și însemnătatea lor, pe picior de egalitate și pentru că neavînd independența politică și autocefalia bisericească recunoscută, titlul de Patriarh era atunci necorespunzător și prematur. De aceea s-a recurs la titlul de Primat, împrumutat din ierarhia Bisericii Romano-Catolice, deoarece el nu se află în tradiția noastră ortodoxă.

După cucerirea independenței naționale în războiul din 1877-1878, a urmat în chip firesc, în aprilie 1885, și dobîndirea autocefaliei Bisericii noastre. Este interesant de știut faptul că în vîltoarea luptelor politice pentru autocefalie, în ziua de 9 aprilie 1882, la două săptămîni după ce se săvîrșise cea dintîi sfințire a Marelui Mir în Mitropolia din București, s-a depus în Parlament un proiect pentru reforma Legii sinodale din 1872, propunîndu-se, între altele, ca Mitropolitul Primat să fie ridicat la treapta de **Patriarh**, iar Episcopia Rîmnicului să fie făcută Arhiepiscopie cu scaunul la Craiova și cu titlul de Mitropolia Olteniei și a Noului Severin.

Precum se vede, chestiunea înființării treptei de Patriarh în Biserica Ortodoxă Romînă n-a fost un fapt cu totul nou. Este adevărat că el a ieșit mai stăruitor la iveală, în graiul obștesc, abia către sfîrșitul anului 1924, însă gîndul încolțise cu mult înainte. Astfel, în chibzuirile de viețuire nouă duhov-

nicească și de alcătuire unitară a cîrmuirii bisericești, urzite îndată după terminarea războiului din 1916-1918, s-a rostit cuvînt că a sosit vremea să înființăm și noi vrednicia ierarhică de Patriarh, iar Biserica să fie ridicată la treapta de Patriarhie. Dar glasurile acestea singuratice n-au putut avea nici un răsunet, tot așa cum n-au putut răzbate nici părerile unui dascăl ardelean care cerea, prin 1923, să se înființeze o Patriarhie, prin mijlocirea căreia să fie aduși și uniații sub ascultarea Bisericii noastre Ortodoxe.

Pe firul acestor încercări, depănate vreme de 50-60 de ani, s-au urzit toate silințele înaintașilor, pînă ce s-a ajuns, în sfîrșit, la hotărîrea Sf. Sinod din 4 februarie 1925, de a se înființa Patriarhia Romîna, prin ridicarea scaunului de Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Ungro-Vlahiei și Primat al Romîniei, la rangul de **scaun patriarhal**. În actul sinodal de înființare se arată că Biserica și Statul au fost îndemnate și îndreptățite să ia această hotărîre și din dorința ca Patriarhia Romîna să însemne pentru Ortodoxia ecumenică «o temelie și un braț puternic de sprijin, iar pentru viața sufletească a credincioșilor noștri un scut ocrotitor și o sporire neîncetată a virtuților creștinești».

Intărirea hotărîrii Sfîntului Sinod s-a făcut prin legea votată de Corpurile legiuitoare și promulgată în ziua de 25 februarie 1925. Îndată, apoi, urmîndu-se străvechea datină, s-au trimis către toate Bisericile Ortodoxe scrisori vestitoare despre noua vrednicie ierarhică hărăzită căpeteniei Bisericii noastre. Și grabnic au sosit și răspunsuri: Tomos cu părintească încuviințare de la Patriarhia Ecumenică, în care se arată că «prețuind și înțelegînd avîntul și hotărîrea Bisericii Ortodoxe Romîne, n-a găsit nici o piedică de nebiruit, ca folosind cu bunăvoință iconomia de acum, să-și dea cu dragoste consimțămîntul și recunoașterea sa».

De asemenea s-au primit binecuvîntări și frățești urări de la ceilalți Patriarhi din Răsărit și din partea Bisericilor vecine ori îndepărtate. Iar credincioșii creștini s-au bucurat mult de alaiurile sărbătorești văzute în ziua de 7 noiembrie 1925, cînd s-a făcut investitura întîiului Patriarh Miron, și cînd solii străini au rostit cuvinte de laudă pentru slujitorii și credincioșii Bisericii noastre Ortodoxe.

Prin înființarea Patriarhiei, în chip firesc ne luam pe umeri sarcini noi și mari, ne luam răspunderi grele pentru lucrul de viitor. Căci înălțimea treptei nu putea fi «numai o mantie de aur», cum urmăreau cîrmuitorii politici de atunci. Și nici nu putea rămîne doar o podoabă de dinafară, fără ca Patriarhul să intre în deplinătatea pronomiilor sale canonice, ci trebuia să însemne o creștere a vieții și a puterii noastre bisericești. Trebuia întetită munca de zidire sufletească; trebuia trasă brazdă mai adîncă în ogorul întelenit; trebuia o înviorare cît mai neîntîrziată a simțirii ortodoxe și care, în pofida uneltirilor papistașe, să poată umple din belșug, cu roade binefăcătoare, duhovniceasca holdă a obștei noastre creștinești.

Este adevărat că înființarea Patriarhiei Romîne a dat Bisericii noastre un prestigiu și o autoritate sporită nu numai în cadrul Ortodoxiei, ci, am putea spune, că în întreaga lume creștină. Însă nu mai este o taină pentru nimeni faptul că felul cum a fost organizată la început, treapta de Patriarh era mai mult un simbol, cu nume răsunător, dar lipsită de orice autoritate canonică.

Abia după trecerea aproape a unui pătrar de veac, cînd țara noastră a pășit în marele crug al puterii populare, a sosit și ceasul împlinirii vechilor năzuințe ale Bisericii Ortodoxe Romîne, de a se organiza, ea singură, po-

trivit dogmelor, canoanelor și trebuințelor ei. Noile prefaceri din viața Statului român, puternicul avânt spre alte întocmiri obștești, au pretins în chip firesc, ca și Biserica să-și potrivească mersurile și rosturile sale în pas cu vremea. Drept aceea, Constituția R.P.R. din 1948 a fost bine venită, ca să se hotărască locul Bisericii în noua întocmire democratică a țării, statornicindu-se în chip limpede păstrarea vechilor sale drepturi de autocefalie în afară și de conducere unitară înlăuntru. Aceasta a fost piatra cea mai trainică ce s-a pus la temelia noii noastre întocmiri bisericești avînd în frunte Patriarhia.

În lumina acestor zori de viață nouă pentru obștea noastră credincioasă s-a făcut alegerea celui de al treilea Patriarh al Bisericii Ortodoxe Romîne, în ziua de 24 mai 1948. Și a fost voia Bunului Dumnezeu ca sorții să cadă pe Înalt Prea Sfințitul Justinian, Ierarh de aleasă destoinicie, cu minte ageră și voință neînfrîntă, cumpătat în judecată și înzestrat cu bogate daruri sufletești.

Dar cîrja patriarhicească ce i s-a încredințat în acea zi de 6 iunie 1948, pune pe umerii săi nu numai povara unor așezăminte învechite ale trecutului, ci și răspunderea de a primeni întreaga noastră viață bisericească de la parohia celui din urmă sat și pînă la înălțimea scaunului patriarhal. Noul **Statut pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Romîne**, precum și întregul șir de legiuiri bisericești care i-au urmat, trebuie socotit nu numai un spor de putere, ci mai ales un dreptar de cîrmuire, merit să dea Patriarhiei Romîne deplinătatea prerogativelor rînduite de canoane și de predaniile Sfinților Părinți.

Intărită de cele două mari acte istorice: întoarcerea nesilnică la staulul Ortodoxiei a credincioșilor greco-catolici din Transilvania și refacerea unității pan-ortodoxe, în duh și adevăr, prin consfătuirea de la Moscova, Biserica Ortodoxă Romînă a izbutit în cei șase ani din urmă să-și statornicească pe deplin chivernisirea firească a scaunului său de Patriarh, înveșmîntîndu-l cu autoritate și dîndu-i chezașia unei lucrări rodnice.

Dar așa cum spunea I.P.S. Patriarh Justinian în ședința solemnă a Sf. Sinod din 25 februarie 1950, **«împlinirea acestei înalte meniri a Bisericii nu este cu puțință decît sub acoperămîntul dragostei și al păcii dintre oameni»**. Iată pentru ce Biserica noastră n-a conținut să binecuvinteze și să sprijine lupta celor ce se sîrguiesc pentru întemeierea păcii și a dreptății între oameni și popoare.

Plină de osîrdie întru împlinirea îndatoririlor izvorîte din grija pentru călăuzirea și mîntuirea credincioșilor săi fii duhovnicești, cîrmuită cu înțeleaptă iscusință și binecuvîntată cu trainice înfăptuiri pe tărîm obștesc, Sfînta noastră Biserică poate privi din zarea celor treizeci de ani împliniți de la înființarea Patriarhiei Romîne, cu îndreptățite nădejdi, la cununa de biruințe pe care Prea Fericitul Patriarh Justinian i-a așezat-o pe frunte ca un nimf de slavă nepieritoare.

DESCHIDEREA CURSURILOR DE INDRUMARE PASTORALĂ ȘI SOCIALĂ PENTRU A XXI-a SERIE DE PREOȚI

Joi 20 ianuarie 1955 a avut loc la Institutul Teologic Universitar din București deschiderea cursurilor de îndrumare pastorală și socială pentru cea de a XXI-a serie de preoți cursiști.

Solemnitatea s-a desfășurat în amfiteatrul Institutului, în prezența P. S. Episcop Antim Țirgovișteanu, Vicar Patriarhal, delegatul Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, P. S. Episcop Theoctist Botoșăneanu, Vicar Patriarhal, d-l Director ministerial Marin Sulică, delegatul Ministerului Cultelor, P. C. Pr. Ioan Gagiu, Directorul Administrației Patriarhale, P. C. Consilieri Patriarhali și ai Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, a corpului profesoral al Institutului Teologic, în frunte cu P. C. Pr. Rector Ioan Coman, a protoiereilor din Capitală și a peste 150 preoți cursiști.

După intonarea imnului arhieresc, a luat cuvîntul P. C. Pr. Ioan Coman, rectorul Institutului Teologic Universitar, rostind următoarea cuvîntare :

Prea Sfințite,
Domnule Director ministerial,
Prea Cucernici Părinți Profesori și Domnilor Profesori,
Prea Cucernici Părinți cursiști ai seriei a XXI-a,

Din încredințarea I.P.S. Patriarh Justinian, Institutul Teologic Universitar din București primește astăzi o nouă serie de preoți — seria a XXI-a —, în cadrul cursurilor de îndrumare misionară organizate de Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne. Și acestei serii de cursiști îi spunem din inimă, ca și celorlalte serii: Bine ați venit în mijlocul nostru!

Organizarea acestor cursuri este o operă de importanță excepțională, datorită inițiativei și spiritului organizatoric bisericesc al I.P.S. Patriarh Justinian. Ea înseamnă o reînviere totală a spiritului de misiune și de filialitate a clerului nostru. Dacă Biserica este Hristos continuat, iar în acest Hristos continuat lucrarea Sf. Duh se săvîrșește în chip fericit mai ales prin unitatea nesdruncinată a mădularelor lui Hristos, preoții sînt doctorii și supraveghetorii acestei unități a mădularelor hristice. Pentru a săvîrși cum se cuvine slujba unității trupului tainic al Domnului, preoții trebuie să fie înzestrați ei înșiși cu simțul special al unității Bisericii și lucrării ei. În vremea veche aveau loc soboarele ecumenice și locale. Astăzi, în Biserica Ortodoxă Romînă, au loc, sub forma adecvată veacului nostru, aceste întâlniri, aceste soboare preoțești în cadrul cursurilor de îndrumare misionară. Ele sînt o contribuție substanțială la opera de consolidare a spiritului de unitate și de misiune a Bisericii, dar și o contribuție la opera de colaborare sinceră și fructuoasă dintre Biserică și Stat. Trăim vremuri de mari prefaceri, cînd aproape majoritatea popoarelor pămîntului își revizuiește punctul de vedere și pozițiile pentru a le orienta pe făgașul vieții adevărate în

a cărei albie se unesc dreptatea, frățietatea, pacea și dragostea. Biserica Mântuitorului predică de la început aceste lucruri, dar nu toți fiii ei le-au practicat și le practică. Marii oameni din trecutul Bisericii au protestat nu odată împotriva abisului revoltător dintre învățătura și practica vieții creștine în anumite privințe. Părinții Bisericii s-au ostenit continuu să astupe acest abis. Biserica n-a uitat niciodată că misiunea ei de a identifica fapta cu învățătura îi permitea să adere la toate inițiativele vrednice de a fi urmate în această privință. Altădată conducătorii și învățătorii Bisericii recomandau credincioșilor exemplul tăriei și disciplinei armatei romane; astăzi ei subliniază cu satisfacție că multe din principiile morale și sociale creștine sînt traduse în viața lumii celei noi prin pliniri bogate și rodnice și aderă la soluțiile pozitive și binefăcătoare pentru viața pămîntească a credincioșilor.

Cei din seria a XXI-a, cîntinuați, printr-o nouă verigă, lanțul seriilor anterioare, a celor douăzeci de serii care v-au precedat. Aceasta înseamnă că Frățiile Voastre porniți de la experiența și rezultatele bogate a peste 6000 de frați preoți care timp de șase ani au frămîntat și au filtrat atîtea probleme ale învățaturii, vieții și practicii Bisericii și atîtea probleme legate de viața patriei noastre. Iar dacă la aceasta adăugăm că sînteți, pe cît se pare, ultima sau penultima serie de cursiști ai acestei prime perioade de îndrumare, se cuvine ca seria XXI să încunune sub toate raporturile munca și rezultatele seriilor anterioare. Și ce înseamnă a încununa șase ani de îndrumare misionară? Inseamnă a culege maximum de roade, cantitativ și calitativ, în următoarele laturi ale muncii Frățiilor Voastre în Institutul nostru:

1. **Reîmprospătarea și adîncirea cunoștințelor teologice.** Cercetările teologice au progresat considerabil în ultima jumătate de veac. Studii întinse, monografii, articole de reviste, enciclopedii teologice, istorice și filologice, congrese internaționale, săpături arheologice etc., au îmbogățit și îmbogățesc enorm tezaurul științelor teologice. Frățiile Voastre, împrăști-ați pe toate plaiurile țării, la distanțe uneori destul de mari unii de alții, prinși de diferite griji și probleme în vîltoarea vieții, n-aveați și n-aveți cum să vă reîmprospătați cunoștințele teologice pe care le-ați căpătat cîndva în seminarii sau în facultăți, n-aveți cum să le completați cu toate noutățile care au apărut în 10, 20 sau 30 de ani și n-aveți, în fine, cum să le adînciți de unul singur. Cursurile acestea de îndrumare vă pun la dispoziție cele mai adecvate și mai verificate mijloace de reîmprospătare a culturii teologice printr-un corp didactic de aleasă pregătire științifică și care este mîndria Bisericii noastre și una din podoabele întregii Ortodoxii. Profitați de cunoștințele, metoda, experiența, curtoazia și dragostea profesorilor noștri, pentru a vă lămuri toate frămîntările, nedumeririle și problemele pe care le aveți în suflet, spre a putea lămuri și Frățiile Voastre mai departe pe alții.

2. O altă latură pe care o promovează cursurile de îndrumare este **trezirea gustului pentru studiu.** Conferințele și seminariile programate dezbat numeroase probleme care aprind interesul și curiozitatea intelectuală nu numai a studenților tineri — cu obrazul neted, părul negru și ochii lucitori — ci și a studenților ceva mai în vîrstă — cu obrazul puțin vălurit, părul puțin înălbit sau înălbit de-a-binelea și ochii lucitori, uneori chiar mai lucitori decît ai teologilor de la licență. Studiul e o rîvnă sfîntă care analizează, disecă, deschide orizonturi, găsește soluții, înalță și ferește duhul

omului muritor. Dorința de a ști cât mai mult, cât mai profund, cât mai bine sfințește pe om și întărește chipul lui Dumnezeu în ființa lui, învrednicindu-l de înălțări către Cel Atotînțelept, care este izvorul științei și al fericirii prin știință. Studiați, fraților, cu râvnă adevărurile nepieritoare ale vieții și mântuirii noastre. Ce frumos stă unui preot munca sa studioasă! Studiul e o patimă sfântă. El poate înlocui cu folos alte patimi mai puțin sfinte, ca: fumatul, alcoolul, clevetirea etc. Nu ziceți că v-ați trăit traiul și că în Frățiile Voastre nu se mai aprinde flacăra sfântă a studiului. Minteaa unui preot adevărat este un foc nestins în care Sf. Duh ține trează lumina cunoașterii lui Dumnezeu și lumina cunoașterii omenești. Preotul care nu meditează și nu adâncește adevărurile dumnezeiești și adevărurile omenești pentru împlinirea cât mai cu succes a misiunii sale, acela nu e preot. Atmosfera din Institutul nostru e atmosferă de studiu și predispune la studiu. Un preot din seria a XX-a spune într-o scrisoare adresată Rectoratului: «Dacă n-aș fi avut copii și soție, n-aș mai fi plecat de la Institut! Cursurile ce le-am absolvit au marele merit că au trezit în sufletul meu dorința de studiu. Credeam închis acest capitol. Înalta gândire și simțire creștină a tuturor P. C. Preoți Profesori și Domnilor Profesori mi-a dat puteri noi pentru munca de viitor. Mă simt reconfortat» (Pr. Vasile Gheorgheasa, Corbu-Ceahlău).

3. Cursurile de îndrumare urmăresc, apoi, **unificarea doctrinală, liturgică și de trăire** cu adevărat creștină a preoțimii noastre. Prin conferințe și seminarii de doctrină și catehetică se dezbate și se lămuresc, cu concluzii unitare, capitolele fundamentale ale dogmaticii ortodoxe și creștine în general. Prin conferințe și seminarii de liturgică, dar mai ales prin slujbele zilnice de la Paraclis, încununuate cu sfânta liturghie, se urmărește unificarea întregului nostru serviciu religios, lucru absolut necesar într-o Biserică omogenă ca a noastră și în care cultul are un rol așa de decisiv. Susținerea predicilor și a catehezelor zilnice urmărește însușirea unor principii de bază în arta oratoriei și învățaturii creștine, principii care să unifice stilul cuvântului în lucrarea misionară a clerului nostru. Orele de duhovnicie și de îndrumare, meditațiile de seară, convorbirile, Sf. Taină a Spovedaniei și Sf. Taină a Impărtășirii au scopul de a înviora evlavia și de a trece prin toate sufletele fiorul conștiinței și al convingerii că preoția este o slujire dumnezeiască și că puterea cu care ea biruie păcatul și luminează lumea este dragostea. Dragostea preoților va mântui lumea și pe preoți; numai dragostea apropie și unește sufletele preoților și crează duhul unității, care este adevăratul duh al Bisericii.

4. Ideea de unitate bisericească e întărită, în Institutul nostru, prin trăirea a ceea ce este **viața de obște**. Muncind împreună, slujind la sfântul altar împreună și rugându-vă împreună, împărtășindu-vă împreună din același Trup și Sânge al Domnului Hristos, luând masa împreună, meditând împreună, dormind împreună, Frățiile Voastre reeditați, pînă la un punct, viața primilor creștini ai Bisericii de la Ierusalim și schițați, parțial, acea minunată comuniune a sfinților de care vorbește Sf. Niceta de Remesiana. Cunoșcându-vă, apreciindu-vă și iubindu-vă unii pe alții, veți crea aci o lume nouă pe care n-ați cunoscut-o și n-ați bănuțit-o vreodată: lumea adevăratei preoții mistuită de dorul frumuseților dumnezeiești și căutînd cu înfrigurare izvoarele vieții în Sf. Duh. Vă veți iubi așa de mult unii pe alții, încît la isprăvirea cursurilor veți lăcrima gîndindu-vă că nu vă veți mai

vedea așa repede unii pe alții. Vor fi lacrimile lui Pavel după iubitul său prieten Timotei, pe care nu l-a găsit la Efes.

5. Iubindu-vă unii pe alții în puritate și sfințenie, **veți iubi cu mai multă putere sufletele credincioșilor Fraților Voastre și pe om în general.** Iubiți pe om și ajutați-l să fie cu adevărat minunea chipului lui Dumnezeu. Iubindu-l, faceți din el un cetățean vrednic al Statului și un membru al împărăției cerurilor. Iubindu-l, îi veți dori binele și-l veți ajuta să facă el însuși binele fraților săi. Iubirea de oameni, care este pentru noi, creștinii, minunată poruncă a lui Dumnezeu, recomandată cu atîta stăruință de Sf. Scriptură și de Sf. Părinți, este puterea suverană care va schimba fața pămîntului. Preoții au această nobilă sarcină de a predica și de a practica cea mai sfîntă cucerire a omului asupra lui însuși: iubirea semenului. Sf. Ioan Gură de Aur zice, în tratatul său, Despre preoție, că sfințenia preoților e așa de mare, încît ei iubesc pe oameni chiar cînd sînt încărcăți de păcate. Aceasta înseamnă a imita pe Mîntuitorul. Iubiți pe oameni, căci bucurie și înălțare în cer și pe pămînt mai mare decît iubirea nu este!

6. Cursurile de îndrumare învață pe preoți să **împletească învățătura creștină și duhul bisericesc cu noile realități sociale din țara noastră;** aceste realități cucerite de regimul nostru de democrație populară sînt: eliminarea în foarte mare măsură a exploatării omului de către om, dreptatea, egalitatea, îmbunătățirea traiului oamenilor muncii, lupta stăruitoare pentru apărarea păcii.

7. Aceasta înseamnă a face dintr-o preoție visătoare și contemplativă **o preoție și o misiune preoțească realistă.** Realismul misionar, iată adevărata ținută a preoțimii creștine actuale. Această ținută obligă pe preot să fie treaz atît la coordonatele mari ale situației generale a lumii, cît și la problemele de amănunt ale vieții zilnice obișnuite. Una din coordonatele mari ale situației actuale este lupta pentru pace. Preoțimea noastră știe cum multe culte necreștine, dar mai ales Biserica Ortodoxă, s-au angajat masiv și adînc în lupta pentru apărarea păcii, luptă care a făcut să înceteze războaiele din Coreea și Vietnam. Pacea e însă amenințată din alte părți și eforturile noastre nu trebuie să înceteze o clipă pentru apărarea și întărirea ei. Autoritățile noastre de Stat recunosc contribuția devotată pe care clerul ortodox al țării noastre a dat-o și o dă la capitolul luptei pentru pace și la alte capitole. Preoțimea noastră trebuie să continue a lucra pentru pace.

Institutul Teologic roagă pe P. S. Antim Tîrgovisteanul, vicar patriarhal, să transmită I. P. S. Patriarh Justinian angajamentul solemn al corpului didactic, administrativ și de serviciu că vor depune toate eforturile ca și seria a XXI-a a preoților de la cursurile de îndrumare să beneficieze de toate roadele folositoare ale acestor cursuri.

Institutul nostru urează preoților seriei a XXI-a tot binele și le dorește muncă spornică, evlavie caldă, disciplină preoțească, dragoste de oameni, dragoste de patrie, dragoste de Dumnezeu. Facă Domnul ca Frațiile Voastre să cîștigați aci energii, luminări și înălțări duhovnicești, cu care să împodobiți Biserica și să bucurați pe mirele ei, Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, ca faptele Fraților Voastre să biruie răul și să prefăceți lumea aceasta într-o împărăție a cerurilor!

Preoții au cîntat Cu adevărat, mare este taina creștinătății, *sub conducerea d-lui Chiril Popescu, asistent universitar.*

A luat apoi cuvîntul preotul Ionescu Victor *din Eparhia Rîmnicului și Argeșului, care, vorbind în numele preoților cursiști, a spus:*

Prea Sfințite,
 Domnule Director Ministerial,
 Prea Cucernice Părinte Rector,
 Prea Cucernici Părinți Profesori și Domnilor Profesori,

Experiența zilnică ne asigură că în timpul viețuirii noastre, în executarea oricărei acțiuni ce am întreprinde și în îndeplinirea oricărei misiuni ce ni s-ar încredința, un popas scurt din când în când și din loc în loc se impune cu necesitate.

Orice ocupație, orice îndeletnicire obligă din timp în timp pe cei ce au îmbrățișat-o să-și oprească pașii pentru un moment, ca să-și revizuiască trecutul, să cerceteze prezentul și să scruteze viitorul.

Plugarul, de exemplu, după un interval de timp de muncă stăruitoare — uneori istovitoare — se oprește din mers și cu toată atenția își verifică uneltele de care s-a folosit și cu care s-a obosit pînă atunci.

Este absolut evident că ori de cîte ori el face constatarea că uneltele și metodele de lucru folosite s-au învechit, pășește cu hotărîre fie la repararea lor, fie la înlocuirea lor cu altele noi.

Așa procedează și muncitorul, și omul de știință, și omul de artă, și tot în felul acesta se cuvine să procedeze și preotul: să se oprească din timp în timp spre a-și revizui și el cunoștințele obținute în școală și să-și verifice metodele folosite în pastorație. La acest firesc proces îl îndritue și-l obligă, concomitent, și o stare de fapt și una de drept.

Pentru mulți dintre noi s-a scurs multă vreme de când am părăsit băncile școlii și am pășit ca lucrători în via Domnului, pierzînd astfel contactul cu cartea. Era o imperioasă nevoie să-l reluăm! Apoi, pregătirea teologică anterioară inițierii acestor cursuri s-a dovedit a fi uneori insuficientă. Ii lipsea o latură esențială, care i se adaugă astăzi: orientarea în probleme sociale.

Cursurile de îndrumare misionară la a căror academică predare am fost și noi convocați să participăm în seria a XXI-a sînt menite să ne dea tonul cu ajutorul căruia să ne acordăm cunoștințele dobîndite pînă mai ieri, cu imperativul apostolatului social, cerut de ziua de azi.

Slujitorul lui Hristos trebuie să cunoască precis și temeinic tainele lui Dumnezeu și să le traducă prin trăire.

El trebuie să înțeleagă glasul tainic al lui Dumnezeu, dar să cunoască și trebuințele semenului său, pe care se cade să-l iubească din tot sufletul său și din tot cugetul său!

«Vino și vezi!» era chemarea sfîntă cu care Mîntuitorul Hristos își poftea ucenicii Săi să se convingă de dumnezeirea învățaturii Sale. «Veniți și vedeți!» a fost și este îmbierea cu care Sf. Sinod își invită preoțimea ortodoxă — cu căldura iubirii părintești — să vină aci, pentru a primi lumină din lumina lui Hristos! Ne invită să ne comunicăm impresii, să ne împărtășim experiențe! Să ne reîmprospătăm cunoștințele, să ne revizuim metodele, să ne reconsiderăm concepțiile și să ne completăm învățăturile dobîndite în fostele seminarii și facultăți de teologie.

Iar noi am auzit și am cunoscut glasul păstorilor noștri buni, și, fără ezitări și cu toată dragostea ne-am prezentat setoși a ne adăpa sufletele din izvorul cu apă vie al învățaturii lui Hristos, propovăduită cu rîvnă și competență de la catedrele acestui Institut Teologic.

Ne vom împrospăta și îmbogăți cunoștințele vechi și vom primi și orientări și întăriri în acțiunea pastorală ce avem de continuat în parohii.

Convinși profund de necesitatea și utilitatea acestor cursuri — și din atestările celor ce le-au făcut în seriile precedente, dar și din constatarea personală după audierea celor câteva prelegeri susținute pînă astăzi —, nu putem să nu exprimăm respectuoasă omagiere I. P. S. Patriarh Justinian și II. PP. SS. și PP. SS. membri ai Sf. Sinod, care au inițiat aceste cursuri și le stimulează, care apreciază inițiativele și promovează strădaniile noastre.

Emoțiile ce ne copleșesc pe toți participanții seriei XXI-a în acest moment deosebit de important din viața noastră de preoți — în bună parte de la țară — ne determină să vă asigurăm că vom ști să fructificăm cu multă chibzuință timpul ce-l vom petrece împreună.

Vom culege, cu abilitatea albinelor harnice și stăruitoare, tot polenul didactic din prelegerile ce ne veți susține. Vom înmulți îndoit și înzecit talentul încredințat, vom lega prietenii sincere și durabile între noi, slujitorii Bisericii, de la un capăt la celălalt al țării — inspirați de exemplul cel pururea grăitor al patronilor acestui Institut. Vom mărturisi enoriașilor noștri — prin vorbe și prin fapte — că din iubirea ce aveți pentru noi și pentru ei v-ați adăugat această oboseală.

Pentru aceasta, îngăduiți-ne, Vă rugăm, să Vă aducem respectuoasele noastre mulțumiri, asigurându-Vă de toată ascultarea, de toată atenția, de toată considerația și de toată recunoștința noastră!

După ce preoții au cîntat Nădejdea mea..., a luat cuvîntul P. S. Episcop Vicar Antim Nica, delegatul Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, care a rostit următoarea cuvîntare:

Cu multă bucurie am primit de la Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian însărcinarea de a prezida solemnitatea de față, a deschiderii cursurilor de îndrumare a preoților din seria a XXI-a.

Această serie, dacă nu este chiar cea de pe urmă, face parte dintre ultimele, din ciclul inagurat în ianuarie 1949, menite să încheie și șirul unor rodnice osteneli.

Ca unul care, în acest răstimp de 6 ani, am asistat la majoritatea solemnităților de acest fel, a deschiderii seriilor trecute, am simțit alături de voi, preoții cursiști, emoțiile deslipirii de sătucul sau căminul vostru drag și am trăit împreună cu voi truda acomodării la noul mediu.

Dar aproape tot de atîtea ori, asistînd la examenele de încheiere a acestor cursuri, am văzut roadele ce se pot culege în acest timp de două luni, am citit în ochii voștri bucuria lucrului înfăptuit și am cunoscut elanul vostru sporit și hotărîrea voastră fermă de a duce la îndeplinire cunoștințele și experiențele noi, dobîndite în acest Institut.

În acești șase ani au urmat cursurile de îndrumare, numai pe lîngă Institutul Teologic din București, 6439 preoți din eparhiile Bucureștilor, Iașilor, Craiovei, Rîmnicului, Buzăului, Romanului și Galașilor.

Rezultatele obținute de pe urma acestei mărețe lucrări, stăruitor urmărite la cele două centre de îndrumare, București și Sibiu, justifică azi pe deplin nădejile puse în cursurile preoțești de Întîistătătorul Bisericii noastre, I.P.S. Patriarh Justinian, care dintru început a văzut în ele:

«Inalte laboratoare spirituale, de scrutare a conștiinței fiecăruia, de înviorare și fortificare a vocației sacerdotale, de reîncălzire și stimulare a zelului misionar și de verificare și completare a mijloacelor de activitate pastorală». (**Apostolat Social**, ediția a II-a, București, 1949, p. 185).

Astăzi putem constata cu satisfacție că preoțimea noastră pășește spre un nivel de pregătire profesională mai ridicat.

Cursurile acestea dau preotului putința de a-și îmbrospăta și completa cunoștințele sale teologice.

Dar datorita preotului, conștient de misiunea sa de îndrumător în mijlocul maselor de credincioși, este de a nu înceta niciodată pregătirea sa, lărgindu-și mereu orizontul. În această privință pildă vom lua de la vechii sfinți părinți, ca Atanasie, Hrisostom, Ambrozie și Augustin și în deosebi de la Apostolul Neamurilor, care chiar în strîmtorare și zbucium, găseau timp pentru munca intelectuală. Nu ne impresionează oare aceste rînduri ale Apostolului Pavel, scrise din închisoarea de la Roma, ucenicului său Timotei?: «Vino cît mai curînd la mine. Adu-mi felonul pe care l-am lăsat la Troa, cărțile mele și în deosebi pergamentele» (II Tim. IV, 9, 13). Cele din urmă zile ale vieții sale, apostolul le petrece în citirea sfintelor cărți și în scrierea Epistolelor.

În urma cursurilor de îndrumare, preoțimea noastră a început să-și îmbunătățească metodele sale pastorale, privind predica, slujbele, catehizarea și activitatea misionară.

Un însemnat cîștig de pe urma acestor cursuri este îndreptarea preoțimii spre o justă orientare în problemele sociale și angajarea ei masivă în munca pentru rezolvarea sarcinilor ce bat astăzi la poarta vieții, privind bunăstarea și fericirea oamenilor, deci și a fiilor noștri sufletești.

Revizuiindu-și unele concepții și atitudini, preotul de astăzi caută, de pe pedestalul principiilor evanghelice, să se încadreze cît mai temeinic în ritmul năzuințelor și al transformărilor sociale ale poporului nostru, în drum spre o viață mai bună.

Contribuția preoțimii și influența sa binefăcătoare asupra maselor largi de credincioși, în lupta pentru apărarea păcii în lume și în munca pentru ridicarea nivelului de trai a poporului nostru, sînt cunoscute și constituie un titlu de merit al Bisericii noastre.

Prezentîndu-vă la aceste cursuri, Cucerniciile Voastre urmează să vă pregătiți pentru noile condiții de apostolat ale Bisericii, mergînd pe urmele seriilor ce au trecut pe aici, pînă acum.

Preoția este în sens larg prelungirea misiunii lui Hristos pe pămînt. Ea trebuie să continue și să aducă la îndeplinire opera de apostolat, lăsată de Mîntuitorul în lume, hărăzită fiecărui veac și fiecărei generații.

«Așa să ne socotească pe noi fiecare: ca slujitori ai lui Hristos și ca iconomi ai tainelor lui Dumnezeu» (I Cor., IV, 1), spune Apostolul Pavel.

Totodată, folosiți acest timp, prin stăruitoare rugăciune și duhovnicească reculegere, pentru a aprinde și spori mărgăritarul cel de mare preț ce v-a fost încredințat, prin taina hirotoniei. Luați aminte la îndemnurile dumnezeescului Pavel: «Nu fii nepăsător față de darul ce este întru tine...» (I Tim., IV, 14). «Te îndemn să ții aprins darul lui Dumnezeu, cel ce este în tine, prin punerea mîinilor mele» (II Tim., I, 6).

Aprindeți în inimile voastre făclia conștiinței sacerdotale și sporiți în rîvnă pentru Casa Domnului.

Căutați a vă pătrunde de însemnătatea rolului și a răspunderilor ce vă sînt hărăzite de apostolatul zilelor noastre, ca slujitori ai lui Dumnezeu și ai aproapelui.

Aici voi adăuga și alt sfat al apostolului Pavel: «Și aceasta mă rog, ca iubirea voastră să prisosească tot mai mult și mai mult, în cunoștință și în orice pricepere. Ca să puteți să prețuiți cele ce sînt mai de folos și să fiți lămuriți și fără de prihană în ziua lui Hristos» (Filip., I, 9-10).

Folosiți din plin aceste cursuri și vă veți bucura cu îmbelșugare de roadele lor. Deși veniți mai în urmă, pășiți la muncă cu toată nădejdea și stăruința. «Cel ce seamănă întru nădejde, întru nădejde va și secera, iar cel ce seamănă cu sgîrcenie, cu sgîrcenie va și secera» (II Cor., IX, 6). Iar alt cuvînt al Sfintei Scripturi spune: «Și cei de pe urmă vor fi ca și cei din-tîi» (Matei, XX, 16).

Aduc preoților cursiști binecuvîntarea Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, a cărui dragoste și purtare de grijă nu vă părăsește niciodată și vă urez spor deplin în munca pe care o începeți.

Festivitatea s-a încheiat cu cunoscuta cîntare a Sfîntului Ambrozie Pre Tine, Dumnezeu, Te lăudăm („Te Deum laudamus“), cîntată de întreaga asistență după melodia compusă de marele compozitor, cîntăreț și folclorist Anton Pann, de la a cărui moarte s-au împlinit, la 2 noiembrie 1954, o sută de ani.

T. N. M.

SERBAREA PATRONILOR INSTITUTULUI TEOLOGIC UNIVERSITAR DIN BUCUREȘTI

Unul din cele mai înălțătoare momente din viața obișnuită a școlilor noastre teologice îl constituie sărbătorirea patronilor. Invățămîntul teologic a fost pus încă din primele începuturi de organizare sub patronajul celor trei mari luceferi ai Bisericii și ai teologiei creștine din veacul al IV-lea, Sfinții Trei Ierarhi, Vasile cel Mare, Grigorie de Nazianz, supranumit și Teologul și Ioan Gură de Aur, care se serbează împreună la 30 ianuarie. De la această tradiție se abătuse numai fosta Facultate de Teologie din București, care, știrbind egalitatea treimică stabilită pe timpul lui Alexe Comnen (1081), serba ca patron numai pe Sf. Grigorie Teologul, la 25 ianuarie. Odată cu reorganizarea învățămîntului teologic, I. P. S. Patriarh Justinian, cu înalta Sa înțelepciune, a restabilit vechea tradiție, și astfel, — după cum a subliniat și P. C. Pr. Prof. I. Coman, rectorul Institutului Teologic din București — cei Trei Sfinți Ierarhi «sprijină întreaga boltă a teologisirii și vieții noastre duhovnicești» din școlile teologice de toate gradele.

Ca și anii trecuți, și anul acesta, serbarea Patronilor Institutului Teologic de grad universitar din București s-a desfășurat, în ziua de 30 ianuarie, într-o deosebită atmosferă de reculegere și spiritualitate.

După oficierea sfintei liturghii de către un sobor de clerici în frunte cu P. S. Episcop Theoctist Botoșăneanu, și P. C. Pr. Prof. I. Coman, rectorul Institutului Teologic, s-a făcut un parastas pentru pomenirea ctitorilor și a membrilor corpului didactic decedați.

Întreaga asistență a trecut apoi în amfiteatrul Institutului, unde s-a desfășurat programul festiv. Au participat: I. P. S. Patriarh Justinian, P. S. Episcop Theoctist Botoșăneanu, Vicar Patriarhal, d-nii Marin Sulică, Dumitru Dogaru și N. Petru, directori în Ministerul Cultelor, P. C. Preot Alexandru Ionescu, Vicar al Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, P. C. Preot. I. Găgiu, directorul Administrației Patriarhale, P. C. Preot Vasile Ștefan, P. C. Pr. Gh. Soare, P. C. Pr. Gr. Burlușanu și P. C. Pr. Zaharia Bîlbîie, consilieri patriarhali, corpul didactic și administrativ al Institutului Teologic, în frunte cu rectorul, P. C. Pr. Ioan Coman, preoții cursiști din seria a XXI-a, magistranzii și studenții Institutului, precum și numeroși oaspeți.

Înainte de începerea programului, corul studenților teologi, condus de maestrul Nicolae Lungu, după ce a întâmpinat pe I. P. S. Patriarh Justinian cu Imnul Patriarhal, a intonat **Imnul de stat R.P.R.** și **Imnul de stat U.R.S.S.**

Programul a început cu **Imn festiv**, cor de Al. Podoleanu, executat de studenți. A luat apoi cuvîntul **P.C. Prof. Ioan Gh. Coman**, rectorul Institutului Teologic, care a vorbit despre **Realismul Sfinților Trei Ierarhi: Vasile cel Mare, Grigorie Teologul și Ioan Gură de Aur.**

Institutul nostru — a spus printre altele P.C. Pr. Prof. I. Coman — este astăzi în mare sărbătoare. Este sărbătoarea de bază și de cunună a vieții și a lucrării lui în sînul Bisericii Ortodoxe Române și al întregii Ortodoxii. Sărbătoare de bază, pentru că acum cîțiva ani, cînd a luat naștere, odată cu venirea la patriarhat a Prea Fericitului Patriarh Justinian, el a fost întărit pe temelia Sfinților Trei Ierarhi, temelie puternică întru toate, întrucît treimea patristică a acestor Ierarhi constituie, în jurul pietrei cele din capul unghiului, care este Hristos, una din stîncile de granit pe care se sprijină în veac Sfînta Biserică, maica dulce a institutului nostru. Sărbătoare de cunună, întii pentru că Sfinții Trei Ierarhi au fost ei înșiși, între ceilalți Părinți ai Bisericii, strălucite cununi care au împodobit și împodobesc pe mireasa lui Hristos; al doilea pentru că prin credința, prin învățătura și prin viața lor ei au fost și sînt continuu pildă dascălilor, îndrumătorilor și ucenicilor care încunună ziua de azi cu bucuria eforturilor sporite întru toate cele de trebuință formării preoțești și controlului vocației preoțești.

Sfinții Trei Ierarhi, Vasile cel Mare, Grigorie Teologul și Ioan Gură de Aur s-au bucurat și se bucură de aleasă prețuire în toată creștinătatea. Această prețuire e motivată de valoarea deosebită a învățaturii și faptelor lor și de rolul decisiv pe care unele din formulele lor sau din atitudinile lor l-au avut în istoria Bisericii de atunci și după aceea. Sfințenia vieții lor, geniul cugetării lor și ortodoxia învățăturilor lor i-au impus definitiv în istoria creștinismului și în deosebi în aceea a Ortodoxiei.

P.C. Pr. Prof. Ioan Coman a făcut apoi o documentată expunere asupra activității și operei Sfinților Trei Ierarhi, subliniind rolul pe care scrierile lor îl au în formarea viitorilor slujitori ai altarelor ortodoxe.

În încheiere, P.C. Rector a spus: «Sfinții Vasile, Grigorie și Ioan, temperamente deosebite dar uniți în aceeași credință și învățătură cu privire la Dumnezeu și la om, patronează cu cinste și cu rod bogat Institutul nostru. Ei se completează unul pe altul în opera lor învățătorească și în opera de aplicare a acestei învățături.

La această zi de mare praznic să zicem cu toții: Sfinții Trei Ierarhi să lumineze Institutul nostru cu dumnezeieștile lor învățături de miere curgătoare, pentru ca noi și ucenicii noștri să prefacem inimile oamenilor în dulceața dragostei și a păcii!

Trăiască I.P.S. Patriarh Justinian care, ocrotește Institutul nostru cu omoforul dragostei sale calde de părinte!

Trăiască Dl. Academician Petre Constantinescu-Iași, Ministrul Cultelor, care acordă Institutului nostru o deosebită purtare de grijă!

Trăiască profesorii, preoții cursiști, studenții și toți ostenitorii acestui Institut, în care de dimineață pînă noaptea tîrziu munca se împletește cu rugăciunea, spre slava lui Dumnezeu și fericirea Patriei noastre!

Trăiască Biserica Ortodoxă Romînă!

Trăiască Patria noastră scumpă, Republica Populară Romînă!».

După ce corul maicilor studente a cîntat **Troparul Sfinților Trei Ierarhi și Lumină lină**, a urmat **lectură din opera Sfîntului Ioan Gură de Aur**. Studentul **Bucescu Dragoș** din anul III a citit următorul fragment din omilia LXVI la Evanghelia lui Matei, tradusă de **P. C. Pr. lector D. Fecioru**:

«Mă rușinez să vă vorbesc despre milostenie! V-am vorbit de nenumărate ori, dar n-am dobîndit lucru mare. Ați făcut ceva, dar nu atît cît am voit. Vă văd că semănați, dar nu semănați cu mîna plină. De aceea mă și tem, că nu cumva să secerați cu zgîrcenie.

Ca să vă convingeți că semănați cu zgîrcenie, facem, de vreți, o socoteală să vedem câți săraci sînt în orașul nostru, câți bogați și câți oameni care nu sînt nici săraci, nici bogați. Zece la sută din populația orașului e alcătuită din bogați, iar zece la sută din săraci, care n-au niciun fel de avere; restul populației e formată din oameni de mijloc. Să împărțim acum numărul locuitorilor orașului la numărul săracilor și veți vedea ce rușine e pentru orașul nostru. Cei foarte bogați sînt puțini; cei cu averi mijlocii sînt mulți; săracii, cu mult mai puțini decît aceștia. Cu toate acestea, deși sînt atît de mulți oameni în oraș care pot să hrănească pe cei flămînzi, totuși mulți se culcă fără să fi mîncat ceva. Și se culcă flămînzi, nu pentru că cei ce au nu pot să-i îndestuleze, ci pentru că sînt cruzi și neomenoși. Dacă cei bogați și cei cu averi mijlocii ar împărți între ei pe cei ce au nevoie de pîine și îmbrăcăminte, abia dacă ar reveni un sărac la cincizeci sau la o sută de locuitori.

Cu toate acestea, deși sînt atît de mulți cei care pot hrăni pe cei nevoiași, totuși săracii își plîng în fiecare zi sărăcia lor.

Și ca să cunoști neomenia lor, gîndește-te cîte văduve și cîte fecioare ajută în fiecare zi Biserica! Și Biserica are numai venitul unuia din cei mai mici bogătași din orașul nostru. Iar numărul celor ajutați de Biserică se urcă la trei mii. Dar afară de aceste trei mii de suflete, Biserica mai ajută zilnic pe cei din închisori, pe bolnavii din spitale, pe sănătoși, pe străini, pe schilozi, pe cei ce stau la ușa bisericii pentru hrană și îmbrăcăminte, pe toți cei ce cer ajutor. Cu toate acestea, averea Bisericii nu se împușinează. Prin urmare, numai dacă zece bogați ar vrea să ajute pe săraci, așa cum ajută Biserica, n-ar fi niciun sărac în orașul nostru».

Corul studenților a cîntat **Taina creștinătății**, de I. Popescu-Pasărea și armonizat de N. Lungu. A urmat apoi **lectură din opera Sfîntului Vasile cel Mare**. Studentul **Drăgulin I. Gheorghe** din anul III a citit un fragment din omilia a XII-a, «La începutul Proverbelor», despre «Elogiul inteligenței ca putere de conducere», în traducere făcută de **P. C. Prof. Ioan Gh. Coman**.

«Dar inteligentul va obține conducerea» (Prov. I, 5).

Cel ce va să se apropie de însușirea unei arte, trebuie să aibă calitățile naturale apte pentru aceasta: luptătorul să posede constituția și puterea corpului, alergătorul, armonia membrelor și ușurința. Tot așa și conducătorul trebuie să aibă ascuțimea și perspicacitatea minții. De aceea Scriptura cheamă la conducere nu pe oricine, ci pe cel inteligent. Ce este conducerea, decît știința sufletului de a străbate firea nestatornică a lucrurilor omenești? După cum e greu ca marea să se mențină mult timp aceeași (acum liniștită și stabilă, o vei vedea peste puțin timp involburată de violența vînturilor; și iarăși sălbatică și clocotind de valuri, o calmează iute liniștea adîncă), tot așa și lucrurile vieții iau iute întorsături radicale într-un sens și în celălalt.

De aceea e nevoie pentru conducător, ca și în liniștea vieții, cînd toate îi merg după inima lui, să suporte schimbările, să nu se bizuie liniștit pe cele prezente ca pe lucruri nemuritoare, să nu deznădăjduiască atunci cînd se află într-o situație mai dureroasă și nu cumva absorbit de o tristețe mai mare, să fie înghițit.

Conducător inteligent este acela care tratează întîmplările în cunoștință de cauză a naturii respective a acestor întîmplări, care rămîne mereu asemenea sieși, nu se înalță în bucurii, nu se prăbușește în nenorociri.

Trebuie deci ca mintea, asemenea unui conducător, să predomine patimile, asemenea unei corăbii să treacă peste trup, să întoarcă cu experiență

judcățile, ca pe dispozitivul de comandă și să meargă nobil pe valuri, menținându-se la înălțime și fiind inaccesibilă patimilor, dar să nu se umple de amărăciunea lor ca de pelin, ci totdeauna să se roage zicînd: «De aș scăpa de aceia care mă urăsc și de adîncimea apelor. Să nu mă scufunde uraganul apei, nici să mă absoarbă adîncul».

Ține cu tărie cîrma vieții. Cîrmuește-ți ochiul tău, ca nu cumva prin ochi să năvălească asupra-ți valul violent al poftii; cîrmuește și auzul, limba, ca să nu capeți ceva primejdios, nici să spui ceva din cele oprite. Să nu te răstoarne furtuna mîniei, să nu te inunde loviturile temerilor, să nu te scufunde apăsarea tristeții. Patimile sînt valuri, deasupra cărora dacă te ții, vei fi un conducător sigur al vieții.

Dacă însă nu elimini cu bună știință și constant pe fiecare din aceste patimi, vei fi înghițit de oceanul păcatului, dus de nenorocirile continui ale vieții, ca o corabie fără lest.

Ascultă deci, cum îți împrăpiezi știința conducerii. Marinarii au obiceiul de a privi pe cer și de a lua de acolo mersul navigației: ziua de la soare, iar noaptea de la Carul Mare, sau de la o altă stea veșnic luminoasă și prin acestea ei țin direcția. Ține și tu privirea spre cer, potrivit aceleia care zice: «Către Tine am ridicat ochii mei, Tu care locuiești în cer» (Ps. 122, 1). Privește la soarele dreptății și fiind îndreptat de poruncile Domnului ca de niște astre strălucitoare, aibi privirea neadormită, nu da ochilor tăi somn, nici ațipire genelor tale (Ps. 131, 4), pentru ca să ai conducere continuă din porunca: «Legea Ta e făclie pentru picioarele mele și lumină pentru cărările mele» (Ps. 118, 105). Dacă nu vei ațipi niciodată la comandă, atît timp cît ești în această viață, în firea nestatornică a lucrurilor lumii, vei primi ajutorul de la Sfîntul Duh, care te escortează înainte și te transportă sigur cu brize dulci și pașnice, pînă ce ajungi teafăr la acel port liniștit și senin al voinții lui Dumnezeu».

Corul studenților a executat în primă audiție **Stihira a II-a din serviciul Vecerniei**, glas 8, prelucrată și armonizată de maestrul **Nicolae Lungu**. Această nouă creație a binecunoscutului și apreciatului compozitor a obținut un succes desăvîrșit, fiind mult aplaudată de asistență.

O surpriză deosebit de plăcută a constituit-o și **lectura din opera Sfîntului Grigore de Nazianz**. Studentul magistrand **Alexe Ștefan** a citit trei din poeziile marelui Ierarh, în tălmăcire versificată de **P. C. Arhidiacon Vartolomeu Anania**, după traducerea făcută de **P.C. Pr. Prof. Ioan Gh. Coman**. Au fost apreciate deopotrivă, prin vii aplauze, atît profunzimea gîndirii Sfîntului Grigorie, înlănțuirea ideilor desprinse din învățătura creștină cît și redarea fidelă în limba noastră, și mai ales minunata tălmăcire versificată a arhidiaconului Vartolomeu Anania.

Redăm în întregime cele trei poezii:

ARS POETICA

*Făcutu-mi-am condeiul drumet pe cale nouă.
Mîndrețea și plăcerea se-ngîină amîndouă
In truda așternută pe unda unui vers.
Pe drumuri largi, de slavă, piciorul meu n-a mers.
Și nici acum, chiar dacă pizmașii răi de gură
Imi cumpănesc dorirea cu propria lor măsură.
Căci slova mea, purceasă din îngeresc izvod,
Nu mi-o doresc înscrisă în glorie de glod.*

*Prietene de stăruî, mărturîsescu-ți cărui
Temei îi sînt datornic că-n stihuri noi mă dăruî :*

*Beșugul de visare și gînd, ispită nu mi-i
Să-l tîlcuiesc pe graiuri în toată cartea lumii.
Zgîrcenia și ofranda le mînuî laolaltă
Și-mi șlefui doar o piatră cu-o singură unealtă,
Așa ca nestemata din stihuri să răsfețe
O singură lumină în miile de fețe.
Din aspra nevoință încerc spre veci să rup
Crestina izbăvire a=mpuținării=n trup.*

*Acelor ce de dorul frumosului tînjesc
Vreau stihul să le fie balsam și leac ceresc,
Iar minții abătute să-i fie viu drumar.
Fiorul alăutei azi nu mai are har,
Dar versul tot atîtea înfiorări înfiră
Ca vîersul vocii calde și-al strunelor din liră.
De simți cumva primejdii că sufletu-ți frămîntă,
Te chem să-ți mîntui clipa în astă joacă sfîntă
A stihurilor mele.*

*Sînt stihuri de alean
Cucernic înflorite pe creanga de mărgean
Ce simte=n fund mișcarea talazelor de sus.*

*Mai minunate lucruri păgîinii n-au de spus.
Din sunet și culoare îmi zămislesc plăcere,
Chiar dacă Raiul nostru stă=n tainica vedere
A celor negrăite de om. În cîntul meu
Mă gudur nemuririi, cu gingășii de leu.*

*Și=apoi, cuprins de boală, dorescu-mi să rămînă
In stihuri mîngîierea=mi de lebădă bătrînă.
E cîntul plin de aripi al aripelor mele.
Dar nu e cînt de moarte, ci foșnet de vîntrele.*

PANTA REI

*În fiecare clipă mă nasc, viez și mor
Cu ornicul ființei vecia o măsur
Și clipa care vine n=arată celei duse
De cît oglînda strîmbă a undei care nu se
Oprește niciodată în turburele vad.
Viața, în secundă nicicînd nu=și face sad
Și dacă=ți stau în față, întreg și adunat,
Mă vezi, și=apoi te minuni că totuși ți=am scăpat.
O, unda ce=ai trecut=0 n=0 treci a doua oară
Și nici vedea=vei iarăși pe omul, care zboară
Ca pescărușu=n spume. Socoți că sînt altfel
Decît ca=n val de navă ce lunecă pe el ?...
Și se prefiră viața pe rotitoare gheme :
De lîngă mine vremea, și eu pe lîngă vreme.*

E L E G I E

*Nu meșugul vorbei mi=1 vor cînta urmașii,
Nici brațul ce=n putere pe toți i=a biruit,
Ci=mi vor cînta poemul durerii ce în fașii
Mă strînge, ca pe leul lătrat și hăituit.*

Durerea mă vestește=n Apus și Răsărit.

*Prin veacuri, cînd rapsodul cîntava vre=o istorie
Pe drum ori la ospete, vădindu=și taina vocii,
Iși va aduce=aminte de=acel prea trist Grigorie
Din Diocezarea slăvitei Capadocii.*

Durerea, pe lăută își va=nflori bobocii.

*O, Doamne, cînd pe alții îi preamărești cu slavă
Belșugului, frumșeții de chip și de cuvînt,
Pe mine mă slăvește=n pămîntul tot otrava
Săgeților țîsnite din brațul Tău preasfînt*

Ce noi pricini îmi culcă pe Iov în praf și vînt?

Serbarea s-a încheiat cu corurile **Pe a binelui cărare**, de Al. Podoleanu, armonizat de Prof. N. Lungu, și **Cîntec pentru pace**, de Tulicov și Buniv.

ANIVERSAREA ZILEI DE NAȘTERE A SANCTITĂȚII SALE PATRIARHUL JUSTINIAN

La 22 februarie a. c. Înalt Prea Sfințitul și Prea Fericitul Patriarh Justinian a împlinit vârsta de 54 de ani. În cinstea acestei zile, la Biserica Sf. Spiridon=Nou, paraclisul patriarhal din Capitală, s-a oficiat un Te=Deum de mulțumire. Au participat la această solemnitate: PP. SS. Episcopi, Dr. Antim Nica și Theoctist Botoșăneanu, Vicari patriarhali, Eminența Sa șef=rabinul Moses Rosen, P. C. Pr. Al. Ionescu, Vicarul Sf. Arhiepiscopii a Bucureștilor, P. C. Pr. I. Gagiu, Directorul Administrației Patriarhale, PP. CC. Preoți Consilieri ai Administrației Patriarhale și ai Sf. Arhiepiscopii a Bucureștilor, P. C. Pr. I. Coman, rectorul Institutului Teologic Universitar din București, împreună cu întreg corpul didactic, preoții seriei a XXI a cursurilor de îndrumare misionară, studenții teologi, preoți și credincioși din Capitală.

Slujba religioasă a fost săvârșită de P. S. Episcop Theoctist Botoșăneanu, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi.

După Te=Deum, P. C. Pr. Lector Dumitru Fecioru a rostit următorul cuvânt omagial :

„Acum cincizeci și patru de ani, într-o zi ca aceasta de februarie, când lumina biruie tot mai mult întunerecul, iar căldura frigul, văzduhul Suiștilor Vîlcii a primit cel dintîi strigăt de viață al unui prunc, pruncul Ioan de atunci, Înalt Prea Sfințitul și Prea Fericitul Justinian, Patriarhul și Stăpînul nostru de azi.

Acest dar l-a făcut Dumnezeu poporului românesc și Bisericii românești la 22 februarie 1901. Pentru acest dar îi mulțumim lui Dumnezeu și ne plecăm spre rugă și inimile și frunțile.

Și într-adevăr, dar de la Dumnezeu este Înalt Prea Sfințitul nostru Stăpîn, Prea Fericitul Patriarh Justinian, Sărbătoritul nostru de azi, dar trimis de Dumnezeu la o răscruce a Bisericii noastre. Iar dacă la răscruce de drumuri ai nevoie de povățuitori, cum să n-ai nevoie de astfel de oameni la răscruce de istorie ? Și la răscrucea asta de istorie, Dumnezeu ne-a trimis darul Său, ni l-a trimis pe Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian să ne fie povățuitor. Să ne arate drumul pe care trebuie să mergem noi preoții lui Hristos, pe care trebuie să meargă Biserica lui Hristos. Să ne strige că nu putem merge decît pe un sigur drum, pe drumul pe care merge poporul, pe drumul pe care merge Ortodoxia, pe drumul pe care înfloreste viața și rodește pacea. L-a trimis Dumnezeu să ne strige cele trei mari cuvinte: Poporul, Ortodoxia, Pacea.

Ăceste trei cuvinte rezumă întreaga activitate a Înalt Prea Fericitului nostru Stăpîn, dar, mai bine spus, ele rezumă misiunea Înalt Prea Sfinției Sale, căci viața sa, nu-i o viață oarecare, o activitate oarecare, ci o misiune, un apostolat. Ășa și-a și înțeles-o de la început ; deaceea a și numit-o

așa : Apostolat ! Aceste trei cuvinte au fost și țelurile permanente ale apostolatului său. Ele au fost aluatul care a dospit toată frământătura activității Inalt Prea Sfinției Sale.

Dumnezeu l-a chemat să slujească Lui, slujind poporului, slujind Ortodoxiei, slujind păcii.

Cum să nu slujească Inalt Prea Sfințitul nostru Patriarh poporului, când îi este drag poporul ? Și cum să nu-i fie drag poporul, când e legat prin toate fibrele ființei sale de popor și de pământul acesta românesc.

INALT PREA SFINȚITUL PATRIARH JUSTINIAN

De când era copil a îndrăgit poporul. Și îndrăgindu-l a fost cu inima și cu sufletul alături de popor, în toate rosturile Inalt Prea Sfinției Sale : de învățător, de preot, de preot de sat și preot de oraș, de director de seminar de inițiator și conducător a fel de fel de asociații și corporații. În tot timpul vieții sale a luptat împotriva jăcmăntorilor poporului. De aici ura și atacurile oamenilor politici ai acelor vremi. Disprețuind atacurile acestora, a stat necontenit cu fața spre popor, spre durerile poporului. Lupta cu timp și fără timp, cu cheltueli de sănătate și de bani, la ridicarea celor de jos, la luminarea celor neînvățați, la ușurarea nevoilor celor nevoiași, la alinarea suferințelor celor bolnavi. Mobiliza mii și mii de oa-

meni pentru această operă samariteană. Găsea căi, acolo unde alții nu găseau nici o ieșire.

Iar când Dumnezeu a vrut ca să-și schimbe numele din Ioan în Justinian, Stăpînul nostru de azi a schimbat grija de o parohie cu grija de o eparhie. A continuat cu înnoite și mărite puteri grija de cei de jos, de cei în suferințe, grija de popor. Nevoile erau mari și poporul în și mai mare suferință. Stăruiau încă pe trupul Moldovei rănile războiului, când s-au abătut peste ea și tifosul și foamea. Ca un nou Vasile cel Mare — care a fost, după propria mărturisire, pildă în apostolatul Inalt Prea Sfinției Sale — ca un Vasile cel Mare al Pămîntului românesc, Prea Fericitul nostru Patriarh e pretutindeni unde e foame, unde e jale, unde e suferință. Foamea o ostoește, jalea o alungă, suferința o ușurează. Orfelinatele dela Văratec, de la Ağafton, Tg. Neamț și Botoșani, căminele de studenți din clădirile Mitropoliei din Iași, cantinele pentru studenți, locurile de odihnă de la mînăstirile din Neamț pentru studenți și profesori, coletele cu hrană pentru înfomețați, coletele cu medicamente pentru cel bolnavi și atîtea și atîtea altele au tocmai acest scop: grija de popor.

De aceea nu se putea ca, atunci cînd Dumnezeu i-a încredințat la 6 iunie 1948 destinele Bisericii Ortodoxe Romîne, să nu-și înscrie printre idealurile activității sale și de aci înainte, idealul ce era așa de mult la inima Inalt Prea Sfinției Sale și pentru care muncise toată viața: poporul. Și la răscrucea de drum a istoriei, Inaltul nostru Stăpîn arată preoțimei și Bisericii sale pe ce drum să apuce. „Mergeți, ne spune nouă tuturor, pe drumul pe care merge poporul! Fiți totdeauna lîncă popor, lîngă cei mulți, lîngă cei săraci, lîngă cei necăjiți, lîngă cei oropsiți, lîngă cei împilați și jăcmăniți! Acolo e locul vostru, acolo, lîngă aceștia vă poruncește Hristos să stați! Acesta e drumul vostru! Mergeți pe acelaș drum cu poporul nostru muncitor! Impărțiți cu el strădaniile și greul muncii, ca să puteți împărți cu el și bucuria biruințelor! Nu ocoliți calea dreaptă pe care pășește poporul spre viață fericită, ca să nu vă rătăciți pe cărările lăaturalnice! Mergeți cu poporul ca să nu rătăciți drumul! Preoțimea adevărată trebuie să se încadreze în munca poporului, care dorește preoți închinați numai misiunii lor secerdotale, preoți care să aducă harul și binecuvîntarea lui Dumnezeu peste viața și munca acestui popor în aspirațiile lui către mai bine“.

*

Alături de dragostea de popor, Inalt Prea Sfințiul nostru Patriarh a mai moștenit de la părinți și dragostea de Biserică, de credință, sub forma aceasta de adevărata credință, de Ortodoxie. Dragostea de Ortodoxie o moștenise de la strămoșii dinspre tată, dar o moștenise mai ales dela strămoșii dinspre mamă, din familia Dumitrașcu, familie veche de preoți, înfiptă adînc în trecutul istoriei Olteniei. Familia aceasta a dat slujitori vrednici, cum e protopopul Dumitrașcu, cel ce a zidit la sfîrșitul sec. XVII biserica Sfîntul Gheorghe din Rîmnicul Vîlcii. În Biserica aceasta avea să slujească mai tîrziu, tîrziu de tot, după aproape două trei veacuri, un ilustru strănepot al protopopului Dumitrașcu, Inaltul nostru sărbătorit. Și strănepotul acesta avea să pună și el o lespede la ctitoria străbună, restaurînd biserica și construind din nou casa parohială. Tot familia Dumitrașcu a mai dat neamului și luptători neînfricați pentru Biserică și popor, cum este acel preot din Dejoj, spînzurat de turci în ziua de Paști și alți doi preoți Dumitrașcu căpitani de panduri pe valea Cernei în oastea lui Tudor cel din Vladimir. (BOR. 72, 1954, p. 997).

Despre dragostea aceasta de Ortodoxie, de Biserica lui Hristos, Înalt Prea Sfințitul nostru Patriarh dă mărturie în această caldă și duioasă spovedanie publică din 14 Octombrie 1954 : „Am avut privilegiul rar —glăsuște Înalt Prea Fericirea Sa—să respir în casa părinților mei duhul unui creștinism autentic, întemeiat pe faptele iubirii lui Dumnezeu și aproapei mele. Mireasma acestui duh din căminul copilăriei mele, moștenit de la bunicii, moșii și strămoșii mei, vrednici slujtori ai Bisericii și Patriei —pomeniți totdeauna la mari praznice de credincioasa mea mamă, cu evocări despre trecutul lor religios și patriotic—nu s'a deslipit de mine nicio dată“. Duhul acesta al creștinismului autentic, duhul acesta al Ortodoxiei s'a pus în valoare în viața de preot a Înalt Prea Sfințitului Patriarh. Atât la parohia de la sat cât și la cea de la oraș, Înalt Prea Sfințitul nostru Stăpîn a trăit viața de preot Ortodox. Adîncul său simț al realităților și glasul tainic al străbunilor, ortodocși din ortodocși, l-au învățat să întoarcă spatele tuturor străinilor înnoiri din Biserică, l-au învățat să meargă pe cărările ortodoxismului autentic. Cărările acestea erau pe alocuri înfundate, acoperite. Înalt Prea Sfinția Sa le desgroapă, le descopere. Deocamdată în parohia sa.

Cînta în biserică Sfînta Liturghie numai un singur om, cîntărețul. Înalt Prea Sfinția Sa, preot pe atunci și tînăr, a spus : „Nu e bine, nu e ortodox ! Să cînte toată suflarea, tot poporul, așa cum cîntau creștinii în vremea cea de aur a Ortodoxismului“.

Incepuseră să se cînte la adunările religioase cîntări străine și de ființa neamului și de ființa Ortodoxiei. Și aici, preotul de atunci a strigat : Înapoi, înapoi la cărțile de slujbă, aceste comori ale Ortodoxiei noastre ale sfîntei noastre tradiții !

Preotul de atunci a văzut apoi că poporul nu era chemat decît în mică măsură la conducerea treburilor bisericești și gospodărești din parohie și a înțeles pe dată că asta duce la aristocratizarea Bisericii, la înstrăinarea Bisericii de duhul autentic democratic al Ortodoxismului. Deaceia taie din rădăcini această tendință de aristocratizare a Bisericii prin înființarea aceluiași Comitet Cultural din Parohia Băbeni-Bistrița.

A mai văzut tînărul preot de atunci că predica nu-i îndestulătoare, iar cateheza creștinilor e lăsată în părăsire. Și aici vine cu o noutate, dar o noutate veche cît Ortodoxismul : aduce în Biserică și la Biserică învățămîntul religios, cateheza, cetirea din viețile de sfinți.

Și a mai căutat preotul de atunci și în biblioteca parohială și a văzut că biblioteca aceasta are tot felul de cărți, tot felul de cărți de teologie ; toate scrise frumos și savant, dar scrise aproape toate pe coardele unei alte alăute, nu pe coardele alăutei celei duhovnicești ale Ortodoxiei. Și l-a durut inima pe preotul de atunci de o înstrăinare ca aceea ! Dar el nu era omul care să se lase biruit de jale și durere, nu era omul să termine lucrul cu plînsul și jalea. Jalea și durerea i-au fost totdeauna îndemn spre lucru și spre faptă. Și așa a început să înflorească în tiparnița de la Rîmnic, la care a fost o vreme director, cuvintele de aur ale Părinților Ortodoxiei.

În sfîrșit, omul acesta dinamic a înțeles că Ortodoxia e falnică, atunci cînd falnice sînt și altarele în care preotul aduce jertfa cea fără de sînge, în care preotul aduce pe Hristos în mijlocul credincioșilor săi. Și altare falnice a lăsat pe unde a trecut : la Băbeni, trei, iar la Rîmnicul Vîlcii unul.

Dumnezeu din ceruri a privit cu drag la această muncă a preotului Său din Băbeni și din Rîmnicul Vîlcii. I-a plăcut cum îndreaptă cîrma Bisericii Sale spre făgașurile de aur ale Ortodoxiei. Și de aceea Dumnezeu a hotărît ca ceea ce preotul Ioan a făcut în mic în parohie să facă în mare Patriarhul Justinian în Biserica Țării Românești. Și I-a așezat Dumnezeu Patriarh al Bisericii Ortodoxe Romîne. Și Inalt Prea Sfințitul nostru Stăpîn, de cum a luat în mîini cîrma Bisericii, a îndreptat Biserica spre Ortodoxie. În toate legiuirile și înfăptuirile sale glăsuște Ortodoxismul: și în cîntarea în comun a poporului în biserică la Sfînta Liturghie, și în cîntările noastre tradiționale bisericești, și în democratizarea Bisericii prin participarea largă a credincioșilor la conducerea treburilor bisericești și gospodărești ale ei, și prin aducerea învățămîntului religios în Biserică și la Biserică, și prin întoarcerea teologiei romînești spre izvoarele Ortodoxiei și prin restaurarea și zidirea de noi biserici, și prin reorganizarea monahismului, și prin înființarea de fel de fel de ateliere pentru confecționarea de obiecte bisericești, și prin reluarea legăturilor cu toate Bisericile Ortodoxe surori.

Dar glasul Ortodoxismului a răsunat mai puternic în acele neuitate cuvinte: „Și mai am și alte oi!”, care au dus la mărețul act de la 21 octombrie 1948, numai la patru luni de la înscăunarea Inalt Prea Sfinției Sale.

În toate aceste acte glăsuște tradiția ortodoxă, așa că Patriarhul nostru poate fi numit Patriarhul Tradiției Ortodoxe.

*

În sfîrșit, al treilea țel, al treilea ideal al apostolatului său, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian I-a văzut în instaurarea păcii între oameni.

Lupta neostoită de azi pentru pace, care depășește granița țării și despre care savantul Joliot Curie spune că „are mare răsunet printre creștinii din întreaga lume”, nu este de asemeni un obiectiv nou în viața Inalt Prea Sfinției Sale. Face acum pe plan național și internațional, ceea ce făcea în mic în „Sfatul moralizator” de la Băbeni și în „Sfatul de împăciuire” de la Rîmnicul Vîlcii.

Care dintre actele sale patriarhale nu vorbește de mobilizarea clerului și a dreptcredincioșilor săi la lupta pentru pace? Care dintre pastoralele sale și cuvîntările sale nu sînt străbătute de cuvinte de foc? În care din ele nu sînt zugrăvite în culori vii grozăviile și ororile războiului? În care din ele nu se face apel pentru pogorîrea păcii pe pămînt? Care acțiune a Prea Fericirii Sale nu poartă pecetea păcii? La Moscova ca și la București, la Cluj ca și la Arad, la Sibiu ca și la Iași, în bisericile din țară, în mijlocul credincioșilor săi pe care I-a cercetat de nenumărate ori, ca și în mijlocul celorlalte confesiuni și rituri din țară, glasul său s-a înălțat cu putere și autoritate pentru pace, și prin glasul său a vorbit Domnul nostru Iisus Hristos, „Domnul păcii”.

Pretutindeni și în orice timp, cuvîntul Prea Fericirii Sale a fost dreapta care a binecuvîntat orice acțiune pentru pace. Inima Prea Fericirii Sale a bătut puternic și în același ritm cu cei care luptă pentru pace. Ochii Prea Fericirii Sale s-au umplut de lacrimi de bucurie, cînd au văzut că oameni, din toate părțile lumii se scoală ca un singur om și strigă cu putere de tunet, spre a desfunda urechile celor surzi și spre a sfărîma inimile cele împietrite: „Vrem pace! Vrem interzicerea bombelor atomice, distrugătoare de vieți omenești, distrugătoare de cultură și civilizație!”

*

Popor, Ortodoxie, Pace ! Iată țelurile ce ni le arată nouă glasul aceluia care a dat cel dintîi strigăt de viață într-o zi ca asta de 22 februarie, acum 54 de ani ! Iar țelurile acestea pentru care a luptat preotul Ioan și pentru care luptă azi Patriarhul Justinian, Inalt Prea Sfințitul Nostru Stăpîn, sînt țelurile Evangheliei lui Hristos, țelurile iubirii lui Hristos.

Hristos iubește poporul, căci din marea lui dragoste pentru popor și-a dat viața pentru popor.

Hristos iubește ortodoxia, căci El este capul Bisericii, iar Ortodoxia nu cunoaște alt cap Bisericii.

Hristos iubește pacea, căci El este Domnul Păcii.

*

Și noi toți, slujitori ai Altarelor, slujitori ai muncii din birouri și ateliere, de la Centrul Patriarhal și de la Sfînta Arhiepiscopie a Bucureștilor, noi toți ne-am adunat azi aici în fața Sfîntului Altar, ca să-i mulțumim lui Dumnezeu pentru darul ce l-a făcut Bisericii Sale la 22 februarie 1901.

Lui Dumnezeu îi mulțumim pentru darul făcut nouă, iar Inalt Prea Sfințitului nostru Stăpîn îi făgăduim să-i fim următori pildei, îndemnurilor și poruncilor Sale.

Și-L rugăm pe Dumnezeu, și azi și totdeauna, așa cum ne-au rînduit Sfinții noștri Părinți să ne rugăm, pentru Conducătorii noștri duhovnicești : „Intîi pomenește, Doamne, pe Inalt Prea Sfințitul Arhiepiscopul și Mitropolitul nostru Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Romîne, pe care îl dăruiește sfintelor Tale biserici, în pace, întreg, cinstit, sănătos, îndelungat în zile, drept învățînd cuvîntul adevărului Tău“.

Să trăiască, întru mulți ani, Inalt Prea Sfințitul nostru Patriarh Justinian !“

La polihroniu, asistența a intonat cu însuflețire : „Mulți ani trăiască“. Apoi, deși Inalt Prea Sfințitul și Prea Fericitul Patriarh se găsea în acea zi la schitul Dragoslavele, într-un scurt popas de odihnă, o parte dintre cei ce au participat la slujbă au făcut o scurtă vizită la reședința patriarhală din București, semnînd în condica de aur și exprimînd în scris felicitări și urări de sănătate și îndelungare de zile pentru Sanctitatea Sa.

Cu acest prilej la reședința de la Dragoslavele și la cabinetul patriarhal din București, Inalt Prea sfințitul Patriarh Justinian a primit numeroase telegrame de felicitare atît din partea ierarhilor, slujitorilor și credincioșilor ortodocși, cît și din partea conducătorilor de culte din R.P.R.

Dl. Academician Petre Constantinescu-Iași, Ministrul Cultelor, a trimis de asemenea o telegramă de felicitare.

Pe lîngă aceste grăitoare manifestări de dragoste și prețuire primite cu această ocazie de Sanctitatea Sa, ostenitorii revistelor patriarhale și toți iubitorii culturii teologice care lucrează sub oblăduitoarea îndrumare a Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, îi urează din tot sufletul să sărbătorească această zi, scumpă tuturor credincioșilor Bisericii Ortodoxe Romîne, întru mulți și fericiți ani, îmbogățînd-o și împodobînd-o cu realizări tot mai frumoase și mai de valoare, spre binele și folosul Bisericii și Patriei noastre.

REDAȚIA

INCRUSTĂRI PE RĂBOJUL LEGĂTURILOR FRĂȚEȘTI DINTRE BISERICILE ORTODOXE

I. Cu prilejul sărbătoririi Prea Fericitului Patriarh Alexandru al III-lea al Antiohiei și al Intregului Orient, pentru cei 50 de ani de episcopat, — în iulie 1954, — I.P.S. Patriarh Justinian a ținut să trimită, prin delegația Bisericii Ortodoxe Române, care a mers în Siria, odată cu darurile frățești pentru venerabilul sărbătorit, și câte un dar pentru Prea Fericții Patriarhi Apostolici din Orient: Athenagoras al Constantinopolei, Hristofor al Alexandriei și a toată Africa, și Timotei al Cetății Sfinte a Ierusalimului și a toată Palestina.

În scrisorile care au însoțit aceste daruri, Înalt Prea Sfințitul nostru Patriarh Justinian a scos în evidență caracterul lor de simbol al unității și legăturii duhovnicești permanente dintre Bisericile Ortodoxe surori, menite să îndemne pe conducătorii lor spirituali să întărească, să adâncească și să dezvolte tot mai mult această unitate și aceste legături frățești, spre cel mai mare folos al Ortodoxiei întregi.

Impresia produsă de atenția frățească a Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian asupra celor 3 Prea Fericți Patriarhi apostolici orientali se poate înțelege din scrisorile pe care le reproducem aci mai jos:

Scrisoarea primită de Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian din partea Înalt Prea Sfințitului Patriarh al Constantinopolului :

**PATRIARHIA ECUMENICA
CONSTANTINOPOLE**

Prea Fericite și Înalt Prea Sfințite Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Ungro-Vlahiei și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Autocefale Române, în Hristos Dumnezeu prea iubite frate și coliturghisitor în Mîntuitorul nostru, D.D. Justinian, îmbrățișînd frățește în Domnul pe Prea Fericirea Voastră, cu dragoste vă salutăm.

Reprezentanța noastră, care a venit din Damasc, ne-a înmînat scrisoarea Prea Fericirii Voastre din 25 a curentei luni iunie, precum și darurile trimise nouă: Sfîntul Engolpion și exemplarele din prețioasa carte «Mărturisirea de Credință ortodoxă creștină» și în plus fotografia chipului sfințit și prea iubit al Prea Fericirii Voastre.

În mod deosebit am fost mișcați de cuvintele frățești adresate de Prea Fericirea Voastră și de veștile bune despre sănătatea Prea Fericirii Voastre.

De aceea mulțumim călduros Prea Fericirii Voastre de aceste mărturii nenumărate de dragoste frățească și ne bucurăm dimpreună cu Prea Fericirea Voastră de știrile despre Biserica aflată sub păstoria Prea Fericirii Voastre.

Ne bucurăm de asemenea pentru progresul cu adevărat remarcabil pe care arta religioasă l-a înregistrat în Biserica soră de sub conducerea Prea Fericirii Voastre, cum și pentru avântul măreț al științei teologice, despre care mărturisesc în chip strălucit darurile aduse nouă.

Mulțumind din nou Prea Fericirii Voastre, din inimă, pentru semnele dragostei față de noi și pentru legătura duhovnicească pe care o considerăm ca o mare fericire și bucuroși să vă putem trimite și Noi fotografia noastră, vă îmbrățișăm iarăși cu sărutare sfântă și rămânem al Prea Fericirii Voastre, cu dragoste frățească și cu aleasă prețuire.

Al Prea Fericirii Voastre iubitor frate întru Hristos,

† **ATHENAGORAS**
al Constantinopolei

14 iulie 1954.

Scrisoarea primită de Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian din partea Înalt Prea Sfințitului Patriarh al Ierusalimului :

PATRIARHIA IERUSALIMULUI

Nr. 1401.

**SANCTITAȚII SALE PATRIARHULUI BISERICII ORTODOXE
ROMINE JUSTINIAN**

Prea iubitul și scumpul nostru frate întru Domnul, salutări în Domnul Iisus Mîntuitorul nostru.

Sanctitatea Voastră,

A fost o mare plăcere pentru mine să primesc frățeasca Voastră scrisoare din 26 iunie 1954, ca și frumosul Engolpion pe care ați fost atât de amabil să mi-l trimiteți prin delegația D-Voastră la Jubileul de aur al Sanctității Sale Patriarhul Antiohiei, Alexandru.

Am primit de asemenea un exemplar al cărții: «Mărturisirea de Credință creștină ortodoxă». Vă mulțumesc din inimă pentru aceste două daruri și vă felicit pentru progresul atelierelor D-Voastră de obiecte bisericești.

Cartea mai sus menționată va fi, bine înțeles, studiată cu mare interes, datorită însemnătății sale bisericești.

Periodicul bisericesc al Patriarhiei noastre, «Néa Sion», este trimis în mod regulat Sanctității Voastre și Patriarhia noastră va fi fericită să primească publicațiile D-Voastră.

Cu frățești salutări din inimă și cele mai bune urări, rămân

Al Vostru credincios în Domnul Iisus,

† **TIMOTHEOS**
Patriarhul Ierusalimului

Scrisoarea primită de Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian din partea Inalt Prea Sfințitului Patriarh al Alexandriei :

† H R I S T O F O R
PAPĂ ȘI PATRIARH AL ALEXANDRIEI ȘI INTREGII AFRICI
căt-re

† J U S T I N I A N
PREA FERICITUL ARHIEPISCOP AL BUCUREȘTILOR,
MITROPOLIT AL UNGRO-VLAHIEI ȘI PATRIARH AL
BISERICI ORTODOXE ROMINE

Frate iubit în Hristos, îmbrățișare sfântă în Domnul.

Găsindu-ne vreme îndelungată într-o grea suferință din care Domnul privind la umilința Noastră, în timpul din urmă Ne-a scăpat și aflându-ne din cauza acestei suferințe a Noastre la Atena, am fost informați că Prea Fericirea Voastră, prin trimisul Vostru la jubileul Prea Fericitului Patriarh al Antiohiei, D.D. Alexandru, Ne-ați trimis, în afară de scrisoare și un engolpion în dar.

Considerăm de datoria Noastră, ca astăzi, când Ne găsim salvați din suferința Noastră și când slăvim pentru aceasta pe Cel Prea Inalt, să Vă trimitem mulțumirile Noastre pentru darul acesta.

Aceasta spunându-Vă și îmbrățișând pe iubita Voastră Prea Fericire cu sărutare frățească, rămânem

† H R I S T O F O R al Alexandriei
frate iubitor în Hristos cu totul devotat

Nr. 795 — Alexandria, 14 dec. 1954.

II. Printre Inalții Prelați care au însoțit pe Prea Fericitul Patriarh Alexandru al III-lea al Antiohiei și al Intregului Orient, cu prilejul vizitei făcută Bisericii noastre în septembrie 1954, a fost și I.P.S. Sa Mitropolitul Nifon Sava al Heliopolei din Liban.

După înapoierea în patrie, I.P.S. Sa Mitropolitul Nifon a ținut să trimită Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian o scrisoare de mulțumire, pe care o redăm aci:

MITROPOLIA GRECO-ORTODOXA
Zahlé-Liban

SANCTITAȚII SALE

PATRIARHUL JUSTINIAN AL ROMINIEI,
BUCUREȘTI

Am ajuns sănătos în Arhiepiscopia mea și în mijlocul credincioșilor mei, mulțumită bunătății și binecuvântării Sanctității Voastre.

Cu bucurie povestesc, în fiecare zi, fiilor mei sufletești din Liban și Siria, cele ce am văzut în prea cinstita Voastră Patriarhie: mănăstirile, școlile, buna rînduială, dragostea și evlavia, care se întîlnesc peste tot pe unde am mers.

De aceea, simt de datoria mea să vă mulțumesc, din toată inima, pentru bunăvoința și atențiunea Sanctității Voastre față de noi, nu numai din partea mea, ci și din partea tuturor celor de aici, care așteaptă ziua de 14 octombrie, pentru a lua parte la rugăciunile ce vom înălța pentru cei 30 de ani în slujba Bisericii, împliniți de Sanctitatea Voastră.

Rog călduros pe Sanctitatea Voastră să binevoiască a exprima' salutarile mele frățești Inalt Prea Sfințiților Mitropoliți și în deosebi Inalt Prea Sfințiților Firmilian și Sebastian, precum și secretarului Pr. Cazacu și tuturor colaboratorilor Sanctității Voastre.

De asemenea, vă rog să exprimați respectele mele Excelenței Sale Președintelui Republicii și Excelenței Sale Ministrului Cultelor.

Alături aci fotografia mea, care vă va aminti totdeauna dragostea mea sinceră și respectul meu profund față de Sanctitatea Voastră.

Mitropolitul NIFON DE HELIOPOLIS

III. Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a avut prilej să trimită un dar frățesc, izvorât din aceeași înaltă preocupare a întăririi unității Ortodoxiei, și I.P.S. Sale Gherman, Arhiepiscopul Careliei și a toată Finlanda. Prilejul a fost oferit de întoarcerea în patrie a tînărului finlandez Väinö Ihatsu, după ce timp de patru ani acesta a urmat cursurile Institutului Teologic Universitar din București, ca bursier al Patriarhiei Române, obținându-și titlul de licențiat în Teologia ortodoxă și urmînd a primi hirotonia în Finlanda.

I.P.S. Sa Arhiepiscopul Gherman a mulțumit Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, pentru darul trimis, prin următoarea scrisoare:

ARHIEPISCOPIA FINLANDEI

Nr. 366.

Sanctitatea Voastră,

Un tînăr finlandez, Väinö Ihatsu, candidat la preoție, care a terminat studiile sale la Institutul Teologic Român, mi-a adus, prezentîndu-se la mine, fotografia Sanctității Voastre și un engolpion, pe care Sanctitatea Voastră ați binevoit să mi le trimiteți ca dar.

Sînt foarte mișcat de această mărturie a alesei atențiuni și a dragostei patriarhale a Sanctității Voastre față de mine. Darurile Sanctității Voastre îmi vor aminti toată viața despre bunătatea negrăită și despre atitudinea afectuoasă ce ați binevoit să-mi arătați și care vor constitui pentru mine totdeauna o mare bucurie și deosebită mulțumire sufletească.

În același timp exprim Sanctității Voastre profunda mea grațitudine, pentru grija părintească arătată fiului nostru sufletesc, în timpul studiilor sale la Institutul Teologic din București. Biserica noastră fiind foarte sărăcită din cauza războaielor, ajutorul dat studentului nostru, pentru terminarea studiilor, a fost cu atît mai prețios.

În rugăciunile mele, implor fierbinte binecuvîntarea cerească pentru Sanctitatea Voastră și Biserica ce conduceți.

Rog pe Sanctitatea Voastră să binevoiască a ne pomeni în rugăciunile către Dumnezeu, pe Noi și Arhiepiscopia noastră.

Al sanctității Voastre smerit și devotat frate și coliturghisitor în via Domnului,

† G H E R M A N

Arhiepiscopul Careliei și a toată Finlanda

Kuopio, 3 septembrie 1954.

Pr. N: CAZACU

DIN VIAȚA BISERICILOR ORTODOXE DE PESTE HOTARE

BISERICA ORTODOXĂ RUSĂ

*Zece ani de la înscăunarea
Prea Fericitului Patriarh Alexei*

La 3 februarie 1955 s-au împlinit zece ani de când Prea Fericitul Patriarh Alexei al Moscovei și a toată Rusia păstorește turma dreptcredincioșilor ruși, în calitate de Intâistător ai Bisericii Ortodoxe Ruse.

Cu acest prilej, Inalt Prea Sfințitul nostru Patriarh Justinian a trimis Prea Fericitului Patriarh Alexei, următoarea telegramă:

SANCTITAȚII SALE PATRIARHULUI ALEXEI
AL MOSCOVEI ȘI A TOATĂ RUSIA
MOSCOVA

Vă felicităm cu bucurie sinceră pentru împlinirea a zece ani de glorioasă slujire patriarhicească și cu dragoste Vă urăm deplină vigoare sufletească și trupească, spre a putea adăuga, în noua decadă, mai multe și mai mari izbîndiri în întreita lucrare: de conducere a pravoslavniciei Bisericii a Rusiei, de sporire al prestigiului Ortodoxiei și de propovăduire și apărare a păcii și înfrățirii în lumea întreagă.

† JUSTINIAN
PATRIARHUL ROMÂNIEI

La această caldă și frățească urare, Inalt Prea Sfințitul nostru Patriarh Justinian a primit din partea Prea Fericitului Patriarh Alexei următoarea telegramă.

SANCTITAȚII SALE PATRIARHULUI JUSTINIAN
BUCUREȘTI

Mișcați de atenție, mulțumesc din inimă Sanctității Voastre.

PATRIARHUL ALEXEI

*Cu prilejul zilei numelui
Prea Fericitului Patriarh Alexei*

Cu prilejul zilei numelui Prea Fericitului Patriarh Alexei al Moscovei și a toată Rusia, 25 februarie, Inalt Prea Sfințitul și Prea Fericitul nostru Patriarh Justinian, a ținut să exprime și anul acesta frățești urări Intâistătorului Bisericii surori vecine, trimițînd următoarea telegramă:

*SANCTITAȚII SALE PATRIARHULUI ALEXEI
AL MOSCOVEI ȘI A TOATĂ RUSIA
MOSCOVA*

Cu dragoste frățească felicităm pe Sanctitatea Voastră de ziua numelui și din inimă vă urăm sănătate, pace și toate bucuriile duhovnicești, hărăzite de Păstorul cel Mare, Hristos, aleșilor Săi.

PATRIARHUL JUSTINIAN

PREA FERICITUL PATRIARH ALEXEI

La această telegramă, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Alexei a răspuns prin telegrama următoare:

*PREA FERICITULUI PATRIARH JUSTINIAN
BUCUREȘTI*

Mulțumesc din inimă pentru atenția Sanctității Voastre.

PATRIARHUL ALEXEI

BISERICA ORTODOXĂ ANTIOHIANĂ

Un nou episcop :

P. S. Vasile Samaha de Sergeopol

Duminică 13 februarie, Arhimandritul Vasile Samaha, reprezentantul Prea Fericitului Patriarh Alexandru al III al Antiohiei și a tot Orientul, pe lângă Prea Fericiții Patriarhi Alexei al Moscovei și a toată Rusia și Justinian al României, a fost hirotonit Arhieru cu titlul de Episcop de Sergeopol.

Vestea aceasta a fost comunicată de însuși Prea Fericitul Patriarh Alexandru al III-lea, prin următoarea telegramă adresată Inalt Prea Sfințitului și Prea Fericitului Patriarh Justinian:

**PREA FERICITULUI PATRIARH JUSTINIAN
BUCUREȘTI**

In ziua de 13 Februarie, în sobor de Arhiepiscopi, am săvârșit hirotonia în Episcop, cu titlul de Sergeopol, a iubitului ucenic al Nostru și al Vostru, Arhimandritul Vasile Samaha.

Vă comunicăm această bucurie a Noastră, care credem că este și a Voastră.

Cu dragoste frățească în Domnul.

PATRIARHUL ALEXANDRU AL III-LEA

Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a răspuns prin următoarea telegramă, împărtășind noului Episcop patriarhicească binecuvântare:

**PREA FERICITULUI PATRIARH ALEXANDRU AL III-lea
DAMASC-SYRIA**

Impărtășim din toată inima bucuria hirotonirii în Arhieru a fiului nostru duhovnicesc, prea iubitul Vasile Samaha de Sergeopol, la binecuvântarea dată de Prea Fericea Voastră, adăogăm pe a Noastră, dorindu-i să ajungă un strălucit Ierarh al Ortodoxiei.

PATRIARHUL JUSTINIAN

BISERICA ORTODOXĂ BULGARĂ

**O declarație a Sfântului Sinod
al Bisericii Ortodoxe Bulgare**

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Bulgare a dat publicității o declarație prin care arată că ierarhii, clerul și credincioșii ortodocși bulgari sprijină întru totul lupta popoarelor pentru realizarea unui pact de securitate colectivă în Europa.

Iată cuprinsul acestei declarații:

«In anul care a trecut, spre bucuria întregii omeniri iubitoare de pace, a încetat războiul în Vietnam și cu aceasta a slăbit încordarea internațională. Dar tocmai când nădejdea pentru pace în lumea întreagă se întărise, nori purtători de furtună s-au ivit din nou la orizont.

Astăzi amenințarea cea mai mare pentru pace o constituie reînarmarea Germaniei Apusene, întrucât aceasta separă omenirea în două lagăre și duce la crearea a două grupări militare, iar de aci rezultă marele pericol al unui nou război.

Impotriva separării lumii în două grupări militare și împotriva cursei înarmărilor sînt toți adepții păcii din lume. Ei ridică glas puternic pentru menținerea păcii prin sistemul securității colective. O astfel de propunere a făcut Uniunea Sovietică. Această propunere a fost sprijinită de Sesiunea din Stockholm a Consiliului Mondial al Păcii din luna decembrie 1954 și a fost proclamată cu tărie și competență, ca hotărîre a sa, de Conferința de la Moscova a Statelor europene, care a avut loc la Moscova între 29 noiembrie și 2 decembrie 1954 și la care a luat parte și Republica Populară Bulgară. Ea a arătat clar cele două căi: de o parte calea grupărilor militare, a intensificării încordării internaționale și a pregătirii unui nou război, iar de altă parte — calea asigurării colective a păcii și securității.

Biserica Ortodoxă Bulgară, credincioasă poruncilor Mîntuitorului Hristos pentru pace și iubire frățească între popoare, își dă seama de însemnătatea momentului istoric actual, cînd de omenirea iubitoare de pace depinde foarte mult ca lumea să nu pornească pe calea unor noi și neauzite pînă acum vărsări de sînge, distrugeri și suferințe. De aceea ea socotește ca o datorie sfîntă a sa să sprijine orice inițiativă sinceră pentru pace în lume și se roagă «pentru pacea a toată lumea». Ea împărtășește năzuințele iubitoare de pace ale poporului bulgar și sprijină eforturile pentru pace ale guvernului popular bulgar. Ea nu poate să nu fie alarmată de separarea lumii în două grupări militare.

Iată de ce Biserica Ortodoxă Bulgară aderă la chemarea sorei sale mai mari, Biserica Ortodoxă Rusă, către toți creștinii din lume, «de a lua apărarea sistemului de securitate colectivă a popoarelor, de a condamna politica «de pe poziții de forță», protivnică spiritului creștin și de a face totul pentru a îndemna guvernele lor la tratative cu privire la rezolvarea pașnică a problemei germane, care s-a complicat atît de mult».

Declarația este semnată de Înalt Prea Sfințitul Patriarh Chiril, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Neofit al Vidinului, Mihail al Durostorului și Cerveniei, Paisie al Vraței, Sofronie al Tîrnovei, Iosif al Varnei și Preslavului, Filaret al Loveciului, Climent al Starei-Zagora, Nicodim al Slivenului, Pimen al Nevrocopolei.

Traducere de I. IUFU

BISERICA ORTODOXĂ DIN CEHOSLOVACIA

Vizita I. P. S. Mitropolit Nicolae al Crutiței și Colomnei în Cehoslovacia

Întreținînd cele mai cordiale legături cu Patriarhia Rusă, I.P.S. Mitropolit Elefterie al Pragăi și a toată Cehoslovacia a invitat pe I.P.S. Mitropolit Nicolae al Crutiței și Colomnei să viziteze iar Cehoslovacia, pentru a împărtăși credincioșilor ortodocși din duhovniceștile-i cunoștințe.

I.P.S. Mitropolit Nicolae a dat urmare acestei invitații, și la 8 decembrie 1954 a sosit la Praga, unde a fost întîmpinat cu mare dragoste. După vizita la Oficiul de Stat pentru culte, I.P.S. Mitropolit Nicolae a ținut o conferință

festivă la Facultatea Komensky de Teologie evanghelică, vorbind despre «Biserica Ortodoxă Rusă în lupta pentru pace». Caracterul ședinței a fost interconfesional, pentru că au venit să-l asculte pe «noul Hrisostom» reprezentanții tuturor cultelor creștine din Cehoslovacia.

La 11 decembrie, la Prešov, a avut loc o ședință solemnă a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe din Cehoslovacia, în cadrul căreia I.P.S. Mitropolit Nicolae a vorbit despre «Situația actuală a Bisericilor Ortodoxe Autocefale».

În ziua de 13 decembrie a avut apoi loc, în aula Facultății de Teologie ortodoxă din Prešov, solemnitatea decernării titlului de doctor în Teologie înalt Prea Sfințitului Mitropolit Nicolae, în semn de cinstire a marilor sale merite pentru Biserica și Teologia ortodoxă. Au luat parte la festivitate numeroși credincioși și oaspeți. După cuvântul inaugural al decanului Dr. P. Kernașevici, s-a citit diploma de «doctor în Teologie», de către prof. Dr. I. Kaciur, iar docentul P. Bobalik a făcut obișnuitul elogiu academic.

Ca răspuns, I.P.S. Mitropolit Nicolae—care obține pentru a șasea oară titlul de doctor în Teologie — a ținut o prelegere despre «Invățătura Vechiului și Noului Testament despre activitatea pastorală». Solid documentată și pătrunzător exprimată, cuvântarea a avut darul să-i convingă pe toți ascultătorii săi nu numai de calitățile duhovnicești, dar și de înalta menire a pastorației ortodoxe, care în persoana I.P.S. Mitropolit Nicolae are pe reprezentantul cel mai strălucit.

La 15 decembrie, înaltul Ierarh rus s-a înapoiat cu avionul la Moscova («Hlas Pravoslavi», nr. 10, 1954, și nr. 1, 1955, cu cuvântarea doctorală).

Pr. Prof. M. ȘESAN

INDRUMĂRI PASTORALE

POVĂȚUIRI ȘI INDEMNURI PĂRINTEȘTI SPICUIRI DIN PASTORALELE DE CRĂCIUN ALE IERARHILOR BISERICII ORTODOXE ROMÎNE

A intrat de mult în tradiția Bisericii Ortodoxe ca Ierarhii diferitelor eparhii să îndrepte — fie cu prilejul marilor praznice ale creștinătății, fie în diferite alte împrejurări — cuvînt de învățătură și sfaturi duhovnicești către credincioșii pe care-i păstoresc.

Următori acestei bune tradiții, izvorită din cuvîntul marelui Apostol Pavel, care spunea lui Timotei: «Propovăduiește cuvîntul, stăruiește asupra lui în toate împrejurările prielnice și neprielnice, muștră, ceartă, îndeamnă cu toată îndelunga răbdare și învățătură» (II Tim. IV, 2), II. PP. SS. Arhiepiscopi și PP. SS. Episcopi ai Bisericii Ortodoxe Romîne trimit în fiecare an epistole pastorale către credincioșii eparhiei respective, oridecîteori socotesc că este cazul să-i întărească în credință, să le atragă atenția asupra vreunei primejdii care ar amenința Biserica întregă, sau care ar cuprinde anumite părți din ea, cu sau fără tendință de generalizare, sau să-i îndemne a se alătura poporului și conducătorilor săi, atunci cînd este vorba de acțiuni care privesc binele și propășirea obștească.

Dar prilejul cel mai potrivit și mai des folosit de Chiriarii Bisericii noastre, pentru a împărtăși fiilor lor duhovnicești dragostea părintească și a-i «povățui la învățătura cea sănătoasă» (Tit. I, 9), l-au constituit cele două mari sărbători ale creștinătății: Nașterea și Invierea Mîntuitorului nostru Iisus Hristos. În vremea acestor mari praznice creștine, inimile credincioșilor se deschid mai mult pentru primirea învățăturilor dumnezeiești și problemele legate de mîntuirea sufletului preocupă în chip mai deosebit pe orice fiu al Bisericii.

De aceea sfaturile și îndemnurile conducătorilor sufletești prind mai ușor în aceste zile, iar credincioșii simt acum mai mult decît oricînd nevoia unei comuniuni strînse cu ocîrmuitorii lor spirituali. Este în deobște cunoscută bucuria pe care o trăiesc preoții și credincioșii unei eparhii cînd primesc «cuvîntul vieții», împărtășit de Chiriarul lor în noaptea sfîntă a Invierii sau la strălucitul praznic al Nașterii Domnului.

Cuprinsul pastoraletor date cu ocazia acestor praznice împărătești, sau în alte ocazii, este cunoscut însă numai de credincioșii eparhiilor respective și numai în cazul că pastoraletor sînt date în numele Sfîntului Sinod plenar sau de Sinodul Permanent ajung să fie cunoscute de credincioșii dreptmăritori din toată Patriarhia Romîna.

Pentru a putea pune la îndemîna tuturor credincioșilor Bisericii Ortodoxe Romîne măcar o parte din pastoraletor date de Chiriarii la Crăciun sau la Paști, revista «Biserica Ortodoxă Romîna» a făcut în ultimul timp scurte prezentări și spicuiuri din pastoraletor trimise de fiecare Ierarh în eparhia sa. În cele ce urmează cititorii revistei noastre vor putea lua cunoștință de părțile mai importante ale pastoraletor trimise în cele 12 eparhii de cei 12 Chiriarii eparhioți cu prilejul sfintelor sărbători ale Nașterii Domnului nostru Iisus Hristos, în anul 1954.

*

1. Pastorală trimisă clerului și credincioșilor din Sfânta Arhiepiscopie a Bucureștilor de **INALT PREA SFINȚITUL PATRIARH JUSTINIAN**, prezintă mai întâi cadrul modest și condițiunile umile în care s-a întrupat Fiul lui Dumnezeu. Dar această sărăcie demnă și această smerenie plină de măreție divină aduce cu sine «Lumina cunoștinței» și «Soarele dreptății». După ce arată că «Lumina și Dreptatea» au fost din totdeauna «doruri fierbinți ale inimii omenesci» și după ele «au suspinat mulțimile oropsite, le-au dorit cu ardoare spiritele înalte ale tuturor timpurilor», Inalt Prea Sfințitul Patriarh înfățișează Nașterea Pruncului Iisus ca întruchiparea acestor năzuințe sfinte ale neamului omenesc, căci «Lumina învățaturii Lui avea să dezlege marile întrebări ale sufletului omenesc și setea de dreptate a veacurilor avea să-și afle în El izvorul care s-o potolească».

Intruparea Domnului este preamărită în diferite chipuri de cîntările dumnezeștilor slujbe și din ele cuvîntul înaripat al ocîrmuitorului Bisericii noastre evocă pe cele mai alese: «Bucură-te cerule și pămîntule te veselește, că Dumnezeu nostru, făcîndu-se trup din Curata Fecioară s-a născut, cu scutece s-a înfășat și a dezlegat legăturile noastre ca un Milostiv... Umpleți-vă de bucurie toate marginile pămîntului, că Născătoarea de Dumnezeu se apropie să nască pe Împăratul a toate. O, minune negrăită! Cel fără început se începe și se întrupează Cel fără de trup; peștera primește înlăuntru pe Cel ce ține împreună toate. Betleeme, bucură-te și dănuiește făptură în această zi».

Zămislită din dragostea nemărginită a lui Dumnezeu, care «așa de mult a iubit lumea, încît a dat pe Fiul Său Unul Născut, pentru ca oricine crede într-Insul să nu piară, ci să aibă viață veșnică» (Ioan III, 16), Nașterea Mîntuitorului este prăznuită cu bucurie de toți creștinii și în deosebi de copiii nevinovați, care-L preamăresc în minunatele colinde de Crăciun.

Se bucură acum creștinii de pretutindeni, fiindcă Fiul lui Dumnezeu «întrupîndu-se pentru mîntuirea noastră și jertfindu-se pentru a deschide porțile «Împărăției cerurilor», a arătat oamenilor calea regăsirii adevăratei fericiri pierdute prin păcat».

Luminînd drumul spre «vistiериile învățaturii Sale», prin deschiderea ușilor pocăinței, cuvîntul Arhipăstorului Bisericii noastre se îndreaptă spre deslușirea înțeleșurilor adînci ale venirii Mîntuitorului pe pămînt.

În fruntea tuturor așează, cum e și firesc, «împăcarea omului cu Dumnezeu și eliberarea lui din robia păcatului: Fiul Omului a venit să-și dea sufletul Său preț de răscumpărare pentru mulți» (Matei XX, 28).

După săvîrșirea acestei împăcări, între toți oamenii urmează să se stabilească raporturi de frățietate, ca unii care sînt fii ai aceluiași «Părinte Ceresc», care «a făcut dintr-un sînge întregul neam al oamenilor, ca să locuiască pe toată fața pămîntului și a așezat de mai înainte vremurile și hotarele așezării lor» (Fapte XVII, 26).

Odată cu această frățietate și ca un rod al ei, între oameni se va statornici o egalitate de drepturi și obligații, împlinindu-se astfel cuvîntul Domnului, care prin profetul Său spune: «Rupeți lanțurile nedreptății, dezlegați legăturile jugului, dați drumul celor asupriți, sfărîmați jugul lor! Imparte pîinea ta cu cel flămînd, adăpostește în casă pe cel fără cămin; dacă vezi un om gol, pune haină pe el și nu te ascunde de cel de un neam cu tine» (Isaia LVIII, 6-7).

O altă învățătură de seamă despre care amintește pastorală de Crăciun a Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, este iubirea față de aproapele, întemeiată pe cuvintele Mîntuitorului: «Vă dau poruncă nouă, ca unul pe altul să vă iubiți. Întru aceasta vor cunoaște toți că sînteți Ucenicii Mei, dacă veți avea iubire unii către alții... Mai mare dragoste decît aceasta nimeni nu are, ca viața lui să și-o pună pentru prieteni» (Ioan XIII, 34-35; XV, 13).

În sfîrșit, ca o condiție esențială a dezvoltării vieții creștine și a realizării omului celui nou, Mîntuitorul așează la temelie învățaturii Sale «nepieritoarea idee a păcii». «Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pămînt pace, între oameni bunăvoire» (Luca II, 14) au cîntat îngerii la Nașterea Domnului, cuvinte și îndemnuri de pace a dat Mîntuitorul Ucenicilor în tot timpul vieții Sale pămîntești, iar la despărțirea de ei, între alte porunci, le încredințează și Testamentul dumnezeesc al păcii, spunîndu-le: «Pacea Mea las vouă, pacea Mea dau vouă», pentru ca după Inviere să le adreseze sfînta salutare: «Pacea vouă!» (Ioan XX, 19). Și cuvîntul părintesc al Inaltului nostru Stăpîn stăruiește cu belșug de citate din Sfînta Scriptură și din Tradiția Sfinților Părinți asupra păcii, care, după cuvintele marelui Gură de Aur, «este hrănitoare și maica noastră care ne încălzește cu duioșie la sînul său».

În a doua parte a Pastoralei, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian înfățișează credincioșilor unele din schimbările care s-au săvîrșit în omenire în timpul celor nouă-

sprezece veacuri și jumătate de la Nașterea lui Hristos, sub înfrurirea binefăcătoare a «doctrinei Sale despre om, despre bunurile vieții și despre pace». Problema sclavajului, problema femeii și a familiei, problema culturii și civilizației, problema unei mai drepte împărțiri a bunurilor pămîntești au frământat mereu, în cursul acestor două milenii mințile omenești și astăzi nu se poate nega aportul adus de creștinism în rezolvarea chiar și parțială a acestor probleme. Nu s-a făcut atît cît ar fi trebuit, dar luminile proiectate de creștinism peste omenire au deschis tuturor celor ce năzuiau spre o viață mai bună și mai demnă, perspective și orientări din cele mai folositoare.

Dar problema care a frământat în mod deosebit omenirea, de la începutul ei și pînă astăzi, este, fără îndoială, pacea. După dorința nestrămutată a «Domnului Păcii» (Isaia IX, 5), cel puțin între popoarele creștine ar fi trebuit să se sălășluiească deplina stăpînire a bunei înțelegeri, pe care a văzut-o cu ochiul minții Profetul, de demult: «Atunci... pînă vor săbiile lor în brăzdare de pluguri și lăncile lor în seceri. Nici un neam nu va mai ridica sabia împotriva altui neam și pravila războiului nu o vor mai deprinde» (Isaia II, 4). Dar războaiele și pustiirea lor s-au ținut lanț și victimele înghițite de ele au sporit cu fiecare an în decursul istoriei. «Năzuința spre pace a tuturor popoarelor lumii a prins tărie abia după încheierea celui de al doilea război mondial». Abia acum oamenii iubitori de pace din lumea întreagă, dîndu-și seama de nenorocirile și dezastrele războaielor, s-au unit în marele front al păcii și, după o activitate stăruitoare și neînteruptă de aproape șase ani, s-a ajuns să avem acum un Crăciun în deplină pace pe întreg pămîntul. «Urgia războiului nu mai pustiește Coreea, nici îndepărtatul Vietnam. Pacea și-a întins împărăția ei de lumină pe tot întinsul pămîntului. Visul păcii universale începe să se întrupeze și un veac nou își deschide porțile pentru istoria omenirii».

Dar tocmai cînd cerul era mai înseninat, au început să se arate din nou norii amenințători ai pregătirilor de război. «Se urzesc planuri pentru noi vărsări de sînge, se făuresc alianțe și acorduri militare, se cultivă vrăjmășia și învrăjbirea oamenilor..., «taine noi au fost descoperite de știință și în mîinile oamenilor au fost date uriașe puteri de distrugere». Și glasul marelui Ierarh luptător pentru pace se ridică împotriva reînvierii militarismului german și împotriva războiului atomic pus la cale de unii conducători ai țărilor din Apusul Europei sau din America, cu convingerea că «ideea liniștei, păcii și securității colective în Europa va birui, căci forța morală care însuflețește jumătate din populația planetei noastre nu poate fi cu nimic înfrîntă». Manifestîndu-și încrederea totală în victoria păcii, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian spune: «Noi, ca Arhipăstor al drept-credincioșilor creștini din această țară, ferim pe ziditorii păcii și ne rugăm Domnului pentru izbîndirea luptei lor sfinte. Sub faldurile uriașei Mișcări pentru pace, în care s-a înrolat și poporul țării noastre, alături de popoarele celor mai mari țări din lume — China și Rusia — nu se ascunde nici teama, nici lașitatea, ci dragostea omului pentru semenii săi, pentru fericirea și bunăstarea lor. Acestea trebuiesc apărute, împotriva oricărei silnicii. Precum în trecut, așa și mîine de va fi nevoie, poporul nostru va ști să-și apere mormintele strămoșilor, ogoarele roditoare ale patriei, munții și pădurile, atelierile și uzinele, așezămintele de cultură și sfintele biserici străbune. Domnul puterilor va fi cu noi, căci dreaptă și dumnezeiască este lupta noastră».

Și Pastorală Intîistătătorului Bisericii noastre, plină de înviorare pentru sufletul dreptmăritorilor creștini și dătătoare de sfinte nădejdi pentru cei ce lucrează și luptă în rîndurile apărătorilor păcii, se termină cu asigurarea că Hristos «va lumina cugetele Înaltilor dregători ai popoarelor și va netezi drumul bunei lor înțelegeri, căci — așa cum arată Sf. Ioan Gură de Aur: «nimic nu este asemenea păcii. Ea este maica tuturor bunurilor, ea nimicește războiul, distruge teama, alungă vrăjmășia» (Comentar la Epist. către Coloseni).»

2. Înalt Prea Sfințitul SEBASTIAN, Mitropolitul Moldovei și Sucevei începe pastorală de Crăciun, adresată clerului, cinului monahal și credincioșilor, prin constatarea că, deși sărbătoarea Nașterii Domnului se repetă an de an, din generație în generație, totuși «de fiecare dată pare nouă și cu atîta nerăbdare așteptată de toată creștinătatea din lume».

În fiecare an, cu ocazia acestui dumnezeesc praznic, noi retrăim actul milostivirii și dragostei lui Dumnezeu față de neamul omenesc prin întruparea Fiului Său și ne reamintim că venirea lui Hristos în lume a pus o Lege nouă raporturilor dintre oameni: «Poruncă nouă dau vouă, să vă iubiți unii pe alții, așa cum și Eu v-am iubit, ca din aceasta să cunoască lumea că ai Mei învățaței sînteți, de veți avea dragoste între voi» (Ioan XIII, 34-35).

Apoi cuvîntul părintesc al Inaltului Ierarh al Moldovei înfățișează bucuriile Crăciunului, această sărbătoare care înveselește «sufletele tuturor credincioșilor, fie ei tineri sau bătrîni încărunțiți de povara anilor». Dar, pe lângă mulțimea credincioșilor, Nașterea Domnului cuprinde și cerul, care prin corul îngerilor cîntă: «Slavă întu cei de sus lui Dumnezeu și pe pămînt pace, între oameni bună voire» (Luca II, 14). Cîntarea aceasta îngerească ne vestește împlinirea proorociei lui Isaia, care, cu mai bine de șapte sute de ani înainte, a văzut în Hristos pe «Domnul păcii». Nașterea Domnului este «pentru întreaga creștinătate, prilej de negrăită bucurie duhovnicească și de nespūsă mîngiere», pentru că «în această zi creștinul vede cu ochii sufletului său mîntuirea sa. Se bucură maicile, care vād în Pruncul Iisus înfășat în iesle, pe ocrotitorul și sprijinitorul copilașilor lor. Se bucură copiii, care dau glas bucuriei lor, prin nevinovate și drăgălașe colinde. Și, în adevăr, această bucurie obștească este întru totul îndreptățită, căci fără întruparea Fiului lui Dumnezeu, fără ivirea Lui ca Prunc gingaș în ieslea din Vifleem, fără venirea în lume a acestei Lumini dumnezeiești, lumea nu ar fi cunoscut adevărul credinței mîntuitoare».

Prin Nașterea Mîntuitorului ne-am împăcat cu Dumnezeu, căci, venind «Lumina cea adevărată, care luminează pe tot omul cel ce vine în lume», ni s-a dat putința să ne izbăvim de blestemul și de păcatul strămoșesc, să dobîndim iarăși raiul și să redevenim fii ai lui Dumnezeu.

Bucuria Nașterii Pruncului Iisus este cîntată de îngeri în ceruri, dar ea este preamărită și de Biserica întreagă prin minunatele cîntări alcătuite de Sfinții Părinți pentru slujba Nașterii Domnului. Pastorală Inalt Prea Sfințitului Mitropolit Sebastian amintește credincioșilor de cîteva din aceste frumoase cîntări bisericești, care «îți îndulcesc sufletul, îți innobilează inima, te fac mai bun, mai iertător, mai plin de dragoste și de milă, te ridică de pe pămînt la cer și te fac să crezi și să mărturisești că Hristos cel născut din Fecioara este cu adevărat Fiul lui Dumnezeu».

Prinde apoi, printr-o evocare admirabilă, chipul preotului care vestește din ajun, «cu sfînta icoană în mînă», Nașterea Domnului, «slavoslovind imnul bucuriei mult așteptată: «Nașterea Ta, Hristose Dumnezeul nostru, răsărit-a lumii lumina cunoștinței...».

Cu gîndul înaripat de sfînta bucurie a Nașterii Domnului, Părintele duhovnicesc al credincioșilor moldoveni prinde tabloul altor crainici ai Pruncului din Betleem: Sînt cetele de copii care cîntă în viersuri duiosase: «O, ce veste minunată!...», «Trei păstori se întîlniră».. și multe alte colinde, «toate izvorîte din evlavia și sufletul bun și creștinesc al credincioșilor noștri, începînd cu păstorii din jurul Vifleemului și cei trei crai de la Răsărit, pînă în ziua de astăzi».

Bucuria aceasta care stăpînește sufletele tuturor credincioșilor în zilele Crăciunului crește însă și mai mult, fiindcă acum, în chip deosebit, pacea Domnului sălășluiește în inimile noastre, căci «venind El, a binevestit pacea, celor de departe și celor de aproape, căci prin El avem și unii și alții intrare la Tatăl, într-unul și același Duh» (Efes. II, 17).

Și pentru ca bucuria Nașterii Domnului să fie deplină și să rămînă netulburată, Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Sebastian îndeamnă pe toți fiii săi duhovnicești să stea cu hotărîre în slujba păcii, împlinind cuvîntul Apostolului, care zice: «Cel ce voiește să iubească viața și să vadă zile bune, să caute pacea și s-o urmeze» (I Petru III, 10-11). Ii sfătuește apoi să dea ascultare conducătorilor țării noastre și să lucreze pentru bunăstarea și fericirea patriei, muncind pămîntul la vreme, îngrijind vitele de muncă și împlinindu-și nesiliți toate obligațiile cetățenești, căci «pe dătătorul de bună voie îl iubește Dumnezeu» (II Cor. IX, 7).

Același cald și părintesc îndemn de a sta în slujba păcii și a semenilor lor îl adresează și cinului monahal.

Pastorală termină cu urarea pe care o face Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Sebastian: «Tuturor fiilor noștri sufletești, cler și credincioși, le dorim, cu prilejul Nașterii Domnului, Anul Nou și Bobotează: sănătate și belșug, ca, pătrunși de iubirea creștină, să fim osîrduitori și făcători ai Păcii după cuvîntul Mîntuitorului».

3. Pastorală dată de Inalt Prea Sfințitul NICOLAE, Mitropolitul Ardealului, către clerul și poporul drept-credincios, amintește, la început, de bucuria și recunoștința cu care întîmpinăm, în fiecare an, sărbătorile Nașterii Domnului, căci Părintele Ceresc «ne-a binecuvîntat pe noi cu tot felul de binecuvîntări duhovnicești» (Efes. I, 3), trimițînd la noi, din ceruri «tot ce avea mai scump» și arătîndu-ne «iubirea Lui cea fără de margini. Făcînd pe Fiul Său om, ne-a ridicat pe noi la cîntea de fii ai Săi și împreună-moștenitori cu Fiul Său cel Unul Născut».

Urmează apoi o prezentare succintă și sugestivă a darurilor care s-au revărsat peste sufletele oamenilor credincioși prin venirea Fiului lui Dumnezeu în lume.

Prin Nașterea Fiului Său, «Dumnezeu ne-a deschis cerul pentru totdeauna, ne-a deschis sînul iubirii Sale părintești, ne-a deschis calea spre rai. Lumina care a strălucit în noaptea Nașterii Domnului din cer, strălucește de atunci neconținut și va străluci cît va fi lumea».

Dar pe lîngă această lumină, care reprezintă nemărginita iubire de oameni a lui Dumnezeu, prin Nașterea Fiului Său, «Tatăl Ceresc ne-a trimis viața Sa și cei ce primesc această viață dumnezeiască s-au izbăvit de moartea cea veșnică. De aceea, Sf. Apostol și Evanghelist Ioan, care s-a odihnit pe pieptul Domnului Iisus Hristos, a putut spune că «viața s-a arătat și am văzut-o, și noi mărturisim și vă vestim viața cea de veci, care era la Tatăl și s-a arătat nouă» (I Ioan I, 2). Dar și Domnul însuși a spus despre Sine: «Eu sînt învierea și viața, cel ce crede în Mine viu va fi de ar și muri» (Ioan XI, 25).

Dar comoara cea mai de valoare pe care am primit-o odată cu Nașterea în ieslea Betleemului a Fiului lui Dumnezeu este, fără îndoială, viața veșnică, pentru dobîndirea căreia nu ni se cere nimic în schimb decît «să o primim cu încredere, să o iubim așa cum merită viața să fie iubită, să nu ne despărțim de ea și să nu o lăsăm pentru nimic în lume». Pildă de trăire pentru cîștigarea vieții veșnice ne-a dat Sfîntul Apostol Pavel, care a spus: «Viața mea este Hristos».

Și pastorală Inalt Prea Sfințitului Nicolae arată în continuare ce trebuie să facă un adevărat fiu al Bisericii, pentru ca Hristos să fie viața lui. Modul acesta de viață este înfățișat printr-un program care este scos din însăși viața Mîntuitorului Iisus Hristos. «Cel ce vrea ca Hristos să viețuiască în el, trebuie să se lase călăuzit în toată viața dinlăuntru și din afară de Hristos. Acela va avea atunci în sine dragostea lui Hristos față de Tatăl Ceresc și de oameni, smerenia lui Hristos, blîndețea Lui, mila Lui, graba lui Hristos în a-i ajuta pe semenii Săi, înțelegerea lui Hristos, curajul în mijlocul greutăților vieții și în fața morții, liniștea sufletească, bunătatea, îndelunga răbdare, curăția gîndurilor, a cuvintelor și faptelor. Toată înfățișarea noastră ne va fi ca un chip al lui Hristos. El va mărturisi pe Hristos, prin viața lui îl va arăta oamenilor, îl va face iubit de oameni. Iar avînd pe Hristos în faptele sale și Hristos îl va mări pe el în fața oamenilor și mai ales în fața Tatălui Ceresc».

Din acest chip al creștinului îmbunătățit după modelul lui Hristos, nu va lipsi nici pacea. Credinciosul adevărat este un om al păcii. Făcînd legătura păcii cu vremea actuală, Inaltul Ierarh ardelean spune: «Astăzi Tatăl nostru Ceresc ne cere în chip deosebit să fim oameni ai păcii, să ne străduim pentru acțiunea păcii, pentru întărirea ei în lume, pentru zădărnicierea planurilor de război. Căci un război cu armele de azi, înseamnă moartea a milioane de oameni și suferințe și dureri de nedescris, prelungite timp îndelungat».

Pastorală Inalt Prea Sfințitului Mitropolit Nicolae se încheie cu îndemnul ca toți fiii credincioși ai Bisericii strămoșești să păstreze strînsă legătura cu Biserica Domnului nostru Iisus Hristos, căci «Biserica este Trupul tainic al Domnului, și cine viețuește în ea, viețuește în Hristos și Hristos viețuește în el și-l călăuzește în chip sigur la fericirea cea de veci».

După ce-i îndeamnă să ajute pe cei lipsiți, să mîngîie pe cei întristați și să sprijine în duhul dragostei lui Hristos pe cei ce au trebuință de ajutorare, trimite tuturor clericilor și credincioșilor arhieresti binecuvîntări și termină cu urarea ca Bunul și Prea Milostivul Dumnezeu să ajute tuturor păstoriților Inalt Prea Sfinției Sale, «să petreacă Sfintele Sărbători ale Nașterii Domnului, ale Anului Nou și Bobotezei cu sănătate, în pace, plină de toată bucuria și dragostea duhovnicească și să-i învrednicească să ajungă aceste sărbători întru mulți ani».

4. Inalt Prea Sfințitul Mitropolit FIRMILIAN al Olteniei socotește marele praznic al Nașterii Domnului ca «o primenire în suflete și în simțiri», ca «un cămin al dragostei și un cort al familiei creștine, sub care se află Pruncul vieții și semnul îmbunătățirii noastre duhovnicești».

Pentru a gusta însă pe deplin frumusețea Crăciunului și a datinilor legate de el și de Anul Nou, este necesar ca toți credincioșii să retrăiască zilele luminoase ale

copilăriei și să readucă în ei neprihănirea sfântă a pruncilor pe care i-a chemat la Sine și i-a binecuvîntat Domnul.

Pentru Inaltul Ierarh al Olteniei, «Nașterea Domnului este praznicul cel mai apropiat de noi». Il socotește astfel, fiindcă în acest praznic se arată, mai cu osebire decît în alte împrejurări, mila și dragostea lui Dumnezeu: mila lui Dumnezeu, pentru că El n-a mai putut îndura ca omul să rătăcească mai departe pe căile pierzării și să se înstrăineze tot mai mult de El; dragostea, pentru că între om și Dumnezeu se deschisese o astfel de prăpastie, încît iconomia divină a socotit că readucerea omului pe calea mîntuirii n-o mai putea face decît Fiul lui Dumnezeu, care a primit «să ia chipul omului, să sufere cu el, să guste amarul vieții, să îndure bătăi, batjocuri și moarte pe Cruce, să moară ca orice făptură».

Spre a ilustra «adîncul căderii», Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Firmilian amintește că, înainte de venirea lui Hristos, oamenii se împărțiseră în două cete: stăpîni și robi. «In virtutea puterii, stăpînul hotăra după plac de viața, bunurile și familia robului, pe care-l socotea lucrul sau unealta sa proprie. In lumea romană erau dese cazurile cînd stăpînii își hrăneau peștii cu carne de rob. Este cea mai înspăimîntătoare trăsătură a căderii omului: uitarea chipului și asemănării sale cu Dumnezeu».

Amintește apoi de războaiele nesfîrșite care sfîșiau omenirea, de închinarea la idoli, la animale, pietre și arbori, chipuri cioplite și lucruri făcute de mîini omenești, de păcatul strămoșesc, de trufie și neascultare, încheind cu constatarea că la acest «noian de boli sufletești și pentru ispașa și curățirea păcatului strămoșesc, trebuia medic iscusit din altă lume, puterea pe care noi n-o aveam, călăuza pe care o uitasem, flacăra care arde, curăță și înviorează, Stăpîn care să biruie prin noi pe dușmanul dintru început al făpturii lui Dumnezeu, diavolul, Mîntuitor care să ia asupra Sa toată povara greșelelor noastre, să ne împace cu Dumnezeu și să ne facă fii ai Săi».

Istorisește apoi, pe scurt, Nașterea după trup a Mîntuitorului, o naștere asemănătoare cu a celor mai umili dintre oameni.

Dar pe lîngă umiliința staulului, în care mama «a născut om în lume», Inalt Prea Sfinția Sa evocă și semnele care vestesc Dumnezeirea Pruncului: steaua călăuzitoare, slava îngerilor, închinarea magilor și a păstorilor, neprihănirea Fecioarei-mamă, etc, și astfel, «prin trecerea minții noastre de la nașterea obișnuită a omului și bucuriile ei, la Nașterea Fiului lui Dumnezeu, sufletele noastre se încălzesc de această îmbinare și aripile lor filfilie către nădejdea scăpării din ghiarele păcatului și către îmbrățișarea Scumpului nostru Mîntuitor. Se dezghiață în noi izvoarele umanității, se umple vadul simțirii noastre cu sfințenie și hotărîre, se retrag spre adîncimi pornirile noastre rele, ne luminăm, se îndulcește inima din noi. De aceea sărbătoarea Crăciunului este atît de apropiată de sufletul creștinului».

In ultima parte a pastoralei, Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Firmilian arată că prin împăcarea dintre om și Dumnezeu, ca rod al întrupării și Nașterii Domnului, multe orînduiri nedrepte și multe păcate ale lumii vechi «au căzut și s-au zdrobit». Dar «rădăcina răului din noi» n-a pierit în întregime; mai ales trufia, păcatul care s-a făcut începătura răutății în lume, lucrează încă printre oameni și provoacă și în zilele noastre dezbinări și ură între oameni. In locul bunei înțelegeri și a unirii, cei stăpîniți de trufie și de interese egoiste încearcă să împartă lumea în tabere protivnice, în blocuri și alianțe războinice. Popoarele dornice de pace, din rîndul cărora face parte și poporul român, se opun însă cu hotărîre tuturor încercărilor de a se dezlănți un nou război și în consfătuiri, congrese și consilii își manifestă «dorul de pace, răgazul pentru propășire, chivernisirile vieții, calea înțelegerii». In acest scop, în orașul Stockholm din Suedia, s-a ținut de curînd o nouă consfătuire pentru pace, la care au luat parte reprezentanți «din cele patru puncte ale pămîntului, din țările Răsăritului și din Apusul îndepărtat, chibzuind acolo pentru tihna lumii și pentru împăcarea ei».

Și, în încheierea pastoralei, Inalt Prea Sfinția Sa spune: «Biserica sprijină și ideea de pace și pe oamenii care luptă pentru ea, pentru că acesta este Testamentul și Crezul său. Impăcarea fără pace nu este cu putință, iar fără împăcare nu ne putem numi fii ai lui Dumnezeu, Părintele nostru cel din Ceruri. Fără pace, viața noastră este o osîndă și sfîrșitul fără de nădejdea învierii și dăinuirii veșnice. De aceea, Nașterea Domnului este însoțită de imnul păcii: «Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pămînt pace, între oameni bună voire». Și de aceea, creștinul care nu dorește pacea, nu luptă pentru ea, nu se alătură părtașilor ei, nu face lucrurile păcii și nu se roagă pentru întemeierea ei, nu are împărtășire cu praznicul de azi și nici cu harul care izvorăște din acest praznic».

5 **Pastorală Inalt Prea Sfințitului Mitropolit VASILE al Banatului** este inspirată în bună parte din luminînda praznicului, care socotește întruparea Mîntuitorului

ca o «cercetare de sus». Dumnezeu Tatăl, văzînd neputința oamenilor de a ieși de sub robia păcatului, în dragostea Lui nemărginită față de neamul omenesc, a trimis pe Fiul Său, Domnul nostru Iisus Hristos, «să cerceteze starea noastră și să ne scape din robie și pierzare». Mîntuitorul, «Răsăritul răsăriturilor», prin întruparea Sa, ne-a adus lumina adevărului care călăuzește «pașii vieții noastre pe calea mîntuirii».

Despre această «Lumină povățuitoare» au vorbit de multe ori profeții Vechiului Testament, iar în Noul Testament Dreptul Simeon numește pe Pruncul Iisus «Lumină spre descoperirea neamurilor» (Luca II, 32); de altfel «însuși Mîntuitorul mărturisește despre Sine că El: «lumină a venit în lume» (Ioan XII, 46), că El «este lumina lumii» și cine-i urmează Lui «nu va umbla întru întuneric, ci are lumina vieții» (Ioan VIII, 12).»

În continuare, Înaltul Ierarh al Banatului descrie întruparea Cuvîntului lui Dumnezeu ca «o lumină nouă, care descoperă înaintea ochilor minții noastre, în toată strălucirea ei, milostiva și cea plină de iubire purtare de grijă a lui Dumnezeu Tatăl nostru pentru noi, fiii Săi».

Cunoscînd această iubire a lui Dumnezeu și toată bogăția de daruri ce se revarsă peste noi prin Nașterea Domnului, sîntem datori să răspundem și noi cu dragostea noastră și să trezim «în sufletele noastre hotărîrea ca, în vederea sfințirii vieții noastre și a mîntuirii sufletelor noastre, să ne obișnuim tot mai mult a ne îndrepta gîndurile, faptele și toți pașii vieții noastre, ca inși și, la fel, ca fii ai Sfintei noastre Biserici și cetățeni ai patriei noastre, după lumina ce ne-a răsărit din ieslea Vifleemului, odată cu Nașterea într-însa a Domnului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos».

Lumina adevărului creștin are ca scop să călăuzească pe credincioși pe calea mîntuirii, dîndu-le putința să se ferească de rătăcirii și de păcate și să umble în viață ca «fii ai luminii», nu ai întunericului, așa cum de altfel învață și Sfîntul Ioan Gură de Aur, cînd zice: «Lumina nu poate viețui împreună cu întunericul; Hristos nu se poate sălășlui în sufletele pline de mîndrie, de zgîrcenie, de iubire de argint, de dorul după măririi deșarte, de ură față de aproapele, de necurăție și destrăbălare. Ce dezvinovățire ar putea avea, deci, dușmanul luminii și prietenul întunericului?»

Dar această lumină a lui Hristos străbate și povățuește nu numai viața noastră religioasă și morală, ci ea este și îndrumătoarea noastră pe calea împlinirii datoriilor cetățenești. O datorie de seamă a tuturor oamenilor, fie că este motivată de considerațiuni de ordin religios, fie că se impune ca o obligație cetățenească, o constituie negreșit apărarea păcii. În legătură cu această problemă, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Vasile spune: «Luminați, deci, cu lumina praznicului Nașterii Domnului, va trebui să cunoaștem că ziua aceasta este ziua nașterii păcii în lume. Hristos Mîntuitorul, fiind Domnul păcii, prin Nașterea Lui s-a pogorît pace din cer pe pămînt. Biserica creștină ortodoxă, întemeiată de El, este, deci, un așezămînt de pace. Mîntuitorul Hristos lucrînd în lume, prin Biserica Sa, lucrează pace între oameni și popoare. Pentru că acolo unde este și lucrează Hristos este iubire, iar unde este iubire este și pace. Ca următori ai învățaturii și pildei de viață a Mîntuitorului, ca și ai luminii ce El a adus în lume, și noi vom trebui să ne dovedim «făcători de pace», bine știind că fără pace nu poate fi vorba de muncă rodnică, fără aceasta de propășire și înălțare a vieții noastre în toate ramurile ei.

Pe linia datoriilor cetățenești, pastorală îndeamnă apoi pe credincioșii plugari să dea tot sprijinul conducerii Statului, îndeplinind la vreme muncile agricole, ajutînd la înfăptuirea întovărășirilor de tot felul și lucrînd fără preget pentru recolte mai bogate, pentru bunăstarea și mulțumirea tuturor celor ce muncesc.

După ce dă credincioșilor sfaturi de a se pregăti din vreme pentru muncile de primăvară, de a cerceta mai des bisericile în zilele de odihnă și de a-și lumina și îmbogăți mintea prin participarea la șezătorile căminelor culturale, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Vasile îi asigură că, «făcînd toate acestea, din luminoasele îndemnuri ce ni le trezește prăznuirea cu înțelegere și creștinească vrednicie a Nașterii Domnului, binecuvîntatele roade de mîntuire ce le-a adus în lume Mîntuitorul Iisus Hristos, prin întruparea Sa și prin cercetarea de sus ce ne-a făcut «Răsăritul răsăriturilor», nu vor întîrzia să se facă simțite în gîndirea și viața noastră de creștini luminați și cetățeni iubitori ai patriei noastre».

6. Prea Sfințitul Episcop IOSIF al Rîmnicului și Argeșului, pornind de la convingerea că «sărbătorile sînt momente de aleasă destindere și de înaltă trăire sufletească», înfățișează Crăciunul ca sărbătoarea sfîntă și plină de daruri în care noi retrăim clipele frumoase ale copilăriei cu minunatele datini creștinești. Creștinii se bucură cu ocazia acestui dumnezeesc praznic, fiindcă el «cuprinde parcă toate bună-

tățile și mulțumirile din lume», fiindcă, prin Nașterea Domnului noi ne-am împăcat cu Dumnezeu și am regăsit calea care ne asigură mîntuirea sufletelor.

Deși cunoscută de toată lumea creștină, fiindcă ea se învață cu cele dintîi lucruri despre viață, prima parte a postoralei Prea Sfințitului Iosif descrie minunata istorie a Nașterii după trup a Mîntuitorului. Ne reamintim de porunca Cezarului August ca toți supușii să se înscrie pentru recensămînt în cetatea în care s-au născut, o vedem pe Sfînta Fecioară Maria pornind de la Nazaret spre Betleem împreună cu Iosif, ne minunăm de sărăcia staulului în care s-a născut Fiul lui Dumnezeu, ascultăm cu înfiorare corul îngeresc care preamărește pe Dumnezeu, primim și noi vestea pe care o aduce îngerul păstorilor, că «s-a născut lumii un Mîntuitor, care este Hristos Domnul» (Luca II, 11), călătorim împreună cu magii de la Răsărit pînă la Ierusalim, ne îngrozim de viclenia și de răutatea lui Irod, ne închinăm împreună cu magii înaintea Pruncului Iisus, în sfîrșit, trăim adevărate momente ale milostivirii lui Dumnezeu față de neamul omenesc, însetat de lumină, libertate, dreptate și adevăr.

În mijlocul lumii stăpînită de nedreptăți și nelegiuiri, «Iisus a semănat acum două mii de ani sămînța încrederii în dreptatea și demnitatea cuvenite ființei umane, care se realizează sigur și în întregime prin înfrățirea și armonia dintre oameni, sub ochiul neadormit al dreptății dumnezeiești».

Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos a adus lumii «noi temeuri și idealuri de viață». Pe calea adevărurilor descoperite lumii de Hristos, sufletul omenesc caută neîncetat fericirea și se străduiește să o dobîndească chiar de aici de pe pămînt. Dar «oameni necinstiți sufletește și nevrednici de numele de creștini», căzuți «pradă sentimentelor de ură, de dușmănie, de înavuțire fără sau cu cît mai puțină muncă, de asuprirea omului de către om, de nedreaptă chivernisire a bunurilor pămîntești» stau în calea dobîndirii acestei fericiri, căutînd să ațîțe lumea la războaie, la neînțelegere și vrajbă între popoare».

Impotriva acestor dușmani ai omenirii, «delegați ai oamenilor cinstiți din lumea întreagă, muncitori și învățați, preocupați de apărarea păcii se străduiesc neconștient, iar acum de curînd, s-au întrunit iarăși în orașul Stockholm și examinînd situația internațională cer popoarelor să apere cu orice sacrificii, bunul comun și climatul cel mai fericit al vieții, PACEA. Să ne sîrguim cu toții a cunoaște și a face cunoscute și altora hotărîrile iubitorilor de pace».

Tot pentru fericirea și bunăstarea tuturor oamenilor iubitori de muncă și pace, pastorală îndeamnă pe credincioși să dea ascultare legilor țării și să-și îndeplinească în mod conștiincios datoriile cetățenești, achitînd la timp dările către stat, muncind pe ogoare și în uzine după sfaturile specialiștilor și ajutîndu-se unii pe alții atît în viața individuală cît și în cea obștească.

Pastorală Prea Sfințitului Episcop Iosif încheie asigurînd pe credincioși că, prăznuind așa cum se cuvine Nașterea Domnului, «vor onora numele de creștin pe care l-au primit la botez, vor bucura inima tuturor celor cu care viețuiesc laolaltă aici pe pămînt și mai vîrtos vor bucura pe Domnul Iisus, care îi va primi — la vremea potrivită — în cer, lîngă El, pentru a fi fericiți toată veșnicia».

7. Prea Sfințitul ANTIM al Buzăului, după ce mărturisește dragostea cu care se apropie de clerul, de evseviosul cin monahal și binecredincioșii creștini pe care-i păstorește, înfățișează Nașterea Mîntuitorului ca o împlinire a proorociei: «Prunc s-a născut nouă, un Fiu s-a dat nouă, a căruia stăpînire e pe umărul Lui și se cheamă numele Lui Inger de mare sfat, Sfetnic minunat, Dumnezeu tare, Biruitor, Domn al Păcii, Părinte al veacului ce va să fie» (Isaia IX, 5).

Maica Domnului s-a supus planurilor divine și în ieslea din Betleem «a născut pe Fiul ei cel Intîi Născut și L-a înfășat și L-a culcat în iesle» (Luca II, 7). Teologhisind întruparea Cuvîntului, pastorală Prea Sfințitului Antim amintește de cuvintele unui Părinte bisericesc, care spune: «Acest Nou Născut a fost înfășat în scutece, pentru ca noi să fim dezlegați de legăturile morții. A venit pe pămînt, pentru ca noi să fim în cer. El n-a avut loc în casa de oaspeți, ca noi să avem multe locașuri în ceruri. Fiind bogat, pentru noi a sărăcit. A voit să fie lipsit de toate, pentru ca noi să avem cu îndestulare. Lacrimile Lui au spălat păcatele noastre. Cît de mult îi datorăm pentru suferințele cu care ne-a răscumpărat!».

Înfățișînd exemplul păstorilor și al magilor care s-au închinat cei dintîi Pruncului Iisus, Prea Sfințitul Episcop Antim își povățuiește fiii duhovnicești să aducă și ei Mîntuitorului darurile credinței, căci «fără credință nu este cu putință să fim plăcuți lui Dumnezeu» (Evrei XI, 6). Cu glasul păstorului care-și iubește turma, Prea

Sfințitul Antim îi sfătuește să iubească Biserica, căci ea este «depozitara credinței celei adevărate, a nădejzii și a dragostei, și numai ea ne duce la mîntuire».

Păzind buna rînduială și iubind ordinea atît în viața noastră particulară, cît și în cea obștească, Biserica ne învață «să trăim între noi în bună pace și să dojenim pe cei fără de rînduială» (I Tes. V, 13, 15).

Pacea este temelia vieții celei adevărate și praznicul Nașterii Domnului ne impune datoria de a apăra cu scumpătate pacea, lucrînd cu tot sufletul ca ea «să fie dusă pe întreg pămîntul, la toate popoarele și în toate familiile...». Acum, cînd creștinătatea serbează Nașterea «Domnului Păcii», «zarea păcii este încă întunecată de nori grei. Pacea trebuie salvată. Relațiile dintre popoare și toate neînțelegerile internaționale se vor lămurii pe căile păcii. Luptătorii pentru pace veghează necurmat la păstrarea ei în lume. Biserica vă cheamă și de data aceasta să lucrați cu hotărîre în lupta pentru apărarea păcii. Pacea este seninătatea sufletului, curăția inimii și legătura dragostei. «Și pacea lui Dumnezeu, care covîrșește orice minte, va păzi inimile voastre, cugetele voastre întru Hristos Iisus» (Filip. IV, 7).»

Dacă Dumnezeu este «iubire» (I Ioan IV, 16), «noi sîntem încredințați că Dumnezeu dragostei nu vrea altceva decît armonia și pacea între popoare. Trebuie să dovedim dragostea de pace, să fim adevărați prieteni ai ei. Un adevărat ucenic al Domnului Hristos trebuie să se împotrivescă cu toată energia războaielor de jaf, cîmpire și înrobire a altor neamuri».

Amintind credincioșilor că Dumnezeu a orînduit dintru început ca oamenii să trăiască laolaltă, să se ajute unul pe altul, să lucreze împreună pentru cele de trebuință și să împartă cu dragoste și cu dreptate bunurile vieții acesteia pămîntești, Prea Sfințitul Episcop Antim își încheie cuvîntul de povățuire către păstoriți, cu îndemnuri din Sfînta Scriptură, spunîndu-le, între altele: «Imbrăcați-vă, dar, ca aleși ai lui Dumnezeu, sfinți și prea iubiți, cu milostivirile îndurării, cu bunătate, cu smerenie, cu blîndețe, cu îndelungă răbdare... Și pacea lui Hristos, întru care ați fost chemați, ca să fiți un singur trup, să stăpînească în inimile voastre și dovediți-vă mulțumitori» (Colos. III, 12, 15).

8. Pornind de la cuvintele evanghelice că: «unde sînt doi sau trei adunați în numele Meu, acolo sînt și Eu în mijlocul lor» (Mat. XVIII, 20), **Prea Sfințitul Episcop TEOFIL al Romanului și Hușilor** își cheamă fiii sufletești să se închine lui Hristos, care este mereu prezent în Biserică, în mijlocul credincioșilor, așa cum «a fost odinioară în peștera din Betleem». Ori unde sînt credincioși adunați în numele lui Hristos, acolo este și Biserica lui Hristos, totalitatea credincioșilor alcătuiind trupul Bisericii, iar Hristos rămînînd deapururi Capul ei. «In orice epocă și în orice loc Mîntuitorul este prezent între ucenicii Săi». Această legătură este tot atît de firească pentru viața Bisericii cît este de necesară în ordinea materială legătura dintre cap și trup pentru întreținerea vieții. «Pe noi ca și pe Corinteni, Pavel Apostolul ne asigură: «Voi toți la un loc sînteți Trupul lui Hristos, iar fiecare în parte sînteți mădulele ale acestui Trup» (I Cor. XII, 27). Viața creștinului adevărat nu este cu puțință decît dacă păstrează legătură strînsă cu Dumnezeu, după cuvîntul aceluiași slăvit Apostol Pavel, care spunea ascultătorilor săi din Atena: «Dumnezeu nu este departe de fiecare dintre noi; căci în El avem viața, în El ne mișcăm și sîntem» (Fapt. Ap. XVII, 28).

«Cînd Dumnezeu nu este departe de nici una din făpturile Lui, cum ar putea fi departe Hristos, Fiul lui Dumnezeu, de credincioșii Săi? Făcîndu-se om asemenea nouă întru toate, afară de păcat, Fiul cel Cereșc nu și-a pierdut Dumnezeirea Sa». Împotriva, prin întrupare, Hristos a dat puțință tuturor «celor cîți L-au primit și cred în numele Lui, să se facă fii ai lui Dumnezeu» (Ioan I, 12).

«Iisus, cu duhul Lui făcător de viață (I Cor. XV, 45), depășește vremurile și distanțele și umple toate depărtările». Lumina învățaturii Sale, Jertfa de pe Golgota și toate darurile aduse lumii prin întruparea Sa, se împărtășesc tuturor credincioșilor din toate timpurile și din toate locurile. Așa cum spune Prea Sfințitul Episcop Teofil, «Hristos, Fiul lui Dumnezeu, a făcut parte din veacul Său și din toate veacurile. El a fost actual în timpul Său și în toate timpurile. Scumpe îi sînt deopotrivă neamul Lui și toate neamurile», căci «în fața lui Hristos timpul nu-i hotarnic. Distanțele nu-L înfrîngheresc. Pe El vremea nu-L îmbătrînește. «Iisus Hristos — eri și azi și în veci — este același» (Evrei XIII, 8).»

Urmarea acestor nepieritoare adevăruri este că Hristos rămîne mereu în viața noastră. «El ne iubește nespuse de mult și vrea să ne ajute». El vrea să audă însă suspînul rugăciunii noastre: «Dumnezeule, spre ajutorul meu ia aminte; Doamne, ca să nu mă ajuți mie, grăbește»; El vrea și astăzi, ca în vremea trăirii Sale pe pămînt, să

ne dea «pacea și tihna Lui». În legătură cu pacea, după care însetează cu neastîmpăr tot neamul omenesc, pastorală Prea Sfințitului Teofil spune: «Numărul iubitorilor de pace a sporit considerabil în anul care apune. Succesele luptătorilor pentru pace sînt mari și bine cunoscute. Totuși, izbînzile dobîndite nu permit să ne culcăm pe laurii victoriei. Rugăciunile noastre pentru înfrățire și bunăvoință între popoare, trebuie să înțetite. Odată cu rugăciunea să sporească între noi și munca pentru pace. Nu ne este îngăduit nouă, creștinilor, să despărțim munca de rugăciune. Ele sînt cele două aripi cu care ne înălțăm spre fericirea cerească și pămîntească. Barca vieții noastre înaintează spre mîntuire și spre pace, numai dacă vîslim cu amîndouă vîslele, numai dacă mînuim cu sîrguință și munca, alături de rugăciune. Praznicul sfînt al Nașterii Domnului să fie pentru noi toți un nou imbold de trudă pentru sfînta cauză a întronării păcii în lume. Sărbătoarea Crăciunului rămîne pentru totdeauna marea sărbătoare a păcii. Sub bolta înstelată a cerului, deasupra peșterii din Betleem, cohortele îngerilor au anunțat solia cerului care vrea «Slavă lui Dumnezeu întru cele de sus și pace pe pămînt, între oameni bună voință» (Luca II, 14).»

Cuvîntul părintesc al Prea Sfințitului Episcop Teofil continuă cu îndemnul să ne rugăm toți «pentru pacea a toată lumea, pentru vremi cu pace, pentru pacea și bună așezarea întregii lumi», terminînd astfel: «Acum mai mult ca oricînd, veți sus-pina alături de preotul liturghisitor: «nu ne lăsa pe noi cei ce nădăjduim întru Tine. Pace lumii Tale dăruiește, Bisericilor Tale, preoților și cîrmuitorilor noștri și la tot poporul Tău».

9. Pastorală Prea Sfințitului **NICOLAE, Episcopul Vadului, Feleacului și Clujului**, ne duce chiar de la începutul ei cu gîndul și înima la Staulul din Vifleem și, poposind duhovnicește acolo, privim «pe dumnezeescul Prunc învăluit în dragostea Maicii Preacurate și a Cuviosului Iosif, în smerita închinare a păstorilor și magilor», minunîndu-ne că «Cel ce a făcut cerul se pogoară pe pămînt, că Cel născut din veci din Tată fără de mumă, la plinirea vremii, se naște din Mumă fără de tată».

Această mare taină a creștinătății nu poate fi cuprinsă cu mintea, ci, în fața ei, «noi credem și mărturisim împreună cu Sfîntul și întru tot lăudatul Apostol și Evanghelist Ioan că «Cuvîntul trup s-a făcut și s-a sălășluit întru noi; și am văzut mărirea Lui, mărirea ca a Unuia născut din Tată, plin de dar și de adevăr» (Ioan I, 14)».

Credem și mărturisim că Fiul lui Dumnezeu s-a întrupat pentru ca să se arate dragostea cea mare a lui Dumnezeu față de neamul omenesc: s-a pogorît pe pămînt «ca să sufere împreună cu oamenii, să sufere pentru ei și, răscumpărîndu-i cu moartea Sa cea de pe cruce, să-i mîntuiască din robia păcatului și să-i facă iarăși cetățeni iubiti ai împărăției Sale. Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos este începătura mîntuirii noastre. E fapta cea mai mare prin care Bunul Dumnezeu zidește a doua oară lumea, scoțîndu-o din întunec la lumină».

În a doua parte a pastoralei Prea Sfințitul Episcop Nicolae arată că Evanghelia dată lumii de Mîntuitorul Hristos este o minunată școală, în care noi învățăm cine este Dumnezeu, ce rost împlinește Biserica întemeiată de Hristos Domnul și ce datorii au creștinii atît față de Dumnezeu cît și față de Biserică. În această școală învățăm că toți oamenii sînt egali înaintea lui Dumnezeu, că nu se cuvine ca ei să fie împărțiți în stăpîni și sclavi, că Mîntuitorul a vestit dintru început «înfrățirea oamenilor prin dreptate și iubire», iar Evanghelia Sa «a semănat pretutindeni pacea și o seamănă și astăzi cu bucurie și cu însuflețire, prin slujitorii săi. Cu bucurie, că legiunile păcii au sporit în chip covîrșitor; și cu însuflețire, în credința că pacea va birui cu un ceas mai devreme în lume, spre slava lui Dumnezeu și spre fericirea fiilor Lui.» Tot în legătură cu pacea vestită lumii de îngeri în noaptea sfîntă a Nașterii Domnului, pastorală Prea Sfințitului Episcop Nicolae adaogă: «Este o mîndrie încuviințată pentru iubita noastră Patrie, că se găsește cu cetățenii săi harnici, în rîndurile devotaților ostași ai păcii, care știu că: «înțelepciunea este mai de preț decît armele» (Ecleziast 9, 18) și că «mai mare este slava celui ce ucide războiul prin cuvînt, decît a celui ce ucide pe oameni cu sabia» (Fer. Augustin). E o încuviințată mîndrie să te știi în uriașa tabără a celor ce zidesc pacea și luptă împotriva celor ce vor să aprindă o nouă vîlvătaie, în care să se topească iarăși milioane de vieți omenesti și bunuri adunate cu multă trudă și jertfă. Ne mîngăiem luptînd și luptăm mîngîindu-ne că Bunul Dumnezeu va ajuta măcar urmașilor noștri să ajungă zilele întrezărite cu duhul de proorocul Isaia, cînd oamenii «își vor face din săbii fiare de plug și din sulitele lor seceri și niciun neam nu va mai ridica sabia împotriva altuia» (Isaia II, 4).»

Indemnînd pe credincioși să urmeze «învățăturile Evangheliei Domnului» și să asculte de «Inalta Ocîrmuire a țării», în încheiere Prea Sfințitul Episcop Nicolae

roagă pe «Bunul Dumnezeu să învrednicească pe fii Săi duhovnicești a petrece Sfintele Sărbători ale Crăciunului, Anului Nou și Bobotezii, în sănătate și bucurie deplină, și a le ajunge întru mulți și fericiți ani».

10. **Prea Sfințitul Episcop Chesarie al Dunării de Jos**, își începe pastorală de Crăciun cu cântarea Catavasiilor: «Hristos se naște, slăviți-L, Hristos din ceruri, în-tîmpinați-L!...», arătînd că «întru această zi toți creștinii slăvesc pe Pruncul cel nou născut, venit între noi ca semn al iubirii lui Dumnezeu și cheazășie a mîntuirii noastre: «Acesta este Dumnezeuul nostru... Pe pămînt s-a arătat și cu oamenii împreună a locuit» (Baruch III, 38-39).»

La «plinirea vremi», Fiul lui Dumnezeu se naște din Prea Curata Fecioara Maria, devenind «Piatra cea din capul unghiului» pe care s-a întemeiat lumea creștină.

Se bucură acum și cetele îngeresti și magii de la Răsărit și păstorii din Betleem și cu ei întreaga creștinătate, căci «Fiul lui Dumnezeu s-a făcut Fiul Omului, pentru ca fiii oamenilor să se facă fii ai lui Dumnezeu», cum spune Sfîntul Atanasie cel Mare.

«Prin Nașterea Mîntuitorului Iisus Hristos în chip de om, omul s-a făcut părtaș firii celei dumnezeiești. Din această clipă El s-a ridicat la o treaptă nouă de vrednicie, putînd fi asemenea îngerilor. Iar prin Prea Curata Fecioară Maria, Născătoare de Dumnezeu, care este cel mai curat dar pe care îl aduce, ca mulțumire lui Dumnezeu, neamul omenesc, i-a întrecut chiar și pe Sfinții Ingeri».

De venirea pe pămînt a Mîntuitorului și de realizarea omului celui nou, este legată și ideea de pace, căci Hristos este «Domn al Păcii», iar «Pacea cheazășuește mîntuirea» și bună voirea între oameni asigură fericirea». Și pastorală Prea Sfințitului Episcop Chesarie subliniază astfel datoria pe care o au credincioșii creștini de a apăra pacea: «astăzi, mai ales, după ce pacea a cîștigat vrednici apărători în toate popoarele din lume, ea a devenit o forță uriașă căreia nu-i poate sta nimic împotrivă. Nimeni, care este de bună credință, nu mai poate propovădui decît pacea, înțelegerea și bună voirea între oameni și popoare, adică: «Pe pămînt pace și între oameni bună voire». Iar dacă, totuși, mai sînt unii de rea credință, cei cîțiva bancheri și guvernanți din țările imperialiste, care, pentru a se îmbogăți și mai mult, urzesc planuri de război și blocuri agresive, împotriva păcii și împotriva libertății popoarelor, ei o fac spre a lor grabnică pieire. Pentru că popoarele lumii nu vor să le scape din mîini acest mare dar: «Pacea a toată lumea», pentru care s-au străduit atît de mult și care le este atît de trebuincioasă. Soarta celor ce doresc războiul și asuprirea este pecetluită chiar de Mîntuitorul Iisus Hristos care a spus: «Cel ce scoate sabia, de sabia va pieri» (Mat. XVI, 52).»

În partea ultimă a pastoralei, după ce-și manifestă mulțumirea pentru înțelegerea și ascultarea dată îndemnurilor de a ajuta «cele ce sînt spre folosul obștesc», muncind cu avînt și cu pricepere, și după ce-și îndeamnă fiii duhovnicești ca și pe viitor să depună aceeași stăruință în sprijinirea tuturor acțiunilor care privesc pacea, bunăstarea și înflorirea Patriei, Prea Sfințitul Episcop Chesarie termină cu urarea: «Dumnezeu să binecuvinteze munca și credința voastră și să vă îmbogățească cu darurile cele pentru fericirea voastră și pentru mîntuire».

11. **Prea Sfințitul Episcop ANDREI al Aradului, Ienopolei și Hălmagiului** leagă bucuria Crăciunului de vestea îngerului către păstorii din jurul Betleemului: «Iată, vă binevestesc vouă bucurie mare, care va fi pentru tot poporul: că în orașul lui David, astăzi vouă s-a născut (un) Mîntuitor, care este Hristos Domnul» (Luca II, 10-11). Reamintindu-ne de toate darurile și făgăduințele făcute nouă de Fiul lui Dumnezeu, Nașterea Mîntuitorului Iisus Hristos «rămîne un izvor veșnic și neseacă de bucurii pentru sufletul nostru».

Cea dintîi pricină pentru care se bucură credincioșul cu prilejul acestui mare praznic, este, fără îndoială, faptul că «Fiul lui Dumnezeu s-a coborît la el, spre a-l ridica la Dumnezeu și a-l face «fiu» și «moștenitor» al lui Dumnezeu (Romani VIII, 17)». Mîntuitorul ne-a făcut cunoscut pe Dumnezeu, «ne-a vorbit despre Sfînta Treime și ne-a arătat cum Dumnezeu este Unul», că El poartă de grijă și ascultă cererile tuturor credincioșilor. Ca mijloc de legătură permanentă între noi și Dumnezeu, Hristos ne-a dat Rugăciunea, «ca o cheie cu care pătrundem în cer», învățîndu-ne rugăciunea «Tatăl Nostru», «care ne înalță la Tatăl și ne înfrățește pe toți oamenii la picioarele aceluiași Părinte». Putem astfel spune că «Iisus Hristos a întemeiat marea familie omenească, pentru că «toți sîntem fii ai lui Dumnezeu, prin credința în Iisus Hristos», căci «nu mai este iudeu, nici elin: nu mai este rob, nici slobod, nu mai este parte bărbătească și parte femeiască, pentru că voi toți una sînteți întru Hristos Iisus» (Gal. III, 24-27)».

În încheierea acestei prime părți a pastoralei, Prea Sfințitul Episcop Andrei spune: «Cu adevărat poate fi numit praznicul Nașterii Domnului, sărbătoarea Păcii și a Familiei, în care nu numai membrii aceleiași familii de sînge (copii și părinți) se încălzesc la aceeași vatră a iubirii, ci în gînd se apropie și se adună în jurul lui Hristos toate popoarele ce vor să ospăteze la masa Păcii Lui. Această înfrățire a păcii, a cărei preînchipuire este Crăciunul, o așteaptă încă lumea (Evr. IV, 1-10)».

În a doua parte, pastorală arată că Hristos a venit să aducă lumii lumină (Ioan VIII, 11) și viață (Ioan 10, 10). Pe viața noastră pămîntească, trecătoare și supusă mereu păcatului, «Iisus Hristos a venit să altoiască viața cea cerească și veșnică». În Biserică și prin Biserică omul păstrează mereu legătura cu «izvorul de apă vie, care izvorăște în viața veșnică» și, scuturîndu-se de lanțurile păcatului și de robia morții se poate înălța «din moarte la viață și de pe pămînt la cer», putînd «nizui la desăvîrșire (Mat. 5, 48), ba chiar și la îndumnezeire».

În ultima parte a pastoralei, Prea Sfințitul Episcop Andrei îndeamnă clerul și credincioșii pe care îi păstorește să folosească toate darurile și binefacerile aduse de Pruncul născut în Betleem, pentru a putea cîștiga împărăția lui Dumnezeu. Deși Impărăția lui Dumnezeu nu-i din lumea aceasta (Ioan XVIII, 36), totuși, «lumina și binefacerile ei se revarsă și asupra lumii acesteia. Acela care face bunătate, coboară Impărăția lui Dumnezeu pe pămînt. Acela care face dreptate, statornicește Impărăția lui Dumnezeu în lume. Acela care face pace, zidește Impărăția lui Dumnezeu în sufletele oamenilor». Stăruind asupra roadelor pe care le pot aduce aceste trei virtuți și scoțînd în evidență în mod deosebit foloasele păcii, Prea Sfințitul Andrei adaugă: «Dreptatea, bunătatea și pacea le împlinesc pe toate cele omenești și le desăvîrșesc pe toate. Pacea rodește cîmpurile și aduce belșugul; înalță orașele și înfrumusețează viața; îi înfrățesc pe oameni și îi face să fie mai buni. Acolo unde nu este pace, nu este bunătate, nu este iubire. Iar acolo unde nu este iubire, nu este viață. Făcînd pace, facem bunătate și zidim viața și făcînd bunătate, ne împărtășim din toate bucuriile cele de acum și nădăjduim spre cele viitoare».

Și Prea Sfințitul Andrei încheie scrisoarea pastorală astfel: «Astăzi, cînd prăznuim Nașterea Domnului, sărbătoarea bucuriei, a familiei și a păcii, bucuriile Crăciunului să ne facă mai buni, mai răbdători și mai drepți, iar mîine, cînd vom începe Noul An, nădejdea păcii să se sălășuiască în inimile noastre».

12. Pastorală Prea Sfințitului Episcop VALERIAN al Oradiei prezintă la început icoana simplă, dar plină de măreție dumnezeiască a Nașterii Fiului lui Dumnezeu. Praznicul acesta plin de farmec și de bucurie în care s-a «deschis drumul împăcării cerului cu pămîntul» și s-a împlinit «taina cea din veac ascunsă și de îngeri neștiută», arată tuturor oamenilor că «mare și nesfîrșită este bunătatea și iubirea lui Dumnezeu». Omul a fost creat dintru început după chipul și asemănarea lui Dumnezeu. «El avea darul cunoașterii și putința de a nu muri. El era aproape de Dumnezeu, vedea fața lui Dumnezeu, îl simțea din plin pe Dumnezeu. Prin libertatea voinții putea ajunge la desăvîrșire».

Dar protopărinții noștri Adam și Eva n-au ascultat de porunca lui Dumnezeu și au pierdut astfel «harul dumnezeiesc și cunoștința cea adevărată despre Dumnezeu». Căzînd în robia păcatului și ajungînd să cunoască moartea, omul a început «să-și facă idoli cărora le aducea tot felul de jertfe. A pus în jug pe fratele său, înființînd sclavia. Femeia n-avea niciun drept, fiind umilită și înjosită. Copiii erau și ei umiliți și nesocotiți». Pentru împăcarea omului cu Dumnezeu, era necesar, cum spune Fer. Augustin: «sau ca omul să se ridice la Dumnezeu, sau ca Dumnezeu să se pogoare la om». Și în marea Sa iubire de oameni, Dumnezeu ne-a trimis pe Fiul Său, care prin întreita activitate: de profet, de preot și împărat, a realizat opera de mîntuire. Calea aceasta de mîntuire împlinită de Domnul nostru Iisus Hristos, se continuă prin veacuri, pînă la sfîrșitul lor, prin Biserică întemeiată de El. În Biserică pe care El o conduce în chip nevăzut, iar slujitorii Săi în chip văzut, noi credincioșii putem primi lumina învățăturilor dumnezeiești și harul sfințitor, care «ne încălzește și ne curățește sufletul». Creștinul care se împărtășește de harul lui Dumnezeu, căruia el îi adaugă și «untuldelemn al credinței și faptele sale cele bune», dobîndește mîntuirea. Pentru că noi cîștigăm mîntuirea prin Biserică, sîntem datori s-o respectăm și s-o iubim, s-o cercetăm cît mai des, să credem în învățătura ei, să ne împărtășim cu tainele ei, să-i împlinim poruncile și toate rînduelile, ascultînd de slujitorii ei și ajutîndu-i pe aceștia în împlinirea misiunii ei. «Dragostea față de Biserică este cea dintîi virtute a unui creștin». Dar creștinul adevărat trebuie să iubească deasemenea și Patria în care trăiește, contribuind prin munca sa la sprijinul ei, respectînd legile Statului «care sînt date pentru binele obștesc» și ajutînd la «întronarea unui duh de pace și

bună înțelegere cu toți cetățenii, fără deosebire de neam, rasă sau religie, după cuvintele Scripturii: «Înainte de Dumnezeu nu este nici iudeu, nici elin, ci toți una sînt». După ce amintește de datoria pe care o avem toți de a împlini la timp muncile ce ne sînt rînduite, de a achita regulat obligațiile și impozitele, pastorală stăruie asupra datoriei de a apăra pacea: «lumea a ajuns la o mare răscruce, spune Prea Sfințitul Valerian: unii — în Apus — vor s-o împingă în prăpastia nimicirii totale, alții — în Răsărit — vor s-o îndrepte pe calea progresului și a fericirii. Pacea între popoare este o binecuvîntare, pe cînd învrăjbirea și războiul este lucrarea celui rău, care de la început a fost omorîtor de oameni. Pacea este un bun la care oamenii pot ajunge prin propriile lor forțe, dacă ei se unesc și împreună luptă pentru dobîndirea acestui bun de mare preț». Apoi Prea Sfințitul Episcop Valerian arată marile înfăptuiri ale luptătorilor pentru pace, în anul 1954, care au culminat cu instaurarea păcii pe tot globul pămîntesc, prin încetarea războiului din Indochina. Prezintă apoi hotărîrile luate de solii popoarelor lumii în sesiunea Consiliului Mondial al Păcii care s-a ținut în noiembrie 1954, la Stockholm și dă asigurarea că Biserica Ortodoxă Romîna «sprijină cu tot sufletul declarația țărilor europene pentru securitate și pace în Europa, îndemnînd pe credincioși să facă totul pentru apărarea păcii».

Pastorală Prea Sfințitului Episcop Valerian se încheie cu următorul îndemn: «Fiți creștini buni și cetățeni buni! Iubiți-vă Biserica și Patria! Împliniți-vă cu dragoste datoriile ce le aveți față de ele! Ajuțați la construirea cea dreaptă a țării! Puneți umăr la zidirea păcii și a unui viitor mai bun! Și astfel veți binemerita de la Domnul care «va răsplăti fiecăruia după faptele sale» (Matei XVI, 27).».

Pr. I. G.

*Pentru o justă interpretare și aplicare
a regulamentelor bisericești*

DELIBERAREA ȘI ACTUL DE HOTĂRIRE AL CONSISTORIILOR

Dezbaterile Consistoriilor de toate gradele se consemnează de către greșier în întregime în procesul verbal-minută al ședinței. Acesta trebuie să cuprindă tot ceea ce au făcut, susținut și hotărât, instanța și părțile, de la începutul ședinței judecării unei cauze și pînă la citirea hotărîrii.

Procesul verbal-minută al ședinței de judecată trebuie să fie exact și cît mai amănunțit. Din el nu trebuie să lipsească expunerea exactă a conținutului declarațiilor pîrîtului, cererile părților, concluziile acuzatorului, cînd acestea n-au fost date în scris, și încheierile instanței. De asemenea, trebuie menționat cine a luat cuvîntul la dezbateri, în ce ordine, ce au susținut, cum au calificat acțiunile pîrîtului și ce concluziuni sau soluții au propus.

În cazul cînd apărarea și acuzarea s-au făcut în scris, iar actele respective au fost depuse în instanță, procesul verbal-minută face o simplă mențiune despre acestea, fără a mai reda rezumatul conținutului lor. La fel se procedează și atunci cînd Consistoriul dă o încheiere specială scrisă, în forma unui act separat.

Procesul verbal-minută al ședinței de judecată e un act foarte important, nu pentru prima instanță însă care a dezbătut cauza, întrucît aceasta își bazează hotărîrea nu atît pe cele consemnate în minută, cît pe cunoașterea directă a tuturor probelor ce i s-au prezentat cu ocazia instrucției orale; dar e deosebit de important pentru instanța de casare, care verifică pe baza lui respectarea de către prima instanță a formelor procedurale prescrise pentru dezbateri, dacă hotărîrea s-a dat pe baza probelor administrate în cauză de părți și pe baza concluziilor sau cererilor acestora.

După terminarea dezbaterilor în sala de ședință, Consistoriul se retrage în camera de deliberare, respectiv cancelaria sau cabinetul judecătorilor, o cameră specială și pe cît posibil izolată.

În timpul deliberării, nu este permisă în această cameră prezența niciunei persoane străine, în afară de completul care judecă cauza. Măsura aceasta, ca și obligația păstrării secretului asupra deliberării, constituie o garanție a independenței membrilor Consistoriului la darea hotărîrii. Se asigură mai întîi, în chipul acesta, posibilitatea ca la darea hotărîrii, completul să poată judeca și chibzui în liniște, neturburat de nimeni, asupra tuturor datelor rezultînd din dezbateri, pentru a găsi soluția justă. Se asigură apoi izolarea completului de orice intervenții din afara lui, care să-l influențeze, lăsîndu-i-se posibilitatea deplină de a hotărî cît mai obiectiv și numai în funcție de ceea ce îi dictează convingerea lui liberă și conștiința. În

sfârșit, se asigură judecătorilor certitudinea că numai concluzia dezbaterilor lor va fi cunoscută, nu și diferitele păreri exprimate de fiecare în parte în cursul deliberării, păreri care trebuie să rămână secrete.

În ce privește obiectul deliberării, acesta e determinat atât de actul de trimitere în judecată, cât și de concluziile puse de acuzare. Pe baza actelor oferite de anchetă, de instrucția orală făcută de instanța însăși și de actele ce eventual au fost prezentate de părți în ședință, Consistoriul trebuie să se pronunțe dacă pârîtul s-a făcut vinovat sau nu de faptele de care este acuzat, împrejurările în care au fost săvîrșite acele abateri disciplinare, dacă aceste fapte întrunesc sau nu elementele constitutive ale unei infracțiuni, dacă și pentru ce este cazul a se aplica circumstanțe atenuante și agravante, și în fine, sancțiunea ce urmează a i se aplica.

Completul trebuie să dea deci în hotărîre răspunsuri precise și bine motivate, atât în fapt cât și în drept, dacă concluziile acuzării sînt sau nu juste, împrejurare din care rezultă și posibilitatea pentru instanță de a respinge unele fapte, de a recunoaște pe altele, sau de a aprecia și califica faptele altfel decît în concluziunile puse de acuzare. În orice caz, instanța este îndatorată să se pronunțe, afirmativ sau negativ, asupra tuturor faptelor incriminate, arătate prin actul de punere sub acuzare. Dacă atunci cînd hotărăște, instanța dă un răspuns vag sau neprecis cu privire la vinovăția pârîtului, sau dacă anumite fapte imputate nu sînt considerate nici ca dovedite dar nici nu sînt respinse, instanța se abate de la dispozițiunile procedurale, săvîrșind o omisiune esențială.

Într-o cauză dată, nu pot exista decît două soluții posibile și anume: ori sînt dovedite acuzațiunile și deci pârîtul este vinovat și urmează să fie condamnat ca atare, ori acuzațiunile nu sînt dovedite și atunci pârîtul nu este vinovat și în consecință urmează să fie achitat. Urmarea logică a celor mai sus arătate este că nu poate fi menținut în stare de acuzare un învinuit după ce s-a dat hotărîrea, în cazul cînd nu există suficiente probe de vinovăție. O altă urmare este aceea că instanța nu poate dispune încetarea urmăririi înainte de închiderea dezbaterilor, fără să dea o hotărîre fie de condamnare, fie de achitare, și aceasta, cu atât mai mult cu cît este o obligație expresă a articolului 116 din Regulamentul de procedură al instanțelor disciplinare bisericești, care prevede că «în decursul procesului nu se poate opri» — urmărirea începută — «ci rămîne să se pronunțe judecata».

Cînd i se aduc pârîtului mai multe acuzațiuni, iar instanța stabilește ca dovedite numai o parte din ele, trebuie să se arate precis în hotărîre, pentru care fapte este achitat și care fapte au determinat condamnarea lui.

Dacă pârîtul este condamnat pentru mai multe infracțiuni, sentința trebuie să arate în mod precis pedepsele prevăzute în regulament și sfintele canoane pentru fiecare infracțiune în parte, fixîndu-se ca pedeapsă definitivă pedeapsa cea mai mare dintre ele, cu circumstanțe agravante pentru cumulul de infracțiuni.

În cazul în care instanța găsește potrivit să aplice o pedeapsă sub limita prevăzută de dispozițiunile legale, ea trebuie să motiveze în hotărîre rațiunile acestei scăderi sau micșorări a pedepsei.

Hotărîrile se dau cu unanimitate în cazurile de caterisire și cu majoritate în toate celelalte cazuri. Judecătorii rămași în minoritate sînt îndatorați să-și motiveze în scris opinia lor separată, care se anexează la sentință, fără să se citească în ședință atunci cînd se dă pronunțarea. Această

opinie separată nu schimbă nimic din caracterul hotărîrii. Ea are însemnătate în primul rînd pentru judecătorul însuși, rămas în minoritate, întrucît acesta este îndatorat să semneze o hotărîre în dezacord cu convingerea lui. Are însemnătate apoi pentru Chiriarhul care urmează să aprobe hotărîrea și care, în cazul cînd găsește în această opinie separată motive întemeiate pentru a nu aproba hotărîrea, poate dispune rejudecarea cauzei. În fine, are însemnătate pentru instanța superioară de casare, căreia îi poate fi eventual deferită cauza pe cale de recurs sau de revizuire.

În conformitate cu dispozițiunile art. 174 din Regulamentul de procedură al instanțelor disciplinare bisericești, hotărîrea se pronunță imediat, sau cel mai tîrziu la trei zile de la încheierea dezbaterilor, în ședință, și de către Președinte. La pronunțare se citește numai dispozitivul hotărîrii.

După redactarea hotărîrii în întregime, aceasta se înaintează Chiriarhului, spre aprobare sau respingere motivată, în cel mult 10 zile de la pronunțarea ei. În cazul în care Chiriarhul a respins-o, cauza se trimite pentru rejudecare aceluiași consistoriu.

În ceea ce privește redactarea hotărîrii, art. 180 din regulamentul de procedură dispune amănunțit care trebuie să fie elementele componente, absolut obligatorii. Astfel, în primul rînd trebuie arătat numele și pronumele membrilor Consistoriului. E necesar aceasta pentru a se putea cunoaște dacă completul întrunește condițiunile prevăzute de art. 60 din Regulamentul de procedură și dacă membrii completului nu sînt în vreuna din situațiile prevăzute de art. 187 și 188 din Statutul Bisericii Ortodoxe Romîne, știut fiind că, greșita compunere a instanței de judecată duce la nulitatea hotărîrii.

Dispozițiunile de la punctul «b» al aceluiași articol, impun obligația precizării numelui și pronumelui precum și a domiciliului părților, elemente care sînt necesare la identificarea exactă a părților și la controlul instanței superioare cu privire la îndeplinirea formelor procedurale, prevăzute de regulament, pentru citare și comunicarea actelor de procedură. Același alineat prevede obligația de a se stabili prin hotărîre calitatea părților în cauza respectivă, cît și în numele apărătorilor. Din practica judiciară se constată că majoritatea instanțelor de fond, fie că omit să arate calitatea părților, fie că o stabilesc eronat. Faptul produce, fără îndoială, greutăți în munca de control judiciar a Consistoriului Central Bisericesc, dînd naștere la discuții în contradictoriu și debateri inutile.

În ceea ce privește obiectul cererii și apărării pe scurt, ca element component al hotărîrii, prevăzut de art. 180 pct. «c» cît și «cuprinsul pe scurt al actelor ce părțile au înfățișat, spre a-și susține fiecare cererea» de la punct «d» al aceluiași articol n-avem a arăta în plus decît că, instanța disciplinară bisericească are obligația să rezume cît mai succint și exact cererile și susținerile reclamantului, acuzării și pîrîtului, precum și cuprinsul actelor de care se folosesc aceștia.

Art. 180, pct. «e» obligă instanța să arate dacă acuzarea a pus concluziuni, cît și considerentele de fapt și de drept ale acestor concluziuni. După aceasta, urmînd într-o succesiune logică desfășurarea dezbaterilor și motivele care duc la luarea hotărîrii, articolul sus indicat la punctul «f» și «g», impune obligația de a se insera în hotărîre punctele de fapt și de drept stabilite și reținute de către consistoriu în ceea ce privește litigiul respectiv, precum și considerentele și probele pe baza cărora instanța și-a făcut con-

vingerea și motivele pentru care unele dintre fapte și probe au fost reținute, iar altele înlăturate.

Dispozitivul prevăzut de punctul «h» al articolului 180, este efectiv hotărîrea instanței prin care se precizează în drept calificarea faptelor săvârșite de pîrît și pedeapsa aplicată consecutiv acestor fapte.

Hotărîrea trebuie datată și semnată de toți membrii consistoriului și grefierului respectiv.

RĂSPUNSURI LA ÎNTREBĂRILE CITITORILOR

- Cînd poate revoca Chiriarhul locul o suspendare din serviciu hotărîtă în condițiunile art. 74 din Regulamentul de Procedură a instanțelor disciplinare bisericești?

- Poate Chiriarhul să aplice suspendarea și după trimiterea în judecată?

Măsura suspendării din serviciu luată în condițiunile art. 74 din Regulamentul de Procedură, este un act administrativ al Chiriarhului, asupra căruia acesta revine și înainte de rămînerea hotărîrii de condamnare definitivă, numai într-una din situațiile următoare:

a) După judecarea cauzei de către instanța de fond: dacă aceasta a reținut împotriva clericului, suspendat cu ocazia anchetării sau trimiterii în judecată, fapte calificate ca mai puțin grave și care nu sînt de natură să turbure grav viața religioasă a obștei credincioșilor;

b) Dacă s-a aplicat de către instanța de fond o pedeapsă mai mică decît transferarea;

c) Sau dacă cel în cauză a fost achitat de instanță.

Clericii judecați de către instanțele disciplinare bisericești de fond și condamnați la una din pedepsele următoare: pierderea pentru totdeauna a dreptului de a fi ridicat la un grad ierarhic superior sau administrativ, depunerea din treaptă, caterisirea sau destituirea, dacă n-au fost suspendați în prealabil în condițiunile art. 74 al. 1 din Regulamentul de Procedură, trebuie suspendați din serviciu în momentul în care sentința instanței de fond se aprobă de către Chiriarh.

- În ce condiții se poate cere și obține revizuirea hotărîrilor disciplinare pronunțate de instanțele de judecată ale Bisericii Ortodoxe Romîne?

Revizuirea sentințelor pronunțate de instanțele disciplinare bisericești este posibilă și este reglementată de dispozițiunile art. 240-242 din Regulamentul de Procedură al instanțelor disciplinare și de judecată ale Bisericii Ortodoxe Romîne.

Clericul condamnat la o pedeapsă disciplinară poate cere revizuirea în următoarele condițiuni:

a) Hotărîrea de condamnare să fie definitivă și investită cu formula executorie;

b) Pedeapsa pronunțată să fie una dintre cele prevăzute de art. 4 lit. B punctul «c» și «d» din Regulamentul de Procedură — respectiv depunerea din treaptă sau caterisirea — precum și afurisenia;

c) Cererea să fie motivată și întemeiată pe acte, care n-au fost cunoscute de instanță, cu ocazia judecării, pentru că apărarea nu s-a putut servi de ele, fie din motivul că nu le-a putut procura din cauză de forță majoră, fie că i-au dispărut sau, pe împrejurarea că partea adversă s-a folosit de martori mincinoși, pedepsiți ca atare printr-o hotărîre definitivă a instanțelor respective civile.

Cel îndreptățit la o revizuire în forma și condițiunile arătate mai sus, poate s-o ceară în scris I.P.S. Patriarh, ca Președinte al Sfântului Sinod, anexînd și actele pe care se sprijină.

Dacă cererea de revizuire este motivată, însoțită de actele pe care se întemeiază și întrunește formal condițiunile de admisibilitate prevăzute de Regulamentul de Procedură, I.P.S. Patriarh investeste Consistoriul Central Bisericesc cu judecarea în fond a revizuirii, dispunînd suspendarea provizorie a deciziei de condamnare, dacă nu s-a executat încă.

Consistoriul Central Bisericesc judecă cererea de revizuire în conformitate cu regulile de procedură obișnuite, prevăzute de Regulamentul de procedură al instanțelor disciplinare bisericești, ascultînd atît părțile cît și pe acuzator.

Instanța soluționează o asemenea cerere numai în urma unei examinări atente a motivelor și probelor invocate de clericul pedepsit, pentru a-și face convingerea dacă într-adevăr:

a) Actele noi ce se depun sînt de natură să stabilească în mod neîndoios inexistența faptului sau nevinovăția solicitatorului;

b) Actele produse ulterior i-au fost sustrate cu intențiunea de a nu se putea folosi de ele;

c) Neprocurarea la timp a acelor acte se datorește unei cauze de forță majoră;

d) Sau dacă unul sau mai mulți martori, care au depus împotriva acestuia, au fost condamnați definitiv pentru mărturie mincinoasă săvîrșită chiar în acel proces.

Consistoriul central bisericesc, dacă găsește astfel că cererea de revizuire este întemeiată, casează deciziunea de condamnare și trimite cauza pentru rejudecare la un alt Consistoriu eparhial decît acela care l-a judecat și condamnat inițial prin sentința casată.

- Poate să fie transferat sau numit un preot la o parohie de categorie superioară aceeaia la care îi dau dreptul studiile sale?

- În caz afirmativ și, dacă o asemenea parohie are două sau mai multe posturi se pot împărți sectoarele de enorie în mod neegal, pentru ca preoților de categorie superioară să li se atribue sectoare mai mari?

În conformitate cu dispozițiunile art. 45 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Romîne, parohiile sînt împărțite în 3 categorii.

La parohiile de categ. I, fie că acestea sînt urbane sau rurale, potrivit dispozițiunilor art. 35 din Regulamentul pentru numirea și transferarea clericului, nu pot fi promovați preoții și diaconii care n-au obținut absolvența unei Academii Teologice, sau licența în Teologie, oricare ar fi calificativul

obținut la examenele de definitivare, promovare sau inspecțiuni administrative ulterioare.

La parohiile de categoria doua pot fi promovați preoții care nu au titlu academic, dacă au obținut calificativul corespunzător la examenul de definitivare, promovare sau la inspecțiuni administrative.

Nesocolirea dispozițiilor susarătate, poate fi atacată de cei interesați în condițiunile art. 51 din Regulamentul de numiri și transferări.

În ceea ce privește cea de a doua întrebare, în conformitate cu dispozițiunile art. 50 din Statutul de organizare și funcționare a Bisericii Ortodoxe Române, la parohiile cu mai mulți preoți slujitori, sectoarele trebuie să fie pe cât posibil egale, întrucât aceștia sînt egali în drepturile și datoriile lor harismatice, didactice și de conducere spirituală.

Cele de mai sus sînt cu atît mai valabile cu cît discriminarea categoriilor se face în funcție de parohii, nu de sectoare și pe alte criterii decît acela exclusiv al numărului credincioșilor.

Cum se audiază martorii, care nu pot face deplasarea la Consistorii din cauză de boală, sau altă împiedicare de forță majoră?

Art. 168 din Regulamentul de procedură al instanțelor disciplinare bisericești, prevede dreptul pentru Consistorii de a încuviința audierea martorilor, care nu pot veni la ședință din cauză de boală sau altă împiedicare de forță majoră, printr-un cleric din localitatea unde domiciliază aceștia.

Încuviințarea de audiere a martorilor în condițiunile aliniatului precedent se pronunță de Consistorii motivat, prin încheierea ședinței respective, la cererea părții care a propus martorul în cauză și pe baza dovezilor din care să-și poată face convingerea că într-adevăr martorul nu se poate prezenta în fața instanței.

Prin aceeași încheiere de încuviințare, Consistoriile sînt obligate să desemneze și clericul căruia i se dă delegația de audiere.

Citarea și audierea martorilor se face de către preotul delegat cu respectarea dispozițiilor procedurale prevăzute de regulamentul instanțelor disciplinare bisericești.

Din cele arătate mai sus rezultă că măsura audierii martorilor printr-un cleric delegat, este cu totul excepțională în procedura noastră, că instanțele disciplinare bisericești nu sînt îndreptățite s-o încuviințeze decît motivat, pe un caz de împiedicare obiectivă sau de forță majoră și, în fine, că n-o pot extinde la toți martorii atîta timp cît, principial, obligația să facă instrucția orală a cauzelor disciplinare bisericești, revine Consistoriilor.

În sensul celor de mai sus cităm hotărîrea Sfîntului Sinod plenar, luată în ședința sa din 7 iunie 1954, cu ocazia soluționării recursului din dosarul nr. 3128/954.

Care este procedura cercetării înscrierii în fals la instanțele disciplinare bisericești, împotriva rapoartelor de inspecțiuni și proceselor verbale ale organelor administrative bisericești, pe baza cărora au fost sesizate?

Dacă vreun cleric, supus jurisdicției instanțelor disciplinare bisericești și trimis în judecata unei asemenea instanțe, în condițiunile art. 68, al. b din Regulamentul de Procedură, se înscrie în fals împotriva rapoartelor de

inspecție sau proceselor verbale ale organelor administrative bisericești pe baza cărora a fost sesizat Consistoriul, indicînd autorul sau complicele falsului, instanța procedează astfel:

a) Dresează un proces-verbal asupra stării materiale a actului care se pretinde că este fals, cu mențiunea dacă conține ștersături, adăugiri și îndreptări;

b) Președintele semnează actul spre neschimbare, împreună cu greșierul și părțile, și-l încredințează greșiei pentru conservare;

c) Suspendă judecata pricinei, și

d) Trimite dosarul împreună cu actul defăimat Eparhiei, pentru anchetarea falsului.

După cercetare, dacă a fost dovedit falsul și autorul lui, Eparhia sesizează Procurătura, luînd totodată și măsura îndepărtării din administrație a celui vinovat.

După aceasta, se restituie Consistoriului Eparhial dosarul pentru a judeca, în funcție de noua situație creată, cu sau fără actul incriminat, cauza în care s-a produs înscrierea în fals.

Dacă falsul n-a fost dovedit, clericul care l-a reclamat va suporta, chiar prin hotărîrea de achitare a pîrîtului, sancțiunile prevăzute de art. 82 din Regulamentul de procedură al instanțelor disciplinare bisericești, în care se dispune că învinuirile nedovedite cu martori și informatori sau cu acte scrise și autentice cad asupra reclamantului.

Consiliul Eparhial are calitatea să anuleze hotărîrile Consiliilor Parohiale?

Fără discuție că are această calitate, pentru că în conformitate cu dispozițiunile art. 123, aliniatele «n» și «r» din Regulamentul pentru funcționarea organelor deliberative, Consiliul Eparhial verifică, aprobă, respinge sau modifică hotărîrile organelor parohiale, fie din oficiu, fie ca instanță de apel în contestațiile declarate împotriva acestor hotărîri.

Hotărîrile pe care le ia însă Consiliul Eparhial trebuie să fie motivate în fapt și în conformitate cu legile Statului, cu Statutul, Regulamentul și hotărîrile Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne.

Care este regimul actual al bunurilor bisericești și al răspunderilor ce revin clericilor și funcționarilor care le administrează?

Pentru a răspunde la această întrebare, este neapărat necesar să facem în prealabil o scurtă trecere în revistă a dispozițiilor normative, astăzi în vigoare, în legătură atît cu situația bunurilor Bisericii Ortodoxe Romîne, cît și cu răspunderile ce revin organelor administrative și funcționarilor respectivi în administrarea acestor bunuri.

Primele norme obligatorii pentru toate cultele religioase date în această materie, sub imperiul noii așezări constituționale, le găsim în Decizia Ministerului Cultelor cu nr. 17.302 publicată în Monitorul Oficial nr. 112, partea I-a, din 17 mai 1948.

La art. 1 al Deciziei sus arătate se prevede că «preoții parohi de la toate parohiile de pe întreg teritoriul Republicii Populare Romîne, ai tuturor cultelor, se numesc gestionari, însărcinați cu conservarea bunurilor publice mobile și imobile, aflate în păstrarea lor», pentru ca, mai departe, prin dispozițiile art. 2 să se precizeze obligațiunile și răspunderile acestora astfel:

«Toți gestionarii au obligațiunea de a lua măsurile ce le vor socoti necesare, pentru păstrarea bunurilor încredințate, spre a nu fi sustrase, distruse sau schimbate, revenindu-le obligațiunile conform Legii contabilității publice și Legii patrimoniului public».

Decizia Ministerului Cultelor cu nr. 17.302/948 a constituit numai un început în reglementarea actualului regim al bunurilor bisericesti în general și ale Bisericii Ortodoxe Române în special, care a continuat prin dispozițiunile înscrise în capitolele respective din Legea pentru regimul general al cultelor religioase, publicată în Monitorul Oficial nr. 178, partea I-a, din 4 august 1948, și în Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, aprobat cu Decretul Prezidiului Marii Adunări Naționale cu nr. 233 din 23 februarie 1949.

Dispozițiunile Legii Cultelor și Statutului Bisericii Ortodoxe Române, au fost dezvoltate apoi, în legătură cu această materie, de către Regulamentul pentru administrarea averilor bisericesti, aprobat de Ministerul Cultelor cu Decizia nr. 32.234 din 29 septembrie 1950.

Acest regulament, sub capitolul «Responsabilități» și anume prin dispozițiunile art. 61, 62, 63 și 64 stabilește normele care reglementează răspunderea disciplinară civilă și penală a membrilor organelor pentru administrarea averilor bisericesti, administratorilor, gestionarilor și organelor de control pentru pagubele pricinuite acestor averi prin rea credință, neglijență și nepricepere.

Pentru sancționarea disciplinară a clericilor care s-au făcut vinovați de administrarea incorectă a bunurilor bisericesti, însușirea sau întrebuițarea lor în alte scopuri, Regulamentul de procedură al instanțelor bisericesti dispune atât de prevederea specială a art. 3, punctul «t», cât și de ale art. 29 în ipoteza în care infracțiunile enumerate în acest articol limitativ au fost săvârșite împotriva patrimoniului Bisericii.

Revenind la dispozițiunile art. 61, alineatul 2 din Regulamentul pentru administrarea averilor bisericesti, întâlnim și aci consfințit principiul că «răspunderea civilă nu exclude răspunderea penală», asupra acesteia din urmă înțelegînd să ne oprim în cele ce urmează.

Prin efectul prevederilor art. 183, punctul 3 bis din Codul Penal, astfel cum a fost modificat cu Decretul nr. 192, publicat în Buletinul Oficial nr. 67 din 5 august 1950, bunurile cultelor religioase constituie ceea ce legea penală numește «avut obștesc».

Pentru edificare socotim util să reproducem în întregime textul art. 183, pct. 3 bis din Codul Penal, în actuala sa redactare:

«Ori de câte ori legea penală întrebuițează expresiunile avut obștesc, unitate sau organizațiune obștească, sau altele ce conțin termenul «obștesc», aceasta se referă la tot ceea ce interesează organele centrale sau locale ale puterii sau administrației de Stat, instituțiile, întreprinderile sau organizațiunile economice ale Statului, societățile la care Statul are participațiune sub orice formă, organizațiile cooperatiste de orice fel, organizațiile de masă sau asociațiile ori instituțiile cu caracter social sau profesional și în genere la tot ce interesează colectivitatea, în total sau în parte și promovarea intereselor ei în cadrul ordinii de drept statornică de Statul de democrație populară».

Ca urmare la accețiunea dată de legiuitor termenului «obștesc» în forma în care este definit de textul art. 183, pct. 4, al. 1 după care, funcționar este oricine «exercită permanent sau temporar, cu orice titlu, indiferent

dacă și cum a fost investit, o funcțiune sau însărcinare de orice natură în serviciul vreuneia dintre unitățile sau organizațiile obștești».

În aliniatul următor, și ca o precizare în plus, se stabilește că și preoții au această calitate.

Din cele expuse pînă acum rezultă destul de clar, credem, că bunurile bisericesti sînt considerate de legea penală bunuri obștești și că salariații Bisericii, inclusiv clericii, sînt «funcționari» în sensul prevederilor Codului penal.

Aceasta fiind situația putem conchide că, orice infracțiune săvîrșită de preoții sau funcționarii instituțiilor bisericesti împotriva bunurilor Bisericii, este calificată și pedepsită de Codul Penal ca o infracțiune săvîrșită de un funcționar împotriva unor «bunuri obștești».

Cum poate fi reabilitat un preot condamnat de Consistoriu în anul 1951, cu oprirea de a săvîrși lucrările sfinte pe timp de trei luni?

Sfîntul Sinod a luat hotărîrea, în ședința sa din 8 iunie 1953 și în urma referatului de la temeiul nr. 4.737/1953, să radieze definitiv toate pedepsele pronunțate de Chiriarii și Consistoriile Disciplinare Bisericești, prevăzute de art. 4, al. A, literele a-e inclusiv, art. 50, literele a-e inclusiv, și art. 245, literele a-f inclusiv din Regulamentul de procedură al instanțelor disciplinare bisericesti, cu condiția ca la 6 iunie 1953, pedepsele să fi fost definitive și executate de clericii de mir și monahii în cauză.

Prin efectul acestei hotărîri a Sf. Sinod, pedeapsa preotului condamnat în anul 1951 cu oprirea de a săvîrși lucrările sfinte pe timp de trei luni, întrunind condițiunile arătate în aliniatul precedent, a fost radiată definitiv din cazierul său și, în consecință, orice altă cerere de reabilitare rămîne fără obiect.

În ce condițiuni poate să fie transferat un cleric și cum se poate ataca o transferare ilegală?

Transferarea clericilor se poate face:

a) La cererea formală a celui în cauză și în condițiunile prevăzute de Regulamentul pentru numirea și transferarea clericului;

b) Disciplinar, pe baza unei sentințe definitive și executorii a instanțelor de judecată bisericesti;

c) Din oficiu, fie în condițiunile art. 50 din Regulamentul pentru numirea și transferarea clericului, fie în conformitate cu Deciziunea Sf. Sinod pentru complectarea salariilor preoților parohi și împreună-slujitori din veniturile parohiilor, comunicată cu circulara nr. 22.562/1950.

Împotriva oricăror hotărîri de transferare, cu excepția acelor pentru interese superioare bisericesti, date în alte condițiuni decît cele de mai sus, îi rămîn celui dăunat căile de atac următoare:

1. Să se adreseze Chiriarhului respectiv cu cerere motivată, în termen de 15 zile de la data primirii comunicării de transferare, și să solicite anularea hotărîrii socotită nelegală.

2. În cazul în care cererea menționată la aliniatul precedent a fost respinsă de Chiriarh, să facă apel la Consiliul Național Bisericesc în condițiunile art. 51 din Regulamentul pentru numirea și transferarea clericului, în termen de 15 zile de la primirea răspunsului de respingere.

Apelul se adresează I.P.S. Patriarh ca Președinte al Consiliului Național Bisericesc și suspendă executarea hotărîrii de transferare pînă la soluționarea ei.

Se menționează că, împotriva transferărilor pentru interese superioare bisericesti, care sînt cu totul excepționale, nu se poate face apel la Consiliul Național Bisericesc, rezolvarea oricăror întîmpinări în astfel de cazuri revenind numai organelor puterii de Stat.

Care sînt mijloacele pentru realizarea taxelor benevole de cult de către parohii?

Taxele benevole de cult în favoarea parohiei, prevăzute de art. 53, lit. g din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Romîne, precum și produsul pangarului, deși constituiesc surse pentru alimentarea capitolului de venituri din bugetul parohiei și trebuie realizate, totuși dat fiind caracterul benevol al acestor contribuțiuni bisericesti, nu se pot refuza serviciile religioase ca mijloc constrîngător în scopul perceperii acestor venituri.

În acest sens s-a pronunțat Consistoriul Central Bisericesc prin Decizia nr. 12 din 29 iulie 1954, din care reproducem următoarele:

«Deliberînd asupra acțiunii disciplinare deschisă contra preotului I. M. P. de la parohia S, raionul D., regiunea B..., Consistoriul Central Bisericesc constată...» faptul că preotul I.M.P. ca și parohul său I.P., a condiționat săvîrșirea serviciilor religioase, unora dintre enoriași, de achitarea în prealabil a contribuțiilor în folosul parohiei și că a impus cumpărarea unei anumite cantități de lumînări de la pangarul bisericii, de fiecare enoriaș.

«Incadrînd acest... fapt în considerațiunile corespunzătoare de doctrină și de drept, se stabilește că:

1. «Prin caracterul său, exercițiul atribuției sau funcției harismatice a preoției este condiționat de credința și pietatea credincioșilor, iar nu de compensațiile materiale din partea lor (Mt. X, 8). Pentru acest motiv, Statutul de Organizare al Bisericii Ortodoxe Romîne, în art. 53, lit. g, califică drept «benevole» taxele de cult în favoarea parohiei», ele trebuind să fie contribuțiuni liber consimțite, ca «obligațiuni spirituale» și «datorii sfinte», cum le considera Sf. Ioan Gură de Aur (Omil. IX, 4, asupra Epistolei către Filipeni);

2. «Potrivit articolului din Statutul de Organizare a Bisericii Ortodoxe Romîne citat în aliniatul precedent, aceste contribuțiuni sînt totuși prezumate ca surse de alimentare a unui articol special din capitolul de venituri al bugetului parohiei și, ca atare, realizarea lor implică activitatea și responsabilitatea gospodărească a membrilor Consiliului Parohial, din care fac parte de drept și preoții parohiei (art. 60, al. 3 din Statut). Acest aspect al situației se găsește demonstrat de ordinul Protoieriei D., nr... din... 1952, prin care preoții parohiei S. au fost pedepsiți cu suspendarea de la oficierea oricărui serviciu religios, pentru că parohia se găsea în întîrziere cu debitele față de Protoierie și de Sf. Episcopie;

3. «Metoda constrîngerii credincioșilor pentru obținerea acestor contribuțiuni este însă absolut incompatibilă cu caracterul lor amintit mai sus, singurul mijloc de folosit în acest scop nefiind decît puterea și arta de persuasiune a preoților și colaboratorilor lor, pentru ca credincioșii să ajungă a considera vărsarea contribuțiilor lor bisericesti nu ca biruri, ci ca împlinirea unor îndatoriri de onoare;

4. «Astfel fiind, refuzarea serviciilor religioase pînă ce enoriașii respectivi își achită «taxele benevole de cult în favoarea parohiei», precum și impunerea cumpărării unei cantități determinate de lumînări de la pangarul bisericii, constituie o abatere, ce se asimilează celei prevăzute în partea doua a alineatului de la litera b, art. 2 din Regulamentul de procedură al instanțelor disciplinare și de judecată ale Bisericii Ortodoxe Romîne».

Deși... «în săvîrșirea acestei abateri preoții din parohia S. și în speță recurentul I.M.P. nu au fost conduși de interese materiale personale și deci cu caracter de exploatare...», totuși «de fapt prin procedeul întrebuițat au dovedit o deficiență de înțelegere cu privire la rolul lor și o lipsă de tact pastoral, întrebuițînd o metodă ce se încadrează prin analogie în abaterea prevăzută la art. 2, lit. b (impunerea cu sila a plății serviciilor religioase) din Regulamentul de Procedură și pedepsită de art. 23 cu canonicarea la mînăstire sau Episcopie, pînă la o lună».

Pr. VASILE ȘTEFAN
Inspector General Bisericesc

R E C E N Z I I

UN INDREPTAR DUHOVNICESC

† SEBASTIAN, MITROPOLITUL MOLDOVEI ȘI SUCEVEI: «OSTENELI CHIRIARHALE», vol. I (XII+465 pagini în 8°). Editura Centrului Mitropolitan Iași (Tipografia din Mănăstirea Neamțu), 1954.

Cu câteva zile înainte de împlinirea patriarhalei vârste de 70 de ani, în al 47-lea an de neîntreruptă slujire la Altarul lui Hristos și după patru ani și jumătate de înțeleaptă și rodnică arhipăstorire a treburilor bisericești din Arhiepiscopia Iașilor și din cuprinsul Mitropoliei Moldovei și Sucevei, I.P.S. Sebastian Rusan îmbogățește scrișul teologic românesc cu volumul întâi din lucrarea intitulată, după conținut, «Osteneli Chiriarhale». Cartea cuprinde o culegere din cuvântările, discursurile, pastora-
lele, povățuirile și îndemnurile pe care vrednicul Ierarh le-a semănat, cu neobosită
rîvnă pastorală și misionară, în largul cîmp al vieții noastre duhovnicești și sociale.

Gîndurile înalte, sentimentele nobile, sfaturile clarvăzătoare și îndrumările prac-
tice, ca și exemplul personal, care se desprind din paginile cărții, sînt deosebit de gră-
itoare. În toate, cititorul simte căldura credinței ortodoxe, iubirea de oameni și do-
rința arzătoare de mai bine. I.P.S. Sebastian este, precum se știe, fiu de plugar,
născut și crescut în mijlocul unei cuminți și harnice familii țărănești, iar activitatea
sa stă în permanentă legătură cu năzuințele sociale ale poporului muncitor de la sate
și orașe. În concepția și fapta I.P.S. Sale, se oglindește așa dar înțelepciunea din bă-
trîni, caracteristică Ierarhilor ridicați din poporul de jos și dragostea curată de Pa-
trie, menită să facă din păstorul de suflete nu numai un păstrător al bunelor datini
strămoșești, ci și un luptător pentru democrație și progres, un om al timpurilor noi.

Dar paginile primului volum din «Osteneli Chiriarhale» oglesc, în egală mă-
sură, și bogata experiență pastorală, misionară și administrativ-bisericească a auto-
rului, din răstimpul unei jumătăți de veac de stăruitoare și demnă slujire a Bisericii
și Patriei. Incepînd modest într-un sat pierdut între crestele munților Apuseni și ur-
cînd pînă la scaunul mitropolitan de la Iași, drumul bogatei slujiri a preotului și pro-
topopului, devenit apoi Episcop, Arhiepiscop și Mitropolit, s-a încărcat, pe fiecare
• treaptă de urcuș, cu tot mai multă cinste și încercată iscusință de conducător biseri-
cesc. Paginile cărții ne încredințează că, pe tot acest drum, I.P.S. Sebastian, după
cuvîntul Sf. Apostol Pavel, «lupta cea bună s-a luptat, credința a păzit» (II Tim. IV,
7). De aceea, privind înapoi «peste cîmpul de luptă cu furibundele valuri ale vieții»,
I.P.S. Sa poate spune, cu Apostolul Neamurilor: «Prin darul lui Dumnezeu sînt ceea
ce sînt; și darul ce mi-a fost hărăzit n-a fost în zadar, ba am muncit mai mult decît
toți» (I Cor. XV, 10).

Cuprinsul cărții, frumos ilustrat, se împarte în trei mari capitole. Primul capi-
tol, intitulat, în grai paulin: «Economia harului» (pp. 3-121), este alcătuit din nouă
cuvîntări ocazionale, rostite de autor între anii 1950-1953, în următoarele momente
sărbătorești din istoria contemporană a Bisericii moldovene: la alegerea și instalarea
sa ca Arhiepiscop al Iașilor și Mitropolit al Moldovei și Sucevei; la cea dintîi confe-
rință administrativă cu conducătorii de unități bisericești în subordine; la instalarea
P.S. Chesarie Păunescu, ca Episcop al Dunării de Jos; la tunderea în monahism și

apoi la primirea vizitei P.S. Andrei Moldovanu, Episcopul românilor ortodocși din America; cu prilejul vizitei I.P.S. Patriarh Justinian în catedrala mitropolitană din Iași și apoi la cea de a cincea aniversare a înscăunării I.P.S. Sale la cîrma supremă a treburilor noastre bisericești; la deschiderea lucrărilor Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Iașilor pe anul 1953.

Capitolul următor este intitulat «In apărarea păcii» (p. 123-241). Sînt adunate aci șase discursuri rostite de inimosul Ierarh de la Iași la Congresul Păcii din R.P.R., în ziua de 10 septembrie 1950; la cel de al II-lea Congres Mondial al Partizanilor Păcii de la Varșovia; în fața conducătorilor cultelor din R.P.R., la 19.XII.1950; la Conferința interconfesională de la Moscova, în mai 1952; în Catedrala Mitropolitană din Iași, după înapoierea de la Conferința tuturor cultelor și asociațiilor religioase din U.R.S.S.; în fața protopopilor din Arhiepiscopia Iașilor, la conferința din 23 sept. 1952. Acest capitol cuprinde, de asemenea, și o descriere a impresiilor de la Congresul Mondial al Partizanilor Păcii de la Varșovia, precum și o frumoasă prezentare a vieții și activității Prea Fericitului Patriarh Justinian, ca «Indrumător al strădaniei Bisericii Ortodoxe Romîne în slujba Păcii».

În capitolul al treilea, care-și trage titlul din I Tim. IV, 6: «Stăruiește în învățătură» » (pp. 243-458), sînt înmănușiate pastoralele date de I.P.S. Sebastian cu prilejul sîntelor sărbători ale Nașterii și Învierii Domnului, de la Crăciunul anului 1947, pînă la Paștile anului 1954, precum și unsprezece cuvîntări, povățuiri, îndemnuri și îndrumări în legătură cu îndatoririle pastorale, misionare, sociale și gospodărești ale preoților, monahilor, credincioșilor. Dintre acestea, trei exprimă bucuria reîntregirii Bisericii strămoșești și cuprind sfaturi pentru preoții reveniți la credința și pravila ortodoxă; patru sînt închinare antrenării clerului în opera de colaborare cu autoritățile locale ale puterii de stat, în vederea îndeplinirii la timp și în bune condiții a muncilor agricole și a planurilor economice și gospodărești; trei se ocupă de orientarea slujitorilor bisericești asupra principalelor lor îndatoriri sacerdotale și cetățenești, iar una despre îngrijirea cimitirelor.

După cum se vede, cuprinsul cărții constă mai ales din cuvîntări bisericești, gen literar legat — ca și predica și cateheza — de misiunea învățătoarească a sacerdotului creștin. Din citirea acestor cuvîntări, se constată însă că atcivitatea autorului îmbrățișează un cîmp foarte larg de preocupări, iar în această activitate ocupă locul cuvenit și celelalte două mari îndatoriri ale adevăratei slujiri arhieresti: sfințitoare și conducătoare.

Ca învățător al dreptei credințe, I.P.S. Sebastian propovăduiește neobosit cuvîntul Sfintei Scripturi, în tîlcuirea Sfinților Părinți, continuă cu rîvnă tradiția culturală a centrului bisericesc de la Iași și duce spre noi împliniri strădaniile cărturărești ale înaintașilor săi în scaun. Paginile cărții sînt pline de duioase evocări în această privință. «Cuprins de emoție sfîntă — spune I.P.S. Sa în cuvîntarea rostită la înscăunare —, pășesc cu sfială pe scaunul de veche și glorioasă tradiție ortodoxă a Mitropoliei Moldovei și Sucevei, scaun care, în decursul veacurilor, a fost luminat de mărețele figuri de luminați Ierarhi, care au păstorit Moldova lui Ștefan cel Mare. În fața ochilor sufletelor noastre, defilează astăzi sufletele înțelepților Vlădici ai Moldovei, ca: Teoctist..., vestit pentru cuvioșia sa; Varlaam, fiu de țăran, cel ce s-a instruit la Chiev și Moscova...; Dosoftei, făuritor de vers moldovenesc, care a tipărit cărți romînești...; Iacob Stamati, fiu de țăran din Ardeal, iscusit îndrumător al clerului și poporului; Veniamin Costachi, întemeietor de școli pentru luminarea poporului său, model de blîndețe, de binefacere, de îndeplinirea datoriei...; Iosif Naniescu, apărător al credinței și al autocefaliei Bisericii strămoșești...; Nicodim Munteanu, elev și magistrul al Academiei Teologice din Moscova, distins cărturar... Le vom urma pilda și ne vom strădui a duce la bun sfîrșit opera începută de ei» (pp. 13-14).

Cu sinceră admirație și profund devotament se referă I.P.S. Sebastian mai cu seamă la Mitropolitul dinaintea sa, despre care spune: «I.P.S. Justinian, actualul Patriarh al Bisericii Ortodoxe din Republica Populară Romînă, demn reprezentant din seria glorioșilor Mitropoliți ai Moldovei, a pășit cu demnitate pe urmele înaintașilor săi, fiind model de hărnicie și de muncă neprecupetită, în cele mai grele momente din viața iubitului nostru popor din Moldova. I.P.S. Sa a sosit în Moldova tocmai cînd, aici, se simțea mai mult lipsa unui om dinamic, muncitor, cu dragoste față de orfani, văduve, invalizi, ca și față de cei oropsiți de pe urma groaznicului război pus-tiitor, a tifosului exantematic, apoi a secetei din cei doi ani care au secerat atîtea vieți scumpe din fii neamului nostru din Moldova. A organizat și dirijat o activitate socială fără precedent, cutreerînd toată țara Moldovei, cu colaboratori distinși din cler și de la Universitatea istoricului și bătrînului Iași, ca și cu muncitorii harnici slujitori de progres, lumină și bunăstare pentru cei anonimi și lipsiți» (p. 15). De

aceea, atât la instalare, cât și în cuvântarea rostită înaintea Adunării Naționale Bisericești, cu prilejul alegerii, I.P.S. Sebastian făgăduiește solemn că va urma întru totul exemplul personal al I.P.S. și P.F. Patriarh Justinian, «demn slujitor al lui Dumnezeu și al poporului» (pp. 9, 15).

După pilda strălucită a unor atât de mari predecesori și potrivit propriilor sale convingeri și experiențe, I.P.S. Sebastian nu propovăduiește așa dar un creștinism de vorbe, ci de fapte. De aceea, I.P.S. Sa îndeamnă preoțimea să fie prezentă la datorie în sfintele biserici, dar și în mijlocul credincioșilor, spre a-i călăuzi în munca pentru propășirea Patriei și înmulțirea binelui obștesc în lume. «Statul — declară I.P.S. Sa în cuvântarea adresată conducătorilor de unități bisericești în subordine, la conferința administrativă de lucru din ziua instalării (25.III.1950) — își are legiurile ocrotitoare pentru toți. Îndeplinirea lor duce la prosperitatea întregului popor. Ori, oamenii Bisericii sînt cei mai dornici să vadă pe credincioșii lor prosperînd în felul lor de trai, în năzuința lor de a se dezvolta și cultiva. Legea progresului este aceea care guvernează în lume, și în special în acele țări unde exploatarea a fost desființată și se cimentează o orînduire socială dreaptă, așa cum este în Patria noastră, Republica Populară Romînă. Pentru îmbogățirea economiei noastre naționale, conducerea Statului a alcătuit un Plan de Stat. Îndeplinirea și depășirea acestui plan grăbesc crearea condițiilor de ușurare a traiului. Preoții, ca îndrumători ai credincioșilor în chestiuni religioase, nu trebuie să uite că au îndatorirea să-i lămurească și de însemnătatea ce o prezintă îndeplinirea și depășirea lui» (p. 51).

Tot astfel, în îndrumările pastorale și gospodărești date clerului moldovean la 3.III.1951, I.P.S. Sebastian spune: «Biserica, deși urmărește, în rîndul principal, mîntuirea sufletului de păcate — deci o problemă de ordin moral — nu rămîne străină de chestiunile legate de prosperarea vieții de toate zilele. Pe acest tărîm, Biserica, prin reprezentanții ei, cucernicii preoți, se găsește alături de reprezentanții autorizați ai puterii de Stat, care îndrumază poporul pe căile progresului și ale belșugului. Din acest motiv, socotim că preoțimea să fie pildă de felul cum răspunde la toate îndatoririle cetățenești (pp. 427-428).

Prețioase îndemnuri patriotice cuprind, de asemenea, și pastoralele trimise clerului și credincioșilor cu prilejul marilor sărbători ale Nașterii și Invierii Domnului. În Pastorală dată la Crăciunul anului 1953, I.P.S. Sa, subliniind pilda de supunere civică dovedită de dreptul Iosif și de Fecioara Maria, spune: «Oare din această comportare cetățenească, nu trebuie să luăm și noi pildă de felul cum să ne îndeplinim îndatoririle cetățenești? Cum stăpînirea statului nostru caută să împlinească binele obștesc, credincioșii sînt îndatorați să arate, în primul rînd, ascultare de stăpînire și iubire de Patrie. Să sporim munca noastră, orice îndeletnicire am avea... Impletirea muncii tuturor să fie astfel făcută, încît unul pe altul să ajute, după porunca Apostolului Neamurilor: «Nimeni să nu caute la ale sale, ci fiecare la ale aproapelui» (pp. 369-370). În Pastorală dată la Paștile anului 1954, după convenitele îndrumări religioase în legătură cu mîntuirea sufletului, urmează sfaturi practice referitoare la muncile agricole de primăvară: «Vă îndemn, cu toată stăruința, împreună cu Sf. Apostol Pavel: «Nu pregetați să faceți ce este bine» (II Tes III, 13), deoarece îl faceți pentru voi, pentru casele voastre și pentru Patria noastră. Ascultați îndrumările tehnicienilor și ale tuturor organelor cîrmuirii, semănînd la timp: «Cine păzește vîntul, nu seamănă și cine se uită după nori, nu seceră» (Eccl. XI, 4). Vă amintesc că «Cine se scoală mai de dimineață, ajunge mai departe», adică cine seamănă în mustul zăpezii are sigur nădejdea roadelor. Folosiți mașinile și uneltele agricole de la S.M.T.-uri, cu ajutorul cărora faceți lucrări mult mai bune și mai repede... Trebuie să cunoașteți, să aplicați și să răspîndiți metodele de muncă folosite de fruntașii recoltelor bogate... Respectați și ascultați pe cei ce sînt în dregătorile obștești și vă împliniți, cu toată dragostea, îndatoririle cetățenești (pp. 386-390).

Concepția creștină ortodoxă, orientată social, a I.P.S. Mitropolit Sebastian, se manifestă cu și mai multă claritate în elogiul pe care-l face Prea Fericitul Patriarh Justinian, pentru inițierea măsurilor rînduite de Sf. Sinod în scopul ridicării proțimii și monahismului la înălțimea menirii lor în viața Bisericii și Patriei. Bucurîndu-se de înfăptuirile Intîistătătorului Bisericii noastre, conducătorul Mitropoliei Moldovei și Sucevei spune, printre altele: «Rolul precumpănitor al Bisericii este să se îngrijească de innobilarea sufletului prin cultivarea virtuților creștine, ca prin mijlocirea acestora să se asigure fericirea pe pămînt și mîntuirea dincolo de moarte. Ori, credinciosul este cetățean al unei patrii pămîntești, de care este legat prin structura lui fizică, prin dragostea fierbinte de semenii lui și de locurile natale înzestrate

cu atâtea tradiții bune lăsate moștenire de generații. Progresul social se clădește pe experiența înaintașilor și unde nu a fost strădanie, acolo nu poate fi propășire și ideal. De aceea patria pămîntească leagă la sînul ei pe toți concetățenii întregii țări, ca pe fiii aceleiași mame bune și nepărtinitoare... Viața socială a credincioșilor este indisolubil legată de buna propășire a acestei patrii pămîntene. Cine nu-și iubește sincer Patria, nu este un credincios sincer al Bisericii» (pp. 94-95).

De îndatorirea creștină a slujirii binelui obștesc, în cadrul vieții sociale și de propovăduirea înflăcărată a iubirii de Patrie, se leagă și o altă latură a activității I.P.S. Mitropolit Sebastian, aceea de îndrumător al clerului și credincioșilor pe calea cultivării bunelor raporturi dintre Biserică și Stat, a colaborării slujitorilor bisericești cu regimul de democrație populară din țara noastră. Chiar de la început, din ziua instalării pe scaunul mitropolitan de la Iași, I.P.S. Sebastian pornește la drum cu următorul angajament: «Vom îndemna clerul și poporul să asculte de conducerea țării... Vom insista ca nu numai să asculte de conducerea ei, ci și să colaboreze sincer cu ea, pentru binele poporului și pentru fericirea tinerei și scumpei noastre Patrii, Republica Populară Română» (pp. 22, 25).

În conformitate cu acest nobil angajament, vrednicul Mitropolit al Moldovei și Sucevei, în îndrumările oficiale date slujitorilor bisericești din raza sa de conducere, spune răspicat: «Pentru înțelegerea tuturor problemelor legate de viața socială, preoțimea este invitată a citi și studia, în de aproape, hotărîrile date de puterea de Stat a Republicii Populare Române... în legătură cu ridicarea standardului de viață, cu sănătatea poporului, cu luminarea lui, cu lupta pentru apărarea păcii..., într-un cuvînt să fie înarmată cu toate cunoștințele ce frămîntă întregul nostru popor. Noi dorim ca preoțimea noastră să conlucreze în armonie cu deputații aleși ai Sfaturilor Populare și să răspundă cu dragoste la orice chemare pentru realizarea bunului obștesc» (pp. 431-432), sau: «Misiunea de preot nu absolvă pe nimeni de îndatoririle civile. Dimpotrivă, noi socotim că preoții, prin misiunea lor, trebuie să fie cei mai conștiincioși și devotați cetățeni ai Statului» (p. 51).

De asemenea, credincioșilor, cărora li se adresează în deosebi prin Pastorale, le spune: «Ascultați și îndepliniți sfaturile mai marilor voștri și dați, cu sufletul deschis, cele ce sînt ale Cezarului, Cezarului și cele ce sînt ale lui Dumnezeu, lui Dumnezeu» (p. 334); «Fiți ascultători față de mai marii voștri, care sînt în dregătorii, căci aceștia au răspunderea bunului mers al treburilor obștești. Iubiți-vă Patria prin ascultare și muncă, căci prin această iubire vă cîștigați și patria cerească» (p. 372); «Fiți iubitori de dreptate și dați cinstea cuvenită fiecăruia, ca și voi să vă bucurați de prețuirea semenilor voștri. În viața voastră de toate zilele, fiți oameni de omenie, căci așa se cade să fie un temător de Dumnezeu și un om de nădejde al Patriei» (p. 390).

Dar cununa strădanilor I.P.S. Sebastian în slujba Bisericii și Patriei o formează, pe bună dreptate, activitatea închinată apărării păcii, în țară și străinătate, precum și contribuția la stringerea legăturilor de prietenie dintre poporul român și celelalte popoare iubitoare de pace, în frunte cu marea noastră prietenă și vecină, Uniunea Sovietică.

Intr-adevăr, ori de cîte ori este vorba despre marea îndatorire a propovăduirii păcii și bune înțelegeri între oameni și popoare, graiul înaripat al Înaltului Ierarh răsună cu o putere deosebită, care răscolește inimile, luminează gîndurile, determină voințele, orientează atitudinile. Lupta pentru zădărnicierea planurilor învrăjbitorilor de noroadă și pentru pacea a toată lumea izvorăște din însăși esența creștinismului, care învață că toți oamenii sînt fii ai aceluiasi Părinte ceresc și cere ca toate neînțelegerile dintre ei să fie soluționate pe temeiul iubirii de aproapele, suprema virtute morală și religioasă. De aceea, chiar în ziua alegerii sale ca Mitropolit, I.P.S. Sebastian declară: «Vom îndruma clerul și pe iubiții noștri credincioși din Moldova și Suceava să se alăture uriașului front al păcii și progresului în frunte cu U.R.S.S.» (p. 9). În Iași, adresîndu-se slujitorilor bisericești din cuprinsul Mitropoliei, în ziua instalării, spune: «Alături de voi, iubiții mei fii sufletești, vom lucra fără răgaz pentru preamărirea lui Dumnezeu, pentru mîntuirea sufletească a păstoriților noștri, pentru luminarea și bunăstarea poporului din mijlocul cărui ne-am ridicat și pentru instaurarea păcii în lume, a păcii propovăduite de Domnul și Mîntuitorul nostru Iisus Hristos și practică de Biserică de două mii de ani» (p. 22). La Galați, în cuvîntarea rostită cu prilejul instalării P. S. Episcop Chesariu Păunescu, mărturisește: «Biserica Ortodoxă Română, de la întemeierea ei pînă în ziua de astăzi, prin atitudinea clerului ei, de sus pînă jos, și a poporului, e considerată drept Biserica păcii și dragostei între oameni... Astăzi, cînd din rou se atentează la pacea lumii, Biserica Ortodoxă Ro-

mînă, cu clerul și poporul ei.. s-a angajat cu tot sufletul alături de luptătorii pentru pace și împotriva ațîțătorilor la război» (pp. 32-33).

I. P. S. Mitropolit Sebastian Rusan este, precum se știe, crainicul Bisericii Ortodoxe Romîne la întrunirile Partizanilor Păcii de peste hotare. La Varșovia, în fața celui de al doilea Congres Mondial al Partizanilor Păcii, vorbind în numele Sf. Sinod, al P. F. Patriarh Justinian și al I. P. S. Sale personal, declară: «Domnul nostru Iisus Hristos, într-o fericită împrejurare, a spus Sfinților Săi Apostoli: Poruncă nouă vă dau, să vă iubiți unii pe alții. Fără această iubire, înfrățirea și buna înțelegere dintre popoarele lumii sînt cu neputință... Cei ce luptă pentru întronarea păcii în lume sînt pătrunși de această iubire, după cum cei ce vor să declanșeze un nou război nu cunosc această iubire, căci sufletul lor — dacă îl mai au — e orbit de ură și dușmănie... De la tribuna acestui istoric Congres, poftim pe toți cei care «se închină cu duhul și adevărul» să fie fideli ucenici ai Evangheliei Mîntuitorului Iisus Hristos, care, în activitatea Sa mîntuitoare din lume, însuși a propovăduit pacea, ca pe un lucru de mare preț, fără de care nu există iubire și bună înțelegere între oameni. Ce fericiți am fi dacă acest apel ar pătrunde în sufletul tuturor creștinilor și dacă toți, ca unul, s-ar pune în slujba apărării păcii și împotriva celor care urzesc un nou război. Am fi credincioși învățăturilor Mîntuitorului, care pe profitori și pe înșelători i-a alungat cu biciul din Biserică, tocmai ca să întemeieze pacea și mulțumirea în sufletele oamenilor. Chiar de aceea, locul preotului adevărat este în fruntea luptătorilor pentru pace. Cei ce binecuvintează agresiunea și uneltirile ațîțătorilor la război, nu mai sînt ucenici ai Mîntuitorului Iisus Hristos» (pp. 134,137, 138).

Tot astfel, la Conferința tuturor cultelor și asociațiilor religioase din U.R.S.S., care s-a ținut la Moscova între 9 și 12 Mai 1952 și la care a dus cuvîntul Bisericii Ortodoxe Romîne, I. P. S. Sebastian declară: «Biserica Ortodoxă Romînă se socotește ca fiind în îndeplinirea sfintei sale îndatoriri, de a contribui cu toată strădania ei la apărarea și consolidarea păcii în lume» (p. 166). Totodată, I. P. S. Sa, înfierînd pe cei ce pregătesc deslănțuirea unui nou război mondial, spune cu legitimă indignare: «Toți aceștia nu vor să vadă, nici să priceapă, că istoria, în mersul ei înainte, dă la iveală idei noi, adevăruri noi, idealuri noi, antrenînd masele de oameni ai muncii pentru înfăptuirea și apărarea lor. Negînd cu înverșunare aceste adevăruri noi, ei se îndărătnicesc a rămîne în minciună și în toate păcatele pe care le naște aceasta, slujind cu orbire lui Mamona, tatăl minciunii și al tuturor fărădelegilor. Dar nu numai că-i slujesc acestuia, ci vor să-i aducă și pe alții sub ascultarea lor, vor să răpească libertatea altora și fac pregătiri nebunești pentru a-i subjuga cu forța, cu puterea armelor, prin război. Ei pregătesc războiul de agresiune, care nu cunoaște legi morale, el însuși fiind negarea oricărei moralități. Printr-un astfel de război de cotropire a popoarelor libere, aceștia nu urmăresc numai distrugerea bunurilor materiale, ci deodată cu ele și distrugerea completă a vieții, ca în locul ei pustiul să se întindă pe pămînt ca o pecingine. Ei și-au făcut un ideal din războiul de înrobire și de pustiire a țărilor libere și caută ca prin minciună, prin înșelăciune și prin deslănțuirea celor mai sălbatice instincte și porniri și prin speculația acestora, să-l poată dezlănțui. Dar în fața acestor planuri diavolești, în fața acestei lumi a minciunii, în calea acestor planuri de înrobire a lumii întregi, se ridică cu hotărîre toate popoarele iubitoare de pace, se ridică lumea cea nouă, lumea păcii, lumea cu adevărat democratică... Poporul nostru, care și-a luat soarta în propriile sale mîini, este hotărît să apere pacea pînă la capăt și să sporească prin contribuția sa puterea lagărului păcii, iar Biserica Ortodoxă Romînă, cu toate cultele din scumpa noastră Patrie, sprijină cu nezdruccinată hotărîre această măreață luptă a poporului muncitor» (pp. 171, 172, 177).

În conformitate cu năzuințele întregului popor român și potrivit acestei concepții autentice creștine și acestei sfinte îndatoriri misionare, toate Pastoralele, povăzuirile și îndemnurile I. P. S. Sebastian, constituie tot atîtea chemări evanghelice în slujba apărării păcii. În Pastorală adresată clerului și credincioșilor din Maramureș și Bucovina, la praznicul Nașterii Domnului din 1948, citim: «În spiritul divinei învățături a Mîntuitorului..., pătrunsă de valoarea și aportul ce-l aduce pacea pentru păstrarea bunurilor materiale și spirituale ale omenirii, pentru făurirea unui trai mai bun și pentru continua sporire a posibilităților de viață civilizată, Biserica Ortodoxă duce o stăruitoare lucrare pentru menținerea păcii, pentru întronarea ei acolo unde este uzurpată și pentru înfierarea acelor care, orbiți de interese egoiste, nu înțeleg valoarea păcii nici pentru ei, nici pentru poporul lor și nici pentru omenirea întreagă» (p. 262). În Pastorală dată la Paștile anului 1950, I. P. S. Sa, după ce comunică preoțimii îndrumările date de Sf. Sinod în vederea atragerii tuturor credincioșilor ortodocși în lupta pentru apărarea păcii, spune: «Sfătuim cu toată căldura ca iubitul

nostru cler să dea ascultare îndemnurilor Sf. Sinod, lămurind pe credincioși cum să sprijine și să apere pacea, mai ales că Arhiepiscopia Iașilor a fost cea mai crunt lovită de urgia războiului» (p. 302). În Pastorală de la Paștile anului următor, adaugă: «Fiți, iubiții mei, lucrători ai păcii și nu numai vestitorii ei. Voi, soțiilor, alături de soții voștri, luptați pentru pace, ca astfel să asigurați viața pentru copiii voștri. Rugați-vă toți pentru pacea a toată lumea și pentru unirea tuturor. Munciți cu hărnicie, căci numai așa veți clădi pacea» (p. 325).

Desigur, astfel de gânduri, sentimente și acțiuni pătrunse de duhul păcii nu pot purcede decât dintr-o minte înțeleaptă, dintr-o inimă curată și din fapta unui Ierarh profund atașat Bisericii lui Hristos și poporului pe care-l slujește. Pagini'le cărții «Osteneli Chiriarhale» dovedesc că actualul Mitropolit al Moldovei și Sucevei poartă, cu adevărat, în sufletul său de mare Ierarh ortodox, flacăra sfântă a iubirii de oameni, ale cărei luminoase, calde și binefăcătoare raze se revarsă deopotrivă și asupra grădinii duhovnicești a vrednicilor evanghelice, pe care le face să înflorească, dar și asupra ogorului binecuvîntat al virtuților cetățenești, pe care la face să rodească îmbelșugat.

De aceea, cea dintîi condiție cerută de I. P. S. Sa clerului, pentru a-și putea împlini cu succes misiunea sfințitoare, învățătoarească și conducătoare în mijlocul păstoriților, este subordonarea întregii lor vieți iubirii evanghelice. «De acest principiu al dragostei — mărturisește I. P. S. Sebastian la prima conferință cu consilierii, protopopii, stareții și starețele din Arhiepiscopia Iașilor —, eu am fost călăuzit toată viața mea de pastorație și cu această lege a iubirii am reușit să realizez lucruri mari pentru obștea pe care am păstorit-o» (p. 36). În Pastorală de Paști din anul 1950, întrebîndu-se ce ar putea adăuga la cununa faptelor mari ce împodobesc trecutul Mitropoliei Moldovei și Sucevei, spune: «Voi adăuga floarea dragostei nețărmurite față de poporul muncitor, din care rodesc toate faptele mari și bune pentru întreaga obște, căci «de aș grăi în limbi omenești și îngerești, iar dragoste nu am, făcutu-m-am aramă sunătoare și chimval răsunător. Și de aș avea darul proorociei, de aș ști toate tainele și de aș avea toată știința și credința încît să mut și munții, iar dragoste nu am, nimica nu sînt» (I Cor. XIII, 1-2). Pe această dragoste creștinească se întemeiază roadele pastorației mele, ca smerit preot al credincioșilor din Vulcan, de pe valea Jiului, și tot din această dragoste pentru poporul din care mă trag, mi-a ajutat Bunul Dumnezeu să zidesc suflete și biserici.. Acest simțămînt al dragostei nu m-a părăsit nici în funcțiile administrative ce le-am împlinit ani de-a rîndul ca protopop al Hațegului, al Odorheiului sau al Sătmăruului, ci dimpotrivă, s-a înmulțit ca să fie prisositor și pentru cei aflați sub îndrumarea mea. Iar din anul 1947, cînd am fost ales și instalat Episcop să conduc frînele eparhiei Maramureșului, inima mea a simțit că vrednicia duhovniciei stă în curăția sufletului și în dragostea de credință.. Șederea noastră pe scaunul de la Suceava n-a fost lipsită de roadele duhovnicești ale dragostei, iar lacrimile vărsate de credincioși, în ziua despărțirii, mărturisesc puterea dragostei cu care i-am păstorit. Drumul pastorației mele de pînă acum să fie chezașia aceluia pe care-l voi continua la scaunul mitropolitan de la Iași» (pp. 293-294).

Ca metodă pastorală verificată în îndelungata sa experiență, I.P.S. Sebastian recomandă în deosebi sinceritatea și pilda vieții personale a preotului: «Cel mai eficace mijloc de pastorație este acel al exemplului personal, care stă în fața credincioșilor ca o oglindă în care se reflectă toate acțiunile tale. Cînd în această oglindă apar mai multe pete și umbre decât lumină, atunci te simți înstrăinat de credincioși și necorespunzător față de misiunea ta. Credincioșii își pierd încrederea în păstorul lor sufletească, sufletele se răcesc și, în mod firesc, se îndreaptă în altă parte, de multe ori cad în mreaja rătăcirilor de credință. Vina rătăcirilor nu poate fi găsită în altă parte, decât în lipsa de înțelepciune a păstorului nechizbuit» (p. 39).

Misiunea sacerdotală trebuie întemeiată, așadar, pe deplina concordanță dintre învățătura Bisericii și conduita păstorului de suflete. Principiile de credință și poruncile morale sînt destinate nu numai propovăduirii, ci și trăirii, frumusețea lor avînd a fi ilustrată în primul rînd în viața preoților și monahilor, purtătorii torțelor de lumină pe calea mîntuirii. Din nefericire, nu toți slujitorii altarului sînt pătrunși de importanța acestei mari îndatoriri. «Mărturisesc, în frica lui Dumnezeu — declară I. P. S. Sebastian — că bunătatea sufletului meu este capabilă să ierte multe greșeli omenești, căci omul este supus greșelii. Păstoriții mei pot confirma această largă înțelegere față de cei ce au greșit și și-au revenit. Dar inima mea s-a întristat profund cînd a constatat patimi și vicii ascunse sub veșmîntul evlaviei fățarnice. Nu am tolerat și nu voi tolera, ca între preoți să fie învrăjbiri și certuri, căci cum ar putea să propovăduiască un preot, din fața ușilor împărătești, pacea între credincioși, cînd

el se vrăjmăsește cu unul din confrății lui? Sau cum ar putea un monah să spună că este pătruns de duhul evlaviei, cînd e în stare să turbure întreaga viață din minăstire pentru un lucru de nimic?» (p. 40).

☞ Cu acest fel de a gîndi și lucra, I. P. S. Sebastian se situează pe linia celor mai bune tradiții ale Bisericii noastre strămoșești. Ideile, graiurile, atitudinile și înfăptuirile oglindite în paginile primului volum din «Osteneli Chiriarhale» — dintre care numai cîteva au putut fi înfățișate aci — sînt deci un prețios îndreptar pentru orientarea preoțimii și obștii ortodoxe asupra principalelor lor îndatoriri religioase și cetățenești. Ele lămuresc cărările spre idealurile de adevărată slujire a Bisericii și a Patriei, după strălucitele exemple ale marilor ierarhi ai Moldovei, în frunte cu I. P. S. și P. F. Patriarh Justinian, pe care I. P. S. Sebastian l-a urmat în scaunul vlădicesc de la Iași și ale cărui mari înfăptuiri le evocă cu atîta admirație și devotament în paginile cărții.

Izvor de luminate învățături, sfaturi și pilde ziditoare de suflet, cartea instruieste, încălzește inimile, sporește entuziasmul și optimismul creator al tuturor, răsplătind pe cititori cu alese bucurii și roade duhovnicești. Se cuvine deci ca toți păstorii de suflete s-o aibă la îndemîină și să-și îmbogățească inima cu razele ei, spre a-și spori zelul pentru sfintele altare, pentru dragostea față de credincioși și pentru înflorirea continuă a scumpei noastre Patrii.

Diac. Dr. N. TANISLAV

REVISTELE CENTRELOR MITROPOLITANE

«GLASUL BISERICII», revista oficială a Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor și a Sfintei Episcopii a Buzăului și a Dunării de Jos, anul XIII, nr. 9-10, septembrie-octombrie 1954.

Cu prilejul Lunii Prieteniei Romîno-Sovietice, revista publică, în primele pagini, două articole consacrate strînselor legături de totdeauna dintre popoarele Uniunii Sovietice și poporul român. Articolul intitulat: «Luna Prieteniei Romîno-Sovietice — sărbătoare a păcii și înfrățirii», pornește de la constatarea că «poporul nostru întreg sărbătorește, cu inima plină de bucurie, Luna Prieteniei Romîno-Sovietice», care este un «simbol luminos al frăției de veacuri dintre cele două popoare vecine, unite prin aceleași destine geografice, prin aceleași deveniri istorice, prin aceleași lupte, prin aceleași năzuințe, prin aceleași împliniri». În continuare, articolul amintește, rînd pe rînd, toate realizările obținute de oamenii muncii din patria noastră, în toate domeniile, datorită neprețuitului ajutor sovietic. Nu trebuie să uităm, de asemenea, că «la Conferința Păcii de la Paris, Uniunea Sovietică ne-a apărat interesele noastre cu dîrzenie și fermitate, împotriva puterilor occidentale care au făcut totul spre a pune sarcini cît mai grele asupra Romîniei. Dacă azi nu sîntem o țară înfeudată din punct de vedere economic acapartoarelor țări apusene, aceasta o datorăm integral Uniunii Sovietice, strădaniilor și izbînzii ei de a obține clauze cît mai favorabile în tratatul de pace de la Paris». Articolul arată apoi că «una din pîrghiile tari ale prieteniei romîno-sovietice o constituie și lupta comună a popoarelor noastre pentru apărarea și consolidarea păcii între toți oamenii și toate popoarele lumii».

Biserica Ortodoxă Romîna a participat cu multă bucurie la sărbătorirea Lunii Prieteniei Romîno-Sovietice. Multe temeuri are Biserica noastră pentru a participa la asemenea sărbătorire, dar cel mai de seamă este acela arătat de Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian la 28 mai 1950, în cuvîntarea rostită în aula Academiei Duhovnicești din Moscova: «Glasul conștiinței noastre ne cheamă să făurim o unitate de nezdruncinat și de nebiruit între Bisericile și popoarele noastre, ca în felul acesta să răspundem cu vrednicie chemării pe care ne-a făcut-o odinioară Domnul, Cel ce ne-a dat aceeași credință și Cel ce ne-a legat, nu numai prin patria noastră cerească, ci și prin așezarea pămîntească unii lîngă alții. Ne mai cheamă la această înfrățire graiul cronicilor bătrîne, conștiința istorică ortodoxă, măreția faptelor pe care străbunii noștri le-au împlinit în comun, unii alături de alții. Din galeriile istoriei noastre comune răsar luminoase figuri de Vlădici, de cărturari și de cîrmuitori politici, care au trăit, au lucrat și au luptat împreună».

Articolul se încheie cu un îndemn către preoții și credincioșii Bisericii noastre, de a populariza trainicele legături frățești ce au existat dealungul întregii noastre istorii între poporul român și popoarele Uniunii Sovietice.

Despre «Vechi și noi legături de prietenie între romîni și popoarele Uniunii Sovietice» se mai ocupă și P.C. Pr. I. Irimia. Amintind de poemul «Slovo o polcu Igo-reve», de «Letopisețul țarului Vasile» și «Letopisețul lui Nifon», care arată vechi și prietenești legături artistice, economice, militare și bisericesti între ruși și romîni, precum și de legăturile domnitorilor romîni cu Moscova, autorul insistă în deosebi, asupra relațiilor din timpul lui Ștefan cel Mare, Ioan Vodă «cel Cumplit» și Dimitrie Cantemir. Inceputul secolului al XIX-lea este caracterizat prin «lupta dusă de poporul rus pentru protejarea romînilor împotriva Turciei, care tindea la subjugarea noastră totală». Desigur, este pomenită apoi dobîndirea independenței în 1877, cînd armatele ruso-romîne zdrobesc armatele turcești, pe cîmpiile Bulgariei. Legăturile politice, succint expuse, sînt urmărite pînă la marele act al eliberării noastre de la 23 August 1944.

Legăturile economice dintre români și ruși constatate din cele mai vechi timpuri au adus după ele și legături de altă natură, printre care se numără și cele bisericești. Autorul pomenește pe mai toți Mitropoliții și clericii Bisericii Ortodoxe Române care au avut legături cu rușii de-a lungul veacurilor. Important este faptul că după 23 August 1944, «noi perspective s-au deschis reluării legăturilor de prietenie dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Ortodoxă Rusă». Se trec în revistă toate evenimentele bisericești petrecute în anii 1944-1954, privind relațiile dintre cele două Biserici surori, Rusă și Română.

La rubrica «Indrumări pastorale», P.C. Pr. Ovidiu Constantinescu descrie «viața Prea Cuvioasei Maicii noastre Eufrosina»; urmează două panegirice, la Cuvioasa Parascheva și la Sfântul Dumitru Basarabov, scrise de PP. CC. Preoți Alexandru Săndulescu și Grigore Burlușanu — precum și două predici: La Duminica după Înălțarea Sfintei Cruci și la Duminica XXVI-a după Rusalii.

Rubrica «Pentru apărarea păcii» se deschide cu un articol despre ziua Constituției. «Biserica Ortodoxă Română — se spune în articol — împărtășește și ea bucuria întregului popor la sărbătoreasca aniversare a Constituției, legea fundamentală a patriei noastre, din care izvorăsc și pentru Așezământul sacru de credință drepturi și libertăți cum nu au fost cunoscute niciodată în trecut».

«In ziua Constituției Republicii noastre Populare, Ierarhii, clerici și credincioșii ortodocși au înălțat rugăciuni fierbinți către Cel Atotputernic, mulțumindu-i pentru toate milostivirile arătate norodului nostru muncitor și cerîndu-i ajutorul Său cel nemăsurat pentru împlinirile viitoare spre care năzuiește cu ardoare, cu osîrdie și cu rîvnă întreaga obște a patriei noastre».

La aceeași rubrică se publică următoarele: «Declarația Biroului Consiliului Mondial al Păcii de la sesiunea care a avut loc la Viena, între 3-15 septembrie; un articol al P.C. Pr. S. Dimancea: «Cu I.P.S. Mitropolit Nicolae Krutițchi la Comitetul Permanent pentru Apărarea Păcii din Republica Populară Română; și un articol al P.C. Alexandru Ionescu, intitulat: «Un important act de stat» (Considerații pozitive asupra legilor pentru grațiere și amnistie, pentru organizarea și funcționarea arbitrajului de Stat și asupra legii pentru ratificarea decretelor emise de Prezidiul Marii Adunări Naționale în timpul de la 20 aprilie 1954 pînă la 5 august 1954; toate aceste legi au fost votate de Marea Adunare Națională a Republicii Populare Române în sesiunea din 5 august 1954).

In cadrul rubricii «Aniversări», un articol este consacrat «Jubileului de aur al Prea Fericitului Patriarh Alexandru al III-lea al Antiohiei și întregului Orient». Biserica Antiohiană a sărbătorit în 1954 pe Prea Fericitul Patriarh Alexandru al III-lea, cu prilejul împlinirii a 50 de ani de slujire arhipăstorească. După cum se știe, la această sărbătorire a participat și o delegație a Bisericii noastre, în frunte cu Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Sebastian. Autorul articolului citat mai sus, P.C. Pr. Alexandru Ionescu, care a făcut parte din delegația Bisericii Ortodoxe Române, descrie călătoria în Siria și Liban, precum și felul în care a decurs sărbătorirea I.P.S. Patriarh Alexandru al III-lea.

Primul articol publicat în paginile care consemnează «Viața bisericească în cuprinsul Mitropoliei», este închinat Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, cu prilejul împlinirii a «30 de ani în slujba Bisericii». Articolul omagial, scris de P.C. Pr. Dumitru Cristescu, arată «faptele I. P. S. Patriarh Justinian săvîrșite în ogorul Bisericii noastre dreptmăritoare» și rîvna neobosită a I.P.S. Sale întru slujirea celor sfinte. «Iubirea de Hristos și de aproapele, dăruirea totală a vieții în slujba lui Hristos și a aproapelui sînt firele minunate ce s-au împletit fără întrerupere în viața și activitatea sa bisericească. Iubirea sfîntă pentru Hristos și iubirea plină de jertfelnicie pentru mîntuirea oamenilor, pentru popor, vor rămîne neîncetat ca un soare strălucitor pe cerul Ortodoxiei noastre sfinte». După ce arată activitatea Inalt Prea Sfinției Sale ca tînăr preot, neobosita sa muncă pastorală, rara sa vrednicie gospodărească și capacitatea excepțională de bun organizator, dovedite în cursul a trei decenii, de la treapta de simplu preot pînă la aceea de Patriarh, P.C. Pr. Dumitru Cristescu își încheie articolul cu următoarele cuvinte: «Iar tinerii ce se pregătesc în Institutele Teologice ale Bisericii noastre, să-și însușească credința cea vie, conștiința înaltă, virtutea sfîntă, iubirea de Hristos și de aproapele pe care Intîistătătorul Bisericii Ortodoxe Române le-a cinstit și le cinstește, cu vrednicie de Apostol, prin întreaga sa viață și faptă».

Rubrica «Viața bisericească» mai cuprinde următoarele articole: «Docentul Vladimir Talizîn de la Academia Teologică din Moscova, în vizită la Institutul Teologic din București; «Slujitorii cultelor din Capitală au sărbătorit aniversarea Republicii

Populare Chineze»; «Vizită canonică și slujbă arhierescă la schitul Peștera-Ialomicioarei» și un necrolog al preotului Teodor M. Minculescu, de la parohia Muntenii-Buzău, stins din viață după o grea și îndelungată suferință.

La «Studii», P.C. Pr. Prof. Ioan G. Coman publică articolul intitulat: «Frumusețile prieteniei în concepția lumii vechi și a Sfinților Părinți»; despre «Origina istorică a voturilor monahale» se ocupă P.C. Protos. Emilian Birdaș.

Un documentat studiu intitulat: «Schisma și unirea Bisericilor la papii din secolul al XIX-lea» semnează magistrandul Adrian N. Popescu. Autorul arată că încercările de unire făcute în secolul XIX de către Pius IX și Leon XIII nu au dat rezultate pozitive din cauza unor false premize de la care a pornit întotdeauna papalitatea, cât și din cauza multor inovații și abuzuri săvârșite de ea, dealungul vremii. «Plecînd de la premiza falsă — spune autorul — că ortodocșii orientali au fost aceia care s-au rupt de Biserică, papii unioniști din secolul XIX au tras concluzia — de asemenea falsă — că ortodocșii trebuie să revină și să se unească cu ei, — lucru care ortodocșilor le era imposibil să-l primească». În ceea ce privește «...masa ortodoxă, împreună cu căpeteniile ei supreme, ea a rămas «ortodoxă», strîns legată de credința și obiceiurile Bisericii vechi, a Sfinților Apostoli, a Sfinților Părinți și a sfințelor sinoade ecumenice, dorind și ea unirea, dar o unire dreaptă».

Despre «Mînăstirea Ciorogîrla Samurcășești», — mînăstire ce se află la numai 12 km. de București — scrie dl. Prof. Remus Ilie. Mînăstirea Ciorogîrla este o ctitorie nouă (1801), construită cu cheltuiala vornicului Constantin Samurcăș și a soției sale. Biserica mînăstirii are frumoase săpături în lemn, la strane și la tîmplă. La 1821, în mînăstirea Ciorogîrla au poposit pandurii lui Tudor Vladimirescu. După plecarea lor, turcii, care pătrunseseră între timp în Țara Romînească, au distrus în mare parte mînăstirea. O reparație radicală a mînăstirii s-a făcut de-abia peste 11 ani, în 1832, cu cheltuiala lui Alexandru și Zinca Samurcășești. Odinioară mînăstirea Ciorogîrla a avut frumoase sculpturi în lemn, multe odoare sfinte și ziduri puternice; cu vremea, zidurile s-au năruit, iar odoarele și frumoasele sculpturi au pierit în focul care a mistuit mînăstirea în mai multe rînduri. Deabia în zilele noastre, prin purtarea de grijă a Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, acest sfînt lăcaș a fost înălțat din ruină.

Rubrica se încheie cu articolul P.C. Pr. V. Mitru, intitulat: «Pacea e adevărul vieții». «Să ne amintim mereu — spune autorul — că zădărnicierea amenințării unui nou război — mai crîncen și mai distrugător decît tot ce-și poate imagina mintea omenească — depinde de hotărîrea noastră a fiecăruia, de energia noastră neînfriată, de curajul și capacitatea noastră de a înțelege just situația și de a acționa responsabil».

Nr. 9-10 al revistei «Glasul Bisericii», se încheie cu o scurtă cronică asupra «evenimentelor din viața Bisericii în a doua jumătate a anului 1954». Acestea sînt: Sărbătorirea I.P.S. Patriarh Alexandru al III-lea, cu prilejul împlinirii a 50 ani de viață arhipăstorească; vizita I.P.S. Chiril, Patriarhul Bisericii Ortodoxe, la Moscova; vizita făcută Bisericii Ortodoxe Ruse și Inalt Prea Sfințitului Patriarh Alexei de către Prea Fericitul Patriarh Alexandru al III-lea, în a doua jumătate a lunii august; venirea I.P.S. Mitropolit Nicolae Krutișchi în țara noastră, prilejuită de hotărîrea din iunie a Sfîntului Sinod al Bisericii noastre, prin care i-a fost decernat titlul de Doctor în Teologie; vizita I.P.S. Patriarh Alexandru al III-lea făcută Bisericii Ortodoxe Romîne și Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, la jumătatea lunii septembrie; sosirea la București, în octombrie, a unei delegații a Bisericii Ortodoxe Bulgare, în frunte cu I.P.S. Patriarh Chiril, ca răspuns la vizita făcută Bisericii Ortodoxe Bulgare de I.P.S. Patriarh Justinian în 1953.

Pe plan intern sînt amintite următoarele evenimente: sărbătorirea onomasticii Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian; participarea I.P.S. Patriarh Justinian, a P.S. Antim Nica, Vicar Patriarhal și a P.C. Pr. Alexandru Ionescu la sărbătorirea a zece ani de la eliberarea patriei noastre; solemnitatea decorării cu ordinul «Steaua Republicii Populare Romîne» a unor Ierarhi și preoți ai Bisericii noastre; sărbătorirea I.P.S. Mitropolit Sebastian, cu prilejul împlinirii vîrstei de 70 de ani.

Cronica asupra evenimentelor din viața Bisericii în a doua jumătate a anului 1954, se încheie cu următoarele cuvinte: «Evenimentele petrecute în decursul celor cîteva luni din acest an ne dau dreptul să privim cu mulțumire către tot ceea ce s-a îndeplinit pînă acum în activitatea Sfintei noastre Biserici, în ceea ce privește strînsa colaborare cu organele puterii de Stat și să privim cu încredere spre viitorul fericit al patriei noastre și al Sfintei noastre Biserici».

«MITROPOLIA MOLDOVEI ȘI SUCEVEI», organ oficial al Arhiepiscopiei Iașilor și Episcopiei Romanului și Hușilor, anul XXX, nr. 9-10, septembrie-octombrie 1954.

Prima parte a revistei cuprinde articole și dări de seamă închinare Inalt Prea Sfințitului Mitropolit Sebastian al Moldovei și Sucevei, cu prilejul împlinirii vârstei de 70 de ani. Din paginile consacrate acestei aniversări se reliefează personalitatea și rodnică activitate a I. P. S. Sale, pildă și îndemn pentru oricare credincios sau slujitor al altarului.

Fiu de țăran — ca majoritatea preoților noștri, I.P.S. Sebastian a rămas întotdeauna alături de poporul drept-credincios, păstorindu-l la început ca preot de mir, apoi încărcat și cu răspunderi administrative protopopești și mai târziu ca Episcop al Maramureșului, Arhiepiscop al Sucevei și Mitropolit al Moldovei. Energic, neobosit, drept, bun, înțelegător, I.P.S. Sa s-a dovedit un bun părinte, un bun slujitor al lui Hristos, un bun îndrumător pe teren social și cultural. Realizând din tinerețe o armonioasă colaborare cu reprezentanții celorlalte culte, I.P.S. Sa a putut, cu ușurință — în zilele de reală libertate religioasă pe care le trăim, — să integreze idealul Evangheliei în realitățile sociale. Activ luptător pentru pace, I.P.S. Mitropolit Sebastian a participat în calitate de reprezentant al I.P.S. Patriarh Justinian și al Sfințitului Sinod, la cel de al doilea Congres Mondial al Partizanilor Păcii de la Varșovia; reprezentând Biserica Ortodoxă Română la Conferința interconfesională de la Moscova și la serbările jubiliare ale Patriarhului Antiohiei, I.P.S. Sa a adus o contribuție de seamă la întărirea Ortodoxiei și la afirmarea spiritului de ecumenicitate.

Acordând o grijă deosebită restaurării monumentelor istorice moldovene și bisericilor parohiale rurale, Inalt Prea Sfințitul Sebastian s-a dovedit a fi un vrednic urmaș al Prea Fericitului Patriarh Justinian, care a redeschis calea străbătută de atîția înaintași, a ctitoriilor bisericesti — după cum prin cărțile tipărite a continuat tradiția cărțurilor Bisericii noastre.

Pentru activitatea neobosită în slujba păcii, Inalt Prea Sfinția Sa a fost distins cu Ordinul «Steaua Republicii Populare Romîne», clasa I, decernat cu prilejul acestei aniversări, care s-a transformat într-o sărbătoare a Bisericii, prilejuind încă odată vădirea strînselor legături de colaborare loială dintre Biserică și autoritatea de Stat. Toți cei ce au luat cuvîntul la festivitatea ce a avut loc la Iași, au fost unanimi în a sublinia aceste calități ale Inaltului Ierarh: P.S. Episcop Teofil al Romanului și Hușilor, P.C. Vicar Constantin Nonea, în numele Consiliului Eparhial și al Comitetului de organizare a sărbătoririi, Dl. Emil Mazilu, Președintele Sfatului Regional Iași, care a citit și decretul Prezidiului Marii Adunări Naționale pentru decernarea Ordinului «Steaua Republicii Populare Romîne», de Dl. Ministru al Cultelor, Acad. Prof. P. Constantinescu-Iași, care a citit mai întii scrisoarea D-lui Dr. Petru Groza — aflat în străinătate — vorbind în continuare în numele său; I.P.S. Firmilian, Mitropolitul Olteniei, I.P.S. Vasile, Mitropolitul Banatului, Prof. Dr. Vasile Rășcanu, cel mai vîrstnic membru al Adunării Eparhiale, Prof. Jean Livescu, Rectorul Universității Al. Ioan Cuza, P.S. Episcop Valerian al Oradiei, P.S. Episcop Theoctist — în numele Institutului Teologic din București, P.C. Melhisedec, starețul mînăstirii Neamțu, P.C. Andrei Petre, în numele cultului romano-catolic, Rabinul Gutman, în numele cultului mozaic, Dl. Cișlaru, în numele ansamblului coral al catedralei mitropolitane, Gh. Davideanu și L. Lavric — membri în Adunarea Eparhială. Seria cuvîntărilor a încheiat-o Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, care a arătat că activitatea Mitropolitului Moldovei s-a altoit pe convingerea creștină că în Biserică trebuie să fie disciplină, ordine și ascultare — și că a dovedit bunătate, dragoste, înțelepciune și echilibru în gîndire și atitudine.

I.P.S. Sa a scos, de asemenea, în evidență atenția arătată de autoritatea de Stat a Republicii Populare Romîne față de activitatea fruntașilor Bisericii.

Răspunzînd, I.P.S. Mitropolit Sebastian a rostit un cuvînt de caldă mulțumire mărturisind că își simte puterile sporite pentru o muncă și mai rodnică.

Toți membrii Sf. Sinod care n-au putut lua personal parte la sărbătorire, precum și șefi ai diferitelor culte — ca Dr. Moses Rosen, șef-Rabinul cultului mozaic și Episcopul reformat Vasarhely Ioan, au trimis scrisori de felicitare publicate în întregime în acest număr al revistei.

La rubrica «Cuvîntări, Articole», se publică cuvîntarea rostită de I.P.S. Sebastian la ședința solemnă a Adunării Eparhiale, ținută la mînăstirea Neamțu, în august 1954. Arătînd că hotărîrea de a se ține ședința Adunării Eparhiale, la mînăs-

tirea Neamțu, a fost luată cu scopul de a da membrilor Adunării posibilitatea să ia contact, pe teren, cu problemele bisericesti —, I.P.S. Mitropolit a amintit că membrii Adunării Eparhiale au avut posibilitatea să viziteze bisericile: Sf. Gheorghe (Hirlău), Sf. Gheorghe (Botoșani), Sf. Ioan cel Nou, Sf. Dumitru, Mirăești, Invierii și Sf. Ioan Botezătorul (Suceava), mănăstirile Sucevița, Vatra Moldoviței, Slatina, bisericile din Gura Humorului și mănăstirea Neamțu.

I.P.S. Sa a comunicat apoi Adunării impresii din călătoria în Bulgaria și Siria, subliniind îmbogățirea experienței pastorale prilejuită de această călătorie și strângerea legăturilor de prietenie dintre drept-credincioșii sirieni și români, rezultată din această călătorie.

I.P.S. Mitropolit Sebastian a făcut un scurt istoric al mănăstirii Neamțu — care a jucat un rol deosebit de important în viața culturală a poporului român, prin tipografia și manuscrisele ei, arătând că tradiția de cultură a mănăstirii se continuă și astăzi.

În tipografia mănăstirii se tipărește în prezent revista «Mitropolia Moldovei și Sucevei». De asemenea s-au tipărit o serie de cărți, răspunzând nevoilor religioase ale credincioșilor, printre care «Osteneli Chiriarhale», «Cartea de Rugăciuni» și «Invățătura de Credință Ortodoxă». Tot în această mănăstire funcționează Școala medie de cîntăreți bisericesti a Mitropoliei Moldovei și Sucevei, cu o secție monahală.

I.P.S. Mitropolit Sebastian a subliniat grija regimului nostru de democrație populară pentru păstrarea și restaurarea monumentelor noastre istorice, și a asigurat guvernul R.P.R. de colaborarea neostenită a Bisericii în toate acțiunile menite să asigure prosperitatea și pacea întregului nostru popor.

P.C. Pr. Prof. I. Zugrav publică un articol asupra mănăstirii Sucevița, ctitoria Movileștilor, insistând în deosebi asupra arhitecturii și picturii aceste mănăstiri — o adevărată comoară artistică de valoare universală.

Rubrica «Evenimente istorice și sociale» cuprinde articolul P.C. Pr. C. Fîntînă: «Luna prieteniei romîno-sovietice» și articolul P.C. Pr. Valerian Brînzei: «Cîteva înfățișări ale relațiilor bisericesti romîno-ruse». Articolul P.C. Pr. Fîntînă constată că aniversarea celor zece ani de la eliberarea Patriei noastre a sporit cadrul festiv al «Lunii prieteniei romîno-sovietice», deoarece în răstimpul acestor 10 ani, datorită ajutorului multilateral sovietic, poporul nostru a făcut pași uriași spre o nouă viață, mai bună și mai fericită.

ARLUS-ul, care numără de asemenea 10 ani de existență, a contribuit la cunoașterea bogatei experiențe sovietice și la popularizarea realizărilor, în toate domeniile, din Uniunea Sovietică. La adîncirea și consolidarea prieteniei cu U.R.S.S. și la uriașa luptă pentru pace pe care o duce, a contribuit și Biserica Ortodoxă Română. Atît prin pastoralele și stăruitoarele îndemnuri adresate credincioșilor, prin consfătuirile și congresele comune avute la Moscova, cît și prin acordul încheiat între cele două Biserici, în vederea unui program comun de acțiune în spiritul solidarității și armonioasei colaborări, — Biserica Ortodoxă Română s-a angajat cu hotărîre în lupta pentru apărarea păcii.

Articolul menționează faptul că I.P.S. Mitropolit Sebastian, care a fost ales în Comitetul Național pentru sărbătorirea «Lunii prieteniei romîno-sovietice», a trimis protoieriilor îndrumări și îndemnul de a participa cît mai activ la desfășurarea manifestărilor în cadrul «Lunii prieteniei romîno-sovietice».

P.C. Pr. Valerian Brînzei, în articolul amintit mai sus, subliniază unanima participare a lumii bisericesti la sărbătorirea mării prietenii romîno-sovietice, chează independenței naționale și a propășirii noastre. Autorul arată că această prietenie își are temeiurile în trecutul istoric al celor două popoare: rus și român, care au conlucrat atît pe plan politic, cît și cultural și citează numeroase momente din istoria relațiilor bisericesti romîno-ruse.

Cu totul întemeiată este concluzia la care ajunge autorul, arătînd că reluarea legăturilor cu Uniunea Sovietică reprezintă continuarea firească a unei vechi colaborări și prietenii, rodnică în trecut și, mai ales, rodnică astăzi, cînd este așezată pe temeiuri cu totul noi, urmărind apărarea bunului suprem al popoarelor: pacea. Pe acest drum au pășit hotărît I.P.S. Patriarh Alexei al Moscovei și a toată Rusia, și I.P.S. Patriarh Justinian, susținuți cu căldură de slujitorii și credincioșii celor două Biserici surori.

*

În cadrul rubricii «Acțiuni pentru apărarea păcii și îmbunătățirea condițiilor de trai», revista publică cunoscuta declarație a Prof. Frédéric Joliot Curie, și documentele adoptate de Biroul Consiliului Mondial al Păcii la sesiunea sa din septembrie

1954 de la Viena, precum și articolul «Slujitorii Bisericii Ortodoxe Române și Proiectul Directivelor Congresului al II-lea al Partidului cu privire la dezvoltarea agriculturii în următorii 2-3 ani», în care se arată că aceste directive au fost discutate în conferințele protopopești raionale, în vederea popularizării lor printre credincioși.

P.C. Pr. Constantin Nonea recenzează nr. 2-3 din «Ortodoxia», închinat tristei comemorări a 900 ani de la marea schismă (1054), iar P.C. Pr. Ioan Loghin-Turcanu semnează recenzia numerelor 6 și 7/1954 din «Revista Patriarhiei din Moscova», care cuprind un bogat, variat și interesant material informativ și documentar.

La rubrica «Știri și fapte din Arhiepiscopia Iașilor», P.C. Diacon T. Th. Meleşcan semnează articolul «Acțiuni pentru apărarea păcii în Arhiepiscopia Iașilor», în care se dau ample informații asupra mai multor conferințe interconfesionale pentru apărarea păcii, ținute în toate raioanele din cuprinsul Arhiepiscopiei Iașilor.

Dl. Ioan Zamfirescu semnează articolul: «Membrii Adunării Eparhiale vizitează bisericile și mănăstirile din Eparhie», prezentând succinte date istorice asupra fiecărui locaș cercetat și informându-ne și asupra activității și vieții de astăzi a mănăstirilor respective.

P.C. Arhidiacon P. Alexa ne informează despre desfășurarea serbării hramului mănăstirii Putna, la 15 august 1954. «Liturghia a fost oficiată de I.P.S. Mitropolit Sebastian, care a săvârșit și un parastas pentru pomenirea lui Ștefan cel Mare și Sfânt. P.C. Pr. Const. Popovici semnează o dare de seamă asupra reparării bisericilor din Protopopiatul I Iași, scoțind în evidență deplina înțelegere de care dau dovadă credincioșii Bisericii Ortodoxe — buni fii ai Bisericii și buni cetățeni ai Patriei.

Aceasta se vedește și din donațiile făcute bisericilor și pentru care Mitropolia mulțumește în cuprinsul revistei, iar P.C. Diacon Tiberiu Meleşcan publică un reportaj asupra redeschiderii bisericii din parohia Buznea, raionul Tg. Frumos, arătând că această veche ctitorie a lui Alexandru Mavrocordat — greu încercată în război, a fost redată cultului la 29 iulie 1954.

La «Știri și fapte din eparhia Romanului și Hușilor», P.C. Pr. D. Petrea semnează un articol omagial închinat Prea Sfințitului Episcop Teofil Herineanu, cu prilejul aniversării a cinci ani de arhipăstorire.

«TELEGRAFUL ROMIN», organul oficial al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române de Alba-Iulia și Sibiu și al Episcopilor de Cluj și Oradea, anul 103, nr. 1-2, 1 ianuarie 1955.

Sub titlul «La o sărbătorire», revista publică un reportaj asupra prăznuirii I.P.S. Patriarh Justinian la Sibiu, cu prilejul împlinirii a 30 ani de rodnică activitate în slujba Bisericii. În ziua de 14 octombrie 1954, după săvârșirea Sfintei Liturghii în catedrala mitropolitană din Sibiu, s-a oficiat Doxologia de către consilierii Sfintei Arhiepiscopii și prea cucernicii profesori de la Institutul Teologic. P.C. Pr. Prof. Grigore T. Marcu a predicat credincioșilor, spunând printre altele: «Toată suflarea Bisericii noastre Ortodoxe Române își îngăduiește, în această zi de praznic creștinesc, să facă un popas sărbătoresc, amintindu-și cu dragoste și recunoștință de cel mai mare dintre preoții ei. Se împlinesc astăzi 30 de ani de când Inalt Prea Sfințitul Patriarh slujește la Altarul Domnului. Treizeci de ani sînt o viață de om. În viața Întîistătătorului Bisericii noastre — pe care o dorim cît mai îndelungată — acești treizeci de ani sînt ofranda de preț pe care Inalt Prea Sfinția Sa a adus-o prinos lui Dumnezeu și poporului drept-credincios». P.C. Pr. Prof. Grigore T. Marcu a arătat mai departe munca continuă și plină de roade depusă de Inalt Prea Sfințitul nostru Patriarh Justinian mai întîi la Băbeni și în orașul Rîmnicul Vlcea, împlinind slujbele de cîntăreț bisericesc, învățător, preot-paroh, apoi director de Seminar Teologic și director de tiparniță bisericească — iar mai tîrziu ca Arhiereu, Mitropolit al Moldovei și din anul 1948 — prin voința clerului și a poporului drept-credincios — ca Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Ungro-Vlahiei, Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române și Președinte al Sfîntului Sinod. «Simțitor la năzuințele poporului de jos și respectuos întru cuvînt și faptă față de Evanghelia Domnului, încă din 1933 a ridicat cuvînt de urgisire cu graiul și în scris împotriva celor ce pregăteau cu trufie la Berlin și la Roma, nebuneasca aventură a celui de al doilea război mondial, arătînd că «arma înfrățirii popoarelor este dragostea, îngăduința, bunăvoința și buna

înțelegere, pacea și prietenia, bazate pe egalitatea în drepturi și datorii și pe respectul reciproc». P.O. Pr. Prof. Grigore T. Marcu a remarcat că, în mod cu totul deosebit, «clerul și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române din aceste părți ale Patriei noastre sînt cu deosebire mulțumitori I.P.S. Patriarh Justinian pentru ardoarea cu care a îmbrățișat cauza unificării noastre bisericești și pentru zelul cu care sprijină efectiv consolidarea acestui act epocal». De asemenea, clericii și credincioșii ardeleni sînt recunoscători Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian «pentru prețuirea și considerația ce o manifestă statornic față de așezămintele Bisericii Ortodoxe ardeleni, față de contribuția ei dezinteresată la întărirea Patriei noastre, Republica Populară Română, și față de bunul și înțeleptul nostru Arhipăstor, Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae». P.C. Pr. Prof. Grigorie T. Marcu a exprimat apoi legămîntul tuturor clericilor ardeleni de a urma întru totul pilda de mare vrednicie pe care ne-o dă cei treizeci de ani de preoție ai Inalt Prea Sfințitului nostru Patriarh Justinian.

În încheiere se spune că Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae Bălan — în numele clerului, credincioșilor și al său personal — cît și corpul didactic al Institutului Teologic, au trimis Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian telegrame de felicitări.

Din numărul 1-2 al acestei reviste mai remarcăm articolul intitulat: «Pe calea prieteniei și a păcii», în care este înfățișată sărbătorirea «Lunii prieteniei romîno-sovietice la Institutul Teologic de grad Universitar din Sibiu. Pe lîngă corpul profesoral, preoții cursiști și studenții Institutului Teologic au participat la această sărbătorire și reprezentanți ai celorlalte culte religioase, ca: protopopul reformat Iulius Nagy, vicarul evanghelic C. A., Alfred Herman, preotul romano-catolic Cabdebo, etc. Cuvîntul de deschidere a ședinței festive a fost rostit de P.C. Pr. Prof. N. Neaga, care a arătat bucuria tuturor celor de față de a participa la sărbătorirea «Lunii prieteniei romîno-sovietice». P.C. Sa a subliniat în deosebi, contribuția uriașă adusă de Uniunea Sovietică la lupta pentru apărarea păcii, la care s-a alăturat și Biserica noastră, pe temeiul sfintelor învățături evanghelice. A vorbit apoi P.C. Pr. Prof. Sofron Vlad, Rectorul Institutului Teologic de grad Universitar din Sibiu, despre «Relațiile bisericești romîno-ruse în trecut și azi». După ce a arătat toate etapele colaborării romîno-ruse de-a lungul veacurilor, P.C. Sa a încheiat astfel: «Astăzi prietenia romîno-sovietică — cimentată prin jertfele de sînge aduse de ostașii sovietici pentru eliberarea patriei noastre și prin ajutorul multilateral pe care Marea Uniune Sovietică ni-l dă ca să ne construim o patrie nouă, socialistă, — este cheazășia progresului nostru ca popor muncitor, cuminte și luptător pentru pace. Relațiile bisericești romîno-ruse, reluate după 23 august 1944, se adîncesc mereu spre folosul nostru comun și spre folosul Mișcării mondiale de apărare a păcii».

După conferința P.C. Pr. Prof. Sofron Vlad, au luat cuvîntul următorii: P.C. Pr. Valeriu Voineag, în numele preoților cursiști; Avrigeanu Dumitru, în numele studenților teologi; P.C. Pr. Prof. Grigorie T. Marcu, Dl. Vicar A. Hermann, în numele cultului evanghelic C.A., protopopul Nagy Iulius, în numele cultului reformat, și preotul Cabdebo, din partea cultului romano-catolic.

Partea artistică a programului a fost susținută de corul studenților teologi, după care dl. N. Munteanu, președintele ARLUS-ului din Sibiu și reprezentantul Comitetului de luptă pentru pace, a arătat cîte învățăminte se pot trage din studierea atentă a relațiilor romîno-ruse. «Comitetul bisericesc ortodox — a spus D-sa mai departe — a dat un exemplu strălucit de felul în care oamenii Bisericii pot contribui la activizarea luptei pentru pace și la cimentarea prieteniei romîno-ruse».

Sărbătorirea «Lunii prieteniei romîno-sovietice» la Institutul Teologic de grad Universitar din Sibiu s-a încheiat prin cuvîntarea P.C. Prot. Traian Belășcu, Vicar al Arhiepiscopiei Sibîului, care a spus, printre altele: «Sărbătorirea de astăzi seară, desfășurată aici, în Institutul nostru Teologic Universitar, ne-a încredințat că Biserica noastră și așezămintele ei, cu toți ostenitorii lor — întîmpină din an în an, cu tot mai caldă însuflețire, «Luna prieteniei romîno-sovietice». Ceea ce s-a petrecut acum, aici, nu mai este o simplă manifestare a Comitetului nostru bisericesc de luptă pentru pace și prietenie între popoare, ci este însăși mărturisirea faptică — și de aceea cu atît mai convingătoare — a adevăratelor simțăminte pe care Biserica Ortodoxă ardeleană, în frunte cu Arhipăstorul ei, Inalt Prea Sfințitul nostru Mitropolit Nicolae, le are față de tot ceea ce privește trecutul de jertfă și de luptă al popoarelor rus și romîn, ca și față de marea prietenie care leagă astăzi aceste popoare, înfrățite pentru totdeauna în năzuința lor de nebiruit de a construi o viață nouă și de a apăra pacea lumii împotriva tuturor vrăjmașilor ei».

Rubrica «Informații» ne dă amănunte asupra conferințelor interconfesionale ținute în orașele Stalin și Reghin și asupra sfințirii bisericilor din parohiile Ocnîța (prot. Sărmaș) și Sereneuș (prot. Sighișoara).

Revista menționează și comerorarea lui Ștefan cel Mare, care a avut loc în ziua de 14 noiembrie 1954 în aula Institutului Teologic de grad Universitar din Sibiu. Au fost de față: I.P.S. Mitropolit Nicolae, consilierii arhiepiscopicești, profesorii Institutului și studenții teologi. P.C. Pr. Prof. Milan Șesan a vorbit despre viața și faptele marelui voevod, iar studenții au citit fragmente din lucrarea «Viața lui Ștefan cel Mare» a d-lui Mihail Sadoveanu, și din articolul omagial publicat în revista «Biserica Ortodoxă Română» nr. 7/1954.

Revista mai cuprinde un articol despre «30 Decembrie», cu prilejul împlinirii a șapte ani de la proclamarea Republicii Populare Române, un «Indrumător omiletic», o poezie închinată «Anului Nou», diverse anunțuri, etc.

«MITROPOLIA OLTENIEI», revista oficială a Arhiepiscopiei Craiovei și a Episcopiei Râmnicului și Argeșului, an. VI, nr. 9-10, septembrie-octombrie 1954.

Revista «Mitropolia Olteniei» apare de la începutul anului 1954 într-un format nou și cu un grup mai larg de colaboratori specializați în diverse ramuri ale Teologiei.

Nr. 9-10 al revistei «Mitropolia Olteniei» se deschide cu un articol redacțional închinat celor «30 ani de slujire bisericească a Prea Fericitului Patriarh Justinian». Amintind că la 14 octombrie 1954 s-au împlinit 30 ani de la hirotonia întru preot a Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, articolul dă câteva date biografice, enumerând apoi «faptele cu care Prea Fericitul Patriarh Justinian și-a încununat nimbul vieții în stepena preoției». Revista remarcă, în mod deosebit, activitatea neobosită a Inalt Prea Sfinției Sale la chivernisirea și bunăstarea dumnezeștilor lăcașuri din Băbeni. Istorisind cum încă din vara anului 1925, Părintele Ioan Marina — Patriarhul nostru de acum — a izbutit să refacă în întregime biserica parohială «Buna Vestire», înzestrind-o și cu un clopot, cu veșminte și cu felurite odoare, cum a făcut reparațiile necesare bisericii filiale «Sf. Nicolae» și a refăcut din temelie biserica «Sf. Dumitru», care era închisă de aproape o jumătate de veac —, articolul subliniază hărnicia Inalt Prea Sfințitului nostru Patriarh Justinian pe când se afla preot slujitor la biserica Sf. Gheorghe din orașul Râmnicul Vîlcii, precum și priceperea cu care a condus, din noiembrie 1932, Seminarul Teologic din acel oraș.

Se amintește apoi faptul că la 1 aprilie 1945, Părintele Ioan Marina, «care luase între timp ingerescul chip al călugăriei», era chemat în slujba de Arhiepiscop Vicar al Sfintei Arhiepiscopii a Iașilor, iar la 19 noiembrie 1947, i se încredința păstoria credincioșilor ortodocși din cuprinsul Mitropoliei Moldovei și Sucevei. Dar prin voia lui Dumnezeu s-a învrednicit Inalt Prea Sfințitul Justinian, nu mult după aceea, să urce în scaunul de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române (24 mai 1948).

Articolul arată mai departe propășirea continuă a Bisericii noastre sub înțeleapta ocîrmuire a I.P.S. Patriarh Justinian: Reîntregirea Bisericii strămoșești, reorganizarea învățămîntului teologic, îmbunătățirea stării preoților, înviorarea vieții călugărești, stabilirea unor legături de prietenie și dragoste frățească cu Bisericile Ortodoxe surori, ca și unitatea dogmatică și canonică cu Patriarhia Ecumenică — toate acestea sînt roade culese de Biserica Ortodoxă prin străduințele îndelungate ale Inalt Prea Sfințitului nostru Patriarh Justinian.

Articolul omagial se încheie cu aceste frumoase cuvinte: «...și cel mai nepieritor prinos, pe care clerul Mitropoliei Olteniei îl aduce Prea Fericitului Patriarh Justinian la împlinirea celor treizeci de ani de jertfelnică slujire a Bisericii strămoșești, este rugăciunea fierbinte către Milostivul Dumnezeu ca să-i dăruiască, spre a ajunge vîrsta falnică a Sfinților Patriarhi, ca întru lungime de ani să poată spori neîncetat cununa de fapte alese în slujba Ortodoxiei și a drept-credincioșilor săi fii duhovnicești».

În restul revistei se află articole, cronici, recenzii, informațiuni de mare importanță pentru îndrumarea clericilor noștri.

Astfel, P.C. Arhimandrit Laurențiu Busuioc se ocupă, în câteva pagini, despre «Noile eforturi pentru salvagardarea păcii», iar P.C. Pr. Em. Nedeleșcu despre datoria clericului și credincioșilor ortodocși de a veni «În sprijinul muncilor agricole».

Despre marea schismă de la 1054, așa cum este văzută astăzi, un articol substanțial este scris de dl. prof. Teodor M. Popescu. Autorul atrage, în deosebi, atenția asupra falsei mentalități papale, care consideră schisma de la 1054 «ca act de insubordonare și de revoltă față de autoritatea «de drept divin» a papilor». În realitate, «schisma s-a produs prin ruperea de raporturi oficiale între Biserici, nu prin ieșirea grecilor din «staulul» roman. Impotriva realităților anterioare și a oricărui drept, papii au impus, după schismă, ca singură condiție a unirii Bisericilor, recunoașterea primatului lor de jurisdicție și putere universală, pe care Biserica veche nu l-a cunoscut și primit niciodată». Mai ales Grigore VII, Inocențiu III și Bonifaciu VIII au fost acei papi care au încercat să impună Bisericii Ortodoxe un primat constituit după schismă. Marea schismă de la 1054 a devenit pentru papalitate un pretext de pogrăbire și de combatere a credinței ortodoxe, și chiar de condamnare a Ortodoxiei în fața întregii lumi. Vaticanul nu vede unirea Bisericilor decât printr-o recunoaștere a primatului papal; dar — așa cum arată dl. prof. Teodor M. Popescu — nu poate fi vorba de stabilirea unor raporturi normale între Biserici, atâta timp cât Vaticanul se situează pe o poziție falsă și nedreaptă.

«Aniversarea schismei — spune în încheiere autorul — trebuie să fie pentru toți creștinii trist dar potrivit prilej ca să gândească la răul pe care vanitatea și interesele omenești l-au făcut creștinismului în lume.. E timpul ca toți creștinii, mai mult sau mai puțin vinovați de aceasta, să recunoască, să regrete și să îndrepte ceea ce s-a stricat și s-a păcătuțit împotriva Bisericii una, sfântă, ortodox-catolică și apostolică, pe care ne-au lăsat-o de la Iisus Hristos, Sfinții Apostoli și Părinții, și în credința, cultul, tradiția și organizarea căreia creștinii ortodocși stăruiesc singuri pînă azi».

Constatînd că unii călugări din mînăstirile noastre obișnuiesc să săvîrșească taina mărturisirii fără respectarea rînduielilor îndătinate, P.C. Prof. Spiridon Cîndea publică un amplu articol despre «Mărturisirea păcatelor». În lumina învățăturilor Sfintei Scripturi și a Sfintei noastre Biserici, în lumina doctrinei Sfinților Părinți și a practicii bisericești se cercetează abaterea săvîrșită de cîțiva călugări, care nu mai primesc pe penitenți în chip individual pentru mărturisire, ci pe toți deodată.

După studierea temeinică a mărturisirii păcatelor în lumina învățăturii Noului Testament, în primele trei veacuri creștine și în epoca patristică, și după ce se amintesc prevederile sfintelor canoane și povețele Molitvelnicului, se ajunge la concluzia că inovația unor călugări în ceea ce privește taina sfintei spovedanii, adică a săvîrșirii ei cu toți credincioșii laolaltă, constituie o abatere de la învățătura și practica creștină ortodoxă. Mărturisirea făcută în public de unii credincioși cu păcate grele, practică în veacul al III-lea și al IV-lea, nu are nimic comun cu spovedania, așa cum este ea săvîrșită de unii călugări, adică făcută odată pentru zeci sau sute de credincioși, fără ca duhovnicul să poată ajunge la cunoașterea fiecărui penitent. Nici Sfinții Apostoli și nici Sfinții Părinți nu au îngăduit forma de mărturisire a păcatelor pe care o folosesc unii călugări din cîteva mînăstiri românești. Din primele veacuri creștine și pînă astăzi, forma obișnuită este aceea a mărturisirii secrete, făcută de cel greșit în fața duhovnicului.

P.C. Pr. Prof. Cîndea consideră că «Biserica Ortodoxă este datoare să ia, prin Sfîntul Sinod, măsuri urgente, pentru a pune capăt definitiv acestor abateri de la doctrina și practica ortodoxă».

O contribuție la istoria Bisericii românești aduce P.C. Pr. Nicolae Șerbănescu, prin articolul: «Despre Episcopia Strehaiei». P.C. Sa prezintă rezultatul unor fructuoase cercetări bazate pe materialul documentar de la Arhivele Statului din București.

Precizînd că Episcopia Strehaiei datează din a doua jumătate a secolului XVII, autorul aduce în sprijinul acestei păreri noi dovezi aflate într-una din Condicele Mînăstirii Strehaia de la Arhivele Statului (Cartea lui Chirca, marele Ban al Craiovei, Vintilă Vel paharnic și Barbu Filișanul vel sluger din iunie 1674; cartea de hotărnicie a 12 boieri din 16 iunie 1674; un hrisov al lui Gheorghe Duca din 29 iunie 1674; un alt act de la Duca Vodă din 10 aprilie 1676; zapisul lui Hamza feciorul Radului Bordii din 15 mai 1676; un alt zapis din 18 august 1676; toate aceste documente po-menesc de sfînta și dumnezeiasca «episcopie ot Strehaia» și de «părintele Daniil Arhiepiscop ot Strehaia»).

În ceea ce privește împrejurările în care a luat ființă Episcopia Strehaiei, toți cercetătorii sînt de acord că trebuie să avem în vedere «criza bisericească provocată în Țara Romînească la 1672». Asupra motivului, însă, care a determinat pe domnitorul de atunci al Munteniei, Grigore Ghica, să înființeze această Episcopie, părerile

sînt împărțite. Părintele Șerbănescu crede că Grigore Ghica a avut anumite obligații față de Ierarhul Daniil — poate din timpul pribegiei — și pentru acesta a rupt o parte din Episcopia Rîmnîcului, înființînd, la începutul anului 1673, a trei eparhii din Țara Romînească.

Episcopia Strehaiei a durat puțină vreme. Cei mai mulți cercetători socotesc existența ei pînă în anul 1688. Se pare însă, că ea a durat și mai puțin. Părintele Șerbănescu aduce argumente temeinice, susținînd că Episcopia Strehaiei a fost desființată formal încă din anul 1679, de noul domnitor al Munteniei și dușmanul lui Grigore Ghica, Șerban Cantacuzino.

O problemă mai grea în legătură cu Episcopia Strehaiei, privește însăși persoana singurului ei Ierarh, Episcopul Daniil. După ce arată păreri controversate, în această privință, ale mai multor istorici, părintele Șerbănescu — bazat pe unele documente noi — ajunge la următoarea concluzie: «Arhiepiscopul Daniil, primul și singurul ei păstor, se pare că pe la jumătatea sec. al XVII-lea trecuse de dincoace de munți în Ardeal, unde puțin mai tîrziu se întilnește ca episcop «fără reședință» prin partea de sud-est a acestei provincii. De aici, poate, din pricina propagandei calvine, trece în Moldova și se stabilește la schitul Babele cu hramul Sfîntul Ioan Bogoslovul, metohul mînăstirii Soveja, unde, poate, a cunoscut și ajutat pe Grigore Ghica. La începutul anului 1673 e făcut de acesta episcop la Strehaia, rămînînd acolo pînă la 1676, cînd, probabil, pleacă pentru un timp din pricina lipsurilor materiale. În 1679, desființîndu-se formal Episcopia de la Strehaia, Șerban Vodă îl trece «năstavnîc» la ctitoria sa, încă în lucru atunci, de la Cotroceni.

Aci rămîne Daniil timp de peste doi ani, adică pînă în ianuarie 1682, cînd iarăși pleacă la schitul Babele. În decembrie 1685 ia parte la alegerea și sfințirea Mitropolitului Varlaam al Ardealului, iar în miezul verii anului 1688 sau poate ceva mai înainte, își dă obștescul sfîrșit în aci amintitul schit».

Demn de remarcat este și articolul magistrandului Sabin Verzan: «Familia în lumina învățaturii Noului Testament». Autorul expune învățătura despre familie «așa cum se oglindește ea în Sfînta Scriptură, în Vechiul Testament în general, iar în Noul Testament în special, precizînd că familia — după învățătura Bisericii noastre — este întemeiată pe voința lui Dumnezeu, care a creat primii oameni, pe Adam și Eva, și a hotărît ca ei să stăpînească pămîntul și să-și sporească seminția. Sfîntul Apostol Pavel a dat o atenție deosebită familiei creștine. În multe din scrierile sale adresate comunităților creștine din diferite centre ale lumii de atunci — Efes, Corint, Roma — Sfîntul Apostol se ocupă de problema familiei.

În familia creștină femeia este egală bărbatului și amîndoi sînt datori să se asculte unul pe altul, să se iubească și să se ajute reciproc. Părinții sînt datori să-și iubească copiii, să-i îngrijească și să lucreze întotdeauna pentru binele lor, pentru a le asigura atît sănătatea trupească cît și cea sufletească. Autorul dă drept pildă cîteva mame creștine, care urmînd întru totul învățaturii evanghelice, au contribuit la formarea celor mai mari Sfîinți și învățați ai creștinismului: Sf. Emilia, mama Sfîntului Vasile cel Mare; Nona, mama Sfîntului Grigore de Nazianz; Antusa, mama Sfîntului Ioan Gură de Aur și Monica, mama Fericitului Augustin.

În încheierea articolului, autorul precizează că «Biserica a sprijinit și sprijină instituția căsătoriei binecuvîntînd-o prin Taina nunții, și s-a împotrivit totdeauna celor ce au încercat să-i diminueze prestigiul, bucurîndu-se oridecîteori puterea de Stat a promulgat legi care au întărit-o și i-au acordat atenția pe care o merită».

Fiecare creștin constată astăzi, cu deosebită bucurie, că regimul nostru de democrație populară apără și întărește familia prin legi chibzuite și precise. Codul Familiei, apărut la 4 ianuarie 1954, are la baza sa principii sănătoase ca: egalitatea dintre soț și soție; căsătoria liber consimțită între soți; datoria soților de a-și acorda reciproc sprijin moral și material, etc.

La rubrica «Articole» se mai află un articol al P.C. Pr. Prof. Liviu Stan despre «Cooperative și ateliere mînăstirești», în care autorul subliniază faptul că — datorită inițiativei I.P.S. Patriarh Justinian — în mînăstirile noastre a pătruns și s-a înrădăcinat duh de viață nouă, care reprezintă un duh al vredniciei și al așezării vechilor rînduiri chinovitice. Mînăstirile noastre au devenit adevărate centre de spiritualitate, dar și de vrednicie călugărească prin înființarea a numeroase ateliere de producție meșteșugărească. Sînt pomenite stavropighiile patriarhale: mînăstirea Agapia și mînăstirea Hurezi, unde — în numeroase secții — se lucrează covoare, preșuri, tricotaje, confecții, țesături, ceramică ș. a.

În cuprinsul Arhiepiscopiei Bucureștilor, mînăstirile: Cernica, Pasărea, Țigănești, Samurcășești, Viforîta, Zamfira, Suzana și Nămăești produc coșuri de răchită,

rogojini, ostrețe, covoare oltenești de lână și covoare din deșuri, țesături, confecții, articole de lingerie, cusături și tricotaje, ș. a. Mănăstirile Tudor Vladimirescu, Rătești, Barbu și Buciumeni din cuprinsul Episcopiei Buzăului, au secții de: preșuri populare din deșuri de bumbac, covoare din deșuri mișaneze, croitorie și flori artificiale, țesături, tricotaje, cusături naționale și ceramică. La mănăstirile Celic Dere și Saon (Episcopia Dunării de Jos) se lucrează covoare și croitorie. La Văratec, Agafton și Rîșca (Arhiepiscopia Iașilor) se află secții de croitorie, covoare, țesătorie, tricotaje și broderie artistică. Mănăstirea Adam (Episcopia Romanului și Hușilor) produce covoare și confecții. Arhiepiscopia Craiovei are o cooperativă monahală centrală «Propășirea», cu secții de producție în cinci mănăstiri și anume: Tismana, Polovragi, Jitianu, Gura Motrului și Brîncoveni. Aceste mănăstiri au secții de lemnărie, prelucrarea lemnului pentru perii, bidinele, ambalaje, pentru încălțăminte, secții de covoare, împletituri și confecții. În sfârșit, la mănăstirile Bistrița, Văleni, Dintr-un lemn, Mamul, Surpatele, Sărăcinești și la schitul Iezerul din cuprinsul Episcopiei Rîmnicului și Argeșului, se lucrează covoare, țesături, croitorie, tricotaje, ceramică, perii și bidinele, cusături naționale, precum și jucării și instrumente muzicale.

În afară de atelierelor mănăstirești enumerate mai sus și care sînt încadrate în cooperative, mai sînt o seamă de ateliere (de tîmplărie, sculptură, fierărie, dogărie, cojocărie, etc.) în multe alte mănăstiri ca: Hodoș-Bodrog (reg. Arad); Neamțu, Bogdana, Secu, Sihăstria și altele din regiunea Bacău; Sf. Ion Nou și Slatina din regiunea Suceava; Căldărușani, din regiunea București; Turnu, Cozia și Frăsinei din regiunea Pitești, ș. a.

Din îndemnul și prin purtarea de grijă a Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian și Patriarhia are o serie de ateliere, în care se lucrează obiecte de cult în metal, email și filigran, odăjdii și haine preoțești, stofe și vesminte bisericesti; sînt, de asemenea, ateliere de boiangerie, tîmplărie, sculptură, pictură și tămîie. Toate aceste ateliere se găsesc la mănăstirea Antim, Plumbuita și Țigănești.

În cadrul rubricii «Aniversări», un cuvînt de omagiu este închinat I. P. S. Mitropolit Sebastian, cu prilejul împlinirii vîrstei de 70 de ani. Se arată activitatea sa neobosită, mai întîi ca preot al minerilor de pe Valea Jiului, apoi ca protopop la Hațeg și Odorhei, unde a luptat cu dîrzenie împotriva unor infiltrații eterodoxe — catolice și sectare — și apoi ca Mitropolit al Moldovei și Sucevei, subliniindu-se că lupta neobosită a I. P. S. Sale pentru apărarea păcii rămîne o pildă vie pentru oricare cleric sau credincios al Bisericii noastre.

«La «Comemorări», P. C. Pr. Prof. Ioan G. Coman, publică un articol despre Sfîntul Ioan Gură de Aur și Fericitul Augustin, cu prilejul împlinirii a 1600 de ani de la nașterea lor.

«Cronica Bisericească» este bogată, cuprinzînd diverse articole referitoare la evenimente» din cuprinsul Mitropoliei Olteniei», «din cuprinsul Patriarhiei Romîne» și din cuprinsul celorlalte «Biserici Ortodoxe surori». P. C. Preot Prof. N. Nicolaescu se ocupă de: Conferința interconfesională pentru pace, ținută la Căminul Sfintei Arhiepiscopii a Craiovei în ziua de 1 septembrie 1954; «centenarul unei biserici de sat» (biserica din satul Rovinari lîngă Tg. Jiu); și de «decorarea unor reprezentanți ai cultelor» printre care se numără și următorii ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Romîne: Înalt Prea Sfințitii Mitropoliți Firmilian al Olteniei și Vasile al Banatului, P. S. Teofil, Episcopul Romanului și Hușilor și P. S. Theoctist Arăpaș, vicar patriarhal. Cu totul îndreptățită este convingerea redacției că înaltele discuții acordate unor reprezentanți ai Bisericii de către Prezidiul Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Romîne constituie o recunoaștere a contribuției pe care o aduce Biserica noastră la împlinirea unor datorii patriotice, și în special la lupta pentru apărarea păcii.

P. C. Preot Profesor onorar Nicolae Popescu semnează traducerea interviului acordat de I. P. S. Mitropolit Nicolae Krutițchi unor delegați ai Uniunii Democrat-Creștine din Republica Democrată Germană, precum și «epistola Mitropolitului Nicolae către părtașii la Kirchentag-ul de la Lipsca». P. C. Sa mai publică un scurt articol despre metohul Patriarhiei de Antiohia, în Moscova, folosind datele noi, ce au fost publicate cu prilejul împlinirii a 50 de ani de slujire arhierescă ai Prea Fericitului Alexandru al III-lea, Patriarhul Antiohiei și al Intregului Orient.

Interesante «spicuri din presă» ne dă d-l Teodor N. Manolache. Domnia Sa relevă un articol publicat în ziarul «Romînia Liberă» care se ocupă de «Craiova-orașul din inima Olteniei». «S-a menționat în acest frumos și documentat reportaj și Mitropolia, în vecinătatea căreia se găsesc zidurile fostei băni a Olteniei. Ca un ecou al necesităților spirituale ale credincioșilor din Oltenia și ca o concretizare a deplinei libertăți religioase din țara noastră, în decembrie 1947, a luat ființă Sfînta

Arhiepiscopie a Craiovei, iar la 25 martie 1949, a fost reînființată Sfânta Mitropolie a Olteniei, cu reședința la Craiova,...

Se menționează, de asemeni, articolul intitulat: «Arhivele Statului, baza documentară a istoriei patriei noastre» — publicat tot în «România Liberă» — Arhivele Statului păstrează un mare număr de documente bisericești. După un raport oficial se găsesc la Arhivele Statului «9005 documente ale Mitropoliei din Muntenia și 1109 ale celei din Moldova, 2487 pentru Episcopia de Argeș, 3529 ale celei din Buzău, 2991 a Râmnicului, 1988 a Hușilor și 551 a Romanului»; în afară de acestea, se mai găsesc și alte numeroase documente de la mănăstiri și schituri sau în legătură cu ele. Din revista clujană «Steaua» nr. 4 — iulie 1954, se menționează o notă însoțită de comentarii a profesorului C. Daicovici despre «un uriaș cavou ipogen de piatră», descoperit în imediata apropiere a marelui piramidă a lui Kufu (Keops).

La «Recenzii și note bibliografice», sînt recenzate lucrările: P. Constantinescu-Iași: *Despre romîni și bulgari. Contribuții istorice la prietenia romîno-bulgară*, București, 1949, 107 p.; Gala Galaction: *Opere*, I, București, 1949, 688 p.; Anton Pann: *Pagini alese*, vol. I-II, București, 1953, 326 p.; 327 p.; Academia R. P. R.: *Documente privind istoria Romîniei*, (scurtă dare de seamă asupra volumelor publicate pînă acum); Mihail Sadoveanu, *Opere*, vol. VIII, București, 1954, 678 p.

Revista «Mitropolia Olteniei» nr. 9-10 se încheie cu informații «Oficiale» din cuprinsul Arhiepiscopiei Craiovei și Episcopiei Râmnicului și Argeșului (Mișcări de personal, parohii vacante, decese, administrative, etc.).

**«MITROPOLIA BANATULUI», organul oficial al
Arhiepiscopiei Timișoarei și Caransebeșului și al
Episcopiei Aradului, anul VII, nr. 9-10, octombrie-noiembrie,
1954.**

Sub titlul «Un deceniu de viață nouă», revista consemnează în editorialul său realizările dobîndite de la 23 august 1944 și pînă în prezent, de poporul nostru, pe calea făuririi unei vieți mai bune. Amintind obținerea libertății și a independenței naționale, desființarea exploatării omului de către om, ridicarea continuă a nivelului de trai și a celui cultural pentru masele largi ale poporului muncitor și toate strădaniile ce se depun pentru satisfacerea nevoilor omului — articolul subliniază din nou necesitatea luptei dîrze pentru apărarea păcii și îndatorirea — atît de bine înțeleasă de credincioși și de Biserică, — de a participa activ, alături de slujitorii și credincioșii tuturor cultelor, la lupta pentru înlăturarea primejdiei unui nou război. Tot sărbătoririi zilei de 23 august îi este închinat și articolul «Regimul de democrație populară și cultele religioase», în care se reamintește largă libertate religioasă instaurată de regimul democrat popular. Sub semnul acestei depline libertăți, Biserica Ortodoxă Romînă s-a bucurat — alături de toate celelalte culte religioase — de condițiile cele mai prielnice unei vieți de înnoire, izbutind să realizeze înfăptuiri de mare preț. Reorganizarea mănăstirilor și a vieții monahale, inițierea cursurilor de îndrumare misionară și socială a preoților ca și a conferințelor de orientare pe protopopiate, reorganizarea învățămîntului religios, abolirea concordatului cu Vaticanul, reluarea vechilor legături cu Bisericile Ortodoxe surori și în deosebi cu Biserica Ortodoxă Rusă, statornicirea unor raporturi precise și juste între Biserică și Stat, au ajutat mult la readucerea clerului pe drumul marilor îndatoriri misionare și pastorale și au deschis calea spre revenirea credincioșilor greco-catolici la sînul Bisericii strămoșești. În asemenea condiții, cultele se găsesc alături, într-o rodnică și activă colaborare, garantată de principiul constituțional al libertății de conștiință; ele sînt unite sub steagul luptei pentru apărarea păcii, a cuceririlor poporului muncitor și a unei vieți demne și libere pentru toți.

Tot în acest număr, redacția prăznuiește deasemeni o mare biruință bisericească: reîntregirea Bisericii Ortodoxe Romîne din Ardeal și Banat, realizată prin actul istoric de la 21 octombrie 1948, care a închis un dureros capitol din viața poporului nostru. Dezbinarea confesională nefirească și silnică ce dura de 250 ani s-a putut curma, după cum se știe, abia după denunțarea Concordatului cu Vaticanul, cînd — datorită libertății religioase instaurată de regimul de democrație populară — cătușele robiei spirituale au fost rupte pentru totdeauna. Unitatea sufletească a credin-

cioșilor români din Ardeal și Banat s-a reînchegat astfel prin solidarizarea spontană a tuturor în jurul aceluiași altar.

Revista amintește și faptul că numai datorită sprijinului acordat de regimul de democrație populară, a fost posibilă terminarea și sfințirea monumentalei catedrale de la Timișoara, a cărei inaugurare a avut loc la 6 octombrie 1946, — precum și înălțarea scaunului episcopal al Timișoarei la rangul de arhiepiscopie (29 iunie 1947) și apoi reînființarea vechei mitropolii a Banatului (27 septembrie 1947). Revista subliniază — cu legitimă satisfacție — faptul că în anii puterii populare s-au împlinit aceste străvechi deziderate ale ortodocșilor bănățeni, și face o scurtă expunere asupra realizărilor înregistrate în cei zece ani de viață liberă, în cadrul Mitropoliei Banatului.

*

În ce privește eparhia Aradului, revista amintește că prin cursurile de îndrumare preoțească, prin conferințele lunare administrative și de îndrumare profesională, prin conferințele interconfesionale consacrate luptei pentru apărarea păcii, se vedește duhul de viață nouă care pulsează și în această eparhie.

Renovarea și redarea în folosință a numeroase lăcașuri de închinare, atât prin obolul credincioșilor cât și cu ajutorul larg al Statului, amenajarea și repararea clădirilor proprietatea Episcopiei, sporirea capacității atelierelor întreprinderilor «Diecezana» și editarea regulată a îndrumătorului pastoral anual și a organului oficial al Eparhiei, sînt dovezi că sub oblăduirea statului democrat popular se muncește cu rîvnă și cu spor și în Eparhia Aradului.

În același număr al revistei, P. C. Preot Ștefan Tomici, Vicarul Bisericii Ortodoxe Sîrbe din Banat, arată largul sprijin de care se bucură această Biserică din partea Statului nostru democrat popular și subliniază înflăcărarea cu care preoții și credincioșii sîrbi sprijină lupta poporului român pentru făurirea unei vieți mai bune și, în deosebi, pentru apărarea păcii.

În cadrul rubricii de «Îndrumări pastorale» este publicat un articol despre «Semnificația sărbătorilor», în care este explicat rostul și foloasele duhovnicești ale sărbătorilor bisericesti.

Paginile consacrate luptei pentru apărarea păcii cuprind bogate informații în legătură cu sesiunea de la Berlin a Consiliului Mondial al Păcii, publicîndu-se în întregime cîteva din documentele adoptate de participanții la sesiune.

Un prețios material informativ cuprinde rubrica intitulată «Viața bisericească în cuprinsul Mitropoliei», din care spicuiem cîteva fapte vrednice de urmat. Astfel, la 31 mai a avut loc la Oravița o consfătuire interconfesională raională, la care s-a comemorat a cincea aniversare a mișcării mondiale pentru pace. În discuțiile ce s-au purtat s-a subliniat aportul slujitorilor altarului în lupta pentru apărarea păcii, cu exemplificări concrete din experiența fiecăruia. În cursul lunii iunie, în întreaga Arhiepiscopie a Timișoarei și Caransebeșului s-au ținut consfătuiri interconfesionale, în cadrul cărora s-a analizat situația internațională și s-au popularizat documentele sesiunii extraordinare de la Berlin a Consiliului Mondial al Păcii. O conferință asemănătoare a avut loc la 18 iunie la Arad.

Revista publică de asemenea o scurtă dare de seamă asupra conferințelor protopopești de orientare, conferințe care dau slujitorilor Altarului putința de a-și reîmprospăta cunoștințele teologice și de a dobîndi noi îndrumări de practică pastorală. I. P. S. Mitropolit Vasile participă activ la aceste conferințe, urmărind și astfel activitatea fiecărui preot și dînd îndrumările de trebuință.

*

Un reportaj descrie vizitele pe care Dl. Ministru al Cultelor, Acad. Prof. P. Constantinescu-Iași le-a făcut la Arhiepiscopia Timișoarei și la Episcopia Aradului, în cursul lunii iunie 1954.

Paginile revistei mai cuprind numeroase știri din viața parohiilor bănățene.

Rubrica «Comemorării» cuprinde un articol despre compozitorul ceh Antonin Dvorah — de la a cărui moarte s-au împlinit 50 de ani — și un alt articol închinat memoriei lui Ștefan cel Mare și Sfînt, care a fost comemorat în toată țara cu pri-

lejul împlinirii a 450 ani de la moartea sa. Amintind că a fost un străjer la poarta creștinătății — cum însuși o spunea, — neînfricat luptător și conducător de oști, autorul articolului subliniază că Marele Voevod a fost și un desăvârșit organizator al vieții sociale și economice a Moldovei, un sprijinitor al păturii de țărani și răzeși, al târgurilor și al bisericii, precum și un înțelept politician în relațiile cu celelalte state. Făurind un stat bogat, prosper și bine încheșat și stăvilind invazia turcească în Europa, personalitatea plină de măreție a voevodului a trecut încă din timpul vieții lui dincolo de hotarele țării și a rămas în inima poporului și în legendă, mereu vie și pilduitoare.

*

In cadrul rubricii «Informații-Note-Comentarii» este subliniată importanța hotărîrilor adoptate de Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne și de Adunarea Națională Bisericească în sesiunile lor din iunie 1954. Deasemenea este menționată decorarea I. P. S. Patriarh Justinian cu ordinul «Drapelul de Stat cl. II-a al R.P.D. Coreene.

Rubrica mai cuprinde informații din viața Bisericilor Ortodoxe de peste hotare.

Cîteva pagini de recomandări bibliografice încheie cuprinsul — variat și interesant — al acestui număr din Mitropolia Banatului.

C O M E M O R Ă R I

O SUTĂ DE ANI DE LA MOARTEA LUI ANTON PANN 1854—1954

La 2 noiembrie 1954 s-au împlinit o sută de ani de când «s-a mutat cu jale.. cel care în cărțile sale se suptscie Anton Pann». Acest minunat făuritor de versuri și povestitor vioi, — care era în același timp și un iscusit cîntăreț — a fost nu numai un vrednic culegător și răspînditor al înțelepciunii poporului, ci mai ales un neobosit truditor și slujitor în ogorul duhovnicesc al muzicii psaltice. Așa l-au cunoscut oamenii din vremea sa, așa ni se înfățișează azi și nouă, celor depărtați cu un veac de zilele lui.

Intr-adevăr, rareori s-a mai întîlnit un om cu o viață mai zbuciumată și cu o fire mai veselă, ca a lui Anton Pann. Cu toate acestea «finul Pepei, cel isteț ca un proverb», cum îi spune Eminescu, a izbutit prin scrierile lui «de prin lume adunate și iarăși la lume date», să trezească gustul pentru citit și să ajute la răspîndirea luminii într-o vreme cînd școlile erau așa de puține în țara noastră.

Cărțile și broșurile lui Anton Pann, de tipărirea cărora s-a îngrijit el însuși, «cu mari greutate și jertfe», sînt în număr de aproape o sută. În filele lor ele cuprind vistieria de înțelepciune neistovită a poporului nostru, înfățișată în grai curat, prin pilde și povestiri cu tîlc, prin snoave și vorbe de haz, prin fabule și ghicitori, prin colinde și cîntece de dor.

În multe din călătoriile pe drumuri de țară, prin satele și țărgurile îndepărtate, Anton Pann a cunoscut aievea traiul greu al țăranilor obidiți. Pentru oamenii aceștia, istoviți de muncă și asuprire, a scris el, a tîlmăcit și a tipărit, vreme de un sfert de veac, calendare, cîntece de stea, cărți de bună purtare, fabule și istorioare. Iar cînd le-a povestit acele basme, glume și zicători, sau a înmănunchiat versurile din care a scos cîntecul de petrecere al bătrînilor noștri, el a știut să zugrăvească, în stihuri meșteșugite, chipuri și întîmplări din viața de fiecare zi a cititorilor săi, plugari harnici și isteți, oameni vrednici și cumpătați.

Cu toate că Anton Pann este cunoscut și prețuit în lumea noastră cărțurărească, mai mult prin scrierile și culegerile sale populare¹⁾, nu trebuie uitat însă că

1. Date mai amănunțite despre viața și scrierile lui Anton Pann a publicat întii G. Dem. Teodorescu, în cele două broșuri apărute în anii 1891-3: *Operele lui Anton Pann. Recenziune bibliografică*, București 1891, 134 pp. Extras din *Revista Nouă*, an. IV (1891), pp. 27-40, 82-95, 240-250; *Vieța și activitatea lui Anton Pann*, București 1893, 78 pp. Cît privește deslușirea numelui său cărțurăresc de Pann din Pantoleon, v. Al. T. Dumitrescu, *Anton Pann. Ipoteze filologice asupra numelui său*, în *Sămănătorul*, II (1903), pp. 527-8; D. Russo, *Studii critice*, București 1910, pp. 44-5; D. Furtună, *Numele lui Anton Pann*, în rev. *Cuget Clar*, din 25 mai 1939. Unul dintre cele mai vechi articole asupra sa este cel publicat de V. Alexandri, «Cîntece de stea» și «Povestea vorbeii» de Anton Pann, în *Conv. Literare*, V (1871), pp. 361-7, 377-86; D. A. Laurian, *Un cîntăreț uitat*, în *Transacțiuni literare și științifice*, nr. 2 din 1 martie 1872, pp. 41-4; T. D. Sperantia, *Anton Pann*, în *Revista Nouă*, an. I (1889), nr. 10; *Un minunat portret literar a scris N. Iorga*, în *Sămănătorul*, III (1904), pp. 357 sq., reproducus în *Oameni care au fost*, I, ed. 1, București 1911, pp. 61-8; ed. II,

indeletnicirea lui de căpetenie a fost muzica bisericească, în slujba căreia a stat pînă la sfîrșitul vieții sale. Astfel din paracliser, el a ajuns mare cîntăreț în strănile multor biserici din București, iar glasul său a răsunit și în minăstirile Munteniei, ale Olteniei și Moldovei, ba chiar și în biserica Sf. Nicolae din Scheiul Brașovului. Ca dascăl de psaltichie, la Rîmnicul Vîlcii, la școala națională de musicie de pe Podul Mogoșoaiei și apoi la seminarul Mitropoliei din București, s-a străduit ani de-a rîndul să scoată din școlarii săi «cîntăreți romîni buni și lăudați». A fost zețar și în urmă conducător al tiparniței de psaltichie grecească, ajungînd mai tîrziu să-și înjghebeze o tipografie a sa, unde a dat la lumină între altele și nenumărate cărți de muzică pentru slujba bisericească.

Deși străin pe meleagurile noastre²⁾, venit de peste Dunăre, din Slivenul înșingerat de luptele cu turcii, trebuie să recunoaștem că rar a izbutit cineva să se prefacă mai desăvîrșit și să se contopească mai deplin cu aceia în mijlocul cărora soarta l-a mînat să trăiască. În acest chip, Anton Pann și-a iubit cu înfocare Patria cea nouă și Biserica ei, trudindu-se neconținut spre cinstirea lor, cum el însuși îndemna și pe alții: «arătați-vă fil adevărați ai Patriei și lucrați cele spre folsul neamului, ca nu numai în cele politicești să înflorim, ci și în cele bisericești să înaintăm, ca să ne putem lăuda întru toate»³⁾.

*

București 1934, pp. 59-66. Pentru alte date și știri, unele împrumutate de la G. Dem. Teodorescu, cf. D. Teleor, Anton Pann. Schiță, în Noua Revistă Romîină, 1 (1900), pp. 168-170; G. Bogdan-Duică, Din vremea lui Anton Pann, în Conv. Lit., XXXVI (1902), pp. 1004-14; N. Iorga, Istoria literaturii romîne în veac. XIX, vol. I, București 1907, p. 225; Em. Gîrleanu, Un monument lui Anton Pann, în Conv. Lit., XLV (1911), pp. 218-20; O. Densușianu, Literatura romîină modernă, vol. 2, ed. 1, București 1921, pp. 87-102; ed. II, București 1929, pp. 95-109; C. N. Mateescu, în Anuarul seminarului Sf. Nicolae din R. Vilcea pe anul 1903; Idem, Acte despre Anton Pann, în Arhivele Olteniei, V, (1926), pp. 419-420; VI (1927), pp. 55-6; Anton Pann, Povestea Vorbei, cu o introducere de Dr. M. Gaster (în Colecția Clasicii romîni comentați), ed. Scrișul Romînesc, Craiova 1936, pp. XIII-XCV; D. Munteanu-Rîmnic, Nume de scriitori romîni: P. Cerna și Anton Pann, în Gazeta Cărtilor, IX (1939), nr. 5-6; Mih. Popescu, Adăogiri la viața lui Anton Pann, în Revista Arhivelor, IV, 1 (1940), pp. 157-9; Diaconul Gheorghe I. Moiescu, Știri noi despre Anton Pann — dascăl de psaltichie — în Inalt Prea Sfințitul Arhiepiscop și Mitropolit Nicodim, Patriarhul Romîniei. — Priinos la sărbătorirea a optzeci de ani de vîrstă, București 1946, pp. 213-223. Sanda Diaconescu, Aspecte sociale din «Povestea Vorbei» de Anton Pann, în rev. Flacăra, nr. 51/1948. Cu prilejul împlinirii unui veac de la moartea lui Anton Pan, s-au publicat în ziare și reviste mai multe articole comemorative, dintre care cităm: M. Cosma, Vistiernicul înțelepciunii—Anton Pann, în Informația Bucureștiului, an. II, nr. 392, din 2 noiembrie 1954; Tudor Vianu, Anton Pann (1794-1854); Ștefan Bănulescu, Note despre Anton Pann și proverbe, în Gazeta Literară, an. I, nr. 34 din 4 noiembrie 1954; Paul Cornea, Un clasic al literaturii populare: Anton Pann, în rev. Viața Romînească, an. VII (1954), nr. 11, pp. 139-151; Tudor Arghezi, Anton Pann, ibidem, pp. 152-5; Ion Manole, Anton Pann — 100 de ani de la moartea lui —, în Gazeta învățămîntului, an. VI, nr. 292, din 13 noiembrie 1954; Teodor Vîrgolici, Anton Pann, un minunat rapsod al poporului nostru, în Romînia liberă, an XII, nr. 3146, din 14 noiembrie 1954; Paul Georgescu, Centenarul lui Anton Pann, în Scînteia, an. XXIV, nr. 3141 din 27 noiembrie 1954. De asemenea Editura de Stat pentru literatură și artă a publicat în Biblioteca pentru toți, sub îngrijirea d-lui I. Fischer, două volume: Anton Pann, Pagini alese, I, 326 pp., cu o Prefață (pp. 3-36); II, 237 pp., cu un Glosar (pp. 203-210) și Bibliografia scrierilor lui Anton Pann (pp. 213-233), folosind în bună măsură lucrarea lui G. Dem. Teodorescu. Tot în Editura de Stat pentru literatură și artă a apărut recent o bogată și temeinică monografie: Ion Manole, Anton Pann, București (1955), 324 pp.

2. În diata sa din 1849 el mărturisește singur: «Strein fiind, nu am rudă nici de neam nobil, nici prost» (v. G. Dem. Teodorescu, Operele, p. 92).

3. Introducere la Bazul teoretic și practic al muzicii bisericești, București 1845, p. XVII: Către iubitorii de muze.

Anton Pann s-a născut în preajma anului 1797⁴), în orașelul Sliven din Bulgaria⁵). Tatăl său se numea Pantoleon Petrov (Petrovitis, Petroveanu) și se spune că era de meserie căldărar sau arămar, că mama era grecoaică și se numea Tomaida⁶). Soții au avut patru copii: o fată, moartă de mică, și trei băieți. Anton era prislea. Dintre frați, cel mai mare a deprins meseria tatălui, al doilea a intrat la o abagerie, iar Anton a fost dat în seama unui dascăl din târg. Se pare totuși că multă învățătură n-a putut dobîndi în vremea copilăriei. Prinsese doar atîta carte cît să poată citi și scrie; dar cum avea înclinare spre muzică, băiatul se sîrgui să ajungă un bun cîntăreț de biserică⁷).

După moartea căldărarului, în vremea războiului ruso-turc din 1806, cînd oștirile rusești pătrunseseră pînă în Balcani, izbind neconținut pe turcii zăvorîți în cetățile de aici, văduva Tomaida și cei trei feciori apucară calea pribegiei, alăturîndu-se miilor de băjenari siliți să caute adăpost, spre locuri mai ferite, de primejdiile luptelor și unde să fie apărați de crunta apăsare otomană. Băieții cei mari ai sărmanei văduve, intrînd în oastea rusă, și-au sfîrșit cu vitejie anii tineri, în martie 1809, pierind amîndoi la asaltul Brăilei⁸).

Anton, copil încă, după grele colindări, izbutește să ajungă cu mama sa tocmai la Chișinău, unde, datorită glasului său minunat, intră în corul bisericii mari de acolo,

Dar vremurile erau încă pline de neliniște. Armatele rusești dobîndiseră noi

4. Cei mai mulți din biografia săi, urmînd pe G. Dem. Teodorescu, dau anul nașterii 1794, care pare însă îndoielnic, dacă ținem seama că în cele 2 diate, din 10 februarie 1849 și 20 august 1854, Anton Pann spune limpede, în întîia diată, că are vîrsta de 53 ani, iar într-a doua, 57 ani. Urmează că el singur dă anul nașterii 1796-7. Socotim însă că dacă era născut la sfîrșitul anul 1796, putea spune, la 10 februarie 1849, că este în vîrstă de 53 ani, deși el nu avea decît 52 de ani și 2 luni. În august 1854 el nu împlinise încă 58 de ani, așa dar putea spune că este în vîrstă de 57 de ani, deși în fapt avea 57 de ani și 8 luni. În afară de acestea, însemnarea făcută de Anton Pann la o cîntare bisericească tipărită de el mai tîrziu: «Doamne miluește, cîntat în rusește de mine, Anton Pann, aflîndu-mă între sopranii armoniei eclesiastice, la anul 1810» (v. *Rînduiala sfintei și dumnezeieștei Liturghii*, București 1847, p. 53), dovedește că el nu putea avea atunci vîrsta mai mare de 14 ani, deoarece se știe că în corurile bisericilor sopranii erau aleși dintre copii sub această vîrstă.

5. Pentru istoria acestui oraș cf. Dr. S. Tabacov, *Исторія На градъ Сливень, I-II*, Sofia 1924, apud Ion Manole, *Anton Pann*, pp. 12-13. Pentru legăturile orașului Sliven cu Țara Romînească, la începutul veacului XIX, cf. Gh. Zagoriț, *Tîrguri și orașe între Buzău, Tîrgoviște și București*, București 1915, pp. 67-8. Băjenarii slivineni veniți în Țara Romînească prin 1808-9, s-au așezat pe moșia satului Bereasca, de lîngă Ploești, unde au zidit chiar o biserică, azi dărîmată. Aici au înființat apoi un târg numit Slivinul Nou, care în cîțiva ani a crescut uimitor, numărînd sute de case și zeci de prăvălii. Dar cînd proprietarul moșiei i-a îndatorat la clacă, ei n-au vrut să plătească, ci și-au desfăcut casele, mutîndu-se în Ploești. În *Catagrafia bisericilor și preoților din Ploești la anul 1810*, (Ac. R.P.R., ms. 1457, ff. 298-9), aflăm că Mahalaua Abagiilor era locuită de «rumîni și sîrbi» (adică slavi din sudul Dunării). La această biserică era slujitor atunci «preotul Datco sin diacon Petco». Tot în *Catagrafia din 1810*, la biserică Sf. Voevozi-Ploești, aflăm pe preotul Soare sin preot Coandă, de 36 ani, hirotonit de episcopul Sofronie al Vraței, la 29 iunie 1804, pe biserică satului Bereasca și de acolo mutat, tot în anul 1804, la Biserica Sf. Voevozi (cf. Diaconul Gheorghe I. Moisescu, *Catagrafia bisericilor și preoților din Ploești la anul 1810*, Ploești 1939, pp. 4, 8). Pentru alte știri despre băjenarii slivineni în Prahova, cf. D. N. Mincev *Activitatea d-rului Ioan Mincev în România*, în *Gazeta Cărților VI*, (1937), nr. 13-14, p. 1.

6. G. Dem. Teodorescu, *Viața*, p. 9. Știm că soția pr. Vasile Constantinescu de la biserică Negustori din București, (1842—† 1935), se numea Tomaida și era fiina lui Anton Pann, care i-a pus numele mamei sale. Tatăl preotesei Tomaida V. Constantinescu, Simion Găitănar, era văr cu Tinca, a treia soție a lui Anton Pann (v. *Preotul Niculae M. Popescu, Preoți de mir adormiți în Domnul*, București 1942, p. 204).

7. Acest lucru îl mărturisește chiar el în prefața cărții *Fabule și istorioare București 1841*: «Eu altele n-am învățat decît din mica copilăria mea mi-am bătut capul să ajung desăvîrșit în meșteșugul muzicei bisericești, în care am și izbutut...? dascăl mi-am fost singur».

8. Cf. Ion Manole, *op. cit.*, p. 13.

biruințe, ceea ce a silit pe turci să încheie în sfârșit pacea, la București, în 1812. Între timp însă, Napoleon pornise necugetatul război de cotropire împotriva Rusiei.

În vîltoarea acelor zile de zăbucium, cînd oștile forfoteau pe drumuri, Tomaida, năzuind spre locuri mai adăpostite, porni din Chișinău, cu singurul băiat care-i mai rămăsese, spre Țara Romînească. «În iarna anului 1812, într-o noapte plină de întineric, profitînd de învălmășeala ce domnea pretutindeni, mama și fiul trecură Prutul, pe unde apa le oferea un vad mai prielnic»⁹). Cu sania ori căruța ajunseră la București în cumplita iarnă, în care armatele lui Napoleon sufereau groaznică înfrîngere pe stepele înzăpezite ale Rusiei.

În capitala Țării Romînești, Antonie Pantoleon Petroveanu, în vîrstă de 15-16 ani, își putu agonisi un mijloc cuviincios de trai, prin viciciunea minții și darul curcitor cu care-l înzestrase Dumnezeu — vocea lui minunată și iscusitul meșteșug al cîntării bisericesti. Datorită acestor însușiri este primit îndată paraclisier la biserica Olari și apoi cîntăreț defteriu la biserica cu Sfinți¹⁰). Marea lui dragoste pentru muzică l-a îndemnat atunci să învețe meșteșugul mai bun al psaltichiei de la vestitul dascăl grec Dionisie Fotino¹¹).

După 1816, cînd Petru Manuil Efesiu veni din Constantinopol în București și înființă «o școală de musichie» la biserica Sf. Nicolae Șelari, pentru răspîndirea cunoștințelor noii sisteme de psaltichie, Anton Pann se numără printre cei dintîi elevi¹²). Aici a urmat cursurile timp de doi ani, încredințîndu-se el pe deplin, că «sistema cea nouă» este «mai lesne și mai ușoară la învățat»¹³).

Vremurile noi pentru muzica romînească, ivite îndată după alegerea lui Dionisie Lupu în scaunul de Mitropolit al Ungro-Vlahiei (1819-1821), îl găsiră pe Anton Pann conducînd tipografia grecească de psaltichie, întemeiată în anul 1818 de Petru Efesiu, în chiliile bisericii Sf. Nicolae Șelari¹⁴). Iar cînd harnicul Mitropolit începu să se îngrijească și de «starea cîntărilor Sfintei Biserici a patriei», încredințînd ieromonahului Macarie însărcinarea de a le «preface» în romînește, hotărî atunci să-i dea, la acest lucru de tălmăcire a psaltichiei, încă două ajutoare: pe Anton Pann și pe Panaiot Enghiurliu, amîndoi elevi ai școlii lui Petru Efesiu. Anton Pann spune mai tîrziu, că pentru această «conlucrare» făcuse chiar contract scris cu Mitropolia¹⁵).

9. G. Dem. Teodorescu, *Viața...* p. 11.

10. *Ibidem*, p. 11; cf. D. L. Ioniță, *Biserica cu sfinți*, în rev. *Bis. Ort. Rom.*, an. LVI (1938), p. 86.

11. În dedicația la *Noul Anastasimatar*, București 1854, p. III, Anton Pann spune că această carte, alcătuită «în sistima vechiă, de serdarul Dionisie Fotino, pe la anul 1809... s-a predat tinerilor pînă la anul 1816, între care fiind unul și răposatul... episcop Chesarie Buzăul... cînd și eu, ca auditor, am urmat împreună».

12. Știrea aceasta ne-o dă chiar Anton Pann în «Intruducere» la *Bazul teoretic*, p. XXXII, unde spune: «Pe la anul 1816, Petru Efesiu, desăvîrșindu-se într-această sistimă nouă și viind în București, a fost primit cu dragoste... și deschizînd o școală la biserica Sfîntului Nicolae din Șelari, a desăvîrșit destui romîni și streini în sistima cea nouă». Într-adevăr, aici învățară «sistima cea nouă», Anton Pann, Panaiot Enghiurliu, protopsaltul Mitropoliei și ieromonahul Macarie.

13. Cf. *Dedicația la Noul Anastasimatar*, p. II.

14. Prin îndemnul și ajutorul eforului școlii, Grigorie Băleanu, sub îndrumarea sa și cu materialul argintarului bucureștean Serafim Hristodor, după multă trudă și cheltuială, Petru Efesiu a izbutit să izvodească pentru întîia dată, în toată lumea ortodoxă, tiparul de muzică psaltică. (Cf. Nic. M. Popescu, *Viața și activitatea dascălului de cîntări Macarie ieromonahul*, București 1908, pp. 18-19). În această tipografie a tipărit Anton Pann, prin anul 1819, întîia lui lucrare, *cu Axion în romînește* (cf. *Bazul teoretic*, p. XXXIII). Asupra altor lucrări din acest timp, găsim o știre în *Rînduiala Sf. Liturghii*, 1847, p. 32, în care spune: «*Altul scurtat după cererea prea sfințitului Dionisie mitropolit, de mine Anton Pann, la anul 1819*».

15. *Bazul teoretic*, București 1845, *Intruducere*, pp. XXXIII-IV: «pe cînd mă aflam și eu ca director în tipografia (lui Petru Efesiu)... fără zăbavă am fost chemat și eu de conlucrător la tălmăcirea cîntărilor în romînește și pentru facerea unui tipar spre tipărirea lor, dîndu-ne de ajutor și pe părintele Pangratie monahul (carele atunci era chemat de protopsalt sf. Mitropolii și anume: Panaiot Enghiurliu...)», *Ibidem*, p. II: «Și pentru ca să nu-mi fie cuvîntul spre defăimarea cuiva și spre lauda mea, mărturisește însuși contractul meu scris în condica sfintei Mitropolii, că și eu eram conlucrător cu părintele Macarie, în zilele prea sfințitului Dionisie». Părerea lui V. A. Urechia, *Istoria Romînilor*, X, București, 1899, p. 423, că Dionisie Fotino și în urmă

Avînd la îndemină mijloace mai bune de trai, către sfîrșitul anului 1820, Anton Pann se hotărăște să se căsătorească cu Zamfira, o fată săracă, cu numele de familie Agurezan, și de la care a avut un fiu, Lazăr, ajuns destul de tîrziu preot la biserica Sf. Visarion din București.

Izbucnind apoi, în 1821, revoluția lui Tudor Vladimirescu, Mitropolitul Dionisie Lupu, Episcopul Ilarion al Argeșului și nenumărați boieri luară calea munților, fugind de frica turcilor la Brașov. Sînt dovezi neîndoielnice că printre acești pribegi s-a aflat atunci și Anton Pann¹⁶⁾.

Cît timp a stat Anton Pann la Brașov, nu știm. Inclînam să credem că doar pînă în primăvara anului 1822, cînd se întoarce la București, unde fără zăbavă începe munca grea și îndelungată «de a tîlmăci, din grecește în romînește și de a lucra pe note cărțile cele mai trebuincioase, care sînt: Anastasimatarul serdarului Dionisie Fotino; Doxastarul, dimpreună cu Triodul și Pendicostarul, Heruvico-Chinonicarul, Cătăvasierul și altele...»¹⁷⁾. Iar în anul 1823 el este orînduit «psalt învățător de copii în arta muzichiei» la școala de pe Podul Mogoșoaei¹⁸⁾.

În privința altor îndeletniciri psaltice ale lui Anton Pann dintre anii 1822-1826, aflăm cîteva știri prețioase în însemnările făcute de el la mai multe cîntări bisericești tipărite mai tîrziu ori păstrate pînă azi în manuscris. Astfel este Axionul glas 5, «compus grecește și romînește» la anul 1822¹⁹⁾ și Axionul glas 8, «compus» la anul 1825²⁰⁾; Opera lui Dionisie (Fotino) «tîlmăcită în anul 1825»²¹⁾; Stihurile Paștelor romînește scrise în anul 1826, august 13²²⁾; Floarea cîntărilor alcătuită în Rîmnic la anul 1826, septembrie 14²³⁾ și Polieleu tradus din grecește la anul 1826²⁴⁾.

Anton Pann au ilustrat, după Macarie, școala de muzică din București între anii 1818-1820, este greșită, căci Anton Pann n-a fost profesor nici odată la această școală (cf. Nic. M. Popescu, op. cit., p. 67, n. 1).

16. Cf. Academia R.P.R., ms. 3497: Carte de cîntări cu note de psaltichie scrise de G. Ucenescu, student al domnului Anton Pann, la 1852, cuprinde între altele și două cîntece ale lui Anton Pann. Unul este: Munților fiți mărturii și are însemnarea: băjenar peste Prahova la Brașov, anul 1821»; al doilea, Ah, noroc, noroace, este «dedicat Miniții Barac de Anton Pann, anul 1821 pentru gitară».

17. După 20 de ani, cînd tipărește Fabule și istorioare (București 1841), el arată în prefață, că după ce «și-a bătut capul» să ajungă «desăvîrșit în meșteșugul muzicii bisericești» și a învățat «canoanele și ortografia acestui meșteșug», n-a zăbovit «a romîni și a lucra pe note aceste cărți», care nedîndu-i mîna să le tipărească «șed pe fundul lăzii de vreo douăzeci de ani». În Introducere la Bazul teoretic și practic, tipărit în 1845, p. XXXVII, mărturisește la fel: «Douăzeci și cinci de ani sînt de cînd am luat în mîna condeiul tîlmăcirii cîntărilor bisericești și lucrarea cea de totdeauna (scrierea și prescrierea, predarea lecțiilor și întrebuițarea lor în bisericile de prin politii și chinovii»).

18. Dintr-o jalbă, cu data de 26 decembrie 1831, către Eforia Școalelor (V. A. Urechia, Istoria Școalelor, I, București 1892, p. 135-6), se dovedește că Anton Pann fusese orînduit profesor de muzică, împreună cu psaltii Costache Chiosea și Constantin Chioru, încă din anul 1823-4. Ei cereau să li se sporească leafa, arătînd că «Noi, de cînd sîntem orînduiți profesori de muzică, sînt opt ani de zile, cari în această diastimă de vreme nu puțini ucenici am scos desăvîrșit în arta muzicii, precum și pînă în ziua de astăzi, urmînd dreptei datoriei noastre, fără contenire ne îndeletnicim de a aduce și pre alții în desăvîrșire...».

19. La Sfînta Liturghie a marelui Vasilie, București 1854, p. 30: «Aceste fiind compuse grecește și romînește de mine, Anton Pann, la anul 1822, s-au prelucrat la anul 1854 ianuarie 30. Pe ifosul vechi național».

20. Ibidem, p. 36: «Compus de mine, Anton Pann la anul 1825. Și la anul 1854 mai modificat».

21. Ac. R.P.R., ms. 2112, f. 128: «Πολύμα Διονυσίου ἑπερ εἰς τὴν ἐκκλησίαν παρ' ἐμοῦ Ἀντωνίου Π., 1825» «Facerea lui Dionisie (Fotino) care a fost tîlmăcită de mine Antonie P[an]t[oleon], 1825».

22. Ac. R.P.R., Studii și cercetări de istoria artei, nr. 1-2 (1954), p. 218: «Stihurile Paștilor romînește. Facerea lui Anton Pantoleon la leatul 1826, august 13» (ms. aflat în biblioteca mînăstirii Tismana).

23. Ac. R.P.R., ms. 2112, f. 3: «Floarea cîntărilor alcătuită de mine Antonie Pantoleon Petroveanu prin cererea și îndemnarea d-lui Hristea logofăt ot Cozii, în Rîmnic la anul 1826, Sept. 14».

24. Pr. Gh. Ioannescu, Manual de cîntări bisericești necesare peste tot anul..

Căsnicia lui Anton Pann cu soția sa Zamfira începuse rău. «Chiar în ziua cununiei», spune el în diata din 1849, «a fugit și m-a lăsat și dealul Mitropoliei neconținut l-am urcat». După șapte ani de amară viață, de judecăți pe la Consistoriu și încercări zadarnice pentru împăcare, în anul 1827 se hotărî, în sfîrșit, să se despartă de înfrîta soție, dîndu-i înapoi toată zestrea²⁵⁾.

Încă de la începutul anului 1827 știm că Anton Pann se afla orînduit dascăl al «școlii de musichie» din orașul Rîmnicul Vîlcii, avînd totodată și slujba de cîntăreț la biserica Maica Domnului²⁶⁾. Firește că viața tihnită de aici și îndestularea mijloacelor de trai i-au fost mai prielnice pentru tîlmăcirea de cîntări bisericești din grecește în romînește, pentru scrierea unor cărți de psaltichie²⁷⁾ și în deosebi pentru alcătuirea și culegerea de «versuri muzicești» și «cîntece de lume».

Dar pe vremea cînd se afla la Rîmnicul Vîlcii, ducîndu-se vestea despre minunatul său glas și despre marea sa iscusință în meșteșugul psaltichiei, i s-a făcut pof-tire să meargă la mînăstirea Dintr-un Lemn, ca să învețe și pe călugărițele de acolo cîntarea nouă bisericească. Acolo cunoscu el pe Anica, nepoata stareței Platonida, în vîrstă numai de 16 ani. Cum fata orfană de amîndoi părinții, fusese cucerită de priceputul dascăl care-i izvodea cîntări în acrostihuri cu numele ei²⁸⁾, iar el se despărțise de soția sa Zamfira, se gîndi s-o ia în căsătorie. Însă chiar la începutul anului 1828 se iscă un nou război între ruși și turci. De groază, Anton Pann apucă iarăși

Buzău 1879, pp.15-35: «Polieleu tradus din grecește după origi. serdar. D. Fotino, la anul 1826, glas 5 pa».

25. G. Dem. Teodorescu, *Viața...* p. 30, spune că după despărțirea ei de Anton Pann, Zamfira s-a recăsătorit cu un văr din suburbia Tabaci, iar spre bătrînețe s-a mutat la o rudă din Slobozia de pe Ialomița, unde a murit în anul 1889. (cf. Ion Manole, *op. cit.*, p. 41).

26. C. N. Mateescu, *Acte despre Anton Pann*, în *Arhiv. Olteniei*, V (1926), p. 419, n. 1; cf. Ion Manole, *op. cit.*, p. 44. Știrea dată de G. Dem. Teodorescu, *Viața...*, p. 33, împrumutată și de ceilalți biografi, că în anul 1827, Anton Pann era «dascăl domnesc» la seminarul din R. Vîlcea, este greșită. Precum se cunoaște, acest seminar n-a fost niciodată școală domnească, ci el a luat ființă abia în anul 1834, prin Regulamentul Organic, dar nu s-a putut deschide decît tocmai la 8 noiembrie 1837 (cf. Al. T. Dumitrescu și G. M. Ionescu, *Istoria seminarilor preoțești*, București 1906, p. 10). Bănuim că G. Dem. Teodorescu a confundat seminarul cu o altă școală, care într-adevăr ființa în acea vreme la R. Vîlcii. Astfel, prin 1813-5, găsim aici o școală întretinută de Episcopie (V. A. Urechia, *Istoria Școalelor*, IV, București 1901, pp. 179-180). Mai tîrziu, adică prin 1825-6, cînd se orînduesc dascăli cîntăreți mai în toate orașele capitale de județ, întîlnim unul și la R. Vîlcii, plătit cu leafă de 300 lei pe lună (*Ibidem*, I, p. 113). De bună seamă că dascălul orînduit atunci la R. Vîlcii a fost chiar Anton Pann, căci într-o jalbă către mitropolitul Neofit, din anul 1840, el se iscălește: «fostul dascăl de muschie la Rîmnicul-Vîlcii și în București al școlii după Podul Mogoșoaei» (Diac. Gh. I. Moisescu, *Știri noi...*, p. 219). Dar în 1825-6 aflăm dascăl la școala de pe Podul Mogoșoaei, pe un anume Ghiță (v. Nic. M. Popescu, *Macarie ieromonahul*, p. 68), ceea ce ne împiedică să credem că Anton Pann putea fi atunci la București, ci mai degrabă că era la Rîmnic, unde-l întîlnim într-adevăr la 14 septembrie 1826, cînd alcătuește lucrarea *Floarea cîntărilor* (v. supra, nota 23). Insemnarea făcută de Anton Pann pe manuscriptul *Stihurile Paștelor*, (descoperit de curînd la mînăstirea Tismana), fila 47: «Doxologhii alcătuite de mine Anton Pantoleon dascălul școlii de musichie în Rîmnicul-Vîlcii, leatul 1827, August 5» (cf. supra nota 22), precum și cea de pe ms. nr. 185, intrat de curînd în Biblioteca Patriarhiei Romîne «Doxologhii compuse de mine Anton Pann dintr-ale sardarului Dionisie Fotino, la leat 1827, cînd mă aflam profesor public al școalei naționale la Rîmnicul-Vîlcii», nu mai lasă nici o îndoială asupra vremii cînd a fost dascăl la R. Vîlcii.

27. Un manuscris grecesc, descoperit de pr. D. Bălașa la o călugăriță din mînăstirea Surpatele și comunicat mie în 1948, are următoarele însemnări: f. 165: Δοξολογία παρὰ Διονυσίου τοῦ Πελοποννησίου ἐξηγητήσαν πρὸ Ἰαννουαίου Πατριάρχου ἐν ἔτει 1826» (=Doxologhii de Dionisie Peloponisiotul, tîlmăcite de Antonie Pantoleon în anul 1826: f. 235: Τέλος καὶ τοῦ Θεοῦ δόξα) (=Sfîrșit și lui Dumnezeu slavă); «1827 Aug. 26 s-a săvîrșit».

28. V. acrostihul: «Ah, o păsărică, mult odihna-mi strică, tipărit înfrîta oară în Poezii deosebite sau cîntece de lume, I, 1831, retipărit în ed. II, 1837, apoi în Spitalul amorului, București 1852, broșura III.

calea pribegiei, fugind la Braşov, însoţit de astă dată şi de tinăra «păsărică» de la mănăstirea Dintr-un Lemn, pe care o prinsese în «laţul» cuvintelor sale de dragoste²⁹).

La Braşov, marele psalt a fost primit cu braţele deschise şi cit stătu aici, cîntă în biserica Sf. Nicolae din Schei³⁰). Aflînd apoi despre liniştirea lucrurilor în ţară, nu s-a mai întors la Rîmnicul Vlci, ci în acelaşi an, 1828, veni cu Anica la Bucureşti, unde se şi căsători.

Nu ştim cu ce se va fi îndeletnicit Anton Pann după venirea sa de la Braşov la Bucureşti, căci din această vreme nu avem decît o singură însemnare făcută de el: «Doamne milueşte, prelucrat la anul 1829»³¹). Aşa dar, tot «meşteşugul psaltichiei» rămăsese lucrul său statornic, fie ca dascăl de biserică, fie ca tălmăcitor şi întocmitor al unor cărţi de cîntare bisericească sau de versuri muziceşti.

S-a întîmplat însă ca în anul 1829 să izbucnească o năpraznică epidemie de holeră, silind închiderea tuturor şcolilor din Bucureşti³²) şi care nu s-au mai putut deschide decît abia în primăvara anului 1830, cînd, la 1 aprilie, îl aflăm şi pe Anton Pann orînduit iarăşi «psalt învăţător de copii în arta muzichiei» la şcoala de pe Podul Mogoşoaei³³).

Anul 1830 este însemnat în viaţa lui Anton Pann, întrucît face începutul adevăratei lui strădăni cărturăreşti, iar de acum înainte, timp de un sfert de veac, el va tipări aproape an de an cîte una sau mai multe cărţi. În cei dintii zece ani, fără a părăsi «muzichia», el va da la lumină cărţi cu cuprins mai mult «politicesc»³⁴), iar de la 1841 şi pînă la sfîrşitul vieţii, va precumpăni — ca întindere şi format — tipărirea cărţilor sale de psaltichie bisericească³⁵).

29. Legenda plăsmuită de G. Dem. T., *Viaţa*, pp. 33-4, despre fuga lui Anton Pann, la Braşov, împreună cu Anica, pe care au împrumutat-o în urmă şi au înflorit-o toţi biografii săi, ni se pare cu totul neîntemeiată. Nu vedem cum s-ar fi putut înjosi el răpind din mănăstire pe nepoata stareţii Platonida, pe care s-o îmbrace băieţeşte şi să fugă împreună la Braşov — unde ştim că era destul de bine cunoscut — şi să îndrăznească apoi să cînte cu ea la strana bisericii Sf. Nicolae din Schei. Chiar relatarea lui Gh. Ucenescu (Ac. R.P.R., ms., 3497, ff. 21-2) scrisă tîrziu, în 1852, este confuză, fiindcă spune că Anica l-a părăsit «după doi ani şi s-a dus iar la mănăstire, lăsînd lui Pann un fiu al lor, anume Lazăr». Ori se ştie că Lazăr era născut din înflia căsătorie, cu Zamfira, iar cu Anica el a convieţuit 10 ani, adică pînă în 1837, şi au avut împreună un băiat Gheorghişă, mort la 3 ani şi îngropat în cimitirul bisericii Bradul, şi o fată, Tinca, amintită în diata din 1854. În ce priveşte acum spusa lui Anton Pann, din această diată, că n-a fost cununat cu Anica, ni se pare foarte ciudată. Astfel, în 1834, cînd Anica, îndemnată de mătuşa ei Elisaveta, stareţa schitului Surpatele, a încercat să-şi lase bărbatul şi să se întoarcă la mănăstire, Anton Pann se plînsese prin jalbe atît episcopului de Rîmnic, cît şi vornicului dinlăuntru, cerînd trimiterea acasă «a legiuitei soţii cu pruncul» şi pedepsirea celei care o pusese la cale să facă lucrul acesta. (Cf. C. N. Mateescu, *Ibidem*, pp. 419-420). De asemenea Gh. Ucenescu (*Ibidem*, f. 21) spune lămurit că dascălul său, după ce «s-a întors iar în România, s-a cununat cu Anica», fapt care reiese şi din *Opisul delor căsniceşti*, p. 7, al dicasteriei Mitropoliei din Bucureşti, unde se vorbeşte despre desfacerea căsătoriei lui Anton (Pann) de soţia sa Anica, în anul 1837.

30. În *Rînduiala sfintei şi dumnezeieşti Liturghii*, Bucureşti 1847, p. 60, se află însemnarea: «Doamne milueşte..., reformat în «grabnic» aflîndu-mă cantor în Braşov, la biserica cea mare din Schei... Şi aceste dimpreună cu celelalte, compuse de mine A. Pann, 1828, la Braşov».

31. *Ibidem*, p. 54.

32. V. A. Urechia, *op. cit.*, I, p. 123.

33. *Ibidem*, p. 33. Atît în acest an, cînd tipăreşte *Versuri muziceşti*, cît şi în 1831, cînd dă la lumină *Poezii deosebite*, Anton Pann se intitulează... «profesorul de muzică al şcolii naţionale din Bucureşti». Printre abonaţii la *Frumoase dialoguri franţezo-romîne*, tipărite de Gr. Pleşoianu în anul 1830, aflăm şi pe «D. Anton Pann, profesor de muzichie».

34. Şirul cărţilor tipărite de Anton Pann între anii 1830-1841, este acesta: *Versuri muziceşti*, Bucureşti 1830; *Poezii deosebite*, Bucureşti 1831, ed. II, 1837; *Indreptătorul beţivilor*, 1832; *Hristoitie*, Bucureşti 1834; *Noul Erotocrit*, tom. I-V, Sibiu 1837; *O povestire arabică*, Bucureşti 1839, *Sf. Evanghelie a Paştilor în opt limbi*, Sibiu 1840; *Fabule şi istorioare*, Bucureşti 1841;

35. Cărţile «politicesci» tipărite între anii 1846-1854 sînt următoarele: *Calendar pe anii 1846-1854*; *Poezii populare*, 1846; *Cîntece de stea*, ed. III, 1846; ed. IV,

Cartea care deschide șirul tipăriturilor lui Anton Pann este intitulată: **Versuri muzicești, ce se cântă la Nașterea Mîntuitorului nostru Iisus Hristos și în alte sărbători ale anului** ³⁶). Culegerea este alcătuită din două părți: întâia cuprinde **Colinde și cîntece de stea**, printre care și un fragment din **Vicleim**, iar a doua numită **Adaos**, are un număr de cîntări religioase, dar și câteva cu caracter profan. La sfîrșit se dau «glasurile», adică melodiile cu notație psaltică. Deși pe copertă se spune că «versurile» sînt «compuse de Anton Pann», totuși aceasta trebuie înțeleasă nu ca o elaborare, ci o prelucrare a textului și a melodiilor ³⁷), după cum mărturisește singur în prefață: «Inșă aceste versuri, neavîndu-le tipărite, din mîină în mîină și din auzite scriindu-le, atît se smintise din calea lor, încît mai nici un înțeles nu avea într-insele. Pre aceste într-acest chip eu văzîndu-le, m-am îndemnat și — precît am putut — culegîndu-le, le-am îndreptat. Și ca să nu rămîie puțina mea osteneală în deșert le-am dat în tipar, dimpreună cu glasurile lor, alcătuiindu-le pe meșteșugul musichiei».

Buna primire de care s-a bucurat cartea **Versuri muzicești**, i-a dat curaj profesorului de muzică al școlii naționale să tipărească în anul următor: **Poezii deosebite sau cîntece de lume**, «din care unele sînt culese de la alții, iar altele originale de Anton Pan...» ³⁸). Prefața, care le însoțește, dovedește că tipărirea lor n-a fost lipsită de temeri, de aceea el caută să lămurească pe cititori, scriind: «Crez că la mulți va aduce mirare pornirea mea spre a da prin tipar la lumină niște poezii ca acestea. Știut fiind însă, la cei mai mulți din obște, că aceste poezii de multă vreme avîndu-le manuscrise, unele adunate de la alții și altele chiar de mine compuse, mai totdeauna aveam silă de către prieteni a le da isvoade și cu aceasta mi se pricinuia zăticnire de la alte lucruri mai folositoare...». Firește, că aceste «cîntece de lume» au avut o mare căutare și de aceea, în 1837, Anton Pann le va tipări «a doua oară, mai îndreptate și adăugate, pentru petrecerea viețuitorilor» ³⁹).

Ca să fie pe placul cititorilor săi de rînd, dornici de o literatură veselă și ușoară, în anul 1832 Anton Pann tipărește **Indreptătorul bețivilor**, o broșură de 32 pagini, «care cuprinde în sine numirile bețivilor și toate faptele care curg din beție» ⁴⁰). Ori-cît de ciudată ar părea această scriere, vedem însă că, veselul stihuitor lasă să străbată de sub rodul viței și unele chemări la cumpătare.

În anul 1834 Anton Pann, «profesorul de muzică vocală al școlilor naționale din București», dă la lumină, în versuri «compuse» de el, cunoscuta carte: «**Hristoitie au școala moralului**, care învață toate obiceiurile și năravurile cele bune» ⁴¹). În

1848; ed. V, 1852; **Povestea vorbii**, 1847; ed. II, 1852-3; **Memoria focului celui mare**, 1847; ed. II, 1854; **Fabule și istorioare**, ed. II, 1847; **Dialog în trei limbi**, 1848; **Pocăința omului desmierdat**, 1849; ed. II, 1854; **Înțeleptul Archir**, 1850; ed. II, 1854; **Spitalul amorului**, t. I-II, 1850; ed. II, t. I-VI, 1852; **Cîntătorul beției**, 1851; ed. II, 1852; **O șezătoare la țară**, 1851; ed. II, 1852, ed. III, 1853; **Triumful beției**, 1852; **Nesdrăvăniile lui Nastratin Hogeia**, 1853; **Culegere de povești și anegdote**, 1854. Șirul cărților de psaltichie tipărite de Anton Pann între anii 1841-1854 este acesta: **Noul Doxastar**, tom. I, 1841; **Bazul teoretic și practic al muzicii bisericești**, 1845-6; **Irmologhion sau Catavasier**, 1846; ed. II, 1854; **Epitaful sau Prohodul**, 1846; ed. II, 1853; **Rînduiala Sf. Liturghii**, 1847; **Prescurtare din Bazul muzicii bisericești și din Anastasimatar**, 1847; **Paresimier**, 1846-7; **Heruvico-Chinonicar**, tom. I-II, 1846-7; **Privighier**, 1847-8; **Noul Doxastar**, tom. II-III, 1853; **Antifoane**, 1853; **Noul Anastasimatar**, 1854; **Mică gramatică muzicală**, 1854; **La liturghia Sf. Vasile cel Mare**, 1854; **La Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur**, 1854.

36. «Tipărită în privileghiata tipografie din București», 1830, 56 pp.

37. Un studiu amănunțit asupra lor, apud N. Cartoian, **Cîntece de stea**, în **Cărțile populare în literatura romînească**, vol. II, București 1938, pp. 202-219.

38. «Tom. 1, tipărite în privileghiata tipografie din București 1831», 88 pp. Pentru lirica și autorii lor, v. Ioan Manole, op. cit., pp. 53-66.

39. (București) D. I. Romanov, 1837, 114 pp. Aceste poezii se vor retipări mai tîrziu în **Spitalul amorului**, împreună cu altele noi.

40. Peste 20 de ani, adică în 1852, Anton Pann tipărește a doua ediție a **Indreptătorului**, însă cu titlul schimbat **Cîntătorul beției** și cu câteva adăogiri (54 pp.). Tot atunci publică și **Triumful beției**, sau **diata ce o lasă un bețiv pocăit, fiului său** (24 pp.).

41. București 1834, 192 pp. Cartea are un cuvînt «către cititori» și o prefață, în versuri, și se încheie cu **Cîntarea dimineții de Eliade**; o listă de «prea cinstiții ajutători și prenumerați la tipărirea cărții aceștia» și o postfață tot în versuri către prenumerați.

cuvîntul către cititori, el spune că scrierea aceasta este o prelucrare — a treia în romînește — «cum se vede întocmită, și în versuri poezită», a unei cărți «întîi scoasă... în limba cea latinească, a noastră cea strămoșească»⁴²). Această «școală a morallui» fusese așteptată cu viu interes, precum reiese din postfață, unde autorul își cere iertare de la abonați, că «zăbovise» cu tipărirea ei. Era o carte de folos nu numai pentru călăuzirea sufletească și trupească a tinerilor școlari, ci chiar și pentru oamenii mai în vîrstă, iar în lista de «prenumeranți», alături de boleri, vedem că sînt trecuți alfabetic: profesori, libreri, ingineri, zugravi, cofetari, etc.

Cu Hristoitia, a patra carte tipărită după 1830, Anton Pann putea fi socotit scriitor în adevăratul înțeles al cuvîntului. El nu se mai mărginea acum să adune cîntece și să întocmească versuri de haz, ci întregul timp, pe care i-l îngăduiau îndatoririle sale de profesor și psalt, și-l folosea la masa de scris «pentru că m-am obișnuit a nu șede fără lucru; și, scriînd cîte ceva, mi se pare că-mi petrec vremea foarte dulce»⁴³). Astfel, în 1835, iulie 8, el scrie un *Doxastar* romînesc, talmăcit din grecește în romînește, din îndemnul și cu sprijinul maicii Platonida, stareța mînăstirii Dintr-un Lemn⁴⁴).

După moartea ieromonahului Macarie, întimplată la sfîrșitul anului 1836, cîntările bisericești așteptau un tipăritor tot atît de harnic și de priceput în meșteșugul cel nou al muzichiei. Firește, că nici tipărirea scrierilor profane nu putea fi lăsată mai prejos, deși se făcea cu destule greutate. Dar numărul cititorilor creștea necontenit, intrucît și școlile romînești se înmulțiseră repede sub oblăduirea plină de bunăvoință a generalului Kiselef. Ele erau «luceafărul» ivit «ca să lumineze pasurile tuturor dregătoriilor pentru înaintarea neamului spre fericire»⁴⁵). Și se dovedește că Anton Pann a pus multă rîvnă pentru răspîndirea luminii prin scrierea de cărți și tipărirea lor, pe care apoi le vindea singur prin tîrgurile și orașele îndepărtate. Din mărturisirile sale știm că el n-a agonisit niciodată cîștiguri prea mari din acest «negot» și că numai nevoia l-a silit să se îndeletnicească și cu vînzarea cărților sale, intrucît nu avea alt «mijloc cuviincios» să-și redobîndească banii cheltuiți cu hîrtia și tiparul.

Se pare că anii 1836-37 pe cit au fost de bogați în lucrări psaltice bisericești și tipăriri, pe atît au fost de amăriți pentru bietul Anton Pann. Astfel, după deschiderea seminarului Sfintei Mitropolii — 2 februarie 1836 — Eforia Școalelor n-a mai prevăzut în bugetul ei leafă pentru «profesorul de muzică vocală», așa că iscusitul dascăl rămase acum fără slujbă. Curînd apoi, la începutul anului 1837, după zece ani de căsnicie, nefericitul psalt fu nevoit să se despartă și de a doua lui soție, Anica — mai ales că ea îl părăsise de cîteva ori, pentru că socotea neîndestulătoare veniturile soțului, pe care nu l-a înțeles și nu l-a sprijinit niciodată⁴⁶). Istovit de atîtea supărări, i se mai întimplă, tot atunci, să fie chinuit și de o boală grea, fapt care i-a pricinuit multe neajunsuri la traducerea și tipărirea cărții lui Dionisie Fotino, *Noul Erotocrit*, apărută la Sibiu, în cinci tomuri, în anul 1837⁴⁷).

42. Despre originalul latin al Hristoitiei și traducerea ei în romînește, cf. D. Russo, *Cărți de bună cuviință în limba greacă și romînă*, în *Studii și critice*, București 1910, pp. 27-55.

43. Din prefața la *Fabule și istorioare*, București 1841.

44. Manuscris în posesia d-lui Ștefan Popescu-Pasărea, cărui a fi mulțumesc și pe această cale pentru că mi-a îngăduit cercetarea lui. Pe f. 2 r-2 v, este scrisă o dedicație în versuri, către stareța Platonida, în care se spune: «Iată cartea cea dorită / A prea cuvioșiei tale / Din grecește rumînită / Precum ai găsit cu cale / Ca și-n limba rumînească / Cu cîntări pe musichie / Dumnezeu să se mărească / Și prea proslăvit să fie // (Vezi anexa I). La sfîrșit, f. 53-v se află însemnarea: «Aceste unsprezece voscresne s-au alcătuit de dd. Anton Pantolion, profesorul școlii de musichie (dintru ale lui Dionisache) pentru cererea mea, a nevrednicului între ierodiaconi Chesarie, cînd mă aflam în Cozia, noiembrie 30, anul 1826 (Rîmnic)».

45. Petrache Poenaru, *Cuvînt zis în Școala Națională din Sf. Sava la examenul public* — 28 august 1832, în *Curierul rumînesc*, nr. 61 din 4 septembrie 1832, p. 230; cf. I. Manole, op. cit., p. 81.

46. Pentru unele știri noi despre Anica și fiica ei Catinca, v. Acad. G. Călinescu, *Material documentar și știri noi despre Anton Pann*, în *Studii de istorie literară și folklor*, an. II (1953), pp. 212-216. Aducîndu-și aminte despre ea în *Povestea vorbii*, Anton Pann spune despre Anica: «Cu a doua făcui casă / și la al zecilea an / Vrînd să se facă mai grasă / mă urî și-mi fu dușman».

47. La sfîrșitul vol. IV, cerîndu-și iertare de «greșealele tiparului», spune că

În «cuvîntul către cititori», alcătuit în versuri, Anton Pann arată că **Noul Erotocrit** circula în țara noastră nu numai în versiunea grecească, tipărită de serdarul Dionisie Fotino, ci și în multe manuscrise românești, în proză și versuri⁴⁸). Într-adevăr, traducerea acestei cărți a fost pentru el o lucrare de mare migală și răbdare. Cele 743 pagini ale celor cinci tomuri⁴⁹), cuprinzînd laolaltă vreo 15.000 versuri, înfățișează o muncă uriașă și nu știm dacă afirmația lui, că a scris «ca să-i treacă de urît», nu trebuie pusă pe seama modestiei⁵⁰).

Între lucrările sale psaltice, din această vreme, amintim: a) «8 heruvice compuse de A(nton) P(ann), profesor de muzică vocală, în 1836, aprilie»⁵¹). b) **Chinonicar**, «care coprinde în sine heruvicile pe toate glasurile și chinonicele duminicilor, cum și chinonicele și axioanele sărbătorilor de peste tot anul, compuse de Anton Pann, profesorul de muzică eclesiastică. Anul 1836, iunie 25, R. V(îlcea)»⁵²). c) **Felurite cîntări bisericesti** «compuse de Anton Pantoleon la anul 1837, iulie 10»⁵³). d) **Chinonicele** «pe fiecare glas, compuse de domnul Anton Pantoleon după cererea domnului Alecsandru Oltenescu S. A. E., Rîmnicul (Vîlcii) 1837»⁵⁴). e) **Patru chinonice duminicale** «compuse după cererea d. Alecsandru Oltenescu, anul 1837»⁵⁵).

unele au rămas neîndreptate, «pentru că, din ceasul (în) care am pus supt tipar acest **Erotocrit**, pînă în minutul acesta, nu mi-am văzut sănătatea (din pricina a multor întîmplări nenorocite, care poate vă sînt cunoscute»).

48. Despre **Erotocrit**, v. V. Grecu, **Erotocritul lui Kornaros în literatura românească**, Cluj 1920; N. Cartoian, **Poema cretană Erotocritul în literatura românească și izvorul ei necunoscut**, în *An. Acad. Rom., lit. VII* (1935), 60 pp. + XII pl.

49. Tom. I, 136 pp.; t. II, 163 pp.; t. III, 144 pp.; t. IV, 155 pp.; t. V, 145 pp.

50. Cf. Ioan Manole, *op. cit.*, pp. 85-90. Pentru conținutul educativ al scrierilor sale, v. El. Costache-Găinaru și G. T. Niculescu-Varone, **Insemnătatea educativă și literară a operii lui Anton Pann**, București 1940.

51. Cf. T. V., **Manuscrise ale lui Anton Pann în biblioteca minăstirii Tismana. În Studii și cercetări de istoria artei**, 1-2 (1954), pp. 218-9.

52. Manuscris aflat la o călugăriță de la o minăstire din Vîlcea și comunicat în 1948, de Preotul D. Bălașa din com. Sutești-Vîlcea. Form. 8, legat în piele, de 176 pp. Este dedicat «prea cînstului și cuviosului părinte Chesarie, ierodiacon și protocantor la minăstirea Horezul». Pe dosul foii de titlu are acest motto în versuri: «Decît mă în limbi străine / În biserică să-ncep / Numai cinci vorbe mai bine / În limba care pricep /. Apostolu Pavel». Pe ff. 2-3 se află dedicația, în 80 versuri, adresată ierodiaconului Chesarie, căruia «se închină acest Chinonicar». L. f. 6: «dd. Anton Pantoleon»; f. 15: «Sfinte Dumnezeule, facerea d. Anton Pantoleon»; f. 20: «Heruvic pe opt glasuri compuse de mine, Anton Pann. Anul 1836, aprilie»; f. 50: (Heruvic) al aceluiași Anton, pentru cererea maicii Eupraxiei, ehul greu»; f. 53: «Și acestea dimpreună cu celelalte chinonice compuse tot de d. Anton Pandoleon, profesorul de musicie»; f. 56: «Alt rînd de heruvic ale săptămîinii, facerea părintelui răposatul Macarie ieromonah, portarie al Sfintei Mitropolii și traducătorul sistemii de musicie pre limba rumînească»; f. 83: «Chinonicele duminicilor, pe opt glasuri, compuse de mine Anton Pann, anul 1836, luna aprilie 12»; f. 99: «Polihronion. Mulți ani facă Domnului nostru și oblăduitorului a toată Rumînia, Domnul al doilea Alecsandru Dimitrie Ghica voevod (1834-1842) și cînstita sa palată și ostașii săi! Domnul să-l păzească pe el întru mulți ani!». După f. 100, fiecare cîntare este iscălită: «De mine Anton Pann», iar la f. 154 se află însemnarea: «Chinonicele pe fiecare glas, compuse de d. Anton Pann, după cererea lui Alecsandru Oltenescu, 1837».

53. Descoperit și comunicat tot de Pr. D. Bălașa. Manuscrisul cuprinde: f. 6: «Lumină lină, ce se cîntă la Litie, compusă după cererea sfînției sale părintelui Nichifor eclesiarhul sfintei Episcopii Rîmnicu de d. Anton Pan, glas al 2-lea»; f. 9: «Evloghi-tare (binecuvîntările) facerea lui Dionisache, prefăcute de d. Anton Pan, glas al cincilea»; f. 38: «Doxologii al 2-lea rînd, compuse și dedicate în manuscris prea cuviosii sale părintelui arhimandrit Calinic, starețul monastirei Cernica, de mine Anton Pan, ehul 1 pa». Urmează apoi la f. 46: «Heruvicile cele mici ale lui Petru Lambadarie pe toate glasurile»; f. 47: «Heruvic, facerea lui Grigorie Protopsaltul, glas 2»; f. 51: «Heruvic, facerea lui Petru Lambadarie, glas 4»; f. 98: «Podobiile alcătuite de Anton Pan»; f. 11: «Chinonicele duminicilor pe fiecare glas, compuse de Anton Pandoleon, la anul 1837, iulie 10», f. 139: «Heruvic mari pe opt glasuri, compuse de Anton Pann».

54. V. *Studii și cercetări de istoria artei*, nr. 1-2 (1954), p. 219.

55. Pr. Gh. Ioannescu, *op. cit.*, pp. 181-192.

După ce în 1837 dă o nouă ediție din **Poezii deosebite sau cîntece de lume** «mai îndreptate și adăogate»⁵⁶⁾, peste doi ani, adică în 1839, Anton Pann tipărește **O povestire arabică din Halima**, «vrednică de băgare de seamă», pentru folosul «ce poate culege neștine dintr-însa»⁵⁷⁾.

În anul 1840 Anton Pann dă la lumină, în tipografia lui Clozius de la Sibiu, înțiaa lui carte bisericească: **Sfînta Evanghelie ce să zice în sfînta și luminata zi a Paștilor la a doua Inviere**. Este cap. XX, 19-25 din Ioan, în opt limbi: romînește, elinește, latinește, slavonește, nemțește, bulgărește, franțuzește și turcește⁵⁸⁾. În precuvîntare arată că a tipărit această carte din îndemnul preoților «care au rîvnă să citească Evanghelia în ziua de Paște în deosebitele limbi»⁵⁹⁾. Drept aceea îi roagă să lepede «hîrtoagele cele prescrise de la unii-alții, fiind cu totul pocite și foarte departe de înțeles». Într-adevăr, textul tipărit este foarte corect, fiind transcris fonetic, lucru destul de greu pentru redarea pronunțării franceze sau germane cu litere chirilice.

Despărțit în 1837 și de a doua soție, Anton Pann îndura cu amar necazurile singurătății. Dar cînd în vara anului 1838 îi moare mama, bătrîna Tomaida, povara ajunge și mai grea. De aceea se hotărî să se căsătorească din nou, de astă dată cu o tînră de 18 ani, Ecaterina, fiica Aniței și a lui Asanache, fost vinicer domnesc. Se spune că la început rudele s-au împotrivit la această căsătorie, din pricina marii nepotriviri de vîrstă — 26 de ani —, dar pînă la urmă se învoiră, și Anton Pann se cunună a treia oară la 10 februarie 1840⁶⁰⁾.

Cum în această vreme el era cîntăreț protos la Biserica Albă, soții au locuit acolo, apoi se mutară în casa din mahalaua Bradului. Prin primăvara anului 1842 Anton Pann a fost orînduit protopsalt al Bisericii Domnești de la Curtea Veche⁶¹⁾.

În următorul an, 1841, Anton Pann tipărește o carte la care, fără îndoială, lucruse multă vreme și care deschide șirul întocmirilor lui literare de seamă: **Fabule și Istorioare** «auzite și versificate». Prefața, care însoțește «Cartea I-a», cuprinde mărturii nespuse de prețioase asupra pregătirii și îndeletnicirii sale cărturărești. Astfel se arată de la început că «aceste fabule și istorioare nu sînt decît numai auzite. De vor fi vreunele tipărite în alte limbi», nu știe, întrucît el n-a învățat «nici o limbă din cele poleite. În anii cruzimii mele, de ar fi fost școli ca acum și de învățam vreo limbă din cele lăudate, nu era să mă joc cu astfel de lucruri mici, ci era să traduc osebite cărți, care să mă folosească și pe mine și pe alții»⁶²⁾. Cu toate acestea, crede

56. V. supra, nota 9.

57. București, 1839, 66 pp. Într-o lungă prefață Anton Pann lămurește rostul acestei istorioare, menită să vindece pe cei ce cad «în patima zului (temirii), care patimă este mai rea decît beția». Cartea s-a retipărit în același format, dar numai de 57 pp., tot la București, în anul 1854, «în tipografia lui Anton Pann».

58. Pe copertă se spune că «s-a tipărit cu binecuvîntarea prea sfințitului episcop Neofit Rîmnic». Are 20 pp., în form. 4 și este dedicată lui Nicolae Iorgulescu.

59. București 1841, «în tipografia pitarului Costandin Pencovici», I, 128 pp.; II, 128 pp.

60. Cf. diata din 1854, în care laudă pe soția sa Ecaterina, spunînd că are în ea toată încrederea «ca una ce, de la anul 1840, februarie 10, în curgerea zilelor vieții noastre în căsnicie, am cunoscut-o cu adevărat temătoare de Dumnezeu în toate pruncile legii».

61. Vezi infra, nota 67.

62. Încă din copilărie Anton Pann își însușise cîteva limbi. G. Dem. Teodorescu, *Viața*, p. 12, spune că știa cinci: romîna, greaca, turca, bulgara și rusa. În schimb M. Gaster, în *Introducere la Povestea vorbii*, p. XXXIII, crede că nu știa în afară de romînă, decît turcește, iar cărțile pe care le-a tipărit «din grecește» n-au fost traduse de el, ci le-ar fi pus pe versuri din manuscrise. În ce privește cărțile de psaltichie, el n-a făcut o nouă traducere, ci numai a înlocuit cuvintele grecești cu cele romînești, «sub nota respectivă». Avem însă destule mărturii ca să respingem aceste păreri greșite, fiindcă atunci cînd Anton Pann a tălmăcit unele scrieri grecești, el nu s-a folosit doar de manuscrisele romînești, ci a mers de-a dreptul la original. De asemenea cum ar fi putut el duce la bun sfîrșit sarcina grea și plină de răspundere a «romînirii» cîntărilor bisericești, dacă nu cunoștea limba grecească? Rusa și turca le cunoștea destul de bine, precum reiese din *Dialog în trei limbi*, publicat de el în 1848. La fel și bulgara, cu ajutorul căreia a tradus în anul 1844, însemnarea din 1405 de pe Evanghelia lui Nicodim de la Tismana. Arătarea lui Anton Pann că n-a învățat «nici o limbă din cele poleite» credem că se referă la limba franceză, care era pe

că nici istorioarele acestea «nu vor fi spre vătămare». El se mulțumește că a putut face și atîta «în ceasurile cele vacante», decît să petreacă «nimica făcînd». Iar dacă cititorii vor găsi «vreun cusur în stil», să nu-l osîndească, fiindcă el altele n-a învățat, decît din mica copilărie și-a bătut capul să ajungă «desăvîrșit în meșteșugul muzicii bisericești» în care de altfel spune că a și «izbutit». Căci, după ce a învățat «canoanele și ortografia acestui meșteșug», n-a zăbovit «a romîni și a lucra pe note cărțile cele mai trebuincioase», dar care nedîndu-i mîna să le tipărească, «de douăzeci de ani stau pe fundul lăzii». Văzînd atunci că osteneala îi este zadarnică, s-a apucat «a aduna și a face cîte o carte din cele politicești», încet, încet învățîndu-se singur, una ca să-i treacă de urît și al doilea «socotînd ca să trăiesc». Trebuie spus, că în aceste fabule, Anton Pann se dovedește un bun povestitor, prin vioiciunea cuvîntului, prin iscusința chipurilor și în deosebi prin firescul dialogurilor, însușiri pe care le vom găsi mai depline în *Povestea vorbii și O șezătoare la țară*.

Obişnuit «a nu şedeia fără lucru», Anton Pann își petrece cei din urmă 14 ani ai vieții într-o hărnicie vrednică de laudă. După tipărirea celor două «cărți» de *Fabule și istorioare*, tot în anul 1841 el izbutește, în sfîrșit, după 20 de ani de așteptare, să scoată de pe fundul lăzii și să dea la lumină «cu binecuvîntarea și ajutorul» Mitropolitul Neofit al Ungro-Vlahiei, tom. I din *Noul Doxastar* «prefăcut în romînește după metoda vechi al serd. Dionisie Fotino... pe acest metod nou»⁶³). Imprejurările în care s-a tipărit această carte ne sînt azi bine cunoscute⁶⁴). În iulie 1840, îndată după alegerea lui Neofit în scaunul de Mitropolit al Țării Romînești, Anton Pann i se infățișează cu o jalbă, în care îi arată că din mica sa copilărie «cu rîvnă înflăcărată urmînd meșteșugul musichii», a izbutit «atît în metoda cel vechi, cît și în cel nou, cu desăvîrșire». Ca atare, încă din anul 1821 s-a apucat «de a romîni sfințele și dumnezeieștile cîntări», din porunca răposatului Mitropolit Dionisie Lupu. «Din nenorocire însă, din răzvrătirea în Țara Romînească, s-au împrăștiat toți în toate laturile». Atunci Macarie ieromonahul, care ar fi învățat de la el atît «ortografia meșteșugului musichii», cît și «mijlocul tipografiei»⁶⁵), «a știut a se folosi» fără el, tipărind la Viena, cu ajutorul stăpînirii, în anul 1823: *Teoreticonul, Anastasimatarul și Irmologhiul*. În urma acestei lovituri, Anton Pann s-a apucat și el «a romîni, după metoda cel vechi, *Doxastarul serd. Dionisie Fotino, Irmologhiul sau Catavasierul grabnic, cum și Heruvico-Chinonicarul*», pe care le-a socotit «că sînt de lipsă a să preda în școli», nădăjduind să le dea «la lumină cu tiparul». «Dar nestatornicia vremurilor» și greutățile abătute asupra țării au zădărnicit toată truda sa. Ba într-o vreme, înțelegînd că osteneala lui de atîția ani nu este luată în seamă, «mîhnit peste măsură», chibzuiuse să se ducă cu manuscriptele tocmai la Iași și să le dea la tipar

atunci în mare cinste în fața evgheniților greci, și la limba germană — adică limba sașilor din Brașov și Sibiu, cu care el avea legături și de cultura cărora îi părea rău că nu se poate folosi, necunoscîndu-le graiul. (Cf. Ion Manole, *op. cit.*, pp. 16-7).

63. Cartea s-a tipărit «în tipografia pitarului Const. Pencovici, supt direcția lui Iosif Kopaing, care a lucrat și notele de cîntare». București 1841, VI+322+34+6 pp., cuprinzînd: O prefață în versuri și proză «Către cei ce îmbrățișează această carte cu dragoste» (pp. I-VI), cîntările *Doxastarului* (pp. 1-322), un adaos de cîntări (pp. 1-32), o erată, o listă a subcriptorilor pentru un număr de 415 exemplare (pp. 1-5) și o însemnare a lui Anton Pann (p. 6). G. Dem. Teodorescu (*Operele*, p. 38), dă anul 1841 și pentru vol. II din *Noul Doxastar*, spunînd greșit că «e dedicat episcopului Filotei al Buzăului», ca să-i înlesnească «darea la lumină», fiindcă «s-a tălmăcit cu îndemnarea și ajutorul răposatului întru fericire Kesarie, episcopul Buzăului», fără însă să-și dea seama că Filotei ajunge Episcop al Buzăului tocmai în 1850, iar Chesarie moare abia în 1846. Greșeala aceasta o repetă și atunci cînd spune că vol. II s-a tipărit în ed. II în 1853, cînd de fapt în acest an vol. II a apărut pentru întîia oară.

64. Diaconul Gheorghe I. Moiescu, *Știri noi despre Anton Pann, dascăl de psaltichie*, pp. 216, 219.

65. Spusele acestea ale lui Anton Pann despre Macarie nu au nici un temei de adevăr. Mai întîi astăzi se știe bine de la cine anume și în ce împrejurări a învățat Macarie muzica bisericească, atît după «sistema veche» cît și după cea nouă. (Vezi Nic. M. Popescu, *op. cit.*, pp. 29-30). Apoi, cum ar fi putut să-l învețe tînărul Anton Pann pe vîrstnicul Macarie (1770-1836) «meșteșugul musichii», cînd acesta din urmă încă din anul 1819 era socotit de Mitropolitul Dionisie Lupu «desăvîrșit întru amîndoao sistimile și îndestulat cu iscusința cea de mulți ani» (v. Prefeța la *Irmologhiion*, Viena 1823, p. VI). Bănuim că Anton Pann își putea îngădui să spună acestea acum, cînd Macarie era mort de aproape cinci ani.

acolo, cu sprijinul Mitropolitului Veniamin. Dar a judecat «de ce să se fălească Moldova cu aceste cărți, care s-au lucrat în sinul Bucureștilor?». Și așa, ducându-se la Episcopul Chesarie al Buzăului, acesta l-a povățuit să nu înstrăineze «cărțile.. din Țara Românească», ci să mai aștepte pînă se va alege noul Mitropolit al Ungro-Vlahiei, «cu al cărui ajutor să se poată da la lumină mai lesne».

Intr-adevăr, la 26 iunie 1840, în scaunul de Arhipăstor al Țării Românești este ales Neofit, Episcopul Rîmnicului. Prilejul acesta era binevenit pentru planurile lui Anton Pann și astfel, el îl roagă să-i dea blagoslovenie și să fie începătorul de ajutor, prenumerîndu-se «spre îndemnarea celorlalți prea sfințiți episcopi și altor persoane», ca să poată da la lumină Doxastarul. Urmarea a fost că Mitropolitul Neofit a scris 100 de exemplare, poruncind «să se însemneze din partea Mitropoliei 30 de exemplare și pentru Sf. Episcopie a Rîmnicului zece». Cu acest ajutor și al altor prenumerați⁶⁶), Doxastarul ieși la lumină în anul 1841.

În prefața adresată «cătreci ce îmbrățișează această carte cu dragoste», Anton Pann spune că dorind să nu lase «pe românii iubitori de muzică lipsiți de o asemenea trebuincioasă carte», s-a sîrguit «a o romîni», ca să înlesnească «pe cîntăreți a dobîndi știința desăvîrșită în cele opt glasuri». Drept aceea îi îndeamnă pe toți să primească acest Doxastar și «atît cei ce aveți cunoștință bună asupra musichiei, cît și cei ce aveți rîvnă a învăța, folosiți-vă unii de alții, învățați slavele ce se cuprind într-insul... și vă îmbogățiți duhul în melosul stihiraric».

După tipărirea Doxastarului, prin martie 1842, Anton Pann avea să fie răsplătit de această pîrgă a tipăriturilor lui psaltice. Se întîmplă atunci ca enoriașii bisericii Curtea Veche să se plîngă Mitropolitului Neofit, că deși biserica lor primește pe fiecare an de la Vistierie cîte 12.000 lei și mai are din chirii și embaticuri venituri de încă 5000 lei, dar din toți acești bani nu se plătește decît simbria eclesiarhului și a preoților orînduiți, iar din ceilalți nu se vede nici un rost decît că «acest sfînt lăcaș se află în multe feluri neîngrijit și mai cu seamă pătimeste de cîntăreț, neavînd mai totdeauna cine a întocmi armonia și tipicul, după cum Sfinții Părinți au așezat». De aceea roagă cu umilință pe mitropolit să poruncească «a se face cuvințioasa punere la cale pentru împlinirea dorinței» lor⁶⁷). Dînd urmare acestei cereri și prețuind în chip deosebit rîvna lui pentru cîntarea bisericească, Mitropolitul Neofit îl mută pe Anton Pann de la biserica Albă la biserica Curtea Veche, orînduindu-l protopsalt cu leafă de 2.000 lei pe an.

Se pare însă că suma aceasta nu era îdestulătoare noului protopsalt spre a-și întîmpina cheltuielile «familiei sale». Dar fiindcă biserica Domnească avea venituri îndeajuns, Anton Pann «face rugăciune» eclesiarhului să i se mai adauge ceva la leafa sa de 2000 lei pe an. Cum era firesc, eclesiarhul bisericii Curtea Veche, cu raportul său nr. 6, mijloci îndată pe lîngă Logofeția treburilor bisericești, pentru împlinirea acestei cereri, arătînd că «niște asemenea cîntăreți nu se pot găsi cu leafa de mai sus, iar pentru podoaba bisericii este de trebuință a-l odihni»⁶⁸). Cerîndu-se și părerea Mitropolitului Neofit, acesta răspunse Logofeței, la 13 iunie 1842, că nu este împotriva să i se mai adauge lui Anton, protopsaltul bisericii Curtea Veche, încă lei 1000 pe an, pe lîngă 2000 ce i se da pînă acum, fiindcă după scumpetea lucrurilor de acum, cu adevărat nu poate să-i ajungă numai acei două mii»⁶⁹).

Între timp însă se întîmplă să moară Costache Chiosea, «dascălul de cîntări»

66. Numărul exemplarelor cu care s-au înscris prenumerații, ale căror nume se află tipărite pe pp. 1-5, este 404. Printre aceștia se aflau trecuți: Mitropolitul Neofit cu «100 trupuri»; Episcopia Rîmnicului 30; Iosif, arhimandritul Mitropoliei, «cel mai întii doritor și cu osîrdie îndemnător spre tipărirea acestui Docsastar», 10; Episcopul Chesarie al Buzăului, 25; Episcopul Ilarion al Argeșului, 10; arhim. Hrisant Horezeanul, «doritorul de sporirea cărților în limba Patrii», 20; ierodiaconul Chesarie, «protocîntăreț, cel aprins cu rîvnă asupra dumnezeștilor cîntări și ajutorul după putere la romînirea acestui Docsastar și alte cărți bisericești», 10; maica Platonida, stareța minăstirii Dintr-un Lemn, «carea și la romînirea acestui Docsastar dintru început pînă la sfîrșit neîncetat a ajutat», 20; maica Efpracsia, stareța schitului Surpatele, «cîntăreața cea mai întii carea au învățat sistîma musichii în Țara Românească», 5.

67. Arhiva Mitropoliei Ungro-Vlahiei, dosar nr. 84/1842 (Adaosul de lei 1000 pînă an făcut lui Anton Pann, protopsaltul bisericii Curtea Veche), f. 5.

68. Ibidem, f. 2.

69. Ibidem, f. 3.

al seminarului Sf. Mitropolii⁷⁰). Firește, Anton Pann se socotea cel mai îndreptățit să urmărească numirea sa în acest post. Drept aceea, la 26 iunie 1842, el înaintează Mitropolitului Neofit o jalbă, arătându-i că din mica lui copilărie «avînd aplicare asupra cîntărilor bisericești, cu osîrdie am urmat la meșteșugul musichiei atît în metoda veche, cît și în cel nou, cum și multe cărți am alcătuit și am lucrat în limba Patriei». Dar, din nenorocire, prea cu strîmtoare se chivernisește cu acest meșteșug, după cheltuielile cele grele și după mica leafă ce se plătește cîntăreților. De multe ori s-a «căit cu lacrimi de această epanghelmă»⁷¹). Văzînd însă că «neamul cîntăreților s-au stîns cu totul» și ca să nu-și îngroape «talantul în pămînt», roagă să i se încredințeze lui locul vacant de profesor, făgăduind că se va pregăti, din vreme, «cu lecții înlesnitoare învățaturii acestui metod, după știința cea mai perfectă». În schimb cere să i se dea «o leafă potrivită cu cheltuielile acestui oraș mare», ca să nu fie «ocupat de griji» și să nu fie «silit a alerga după alte spiculații din afară, la vreme de neajungere»⁷²).

Pe temeiul acestei jălbi, la 27 iunie 1842, Anton Pann este orînduit «profesor de cîntări» la seminarul Sfintei Mitropolii din București, cu leafă de 200 lei pe lună, însă cu îndatorirea ca, pînă la începerea cursurilor în toamnă, «să paradosească» psaltichia «copiilor din Sfînta Mitropolie»⁷³).

După orînduirea sa ca profesor, timp de un an întreg, Anton Pann n-a primit nici un ban din leafă, fiindcă în anul 1841, pe temeiul cererii sale, Mitropolia plătise la tipografia pitarului Constantin Pencovici o datorie de o sută de galbeni, rămasă de la tipărirea *Doxastarului* și tot în socoteala acestei cărți i se mai dăduse, în cursul anului 1841-2, suma de 40 galbeni. Pentru acoperirea acestor datorii, iconomul Mitropoliei îi propuse 800 de *Doxastare*. Lipsit de mijloace și înglodat în necazuri, dascălul înaintează Mitropolitului Neofit o jalbă, la 8 iunie 1843, cerînd să i se descurce socoteala, oprindu-se din cele 800 de cărți, luate la Mitropolie, numărul trebuincios pentru acoperirea datoriei și astfel să i se răspundă leafa, «că cu mare lipsă și neajungere trăiesc, amărîndu-mă în toate zilele de datorii». Iar *Doxastarele* ce vor rămîne să i se dea înapoi, fiindcă «omul are și moarte și viață și trebuie să fie descurcate toate lucrările sale»⁷⁴). Mitropolitul Neofit îi împlinește cererea, poruncind să se oprească două sute *Doxastare* pentru trebuința seminarului, la prețul de 32 lei unul, iar celelalte să i se întoarcă înapoi, scăzîndu-i-se din socoteală banii dați pînă atunci⁷⁵).

70. La 26 aprilie 1842, ieromonahul Nichifor înștiințează Mitropolia că «dascălul de cîntări Costache Chiosea fiind bolnav de la Duminică Floriilor, acum și-au dat obștescul sfîrșit». (Ibidem, dosar 1/1841, f. 68). Costache Chiosea fusese numit «profesor de musichie» al seminarului din București la 4 mai 1840, în locul lui Dobre Tîntăveanu, retras din această slujbă la 30 aprilie 1840. (Ibidem, dosar 1/1840, ff. 117-118) și orînduit apoi «dascăl de cîntări» la seminarul Episcopiei din Buzău (cf. I. Ionașcu, *Material documentar privitor la istoria seminarului din Buzău, 1836-1936*, București 1937, p. 53). Dobre Tîntăveanu a fost profesor de psaltichie la Buzău pînă prin 1849-50, cînd închizîndu-se seminarul, s-a reîntors la București, unde-l întîlnim cîntăreț în strana dreaptă la biserica Domnița Bălașa. Moare în vîrstă de 40 ani, iar la înmormîntare i-a ținut cuvîntare arhim. Veniamin Catulescu (v. Emil și Ion Vîrtosu, *Așezămintele Brîncovenesti. O sută de ani de la înființare, 1838-1938*, București 1938, p. 203).

71. ἐπιγγεῆμα = meserie, profesie.

72. Arhiva Mitropoliei Ungro-Vlahiei, dosar 27/1842, f. 39; cf. Diac. Gh. I. Moiescu, op. cit., p. 220.

73. Arhiva Mitropoliei Ungro-Vlahiei, ibidem, f. 40. Vezi anexa II. În aceeași zi Mitropolitul Neofit poruncește eclesiarhului Sf. Mitropolii să îngrijească «a să urma această predare către copii de acolo în toate zilele» (ibidem, f. 41). La 2 iulie 1842 se face cunoscut și iconomului Mitropoliei «ca pentru loc de pardosire» să i se dea profesorului de psaltichie «odăia unde mai înainte era cancelaria duhovniceștii Consistorii, în odăile din curtea despre apus» (ibidem, f. 42).

74. Ibidem, dosar 2/1843, f. 237; cf. Diac. Gh. I. Moiescu, op. cit., p. 220.

75. Arhiva Mitropoliei Ungro-Vlahiei, ibidem, f. 223. La 8 iunie 1843, Mitropolitul Neofit scrie iconomului ca din prețul acelor două sute bucăți, să tragă banii ce va fi răspuns la tipografie — o sută galbeni — precum și 40 galbeni ce i s-au mai dat în anii 1841 și 1842 tot în socoteala acestor cărți, «rămîind adică să i se răspundă acum lei 5.120, cu aceia ce va fi răspuns iconomia la tipografie și pe care i va trage din această sumă. Iar prețul acestor două sute bucăți *Doxastare* îl va trage iconomia în socotelile seminarului și va lua iscălitură în condică, după orînduirea» (ibidem, f. 238).

Descurcînd socotelile cu Doxastarul, Anton Pann cere inspectorului seminarului, la 28 iunie 1843, să mijlocească la Mitropolie spre a i se plăti leafa ce i se cuvine pe lunile de cînd a fost numit profesor și pînă atunci, arătînd că din pricina acestor cărți a ajuns în atîta lipsă, încît nu mai are «nici pîinea de toate zilele», osebit de împrumuturile ce a luat de la unii-alții și-l înstrîntorează acum să le plătească ⁷⁶).

Trei ani în șir, 1842-1844, Anton Pann nu mai dă la iveală nici o carte. În acest răstimp el își vede de îndatoririle sale de profesor la seminar și de slujba de protopsalt al bisericii Curtea Veche. Dar tot atunci îi incolțește în minte și o altă dorință. Necazurile îndurate mai înainte cu tipărirea Doxastarului, nenumăratele datorii făcute pentru acoperirea cheltuielilor pretinse de tipografie și vremea îndelungată în care s-a lucrat această carte, îl îndemnară, încă din anul 1841, să se apuce să-și înjghebeze o «tipografie de muzică», în vederea înfăptuirii nestrămutatului său gînd de a da la lumină toate cărțile de cîntări bisericești, talmăcite din grecește ori prelucrate de el «după sistema cea nouă». La toate acestea se mai adăuga și faptul că el cunoștea meșteșugul tiparului, ca unul care cu douăzeci și cinci de ani în urmă condusesese tiparnița de psaltichie a dascălului său Petru Efesiu, iar între timp mai deprinsese din ale meseriei cu prilejul tipării cărților sale de pînă atunci.

Despre împrejurările în care Anton Pann a izbutit să-și întemeieze, în anul 1843, o tipografie proprie, nu aveam pînă acum alte știri decît cele date de el în diata din 1854, și anume că a încropit-o «cu mari iconomii și cu ajutorul multor prea cuvioși arhimandriți, igumeni și stareți ai osebitelor monastiri, începîndu-o de la anul 1843». Astăzi însă cunoaștem toate greutățile pe care le-a întîmpinat pentru împlinirea acestui vis scump al sufletului său ⁷⁷). Astfel, la 14 august 1843, el înfățișează domnitorului Gheorghe D. Bibescu o jalbă, cerînd să i se dea voie «spre a deschide o tipografie de muzică cu note grecești și evropienești», pe care de doi ani o pregătește, «pentru cărțile ce sînt să se tipărească în limba Patriei, cu binecuvîntarea preasfințitului mitropolit, fiind de lipsă în seminarii și trebuincioase de a preda tuturor ce urmează la această sistemă» ⁷⁸). Prin rezoluția sa din 14 august 1843, Vodă Bibescu poruncește Departamentului treburilor bisericești să ia «în băgare de seamă» această cerere și să-i arate urmarea. La 18 august 1843, Departamentul trimite Mitropolitului Neofit copie după jalba lui «Anton Pană, profesor de cîntări în seminarul Sfintei Mitropolii», rugîndu-l să răspundă ce părere are în legătură cu voia ce cere «de a deschide o tipografie de muzică» ⁷⁹).

Trecură însă aproape doi ani, fără ca Mitropolia să dea vreun răspuns în această privință. Pricina zăbovirii se datorește faptului că Mitropolitul Neofit ceruse lui Anton Pann «ca să aducă acele note să le vază», lucru pe care el nu l-a putut face decît tocmai tîrziu, dovadă că încă nu le avea pregătite ⁸⁰). Abia la sfîrșitul lunii martie 1845, harnicul dascăl și tipograf scrie Mitropolitului Neofit că «din iconomia micului meu venit cu încetul am turnat slova pentru tipărirea cîntărilor» și după săvîrșirea lor avînd trebuință de un «teasc», a scris la Buda, de unde i s-a și adus, pentru care trebuie să plătească o poliță de 1080 lei. În acest scop roagă a i se slobozi leafa de la seminar pe 4 luni înainte», că altă nădejde nu are ⁸¹). Mitropolitul Neofit îi împlinește această cerere, poruncind Iconomiei, la 29 martie 1845, «să i se sloboază leafa pe 4 luni, ca să-i înlesnească a plăti polița... pentru un teasc ce i s-a adus de la Buda, în trebuința tipării unor cărți de musicie» ⁸²).

Prin iulie 1845, după turnarea slovelor și aducerea teascului de la Buda, după

76. *Ibidem*, f. 225; cf. Diac. Gh. I. Moiescu, *op. cit.*, p. 221. La 19 iulie 1843, Mitropolitul Neofit poruncește Iconomiei «să i se răspundă profesorului de cîntări Anton Pann leafa sa de la 1 iunie 1842, cîte 200 lei pe lună și pînă la sfîrșitul acestei luni, care peste tot fac luni 13 iar lei 2600».

77. O întîmplare fericită ne-a îngăduit, în toamna anului 1953, să aflăm în arhiva veche a Mitropoliei Ungro-Vlahiei o «delă» cu nr. 145, din 18 august 1843, despre «voia ce cere Anton Pann ca să facă tipografie de muzică cu note grecești și evropienești».

78. *Ibidem*, f. 3, vezi anexa III.

79. *Ibidem*, f. 7.

80. Pe adresa Departamentului se află următoarea însemnare a serdarului Iordache Zosima, șeful cancelariei Sf. Mitropolii: «Fiindcă lui Anton Pan însumi eu i-am arătat din porunca Prea Sf. ca să aducă acele note să le vază ș-au trecut aproape de trei luni și nu le-au adus, apoi va sta la delă».

81. Cf. Diac. Gh. I. Moiescu, *op. cit.*, p. 223.

82. Arhiva Mitropoliei Ungro-Vlahiei, dosar nr. 29/1845, f. 60.

săvîrșirea uneltelor și pregătirea manuscriselor, «cu destule amețeli, cu pierderi de odihnă și nesomn», urmînd doar să-și înceapă a-și tipări cărțile, Anton Pann înaintează Mitropolitului Neofit două jălbi: într-una cere să i se dea «binecuvîntare dimpreună cu instrucțiunile ce trebuiesc păzite în tipărirea cărților»⁸³), iar într-alta roagă să i se trimită dezlegarea cerută de Departamentul treburilor bisericești, încă din august 1843. În acest scop alătură și o **Inștiințare**, tipărită, către «prenumeranți», arătînd cărțile de cîntări, tîlmăcite de el, care urmează să le dea la lumină în tipografia sa⁸⁴). Într-adevăr, la 23 iulie 1845, Mitropolitul Neofit răspunde Departamentului că încă din 1843 a îndatorat pe Anton Pann să arate «ce fel de tipografie o să-și facă și ce o să lucreze într-însa, și abia acum, săvîrșind uneltele și cele trebuincioase acelei tipografii», s-au arătat cu jalbă, spunînd: «că în acea tiparniță nu are să tipărească altcevași decît cărți bisericești de psaltichie». Ca atare face cunoscut «că nu poate avea nici un fel de poprire de a deschide tipografie»⁸⁵). În urma acestui răspuns, Anton Pann dobîndi «slobozenia» cerută din partea Stăpînirii și astfel începe de îndată să dea la lumină «întru a sa tipografie de muzică bisericească», cum îi plăcea s-o intituleze, nu numai cărțile de psaltichie tîlmăcite din grecește sau alcătuite de el, ci și întreg acel șir de cărți care i-au agonisit nume lăudat în istoria literaturii noastre romînești.

Am arătat că, înainte de a fi numit profesor la seminar, Anton Pann a fost mutat în slujba de protopsalt la biserica Domnească a Curții Vechi⁸⁶). Dar tot pe atunci fusese orînduit aici eclesiarh un arhimandrit rus, Visarion⁸⁷), care se străduia să introducă în Biserica noastră, ajutat de Stăpînire, muzica vocală sau corală. Se înțelege că între arhimandritul Visarion, conducătorul corului vocal și Anton Pann, cîntărețul de psaltichie de la strană, era o firească decosebire de păreri. Ca de obicei s-a întîmplat ca Visarion care era un înnoitor, să-l înlătore, prin aprilie 1844, din slujba stranei, pe învechitul protopsalt Anton Pann. Amărit peste fire, bietul dascăl nu găsi altă scăpare decît să se plîngă Mitropolitului Neofit, tînguindu-și lipsurile și rugîndu-se să se milostivească asupra lui, ori cum va găsi de cuviință⁸⁸). Înălăturarea

83. *Ibidem*, dosar nr. 145/1843, f. 4, vezi anexa IV.

84. *Ibidem*, f. 5, vezi anexa V. În această **Inștiințare** Anton Pann scrie: «Nu este mai urît unui cîntăret romîn decît a zice că nu poate sau nu știe cînta romînește; și este mai greu decît a sluji cu cîntările unei limbi pe care el nu o cunoaște. Toți pretutindenea s-au obicinuit ca să cînte în biserică: catavasii, docsologii, heruvici, chinonice și altele tot în limbă străină și neînvățînd sau neînțelegînd ce zic, sînt siliti să se pocească și pe sine și cîntarea cu pronunția zicerilor stravagante». După ce înșiră cărțile apărute pînă atunci în romînește și anume: **Teoretieonul mic**, **Anastasimatarul**, **Irmologhiul argon** și tom. al doilea al **Antologhiei** tipărite de Macarie ieromonahul la Viena, în anul 1823, și **Docsastarul** tipărit de el în 1841, adaugă: «Aceste sînt toate, de aceea nu este de mirare de ce nu să găsesc din romîni cîntăreți buni; căci cîntările cele mai des ce să întrebuintează în biserică, după rînduiala serii și dimineții nici s-au tîlmăcit de cineva, nici s-au dat la lumină. Trebuința cerînd însă a se preda în seminar asemenea cîntări, «a luat el îndemnarea și tîlmăcindu-le una cîte una», le-a împărțit în mai multe tomuri «dîndu-le numire după cele ce se coprind într-însele», adică: 1. **Bazul teoretic și practic al muzicii bisericești sau Gramatica melodică**; 2. **Irmologhiul sau Catavasierul grabnic**; 3. **Privighierul sau Mînecătorul**; 4. **Păresimierul**; 5. **Heruvico-Chinonicar**; 6. **Anastasimatarul îndoit**; 7. **Calofoniconul**; 8. **Docsastarul**, tomul al doilea, cu slavele Triodului și Penticostarului. Acestea voind el să le dea la lumină, a și făcut «foae de prenumerație», dar văzînd că cei mai mulți din cîntăreți nu se înlesnesc, «cu îndemnarea și găsirea cu cale a mai multora» s-a învoit să le tipărească în broșuri de cîte patru coale «și în fiecare trei săptămîni să se trimită ca o gazetă prenumeranților or unde vor fi» la prețul de un sfant broșura pe hîrtie ordinară și un sfant și jumătate pe hîrtie de Olanda. (*Ibidem*, pp. 6, 9. Vezi anexa VI).

85. *Ibidem*, f. 7.

86. Vezi supra, p. 174.

87. Cf. Academia R.P.R., ms. 718, ff. 387-400: «Catagrafie de toată zestrea ce are biserica Domnească ot Curtea Veche din București, aflată în ființă la lb. 1844, cînd s-au orînduit eclesiarh sfinția sa părintele arhimandrit Visarion».

88. Arhiva Mitropoliei Ungro-Vlahiei, dosar 24/1844, f. 49, cf. Diac Gh. I. Moisescu, op. cit., p. 221. În această jalbă mărturisește «rîvna înflăcărată» cu care își păzește îndatoririle de profesor, ocupîndu-se ziua și noaptea «cu tîlmăcirea cîntărilor ce trebuiesc predate în seminar», silindu-se din toate puterile de a se «arăta vrednic la

sa, din slujba de protopsalt al bisericii Curtea Veche i-a pricinuit, cum singur mărturisește, multe neajunsuri și mare strîmțorare. De aceea, în martie 1845, se văzu nevoit să ceară Mitropolitului Neofit să-i sporească leafa ce primea de la seminar, dîndu-i-se pe lîngă aceasta și mertic de bucate, «de care și profesorii din eparhii nu sînt lipsiți»⁸⁹). Odată cu jalba aceasta către Neofit, Anton Pann trimite și serdarului Iordache Zosima o scrisoare, arătîndu-i «deznădăjduirea» în care se află și rugîndu-l să-i sprijine cererea pe lîngă Mitropolit. El nu se sfiește să-i spună deschis: «Dumneavoastră știți cîte perechi de cizme trebuie să rup cu mergerea mea cea de toate zilele la seminar; știți că fără gheroc, fără iberoc, fără blană și altele nu poci să fiu, căci trebuie să îngheț și să-mi răpui viața fără de vreme, care toate acestea se fac cu bani. Știți scumpetea postavului și a cusutului. Dar familia mea nu trebuie îmbrăcată? Nu trebuie să trăim între oameni? Nu trebuie să mîncăm? Socotesc că n-ar fi cu cuviință ca un profesor să umble zdrențaros sau într-o haină de rînd îmbrăcat, să trăiască ca un ticălos și ca un necivilizat»⁹⁰). Este adevărat că stăruința lui n-a fost zadarnică, pentru că începînd cu luna martie 1845, i s-a hotărît «adăogire de leafă încă una sută de lei pe lună»⁹¹).

După patru ani de griji, de frămîntări și alergătură, — în care timp n-a mai putut tipări nimic, — în toamna anului 1845 Anton Pann izbutește în sfîrșit să-și deschidă tipografia sa, așezată în chiliile bisericii Olteni, aproape de casa lui Hagi Dinu, unde locuia el atunci, la încrucișarea străzii Olteni cu Calea Dudești⁹²). Firga ostenelilor, ieșită la lumină de sub teascurile ei, este acea **Inștiințare**, cu o foaie de prenumerație, arătînd titlurile și cuprinsul cărților de psaltichie ce urmează să le tipărească, precum și condițiile în care le vor putea dobîndi «cinstiții prenumeranți»⁹³).

Potrivit **Inștiințării**, cea dintîi carte pusă sub tipar, chiar în toamna anului 1845, este **Bazul teoretic și practic al muzicii bisericești, sau Gramatica melodică**⁹⁴). Lucrarea aceasta «predată elevilor din seminarul Sfintei Mitropolii» este rodul unui sfert de veac de strădanie în ogorul muzicii psaltice. Ea ne dezvăluie o mare bogăție de cunoștințe muzicale, punînd în lumină totodată și dragostea lui de patrie. Astfel el spune în **Intruducere**: «...am băgat de seamă că unele cîntări în melodie papadică și stihirică vinea foarte lungi și eram silit, pe cînd le cîntam, ca să le scurtez și să le tai deodată, la locuri nepotrivite, unde melodia trebuia să rămîie ca atîrnată și ciuntită, fără gust. Și așa fiind și îndemnat de mulți, lungirile ce se făcea peste măsură le-am scurtat în scrierile mele, fără să se bage de seamă. Figurile externe iarăși.. le-am curățat și le-am adus în cea mai apropiată melodie bisericească, păzind drumul și ifosul vechilor sfînt munteni [=aghioriți] și mai vîrtos al Patriei (pentru că muzica bisericească de mult și-a dobîndit caracterul național și numai ifosul de Țari-grad a rămas apropiat de cel asiatic»).

Fără îndoială că psaltichia dobîndise cu timpul, în Biserica romînească, un fel al ei anumit de exprimare, pe care Anton Pann observînd, îl numise, pe bună dreptate, «ifosul Patriei». Pe acest fel de cîntare psaltică, pe acest «ifos» caută el să-l răspîndească, în «romînirea» psaltichiei grecești, după noua «sistimă» de notație, fie adaptînd melodia grecească la textul romînesc, fie potrivit textul romînesc, ca nu-

slujba» la care a fost chemat. Dar tocmai cînd cu nădejde se mîngîia de un viitor mai bun, se pomenește depărtat de la biserică, sub cuvînt că «nu mai are trebuință de cîntăreți cu știință».

89. Arhiva Mitropoliei Ungro-Vlahiei, dosar 29/1845, f. 49; cf. Diac. Gh. I. Moiescu, *op. cit.*, p. 222.

90. Arhiva Mitropoliei Ungro-Vlahiei, *ibidem*, f. 50; cf. Diac Gh. I. Moiescu, *op. cit.*, p. 222.

91. Arhiva Mitropoliei Ungro-Vlahiei, *ibidem*, ff. 51, 53.

92. Cf. G. Dem. Teodorescu, *Viața...*, p. 59.

93. Vezi supra, nota 84 și anexa VI, cf. Academia R.P./R., foi volante, an. 1845.

94. Cartea cuprinde: 2 foi liminare cu titlul și dedicație; o închinare către Mitropolitul Neofit (pp. I-VIII); **Către iubitorii de muze** (pp. IX-XVII); **Intruducere** (pp. XVIII, XL); textul gramaticii (pp. 1-222) și o listă cu numele cinstiților abonați și ajutători la tipărirea cărților muzico-eclisiastice (pp. 223-232). Cum pe foaia interioară de titlul cărții se află anul 1845, iar pe coperta de afară este pus anul 1846, credem că tipărirea ei s-a început în toamna anului 1845 și s-a terminat în cursul anului 1846. De altfel lucrul acesta îl vom mai întîlni și la **Paresimier**, 1846-7; **Heruvico-Chinonicar**, 1846-7; **Privighier**, 1847-8.

măr de silabe și așezare a accentelor, la melodia grecească⁹⁵). **Bazul teoretic**, menit ca manual didactic pentru seminarii, dovedește cunoștințele întinse de psaltichie și chiar de muzică occidentală pe care le avea Anton Pann. El este scris sub formă de întrebări și răspunsuri, de pildă: **Intr.: Ce este muzica? Răsp.: Știința melodiei și a celor ce se ating de melodie.** La sfârșitul chestiunilor teoretice, urmează studierea practică a diferitelor exerciții de cântări bisericești, iar la urmă are și o programă analitică un **metod**, pentru studiul musichiei pe ani și trimestre. Socotim de prisos să mai stăruim asupra însemnătății și folosului neprețuit pe care l-a avut în muzica psaltică românească această iscusită carte a lui Anton Pann.

În anul 1846, tipografia de muzică bisericească a lui Anton Pann începe să prindă avânt. De sub teascurile ei ieșiră acum la lumină cinci cărți, adică: două profane: **Poezii populare**,⁹⁶) și **Calendar pe anul 1847**,⁹⁷) și două de muzică bisericească: a) **Irmologhiu sau Catavasier**, «care cuprinde în sine toate irmoasele sau catavasiile sărbătorilor împărătești de peste an, troparele glasurilor, binecuvântările și slujba morților și altele»⁹⁸); b) **Epitaful** «sau slujba înmormântării Domnului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, care cu numire de Prohod, s-au tipărit întâi cu binecuvîntarea Preasfințitului Episcop Chesarie Buzăul»;⁹⁹). La acestea se adaugă a treia ediție din **Versuri** «ce să cîntă la nașterea Domnului nostru Iisus Hristos».

Tipăriturile scoase de Anton Pann din tipografia sa sînt cît se poate de îngrijite, îndeosebi cele psaltice. Litera este citeață și cu floare potrivită, iar notele au tăietură frumoasă și de aceeași grosime. Cărțile sînt tipărite pe două feluri de hîrtie: ordinară și de **Olanda**, cu diferența cuvenită de preț. Firește, pentru priceperea și

95. Cf. **Intruducere la Bazul teoretic**, pp. XXXV-XXXVI: «...și alți mulți s-au încercat la tîlmăcirea cîntărilor bisericești, dar n-au făcut decît au ridicat silabele zicerilor streine și în locul lor au așezat silabele zicerilor romînești și în melodie pe unde nu s-au ajuns silabe (fiind unele ziceri mai scurte în romînește), au împlinit cu vocale, iar pe unde au prisosit (fiind unele ziceri mai scurte) au grămădit silabele tot într-același loc». Incredințat pe deplin de lucrul bun pe care-l face prin tipărirea acestei cărți, adaugă: «Astfel de reguli însă, nici s-au scris pînă acum în limba romînească, nici s-au prelucrat în vreo școală, nici o știut cineva că are trebuință de asemenea reguli. Deaceea nici nu putem învinovați pe vreunul care n-a păzit la tîlmăcirea cîntărilor regulile cerute» (*ibidem*, p. XXXVII).

96. Broșura are 98 pp. și cuprinde opt poeme, dintre care unele avînd arătată data compunerii, începînd din anul 1838, au fost reproduse în parte în **Povestea vorbii**.

97. Are 32 pp. și cuprinde în afară de partea calendaristică, mai multe versuri de haz.

98. Pe copertă se spune că s-a «romînit și dat la lumină» cu binecuvîntarea mitropolitului Neofit, pentru trebuința seminarelor și a altor școli asemenea». VIII+218 pp. Cartea cuprinde: o dedicație (pp. III-V) către arhimandritul Spiridon, starețul mînăstirii Tismana, în care Anton Pann spune că i-a închinat-o în manuscris, iar el «primind-o cu dragoste» a binevoit «a da un ajutor mai însemnat pentru tipărirea ei»; o prefață în proză și versuri «cătreci ce cu dragoste urmează la știința muzicii bisericești» (pp. VI-VIII); cîntările propriu zise (pp. 1-210); o listă de subscripători (pp. 211-215); o Inștiințare (p. 216); un **Registru de cele ce să cuprind în cartea aceasta** (p. 217) și o erată (p. 218).

99. Acest Prohod s-a tipărit întâi de Macarie ieromonahul la Buzău, în anul 1836. Are 40 pp. Textul cîntărilor este precedat de o dedicație către Mitropolitul Neofit, cu data 1844, în care spune că «orînduiala epitafului Domnului mai întâi s-au regulat oarecum în Transilvania și s-au tipărit fără iscălitura cuiva. Mai pre urmă găsindu-se în manuscris și de alții lucrată în București, s-au apucat unul Matache Cîntărețu, profesorul seminarului sfintei episcopii Buzăului, a mai îndreptat-o pe cît au putut, păzind mai mult numărul silabelor decît tonurile zicerilor». Apoi s-a corectat de Macarie ieromonahul și s-au dat la lumină. «Eu iarăși, spune Anton Pann, avînd deprinderea asupra poesiei, mă apucasem să o reglez și mai înainte de aceștia, dar văzînd-o dată la lumină, încetasem către starea a treia, socotind că este de prisos a mai ostenit la o carte ce se afla tipărită». După ce a fost rînduit profesor de muzică la seminarul Sf. Mitropolii, făcîndu-i trebuință «a o preda internilor», s-a apucat încă din anul 1843 de l-a mai îndreptat după puterea sa, «cu cea mai de aproape luare aminte». (Cf. Nic. M. Popescu, **Ediția Prohodului ieromonahului Macarie și edițiile altora**, extras din rev. **Biserica Ortodoxă Romînă**), București 1908, pp. 7-8). Este interesant faptul că la sfârșitul cărții se află trecuți «lucrătorii din tipografia d-lui Anton Pann».

rîvna lui Anton Pann, tipărirea de cărți nu era doar o treabă de negustorie, ci mai ales un mijloc de a-și răspîndi lucrările sale de psaltichie, cu ajutorul cărora școlarii «să poată înainta și să ajungă la o știință temeinică și folositoare», iar cîntăreții să nu neglijeze cîntarea, ci să se desăvîrșească «în meșteșugul musichiei».

Cu o încordare mereu sporită de bunele îndemnuri și ajutoare ale celor care îi înțelegeau rostul, mica tipografie de muzică din chiliile bisericii Oltene începe să lucreze din plin. Anul 1847, se dovede cel mai bogat în tipăriri: unsprezece cărți, dintre care șase «politicești», adică: **Culegere de proverburile sau Povestea vorbii**,¹⁰⁰⁾ **Memoria focului celui mare**,¹⁰¹⁾ în două ediții diferite, **Fabule și istorioare**, tipărite a doua oară în două ediții deosebite și **Calendar portativ pe anul 1848**¹⁰²⁾. Cele cinci cărți de cîntări bisericești tipărite în acest an sînt: **Heruvico-Chinonicar, tom. I** «care cuprinde în sine trei rînduri heruvice și chinonice duminicale pe toate glasurile, afară de ale săptămîinii, lîngă care s-au alăturat și axioanele 22»; **tom. II**, cuprinzînd doar «heruvice și chinonice pentru toate sărbătorile anului, lîngă care s-au adăugat și axioanele lor»¹⁰³⁾; **Prescurtare din Bazul muzicii bisericești și din Anastasimatar** «care se cîntă grabnic și zăbavnic»;¹⁰⁴⁾; **Rînduiala sfintei și dumnezeieștei Liturghii** «în

100. «de prin lume adunate și iarăși la lume date, de Anton Pann», 504 pp. Este întîia ediție a lucrării ajunsă vestită, mai redusă, dar mai bine chibzuită decît a doua ediție.

101. Cuprinde descrierea în versuri a focului care a mistuit o parte din București în ziua de Paști, 23 martie 1847, de pe urma căruia a avut de suferit și Anton Pann, pierzîndu-și cărțile aflate în librării.

100. Are 50 pp. După partea calendaristică urmează patru poeme dedicate anotimpurilor, o culegere de cîteva cîntece noi și melodia acestor cîntece.

103. Pe copertă se spune că aceste cîntări au fost «prelucrate și date la lumină cu ajutorul și binecuvîntarea» Mitropolitului Neofit. Tom. I are 212 pp. și începe cu o dedicație către «părintele Veniamin, ajutorul direcției la clădirea monastirei Bistrița», căruia îi mulțumește pentru că mai virtuos decît alții s-a arătat «și cu mai înflăcărată rîvnă și dragoste pentru darea ei la lumină», întorcîndu-i în bucurie întristarea ce-l cuprinsese pentru puținii abonați ce-i făcuse în umbletele sale pe la mînistirile din Oltenia, încît nici cheltuielile drumului nu le scosese. După această dedicație se află o prefață în versuri: **Către cîntători**, care se începe prin cunoscutul îndemn al lui Anton Pann: «Cîntă, măi frate romîne, pe graiul și limba ta / și lasă cele streine... ei de a și le cînta». Tom. II are 174 pp., precedate de o dedicație tot către părintele Veniamin, care n-a voit «a lăsa trupul înjumătățit, ci îndată după darea la lumină a tomului întîi» a jertfit același ajutor și la tipărirea tomului al doilea, în folosul Patriei și în dragostea sfințelor lui Dumnezeu biserici, «ca un adevărat fiu și credincios al ei». Pe pagina I a textului de cîntare se află acest titlu: «**Cununa anului sau Heruvico-Chinonicar anual**: heruvice prelucrate după ale lui Petru Efesiul, carele a adus și a predat în București pentru întîiași dată meșteșugul muzicii bisericești pe acest metod nou». La sfîrșit se află o listă de subscripționari, un poem satiric intitulat: «**Cîntărețu**» și dedicat lui Grigorie Enghiurliu, protopsaltul Sf. Mitropolii. Cartea se încheie cu un adaus la lista de subscripționari, între care aflăm și pe arhim. Spiridon Tismăneanul, «carele cu învăpăiată rîvnă și dragoste pentru podoaba sfințelor biserici n-au conținut a mă încuraja și cu cuvîntul și cu trimiterea darnicelor ajutoare».

104. Cartea are 124 ppp. și este închinată protosinghelului Dionisie Romano, inspectorul seminarului Mitropoliei din București, căruia Anton Pann îi spune că «este lucrată și întocmită după planul cuvioșiei voastre, pentru care m-ați îndemnat mai de multe ori, cum și tipărită cu ajutorul care ați binevoit a da, ca să o poată dobîndi cu un preț mai ușor candidații și alți școlari cu nedare de mîină, fiindcă nici un bogat nu-și dă copilul său să-l facă cîntăreț, ci numai săracii și văduvele». După **Prescurtare din Bazul teoretic și practic pentru muzica bisericească** (pp. 1-22) urmează **Prescurtare de Anastasimatar grabnico-zăbavnic** (pp. 23-120), care cuprinde, pe lîngă cîntări, și scurte lămuriri la fiecare glas în parte.

care unele sînt compuse, alte prelucrate»¹⁰⁵) și Paresimier «care coprinde în sine cîntările cele mai de trebuință ale Postului mare»¹⁰⁶.

Culegerea și tipărirea acestor cărți mergea destul de repede, căci la 16 aprilie 1847, Anton Pann vestea Inspecția seminarului că «broșura cu Prescurtarea din Bazul muzicii bisericești și oarecare ecsercții din Anastasimatar.. au luat săvîrșire și este eșită de sub tipar... Care carte fiind trebuință a se preda seminariștilor de clasul întii și al doilea», roagă «a slobozi dintr-însa o sumă potrivit cu numărul seminariștilor din amîndouă clasurile, ca să se pregătească pentru examen». De asemenea roagă să se sloboază și pentru cei din clasele a treia și a patra, cărțile «de neapărată trebuință a le ști... care au ieșit de sub tipar, adică Irmologhiu-Catavasier și Heruvico-Chinonicar, tom. I și II»¹⁰⁷).

Istovit de munca de la tipografie și obosit de lecțiile de muzică pe care trebuia să le predea singur, la toți elevii din cele patru clase ale seminarului, fără să primească însă o leafă mai mare, harnicul dascăl se hotărî, la începutul anului 1847, să ceară mitropolitului Neofit să-i sporească leafa la cinci sute de lei pe lună, potrivit cu «ostenelile» la care este «suptjugat», spre a-și putea plăti și un ajutor, pe care-l va alege dintre școlarii săi «cei din afară, cu știință deplină», întrucît a mai rămînea doar el singur, înseamnă «dărăpănarea sănătății și pierdere de viață»¹⁰⁸). Intr-adevăr, Mitropolitul Neofit, socotind întemeiată această cerere, hotărăște să i se ridice leafa la cinci sute de lei pe lună «din care să-și țină și un ajutor», care va fi ales prin știrea inspectorului «om cu bună conduită și știință de cîntare»¹⁰⁹).

În 1848, anul revoluției de la Izlaz, Anton Pann n-a putut tipări decît patru cărți: *Dialogul în trei limbi*¹¹⁰), a patra ediție din *Cîntece de stea*, *Calendar pe anul 1849* și *Privighier* «care coprinde în sine toată orînduiala privighierii sau a mîne-cării»¹¹¹). Începînd din primăvara acestui an, pe lîngă slujba de profesor, la seminar, se spune că el a fost și protopsalt la biserica Crețulescu, unde ar fi înghebat un cor de tineri plătiți cu cîte 20 lei pe lună»¹¹²). Îvindu-se apoi molima holerii, dascălul tipograf a părăsit Bucureștii, îndată ce termină examenele la seminar.

Amestecul multor profesori în mișcarea revoluționară din iunie 1848, a atras îndepărtarea lor din slujbe, astfel că în octombrie 1848 s-au închis toate școlile, în-

105. Dată la lumină cu binecuvîntarea Mitropolitului Neofit, cartea are 96 pp. și este închinată «părintelui Nichifor, arhimandritul sf. Episcopii a Rîmnicului». În dedicație se arată că «dupre pușinii rîvnitori și doritori la înaintata învățătură a muzicii bisericești; dupre pușinii știutori și cunoscători de această sistimă; dupre pușinii abonați și ajutători, ce-i am pentru tipărirea acestor cărți, vă mărturisesc că darea la lumină a acestor cîntări bisericești, de mult ar fi conținut cu totul, dacă pronia dumnezeiască n-ar fi îngrijit din cînd în cînd a trimete ajutorul cîte al unui cuvios părinte». Alături de lucrările sale, Anton Pann tipărește aici mai multe cîntări «traduse» sau prelucrate de ierodiaconul Iosif Nania (viitorul Mitropolit Iosif Naniescu).

106. Are 90 pp. și s-a tipărit «cu binecuvîntarea și ajutorul mitropolitul Neofit». Pe lîngă prelucrările lui Anton Pann, cuprinde felurite cîntări alcătuite de vestiții psalți greci: Dionisie Fotino, Iacov Protopsaltul, Grigorie Cretanul, Petru și Grigorie Lambadarie, Daniil Protopsaltul și Petru Vizantie.

107. Arhiva Mitropoliei Ungro-Vlahiei, dosar 18/1847, f. 84; cf. Diac. Gh. I. Moiescu, op. cit., p. 223.

108. Arhiva Mitropoliei Ungro-Vlahiei, *ibidem*, p. 10.

109. *Ibidem*, f. 4. I se mai pune îndatorirea că «pe cîtă vreme să va afla ca ajutor al profesorului de musichie», va trebui «să fie supus regulilor din seminar, și supt privegherea inspectorului». În statul de lefile profesorilor pe luna februarie 1847, Anton Pann este trecut cu leafa de 500 lei «cu un ajutor al său» (*ibidem*, f. 37).

110. Acestea sînt: «rusește, romînește și turcește, fiecare întocmită în vorbire după idiotismul ei. Acum întii cules din deosebite dialoguri rusești, tipărite în Moscva», 100 pp. Este o metodă practică de învățare a limbilor, alcătuită, poate, după dialoguri asemănătoare ruso-franceze.

111. Este a noua carte de muzică bisericească tipărită de Anton Pann în tipografia sa, în răstimp de trei ani. Are 456+4 pp. și a fost închinată Mitropolitului Neofit pentru ajutorul dat la tipărirea ei. În încheierea dedicației sînt amintiți și cei pe care i-a avut «mai neobosiți și mai darnici ajutători», între care aflăm pe arhim. Spiridon Tismăneanu, arhim. Calinic Cernican, arhim. Dionisie Romano, directorul seminarului, arhim. Nichifor Sărăcineanu, ierom. Veniamin de la Bistrița și ierod. Chesarie de la Hurezi.

112. G. Dem. Teodorescu, *Viața...*, p. 62.

tre care și seminarul Mitropoliei. Așa dar, Anton Pann¹¹³) rămase acum numai cu slujba de protopsalt la biserica Crețulescu și cu îndeletnicirea lui de tipograf¹¹⁴). După revoluție el își mută tipografia din chiliile bisericii Olteni în casele noi pe care le clădise atunci în strada Taurului nr. 12¹¹⁵).

În iarna anului 1848-49, o grea răceală îl ține la pat mai multe luni. Temându-se că i se apropie obștescul sfârșit, la stăruința soției sale, își scrie, în ziua de 21 februarie 1849, cunoscuta *Adiată în versuri*¹¹⁶), lăsînd-o singură moștenitoare a «micei avuții». Pe fiul său, Lazăr îl înlătură de la orice «clironomie», fiindcă părăsise școlile și se arătase plin de dușmănie față de el. Ca atare, nu-i lasă decît o sută de cărți, iar fiicei sale Tinca «crescută de Anica, mama ei», spune să i se cumpere un inel. Cerea apoi să fie îngropat la mînăstirea Viforîta, unde urma să se călugărească și soția sa Ecaterina.

Dar «soarele» nu se stinse pentru «căruntul» dascăl, căci Dumnezeu îi «ursise» să birue boala și să mai viețuiască pe pămînt încă cinci ani. În primăvara anului 1849, îl aflăm deci călătorind cu soția sa Ecaterina la schitul Roșioara de lîngă Filipeștii de Pădure¹¹⁷). Întremîndu-se după boală, se apucă din nou de lucru, însă fără prea mult spor. De sub teascurile tiparniței lui, nu văzură lumina zilei, în 1849, decît un *Calendar bogat pe anul 1850* și o broșură de 24 pp.: *Pocăința omului dezmiertat sau vorbire între suflet și trup și osebite sfaturi folositoare trupește și sufletește*. De bună seamă că primejdia străbaterii vămilor văzduhului, îl îndreptase spre pocăință «pentru necuvioasele zile» și pentru «nepăsul» de soarta sufletului său, îndemnînd fără zăbavă pe cititori la smerenie, post și rugăciune. Următorul an 1850 va fi tot așa de puțin roditor, căci nu tipărește decît o prelucrare a vechii cărți populare: *Înțeleptul Archir și nepotul său Anadam*¹¹⁸), o culegere de cîntece de lume căreia îi spune *Spitakul amorului sau cîntătorul dorului*¹¹⁹) și un *Calendar pe anul 1851*.

113. S-a crezut într-o vreme că ar fi lucrat «pentru realizarea ideilor naționale» și chiar că «a cîntat triumful revoluțiunii printr-un imn». De bună seamă, G. Dem. Teodorescu se referă la melodia marșului *Deșteaptă-te romîne*, care-i aparține într-adevăr lui Anton Pann, dar pe care el o scrisese, cu cîțiva ani înainte, pentru un alt cîntec: *Din sînul maicii mele*, prelucrat după poezia lui Grigore Alexandrescu, *Adio la Tirgoviște*. Melodia fusese adaptată la versurile lui Andrei Mureșanu, fără știrea lui Anton Pann (cf. Gavriil Muzicescu, *Aria lui «Deșteaptă-te romîne»*, în rev. *Arhiva*, an. VI (Iași 1895), pp. 223-226; Dr. St. Stinghe, «*Deșteaptă-te romîne*» în forma lui originală, în rev. *Țara Birsei*, an. VI (1934), nr. 1-2; Const. Lacea, Gh. Ucenescu, în rev. *Transilvania*, an. LXXII (Sibiu 1941), nr. 10.

114. Între tipografiile îngăduite de căimăcămia Țării Romînești să lucreze după revoluție, se află trecută și «a d-lui Anton Pann» (v. decretul despre cenzură publicat în *Buletin Oficial al Prințipatului Țării Romînești*, nr. 41 din 30 aprilie 1849, reprodus în *Anul 1848 în Principatele Romîne*, VI, București 1910, p. 189).

115. Părerea lui G. Dem. Teodorescu, *Viața...*, p. 60, că s-a mutat cu tipografia și locuința în str. Taurului nr. 12, îndată după focul cel mare din martie 1847, nu este adevărată. Documentele publicate în timpul din urmă dovedesc că locul cu casa veche a Anicai Izeasca de pe str. Taurului a fost cumpărat de Ecaterina, soția lui Anton Pann, abia la 20 februarie 1848 și apoi, cu ajutorul bunului ei ocrotitor, arhim. Spiridon, egumenul mînăstirii Tismana, a clădit aici casele care se văd și astăzi (cf. Mih. Popescu, *Adăugire la viața lui Anton Pann*, în *Rev. Arhiv.*, IV, 1 (1940-1), pp. 157-8.

116. Tipărită chiar atunci de Anton Pann, cu chirilice, în 4 pp. în folio, a fost publicată întîi de Teodor I. Focșeneanu, în ziarul *Romînia*, din 28 iunie 1890, și apoi de G. Dem. Teodorescu, *Operele*, în *Revista Nouă*, IV (1891), pp. 91-95.

117. Într-o însemnare pe un *Paresimier*, aflat la maica Serafima Crețeanu de la mînăstirea Zamfira, citim: «Această carte s-au dat în zilele stăriții Minodorii, anul 1849, maiu 24». «S-au dat schitului Roșioara de Anton Pann și de soția sa Ecaterina, la anul 1849, mai 24» (cf. D. Munteanu-Rîmnic, *Cu prilejul unui nou autograf al lui Anton Pann*, în *Gazeta cărților*, VIII (1938), nr. 9-10). Se știe că în diata din 1854, Anton Pann va cere să fie îngropat aici, la schitul Roșioara. La o lună după moartea lui, în actul de danie al soției sale către biserica Lucaci, din 5 decembrie 1854, îndatorează pe epitropi să dea, din venitul caselor, suma de 4000 lei schitului Roșioara, «unde sînt hotărîtă a mă călugări... și unde să strămut și oasele răposatului meu soț» (cf. Mih. Popescu, *ibidem*, p. 158). Despre schitul Roșioara, v. Diac Gh. I. Moiescu, *Mînăstirea Zamfira*, în rev. *Biserica Ortodoxă Romînă*, an. LXX (1954), pp. 340-1, nota 31.

118. Cf. N. Cartoian, *Cărțile populare în literatura romînească*, I, pp. 251-262.

119. «Broșura întîia» are 144 pp., iar «broșura a doua», 159 pp. Cuprinde felu-

Inflăcărata rîvnă a lui Anton Pann, de a da la lumină toate cărțile de cîntări bisericești, tălmăcite sau prelucrate de el, pentru care scop își înjghebase, cu destule jertfe, tipografia lui de muzică, l-a îndemnat să-și cheltuiască toată agoniseala, cufundîndu-se în grele datorii. Nădejdea lui era să-și scoată o mare parte din bani prin abonarea Mitropoliei și a Episcopioilor de Rîmnice, Argeș și Buzău la un număr însemnat de cărți, pentru trebuința seminariilor preoțești. Dar «întîmplările anilor de pe urmă», moartea vlădicilor Chesarie, Ilarion și Neofit, precum și închiderea acestor școli i-au încurcat toate socotelile, rămînînd astfel cu cărțile nedescifrate și cu banii neîncasați. Firește, că într-o stare cumplită ca aceasta, singurul mijloc de scăpare era de a se adresa Stăpînirii țării, cerînd să i se facă dreptate. Intr-adevăr, prin jalba din septembrie 1850, Anton Pann se plînge Domnitorului Barbu Știrbei, arătîndu-i cum «a fost chemat încă de răposatul mitropolit Dionisie și orînduit la tălmăcirea cîntărilor bisericești în romînește, precum condica Sf. Mitropolii din zilele de atunci adeverează». Și de atunci neîncetat îndeletnicindu-se «în lucrarea cîntărilor precum și în predarea lor, mai întîi în fostele școli domnești, și mai pe urmă în seminarul Sf. Mitropolii» a tălmăcit și a «prenumerat douăsprezece tomuri din cele de mai neapărată trebuință seminariilor și sfintelor biserici. Apoi fiind îndemnat a se tăpări de răposatul mitropolit Neofit și episcopi» s-a apucat și a tipărit zece tomuri din ele, la care, după ce și-a «cheltuit viața și toată agoniseala», a rămas împovărat cu datorii mari, în nădejdea de a se plăti din primirea celor 200 abonații de la Mitropolie și cîte 60 de la fiecare Episcopie. În încheiere roagă «a da poruncă de a să primii aceste abonații care sînt de neapărată trebuință seminarurilor»¹²⁰).

Pe temeiul rezoluției lui Vodă Știrbei, plîngerea lui Anton Pann a fost îndrumată, prin Departamentul Credinței, Mitropolitului Nifon, care a pus următoarea rezoluție: «De vreme ce asemenea cărți sînt atingătoare de trebuința seminariilor, se va lua în băgare de seamă cererea la vremea dăschiderii acelor seminare»¹²¹).

Răspunsul acesta al mitropolitului Nifon era de așteptat. El însemna însă o răbdare de încă un an. Dar truditul psalt mai avea și alt necaz. Deși el nu fusese îndepărtat din slujba de profesor al seminarului Sf. Mitropolii, totuși leafa nu i se plătise nici pe anul 1848 și nici pe 1850, ci numai pe șase luni din 1849. Ca atare el se plînge Domnitorului Țării și pentru această nesocotire a drepturilor bănești, cerînd prin jalba sa din septembrie 1850, să i se răsplătească ostenele de 31 de ani în slujba Patrii pentru predarea cîntărilor bisericești, mîngîindu-l cu o pensie și plătindu-i-se leafa pe anii trecuți, fiindcă și-a păzit datoriile «cu cea mai mare scumpătate», iar acum se vede «părăsit și îmbrîncit», pedepsit «în cea mai mare ticăloșie, neavînd nici pîinea de toate zilele»¹²²).

Primind și această jalbă, Mitropolitul Nifon răspunde Departamentului Credinței, la 4 octombrie 1850, că Anton Pann «putea să mai ocupeze postul de cîntăreț la acel seminar, de nu contenea lucrările, precum asemenea putea a să înființa și la osebita școală de candidați, ce ține astăzi locul aceluia seminar. Dar fiindcă Sfînta Mitropolie au făcut simțitoare cheltuieli cu trimitere de tineri în streinătate pentru asemenea învățături¹²³), care întorcîndu-să s-au așezat la asemenea posturi și pentru trebuința și pentru datoria ce avea Sfînta Mitropolie a-i ajuta și a-i ținea, jăluitoru avînd drept în cererea sa pentru slujbele săvîrșite în meșteșugul de muzică, nu-i rămîne pentru împrejurările de mai sus altă mîngîiere a i să face decît a i să răspunde din fondul cheltuelilor seminarului leafa sa... ce au avut pã vremea ce ne-au primit-o, adică atît aceea dn anul 1849 și pînă la sfîrșitul curgătoarei de acum luni, cît și aceia din anul 1848, măcar că pentru aceasta din urmă ar fi o necuviință, de vreme ce asemenea lefuri dintr-această vreme sînt date între datoriile răposatului mitropolit (Neofit). Dar pentru că cu o asemenea îndestulare de leafă rămîne jăluitoru afară de orice slujbă a Sf. Mitropolii, noi chibzuim a i să da acea leafă din anul 1848, fiind

rite «poeme», unele alcătuite de el, altele culese de la diferiți scriitori ai vremii. Ele sînt urmate de «modurile cînturilor», pe note psaltice

120. Arhiva Mitropoliei Ungro-Vlahiei, dosar 106/1850, f. 3; vezi anexa VII.

121. *Ibidem*, f. 2.

122. *Ibidem*, f. 10; vezi anexa VIII.

123. Este vorba de bursieri trimiși de Mitropolie, în toamna anului 1845, la școlile teologice din Rusia și la Universitățile din Pesta și Atena. Despre ei v. M. Regleanu, *Les premiers boursiers roumains à Athenes*, în rev. *Balcania*, VI (1943), pp. 417-422; Diac. Gh. I. Moiescu, *Bursieri romîni la școlile teologice din Rusia, 1845-1856*, în rev. *Bis. Ort. Rcm.*, an. LXII (1945), pp. 722-756 și an. LXIV (1946), pp. 247-257 și extras, București 1946, 100 pp.

aceasta din partea Sf. Mitropolii numai mîngîierea ce i s-ar putea face. Iar pentru ceea ce s'atînge de ostenele sale j'artfite la școale publice, aceasta r'ămîne la chibzuirea Departamentului»¹²⁴).

Se pare însă c'ă r'ăspunsul Mitropolitului Nifon n-a avut urmarea dorită, iar Anton Pann n-a primit nimic din drepturile ce pretindea, Dovadă este întîmpinarea pe care el o face Logofeției treburilor bisericești, prin iunie 1851, cerînd din nou a fi desp'agubit de leafa «asem'ănat chibzuirii coprinsă în pomenita adresă». Departamentul, v'ăzînd c'ă în bugetul Mitropoliei pe anul 1850, nu este trecut'ă acea sumă de bani, «și cunoscînd c'ă în acel an seminarul nu era în lucrare», ceru noi l'ămur'iri Mitropoliei, la 12 iunie 1851, «de ocupația ce a avut numitul p'ă acea vreme» pe temeiul c'ăreia s'ă i se poată r'ăspunde leafa¹²⁵). În urma acestei nedumeriri, Mitropolia deslușește Departamentului Credinței, la 16 iulie 1851, c'ă leafa ce s-a hot'ărît s'ă i se dea lui Anton Pann «este mai nainte de vremea cînd au început a s'ă alcătui bugetul pentru cheltuielile Sfintei Mitropolii și care a fost în anul 1849 septembrie, iar ceruta leafă este p'ă anul 1848, p'ă șase luni din anul 1849 și p'ă zece luni din anul 1850, care i s'ă cuvine a i s'ă plăti, aflîndu-se j'ăluitoru în ocupație la trebuințele de cărți bisericești ce avea Mitropolia pînă atunci și nedesființat de nimeni cu poprire de acea ocupație»¹²⁶). Luînd cunoștința de acest r'ăspuns, Departamentul Credinței înștiințează Mitropolia, la 30 iulie 1851, c'ă «Anton Pann urmează a-și primi leafa pe anul 1848 și șase luni din leat 1849, din prețul vînzării lucrurilor r'ăposatului mitropolit (Neofit) ca și ceilalți slujbași, «iar cît pentru cealaltă vreme, dac'ă n-au fost trecut'ă în bugetul Sf. Mitropolii, Departamentul nu îndr'ăznește ca după o trecere de atîta vreme s'ă ceară Inalta dezlegare pentru r'ăspunderea lefii reclamantului»¹²⁷).

Acest amarnic r'ăspuns puse capăt unor n'ădejdi ce se v'ădiră cu totul zadarnice. El venea s'ă se adauge unei alte mîhniri, c'ăci la 24 mai 1851, cînd s-a redeschis seminarul Sf. Mitropolii, Anton Pann află cu uimire c'ă nu mai este trecut printre profesori. În locul s'ău fusese numit, la clasa întîia de psaltichie, ierodiaconul Calistrat, iar la clasa a doua de cîntări, ierodiaconul Ieronim¹²⁸). Lipsit de slujba c'ăreia îi închinase cei mai falnici ani ai vieții, el fu nevoit s'ă se mulțumească atunci doar cu vechea îndeletnicire, tipărind calendare cuprinzătoare de sfaturi, culegeri de cîntece, de snoave, proverbe și zicători, t'ălmăcind isprăvile lui Nastratin Hogeia, alcătuiind plăcuta și sfătoasa Șezătoare la țară, sau dînd la lumină alte cărți de psaltichie, t'ălmăcite ori alcătuite de el. Iar cînd avea prilejul și era poftit, primea bucuros s'ă cînte pe la biserici, împodobind slujbele cu glasul s'ău vestit¹²⁹).

Copleșit de necazuri, Anton Pann n-a putut tipări în cursul anului 1851 decît trei cărți: una de petrecere, numită **Cîntătorul beției**; partea I-a din cunoscuta și mult prețuita lui scriere în versuri: **O șezătoare la țară, și Calendar bogat pe anul 1851**. Tot atunci el t'ălmăcește din grecește, împreună cu preotul Ioan Călărășanu de la biserica Lucaci¹³⁰) **Tipicul bisericesc**, pe care îl dă apoi la lumină în tipografia sa «cu silința și binecuvîntarea» Mitropolitului Nifon¹³¹).

124. Arhiva Mitropoliei Ungro-Vlahiei, *ibidem*, f. 9.

125. *Ibidem*, f. 15.

126. *Ibidem*, f. 16. Inclina'm s'ă credem c'ă Mitropolia se referă aici nu la contractul încheiat cu Anton Pann încă din anul 1819, pe vremea Mitropolitului Dionisie Lupu, ci poate la t'ălmăcirea **Tipicului bisericesc** tipărit în 1851.

127. *Ibidem*, f. 19.

128. Vezi V. Papacostea-M. Regleanu, **Seminarul Central 1836-1936. Documentele întemeierii**, București 1938, p. 265.

129. De sărbătorile Paștelui 1851, a fost poftit s'ă cînte la biserica de pe podul Caliții, fiind plătit pentru cinci zile cu 167 lei (v. **Studii și cercetări de istorie literară și folclor**, an. II (1953), p. 216). Către sfîrșitul vieții a cîntat un an și jumătate, fără vreo plată, la biserica Lucaci (v. Mih. Popescu, *op. cit.*, p. 158).

130. Cf. **Dezbaterile ședințelor Sf. Sinod pe anul 1893**, pp. 49-50 (ședința din 3 noiembrie 1893).

131. «Tipărirea întîi, București 1851. În tipografia lui Anton Pann», 351 pp. Cartea are o «înainte-cuvîntare» semnată de Mitropolitul Nifon și cuprinde «rînduiala duminicilor, a sărbătorilor stăpînești și a sfinților aleși de peste tot anul». Ea s-a retipărit în anul 1852 în noua tipografie, înființată atunci de Mitropolitul Nifon și apoi în alte cîteva ediții în Tipografia Cărților Bisericești, r'ămînînd pînă azi singurul nostru Tipic oficial. Adăugăm c'ă G. Dem. Teodorescu, **Operele...**, p. 241, și I. Fischer, **Pagini alese**, II, p. 226, dau greșit numele Mitropolitului Neofit în loc de Nifon.

Anul 1852 a fost mult mai rodnic în ce privește tipăriturile «politicești». La loc de frunte trebuie trecută noua ediție din acea minunată **Culegere de proverburile sau Povestea vorbii** ¹³²), în care Anton Pann a înmănunchiat, cu pricepere și hărnicie, neistovita comoară de înțelepciune, care dăinuiește în viața satelor, oglindită în sufletul adânc și tainic al poporului nostru. Lăsăm la o parte acele cărți **Cîntătorul beției și Triumful beției**, în care el biciuește năravul urît al băuturii peste fire, și amintim că tot în acest an tipărește din nou **Spitalul amorului sau Cîntătorul dorului**, adăugînd la fiecare din cele șase broșuri — care cuprind laolaltă aproape o mie de pagini — și «modurile cîntărilor», cu note psaltice. Urmează apoi, **O șezătoare la țară sau călătoria lui moș Albu**, partea II «cu modurile cîntărilor de la șezătoare»; **Versuri sau Cîntece de stea** «a cincea oară tipărite mai cu adăogire de cîntece morale» și un **Calendar bisericesc bogat pe anul 1855**, «care cu deosebire arată numele tuturor sfinților în fiecare zi, cum și citirea evangheliilor de preste an și viața unor sfinți, cum și cîteva anecdote». Singura carte cu cuprins bisericesc, tălmăcită și tipărită de Anton Pann în acest an este **Proschinitar sau Inchinător** «adică descriere a sfintei cetăți Ierusalim și a toată Palestina» ¹³³).

După o întrerupere de cinci ani, în 1853, Anton Pann se apucă iarăși să dea la lumină cărți de cîntări bisericești. Inceputul îl face cu tom. II și III din **Noul Docsastar** «prelucrat în romînește din metoda sistimii vechi al serdarului Dionisie Fotino» ¹³⁴). A doua carte este **Epitaful sau Prohodul Domnului** prelucrat și dat din nou la lumină cu binecuvîntarea mitropolitului Nifon, de Anton Pann «profesorul și editorul cărților de muzică bisericească» ¹³⁵). A treia carte tipărită în acest an are titlul: «**Antifoane ce se cîntă la ecteniile serii, dimineții și ale Sfintei Liturghii**» ¹³⁶). Inafară de aceste cărți «muzico-ecclesiastice», tot atunci au mai eșit de sub tipar **Năzdrăvăniile lui Nas-tratin Hoge** ¹³⁷) și **Calendar pe anul 1854**, cuprinzînd și «cîteva povești sau anecdote desfătătoare, cum și cîteva cîntece ce se cîntă acum».

În cel din urmă an al vieții sale, Anton Pann dă la lumină o **Mică gramatică musicală teoretică și practică**, alcătuită pentru folosul și trebuința școlarilor începători și pe care o dedică ieromonahului Ieronim «profesor de muzică bisericească în

132. În acest an apare doar partea I, 176 pp.; partea II, 167 pp. și partea III, 168 pp., apar la începutul anului 1853, urmate de **O șezătoare la țară**, ed. II.

133. Pe copertă se spune că această carte s-a compus întîi de învățatul Hrisant din Brusa, «cămărașul Sf. Mormînt», și s-a tipărit la Viena în anul 1807, «apoi a doua oară cercetîndu-se și împodobindu-se cu multe adăugiri s-a dat la lumină prin stăruirea Prea Sfințitului Arhiepiscop Ierotei al Tavorului, în Moscva, la anul 1837. Iar acum tălmăcindu-se din grecește», s-a tipărit cu binecuvîntarea mitropolitului Nifon «prin stăruința și cheltuiala arhimandritului Calist, economul Sf. Mitropolii», 88 pp., gravuri. Textul «împodobit cu 75 icoane frumoase și cu deosebită icoană, în care se află toată întinderea pămîntului sfînt, privită ca din sborul pasării», este precedat de o dedicație a lui Anton Pann către arhim. Calist. La pp. 78-80 se află un «Catalog despre cei ce au patriarhit în Ierusalim». La p. 85 se află în acrostih «versuri epitafile către răposatul întru fericire pînă. arhimandritul Spiridon Tismăneanul, carele întru a sa viață n-a îngrijit decît a-si găti comoară la cer și a-și lăsa în urma sa pomenire». La sfîrșit se află o postfață în versuri «către cinstiții abonați».

134. Tom. II, 76 pp.; tom. III, 71 pp. În dedicația din tom. II, către Episcopul Filotei al Buzăului, care i-a înlesnit darea la lumină a acestui **Doxastar**, sînt arătate cele «zece cărți muzico-ecclesiastice» tipărite pînă atunci și la care, pe lîngă alții a fost și Filotei «cu rîvnă înflăcărată ajutător și îndrumător». Se spune apoi că «toate aceste cărți au avut fiecare și cîte un osebit ajutător în parte, care mai cu dărnicie i-a înlesnit tipărirea, precum se vede la dedicațiile puse în fața fiecăreia». «Iar acest **Doxastar** tom. II.. s-a tălmăcit cu îndemnarea și ajutorul răposatului Chesarie episcop al Buzăului și n-a avut viață să-l vadă dat la lumină». În încheiere îl roagă să primească «dedicația», nădăjduind că îl va ajuta să tipărească și **Anastasimatarul** «care iarăși cu îndemnarea răposatului episcop s-au tălmăcit, ca să nu rămîie nedat la lumină și să se îngroape cu mine în mormînt».

135. Vezi supra nota 99.

136. Cuprinde 24 pp. Pe copertă interioară se arată că sînt «compuse pentru cererea... episcopului Filotei Buzăul, de Anton Pann», în timp ce, pe coperta exterioară se spune că sînt «modificate și retipărite de Anton Pann».

137. «Culese și versificate de Anton Pann», 88 pp., Coperta cărții are următorul rînd cu litere latine: «**In tipografia lui Anton Pann**».

seminarul Sf. Mitropolii»¹³⁸). Retipărește apoi «în ediția doua» *Irmologhiu-Çatavasier* «în care se copriind catavasiile sărbătorilor dumnezești, asemănîndele glasurilor și douăzeci și una doxologhii»¹³⁹). O altă lucrare de seamă, dată la lumină în acest an, este *Noul Anastasimatar* «tradus și compus după sistima cea veche a serdarului Dionisie Fotino»¹⁴⁰).

Intre tipăriturile «politicești», nu avem nimic nou, ci toate sînt lucrări mai vechi, după cum urmează: *Culegere de povești și anegdote.. «versificate»*¹⁴¹), *Înțeleptul Archir și nepotul său Anadam*, *Memoria focului mare și Pocăința omului dezmiertat*.

Ca un prinos prea lăudat al slujbei lui de cîntăreț și dascăl, Anton Pann și-a încununat strădania sa îndelungată, în ogorul muzicii psaltice bisericești, prin două broșuri cu cîntări *La Sfînta Liturghie a lui Ioan Gură de Aur și La Sfînta Liturghie a marelui Vasile*, aceasta din urmă cuprinzînd și două axioane compuse de el în anii 1822-1825 și prelucrate la anul 1854, Ianuarie 30 «pe ifosul vechi național».

Inzestrat de Dumnezeu cu o putere de muncă neînduplecată, Anton Pann n-a conținut lucrul și nu și-a ostitoit rîvna de a fi folositor Bisericii și Patriei, pînă în amurgul zilelor sale. Prins din zori și pînă în noapte cu scrisul și cu tipografia¹⁴²), el nu s-a îndurat să părăsească nici strana. O făcea numai din dragoste pentru muzică, cîntînd fără plată la biserica Lucaci, căreia îi dăruise mai multe cărți de psaltichie, fiind trecut, drept multămită, printre ctitori¹⁴³).

138. Este o ediție revăzută a cărții tipărite în 1847: *Prescurtare din Bazul muzicii bisericești*, arătîndu-se pe copertă că ea «coprinde în sine învățătura tuturor semnelor și scărilor muzicii bisericești». Are 52 pp.

139. Cîntările sînt precedate de o prefață «cătrecîntătorii eclesiastici» și urmată de un «adaos», model de cîntarea evangheliilor și a apostolului (pp. 248-254). Cartea are 260 pp. și se încheie cu o «listă de onorabili abonați» (pp. 255-260).

140. Cartea are 328 pp și este dedicată episcopului Filotei al Buzăului care «a slobozit cuviincioasele ajutoare și a înlesnit tipărirea ei». În dedicație Anton Pann arată că episcopul Chesarie al Buzăului «cunoscînd și meșteșugita compunere și duioasa melodie ce să coprindea (în acest *Anastasimatar*) și foarte dorind a se cînta de cîntăreții săi, m-a chemat și îndemnat ca mai întii să-l traduc în origina sa, limba grecească, apoi și în limba romînească, vrînd să-l tipărească și să-l dea la lumină». Dar «*Anastasimatarul* cel în limba grecească a ars la anul 1847, întîmplîndu-se în biserica sf. Dimitrie (metohul Episcopiei Buzău), iar cel romînesc a așteptat pînă astăzi pe doritorul său de a-l da la lumină». După sfîrșitul glasului al optulea, urmează «cele 11 luminînde» (pp. 284-300) apoi «cele unsprezece mîncătoare sau stihiri ale evangheliilor învierii» (pp. 301-324). Cartea se încheie cu o listă de «onorabili abonați», în număr de 284 «afară de cei din Moldova».

141. Această culegere în 84 pp., după ce s-a tipărit în *Calendarul* pe anul 1854, s-a scos și în broșură aparte, cu deosebirea că la sfîrșit se află, pe două pagini, cu «note europene» melodia cîntecului: *In zadar apune*, însoțită de această «înștiințare»: «Acest tipar de note europene se află la tipografia suptscrisului și îl recomandază către cei ce vor avea cînturi de tipărit, atît vocale cît și instrumentare. Anton Pann».

142. G. Ucenescu din Brașov ne-a lăsat unele însemnări prețioase despre Anton Pann, din anii 1852-53, cînd a fost «zețar» în tipografia lui. Astfel el spune, într-una: «De regulă domnul Pann pleca la 9 ore dimineața cu buzunarele pline de cărți pe care îndată le împărțea la amatorii de poesiile sale, pe bani. La două ore punct era în canțelarie și pînă la timpul mesei corecta copiile de la două teasuri, apoi se punea la masă cu plăcere. De regulă la masă todeauna avea supă în care tăia mărunțel cașcaval trimis de la Brașov de la patronii miei: protopopul Ioan Popazu și protodiaconul episcopesc Iosif Barac. La friptură bea o oca de vin cu Borsec, care cu lada de 50 sticle îl trimetea (fără a să găta vre odată) Reprezentantia bisericii celei mari gr. ort. din Erașov hramul Sf. Nicolae, pentru osteneala ce avea cu mine în arta muzicii bisericești. După masă fuma un ciubuc, apoi să culca o oră, să-l lăsăm să se odihnească. La patru ore todeauna încetam din lucru, pentru a ne mai odihni și a gusta cîte ceva puțin (v. Ac. R. P. R. ms. 3497, ff. 66-8). Pe un ms. grec (Ac. R. P. R. nr. 958, f. 50), Anton Pann spune: «Am scris la anul 1847, august 22, șezînd fără lucru. după prînz, așteptînd curectura ca să nu adorm mai înainte de a isprăvi treaba».

143. În actul de danie din 5 decembrie 1854, prin care Ecaterina, soția lui Anton Pann dăruiește casele ce le are cumpărate de la Anica Izeasca, cum și pe cele ce a mai clădit din nou lîngă dînsule, bisericii Lucaci, unde se afla acum înmormîntat soțul ei. Pune însă «această legătură», că pe cîtă vreme va trăi, ea să fie stăpîină pe toate

La 20 august 1854, presimțindu-și sfârșitul, Anton Pann își scrie a doua sa *Diată*¹⁴⁴), reproducând începutul celei dintii și continuând apoi însemnarea hotărîrilor sale, împărțindu-și cu grijă avutul. Singura lui «stare», tipografia¹⁴⁵), o lasă fiului său, preotul Lazăr, pe care-l iartă pentru multele neazuri și supărări ce i le făcuse în vremea anilor de școală¹⁴⁶). Ca loc de îngropare își alege acum schitul de maici Roșioara, din ținutul Prahovei.

În septembrie 1854, Anton Pann porni din nou să facă o călătorie în Oltenia, la târgul din Rîureni, cu gândul să cerceteze apoi și minăstirile unde avea prieteni și cunoscuți. La întoarcerea spre București, răcind pe drum, un tifos aprig l-a doborât la pat. Trupul istovit de muncă și sleit de suferință — fără să fie prea înaintat în vîrstă —, nu s-a putut împotrivi bolii. În ziua de 2 noiembrie 1854, mîna neobositului psalt «ce la scris mereu ședea» a încetat pentru totdeauna să mai dea la lumină cărți de cîntece și versuri «de prin lume adunate și iarăși la lume date». Zilele aspre de toamnă tîrzie n-au îngăduit să i se împlinească dorința de a fi dus și înmormîntat la schitul Roșioara. S-a hotărît atunci să fie îngropat vremelnic în curtea bisericii Lucaci din apropiere. Slujba prohodirii a fost săvîrșită de Arhiepiscopul Calist Stratonicias, înconjurat de un sobor de preoți. Erau de față profesorii și elevii seminarului, cîntăreți de strană și multă altă lume care-l cunoscuse și îi citise scrierile. Ni s-a păstrat și cuvîntarea rostită cu acel prilej de ieromonahul Veniamin Catulescu, inspectorul seminarului, în care arată prețuirea de care s-a bucurat în sînul obștei romînești, fericitul dascăl de psaltichie și culegător al înțelepciunii poporului nostru, Anton Pann¹⁴⁷).

*

Alături de Macarie ieromonahul, Anton Pann a fost cu adevărat omul unui început de veac nou în muzica noastră psaltică. Iar socotirea lui printre ctitorii literaturii noastre moderne, îi încununează cu un nimb de slavă nepieritoare strădania lui de «cîntăreț al dorului» și «făuritor de stihuri» menite să îmbărbăteze în lupta vieții și să descrețească frunțile încruntate de obidă și amar ale ctitorilor săi.

Din scrierile lui numeroase și cu tîlc alcătuite se pot desprinde multe lucruri de folos, mai ales pentru cei chemați a se deprinde în meșteșugul cîntărilor. Însă tot din ele reiese cu prisosință cît s-a străduit acest visător, dar osîrdnic slujitor al Bisericii să nu lase cu nici un preț a se pierde sau părăsi comoara plină de farmec și de bogăție a psaltichiei. A muncit o viață întreagă să adune cîntările vestiților dascăli, le-a tălmăcit și cu darul ce i-l hărăzise Dumnezeu le-a potrivit pentru graiul nostru «pe ifosul vechi național», năzuind în acest chip să ne lase drept moștenire, înveșmîntată în tipar, o muzică bisericească, pe care cîntăreții au datoria s-o păstreze întreagă și curată.

Diac. Prof. GHEORGHE I. MOISESCU

aceste acareturi, iar după moarte, îndatorează biserica Lucaci să dea 4000 lei schitului Roșioara «unde sînt hotărîtă a mă călugări de voi avea parte de la Dumnezeu și unde o să strămut și oasele răposatului meu soț după împlinirea a șapte ani». (Mih. Popescu, *op. cit.*, p. 158). După doi ani însă Ecaterina s-a răzgîndit și în loc să se călugărească, ea se căsătorii cu Oprea Dumitrescu, fost elev al lui Anton Pann și în urmă profesor de muzică bisericească la seminarul din București și apoi din R. Vîlcii.

144. Cf. G. Dem. Teodorescu, *Operele...*, în *Revista Nouă*, IV (1891), pp. 248-250.

145. La moartea sa, tipografia era destul de bine înzestrată, avînd, după cum se arată în *Diată* «două teascuri, unul de fier și altul de lemn și cu cinci rînduri de slove și anume: terția, cicero, garmond, note orientale și note europene, toate cu castiile lor, cum și patru rînduri de stempî și matrițe dinpreună cu un instrument de turnatul slovelor, două instrumente de linii mici și o mașină de tăiatul slovelor», care toate costau «o mie de galbeni» (*Ibidem*, p. 249).

146. Lazăr, feciorul lui Anton Pann din căsătoria cu Zamfira, era născut prin 1826-27. În 1849 era căsătorit. Pe f. 65 a cărții *Cuvinte putine din cele multe ale Sf. Ioan Gură de Aur*, București 1826, din biserica sf. Ioan din Plocești, se află următoarea însemnare: «Această carte am cumpărat-o de la Lazăr feciorul lui Anton Pann din mahalaoa Dobrotesei, că eram amîndoi în școala pentru preoție, 1852, nov. 18. Preot Pîrvu din Plocești».

147. V. Papacostea-M. Regleanu, *op. cit.*, pp. 304-307.

A N E X E

I.

1835 IULIE 8. Dedicăția în versuri făcută de Anton Pann, maicei Platonida, stareța mănăstirii Dintr-un Lemn, pe manuscrisul unui Doxastar românesc.

DOXASTAR ROMÂNESC

STIHURI

Asupra prea cuvioșii sale maici
Platonidei, stareții mănăstirii Dintr-un Lemn, să închină această carte.

Prea Cuvioasa maică,

Iată cartea cea dorită
A prea cuvioșii tale,
Din grecește ruminită
Precum ai găsit cu cale.

Ca și-n limba rumînească
Cu cîntări pe musichie,
Dumnezeu să se mărească
Și prea proslăvit să fie.

Aceasta mulți o doriră
Să o aibă pîn-acuma
Și iată o dobîndiră
Prin cuvioasa mea mîină.

Că de nu-m'da îndemnare
Să compui această carte,
Să o vază în astă stare
Nimeni n-ar fi avut parte.

Căci o carte așa mare,
Cineva să o lucreze,
Trebuie să aibă stare
Sau să se ajutoreze.

Ca să n-aibă niciodată
Strîmtorare de nimică,
Toate să-i vie de gata
Fîn-la lipsa cea mai mică.

Așa dar, această carte,
Prin vrerea dumnezăiască,
Au avut prea bună parte
In lume să strălucească.

Căci iubirea părintească
Cercetîndu-ne adese
N-au lăsat să ne lipsească
De care putea să-m'pese.

Iată, dar, maică dorită,
Supusul sfinției tale
Îți aduc cartea gătită
Cu toate slavele sale.

Fie-ți, te rog, primită
Și te bucură de dînsa
Că o să fii pomenită
De cîți vor cînta într-însa

Zicînd toată Valahia
Dea Dumnezeu să trăiască
Platonida monahia
Ca să o și tipărească

A(nton) P(ann)

(Manuscris în posesia d-lui Șt. Popescu-Pasărea).

II.

1842 Iunie 27. Cartea de orînduire a lui Anton Pann ca profesor de cîntări la seminarul Sfintei Mitropolii.

Fiindcă locul de profesor cîntăreț al seminarului Sfintei Mitropolii este vacant și măcar că seminarul acum este în nelucrare, dar trebuința cerînd ca profesorul să să pregătească din vreme cu lecțiile trebuincioase pentru seminariști și osebit pînă atunci să paradosească și copiilor din Sfînta Mitropolie, după rugăciunea ce ne-au făcut dascălul Anton Pan, l-am orînduit profesor de cîntări la seminarul Sfintei Mitropolii, cu leafă cîte lei 200 pă lună, după cum este așăzat în statul seminarului.

Drept aceia spre știință i s-au dat această carte de orînduire, întărită cu iscălitura și pecetea noastră.

† NEOFIT mitr. Ungro-Vlahii

Serdar Zosima

No. 1501. Anul 1842, luna Iunie 27.

(Arhiva Mitropoliei Ungro-Vlahiei, dosar 27/1842, f. 40).

III.

1843 AUGUST 14. Jalba lui Anton Pann, prin care cere voe să deschidă o tipografie de muzică cu note grecești și europenești.

Prea Înălțate Doamne,

Fierbinte rugăciune supui la milostivirea Înălțimii Voastre de a mi să da voe spre a deschide o tipografie de muzică cu note grecești și evropienești, pe care de doi ani o pregătesc pentru cărțile ce sînt să să tipărească în limba Patrii cu binecuvîntarea Preașfințitului Mitropolit, fiind de lipsă în seminare și trebuincioase de a să preda tuturor ce urmează la această sistemă.

Al Mării Voastre prea plecat slugă

ANTON PANN

Prof. de cîntări în seminarul Sf. Mitropolii

Rezoluția:

«Noi, Gheorhie Dimitrie Bibescu Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domn Stăpînitor a toată ara Romînească.

Departamentul trebilor bisericești va lua în băgare dă seamă cererea ce face și ne va arăta».

Pecetea domnească

834 august 14.

(Ibidem, dosar 145/1843, f. 3).

IV.

1854. Anton Pann cere Mitropolitului Neofit al Ungro-Vlahiei să-i dea binecuvîntarea dimpreună cu instrucțiunile ce trebuie să păzească la tipărirea cărților.

Inalt Prea Sfințite Stăpîne,

După săvîrșirea tiparului de muzică bisericească, care am turnat din nou, am și arătat la Cinstita Mare Dvornicie, făcînd cerere ca să mi se dea voie și slobozenie de a lucra și fiindcă acea hîrtie s-au îndreptat către Prea Sfinția Voastră, vă rog ca să binevoîți a da binecuvîntare dimpreună cu instrucțiile care trebuie să păzesc în tipărirea cărților.

Al Inalt Prea Sfinții Voastre prea plecată slugă
ANTON PANN

(Ibidem, f. 4).

V.

1845 IULIE. Cererea lui Anton Pann către mitropolitul Neofit al Ungro-Vlahiei prin care îl roagă să-i dea dezlegarea cerută de Departament pentru începerea tipării cărților cuprinse în Inștiințarea ce a întocmit, ajutîndu-l și cu o subscriere de exemplare pentru seminar.

Inalt Prea Sfințite Stăpîne,

După săvîrșirea tiparului de muzică cerînd voe de la Cinstita Vornicie ca să am slobozenie de a tipări, jalba s-a îndreptat către Inalt Prea Sfinția Voastră a-m da această voe. De aceia făcînd trebuință ca să încep a tipări cărțile după alăturata Inștiințare, plecat rog milostivirea Inalt Prea Sfinții Voastre ca să binevoîți a-m da voe și blagoslovenie de a începe lucrul.

Și fiindcă aceste cărți sînt trebuincioase seminaristilor și lecțiile nu-i iartă la indeletnicirea prescrierii lor de mîna, rog iarăși ca să binevoîți a ajuta și la tipărirea lor cu cîte trupuri veți găsi de cuviință.

Al Inalt Prea Sfinții Voastre prea plecat slugă
ANTON PANN

(Ibidem, f. 5).

VI.

1845 IULIE. Cuprinsul Inștiințării tipărite de Anton Pann, arătînd cărțile de cîntări talmăcite de el și pe care vrea să le dea la lumină, rugînd pe cei ce au dorință a le dobîndi să se subscrie cu cîte exemplare doresc.

Nu este mai urît unui cîntăreț român decît a zice că nu poate sau nu știe cînta romînește; și nu este mai greu decît a se sluji cu cîntările unei limbi pe care el nu o

cunoaște. Toți pretutindenea s-au obicinuit ca se cînte în biserică: catavasii, docsologhii, heruvice, chinonice și altele, tot în limbă streină și neînțelegînd ce zice, sînt siliți să se pocească și pe sine și cîntarea cu pronunția zicerilor stravagante.

Cărțile ce s-au tipărit pînă-acum în romînește sînt aceste cinci: 1. **Teoreticonul mic**, în care nu să coprinde decît o scurtă arătare despre cunoștința semnelor muzicii; 2. **Anastasimatarul** în care învață școlarii cunoștința celor opt glasuri pe larg, adică în felul în care nu prea obicinuesc a le cînta în biserică, cerîndu-li-se mai grabnice; 3. **Irmologhiul argon**, în care se coprinde catavasiile pe larg și în felul în care nu știu de vor face trebuința ca să cînte în biserică vr-odată; 4. **Tomul al doilea**,¹⁾ ce să întrebuițează numai la privigheri: și 5. **Docsastarul**²⁾ tom. întîi, în care se coprinde numai slavele sărbătorilor sau cunoștința melodiei meșteșugite.

Aceste sînt toate, de aceia nu este mirare de ce nu să gădesc din Romîni cîntăreți buni: căci cîntările cele mai des să întrebuițează în biserică, după rînduiala serii și dimineții, nici s-au tîlmăcit de cineva, nici s-au dat la lumină. Trebuința cerînd însă a se preda în seminar, asemenea cîntări, am luat îndemnare și cîte una, una tîlmăcindu-le, le-am împărțit în mai multe tomuri, dîndu-le numire după cele ce se coprinde într-însele, adică:

1. **Bazul teoretic și practic al muzicii bisericești sau Gramatica melodică**, în care se coprinde tot fundamentul meșteșugului muzicii, potrivit după întrebări și răspunsuri deslușite asupra învățaturii acestei sisteme sau scrierii cei cu ortografia a tot felul de cîntare.

2. **Irmologhiul sau Catavasierul grabnic**, care coprinde în sine toate catavasiile anului și alte deosebite irmoase, cum și prosomiile (podobiile), docsologhiile grabnice, troparele, condacele sărbătorilor mari și altele multe.

3. **Privighierul și Mîncătorul**, care cuprinde în sine toată orînduiala serii și dimineții, începînd de la anicsandarii, Fericit bărbatul, Lumină lină, prochimenele și celelalte. Apoi Treimnicul (Troicinicul), Dumnezeu e Domnul. Polielee scurtate dinpreună cu Mărturisîți-vă Domnului, La rîul Vavilonului, Cuvînt bun, Evloghitarii mari, Velicianiile sau Pripelele ce să cîntă după Polieleu, Ceia ce ești mai cinstită, pe 8 glasuri, Toată suflarea, asemenea cu stihurile lor, Docsologhii mari și altele cîte se cîntă pînă la Liturghie.

4. **Păresimierul**, care coprinde în sine toate cîte se cîntă în Postul cel Mare, începînd de la Dumineca Vameșului și Fariseului pînă în Sîmbăta cea mare, adică psalmul: Miluește-mă Dumnezeule, Ușile pocăinței, Troparele ceasurilor și ale Pavecerniții, Aghioasele, Heruvice; Acum puterile, chinonice: Gustați și vedeți, Să se îndrepteze, slujba Acatistului, Iată mirele, Cînd slăviții ucenici și toate catismele (Sedelnele) din Sîmbăta cea mare și celelalte.

5. **Heruvico-Chinonicar**, în care se coprinde orînduiala Sfintei Liturghii, Heruvico mari și mici, Chinonice asemenea, din toate cîte doă rînduri și altele ce să cîntă pînă la «Fie numele Domnului binecuvîntat».

6. **Anastasimatarul** îndoit adică zăbavnic dinpreună cu cel grabnic cu care se poate sluji cîntărețul după chipul care i să cere.

7. **Calofoniconul** care coprinde în sine tot felul de irmoase umilitoare și veselitoare pe toate glasurile cu cratimile lor. Această carte folosește pe școlari pentru mlădirea și cultivarea glasului, cum și pentru desăvîrșirea a tot meșteșugului muzicii.

8. **Docsastarul**, tomul al doilea în care se coprinde slavele Triodului și Penticostarului (de care doresc mulți, însă nu se va zăbovi).

Aceste vrînd eu a le da la lumină, am și făcut foae de prenumerație, dar văzînd că cei mai mulți din cîntăreți nu se înlesnesc să dea o sumă mai mare, cu îndemnarea și găsirea cu cale a mai multora, m-am învoit ca să le tipăresc de cîte patru coale, și în fiecare trei săptămîni să se trimită ca o gazetă prenumeranților or unde vor fi.

Deci, cei ce au dorință a dobîndi asemenea cărți să binevoiască a-și suptscrie într-această foae: numele, pronumele și locul lăcuinței.

Prenumeratia pentru o broșură cu hîrtie ordinară este un sfanț, iar cu hîrtie de Olandă bună un sfanț și jumătate.

Cei ce să prenumeră la priimirea broșurii dintîiu au să răspunză banii pentru doă broșure, adică cîte doi sfanți cu hîrtie ordinară, iar cu hîrtie Olandă cîte trei

1. Tcate patru tipărite de Macarie ieromonahul, la Viena în 1823.

2. Tipărit de Anton Pann, la București, în 1841.

sfanți de un trup sau un rînd de cărți, or la cîte trupuri se va prenumera; Apoi de la primirea broșurii a doa vor începe să dea un sfanț sau cîte un sfanț și jumătate, după hîrtia cu care se vor prenumera; și la broșura din urmă nu vor da nimic.

Iar cei cu dare de mîna și cu lăcuința în depărtare se pot prenumera după înștiințarea cea dintiiu, adică la doa cărți d-odată.

ANTON PANN

București 1845.

(foae volantă, Ibidem, f.)

VII.

1850 SEPTEMBRIE. Anton Pann roagă să i se primească de către Mitropolie și Episcopii, cele 380 «abunații» cu care s-au «prenumerat» la cărțile tipărite de el, pentru trebuința seminariilor preoțești.

Prea Înălțate Doamne,

Eu avînd mai de aproape cunoștința asupra muzicii bisericești, am fost chemat încă de răposatul mitropolit Dionisie și orînduit la tîlmăcirea cîntărilor bisericești în rumînește, precum condica Sf. Mitropolii din zilele de atunci adeverează. Și de atunci neîncetat îndeletnicindu-mă în lucrarea cîntărilor precum și în predarea lor, mai întii în fostele școli domnești și mai pre urmă în seminarul Sf. Mitropolii, am tîlmăcit și am prenumărat doasprezece tomuri din cele de mai neapărată trebuință seminarilor și sfintelor biserici. Apoi fiind îndemnat a le tipări de răposatul mitropolit Neofit și episcopi, prin abunație de a să primi pentru seminarul Sf. Mitropolii din toate cîte doa sute bucăți și pentru seminariile Sfintelor Episcopi cîte șazece, m-am apucat și am tipărit pînă la 10 tomuri dintr-însele, după cum se arată în alăturata foaie anume. La care după ce mi-am cheltuit viața și toată agoniseala, am rămas și cufundat în datorii mari, cu nădejde de a mă plăti din primirea abonațiilor Sf. Mitropolii și a Episcopiiilor. Șefii acestora însă, după ce au primit numai tomul cel dintiiu, cîte unul, unul dîndu-și obștescul sfîrșit, au rămas celelate tomuri nepriimate, pînă în zioa de astăzi. Deaceea Prea Înălțate Doamne, alerg la părinteștile îndurări ale Înălțimei Voastre, care știți să prețuiți și răsplătiți ostenelele cele ce se face în folosul Patrii, și cu umilință mă rog ca să vă milostiviți a da poruncă de a să primi aceste abunații care sînt de neapărată trebuință seminariilor. Faceți ca să gust și eu din părinteasca Înălțimei Voastre mîngiere, care o revărsați către toți cei nedreptățiți, de cînd v-ați înălțat pe tronul înțeleptei oblăduiri.

ANTON PANN

(Ibidem, dosar 106/1850), f. 3).

VIII.

1850 SEPTEMBRIE, Anton Pann roagă să i se răsplătească ostenelele în slujba Patrii pentru predarea cîntărilor bisericești, mîngiindu-l cu o pensie și slobozindu-i-se leafa pe anii 1848-1850.

Prea Înălțate Doamne,

Trei zeci și unul de ani împlinesc de cînd sînt chemat în slujba Patrii pentru predarea cîntărilor bisericești, mai întii în școalele domnești numite și mai pre urmă în seminarul Sfintei Mitropolii, rădicînd cele mai mari greutăți, pentru că nefiind cîntările romînite, pe de o parte traduciam și pe de alta predam, zioa și roaptea îndeletnicindu-mă cu neobosire și cu rîvnă înflăcărată ca să mă arăt vrednic chemării și să cîștig cîntea Domnitorului Patrii, cu nădejde că la o vreme de neputință să mi să răsplătească ostenelele și a mă mîngia cu o pensie. Acum însă mă văz părăsit și imbrîncit ca să mă pedepsesc în cea mai mare ticăloșie, neavînd nici piinea de toate zilele, pentru că leafa de la anul 1848 n-a primit nici de cum, pe urmă de la anul 1849, am priimit-o numai pe zece luni și de la desființarea fostului mitropolit (Neofit) pînă astăzi nu mi s-a dat nici de cum.

De aceia, Prea Înălțate Doamne, alerg la' părinteasca îndurare a Innălțimii Voastre, ca să vă milostiviți a da poruncă spre a mi se slobozi leafa, precum și d. pi-tarul Joan Penescu și-o primește, că și eu împreună lucrător am fost în seminarul Sfintei Mitropolii și mi-am păzit datoriiile cu cea mai mare scumpătate.

ANTON PANN

(Ibidem, dosar 106/1850, f. 10).

P A R T E A O F I C I A L Ă

INȘTIINȚARE PRIVIND DESCHIDEREA ȘANTIERULUI ȘI CURSURILOR TEORETICE DE PICTURĂ BISERICEAȘĂ, PE ANUL 1955

Comisiunea de Pictură Bisericească a Patriarhiei Române aduce la cunoștința pictorilor bisericești fără autorizație precum și absolvenților institutelor de pictură, care doresc să se specializeze în pictura bisericească că, pentru a obține autorizație de pictori bisericești, sînt obligați să urmeze cursurile practice și teoretice de pictură bisericească în cadrul șantierelor de pe lângă Sfînta Patriarhie.

Aceste cursuri încep la 2 mai 1955, cu un program de 6 luni, din care 5 luni pentru îndrumarea practică și o lună pentru îndrumarea teoretică.

Îndrumarea practică se face pe lângă pictorii autorizați, la care candidații vor fi repartizați, precum și pe șantierele de pictură organizate de Sf. Patriarhie, iar îndrumările teoretice se vor face la Institutul Teologic Universitar din București, unde se vor ține cursuri speciale și seminarii, privind noțiuni de iconografie și pictură bisericească ortodoxă, cu specială privire asupra celei românești.

Cererile de admitere în această școală pentru anul 1955, se primesc pînă la 30 aprilie 1955, în str. Antim nr. 29 București, la Comisia de Pictură Bisericească. Examenul începe în ziua de 30 aprilie 1955, în str. Antim nr. 29, București.

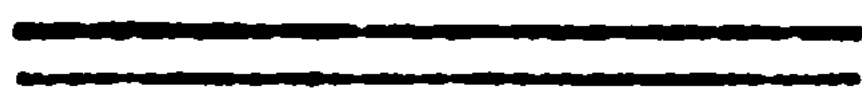
Candidații pentru titlul de pictor bisericească pot să fie absolvenți ai unui institut sau academii de arte plastice, secția pictură sau artă decorativă, precum și studenții în ultimul an ai acestei școli.

La cerere se vor anexa următoarele acte:

1. Actul de botez din care să se constate că este creștin, membru al Bisericii Ortodoxe Române;
2. Actul de studii, din care să se constate că este absolvent sau student în anul ultim al unei școli superioare de arte plastice;
3. Actul de naștere;
4. Buletinul de identitate (copie);
5. Orice alte acte de studii.

Candidații la titlul de zugrăvi bisericești, care doresc să obțină autorizația respectivă de la Sf. Patriarhie, se pot prezenta pentru specializare la cursurile de pictură bisericească, numai dacă fac dovada că au efectuat mai întîi pregătirea tehnică și artistică timp de trei ani pe lângă un maestru autorizat de Sf. Patriarhie pentru pictura bisericească.

Ei vor depune în acelaș termen pe lângă cerere, actul de botez, actul de naștere, orice act de studii, precum și certificatele de la maestrul cu care au lucrat.

P A T R I A R H I A ^o R O M I N Ă
I N S T I T U T U L B I B L I C Ș I D E M I S I U N E O R T O D O X A

B I S E R I C A
O R T O D O X Ă R O M Î N Ă

⌘ ⌘ B U L E T I N U L O F I C I A L A L P A T R I A R H I E I R O M Î N E ⌘ ⌘

A N U L L X X I I I

Nr. 3 - 4

M A R T I E - A P R I L I E 1955

R E D A C Ţ I A Ș I A D M I N I S T R A Ţ I A:
B U C U R E Ș T I , S T R . A N T I M , N r . 29 — R A I O N U L N . B A L C E S C U

C U P R I N S U L

PASTORALE, SCRISORI IRENICE, MESAGII

Cuvîntul Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne către clerul și credincioșii ortodocși din Republica Populară Romîna	195
Scrisoarea trimisă de I.P.S. Patriarh Justinian către unii Intîistătători ai Bisericilor Ortodoxe	199

IN APĂRAREA PĂCII

O adunare mondială a reprezentanților forțelor iubitoare de pace se va ține, la Helsinki. — Hotărîrile adoptate de Biroul Consiliului Mondial al Păcii	202
Consiliul Mondial al Bisericilor are datoria să sprijine acțiunile Consiliului Mondial al Păcii. — Răspunsul Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Ruse la o scrisoare a Consiliului Mondial al Bisericilor	206
Pace vouă!, versuri de N. D. Carpen	212

VIATA BISERICIASCĂ

Lucrările Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne	213
--	-----

INDRUMĂRI PASTORALE

Mărturisirea păcatelor și pocăința în trecutul Bisericii, de Pr. Prof. D. Stăniloae	218
Cuvînt de lămurire în legătură cu rătăcirile stilștilor, de Arhim. Ilie Cleopa	251
Pentru o nouă ediție în pregătire a Liturghierului, de Pr. Prof. Petre Vintilescu	295
Principii ermeneutice în Cazaniile romînești, de magistrand Gh. Papuc	311
O îndatorire de mare cinste pentru preoții Bisericii noastre: sprijinirea muncilor agricole de primăvară, de T. N. M.	325
Pentru o justă interpretare și aplicare a regulamentelor bisericesti: Organizarea și condițiile de admitere în școlile de învățămînt teologic, de Pr. Vasile Ștefan	330
Un îndemn pentru preoți, de Diac. Prof. Emilian Vasilescu	335
Chipul călugărului îmbunătățit, după Sfînții Părinți, de magistrand Ierod. Irineu Crăciunaș	341

RECENZII

Calendare, Indrumătoare și Almanahuri pentru credincioșii Bisericii Ortodoxe Romîne, de Pr. N. Popescu-Dobriceni	356
--	-----

DOCUMENTAR

In legătură cu biserica bulgară din București, de Pr. N. Șerbănescu	364
---	-----

PARTEA OFICIALĂ

Inștiințare	372
-----------------------	-----

PASTORALE, SCRISORI IRENICE, MESAGII

CUVINTUL SFINTULUI SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMINE CĂTRE CLERUL ȘI CREDINCIOȘII ORTODOCȘI DIN REPUBLICA POPULARĂ ROMINĂ

În ședința sa din 14 aprilie 1955, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a adresat următorul cuvânt de îndrumare către clerul și credincioșii ortodocși din Republica Populară Română:

Iubiții noștri fii duhovnicești,

Avînd poruncă dumnezeiască să purtăm grijă de sufletele voastre, ca unii ce vom da seamă de ele (Evrei XIII, 17) și să vă îndrumăm neconținut spre mîntuirea după care însetează orice creștin dreptmăritor, — noi, membrii Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne îndreptăm, ca și altădată, cuvîntul nostru de părintească îndrumare spre voi toți cei ce mărturișiți numele lui Hristos și slujiți Lui. În felul acesta, noi împlinim îndatorirea lăsată nouă de Apostolul Neamurilor de a propovădui cuvîntul, stăruind asupra lui în toate împrejurările prielnice și neprielnice (II Timotei IV, 2).

Mărturisim cu deosebită bucurie că auzind de faptele voastre îndreptate spre plinirea poruncilor evanghelice, „de credința voastră în Domnul Hristos și de dragostea voastră către toți sfinții, nu încetăm a mulțumi lui Dumnezeu pentru voi, pomenindu-vă în rugăciunile noastre“ (Efeseni I, 15-16). Căci, iubiții noștri fii sufletești, credința și faptele voastre dovedesc cu prisosință că îndemnurile date de noi, după înțelepciunea nedezmîntită a Sfintelor Scripturi și a Sfintelor Predanii, au fost sămînța cea bună, căzută pe ogor roditor: în aceste zile în care unii cîrmuitori de state din Apusul Europei și America — prin uneltirile lor împotriva păcii dăruită de Dumnezeu — slujesc vrăjmașului neamului omenesc, voi

ați fugit de rău și v-ați alipit de bine (Romani XII, 9), v-ați străduit să apărați darurile cele neprețuite ale Ziditorului și v-ați făcut pe voi făuritori ai păcii, învrednicindu-vă, după cuvântul Mîntuitorului, a vă chema „fii ai lui Dumnezeu“ (Matei V, 9).

Intrarea voastră în rîndurile celor ce s-au ridicat cu hotărîre să zăgăzuiască drumul războaielor și să păzească pacea lumii, vădește voința voastră nestrămutată de a urma calea păcii (Luca I, 79), pe care numai cei nedrepti nu o cunosc (Romani III, 17); de a căuta pacea cu toată lumea (Evrei XII, 14; Romani XII, 18) și de a avea pace între voi (Marcu IX, 50), pentru a ajunge să se împlinească cîntarea îngerească: „Pe pămînt pace și între oameni bunăvoire“ (Luca II, 14).

Insufletirea cu care voi ați răspuns chemării Consiliului Mondial al Păcii, de a vă împotrivi diavoleștilor pregătiri pentru dezlănțuirea pustitorului război atomic și hotărîrea dîr-ză și înflăcărată cu care ați semnat Apelul de la Viena, arată tuturor că voi sînteți cu adevărat închinători și slujitori ai lui Hristos, „Domnul Păcii“ (II Tesal. III, 16) și „Incepătorul vieții“ (Fapte III, 15).

Dar „lupta cea bună“ (II Timotei IV, 7) nu s-a sfîrșit: biruințele dobîndite de sutele de milioane de oameni în apărarea păcii n-au dus încă la marea și deplina biruință a păcii asupra războiului și a vieții asupra morții. O asemenea biruință este sigură, pentru că din veșnicie binele a învins răul, lumina a învins întunericul, iar Dumnezeu stă împotriva celor trufași (I Petru V, 5) și urăște pe făcătorii de rele și pe omul ucigaș (Psalm. V, 5-6). Pînă la această neîndoielnică biruință, noi toți cei ce împlinim voia Domnului, avem datoria de a nu înceta să luptăm, cu timp și fără timp, împotriva celor ce amenință omenirea cu războiul atomic.

Pentru a duce mai departe această luptă sfîntă, reprezentanții cei mai de seamă ai Mișcării pentru Apărarea Păcii din țara noastră se vor întîlni într-o mare Adunare, la București, în ziua de 9 mai 1955, — zi în care se împlinesc zece ani de la înfrîngerea Germaniei fasciste. Această Adunare va fi un nou prilej pentru poporul nostru să-și mărturisească hotărîrea sa neclintită de a lupta, alături de toate popoarele lumii, împotriva refacerii armatelor germane, împotriva acestei fiare apocaliptice, care a însîngerat de atîtea ori pămîntul bătrînei noastre Europe. Pentru a întîmpina cum se cuvine această Adunare, noi vă chemăm cu părintească dragoste să

nu încetați a vă ruga, a munci și a lupta „pentru pacea a toată lumea”, căutând să împliniți întotdeauna cuvântul Scripturii, care zice: „Să nu fie între voi dezbinări, ci să fiți uniți în duh și în cugete” (I Corinteni I, 10).

Noi sîntem încredințați că ziua de 9 mai va fi cu adevărat o sărbătoare a tuturor oamenilor iubitori de pace din țara noastră, pentru că în această zi a Victoriei, în această zi a libertății și independenței noastre, vor fi aleși cei mai vrednici apărători ai păcii care vor reprezenta poporul nostru la Marea Adunare a forțelor iubitoare de pace, ce va avea loc între 22 și 29 mai a.c. la Helsinki—Finlanda ¹⁾—pentru a exprima voința dîrză a poporului român de a sluji marea cauză a păcii, pînă la biruința deplină.

În acel mare Sobor al Popoarelor iubitoare de pace se vor întîlni peste două mii de soli din toate țările pămîntului. Ei vor arăta că toate popoarele din lume se împotrivesc uneltirilor războinice; prin glasul lor, în toate graiurile pe care le-a lăsat Dumnezeu, vor răsuna cuvinte de osîndire a celor ce pregătesc însîngerarea și pustiirea lumii, prin mijlocirea blestematelor arme atomice. Ierarhii, clericii și credincioșii Bisericii Ortodoxe Romîne sînt încredințați că acel mare Sobor va aminti celor ce urzesc războaie și de cuvintele Sfintei noastre Scripturi, care s-au dovedit mereu adevărate și se vor dovedi de-apururi: „Vai ție, pustiitorule, care n-ai fost pustiit, prădătorule care n-ai fost încă prădat! Cînd vei sfîrși de pustiit, vei fi și tu pustiit, cînd vei sfîrși de prădat, vei fi prădat și tu!” (Isaia XXXIII, 1). Pentru cei ce pun descoperirile minții în slujba morții și a războiului și le folosesc pentru a înrobi pe alții, va răsuna la Helsinki osînda din Sfînta noastră Invățătură: „Cine ia robii pe alții, de robie are parte, și cine va ucide cu sabia, va trebui să fie ucis cu sabia” (Apoc. XIII, 10).

Credem cu tărie că Marele Sobor al lumii pașnice de la Helsinki va ridica un zăgaz de netrecut în calea războiului atomic și va apropia ziua în care se vor împlini cuvintele Proorocului, cînd oamenii „vor preface săbiile în fiare de pluguri

1) Potrivit unui comunicat dat publicității de Secretariatul Consiliului Mondial al Păcii, Adunarea mondială a reprezentanților forțelor iubitoare de pace a fost amînată, în urma cererilor adresate Consiliului Mondial al Păcii de organizații din diferite țări și de numeroase personalități care și-au exprimat dorința de a participa la această adunare.

În urma acestei hotărîri, Adunarea mondială a păcii se va ține la Helsinki între 22 și 29 iunie 1955. (Nota Redacției).

și lăncile lor în seceri; nici un neam nu va mai ridica sabia împotriva altuia și nu-și vor mai face războaie“ (Isaia II, 4).

Cu aceste gânduri și cu aceste încredințări întemeiate pe dumnezeieștile noastre învățături, vă îndemnăm să duceți pînă la capăt lupta sfîntă de apărare a păcii la care ne-a chemat Domnul, Cel ce prin Invierea Sa ne-a arătat că viața biruiește întotdeauna moartea, că dragostea biruiește ura și pacea biruiește pururea vrajba și războiul.

Cu părintească dragoste, noi, păstorii voștri duhovnicești, vă binecuvîntăm și vă povățuim prin cuvîntul Sfîntului Apostol Pavel: „Nu fiți cu nimic îngrijorați, ci pururea în rugăciune și cerere descoperiți cu mulțumire dorințele voastre înaintea lui Dumnezeu și pacea lui Dumnezeu, care e mai presus de orice minte, va păzi inimile și cugetele voastre în Hristos Iisus“ (Filip. IV, 6-7), Cel ce ne-a dăruit pacea Sa (Ioan XIV, 27) și al cărui dar să fie cu voi toți. Amin.

PREȘEDINTELE SFÎNTULUI SINOD

† **J U S T I N I A N**

PATRIĂRHUL BISERICII ORTODOXE ROMINE

MEMBRII SFÎNTULUI SINOD

† **S E B A S T I A N**

MITROPOLITUL MOLDOVEI ȘI SUCEVEI

† **F I R M I L I A N**

MITROPOLITUL OLTENIEI

† **V A S I L E**

MITROPOLITUL BANATULUI

† **I O S I F**

EPISCOPUL RIMNICULUI ȘI ARGEȘULUI

† **A N T I M**

EPISCOPUL BUZAULUI

† **N I C O L A E**

EPISCOPUL CLUJULUI

† **C H E S A R I E**

EPISCOPUL DUNĂRII DE JOS

† **T E O F I L**

EPISCOPUL ROMANULUI ȘI HUȘILOR

† **V A L E R I A N**

EPISCOPUL ORADIEI

† **A N T I M T Î R G O V I Ș T E A N U L**

VICAR PATRIARHAL

† **T H E O C T I S T B O T O Ș A N E A N U**

VICAR PATRIARHAL

SCRISOAREA TRIMISĂ DE I.P.S. PATRIARH JUSTINIAN CĂTRE UNII INTIISTĂTORI AI BISERICII ORTODOXE

Cu prilejul începerii marelui post, Înalt Prea Sfințitul nostru Patriarh Justinian a trimis Prea Fericitor Patriarhi: Athenagoras al Constantinopolului, Timotheos al Ierusalimului, Alexandru al III-lea al Antiohiei și Intregului Orient și Hristoforos al Alexandriei și a toată Africa, următoarea scrisoare:

*Prea Fericirea Voastră,
Prea Iubite Frate Întru Hristos Domnul,*

Am ajuns, cu ajutorul Domnului, la începutul postului celui mare al Sfințelor Patimi ale Mîntuitorului nostru Iisus Hristos. Este vremea celei mai depline trăiri duhovnicești atît pentru noi Arhieriei Bisericii cît și pentru credincioșii peste care ne-a orînduit milostivul Dumnezeu să păstorim.

De aceea, cu inimile pline de smerenie și de evlavie, ne întîlnim acum cu toții în duhul dragostei frățești și, peste hotarele care ne despart, ne împărtășim simțirile, ne comunicăm gîndurile și ne hotărîm să mărîm zelul nostru întru împlinirea faptelor celor vrednice de înalta misiune la care am fost chemați de Domnul.

„Bun lucru este rugăciunea cu post, cu milostenie și cu dreptate”, grăiește Vechea Scriptură (Tobit, 12,8). Într-adevăr, în vremea postului, rugăciunea este mai frumoasă și mai folositoare decît în celălalt timp al anului. Acum, omul credincios se simte mai împăcat cu Dumnezeu, mai apropiat de semenii săi, mai mulțumit și mai ușurat în cugetul său. Duiosasele cîntări ale Triodului mișcă și inimile cele mai învîrtoșate, iar lacrămile pocăinței curăță păcatele și liniștesc frămîntările noastre sufletești. Postul și rugăciunea odrăslesc bucuria și pacea, „acest dar prețios, fără de care cu neputință este a zice sau face ceva, pacea, care este, fără nicio îndoială, hrănitoare și maica noastră și care ne încălzește cu duiosie la sînul ei” (Sfîntul Ioan Gură de Aur).

Și mulțumirea noastră ar fi cu adevărat deplină, dacă această pace pe care ne-a lăsat-o Domnul s-o păzim cu scumpătate ar cuprinde inimile și cugetele tuturor oamenilor.

Dar tocmai acum cînd razele calde ale soarelui de primăvară cheamă întreaga fire la viață, tocmai acum cînd pacea stăpînește peste toate poarele pămîntului, cerul a început să se întunece de norii grei ai amenințării de război și stihiele văzduhului se îngrozesc la vestea că omenirea ar putea să cadă pradă sîlbatecului și necruțătorului război atomic.

Cunoaștem cu toții planurile unor conducători semeți din țările Americii și Europei Apusene, care împart popoarele în blocuri și alianțe

războinice și se silesc să reînvieze apocaliptica mașină de război, armata germană, iar, pe de altă parte, fabrică bombe și arme atomice și cu hidrogen, arme chimice și bacteriologice și amenință popoarele pașnice cu nenorocirile și urgiile războiului atomic.

De aceea, inimile tuturor oamenilor iubitori de pace sînt mai îngrijorate decît oricînd, iar răspunderile adevăraților conducători de popoare mai mari ca niciodată în decursul sbuciumatei istorii a neamului omenesc.

Este vremea împlinirii poruncii lui Dumnezeu: „Neamurile toate laolaltă să se adune și să se strîngă popoarele” (Isaia 43,9).

Conștienți de gravitatea situației și de primejdia ce s-ar putea abate asupra întregii omeniri, poporul român împreună cu fiii Bisericii noastre, semnează cu însuflețire Apelul Consiliului Mondial al Păcii, cu convingerea că pacea va birui și că omenirea va ajunge vremea aceea în care „niciun neam nu va mai ridica sabia împotriva altuia” (Isaia 2,4). Cele două războaie mondiale care s-au abătut asupra noastră au lăsat prea mari dureri în viața poporului nostru și, de aceea, ne împotrivim războiului cu toată hotărîrea și osîndim pe toți cei ce pun la cale noi vărsări de sînge, convinși fiind că „Domnul își va aduce aminte de fărădelegile lor și-i va pedepsi pentru păcatele lor” (Ieremia 14,10).

Biserica Ortodoxă Română a chemat la împlinirea acestei datorii sfinte atît pe fiii ei din țară cît și pe cei de peste hotare și mai ales pe fiii ei de credință și de neam din cele două Americi, pe pămîntul cărora se fac cele mai mari pregătiri ale războiului atomic și se urzesc cele mai diabolice planuri pentru distrugerea omenirii.

Credința noastră în biruința cauzei sfinte a păcii se întărește și mai mult, știind că din marele sobor al luptătorilor pentru pace fac parte și binecredincioșii fii ai Bisericii pe care o conduceți Prea Fericirea Voastră. Strîns uniți în numele „Dumnezeului Păcii”, căruia îi slujim, se cupine, în zilele acestea de răscruce pentru destinul omenirii, să îndemnăm pe toți credincioșii dreptmăritori pe care-i păstorim, din țările noastre și mai ales pe frații și fiii noștri de neam și de credință care se găsesc în țările din Apusul Europei, din Africa și cu deosebire din America, să semneze Apelul Consiliului Mondial al Păcii și să lupte fără șovăire împotriva războiului atomic. Să convingem prin cuvîntul și prin pîlda noastră pe toți credincioșii Bisericilor noastre că „războiul este o nenorocire obștească” (Sfîntul Grigore de Nisa) și să nu se lase nimeni amăgît de uneltitorii războiului atomic, căci „gîtlejul lor este mormînt deschis; cu limbile lor viclenesc; venin de viperă este pe buzele lor; gura lor e plină de clewetire amară; grabnice sînt picioarele lor spre vărsare de sînge și în calea lor e pustiire și prăpăd; calea păcii ei nu o cunosc și, în ochii lor, teamă de Dumnezeu nu este” (Rom. 3,13-18).

Să ne rugăm, deci, cu osîrdie deosebită, în aceste sfinte zile ale postului, ca Bunul Dumnezeu să reverse peste noi toți „Duhul înțelegerii” și al iubirii de oameni și să rușineze pe cei ce vor să aducă lumii suferințe, pustiiri și moarte, cu cuvintele proorocului: „Cine-i pentru moarte să meargă la moarte; și cine-i pentru sabie la sabie; cine-i pentru foamete la foamete; cine-i pentru robie la robie; (Ieremia 15,2); iar dacă printre cei ce pregătesc războiul atomic sînt și creștini, să-și aducă aminte, în aceste zile ale postului, de cuvintele Domnului: „Iată postul care îmi place, într-adevăr: rupeți lanțurile nedreptății, deslegați

legăturile jugului, dați drumul celor asupriți și sfărâmați jugul lor” (Isaia 58,6).

Avînd nădejdea tare că Dumnezeu va asculta glasul rugăciunilor noastre și va trimite peste noi harul său cu care să ne întărim în lupta noastră sfîntă, pentru a birui toate „uneltirile vicleanului”, urăm Prea Fericirii Voastre și tuturor ierarhilor și credincioșilor pe care-i păstoriți să petreceți cu sănătate și în deplină mulțumire sufletească Sfîntul Post al Paștilor, cu încredințarea că Domnul ne va ajuta „să ne îmbrățișăm unul pe altul”, cu sărutare frățească, în pace, de slăvitul praznic al Învierii Mîntuitorului nostru Iisus Hristos.

† JUSTINIAN
PATRIARHUL ROMÂNIEI

ÎN APĂRAREA PĂCII

O ADUNARE MONDIALĂ A REPREZENTANȚILOR FORȚELOR IUBITOARE DE PACE SE VA ȚINE LA HELSINKI

HOTĂRIRILE ADOPTATE DE BIROUL CONSILIULUI MONDIAL AL PĂCII

Intre 11 și 13 martie 1955 s-a ținut la Viena o ședință a Biroului Consiliului Mondial al Păcii, care a avut înscrise pe ordinea de zi următoarele probleme:

1. Desfășurarea campaniei mondiale împotriva pregătirii unui război atomic;

2. Organizarea la Helsinki, între 22 și 29 mai 1955, a unei adunări mondiale a reprezentanților forțelor iubitoare de pace.

La lucrări au luat parte membri ai Biroului Consiliului Mondial al Păcii și invitați dintre personalitățile de seamă ale mișcării mondiale pentru pace. Printre participanți s-au aflat fruntași ai luptei pentru pace din Marea Britanie, Franța, China, India, Uniunea Sovietică, Japonia, Republica Democrată Germană, Republica Federală Germană, Belgia, Suedia, Africa Neagră, Polonia, Norvegia, Cuba, etc. Deasemenea, au luat parte și doi reprezentanți ai cultelor religioase: pastorii **Francis Bosc** (Franța) și **Ragnar Forbeck** (Norvegia), care s-au afirmat în anii din urmă ca dârzi și neînfricați luptători pentru cauza sfântă a apărării păcii în lume.

În cadrul unei conferințe de presă, care s-a ținut la Viena în ziua de 14 martie, au fost citite și date publicității documentele adoptate de ședința Biroului Consiliului Mondial al Păcii: 1. «**Pentru o adunare mondială a reprezentanților forțelor iubitoare de pace**» și 2. **Declarația Biroului Consiliului Mondial al Păcii**».

Declarația Biroului Consiliului Mondial al Păcii cuprinde o analiză a desfășurării campaniei de strângere a semnăturilor pe Apelul împotriva pregătirii războiului atomic. Această campanie, care se desfășoară în prezent în peste 40 de țări, a luat o amploare nemaicunoscută pînă acum, constituind o uriașă manifestare a voinței de pace a popoarelor și un avertisment de care ațîțătorii la război vor fi obligați să țină seama. Subliniind faptul că Apelul de la Viena «corespunde speranțelor acelor care cred că popoarele pot preîntîmpina exterminarea în masă a oamenilor prin arma atomică», Declarația Biroului Consiliului Mondial al Păcii atrage atenția tu-

turor că «primejdia unui război atomic a devenit și mai vădită» în ultima vreme. Intr-adevăr, din evenimentele ce s-au desfășurat recent în viața internațională, s-a văzut limpede că cercurile agresive continuă cu și mai multă furie uneltirile lor împotriva păcii. Așa cum constată Declarația Biroului Consiliului Mondial al Păcii, unii «oameni de stat amenință cu folosirea armei termo-nucleare», iar «guvernele unor țări care nu posedă încă această armă au adoptat hotărîrea de a începe producția ei, sau au început să examineze această problemă»; în același timp «se fac încercări de a justifica folosirea acestei arme monstruoase sau de a o prezenta ca o cheazășie a păcii», deși toate popoarele iubitoare de pace de pe pămînt știu bine că «în realitate ea nu face decît să sporească primejdia unei agresiuni, neputînd să aducă oamenilor decît distrugere și moarte».

Toate aceste amenințări și uneltiri nu au izbutit și nu vor izbuti niciodată să intimideze popoarele, care sînt ferm hotărîte să apere pacea, să nu îngăduie dezlănțuirea războiului atomic și să obțină distrugerea stocurilor existente de arme atomice în toate țările și interzicerea oricărui fel de arme de nimicire în masă. O dovadă vie a acestei hotărîri, care însuflețește astăzi popoarele și le ridică la luptă dîrză împotriva ațîțătorilor la război, o constituie entuziasmul cu care sute și sute de milioane de oameni, din toate continentele, au și semnat Apelul de la Viena. Numai în R.P. Chineză, în decurs de 25 de zile, peste 200 de milioane de oameni și-au depus semnăturile pe acest Apel. Cu fiecare zi ce trece, zeci și zeci de mii de semnături se adaogă — în toate colțurile pămîntului — pe Apelul Consiliului Mondial al Păcii. Numeroase personalități din viața internațională, bărbați de stat cu prestigiu, s-au ridicat împotriva primejdiei care amenință lumea, cerînd înlăturarea oricărei arme de distrugere în masă. În acest sens s-au pronunțat, de pildă, primii-miniștri ai Indiei și Indoneziei, care au cerut, în numele statelor lor, interzicerea și distrugerea armelor atomice.

Insuflețirea cu care se desfășoară în întreaga lume campania pentru strîngerea de semnături pe Apelul de la Viena izvorăște și din ferma convingere pe care o nutresc astăzi toți oamenii iubitori de pace că semnarea acestui Apel «oferă posibilitatea de a exprima condamnarea generală a armei atomice cu suficientă forță, pentru a determina toate guvernele care dețin această armă să ajungă la un acord cu privire la distrugerea ei efectuată sub un strict control». Este evident că «un asemenea acord ar constitui un pas important pe calea spre dezarmarea generală». Aceste convingeri ale întregii omeniri dornice de pace și viață liniștită sînt oglindite și în Declarația Biroului Consiliului Mondial al Păcii, în care se spune: «popoarele pot să-și manifeste atitudinea lor de condamnare cu atîta hotărîre, încît niciun guvern să nu îndrăznească să nu țină seama de ea».

Tocmai pentru faptul că popoarele țin ca hotărîrea lor să răsune puternic peste întreaga lume și să oblige guvernele să țină seama de dorința sinceră de pace a oamenilor cinstiți, este mai mult decît binevenită inițiativa Consiliului Mondial al Păcii de a convoca o adunare mondială a reprezentanților forțelor iubitoare de pace din toate țările pentru a discuta liber problemele urgente ale luptei pentru apărarea păcii. Această adunare mondială a tuturor celor ce iubesc viața și pacea se va deschide la Helsinki, în Finlanda, la 22 mai 1955¹⁾. În chemarea adresată de Biroul Consi-

1) La 27 aprilie 1955, Secretariatul Consiliului Mondial al Păcii a dat publicității următorul comunicat, semnat de profesorul Frédéric Joliot-Curie:

«Organizații influente din diferite țări s-au adresat Consiliului Mondial al Păcii

liului Mondial al Păcii, pentru strângerea solilor popoarelor în acest mare sobor al păcii, se spune printre altele: «Primejdia directă a unui război atomic planează astăzi asupra fiecărei țări, asupra fiecărei case, asupra fiecărui om. În loc de a pune energia atomică în slujba omenirii, se acumulează stocuri de arme atomice; în loc de a se proceda la dezarmare, se creiază noi blocuri militare; în loc de a duce tratative și a ajunge la o înțelegere, se proferă amenințări și se ațîță ura. Dar amenințările și politica de forță duc la război, iar nu la pace». Arătînd apoi că recentele evenimente din viața internațională — ca reînarmarea Germaniei occidentale și situația creată în regiunea Taivanului — adîncesc neînțelegerile și fac să crească neliniștea, chemarea Biroului Consiliului Mondial al Păcii, subliniază faptul că «dacă ar fi să se urmeze această cale, nimeni nu ar putea să se considere în siguranță» și constată că de pe acum «această situație a devenit insuportabilă pentru toți oamenii», care «resping cu indignare ideia exterminării în masă prin arma atomică». De aceea, reprezentanții forțelor iubitoare de pace din toate țările vor putea să exprime, la Helsinki, voința popoarelor lor și să ceară distrugerea armelor atomice, dezarmarea generală și securitatea pentru toți, respectarea suveranității și drepturilor fiecărei națiuni.

Această apropiată adunare a reprezentanților forțelor iubitoare de pace este întâmpinată de sutele de milioane de oameni pașnici cu noi și entuziaste contribuții aduse cauzei sfinte a păcii.

Poporul nostru, care este profund atașat ideii de conviețuire pașnică și colaborare cu toate popoarele, și-a exprimat hotărîrea sa dîrză de a apăra pacea prin însuflețirea cu care a primit și aprobat Apelul Consiliului Mondial al Păcii pentru interzicerea armelor atomice. Comitetul Permanent pentru Apărarea Păcii din R.P.R. — într-un comunicat dat publicității la 22 martie a.c. — a putut să constate că «pînă la 19 martie, în țara noastră 10.368.222 cetățeni de cele mai diferite categorii sociale și credințe religioase și-au pus cu hotărîre semnătura pe Apelul de la Viena». «Cetățenii țării noastre — se spune în continuare — își exprimă și cu acest prilej, într-o unanimitate impresionantă, încrederea fermă în victoria forțelor de neînvins ale păcii și progresului, în eficacitatea avertismentului puternic dat organizatorilor războiului atomic de către sute de milioane de oameni din toată lumea. Ei își manifestă cu tărie atașamentul și sprijinul deplin față de politica externă a țării noastre, de întărire a păcii și colaborării internaționale, ce și-a găsit expresia în recenta declarație adoptată de Marea Adunare Națională a R.P.R., politică corespunzătoare întru totul intereselor vitale și voinței poporului român».

Intr-adevăr, campania de strîngere a semnăturilor pe istoricul Apel de la Viena a luat o uriașă amploare în țara noastră. Peste o sută de mii de echipe, formate din cetățeni voluntari, au mers și merg din casă în casă, prin satele și orașele țării noastre, pentru a aduna semnături pe acest Apel care exprimă voința de pace a întregii omeniri. Din aceste echipe fac parte muncitori, învățători și profesori, preoți, pensionari, gospodine, — cetățeni

cu rugămintea de a amîna convocarea Adunării mondiale a reprezentanților forțelor iubitoare de pace, care urma să se țină în luna mai la Helsinki.

Aceeași rugămintă a adresat-o o serie de personalități, care și-au exprimat dorința de a participa la această adunare.

Pe această bază s-a hotărît ca Adunarea mondială a păcii să se țină între 22 și 29 iunie 1955 la Helsinki». (Nota Redacției).

de cele mai felurite convingeri politice și credințe religioase; pe toți îi unește însă dragostea lor fierbinte față de patria și dorința lor puternică de a împiedica dezlănțuirea unui cumplit război atomic.

Pentru unirea mai departe a eforturilor întregului nostru popor în lupta sfântă de apărare și întărire a păcii, Comitetul Permanent pentru Apărarea Păcii din R.P.R., a hotărât să convoace la București, în ziua de 9 mai 1955 — zi în care se împlinesc zece ani de la victoria asupra Germaniei fasciste — Adunarea reprezentanților mișcării pentru apărarea păcii din Republica Populară Română. Această Adunare va fi un nou prilej pentru toți oamenii iubitori de pace din țara noastră de a-și spori contribuția «alături de toate popoarele lumii, la lupta împotriva reînvierii militarismului german, împotriva blocurilor agresive și a pregătirii războiului atomic, — muncind cu avânt pentru continua ridicare a bunei stări a poporului și pentru întărirea capacității de apărare a scumpei noastre patrii».

Biserica Ortodoxă Română primește cu bucurie și binecuvintează această nouă manifestare a voinței de pace a poporului român. Așa cum a sprijinit, din toate puterile sale, orice acțiuni menite să contribuie la întărirea păcii în lume și la îndepărtarea primejdiei unui nou și pustiitor război,—tot astfel sprijină acum campania pentru strângerea semnăturilor pe Apelul de la Viena și munca de pregătire a Adunării reprezentanților mișcării pentru apărarea păcii din țara noastră.

Urmînd pilda și îndemnurile Înalt Prea Sfințitului nostru Patriarh Justinian și ascultînd povățuirile părintești ale Ierarhilor lor, clericii și credincioșii Bisericii Ortodoxe Romîne vor da un avînt și mai mare participării lor active la lupta pentru pace. Ei vor folosi toate mijloacele de care dispun, ca păstori de suflete, pentru a face din fiecare credincios al altarului lui Hristos un luptător hotărît și neînfricat în marea și neînvingătoare oștire a celor ce apără pacea și viața întregii omeniri.

**CONSILIUL MONDIAL AL BISERICILOR
ARE DATORIA SĂ SPRIJINE ACȚIUNILE
CONSILIULUI MONDIAL AL PĂCII**

**RĂSPUNSUL SFÎNTULUI SINOD AL BISERICII ORTODOXE RUSE
LA O SCRISOARE A CONSILIULUI MONDIAL AL BISERICILOR**

Inalt Prea Sfințitul nostru Patriarh Justinian a primit recent din partea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Ruse următoarea scrisoare :

PĂTRIARHIA MOSCOVEI
SFÎNTUL SINOD
AL BISERICII ORTODOXE RUSE
*Departamentul Afacerilor Externe
Bisericești*
4 martie 1955
Nr. 86.

Sanctitatea Voastră,

Cu binecuvîntarea Sanctității Sale Patriarhului Alexei, am onoare a înainta Sanctității Voastre, spre frățescă cunoștință, răspunsul Sfântului nostru Sinod la scrisoarea Consiliului Mondial al Bisericilor din 18 octombrie 1954, semnată de președintele Consiliului Mondial al Bisericilor, Dr. Otto Dibelius, și Secretarul General, Dr. W. A. Visser't Hooft, și trimisă Sanctității Sale Patriarhului Alexei prin Prea Sfințitul Boris, fost Arhiepiscop al Berlinului și Germaniei.

Cu fiască și sinceră dragoste întru Hristos,

✠ N I C O L A E
Mitropolitul Crutiței și Colomnei
Membru al Sfântului Sinod

Publicăm în continuare textul integral al răspunsului dat de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Ruse la scrisoarea conducătorilor Consiliului Mondial al Bisericilor :

**PREȘEDINTELUI CONSILIULUI MONDIAL AL BISERICILOR,
EPISCOPULUI DR. OTTO DIBELIUS,
SECRETARULUI GENERAL AL CONSILIULUI MONDIAL AL BISERICILOR
DR. W. A. VISSER'T HOOFT**

G E N E V A

*Mult Stimăți,
Domnule Președinte și Domnule Secretar General,*

Sanctitatea Sa Patriarhul Alexei, a primit scrisoarea din 18 octombrie 1954, trimisă de D=Voastră prin Arhiepiscopul Boris, cu toate anexele la Apelul Consiliului Mondial al Bisericilor, adoptat în al II-lea Congres Mondial, ce s-a ținut la Evanston, în august anul trecut, referatul

Secției pentru Afacerile Internaționale și fragmentul rezoluției „Vorbește Epanstonul”, precum și Apelul Congresului al II-lea.

Toate documentele amintite au fost cercetate și studiate de noi și, după cunoașterea conținutului lor, socotim de a noastră datorie a declara Consiliului Mondial al Bisericilor, următoarele :

„Respectînd principiul fundamental de a nu se amesteca în politică, Biserica Ortodoxă Rusă nu poate în acelaș timp rămîne complet indiferentă față de aspectele multilaterale ale vieții pămîntești, în care trăiesc membrii săi, ci tîlcuindu-le exclusiv de pe poziți strict ortodoxe, îndrumază pe fii săi să se comporte în viață numai după principiile creștine.

Documentele despre care este vorba se referă în deosebi la actuala situație internațională, tratînd chestiunile în legătură cu problema coexistenței, problema păcii și problema războiului, prin prisma conștiinței creștine, așa cum se exprimă Consiliul Mondial al Bisericilor.

După cum se va demonstra mai jos, pe noi ne preocupă aceste probleme și le apreciem numai în virtutea legăturii strînse pe care o au cu adevărul evanghelic, propovăduit de Biserică.

Intr-adevăr problema coexistenței pașnice a sistemelor politice și sociale este cea mai de seamă problemă din zilele noastre și importanța ei din punct de vedere creștin, este cu atît mai mare cu cît de felul în care va fi ea rezolvată depinde și rezolvarea problemei apărării păcii pe pămînt.

Pacea este condiția esențială pentru munca creatoare și constructivă a popoarelor, este timpul binecuvîntat pentru dezvoltarea omului sub toate formele, dar mai ales pentru dezvoltarea lui spirituală. Pacea pe pămînt este cea mai binecuvîntată perioadă de prosperare și zidire bisericească, cînd credincioșii pot atinge culmea dezvoltării duhovnicești — pacea spirituală cea mai înaltă — PACEA LUI DUMNEZEU, care după cuvîntul Apostolului : „este mai presus de orice minte” (Filip 4,7) și care „este chemată să stăpînească inimile noastre” (Col. 3,15).

De pe aceste înalte poziții strict creștine, noi am tratat toate problemele, ce și-au găsit reflectarea în documentele de mai sus.

În legătură cu importanța pe care o atribuim Apelului Consiliului Mondial al Bisericilor, noi am cuătat să cercetăm cît mai obiectiv și cu toată atențiunea toate propunerile pe care le conține Apelul, constatînd că propunerile exprimate pentru normalizarea relațiilor dintre popoare nu prezintă pentru noi nici o noutate. Despre fiecare din ele am avut prilejul, cu mult înainte, să ne pronunțăm în auzul tuturor, formulînd și propunînd măsuri concrete numai în lumina adevărurilor creștine.

Trecînd la analiza Apelului, constatăm că el conține chemarea către popoare la colaborare pentru stabilirea unor raporturi noi, care să stărnicească relații amicale de bună vecinătate.

Biserica Ortodoxă Rusă încă de mult a condamnat răspîndirea zvonurilor tendențioase de către anumite cercuri militariste cu scopul de a întreține între popoare o atmosferă de neîncredere și de frică cu nimic justificate, denaturînd adevărul și pretinzînd că țara noastră nu iubeste și nu caută cu toată sinceritatea pacea.

Dezideratele Consiliului Mondial al Bisericilor, prin care îndeamnă guvernele și popoarele să continue tratativele și vizitele reciproce în scopul cunoașterii și apropierii pentru stabilirea unor relații amicale, constituie, după părerea noastră, serioase premize de coexistență pașnică a

diferitelor sisteme politice și sociale, cu atât mai mult, cu cât se condiționează această coexistență de sinceritate și dreptate în relațiile dintre popoare, calități neprețuite în ochii lui Dumnezeu și prin care se câștigă marea Lui milă (III Imp. 3.6).

In această chemare se vorbește mai departe de două condițiuni de „importanță capitală”, care trebuie necondiționat îndeplinite, dacă oamenii vor să evite catastrofa :

1. Interzicerea oricărei arme de distrugere în masă, precum și a bombei atomice și cu hidrogen, instituirea comisiilor internaționale de inspecții și control pentru asigurarea securității tuturor popoarelor ; și afară de aceasta să se facă în mod obligatoriu reducerea înarmărilor de tot felul.

2. Asigurarea deplină că nici o țară nu va provoca și nu va susține acțiuni agresive și de distrugere în alte țări.

Asemenea declarație a Consiliului Mondial al Bisericilor corespunde dorinței unanime a tuturor forțelor iubitoare de pace, care cred și susțin că interzicerea oricăror arme de distrugere în masă precum și reducerea tuturor formelor de înarmare, reprezintă o contribuție esențială în realizarea păcii și o garanție a înțelegerilor reciproce și a solidarității între națiuni, iar respectarea strictă de către state a principiului neintervenției este una dintre cele mai importante condițiuni pentru așezarea unei ordine noi în relațiile internaționale. Spre aceasta ne călăuzeste conștiința creștină. Proorocul și psalmistul David mărturisește că Dumnezeu le stă împotriva celor ce iubesc asuprirea (Ps. 13, 5), iar proorocul Isaia a prevestit despre vremurile ce vor veni, când oamenii vor umbla în căile Domnului și vor preface săbiile lor în fiare de plug... și nu vor mai învăța să poarte războaie (Is. 2, 4). Năzuința de a stinge acest țel nu constituie, oare, o problemă actuală a conștiinței creștine ?

Noi sperăm că statornicirea unor raporturi normale între popoare, ar putea contribui la stăvilirea cursei înarmărilor, întreținută de unele state, și la renunțarea la încercările de a-și afirma puterea prin amenințări și prin folosirea de forțe armate în neînțelegerile au alte state. Și într-adevăr, poate oare cineva demonstra adevărul numai prin amenințări ?

Adversarii păcii să nu uite că, după auzintul înțeleptului împărat Solomon, „cei ce seamănă nedreptate, vor secera nenorocire” (Pildele 22, 8).

Noi socotim de datoria noastră morală să ne exprimăm asentiamentul față de justa cerință exprimată în Apelul Consiliului Mondial al Bisericilor, ca popoarele țărilor slab dezvoltate economic să fie ajutate pentru ridicarea nivelului lor de viață, de către popoarele altor țări mai bine organizate, și în această privință, noi accentuăm, că pășirea marilor puteri pe calea dezarmărilor ar aduce la descongestionarea unor mijloace importante pentru realizarea acestui nobil scop. Nu este oare milostenia, roada Duhului (Galat. 5, 22), în care noi trebuie să ne îmbrăcăm (Col. 3, 12), pentru ca să ne asemănăm Tatălui nostru (Luca 6, 36) ?

Noi sîntem de acord că eforturile reprezentanților Bisericilor creștine în problema realizării unei înțelegeri reciproce între Biserici și popoare, în direcția întăririi legăturilor lor de prietenie, precum și duhul iubirii creștine pe care îl vor pune la temelie acestei lucrări, vor constitui un ajutor neprețuit dat omenirii în restabilirea pe pămînt a păcii și dreptății universale.

Fără îndoială că rugăciunile tuturor creștinilor către Atotputernicul Dumnezeu pentru pacea a toată lumea și întărirea în credință și nădejde nezdruncinată în Hristos Mîntuitorul ca Izvorîtor al păcii, sînt nebănuit de importante.

Vorbînd despre factorii morali și practici, care trebuie să contribuie la crearea unei noi situații internaționale, favorabilă stabilirii unei păci trainice, pentru dezvoltarea și întărirea legăturilor de prietenie între toate popoarele lumii, socotim nimerit a releva rolul important al Bisericii Ortodoxe Ruse, care în perioada 1948-1954 a desfășurat, prin numeroase măsuri practice, o lucrare de seamă în această direcție. Astfel, mișcarea partizanilor păcii, chiar în primele zile a primit binecuvîntarea Bisericii Ortodoxe Ruse, care a văzut în această mișcare o înmănunchere a tuturor oamenilor cu voința curată și sinceră de a realiza o pace trainică între popoare. Biserica Ortodoxă Rusă a stăruit la atragerea în această mișcare a cercurilor largi creștine din Apus și Răsărit, fapt care a contribuit, fără îndoială, la creșterea influenței binefăcătoare a acestei mișcări asupra situației internaționale.

Făcînd un schimb de păreri asupra participării active a creștinilor la acțiunea de însănătoșire a situației internaționale, noi socotim necesar să observăm că frații noștri din Apus, ar fi putut lărgi sfera orizontului lor asupra posibilității coexistenței diferitelor forme de conviețuire omenească și pînă la urmă să-și dea seama că participarea creștinilor la lupta pentru pace este și rămîne o datorie esențială a tuturor creștinilor.

Și în această direcție — adică în direcția intensificării luptei pentru stabilirea, asigurarea și întărirea păcii, restabilirea pe pămînt a atmosferei cu adevărat creștine de încredere între popoare, — ar fi putut activa și realiza mult, foarte mult, Consiliul Mondial al Bisericilor și membrii lui.

Noi nu vom greși afirmînd că numai o declarație platonicească asupra adevăratelor stări de lucruri din zilele noastre este departe de a fi suficientă. Oare încă n-a sosit timpul ca Consiliul Mondial al Bisericilor să cheme pe toți creștinii care participă la Mișcarea Ecumenică, pentru ca laolaltă să ceară parlamentelor și guvernelor lor, îndeplinirea unor măsuri concrete pentru normalizarea situației internaționale — eventual chiar în forma în care au fost formulate în Apelul Consiliului Mondial al Bisericilor, adoptat în cel de al II-lea Congres al Consiliului Mondial și să insiste asupra acestor cereri? După cum se știe, hotărîrea adoptată în decembrie anul trecut, de către Consiliul blocului nord-atlantic (NATO) a constituit o încercare de a legifera nimicitorul război atomic, de a crea atmosfera că acest război ar fi inevitabil. Pentru conștiința creștină nu pot avea loc ezitări în năzuința de a stăvili calea atomiștilor agresori, căci aceasta o impune cea mai elementară poruncă a dragostei către aproapele nostru, spre aceasta ne cheamă însuși Dumnezeu-Mîntuitorul, care a răspuns la întrebarea legiuitorului că dragostea către aproapele este tot atît de mare ca și dragostea către Dumnezeu și că pe aceste două porunci se întemeiază „toată legea și proorocia” (Matei 22, 37-40).

Măsuri pentru prevenirea unui nou pericol care amenință lumea au fost propuse de către Biroul Consiliului Mondial al Păcii în hotărîrile sale din ianuarie, în care se condamnă cu hotărîre pregătirea războiului atomic, precum și fabricarea armelor atomice. Aceste hotărîri

au menirea să instaureze cât mai curînd o politică de continuare a trativelor între guverne, care să ducă la dezarmare totală și la folosirea energiei atomice exclusiv în scopuri pașnice. Salutînd întru totul inițiativa Consiliului Mondial al Păcii de a continua campania de protest împotriva războiului atomic și exprimîndu-ne convingerea nezdruincată că sutele de milioane de semnături pe Apelul de la Viena al Consiliului Mondial al Păcii vor constitui o stabilitate de neînviins pentru toți aștătorii la război, noi chemăm Consiliul Mondial al Bisericilor să se situeze în fruntea creștinilor-participanți la mișcarea ecumenică și împreună cu ei să susțină acest Apel, cu încrederea fermă că semnăturile lor vor aduce o reală contribuție la asigurarea păcii și securității în lumea întreagă.

Nu ne îndoim nici o clipă că atitudinea obiectivă a Consiliului Mondial al Bisericilor față de Consiliul Mondial al Păcii va fi salutăată de toată omenirea progresistă și iubitoare de pace cu un sentiment de adîncă satisfacție.

Noi sîntem convinși că Consiliul Mondial al Bisericilor trebuie să abandoneze unilaterală și, mai ales, preconcepăta părere pe care o are asupra activității Consiliului Mondial al Păcii. Ce minunat ar corespunde cu demnitatea Consiliului Mondial al Bisericilor participarea reprezentanților săi la lucrările Consiliului Mondial al Păcii? Cît de puternic ar crește, în acest caz, autoritatea Consiliului Mondial al Bisericilor? Și cît de mult s-ar apropia atunci de omenire îngrădirea care ne-ar apăra de pericolul unui nou război?

Aceasta este părerea noastră asupra conținutului Apelului Consiliului Mondial al Bisericilor.

Trecînd la textele Apelului celui de al II-lea Congres Mondial al Consiliului Bisericilor, și mai cu seamă la referatul: „Creștinii în luptă pentru o unitate universală”, noi constatăm că în conținutul lor, alături de elementele de bază din Apelul Consiliului Mondial al Bisericilor, se află o mare parte de material pur politic, extrem de unilateral, și care pune într-o lumină tot atît de unilaterală actuala situație internațională.

Aprecierea acestor documente nădăjduim s-o facem mai tîrziu, după ce vom primi fără dăruita dare de seamă asupra lucrărilor celui de al II-lea Congres Mondial al Consiliului Bisericilor, ce s-a ținut la Evanston.

Cît privește fragmentul rezoluției „Vorbește Evanstonul”, partea 3-a „Despre libertatea religioasă”, cu amărăciune constatăm prezența unor constrîngeri a libertății religioase într-un număr de țări, în care așa-zisele Biserici „de stat” sau „dominante” persecută cu ajutorul autorităților pe cei de alte convingeri religioase.

În țara noastră, după cum se știe, libertatea religioasă, precum și nestingherita activitate a Bisericii, sînt realități garantate de lege, care exclude orice amestec din afară în viața bisericească. Despre aceasta mărturisesc nenumăratele delegații bisericești și civile, care au vizitat Uniunea Sovietică. Acestea și-au format asemenea convingeri din contactul direct cu viața noastră bisericească, iar noi sîntem fericiți să constatăm că mărturisirile lor nu au rămas fără rod.

În încheiere, noi vă rugăm să primiți sincerele noastre mulțumiri pentru osteneala ce v-ați dat-o de a ne trimite scrisorile și documentele amintite mai sus.

Noi continuăm să ne interesăm mereu de lucrările Consiliului Mondial al Bisericilor precum și ale organelor sale și vom fi fericiți ca și pe viitor să putem primi tot felul de material oficial și de altă natură, în legătură cu lucrările acestui Consiliu.

Mîntuitorul Hristos să binecuvînteze pașii Consiliului Mondial al Bisericilor pe căile dreptății, pe căile Domnului (Ps. 24, 4—5, 10).

Cu frățescă dragoste întru Hristos,

Din încredințarea Sanctității Sale Patriarhului și a Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Ruse,

† NICOLAE

Mitropolitul Crutiței și Colomnei

Membru al Sfîntului Sinod

21 februarie 1955

PACE VOUĂ

*Bătrîn preot, cu barba colilie,
Desprins ca dintr-o ramă de altar,
De cîte ori rostesc copilărie
Sau răscolesc al amintirii jar,*

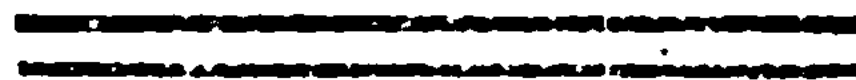
*Deatîtea ori te văd purtîndu-ți pașii,
Trecînd încet pe ulița cea nouă
Și, mîngîind cu-un zîmbet copilășii,
Rosteai celor din cale : PACE VOUĂ !*

*Și se plecau bătrînii-nseninați
Cînd dreapta ridicai în semn de cruce ;
Noi rămîneam așa înfiorați
Pîn-te pierdeam la colțul din răscruce,*

*Căci nu știam ce însemna cuvîntul
Ce-nsenina bătrînii pe cărare.
Acum ți-aș căuta avid mormîntul
Și-aș răsădi sub cruce-o albă floare,*

*Să-și crească floarea asta peste vreme
Petalele-i sub soare și sub rouă,
Să ne-amîntească întruna, să ne cheme
Cu aceeași melodie : PACE VOUĂ !*

N. D. CARPEN

V I A Ţ A B I S E R I C E A S C A

SESIUNEA SFINTULUI SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMINE

În zilele de 13 și 14 aprilie 1955, s-au desfășurat în București lucrările sesiunii ordinare a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

După citirea Deciziei Ministerului Cultelor pentru deschiderea sesiunii Sfântului Sinod, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a rostit o cuvântare, înfățișând problemele de seamă înscrise în ordinea de zi și subliniind necesitatea rezolvării lor în spiritul învățaturii, tradiției și canoanelor ortodoxe.

SFINȚIREA SFÎNTULUI ȘI MARELUI MIR

Cu acest prilej, joi 14 aprilie, membrii Sfântului Sinod, în frunte cu Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, au săvârșit în Catedrala Patriarhală sfințirea Sfântului și Marelui Mir. După săvârșirea sfintei slujbe, s-a înscris în Condica Sfântului Sinod următorul act:

Dumnezeu cel în Treime închinat fie laudat în vâci, pentru că ne-a încrednicit pe noi smeriții Ierarhi și membri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Autocefale Române, să ne adunăm în catedrala Sfintei Patriarhii din București, cu hramul „Sfinții Impărați Constantin și Elena”, și să săvârșim după rânduiala Sfintei și Dreptmăritoarei Biserici de Răsărit prin chemarea harului Prea Sfântului și Atotsăvârșitorului Duh, la Sfânta Liturghie, SFINȚIREA SFÎNTULUI ȘI MARELUI MIR, pentru întărirea și sfințirea în Duhul Sfânt a credincioșilor creștini și a sfințelor locașuri dumnezeiești din cuprinsul Bisericii Ortodoxe Autocefale Române.

Această sfințire a Sfântului și Marelui Mir s-a săvârșit pentru a NOUA OARĂ în Sfânta noastră Biserică Ortodoxă Autocefală Română, în anul mîntuirii una mie nouă sute cincizeci și cinci, luna aprilie în ziua a patrusprezecea, în sfînta și marea Joi a Patimilor Domnului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, și pentru a doua oară în vremea celui de al treilea Patriarh al Bisericii Ortodoxe Autocefale Române, Înalt Prea Sfinția și Prea Fericirea Sa JUSTINIAN.

S-a alcătuit acest act și s-a scris în această condică sfântă, semnându-se de toți ierarhii membri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Autocefale Române, care au luat parte la sfântirea Sfântului și Marelui Mir.

† **JUSTINIAN**
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

† **SEBASTIAN**
MITROPOLITUL MOLDOVEI ȘI SUCEVEI

† **FIRMILIAN**
MITROPOLITUL OLTENIEI

† **VASILE**
MITROPOLITUL BANATULUI

† **CHESARIE**
EPISCOPUL DUNĂRII DE JOS

† **IOSIF**
EPISCOPUL RIMNICULUI ȘI ARGEȘULUI

† **ANTIM**
EPISCOPUL BUZAULUI

† **NICOLAE**
EPISCOPUL CLUJULUI

† **TEOFIL**
EPISCOPUL ROMANULUI ȘI HUȘILOR

† **VALERIAN**
EPISCOPUL ORADIEI

† **ANTIM TÎRGOVIȘTEANUL**
VICAR PATRIARHAL

† **THEOCTIST BOTOȘĂNEANUL**
VICAR PATRIARHAL

*

Sfântul Sinod și-a continuat apoi lucrările.

CATERISIREA ARHIEREULUI PENSIONAR GALACTION CORDUN

În cursul desbaterilor, a fost cercetat și cazul arhiereului pensionar Galaction Cordun, care în repetate rânduri s-a abătut de la doctrina ortodoxă și de la îndatoririle arhieresti. Pe temeiul art. 10 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și art. 50 din Regulamentul organelor centrale ale Patriarhiei Române, Sfântul Sinod—transformat în for de judecată — a judecat abaterile arhiereului pensionar Galaction Cordun și, în unanimitate, a pronunțat următoarea hotărâre:

Noi, Membri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, constituiți în instanță de judecată, în conformitate cu dispozițiunile art. 50 din Regulamentul organelor centrale ale Patriarhiei Române, ne-am întrunit în ședință astăzi, 14 aprilie 1955, în sala sinodală din palatul patriarhal, având la ordinea de zi judecarea cazului P.S. Arhiereu Galaction Cordun, pentru vina de schismă, — constatăm următoarele:

IN FAPT.

1. Prin notificarea numărul 2169 din 13 aprilie 1955 al executorului judecătoresc de pe lângă Tribunalul Capitalei R.P.R., trimisă Patriarhiei Bisericii Ortodoxe din R.P.R. de către o organizație care se intitulează «Consiliul Central al Bisericii dreptslăvitoare de stil vechi din R.P.R.», se aduce la cunoștință că în urma consimțirii și hotărârii ferme a P. S. Arhiepiscop Galaction Cordon de a fi conducătorul acestei organizații, numitul arhiepiscop este proclamat conducătorul acestei mișcări cu titlul de «Arhiepiscop și Mitropolit al Bisericii dreptslăvitoare de stil vechi al R.P.R.»;

2. Actul de notificare în cauză este semnat propriu de către P. S. Arhiepiscop Galaction Cordon, în calitate de președinte, de Protos. Evloghie Oța și Preot Aurel Vasilescu, ambii caterisiți prin sentință rămasă definitivă și de alți patru membri ai mișcării stiliste.

IN DREPT.

Având în vedere că mișcarea stilistă este o mișcare schismatică și eretică despărțită de Biserica Ortodoxă Română, neavând nici aprobare de funcționare ca cult recunoscut în R.P.R.;

Având în vedere hotărârea Sinodului Permanent din 23 octombrie 1954, prin care se dispune luarea de măsuri pentru sancționarea canonică a tuturor clericilor, călugărilor și călugărițelor care activează în rîndul stilistilor;

Constatăm că numitul arhiepiscop s-a făcut vinovat de călcarea următoarelor Canoane ale Bisericii Ortodoxe:

— Canonul 45 Apostolic: «Episcopul, sau preotul, sau diaconul, de se va ruga numai cu ereticii împreună, să se afurisească, iar de le va da voie să lucreze ca clerici, să se caterisească»;

— Canonul 15 Sinod I-II Constantinopol: «...Dacă vreun preot sau episcop sau mitropolit ar îndrăzni să se depărteze de comuniunea cu propriul său patriarh... și ar face schismă, Sfântul Sinod a hotărît ca acela să fie cu totul străin de toată lucrarea preoțească».

— Canonul 1 Sinodul II Ecumenic: «...Dacă vreun mitropolit eparhial s-a desbinat de Sfântul și Ecumenicul Sinod și a trecut sau va trece în viitor la adunarea celor desbinați... acela nicidecum nu poate acționa nimic împotriva episcopilor eparhiei (circumscripției respective), deoarece el de acum prin acest Sinod este exclus din toată comuniunea bisericească și este despuiat de toată puterea. Va fi datoria episcopilor din eparhie și a mitropoliților de primprejur, care au credință ortodoxă, să-l scoată definitiv din treapta episcopescă».

În urma deliberării ce a avut loc pe temeiul dispozițiilor art. 10 lit. j din Statutul Bisericii Ortodoxe Române, art. 7 lit. k din Regulamentul organelor centrale ale Patriarhiei Române, art. 50 din același Regulament și al Sfintelor Canoane ale Bisericii Ortodoxe;

Și ținând seama de faptul că numitul arhiepiscop nu este la prima abatere disciplinară, după cum se constată din temeiurile nr. 2349, 2350, 2452 și 2483/1936 și temeiurile nr. 349, 502, 680, 759, 1003, 1010 și 1977/1937, care au mai făcut obiectul unor desbateri ale Sfântului Sinod și au avut ca ur-

mare transferarea sa din Eparhia Rîmnicului și Noului Severin în Eparhia Constanței, fiind deci în recidivă:

H O T Ă R Î M:

Se aplică arhierelui Galaction Cordun pedeapsa prevăzută de Sfintele Canoane și în art. 4 B. lit. d din Regulamentul de Procedură bisericească: «CATERISIREA».

Fără drept de recurs.

Data astăzi, 14 aprilie 1955, în sala Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

PREȘEDINTE

† **JUSTINIAN**

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÎNE

MEMBRI:

† **SEBASTIAN**

MITROPOLITUL MOLDOVEI ȘI SUCEVEI

† **FIRMILIAN**

MITROPOLITUL OLTENIEI

† **VASILE**

MITROPOLITUL BANATULUI

† **CHESARIE**

EPISCOPUL DUNĂRII DE JOS

† **IOSIF**

EPISCOPUL RÎMNICULUI ȘI ARGEȘULUI

† **ANTIM**

EPISCOPUL BUZĂULUI

† **NICOLAE**

EPISCOPUL CLUJULUI

† **TEOFIL**

EPISCOPUL ROMANULUI ȘI HUȘILOR

† **VALERIAN**

EPISCOPUL ORADIEI

† **ANTIM TÎRGOVIȘTEANUL**

VICAR PATRIARHAL

† **THEOCTIST BOTOȘĂNEANUL**

VICAR PATRIARHAL

Hotărîrea a fost aprobată de plenul Sfântului Sinod în ședința sa din 14 aprilie 1955.

CONTRIBUȚIA BISERICII ORTODOXE ROMÎNE LA LUPTA PENTRU APĂRAREA PĂCII

La propunerea Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, Sfântul Sinod a hotărît să adreseze clerului și credincioșilor ortodocși un cuvînt de părintească îndrumare pentru intensificarea contribuției lor la lupta sfîntă pentru apărarea păcii și pentru interzicerea armelor atomice (Textul acestui Cuvînt este publicat în primele pagini ale acestei reviste).

Deasemenea a fost trimisă Consiliului Mondial al Păcii o telegramă, prin care Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române salută și binecuvintează pregătirile ce se fac în vederea Adunării Mondiale a forțelor iubitoare de pace, care se va ține la Helsinki, între 22 și 29 mai 1955.

O telegramă asemănătoare a fost trimisă Comitetului Permanent pentru Apărarea Păcii din R.P.R., exprimând hotărîrea clericilor și credincioșilor ortodocși de a sprijini cu și mai mult avînt toate acțiunile inițiate de mișcarea pentru pace din țara noastră.

Sesiunea Sfîntului Sinod a fost prorogată.

*

Darea de seamă complectă asupra sesiunii Sfîntului Sinod, precum și documentele adoptate, vor fi publicate în numărul viitor al revistei noastre.

REDAȚIA

INDRUMĂRI PASTORALE

MĂRTURISIREA PĂCATELOR ȘI POCĂINȚA IN TRECUTUL BISERICII

Izbăvirea de păcat și de moartea veșnică e marele dar pe care l-a adus lumii Fiul lui Dumnezeu prin întruparea, răstignirea și învierea Lui și pe care și-l însușește omul în clipa botezului. Voința lui Dumnezeu e ca omul odată primind acest dar al curăției, această eliberare de păcat și de moartea veșnică, să nu mai devină iarăși rob păcatului și morții. «De acum să nu mai păcătuiești, spune Mântuitorul slăbănogului, ca să nu ți se întâmple și mai rău» (Ioan 5, 14). «Noi care am murit păcatului, spune și Sf. Apostol Pavel, cum vom mai trăi păcatului?» (Rom. 6, 2).

Dar omul este slab, iar Dumnezeu mult milostiv. Omul cade adeseori în păcat și după ce a fost izbăvit de El la botez, iar Dumnezeu din multa Lui iubire de oameni îi dă iarăși puțința să se elibereze de el. Tot Sf. Apostol Pavel spune: «Fraților, chiar când va cădea cineva fără de veste într-o greșală, voi cei duhovnicești îndreptați-l pe unul ca acesta cu duhul blândețelor (Gal. 6, 1).

Astfel tema izbăvirii de păcat, în care se cade așa de ușor, rămîne mai departe o temă centrală a creștinismului. De-a lungul celor două milenii, n-a fost generație, n-a fost suflet de creștin care să nu se fi frămîntat mai mult sau mai puțin intens de grija izbăvirii de păcat, care să nu fi luptat pentru eliberarea de el. Și e și firesc să fi fost așa, odată ce conștiința creștinului știe că păcatul dacă rămîne în el îi pregătește moartea veșnică. Frămîntarea aceasta, lupta aceasta, e de aceea esențială creștinismului. Atît de esențială, încît unde ea încetează sau e tratată cu o prea mare ușurință, viața religioasă însăși se răcește și e cuprinsă de somnul indiferenței. Unde păcatul nu mai chinuiește conștiința, unde se socotește că el e lichidat fără un efort mai serios din partea celui ce l-a săvîrșit, a dispărut sensibilitatea pentru realitatea lui înfricoșată, aducătoare de moarte veșnică. Acolo se va păcătui ușor și în viitor, și grija de mîntuire își va pierde intensitatea.

Dar precum trecerea peste prăpastia dintre păcat și mîntuire a făcut-o creștinul la botez, prin Domnul Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu cel ce s-a întrupat, s-a răstignit pe cruce și a înviat pentru izbăvirea noastră de păcat și de moarte, tot prin Hristos face această trecere și după aceea.

Însă la mișcarea aceasta de trecere de la păcatul în care a recăzut, la izbăvirea de el, creștinul trebuie să colaboreze cu Hristos într-un mod cu mult mai intens decît a făcut-o la botez (dacă a fost adult). Participarea

lui constă în mărturisire și pocăință, care reprezintă atitudinea lui personală față de păcat, dușmănia și lupta lui împotriva păcatului săvârșit. Hristos inspiră creștinului această dușmănie și luptă, această atitudine și puterea pentru ea, cu Hristos o realizează, dar creștinul trebuie să și-o însușească, să și-o facă personală. Această participare personală a cerut-o Biserica creștinului în toate timpurile. Mărturisirea și pocăința au fost condițiile indispensabile pentru acordarea iertării păcatelor de la începutul creștinismului și pînă azi.

Cu durere trebuie să constatăm însă că de cîțiva ani încoace, în două mînaștiri din țară, Sihastru și Vladimirești, s-a introdus o practică a iertării păcatelor care nu ține seama de cele două condiții. Prin aceasta se desființează sfînta taină a mărturisirii, știut fiind că nici o taină nu este validă, cînd se suprimă vreuna din părțile ei constitutive. De fapt așa zisa «mărturisire» în masă nu e o mărturisire propriu zisă. Căci cum se poate numi mărturisire răspunsul prin **da** și **nu** pe care-l dă în bloc o mulțime de sute și mii de oameni la înșirarea unei liste de păcate, din partea unui preot? Mărturisirea e un act personal, precum și păcatul e un act personal. Prin ea își precizează omul în fața lui Dumnezeu, prin duhovnic, starea sa personală de păcătoșenie și atitudinea față de ea. Omul trebuie să răspundă singur de păcatul său în fața lui Dumnezeu prin duhovnic, trebuie să aibă curajul să iasă singur cu chipul său spiritual întinat de păcat, dar și pătruns de căință, nu să rămîna acoperit în norul mulțimii.

Penitentul trebuie să iasă personal în fața lui Dumnezeu cu păcatul său, prin preot, pentru că și Dumnezeu îi dă iertarea printr-un act adresat lui personal, punîndu-și mîna prin preot pe creștetul lui, cum ne spune toată tradiția bisericească de la Sf. Ciprian și Didascalia Apostolilor și pînă azi. Raportul între om și Dumnezeu e un raport de la persoană la persoană, nu un raport între masă și Dumnezeu. Omul primește o demnitate prin ridicarea lui în acest raport, pentru că-și trăiește răspunderea în modul cel mai accentuat, precum în mod accentuat experiază și atențiunea specială ce i-o acordă Dumnezeu. Dumnezeu îi vrea pe oameni uniți în iubire, dar nu contopiți în masă; într-o unire care nu-i anulează ca persoane, care nu le anulează răspunderea personală, ci le-o accentuează.

Și mai total e suprimată în această practică pocăința pentru păcatele grele. În toate timpurile a cerut Biserica o astfel de pocăință, care nu e una cu așa zisa căință de un moment, pe care o simte păcătosul cînd se mărturisește, ci o seamă de înfrînări și osteneli prelungite în timp, pentru ca prin aceste eforturi firea lui să se vindece de slăbiciunea contractată prin păcat.

Biserica a înfăptuit, prin impunerea unor astfel de eforturi celor cu păcate grele, o importanță lucrare de educație a fiilor ei. Așa zisul «canon» ce se dă penitentului nu e o pedeapsă arbitrară dată de Dumnezeu prin preot din răzbunare, ci o «normă», un «dreptar», după care omul are să-și reorganizeze viața, ca s-o conducă spre idealul omului adevărat, voit de Dumnezeu.

În toate timpurile Biserica a primit la împărtășire pe cei ce au săvârșit păcate grele numai după ce împlineau canonul sau epitimia dată de duhovnic, socotind că o împărtășire de trupul și sîngele Domnului a celor care n-au scos din firea lor slăbiciunea lăsată de astfel de păcate, reprezintă pentru ei o mare primejdie și le pricinuieste o grea osîndă.

În mînăstirile amintite nu se mai dă nici un canon pentru nici un fel de păcat, ci e primită toată mulțimea celor «iertăți» în masă la împărtășanie. Mai mult chiar, stăpîniți de ideea greșită că Sf. Împărtășanie lucrează magic, ca asupra unui obiect, asupra omului, indiferent de starea morală în care se află acesta, și stăruind asupra împărtășirii de fiecare zi, ieromonahi de acolo trimit Sf. Împărtășanie prin mireni, altor mireni, în parohii unde este preot. ca aceia să se împărtășească singuri, nesocotind canoanele și rînduielile bisericesti care interzic mirenilor chiar și intrarea în altar, deci cu atît mai mult atingerea cu mîna lor de Sf. Trup și Sînge și auto-împărtășirea lor cu ele. Aceasta tinde să desființeze deosebirea dintre preoți și mireni și să creeze impresia că mirenii pot avea și dreptul de a împărtăși pe alții și prin urmare chiar și pe acela de a săvîrși Sf. Liturghie.

În timpul ultimelor luni s-a adunat un material considerabil din tot trecutul Bisericii, și cu deosebire din primele veacuri ale ei, din care reiese cu evidență practica mărturisirii secrete și a penitenții pentru păcatele grele în toate timpurile. Pînă la publicarea acestui material, care pune totodată în lumină sensul dogmatic — spiritual al mărturisirii și penitenții, dăm în paginile ce urmează cîteva mărturii despre existența acestor două elemente ale tainei pocăinței în trecutul Bisericii, însoțite de unele explicații menite să lămurească rostul lor, ca și urmările nefaste ce le pot avea practicile din amintitele mînăstiri asupra vieții duhovnicești a credincioșilor și asupra incompatibilității lor cu concepția spirituală ortodoxă.

Publicarea anticipată a acestui articol e impusă de necesitatea de a atrage neîntîrziat atențiunea preoților și credincioșilor asupra amintitelor abateri de la rînduiala de totdeauna a Bisericii, întrucît în timpul din urmă s-a produs și faptul foarte grav că unii ieromonahi din acele mînăstiri, caracteriși pentru faptul că n-au dat ascultare de a se opri de la acele abateri, au continuat să slujească, nesupunîndu-se autorității bisericesti canonic constituită.

1. MĂRTURISIREA PĂCATELOR ȘI POCĂINȚA ÎN SF. SCRIPTURĂ

Biserica a învățat pe credincioșii ei să practice mărturisirea păcatelor și pocăința, întemeindu-se în primul rînd pe cuvîntul lui Dumnezeu cuprins în Sfînta Scriptură.

Încă după primul păcat omenesc, Dumnezeu provoacă pe Adam și Eva la o mărturisire personală și explicită. El nu vrea numai o mărturisire comună și generală, ci o mărturisire personală, o descriere din partea fiecăruia a modului său personal de păcătuire, a cauzei care l-a îndemnat pe fiecare la păcat. «Pentru ce ai făcut aceasta?», o întrebă pe Eva (Fac. 3, 13). Deși Dumnezeu știa ce l-a îndemnat pe fiecare să păcătuiască, El vrea s-o spună aceasta omul cu gura lui, pentru ca să mediteze asupra motivelor condamnabile ale greșelii sale și asupra slăbiciunilor speciale ale persoanei sale, ca altădată să nu se mai lase condus de acele motive și să fie cu o grijă mai deosebită la părțile mai slabe ale firii sale. Omul, vorbind, se analizează în ceea ce are comun cu toți oamenii, dar și în ceea ce are specific ca individ; sau ca să vorbească despre sine, trebuie să se analizeze și să tragă anumite concluzii, pe cînd printr-un da simplu trece ușor peste motivele, natura, urmările păcatelor sale, ține acoperită rana complexă a ființei sale.

Dumnezeu întrebă pe Adam deosebit și pe Eva deosebit. Căci descrierea păcatului silește pe om la o scrutare a vinei sale, la o cunoaștere de sine,

Mărturisirea personală e un mijloc de adîncire a conștiinței personale, a răspunderii personale, un mijloc de creștere spirituală; prin ea omul e oprit de a se ocoli pe sine, de a se ascunde din fața sa și din fața unui judecător, de a se da după alții. Cum ne spun Sf. Părinți (Afrates¹), Sf. Ioan Gură de Aur²), din nefericire atît Adam cît și Eva au refuzat invitația la o mărturisire personală.

Dacă ar fi fost întrebați în grup, poate s-ar fi dat unul după altul, răspunzînd printr-un da comun. Fiind întrebați însă separat, fiecare s-a dat după altul, punînd vina pe altul. Sf. Părinți amintiți ne spun că blestemul lui Dumnezeu a căzut asupra vieții lor nu pentru că au păcătuit, ci pentru că n-au mărturisit.

Totuși, întrucît chiar fără să vrea să-și mărturisească păcatul, fiecare trădează o altă cauză a păcatului său, pedeapsa ce o dă Dumnezeu fiecăruia e motivată nu numai de păcatul în general, ci de cauza specială a păcatului fiecăruia, cu care stă într-o anumită corespondență, urmărind ținerea în frîu a slăbiciunii speciale a fiecăruia, manifestată în cauza care l-a făcut pe fiecare să păcătuiască. Căci fiecare păcătuieste folosind rău din totalitatea relațiilor în care stă sau ajunge cu semenii, cu natura, cu duhurile rele, pe unele, fiind mai vulnerabil la influența rea a acelor. Iar pedeapsa urmărește restabilirea omului în poziția justă față de acei factori, adică are o funcție de restaurare a firii omului și a echilibrului dintre om și factorii realității, nu de simplă răzbunare a lui Dumnezeu. Astfel, femeia va avea o dușmănie față de șarpe, pentru că la ispita șarpelui a fost mai sensibilă. Legătura între pedeapsa lui Adam și între cauza pentru care a păcătuit el, ne este mai puțin evidentă, dar cu siguranță că există și aci una.

Același lucru s-a întîmplat cu Cain. Întrebat să-și mărturisească păcatul, să se declare răspunzător pentru uciderea fratelui său, el refuză să-și recunoască această răspundere (Fac. 4, 9). Sf. Părinți spun iarăși că nu pentru păcat a fost el blestemat de Dumnezeu, ci pentru ocolirea mărturisirii.

Din istoria lui Moise și a Faraonului de sub care a fost eliberat Israel, vedem că de cîte ori Faraonul își recunoștea păcatul și se pocăia, Dumnezeu oprea plăgile trimise asupra Egiptului (Ieș. 9, 27; 10, 17).

Cînd Aaron s-a făcut vinovat de greșala poporului de a fi făcut un vitel de aur, el își mărturisește păcatul la invitația lui Moise (Ieș. 32, 21 urm.).

Dar Dumnezeu dă prin Moise o poruncă apriată pentru mărturisirea personală a păcatelor. Așa, după ce înșiră o serie întreagă de păcate, Dumnezeu zice: «Deci, dacă el a căzut în păcat prin vreunul din aceste chipuri, atunci să mărturisească păcatul săvîrșit» (Lev. 5, 5). Pentru fiecare păcat săvîrșit se aducea și o jertfă personală: nu se aducea de mai mulți o jertfă pentru păcatele lor. Numai pentru un păcat comun al poporului, se aducea o jertfă comună (Lev. 4, 14). Se făcea deci o deosebire clară între păcatul obștesc, pentru care se aducea o jertfă de obște, și între păcatul personal, pentru care se aducea o jertfă personală și se făcea deci și o mărturisire personală. Mărturisirea personală se făcea înaintea preotului, căci el avea misiunea să curățească pe cel ce a păcătuit. «Astfel preotul să-l curățească

1. Homilien, in *Texte und Untersuchungen*, III. 3-4, Leipzig 1896, p. 121.

2. Omil. la Geneză, Migne, P.G. LIII, col. 163.

de păcatul pe care l-a săvârșit în vreunul din aceste chipuri și păcatul i se va ierta» (Lev. 5, 12).

Legea veche prevedea diferite jertfe pentru anumite păcate determinate ale particularilor. Însăși aducerea acestor jertfe însemna o mărturisire a unor păcate determinate săvârșite, în fața preotului de la templu (Lev, 4, 5; Num. 15, 22-29). «Dar pare să fi fost cerută însăși mărturisirea explicită dacă se ține seama de termenii textului evreesc în mai multe texte legislative»³⁾.

Jertfa pentru păcatul împotriva aproapelui era adusă de particular adeseori după restituirea sau compensarea făcută către acela (Lev. 6, 1-7; Num. 5, 6-7).

Există în Testamentul Vechi și o mărturisire colectivă. Dar ea se deosebea prin două elemente de așa zisa mărturisire colectivă născocită recent. Întâi, mărturisirea aceea era a poporului întreg sau a unei cetăți, nu a unei grupe întâmplătoare de oameni. Al doilea, prin mărturisirea aceea se recunoșteau păcatele comune ale poporului, ca de pildă idololatria, răcirea credinței, etc., nu păcatele săvârșite de diferiți inși din obște. În acele mărturisiri grația poporul ca o unitate (Num. 21, 17; Deut. 1, 41; Jud. 10, 10, 15; I Sam. 12, 10), nu striga fiecare ins din grupă în numele său.

O astfel de mărturisire nu e nici colectivă, pentru că nu denunță un păcat colectiv, nici personală, pentru că nimeni nu-și arată prin ea păcatul lui special.

Mărturisirea aceea își arăta caracterul de colectivă adeseori prin faptul că o făcea o singură persoană ca reprezentant al întregului popor. Așa mărturiseau proorocii păcatele poporului (Ier. 14, 7, 20; Dan. 3, 29), iar în mod regulat arhiereul în ziua împăcării. El mărturisea cu mâinile întinse asupra unui țap toate fărădelegile poporului și apoi dădea drumul țapului în pustie, ca să ducă toate păcatele în loc singuratic (Lev, 16, 21-22).

O mărturisire personală a făcut în fața lui Iosua, Acan, specificând lucrurile pe care și le-a însușit din prada de război și unde le-a ascuns (Iosua, 7, 20). La fel face o mărturisire personală Saul, înaintea lui Samuel, declarând cu gura lui ce a făcut și arătând cauza păcatului său (I Sam. 14, 20).

Căci Dumnezeu vrea ca omul să facă să răsună de pe buzele proprii păcatul lui, ca în lumina greu de suportat a judecății altuia să simtă toată urâciunea lui, să-l vadă dezbrăcat de toată falsa podoabă. Numai spunând el însuși, la lumina produsă de prezența altuia, pe nume păcatului săvârșit, omul trăiește un moment cu totul contrar celui în care a săvârșit păcatul, e cutremurat de o scîrbă și de o rușine față de el. Numai așa se înfățișează într-o stare de totală umilință.

Sînt celebre apoi mărturisirile regelui David (II Sam. 12, 1-13; II Sam. 24, 10, 17). Mărturisirea pentru păcatul uciderii lui Urie, după ce i-a luat soția, a făcut-o David nu numai în fața proorocului Natan, ci în fața tuturor neamurilor, eternizînd-o în Ps. 50.

Dar și în alt psalm spune David: «Că fărădelegea mea eu o voi vesti, și mă voi griji pentru păcatul meu» (Ps. 37, 18). Iar prin proorocul Isaia, Dumnezeu îndeamnă pe om: «Spune tu fără-de-legile tale întîi, ca să te îndreptezi» (Is. 43, 26). Sf. Părinți, interpretînd cuvîntul acesta, au subliniat necesitatea ca omul să nu aștepte să fie acuzat în fața lui Dumnezeu de părișul nostru cel neobosit, căci aceasta îi va aduce osînda veșnică, ci

3. E. Mangenot, D.T.C., III, 1, col. 830.

s-o ia înaintea acestuia, acuzându-se el pe sine însuși, acuzându-și prin aceasta el însuși păcatul său și prin aceasta despărțindu-se de el.

În Proverbele lui Solomon se declară că cel ce-și tănuiește păcatele nu propășește, iar cel ce le mărturisește și se lasă de ele, capătă îndurare (28, 3).

Daniil mărturisește păcatele poporului și pe ale sale (Dan. 9, 20). Bărbații evrei întorși din robia babilonică își mărturisesc în fața preotului Ezdra și a bătrânilor poporului, păcatul căsătoriei cu femei străine (Ezdra III, 9, 17).

În ce privește pocăința, amintim doar de pilda lui David (II Sam. 12, 31), de iertarea pe care și-a cîștigat-o prin ea Ahab (I Regi 21, 27), cetatea Ninive (Iosua 3, 610) și Manase (II Cronici 33, 12). Acesta din urmă a fixat și în scris, pentru toate timpurile, mărturisirea păcatelor cu care și-a început pocăința (Rugăciunea lui Manase).

În Noul Testament, Sf. Ioan Botezătorul vestește apropierea împărăției cerurilor, îndemnînd pe oameni la pocăință, și cere de la cei ce veneau la el să se boteze, o mărturisire a păcatelor (Mt. 3, 6; Mc. 1, 5). Și cum fiecare era botezat în parte, se pare că și mărturisirea lor era individuală⁴). Așa crede Tertulian⁵) și Sf. Ciril al Ierusalimului⁶).

Mîntuitorul Iisus Hristos, acordînd Apostolilor și urmașilor lor puterea de a ierta sau ține păcatele (Ioan 20, 23, Mt. 18, 18), a rînduit desigur și o mărturisire a păcatelor, ca Apostolii și urmașii lor să dea sau să refuze dezlegarea pe baza judecății făcută în cunoștință de cauză. Cîteva texte din Noul Testament arată că în vremea Apostolilor se practica de fapt o mărturisire a păcatelor. Un astfel de text este cel din Fapt. Apost 19, 18, unde se spune că Efesenii care crezuseră, «veneau și se mărturiseau și spuneau faptele lor».

Un îndemn la pocăință ne dă Mîntuitorul în pilda vameșului și a fariseului. Alt exemplu ne este Zaheu vameșul, care împarte jumătate din averea sa săracilor, și celui pe care l-a năpustit îi întoarce împătrit (Lucă 19, 8). Sf. Ap. Pavel poruncește Corintenilor să scoată pentru o vreme din comunitate pe unul care săvîrșise un păcat grav (I Cor. 5, 6) și ar vrea să nu aibă prilej să plîngă pe vreunii că au păcătuit și nu s-au pocăit (II Cor. 12, 21; 7, 8-10).

2. MĂRTURISIREA PĂCATELOR ÎN TRECUTUL BISERICII

a) În secolul II

Tradiția Bisericii ne dă încă de la începuturile ei știri despre o mărturisire a păcatelor. Astfel Epistola lui Barnaba, adresîndu-se creștinului, îi spune: «Să-ți mărturisești păcatele tale» (cap. 19). La fel îi spune creștinului, **Clement Romanul**: «E mai bine să-ți mărturisești păcatele decît să-ți împietrești inima» (I Cor., cap. 15). El face mențiune și de rolul preotului în primirea mărturisirii și în impunerea penitenței ce îi urma (I Cor. 5, 7). Prin adresarea către persoana a doua la singular, căreia îi cere să-și mărturisească toate păcatele, acești Părinți Apostolici arată că se gîndesc la o mărturisire individuală a păcătoșilor, nu la una în masă.

O știre foarte veche despre mărturisirea personală ce trebuiau s-o facă păcătoșii înaintea episcopului și a unui consistoriu episcopesc avem și de

4. Idem. *ibidem*, col. 831.

5. *De Baptismo*, 20, Migne, P.L. I, col. 1222.

6. *Cat. III*, Migne, P.G. XXXIII, col. 437.

la Ignatie Teoforul, (Ep. către Filadelf., cap. 8). De o mărturisire și de o iertare a unor păcate grele vorbește în secolul II și Sf. Irineu. El relatează cazul unor femei care, după ce s-au lăsat antrenate de gnostici la desfrâu, «revenind la Biserica lui Dumnezeu, au mărturisit, împreună cu cealaltă rătăcire, și aceasta» (Adv. haeres. I, 6, 3). În alt text povestește că unele femei din cele amintite, nevoind să mărturisească de rușine, sau au ieșit cu totul din Biserică, sau n-au mai fost nici în Biserică, nici în afară de ea (op. cit., I, 13, 7).

Desigur că era vorba de o mărturisire individuală a păcatelor, cu arătarea lor specificată, căci o mărturisire în masă, ca aceea care se practica la Sihastru și la Vladimirești, nu ar fi implicat nici un prilej de rușine. Totodată, din textul din urmă al Sf. Irineu rezultă că mărturisirea aceasta, împreună cu rușine, era atât de necesară, încât cine n-o presta, chiar dacă nu se despărțea formal de Biserică, putea fi considerat ca nefiind nici în Biserică, nici afară de ea.

b) În secolul III.

În mod clar vorbește de mărturisirea păcatelor, la începutul sec. III, Tertulian. El definește mărturisirea ca actul «prin care mărturisim păcatul nostru, Domnului»⁷). Domnul ne cere acest act de mărturisire, nu pentru că n-ar cunoaște păcatele noastre, ci pentru că penitența ce urmează se naște din ea și e determinată de ea, adică e în funcție de calitatea și mărimea păcatelor mărturisite și de dispoziția sufletească a celui ce le mărturisește⁸). De aci se vede că pe vremea lui Tertulian era necesară o mărturisire specificată a păcatelor și nimeni nu putea să se restrângă la un simplu *da*, invocând scuza că Dumnezeu cunoaște prea bine păcatele omului.

Tertulian nu obosește să insiste asupra necesității mărturisirii, ca descoperire a păcatelor personale, căci erau mulți care, ca și femeile amintite de Sf. Irineu, refuzau să-și facă cunoscute păcatele, sau amîneau aceasta din zi în zi, «gîndindu-se mai mult la rușine decît la mîntuire»⁹). El aseamănă arătarea păcatelor cu descoperirea rănilor în fața medicilor. Cei ce nu le descoperă, pier din pricina rușinii¹⁰). «Eu nu dau loc rușinii, zice el, deoarece cîștig mai mult din lipsa ei»¹¹). «Dacă vom ascunde ceva cunoștinței omenești, oare prin aceasta vom înșela și pe Dumnezeu?»¹²). «Pe cît ușurează mărturisirea păcatelor, pe atît îngreunează ascunderea lor»¹³).

Pentru Tertulian, păcatele se arată lui Dumnezeu prin om, prin Biserică, ceea ce înseamnă că prin preot¹⁴).

Din toate expresiile lui Tertulian se vede că mărturisirea de care vorbește el, era personală, era o arătare de către fiecare a păcatelor lui, nu o consimțire printr-un simplu *da*, căci în cazul din urmă n-ar fi putut fi vorba de un sentiment de rușine la cei ce le mărturiseau. Mai mult chiar, mărtu-

7. *Liber de poenitentia*, cap. 9, Migne, P.L. I, col. 1354.

8. *Ibidem*: «Exomologesis est, qua delictum Domino nostrum confitemur non quidem ut ignaro, sed quatenus satisfactio confessione disponitur, confessione poenitentia nascitur».

9. *Op. cit.*, cap. 10, Migne, P.L. I, col. 1355.

10. *Ibidem*: «cum erubescencia sua pereunt».

11. *Ibidem*: «Ego rubori locum non facio, cum plus de detrimento ejus acquirero».

12. *Op. cit.*, col. 1496.

13. *Op. cit.*, col. 1354: «Tantum relevat confessio delictorum, quantum dissimulatio exagrat».

14. *Ibidem*.

risirea aceasta era secretă. Publică era numai penitența ce urma, începând din sec. III, în anumite cazuri, mărturisirii secrete ¹⁵).

Mult s-a ocupat cu mărturisirea păcatelor și cu penitența pentru ele Sf. Ciprian, episcopul Cartaginei, la mijlocul sec. III. Mărturisirea este pentru Sf. Ciprian o condiție neapărată pentru obținerea milei lui Dumnezeu în strămătorări și necazuri, dat fiind că acestea vin din pricina păcatelor. De aceea el îndeamnă pe păstoriții săi din timpul persecuției lui Deciu să-și recunoască fiecare păcatele sale și să expună viața omului vechi ¹⁶). De vor mărturisi păcatele lor, Tatăl Ceresc îi va curăți și întări în timpul persecuției ¹⁷). În același timp preoții din Roma sfătuiesc pe cei din Cartagina că au datoria ca pe credincioșii care au căzut, în timpul persecuției, să-i îndemne să se mărturisească, pentru a-și corecta greșeala ¹⁸).

Despre necesitatea ca fiecare să-și expună păcatul său episcopului, sau preotului ca delegat al episcopului, pentru a primi de la aceia penitența ce trebuie să o facă și apoi iertarea sau, în caz de pericol de moarte, iertare imediată, spune altădată Sf. Ciprian: «De sînt prinși de vreo strîmtorare sau primejdie de boală, să nu aștepte prezența noastră, ci pot să facă mărturisirea (exomologeza) păcatului lor la orice preot prezent..., ca punîndu-li-se mîna spre penitență, să vină la Domnul cu pace» ¹⁹). Preoții trebuiau să primească o mărturisire individuală de la fiecare, pentru ca recunoscînd în concret păcatele fiecăruia să fie în măsură să-și facă o judecată despre starea lor și despre penitența ce trebuie să le-o impună ²⁰). Sf. Ciprian îndeamnă pe cei ce voiesc să obțină iertarea de la preoți, ca în loc să caute să o obțină cu sila, sau cu vorbe perfide, să-și deschidă inimile ca «piepturile lor acoperite de tenebrele păcatelor să cunoască lumina penitenței» ²¹). O mare osîndă își atrage cel ce se apropie de Trupul și Sîngele Domnului, ascunzînd preotului păcatul său.

Sf. Ciprian istorisește mai multe cazuri de împărtășire fără mărturisire. Astfel relatează cazul unei fetițe pe care părinții, fugind în timpul persecuției, au lăsat-o cu doica. Aceasta a adus fetița la magistrați, în fața idolului. Intrucît fetița nu putea mîncea carne de la jertfele idolești, aceia i-au dat să mănînce pîine amestecată cu vin din cea rămasă de la jertfe. Mai târziu mama și-a reluat fetița, fără să știe de ceea ce s-a întîmplat, intrucît copila nu putea încă vorbi. Ducînd-o să o împărtășească, copila plîngea mereu și nu voia să primească, inima ei mărturisindu-se ca nevrednică, așa cum putea. Impărtășită cu forța, Sîngele Domnului n-a putut rămîne în trupul ei întinat. Era în ea o necurăție ascunsă, nemărturisită ²²).

Și Sf. Ciprian continuă: «Aceasta s-a întîmplat unei copile care nu avea încă etatea de a mărturisi păcatul străin, săvîrșit cu ea. O alta însă, care, înaintată în vîrstă și sporită în ani mai adulți, s-a furișat pe ascuns (latenter obrepsit) lîngă noi care aduceam jertfa, primind nu mîncare, ci sabie, și luînd în gîtlej și în piept ca un fel de venin mortal, a început să se sufoce și, slăbindu-i inima, să se sfîrșească. Și sub apăsarea nu a perse-

15. A. D'Alès, *La Théologie de Tertullien*, Paris 1905, pp. 342-343.

16. Ep. XI, 7; Hartel, p. 500: «Delicta sua singull recognoscentes, vel modo conversationem veteris hominis exponant».

17. Ep. XI, 5; ed. Hartel, p. 499.

18. Ep. VIII, 3; ed. Hartel, p. 487.

19. Ep. XVIII; ed. Hartel, p. 523.

20. Ep. LIX, 17; ed. cit., p. 687; Ep. LIII, 3; ed. cit., p. 649.

21. Ep. LIX, 18; ed. cit., p. 687.

22. *Liber de lapsis*, Migne, P.L. IV, col. 499-500.

cuției, ci a păcatului ei, a murit palpitând și tremurând. Păcatul unei conștiințe mincinoase n-a rămas mult timp nepedepsit și ascuns. Aceea care înșelase pe om, l-a simțit pe Dumnezeu ca răzbunător»²³). «Și iarăși altul, pentru că a îndrăznit să primească în mod ascuns (latenter), întinat fiind, parte din jertfa celebrată de preot, n-a putut să mănânce și să pipăie sfântul Domnului, ci s-a făcut aproape cenușă cu mâinile deschise»²⁴).

Dar câți sînt cei ce, apropiindu-se de împărtășanie fără mărturisire și fără penitență, sînt luați în stăpînire de duhuri necurate; câți sînt cei ce ajung chiar pînă la nebunie²⁵). Dacă vreunul nu a fost încă atins de pedeapsa dumnezeiască, să nu creadă că a scăpat de ea, ci să se teamă și mai mult de ceea ce-i rezervă mînia lui Dumnezeu²⁶).

Sf. Ciprian ține să repete că Dumnezeu nu poate fi înșelat. Cu cît crede cineva că poate înșela pe Dumnezeu, nemărturisindu-și păcatul, cu atît păcătuiește mai mult²⁷).

Dacă Tertulian și Sf. Ciprian certifică existența mărturisirii în Biserica din Africa de Nord, Origen o certifică în același timp pentru Biserica din Alexandria.

Despre datoria păcătosului de a-și spune păcatele explicit cu gura lui, vorbește Origen în legătură cu textul din Levitic 5, 4: «Deci dacă cineva a căzut în păcat în vreunul din aceste chipuri, să mărturisească păcatul său». Comentînd acest loc, Origen spune: «Este o taină minunată în faptul că poruncește să-și pronunțe păcatul. Fiindcă în tot felul trebuie să fie pronunțate și divulgate toate cele ce le facem. Dacă facem ceva în ascuns, dacă am săvîrșit ceva numai în cuvînt, sau în gîndurile secrete, toate trebuie date pe față, toate trebuie spuse (cuncta proferri); spuse însă de acela care este și acuzatorul păcatului și ațîțătorul lui. Căci acela ne instigă acum să păcătuim și tot acela, după ce am păcătuit, ne acuză. Dacă deci i-o luăm în viață aceluia înainte și ne facem noi înșine acuzatorii noștri, scăpăm de răutatea diavolului, inamicul și pîrîșul nostru. Căci așa zice și Proorocul unde: «Spune tu întîi toate, și te vei îndrepta» (Is. 43, 26). Oare nu arată în chip vădit taina de care vorbim, cînd zice: Spune tu întîi?, ca să-ți arate ție că trebuie să previi pe acela, care e gata spre acuzare. Spune tu deci, zice, întîi, ca să nu ți-o ia înainte acela. Pentru că dacă vei spune primul și vei aduce jertfa penitenței..., ți se va spune și ție: «Pentru că ai primit și tu în viața ta rele, odihnește-te aici». Dar și David vorbește în același duh în Psalmi, și zice: «Fără-de-legea mea am făcut-o cunoscută și păcatul meu nu l-am acoperit. Am spus: mărturisi-voi împotriva mea nedreptatea mea și tu ai iertat impietatea inimii mele». Vezi deci că a mărturisi păcatul, înseamnă a merita iertarea păcatului. Căci prevenind pe diavolul în acuzare, nu ne va mai putea acuza; și dacă ne facem noi înșine acuzatorii noștri, aceasta ne va ajuta la mîntuire; dar dacă vom aștepta să fim acu-

23. *Op. cit.*, Migne, P.L. IV, col. 500: «...Impunitum diu non fuit nec occultum dissimulatae conscientiae crimen. Quae fefellerat hominem, Deum sensit ultorem».

24. *Op. cit.*, Migne, P.L. IV, col. 501.

25. *Ibidem*: «Quam multi quotidie poenitentiam non agentes, nec delicti sui conscientiam confitentes, immundis spiritibus adimplentur, quam multi usque ad insaniam mentis excordes dementiae furore quatiuntur».

26. *Ibidem*.

27. *De lapsis*, Migne, P.L. IV, col. 503: «Derideri et circumveniri Deus non potest nec astutitia aliqua fallente deludi. Plus imo delinquit qui secundum hominem Deum cogitans evadere se poenam criminis credit, si non palam crimen admisit».

zați de diavolul, acuzarea aceea ne va duce la pedeapsă, căci va avea soți în gheenă, pe cei pe care îi va fi dovedit ca soți în fără-de-legi»²⁸).

Origen, explicînd cuvintele Ps. 37, 18: «că fără-de-legea mea eu voi vesti», arată în mod clar că preotul era acela care recomanda în unele cazuri ca păcătosul să-și destăinuiască păcatul, mărturisit lui, și să facă pocăință pentru el și în public. Deci inițial, mărturisirea se făcea în secret. Iată acest pasaj al lui Origen: «Despre vestirea fără-de-legii, adică despre mărturisirea păcatului, am vorbit mai des. Privește deci ce ne învață Scriptura, că nu trebuie să ascundem păcatul nostru înăuntru. Căci precum aceia care au înăuntru un aliment nemistuit, sau abundență de suc sau venin ce supără greu stomacul, dacă vomează se ușurează, așa și aceia care au păcătuit, dacă ascund și rețin înlăuntru lor păcatul, sînt presați înlăuntru și aproape se sufocă de veninul sau de suculele păcatului. Dar dacă se face el însuși acuzatorul său, cînd se acuză și se mărturisește, își vomează păcatul și elimină toată cauza boalei. Numai privește atent cui trebuie să mărturisești păcatul tău. Probează mai întîi medicul căruia trebuie să-i spui cauza boalei tale, care să știe boli cu cel bolnav, să plîngă cu cel ce plînge, care să cunoască disciplina participării la durere și a compătimirii; ca astfel, de va spune ceva acela, care mai înainte s-a arătat ca medic priceput și milos, de va da vreun sfat, să-l împlinești și să-l urmezi; de va înțelege și prevedea că boala ta este de așa fel că trebuie expusă și tratată (curari) în comunitatea întregii Biserici, prin ceea ce s-ar putea folosi eventual și ceilalți și te-ai putea însănătoși și tu mai ușor, să dai ascultare acestui sfat, mult deliberat și destul de priceput al acestui medic»²⁹).

Că medicul cel priceput, care-l poate îndemna pe păcătos uneori și la o mărturisire și penitență publică, trebuia să fie însă un preot, că trebuia căutat așa dar numai între preoți, o spune Origen în comentariul la același psalm, declarînd întîi medici pe urmașii Apostolilor³⁰), apoi în mod direct pe episcopi și preoți³¹).

Existența mărturisirii individuale în secolul III e certificată și de **Didascalia Apostolilor**, care constituie textul de bază al cărții I și II din Constituțiunile Apostolice, alcătuită mai tîrziu. Didascalia spune episcopului: «Să nu dai pentru fiecare păcat aceeași sentință, ci pentru fiecare una proprie, judecînd cu multă chibzuială fiecare greșeală, pe cele mici și pe cele mari, și într-un fel pe cea cu lucrul, într-altul pe cea cu cuvîntul, deosebit pe cea cu intenția, sau calomnia, sau bănuiala. Și unora le vei impune ajutorarea săracilor, altora posturi, iar pe alții îi vei elimina (*ἀφορτισεις*) după mărimea păcatului lor»³²). Desigur că pentru cunoașterea și canonicizarea fiecărui păcat, după specificul lui, chiar și a celor cu intenția, era necesară o mărturisire personală și chiar secretă. Și care om nu săvîrșește păcate cu intenția? De aceea, împărtășirea membrilor comunității de Trupul și Sîn-

28. In Levit., hom. III, 4; Migne, P.G. XII, col. 429.

29. Selecta in Psalmos, Homil. II, in Ps. XXXVII; Migne, P.G. XII, col. 1386.

30. Selecta in Psalmos, Homil. I, in Ps. XXXVII; Migne, P.G. cit., col. 1569: «Et ille quidem erat archiatros qui posset curare omnem languorem et omnem infirmitatem; discipuli vero ejus Petrus et Paullus, sed et prophetae medici sunt, et hi omnes qui post apostoles in Ecclesia positi sunt, quibusque curandorum vulnerum disciplina comissa est, quos voluit Deus in Ecclesia sua esse medicos animorum...».

31. Op. cit., col. 1572: «Omnes episcopi atque omnes presbyteri vel diaconi erudiunt nos, et erudientes adhibeant correptiones et verbis austeribus increpant».

32. Const. Apost., Cartea II, cap. 48; Migne, P.G. I, col. 709,

gele Domnului, ce avea loc la sfârșitul fiecărei Liturghii ³³), nu putea avea loc decît după mărturisirea personală a fiecăruia, cu care prilej erau opriți de la împărtășanie cei găsiți nevrednici, care erau supuși la penitență.

c) In secolul IV.

Despre datoria mărturisirii individuale vorbește și sinodul I ecumenic. In can. 12, sinodul stăruie asupra cercetării dispoziției lăuntrice și a purtării penitentului, ca în funcție de ea să se scurteze sau să se lungească timpul penitenței. «La toți aceștia se cuvine să se cerceteze intenția și felul pocăinței. Cei ce dovedesc prin frică, lacrimi, răbdare și fapte bune, o întoarcere cu fapta și nu la arătare», nu vor împlini tot timpul ³⁴). Se înțelege însă că pentru a cunoaște dispoziția penitentului, duhovnicul trebuia să primească mărturisirea acestuia. Dar sinodul vorbește și în mod direct despre mărturisirea personală și secretă în can. 9, în care sînt canonisiți cei ce hirotonesc ca preoți pe cei vinovați de păcatul desfrînării, deși aceștia «și-au mărturisit păcatele» ³⁵).

Valoarea mărturisirii individuale, ca descoperire din proprie inițiativă a unor păcate știute sau neștiute de alții, o subliniază adeseori **Sf. Vasile cel Mare**. Urmînd unei tradiții ce coboară pînă în sec. III, Sf. Vasile cel Mare prescrie o pocăință publică de mulți ani, împărțită în mai multe stațiuni, pentru păcatele grele. Această penitență publică era însoțită și de o mărturisire publică. Dar dezvăluirea aceasta în public era precedată de mărturisirea secretă, făcută la duhovnic. Can. 63 deosebește clar cele două mărturisiri, pe cea de la început și pe cea care era una cu penitența ce-i urma: «Cel ce-și mărturisește (ἐξαγορεύων) nelegiuirea cu animalele, va fi ținut tot atîta timp în mărturisire» (τὸν αὐτὸν χρόνον ἐξομολογούμενος = 15 ani, ca și preacurvarii, n. pr.) ³⁶). Aceeași deosebire o face, între cele două mărturisiri, can. 65: «Cel ce-și mărturisește vrăjitoria și fermecătoria, se va mărturisi aceeași durată ca și ucigașul, fiind tratat ca cel ce și-a vădit el însuși păcatul» ³⁷). Mărturisirea inițială e adică așa de importantă, încît ucigașul sau vrăjitorul care o prestează nu trebuie să se pocăiască toată viața (can. 2) ³⁸), ci numai 20 ani.

De obicei mărturisirea de bună voie înjumătățește timpul pocăinței. Dar prin mărturisire se înțelege o descoperire benevolă a păcatului, din proprie inițiativă. Căci simpla recunoaștere a lui, după ce a fost vădit de altul, se canonisește îndoit. Astfel can. 61 spune: «Cel ce a furat, dacă se acuză pe sine, căindu-se din proprie inițiativă, va fi oprit un an numai de la împărtășanie cu cele sfinte (deci fără așezarea lui în stațiuni inferioare celeia a împreună-stătătorilor, n. p.). Dacă e dovedit, doi ani. Iar acest timp i se va împărți în treapta căderii și a împreună-stării. Și apoi să se învrednicească de împărtășanie» ³⁹). Duhovnicul nu iartă decît ceea ce cunoaște prin mărturisire, rămînînd lui Dumnezeu judecata pentru ceea ce rămîne ascuns ⁴⁰).

In Regulele monahale, Sf. Vasile recomandă monahilor două mărturisiri: una a tuturor faptelor și gândurilor de peste zi, în fiecare seară, în fața

33. *Const. Apost.*, Cărtea II, cap. 57; Migne, P.G. I, col 737.

34. Ralli-Potli, *Sintagma canoanelor*, vol. 2, p. 141.

35. *Ibidem*, p. 137.

36. Ralli-Potli, *op. cit.*, vol. 4, p. 222.

37. *Ibidem*, p. 223.

38. Ralli-Potli, *op. cit.*, voi. 4, p. 96.

39. *Ibidem*, vol. 4, p. 219.

40. Can. 10, în *op. cit.*, vol. 4, p. 125: «Fiindcă nu sîntem judecătorii inimilor, ci din cele ce auzim, judecăm».

obștei. Dar întrucît păcatele propriu zise nu trebuie divulgate în public, monahul trebuie să le mărturisească pe acestea numai celor ce pot să i le leucuiască. «Intrebare: De trebuie mărturisite faptele oprite, fără rușine, tuturor, sau numai unora, și cărora anume? Răspuns: Mărturisirea păcatelor are rostul pe care-l are arătarea bolilor trupești. Precum deci bolile trupului nu le descoperă oamenii oricărora se nimeresc, ci numai celor experimentați în tămăduirea lor, așa și mărturisirea păcatelor trebuie să se facă la cei ce pot să le tămăduiască» (Reg. brev. tract. inter. 279; P.G. 31, 1236). Aceștia sînt cei încredințați cu administrarea tainelor, adică preoții: «Deoarece modul îndreptării trebuie să fie acomodat păcatului și deoarece e trebuință de roade vrednice de pocăință..., e necesar să fie mărturisite păcatele numai celor încredințați cu iconomia tainelor lui Dumnezeu» (Reg. brev. tract. interr. 288; P.G. 31, 1284).

Ca și fratele său, tot așa și Sf. Grigorie de Nisa prescrie ca, celui ce și-a descoperit din proprie inițiativă păcatul său și nu a așteptat să-l denunțe altcineva, să i se scurteze la jumătate timpul de penitență: «căci cel ce a pornit de la sine spre dezvăluirea păcatelor, chiar prin faptul că a primit din propria pornire să se facă pîrîșul celor ascunse ale sale, primește epitimii mai blînde, ca unul ce a început deja tratamentul patimei și a arătat un semn al schimbării spre mai bine. Dar cel ce e descoperit fără voie asupra răului, fie prin vreo bănuială, fie printr-o pîră, trebuie să-și facă întoarcerea în timp mai îndelungat, ca purificat cu rigurozitate să fie primit apoi la împărtășirea de cele sfinte»⁴¹).

Necesitatea mărturisirii individuale o argumentează și Afraates⁴²) la începutul secolului IV, cu același considerent că preotul ca medic nu poate prescrie un tratament corespunzător pentru boala păcatului, înainte de a cunoaște boala penitentului. Căința e de un așa de mare folos, pentru că ea îl ajută pe om să învingă rușinea și să-și arate rănile unui medic, căci medicul nu știe ce medicament să-i dea. E vorba, desigur, nu de o mărturisire ce se reduce la un *da* abstract, consimțit de păcătos la întrebările adresate unei întregi mulțimi, ci de arătarea de către fiecare a rănilor lui speciale, căci numai aceasta implică un sentiment de rușine care trebuie învins.

«Căci cel ce a fost rănit în luptă, nu se rușinează să se încredințeze mîinilor unui medic înțelept, dacă a fost rănit și doborât în luptă. Și dacă s-a tămăduit, nu-l respinge regele, ci-l numără și socotește în oastea sa. Așa trebuie și un om pe care l-a rănit Satana, să nu se rușineze a-și mărturisi păcatele, a le părăsi și a se ruga să i se dea ca doctorie pocăința. Căci cel ce se rușinează să-și arate rănile sale, capătă rac și se întinde pustiirea în tot trupul său. Și cel ce nu se rușinează, rănile lui sînt vindecate și el se întoarce iarăși înapoi, pentru a lua parte la luptă. Și cel ce s-a umplut de rac, nu mai poate fi tămăduit și nu mai poate îmbrăca armura, pe care a dezbrăcat-o»⁴³). De aceea preoții trebuie să îndemne pe oameni să-și arate rănile, să-și mărturisească păcatele. «Celui ce vă arată rănile sale dați-i pocăința ca doctorie. Și pe cel ce se rușinează să-și arate durerea, îndemnați-l să nu și-o ascundă de voi»⁴⁴).

41. Can. 4, la Ralli-Potli, *Sintagma*, vol. 4, p. 310.

42. *Aphrates des persischen Weisen*, Homilien, aus den syrischen übersetzt und erläutert, von Dr. Georg Bert, in *Texte und Untersuchungen zur Geschichte der altchristlichen Literatur*, III, 3-4, Leipzig, 1896.

43. Omil. 7, *op. cit.*, p. 115.

44. *Op. cit.*, p. 116.

Mărturisirea e astfel începutul tămăduirii de boala păcatului. De aceea se poate spune că cei ce se mărturisesc obțin vindecarea și iertarea. «Celui ce-și mărturisește păcatul său, Dumnezeu i-l iartă»⁴⁵).

De aceea Afraates îi îndeamnă pe păcătoși: «Asemănați-vă, deci, voi cei ce căutați pocăința, lui Aaron arhiereul, care, după ce ispitise poporul prin vițel, și-a recunoscut păcatul și el i-a fost iertat» (Ieșire 32, 22-24)⁴⁶. «Nu fiți nebuni ca Adam, care s-a rușinat să-și mărturisească păcatul. Nu vă asemănați nici lui Cain, care, după ce a fost ispitit să omoare pe frațele său, a zis: «Nu știu unde este Avel, căci nu sînt păzitorul lui» (Gen. IV, 9)⁴⁷).

Dar preoții au datoria să nu divulge rănilile ce li s-au arătat, căci în felul acesta află și dușmanii, care iau în rîs toată oastea în care se află astfel de răniți. Mărturisirea deci se făcea în secret și cele comunicate în ea se țineau în secret. Iar dacă ne amintim că păcatele grave și notorii erau supuse unei pocăințe publice, ne dăm seama că aci se vorbește despre păcatele mai mici, care nu trebuiau supuse unei pocăințe publice. Deci și păcatele mici se mărturiseau. «Și pe cel ce-și descoperă durerea, nu-l dezgoliți, ca nu cumva pentru el să fie ținuți și cei nevinovați drept vinovați de către dușman. Căci morții care cad într-un detașament de luptă sînt socotiți de dușmani ca o înfrîngere a tuturor celor din detașament. Și dacă se află între ei de aceia care au fost răniți, vindecă rănilile lor cei ce n-au fost răniți și nu le descoperă dușmanilor lor. Dar dacă le descoperă fiecăruia, își atrage întreaga oaste un nume rău și se mînie și regele, comandantul oastei, asupra acelor care au descoperit oastea lui, și sînt loviți de el cu lovituri mai tari ca acelea pe care le-au suferit în luptă cei răniți»⁴⁸).

«Dacă însă cei răniți nu-și arată rănilile medicilor, medicii nu sînt vinovați pentru faptul că răniții nu se tămăduiesc»⁴⁹), precum nu sînt vinovați nici dacă aceia nu se păzesc de alte răniri.

Se face uneori afirmația că pînă la sfîrșitul veacului IV se practica mărturisirea păcatelor în masă și că numai prin actul patriarhului Nectarie din Constantinopol, de la anul 391, s-a desființat această mărturisire în masă. Această afirmație e pur și simplu rodul unei ignoranțe, care face o confuzie între mărturisirea păcatelor și penitența ce-i urma. Exista adică, începînd încă din secolul III, o penitență publică pentru păcatele grave notorii, dar și aceasta era inițiată de o mărturisire secretă la preot, care el recomanda, cînd socotea util, penitența publică. Astfel patriarhul Nectarie nu desființează mărturisirea publică a păcatelor, ci penitența publică pentru păcatele grave, notorii. Căci chiar incidentul care a dus la acest act și care s-a produs în timpul unei penitențe publice, adică păcatul unei doamne cu un diacon al Bisericii, a urmat după o mărturisire secretă. Istoricul Socrate spune că doamna respectivă a fost supusă penitenței, de preotul încredințat cu problemele penitenței, după ce aceasta venind la el «i-a mărturisit pe rînd păcatele pe care le săvîrșise după botez»⁵⁰). Iar istoricul Sozomen declară categoric că încredințarea unui preot anume cu problemele pocăinței, s-a introdus chiar de la începutul Bisericii, pentru ca oamenii să

45. Op. cit., p. 121.

46. Ibidem.

47. Ibidem.

48. Ibidem.

49. Ibidem.

50. Hist. eccl., Migne, P.G. LXVII, col. 616.

nu trebuiască să-și mărturisească păcatele în public, ca la teatru⁵¹). Deci la «preotul penitențiar» se făcea mărturisirea păcatelor în secret. Patriarhul Nectarie, desființând postul acestui preot, n-a introdus prin urmare deabia el mărturisirea secretă, căci aceasta exista de la începuturile Bisericii. El a desființat numai penitența publică, pe care preotul penitențiar o impunea uneori după ce primea mărturisirea secretă.

Mărturisirea secretă, existentă de la începuturile Bisericii, a rămas și după actul patriarhului Nectarie, în ființă pînă azi.

2. POCĂINȚA ÎN TRECUTUL BISERICII

a) In secolele II-III.

În tot trecutul Bisericii, episcopii sau preoții, după ce primeau mărturisirea păcatelor de la cei ce le-au săvîrșit, impuneau un timp de pocăință, sau de penitență, pentru păcatele grele, înainte de a primi pe săvîrșitorii lor la Sf. Impărtășanie. Penitența aceasta, corespunzătoare cu gravitatea păcatelor, avea rostul să întărească firea slăbită prin păcat, să desădăci-neze înclinarea spre păcatele săvîrșite, să curețe orice urmă, orice afecțiune din fire pentru păcatele cu care se obișnuise. Se considera că pînă ce penitentul nu dădea dovezi, printr-o stăruire mai îndelungată într-o nerepetare a păcatului respectiv, firea lui nu era total curățită de afecțiunea pentru păcat, deci nici vrednică să primească Trupul și Sîngele atotcurat al Domnului. Intrucît oprirea aceasta de la Sf. Impărtășanie era o oprire de la «comuniune» cu Trupul și Sîngele Domnului, care era totodată și o «comuniune» cu ceilalți membri ai «comunității», el se afla într-o stare de «excomunicare», fără ca aceasta să însemne că el era scos propriu zis din Biserică.

Încă la începutul sec. II, **Clement Romanul** îndeamnă pe păcătoși după ce-și mărturisesc păcatele «să se supună preoților și să primească disciplina pocăinții» (I Cor. 5, 7).

Despre penitența ce trebuia să o facă cei cu păcate grele vorbește însă pe larg **Păstorul lui Herma** (scrisă pe la 140 la Roma). Opuîndu-se opiniei rigoriste, care susținea că pentru păcatele grele (ucidere, desfrîu, idolatrie) creștinii nu pot obține în viața aceasta nici o iertare, scrierea aceasta admite o iertare, dar numai una singură, după o penitență îndelungată. Nu sînt excluși din legătura cu Biserica nici cei ce cad a doua oară, dar ei stau mai mult pe lîngă comunitate, așteptînd iertare de la Dumnezeu, în viața viitoare⁵²). Aceeași opinie o reprezintă și **Tertulian** în **De poenitentia**⁵³), înainte de a deveni montanist, cînd scrie **De pudicitia**, în care nu mai admite nici o iertare pentru păcatele grave, ci numai pentru cele ușoare⁵⁴).

Necesitatea penitenții îndelungate pentru sacrificarea la idoli în timpul persecuției (deci pentru unul din cele trei păcate grave) formează o temă principală a scrisului **Sf. Ciprian**. El condamnă aspru pe preoții care profanau trupul Domnului, primind la împărtășanie pe cei căzuți în timpul persecuției lui Deciu, fără penitență⁵⁵). La fel muștră pe cei ce forțează prin amenințări pe preoți să le acorde pacea (iertarea) Bisericii și trupul Dom-

51. *Hist. eccl.*, lib. VII, Migne, P.G. LXVII, col. 1460.

52. *Mand. IV*, cap. 3; *Vis. II*, cap. 2.

53. *Cap. IX*, Migne, P.L. I, col. 1354.

54. *Cap. XIX*, Migne, P.L. II, col. 1074.

55. *Epistola XV*, 1; ed. Hartel, p. 514.

nului, fără penitență ⁵⁶). Cu atât mai necesară e mărturisirea și penitența pentru păcatele de moarte, cu cât și pentru cele mai ușoare trebuie să se împlinească aceste condiții. «Căci dacă și pentru greșalele mai mici, care nu se săvârșesc împotriva lui Dumnezeu, trebuie să se facă penitență un timp cuvenit (*justo tempore*) și să se facă mărturisire (*exomologeză*), cercetându-se viața aceluia care face penitență, și nu poate veni cineva la comuniune înainte de ce i s-au impus mîinile de către episcop și cler, cu atât mai mult trebuie în aceste greșeli foarte grele și extreme să se observe toate cu precauție și moderație, după rînduiala Domnului» ⁵⁷).

Aceleași sfaturi le dă Sf. Ciprian și poporului ⁵⁸). Cei ce n-au răbdare și vreau să se împărtășească fără pocăință, adaugă la păcatul propriu alt păcat ⁵⁹). Răspunzîndu-i unii mărturisitori, consideră și ei că Sf. Ciprian a avut dreptate să mustre pe lapsi, care în absența lui «au stors de la preoți pacea printr-o lăcomie grăbită și precipitată și pe aceia care fără respectul Evangheliei și cu o ușurință profană, au dăruit cîinilor trupul Domnului (*sanctum Domini*) și porcilor mărgăritarele». Fapta aceasta trebuie condamnată, ca nu cumva vrînd să refacem ruinile, să vedem producîndu-se altele mai mari. Căci unde rămîne cuvîntul Domnului, dacă așa de ușor se acordă păcătoșilor iertare? Faptul că sînt mulți cei căzuți nu e un argument pentru iertarea lor ușoară. «Nu numărul nerușinat are putere să micșoreze păcatul, ci rușinea, modestia, răbdarea, disciplina, umilința și supunerea, așteptarea judecății străine asupra sa, suportarea sentinții străine cu privire la sine. Aceasta este ceea ce dovedește pocăința; aceasta este ceea ce cicatrizează rana produsă; aceasta e ceea ce ridică și ajută ruinele minții povîrnite, ceea ce stinge aburii arăzători ai păcatelor în fierbere. Căci nu va da medicul bolnavului cele ce se potrivesc trupurilor sănătoase, ca nu cumva mîncarea neoportună în loc să potolească furtuna unei sănătăți agitate, să o ațîțe» ⁶⁰).

Sf. Ciprian a excomunicat chiar pe unii preoți care au primit la împărtășanie pe niște căzuți, fără penitență. Prin procedeul lor curtenitor, întreprînd gemetele și lacrimile celor ce trebuiau să facă pocăință, au întunecat adevărul și au făcut ca ranele celor căzuți și mintea lor bolnavă să sufere ceea ce sufere adeseori și bolnavii trupește cînd respingînd mîncările potrivite lor și poftind pe cele în aparență plăcute, își provoacă lor pieirea și moartea prin neascultare și neînfrînare ^{60 a}).

Scriind clerului din Roma în timpul vacanței scaunului papal, Sf. Ciprian spune că preotul trebuie să îndemne pe păcătos la pocăință; aceasta e calea legitimă a mîntuirii (*et cohortando ad poenitentiam, viam legitimam ostendis*). Cei căzuți să nu revendice pentru un păcat așa de mare, atât de urgent și atât de prematur iertarea, fără să suporte judecata celor de la care cer iertarea ⁶¹). Ei trebuie să facă un anumit timp de pocăință, ca să-și dovedească durerea pentru căderea lor, să-și arate frica, să manifeste umi-

56. *De lapsis*, în Migne, P.L. IV, col. 499-500.

57. *Ep. XVII*, 2; ed. Hartel, p. 522.

58. *Ep. XVII*; ed. Hartel, pp. 521-523.

59. *Ep. XXVI*; ed. Hartel, p. 540.

60. *Ep. XXXI*, c. 6; ed. Hartel, pp. 562-563.

60. a. *Ep. XXXIV*, c. 2; ed. Hartel, pp. 569-570.

61. *Ep. XXXVI*, cap. 1; ed. Hartel, p. 572: «...mirati sumus ...ut tam urgentur et tam immaturo atque acerbo tempore, in tam ingenti et immenso crimine atque delicto pacem sibi non adpeterent quam vindicarent... cur non iudicium eorum sustinent a quibus petendam pacem quam utique non habent putaverunt?».

lința, să-și arate modestia, ca prin supunere să provoace îndurarea lui Dumnezeu și prin cinstea dată preotului lui Dumnezeu să-și atragă mila divină ⁶²).

Clerul roman e de acord cu Sf. Ciprian în neînduplecarea cu care cere pocăința de la cei căzuți, înainte de a fi primiți la Impărtășanie. O iertare prea ușoară adaugă, printr-o falsă milă, rane noi la ranele vechi ale celor păcătoși și le provoacă o cădere și mai mare, întrerupându-le pocăința. «Cum va putea ajuta medicina, dacă și medicul cedează primejdiilor, prin întreruperea pocăinții? Dacă acopere numai rana, nu lasă remediul necesar al timpului să așeze o cicatrice. Aceasta nu înseamnă a vindeca, ci, dacă vrem să spunem adevărul, a ucide» ⁶³).

«Medicina să nu fie mai mică decât rana, remediile să nu fie mai mici decât ruinile» ⁶⁴). «Cu cât mai mult am păcătuit, cu atât mai tare să plîngem. Ranei vechi îi trebuie un tratament atent și îndelungat. Pocăința să nu fie mai mică decât păcatul» ⁶⁵).

Pornind de la Isaia 3, 12 («Cei ce vă spun fericiți, vă trimit în greșală și încurcă căile picioarelor voastre), spune: «Cel ce mîngîie cu neteziri lingușitoare pe păcătos, întreține focul păcatului; acela nu comprimă greșalele, ci le nutrește. Iar cel ce muștră cu sfaturi tari, îl instruieste pe frate și-l duce spre mîntuire... Așa trebuie și preotul Domnului să nu înșele cu complimente mincinoase, ci să întărească cu remedii mîntuitoare. E un medic nepriceput cel ce atinge tumorile rănilor cu o mîină cruțătoare și mărește virusul închis în colțurile adînci ale viscerelor, conservîndu-l. Rana trebuie deschisă și tăiată și amputîndu-se putreziciunile să se trateze cu un medicament mai tare» ⁶⁶).

Preoții care dau pacea fără pocăință, dau o falsă pace, periculoasă celor ce o dau și celor ce nu primesc prin ea nimic (*irita et falsa pax, periculosa dantibus et nihil accipientibus profutura*). «Ușurătatea aceasta nu procură pacea, ci o suprimă, nu acordă comunicarea, ci împiedică mîntuirea». Ea face «ca vaetele să se potolească, durerea să tacă, amintirea păcatului să se evaporeze, geamătul inimilor să se comprime, plînsul ochilor să se oprească, ca Domnul, grav ofensat, să nu fie rugat printr-o pocăință îndelungată și deplină» ⁶⁷).

«Pocăința e scoasă din inimă, amintirea celui mai greu și mai extrem păcat e suprimată. Se acoperă ranele muribunzilor și plaga otrăvitoare, fixată în viscerele adînci și ascunse, e acoperită cu o falsă durere. Disprețuindu-se toate acestea, înainte de expirarea delictelor, înainte de exomologea păcatului, înainte de curățirea conștiinței, prin jertfa și mîina preotului, înainte de împăcarea ofensii lui Dumnezeu cel supărat și amenințător, se apropie forțat de Trupul și Sîngele Domnului» ⁶⁸). Peste tot unde se suprimă pocăința, se promite o falsă mîntuire și se pierde nădejdea adevăratei mîn-

62. Ep. cit., cap. 3; ed. Hartel, p. 575.

63. Ep. XXX, cap. 3; ed. Hartel, pp. 551-552: «...et nova per misericordiam falsam vulnera veteribus transgressionis vulneribus imprimantur, ut miseris ad eversionem majorem eripiatur et poenitentia. Ubi enim poterit indulgentiae medicina proficere, si etiam ipse medicus intercepta poenitentia indulgent periculis? Si tantummodo operit vulnus, nec sinit necessaria temporis remedia obducere cicatricem? Hoc non est curare, sed, si dicere verum volumus, occidere».

64. Ep. cit., cap. 5; ed. Hartel, p. 553.

65. De lapsis, Migne, P.L. IV, col. 507.

66. Ibidem, col. 491.

67. Op. cit., col. 494.

68. De lapsis, Migne, P.L. IV, col. 492-493.

tui⁶⁹). «Fugiți pe cât puteți de astfel de oameni», spune Sf. Ciprian; «cuvântul lor se furișează ca un cancer»⁷⁰).

Cei ce nu iau asupra lor osteneala unei pocăințe, nu pot primi Sf. Împărtășanie nici pe patul de moarte, oricât ar cere-o atunci. Pentru că nu pocăința pentru păcat îi îndeamnă atunci să o ceară, ci frica de moarte⁷¹).

Rostul pocăinții ca tratament medicinal îl pune în relief **Clement Alexandrinul** și mai ales **Origen**. Cel dintâi spune: «Bine este a nu păcătui, dar bine este și aceea ca păcătosul să se pocăiască, precum foarte bine este a fi pururea sănătos, dar bine este și a te tămădui de boală. De aceea se spune și prin Solomon: «Bate pe fiul tău cu nuiaua și izbăvește sufletul lui de moarte» (Proverbe 23, 13). ...Precum cei sănătoși nu au trebuință de doctor, întrucât sînt sănătoși, iar cei bolnavi au lipsă de meșteșugul aceluia, așa și noi cei ce ne îmbolnăvim în viață de poftetele cele de ocară, de neînfrînările condamnabile și de alte tumori ale patimilor, avem lipsă de Mîntuitorul. Iar acela jinduiește nu numai doftorii dulci, ci și amare, căci rădăcinile amare ale fricii opresc întinderea păcatului»⁷²).

Dar în mod cu mult mai întins se ocupă cu pocăința Origen, dezvoltînd doctrina lui Clement Alexandrinul. Ca și învățătorul său, Origen consideră și el că omul n-a fost pus prin botez la capătul final al desăvîrșirii, ci, deși curățit de păcat, a rămas în laturea subconștientă a firii lui debilitare posibilitatea unor tendințe contrare voinții spre bine, tendințe care ușor pot cîștiga voința de partea lor, primind caracterul de păcat și devenind chiar patimi. Datoria omului după botez e să înfrîngă puterea acestor tendințe, să le vestejească cu totul.

De cele mai multe ori omul înaintează însă spre această stare nu fără să fie uneori biruit de ele, nu fără să păcătuiască. Deci drumul lui spre desăvîrșire nu e un urcuș continuu, ci urcușul e întrerupt și de unele căderi. Penitența repară aceste căderi, încît ea face pentru toți creștinii o parte necesară din urcuș. În sensul acesta toți sînt și sfinți și păcătoși. «Căci nu e cum cred unii, că îndată ce începe cineva să fie sfînt, nu mai poate păcătui, ci trebuie crezut îndată fără păcat. Căci dacă sfîntul n-ar păcătui, nu s-ar fi scris: «Veți lua păcatele sfinților» (Num. 18, 1). Lucrul acesta îl explică Origen însă mai pe larg: «Aceiași se zic și sfinți și păcătoși, cei ce s-au dedicat lui Dumnezeu și au separat de petrecerea cu vulgul viața lor, cu scopul ca să servească Domnului. Deci un om de felul acesta prin aceea că s-a predat lui Dumnezeu, tăindu-și de la sine celelalte fapte, se zice sfînt. Poate însă să se întîmple că chiar prin aceea că servește Domnului, să nu facă toate astfel cum se cuvine să le facă, ci greșește în unele și păcătuiește. Dar precum acela care se pune de o parte și se separă de toate faptele, ca să urmeze disciplina, de pildă, a medicinei sau a filosofiei, nu va fi îndată ce s-a dedicat acestor discipline așa de desăvîrșit, încît să nu mai păcătuiască în vreo privință, ci, dimpotrivă, de abia păcătuind mult va ajunge cîndva la desăvîrșire și totuși îndată ce s-a închinat studiilor acestora e sigur că se

69. *Op. cit.*, col. 507.

70. *Op. cit.*, col. 506.

71. Ep. LV, cap. 23; ed. Hartel, pp. 641-642: «et idcirco, frater carissime, poenitentiam non agentes nec dolorem delictorum suorum toto corde et manifesta lamentationis suae professione testantes prohibendos omnino censuimus a spe communicationis et pacis, si in infirmitate atque periculo coeperint deprecari, quia rogare illos non delicti poenitentia sed mortis urgentis admonitio compellit, nec dignus est in morte accipere solacium qui se non cogitat esse moriturum».

72. *Pedagog*, Lib. I, Migne, P.G. VIII, col. 348-349.

numără sau între medici sau între filosofi, așa trebuie să admitem și despre sfinți că îndată ce s-a închinat cineva strădaniilor spre sfințenie, după ceea ce și-a propus, se numește sfânt, dar după faptul că în mod necesar va păcătui în multe, pînă ce prin uz, prin disciplină și prin silință va tăia de la sine obișnuința păcatului, se va numi, precum am spus mai sus, și păcătos. Ba eu adaug ceva și mai mult, că dacă nu are cineva o țintă sfântă și nu s-a dedicat silințelor spre sfințenie, cînd păcătuiește, nu știe să facă pocăință pentru păcat, nu știe să caute remediul greșelii. Cei ce nu sînt sfinți mor în păcatele lor, **cei ce sînt sfinți fac penitență** (poenitentiam gerunt) pentru păcate, își simt ranele, își înțeleg căderile, caută preot, își caută sănătatea, cer purificarea prin pontifice. De aceea cuvîntul legii spune cu prudență și cu sens, că arhieriei și preoții nu iau păcatele tuturor, ci numai ale sfinților; iar sfînt e cel ce își tratează (curat) păcatul său prin arhierie»⁷³).

Păcatul fiind o rană a firii, iar pocăința tratamentul ei medicinal, e necesar ca tratamentul să stea în raport direct proporțional cu ranele ce trebuiesc tămăduite.

Comentînd Num. 14, 34, unde se spune că Evreii au fost pedepsiți 40 de ani pentru păcatul a 40 de zile și amintind și de **Păstorul lui Herma**, unde, la fel, pentru o zi de păcat se rînduiește un an de ispășire⁷⁴), Origen caută să întîmpine obiecția că o asemenea pedeapsă ar contrazice bunătății lui Dumnezeu cu argumentul că și ranele corpului, deși se fac într-o clipă, au trebuință de timp îndelungat pentru tămăduire: «Dacă se produce o rană în trup, sau se frînge un os, sau se rupe o legătură a nervilor, aceste rane se produc în spațiul unei ore, dar se tămăduiesc în timp lung, după foarte multe suferințe și dureri, căci cîte tumori nu se nasc pe acel loc, cîte chinuri? Dar dacă se întîmplă ca în aceeași rană, sau în aceeași fractură, să se producă o rană nouă, o fractură mai deasă, cîte pedepse și cîte suferințe nu sînt necesare pentru vindecare (curari, medicari)»⁷⁵). Dacă așa se întîmplă cu rănilor trupului, tot așa trebuie să se întîmple cu cele ale sufletului, cu păcatele.

«O, dacă am putea vedea cum prin fiecare păcat se rănește asiduu omul nostru lăuntric, cum cuvîntul rău îi produce rană! Se rănește deci prin limbă sufletul, se rănește și prin cugetări și poftre rele, se frînge și se zdrobește prin faptele păcatului. Pe care dacă le-am putea vedea pe toate și am simți rănilor sufletului, e sigur că am rezista pînă la moarte păcatului. Dar ca și aceia care, fie că sînt plini de demoni, fie că sînt înstrăinați cu mintea, nu simt cînd se rănesc, așa și noi, fie înnebuniți de poftelor veacului, fie îmbătați de patimi, nu putem simți rănilor, nu putem simți cîte prăbușiri ale sufletului ne adunăm păcătînd. Și de aceea o rațiune cu totul consecventă cere să fie extins timpul pedepsei, adică al curei și doftoricirii (curae ac medicationis), și pentru fiecare rană, după calitatea plăgii de vindecat, să fie prelungit și spațiul. Astfel se face evidentă echitatea și bunăvoința lui Dumnezeu și în înseși supliciile sufletului: și acestea auzindu-le cel ce a păcătuit, să mediteze și să nu mai păcătuiască. Căci întoarcerea în viața aceasta și o pocăință făcută în chip rodnic, aduce o vindecare grabnică a rănilor de acest fel, pentru că pocăința nu vindecă numai rana trecută, ci și după aceea nu mai lasă sufletul să fie rănit de păcat. Dar adaug și aceea: de pildă, dacă

73. In Num., X, 1; Migne, P.G. XII, col. 638.

74. Pastor Hermae, lib. III, similitud. 6, cap. 4.

75. In Num., hom. VIII, Migne, P.G. XII, col. 623.

sînt păcătos, oare aceeași pedeapsă o voi avea de am păcătuit odată, pe care aș avea-o de aș păcătui a doua, a treia oară și mai des? Nu va fi așa; ci după modul, numărul și măsura păcatului se va măsura și cantitatea pedepsii»⁷⁶).

Faptul că timpul de pocăință se măsoară cu păcatele și faptul că pocăința înseamnă lacrimi, post, înfrînare, rugăciune, ne arată că în era primară pocăința, nu se reducea la un regret platonice pentru păcatele săvîrșite, la un sentiment subiectiv, ci ea trebuia să se manifeste în acte exterioare obiective, ea supunea și trupul la o disciplină. Indicînd aceasta, Origen folosește totdeauna, ca și Ciprian și ca întreaga Tradiție, expresia: **Poenitentiam agere, a face pocăință** (Busse tun). Reducerea pocăinții la așa zisa «căință», ca sentiment pur lăuntric și de un moment, sau în orice caz de scurtă durată, e o invenție a timpurilor recente, o influență a spiritului protestant, care din comoditate, a suprimat întreaga grijă a omului pentru păcat și toată osteneala lui pentru eliberarea de păcat, ceea ce în fond înseamnă o lichidare a problemei păcatului pentru conștiința omului, o adormire a conștiinței lui, lăsînd lui Dumnezeu toată grija pentru ea. Dar Dumnezeu lucrează prin antrenarea omului. Unde nu e mișcată conștiința omului, nu are efect lucrarea lui Dumnezeu.

Cel zdrobit de plîns și de durere, care și-a macerat trupul și și l-a vestejit prin post și multă înfrînare, aduce o jertfă mai adevărată decît cele aduse de Evrei în Vechiul Testament⁷⁷).

Această jertfă de ispășire pentru păcate, această străduință de refacere a firii prin pocăință, sîntem datorii cu atît mai mult a o aduce, cu cît însuși Domnul continuă a se jertfi în cer pentru păcatele noastre, a suferi pentru refacerea firii noastre. «Mîntuitorul meu nu se poate bucura pînă ce eu rămîn în fără-de-lege... Cum poate Acela, care se apropie de altar ca să ispășească pentru mine păcătosul, să fie în bucurie; Acela la care se urcă mereu tristețea păcatelor mele?» Plînsul Lui pentru noi e cu atît mai intens, cu cît nu vrem să facem pocăință. «Cît timp noi nu lucrăm astfel ca să ajungem la împărăție, nu poate bea singur vinul pe care a promis să-l bea cu noi. Este deci întristat atîta timp cît persistăm în greșală. Dacă Apostolul Lui plînge pe cei ce păcătuiseră înainte și nu au făcut pocăință pentru cele ce au săvîrșit (II Cor. 12, 21), ce să zic de El care e Fiul iubirii?» Mai mult chiar, toți sfinții din cer plîng pentru noi cînd nu facem pocăință: «Căci încă nu au aceia o bucurie desăvîrșită, atîta timp cît sînt îndurerați de greșalele noastre și plîng pentru păcatele noastre». Plînge Hristos atîta timp cît nu fac pocăință unele mădulare ale trupului său și plîng sfinții pentru mădularele cu care sînt în același trup al Domnului⁷⁸). Dimpotrivă, bucurie este în cer pentru un păcătos care se pocăiește. A nu presta pocăință pentru păcatele noastre înseamnă deci a rămînea nesimțitori la durerea Domnului pentru păcatele noastre, a nu participa la ea, a o face inutilă pentru noi. Și cum durerea Domnului e jertfa lui permanentă, a ne împărtăși de ea fără a fi prestat pocăință, înseamnă a nu fi căutat să ne punem la unison cu starea Domnului de jertfă, de durere.

După ce stăruie asupra necesității autoacuzării păcătosului prin mărturisire la preot și asupra necesității pocăinții, și după ce arată cît de primejdios e să fie omul sigur de sine, Origen sfîrșește relevînd osînda ce și-o

76. *Ibidem*.

77. In *Lev.*, hom. II, 4; Migne, P.G. cit., col. 419.

78. In *Lev.*, hom. VII, 2; Migne, P.G. cit., col. 478-483.

adaugă cei ce se împărtășesc de sfintele taine cu nevrednicie. «Cînd sufletul tău e bolnav și e apăsător de boalele păcatelor, mai ești sigur, mai disprețuiești gheena și mai rîzi de chinurile focului veșnic? Nesocotești judecata lui Dumnezeu și disprețuiești îndemnul Bisericii? Nu te temi să te împărtășești cu trupul Domnului, apropiindu-te de Euharistie ca și cînd ai fi curat și neîntințat, ca și cînd n-ar fi în tine nimic? Și făcînd acestea toate crezi că vei scăpa de judecata lui Dumnezeu? Nu-ți amintești de ceea ce s-a scris: «Pentru aceea sînt între voi neputincioși și bolnavi și mor mulți» (I Cor. 11-30). De ce sînt bolnavi mulți? Pentru că nu se judecă pe ei înșiși, nu se examinează pe ei înșiși și nu înțeleg ce înseamnă a comunica cu Biserica sau a se apropia de așa de mari și minunate taine. Pățimesc ceea ce obișnuiesc să pătimească cei ce, avînd temperatură, primesc mîncare cu cei sănătoși, provocîndu-și lor înșiși moartea»⁷⁹).

Dar chiar dacă nu pățimesc în trupul lor semnele sensibile ale osînde pentru împărtășirea cu nevrednicie, nu vor scăpa de osînda veșnică. Ei au putut obține iertare de la preot sau episcop, dar din lipsa unei mărturisiri sincere sau a unei pocăințe corespunzătoare cu păcatul, nu sînt scăpați de osînda lui Dumnezeu, ceea ce se arată în neliniștea conștiinței. «Dacă cineva dintre noi păcătuiește, e lepădat, deși nu e lepădat de episcop, fie pentru că ascunde, fie pentru că în vreme ce e iertat, el e lepădat totuși de înșăși conștiința păcatului. Nu-i folosește omului iertarea, cînd Hristos nu primește în căsătorie un astfel de suflet, care e lepădat»⁸⁰).

Pocăința este atît de necesară pentru iertarea păcatelor, încît aceasta se dă pe măsura pocăinții. «Dacă pocăindu-ne pentru relele făcute ne întorcem la Dumnezeu, primind Dumnezeu de la noi întoarcerea noastră, ne dă deslegarea de fărădelegi pe măsura întoarcerii. Căci cui i se iartă mult, a iubit mult și de aceea se spune că femeii aceleia i s-a iertat mult pentru că a iubit mult (Lc. 7, 47). Deci pe măsura pocăinții, se măsoară cantitatea iertării. Să nu ne înșelăm pe noi înșine, socotind că nu ni se administrează aceste reguli, aceste judecăți. Căci socotesc că acela care a împlinit toate dreptățile, și-a spălat toate fărădelegile; iar cel ce a împlinit puține, sau o parte a dreptății, a scăpat de o parte oarecare a nedreptăților. Cel ce a prestat pocăință perfectă și întregă pentru toate relele (qui vero perfectam pro omnibus malis et integram poenitentiam gesserit), așa încît să ofere lui Dumnezeu un suflet curat, acela a șters toată pata păcatelor; iar dacă s-a pocăit în parte, în parte a meritat dezlegarea»⁸¹).

Origen cunoaște și o pocăință publică, pentru păcatul extrem de grav al adoptării unor învățături străine, sau pentru neîndreptarea păcătosului după admonestări repetate. Dar în amîndouă cazurile preotul o impunea aceasta numai după multă deliberare (multa deliberatione)⁸²).

Ca și Origen, tot așa și **Didascalia Apostolilor** cere eliminarea, sau penitența publică fie pentru păcatele notorii foarte grave (ca idololatria)⁸³, fie pentru altele mai puțin grave, dar de care păcătosul nu voiește să se îndrepte și să facă penitență și care, avînd totuși un caracter public, amenință să infecteze tot corpul Bisericii⁸⁴). În primul caz eliminarea o de-

79. **Selecta in Psalmos**, hom. III, in Ps. XXXVII; Migne, P.G. cit., col. 1386.

80. **In Lev.**, hom. XII, 6; Migne, P.G. cit., col. 548.

81. **Selecta in Psalmos**, hom. I, in Ps. XXXVIII, Migne, P.G. cit., col. 1404-1405.

82. **Selecta in Psalmos**, hom. II, in Ps. XXXVII, 6; Migne, P.G. XII, col. 1386.

83. **Const. Apostolice**, cartea II-a, cap. 23; Migne, P.G. I, col. 651-654.

84. **Const. Apostolice**, cartea II-a, cap. 38; Migne, P.G. I, col. 692. În cartea II-a, cap. 43, Migne, P.G. I, col. 701, se cere ca intrigantul care a adus pîra nedreaptă

cidea episcopul, pe baza unui denunț confirmat de trei martori nepărtinitori⁸⁵). În al doilea caz, pe baza unui denunț de la un om fără pată, dar numai după ce cel denunțat, sfătuit întâi între patru ochi de episcop, sau între unul sau doi martori, refuza să se căiască și să se îndrepte⁸⁶). Atunci se proceda la eliminarea lui pentru a nu se contamina de pilda rea toată turma. Pentru aceste păcate mai ușoare, pocăința publică dura mai puțin și se putea repeta. Având ele un caracter mai mult sau mai puțin notoriu, e explicabil de ce și judecata asupra lor se făcea oarecum în forul extern, pe bază de denunț și martori.

Până la excomunicare erau diferite alte pedepse. În general pocăința este și după acest document, condiția neapărat necesară pentru îndreptarea delicventului. «Dumnezeu a făgăduit să acorde iertare celor ce se pocăiesc»⁸⁷).

Dar pocăința pentru anumite păcate este atât de împreunată cu oprirea de la rugăciunea comună (Liturghia), încât păcătosul care nu e oprit de la aceasta de către episcop sau intră la Liturghie împotriva opreliștii, nu are prilejul să se pocăiască, ba pe lângă aceasta face să se piardă și alții, care prind curaj să păcătuiască, văzând că păcătosul nu e pedepsit⁸⁸).

Pocăința înseamnă durere, întristare, lacrimi, dar și timp. De aceea omul e avertizat să nu caute să facă experiența păcatului; «căci ce știi, omule, după ce ai păcătuțit, de vei avea zile în această viață, ca să te pocăiești?»⁸⁹).

b) In sec. IV.

Pocăința publică pentru păcatele grave, a cărei existență e certificată de pe la începutul sec. III, se organizează în mai multe stațiuni în a doua jumătate a sec. III (a se vedea canoanele Sf. Grigorie Taumaturgul), dar atinge o înflorire deplină în sec. IV. Despre ea vorbesc canoanele sinodului din Ancyra (314), ale sinodului I ecumenic, ale Sf. Vasile cel Mare și Sf. Grigorie de Nisa. Pocăința aceasta era impusă de preot cu ocazia primirii mărturisirii secrete. Anii cei mulți ai acestei pocăințe se repartizau în patru stațiuni: penitenții **plîngeau** câțiva ani la ușa bisericii, **ascultau** câțiva ani partea didactică a Liturghiei cu catehumenii, asistau în genunchi (**cădeau**) câțiva ani la toată Liturghia, **stăteau** câțiva ani **împreună** cu credincioșii pînă la sfîrșit și în sfîrșit erau primiți la sfînta Împărtășanie. Numărul total de ani ai pocăinții publice variază întrucîtva în canoanele sinoadelor și ale Părinților amintiți. Sf. Vasile, ale cărui canoane s-au bucurat de

împotriva altui membru al comunității, să fie pedepsit cu excomunicarea cerută pentru acela. Iar dacă, după ce e reprimat, face iarăși același lucru, să fie scos din nou. Cu această ocazie se arată că eliminarea se aplica mai ales celor ce divizau și turburau pacea și unitatea Bisericii prin purtarea lor. «Cînd se va afla un mădular de prisos, cugetînd lucruri viclene și aducînd necinste trupului și agitîndu-l cu dezbinări și calomniile..., acesta fiind scos a doua oară din Biserică, cu dreptate s-a tăiat de la adunare».

85. Op. cit., cartea II-a; Migne, P.G. I, col. 637-640.

86. Const. Apost., cartea II-a, cap. XXXVII-VIII; Migne, P.G. I, col. 689-692.

87. Cartea II-a, cap. 11; Migne, P.G. I, col. 606.

88. Cartea II-a, cap. 12; Migne, P.G. I, col. 612. Păcătosul de a intrat în adunare, de va vedea curăția episcopului și a credincioșilor, «rușinîndu-se va ieși pașnic, cu rușine și multe lacrimi, străpuns la inimă, și va rămîne turma curată; și va plînge înaintea lui Dumnezeu și se va pocăi pentru ceea ce a făcut; și va avea nădejde, și turma toată privind lacrimile aceluia, va ști că cel ce păcătuiește, prin pocăință se mîntuiește de pierzare».

89. Cartea II-a, cap. 11, ibidem.

cea mai mare autoritate, prescrie pentru curvie șapte ani, pentru preacurvari și pentru cei ce se spurcă cu animalele timpul îndoit de 15 ani, pentru ucigașii cu voia și vrăjitori 20 de ani. (Sinodul din Ancyra prescria pentru ucigașii cu voia o penitență de toată viața).

Dar nici în sec. IV pocăința aceasta nu înseamnă o răzbunare a lui Dumnezeu asupra păcătosului, ci are rostul unui tratament medical. De aceea termenele date de canoane puteau fi scurtate, când se observa că penitența și-a dat rodul, adică a întărit firea penitentului împotriva păcatului respectiv, mai înainte. «Toate acestea le scriem, spune Sf. Vasile despre canoanele date, ca să se probeze roadele pocăinții. Căci, desigur, nu cu timpul le măsurăm acestea, ci dăm atenție modului de pocăință. Dar dacă vor rămâne nedespărțiți de obiceiurile lor și vor vrea să slujească mai mult plăcerilor decât Domnului, și nu vor primi viața cea după Evanghelie, nu vom mai avea nici un cuvânt cu ei»⁹⁰).

De aceea, Sf. Vasile permite duhovnicului să scurteze termenele, când vede la penitent că printr-o pocăință covârșitoare apare mai curînd ca un fruct al pocăinții, viața cea fără de păcat.

«Dacă fiecare dintre cei căzuți în păcatele amintite, va petrece cu sîrguință în mărturisire, cel încredințat de Dumnezeu iubirii de oameni să deslege și să lege, văzînd mărturisirea (pocăința, n. pr.) covârșitoare a păcătosului, de va vrea din iubire de oameni, să micșoreze timpul epitiimiilor, nu va fi vrednic de osîndă, istoria din Scripturi arătîndu-ne că cei ce se mărturisesc (se pocăiesc, n. pr.) cu mai mare durere, capătă mai repede iubirea de oameni a lui Dumnezeu» (can. 74)⁹¹).

Dar penitența publică nu era prescrisă decît pentru păcate extrem de grave (uciderea, desfrîul, idololatria, vrăjitoria). Pentru celelalte penitentul nu trebuia să facă penitență publică. Asupra lor se păstra secretul după mărturisire și de preot și de penitent (Reg. brev. tract. interr. 279, P.G. 31, 1236).

Ba chiar și pentru păcatele grave nu se prescria de preot penitență publică atunci cînd prin aceasta se aducea un prejudiciu penitentului. De pildă Sf. Vasile cel Mare cere ca femeia adulteră să nu fie obligată să treacă prin toate stațiunile preacuravrilor, ci să fie lăsată să stea împreună cu credincioșii, dar să nu se împărtășească (can. 24, Rali-Potli, Sintagma, vol. 4, p. 222).

c) In secolele următoare.

Prin actul patriarhului Nectarie de la 391 s-a desființat publicitatea penitenții, deci și repartizarea penitenților în stațiuni, dar nu s-a desființat penitența. Dimpotrivă aceasta a rămas, cum au rămas și termenii prescriși de canoanele din sec. IV pentru diferitele păcate grele. Toate acele canoane, împreună cu ale altor Părinți, au fost primite în marile colecții de canoane alcătuite în sec. VI, pe vremea împăratului Justinian. Ele sînt confirmate și de can. 2 al sinodului Trulan, dar acesta precizează totodată în can. 102 că aplicarea riguroasă a termenelor prevăzute de ele se va face numai în cazurile extreme, cînd penitentul va rămînea mereu cu sufletul învîrtoșat. Incolo să se ia în considerare dispoziția penitentului și să nu se urmărească decît însănătoșirea lui. Dar tocmai de aceea o anumită pocăință

90. Can. 84, la Ralli-Potli, op. cit., vol. 4, p. 253.

91. Can. 74, la Ralli-Potli, op. cit., vol. 4.

este necesară. «Cei ce au luat de la Dumnezeu puterea de a lega și a deslega trebuie să privească la calitatea păcatului și la promptitudinea spre îndreptare a celui ce a păcătuit și așa să aplice doctoria acomodată boalei, ca nu cumva uzînd de o lipsă de măsură, să dea greș în mîntuirea bolnavului. Căci boala păcatului nu e simplă, ci variată și de multe feluri și odrăslește în multe mlădițe vătămătoare, din care răul se întinde mult și înaintează departe, pînă ce pune stavilă puterii tămăduitoare. De aceea, cel ce are știința medicală a duhului, mai întîi trebuie să cerceteze dispoziția celui ce a păcătuit și să vadă de tînde spre sănătate, sau, dimpotrivă, prin purtările lui își stîrnește boala împotriva lui, și cum își duce viața în acest timp (al pocăinței) și de nu lucrează împotriva medicului, și de nu cumva sporește boala prin aplicarea doctoriilor, — și așa să măsoare mila după vrednicie. Căci toată grija lui Dumnezeu și a celui ce mînuiește puterea pastorală este să readucă oaia cea rătăcită și pe cea mușcată de șarpe să o vindece și nici să nu o împingă în prăpastia disperării, nici să nu sloboadă frîul spre o relaxare și o nesocotire a purtărilor, ci în tot modul, fie prin doctorii severe și dureroase, fie prin altele mai dulci și mai blînde, să stea împotriva patimii și să lupte pentru cicatrizarea ranei, probînd fructele pocăinții și cîrmuind cu înțelepciune pe omul chemat la strălucirea de sus. Căci amîndouă trebuie să le știm noi și cele ale rigurozității și cele ale compătimirii. Iar cînd nu primesc sfătuirea exactă (penitenții), să se urmeze rînduielile moștenite, precum ne învață Sf. Vasile»⁹²).

Dar acest principiu al scurtării epitimilor în caz de bună voință din partea penitentului, afirmat, după însăși pilda Sf. Vasile cel Mare și Sf. Grigorie de Nisa, de sinodul Trulan, nu se putea să nu-și găsească și anumite concretizări în practica penitențială. Asemenea concretizări avem de la Nichifor, patriarhul Constantinopolei, la începutul sec. IX, care supunea curvia unui bărbat cu o fecioară la o epitimie de patru ani, iar cu o văduvă unei epitemii de trei ani⁹³). Scurtări și mai mari aflăm la Teodor Studitul, contimporan cu Nichifor, care prescrie chiar pentru ucidere o epitimie de trei ani, ca și pentru preacurvie, pederastie și desfrînare cu animalele^{93 b}). «In general, Teodor Studitul nu cunoaște epitimii ce se prelungesc mai mult de trei ani și numai față de păcătoșii ce nu se pocăiesc găsește necesar să se observe vechile canoane severe (anume ale Sf. Vasile cel Mare)»⁹⁴ Dar de cea mai mare autoritate în aplicarea scurtării epitimilor pentru cazuri de căință intensă a penitenților, s-au bucurat recomandările lui Ioan Postnicul, care, după unii, este patriarhul Constantinopolei de la sfîrșitul sec. VI, iar după alții un ieromonah din sec. XI⁹⁵). În orice caz unele sfaturi din scrierile sale («Acolutia și rînduiala pentru cei ce se mărturisesc», P.G. 88, 1889-1918 și «Cuvînt despre pocăință», P.G. 88, 1919-1936), coincid cu unele sfaturi ale patriarhului Sofronie al Ierusalimului, din sec VII (περί εξομολογήσεως, P. G., 87, 3365-3372), Teodor Studitul și patriarhul Nichifor⁹⁶). El recomandă pentru păcatele desfrîului, cînd s-au săvîrșit de persoane sub 30 de ani, epitimii pînă la 2 sau 3 ani, iar celor

92. Ralli-Potli, op. cit., vol. 2.

93. *Constitutiones Ecclesiasticae*, la I. Pitra, *Spicilegium Solesmense sanct. Patrum*, t. IV, pp. 404-405.

93 b. Περὶ ἐξομολογήσεως, Migne, P.G. XCIX, col. 1721-1729. Can. 18, 20, 21, 22, 23.

94. A. Pavlov, *Nomocanon pri Bolșom Trebnik*, Moscova 1897, p. 29.

95. K. Holl, *Enthusiasmus und Bussewalt beim griechischen Mönchtum*, Leipzig, 1898, pp. 295-296.

96. A. Pavlov, op. cit., pp. 26-27.

peste 30 ani, epitimii pînă la 3 sau 4 ani. Dar dacă păcatele acestea s-au săvîrșit după fire și nu contra firii, epitimile pot fi scurtate pînă la un an sau chiar pînă la o jumătate de an. Dar uciderile, inclusiv avorturile și incesturile, se canonîsesc pînă la 12 sau 15 ani (P.G. 88, 1904-1905). Epitimiile cuprinse în Sintagma lui Rali-Potli (vol. 5, p. 430 și urm.), deși sînt date de Matei Vlastares și Const. Armenopulos ca ale lui Ioan Postnicul⁹⁷), nu e sigur că sînt ale lui, întrucît cu toate că termenii de pocăință sînt tot așa de scurți, pocăința în ele e împreunată cu post riguros și cu sute de metanii zilnic în tot timpul anilor de pocăință, ceea ce nu se află în cele două scrieri care provin sigur de la Ioan Postnicul.

Principalul după Ioan Postnicul e să nu se împărtășească cei care au păcătuit pînă nu s-au lăsat de păcatul mărturisit. «Căci chiar și numai pentru aceasta se vor învrednici de milă la judecată» (P.G., 88, 1929). «Pentru că cel mai greu păcat dintre toate este să se împărtășească cineva cu nevrednicie» (P.G., cit., 1906, 1929). Lucrul acesta îl spune și Teodor Studitul: «Principala putere a epitimiei se cuprinde în oprirea de la împărtășirea cu Sf. Taine pentru vremea pe care o rînduiește cel ce dă epitimia» (P.G. 99, 1661).

Canoanele lui Ioan Postnicul erau privite încă în sec. XII, cu rezervă⁹⁸). Dar cu vremea s-au impus tot mai mult. În sec. XIV, ele își găsesc aprobarea canoniștilor Matei Vlastares și Constantin Armenopulos, iar la începutul sec. XV sînt primite în **Nomocanonul** penitențial ce se alcătuiește atunci la Athos, de un necunoscut. Acest Nomocanon tradus în slavonește în sec. XVI, se tipărește în Rusia de mai multe ori în prima jumătate a sec. XVII, (a treia oară la 1729 de Petru Movilă), la început ca o carte deosebită, apoi ca adaos la Marele Trebnic (Molitvelnic)⁹⁹).

Din limba slavonă el s-a tradus și în romînește de către călugărul Mihail Moxalie și s-a tipărit sub titlul de **Pravila Mică** la Govora¹⁰⁰).

În acest Nomocanon, intrat în uzul duhovnicilor, canoanele lui Ioan Postnicul fac casă bună cu canoanele riguroase ale Sf. Vasile și cu alte canoane vechi și rînduielei mai noi, născute din practica spovedaniei. Se poate spune că dispozițiile riguroase ale Sf. Vasile se conciliază cu canoanele lui Ioan Postnicul, ca limita maximă și minimă, între care se poate face canonisirea penitențelor, în baza principiului stabilit chiar de canoanele vechi că duhovnicii trebuie să se orienteze la impunerea epitimiilor nu de o normă rigidă, ci de varietatea dispozițiilor penitențelor și de efectul pe care-l produce pocăința.

Între limita maximă a vechilor canoane și limita minimă a lui Ioan Postnicul se mișcă și recomandările date de **Nicodim Aghioritul**, la sfîrșitul sec. XVIII, în cartea sa **Exomologhitarion**, care a devenit de atunci normativă în Biserica grecească, umbrind autoritatea Nomocanonului¹⁰¹). Nicodim Aghioritul, pe lîngă oprirea de la împărtășanie și nevoințele ascetice, recomandă și fapte de milostenie, și în general acte contrare păcatelor săvîrșite. Astfel, celui ce fură sau face nedreptate, Nicodim Aghioritul îi cere

97. De la aceștia și în special de la Matei Vlastare, le-a luat și Nicodim Aghioritul, în βιβλίον ψυχοφωτιστικόν trad. în rom. sub titlul **Carte folositoare de suflet**, 1799.

98. Ghedeon, O "Αθως. p. 294. Ralli-Potli, **Sintagma**, vol. 4, p. 425.

99. A. Pavlov, op. cit., pp. 59-60, 440-441.

100. Idem, op. cit., p. 59.

101. Idem, op. cit., p. 51. Ideile din ea se cuprind și în **Cartea folositoare de suflet**, amintită mai înainte.

să restituie lucrul furat sau să refacă paguba, celui ce hulește pe Dumnezeu, să-L slăvească. «Dacă muierea au lepădat pruncul, să-i dai canon (lîngă celelalte ale Sf. Ioan Postnicul) să hrănească un prunc sărac, de are mijloc... Zi ucigașului, o duhovnice, că precum prea sfințitul patriarh Atanasie și împăratul Andronic rînduiesc (Vlastar, slova f, cap. 8), trebuie el să împărțească averea sa la fieștecare copil ce are, și o parte să dea celui mort, adică miuerii aceluia și copiilor celor săraci ce are acela. Iar de nu are să o dea pomană pentru sufletul celui ucis și să se roage lui Dumnezeu din tot sufletul ca să-l ierte și așa cu acestea să facă să tacă strigarea ce face sîngele celui ucis și cere asupra lui răsplătire»¹⁰²).

Se aplică, precum vedem, în canonisire, ca un principiu nou, milostenia, care, pe lîngă faptul că e impusă de situația socială mai nouă, înfrîngînd egoismul, ca izvor principal al păcatului, contribuie la realizarea aceluiași efect pe care-l urmărește și postul și celelalte umiliri.

Dar Nicodim Aghioritul cere duhovnicului să cunoască și toate celelalte canoane, ca pentru cazurile neprevăzute în canoanele lui Ioan Postnicul să se ajute de acelea și în general pentru cazurile neprevăzute de nici un canon, dar apropiate de cele prevăzute de canoane, să găsească în acelea inspirații pentru canonisirea ce trebuie să dea¹⁰³).

În rezumat, putem spune că Biserica stînd pînă azi pe baza principiilor stabilite din vechime, aplică în practica duhovniciei pînă azi fie vechile canoane, cînd penitenții nu fac niciun efort de convertire, fie prescurtări care merg pînă la limita de jos a canoanelor lui Ioan Postelnicul, cînd penitenții dînd dovadă de mare căință primesc și unele osteneli ascetice și fapte de milostenie.

4. ALTE RÎNDUIELI BISERICESTI PRIVITOARE LA SPOVEDANIE ȘI LA DISCIPLINA CLERULUI

Duhovnicia este o putere specială împărțită de episcopul local preoților sau ieromonahilor. În vechime, adeseori deslegarea de păcate o dădea penitenților, după prestarea pocăinței, numai episcopul și numai cu delegație specială o dădea și preotul. O dispoziție din Nomocanon precizează: «Dacă va îndrăzni cineva să primească gînduri și mărturisiri fără porunca episcopului local, acela se va pedepsi canonic, ca unul ce calcă dumnezeieștile canoane. Deoarece nu numai pe sine s-a pierdut, ci și toți cîți s-au mărturisit la el, sînt nemărturisiți, și cîte a legat sau a deslegat, sînt neîndreptate, după canonul 6 al sinodului din Cartagina și canonul 43 al aceluiași sinod»¹⁰⁴). Dar dacă chiar deslegările date de un preot sau ieromonah cu preoție lucrătoare sînt fără valoare, dacă nu are delegație de la episcop, sau i s-a retras această delegație, cu atît mai mult sînt fără valoare deslegările date de un preot sau ieromonah oprit de la săvîrșirea tainelor sau caterisit de către episcopul locului. Ba mai mult, can. 28 apostolic și 4 Antiohia dispune ca un preot sau ieromonah caterisit care continuă să săvîrșească sfintele slujbe, să fie scos din Biserică.

O altă dispoziție din Nomocanon poruncește ca un duhovnic să nu deslege pe un penitent de epitimia dată lui de alt duhovnic. «Duhovnicul nu are putere să dezlege sau să lege hotărîrea altui duhovnic, căci dacă unul

102. Carte folositoare de suflet, foaia 43.

103. Op. cit., foaia 46.

104. A. Pavlov, op. cit., p. 86.

leagă și altul desleagă, se face desbinare, iar Hristos nu s-a împărțit. Ci cel ce a legat să și deslege, după can. 32 al Sf. Apostoli»¹⁰⁵).

Dar aceeași dispoziție în continuare declară că duhovnicul cu adevărat legitim e numai cel ce chivernisește cele privitoare la mântuirea oamenilor, după legile lui Dumnezeu, nu cei iubitori de slavă deșartă, cei neexperimentați, cei ce practică medicina sufletească pentru câștig urât. Aceia sînt mai degrabă ucigași de suflete prin neglijența și in experiența lor. «Dar arhiereul trebuie să hotărască totul»¹⁰⁶).

Deci arhiereul are căderea să judece cînd un duhovnic nu corespunde misiunii sale și să-l oprească de la practica duhovniciei, precum tot el are căderea să judece în cazurile cînd unii duhovnici desleagă, fără drept, epitiimiile date de alții.

Iar o dispoziție asemănătoare din Pravila Mică de la Govora (tradusă tot după Nomocanon) spune: «Popa cea ce va pricestui orice om, ori mic ori mare, ori tînăr ori bătrîn, pînă ce nu va lua scire dînsul de la duhovnicul său, oare destoinic este, au ba; unii ca aceia să se gonească de la preoție, ce se zice întru pocăianie 15 ai»¹⁰⁷). De aci se vede și aceea că fiecare credincios trebuie să-și aibă duhovnicul său și să nu umble de la unul la altul.

Dar cu siguranță că atunci cînd se desleagă în masă sute și mii de oameni, se face un lucru și mai grav decît anularea epitiimiilor altor duhovnici: se anulează fără ca măcar ele să fie cunoscute și fără ca să se fi încercat măcar să se vadă dacă ele corespund sau nu cu dispoziția penitentului.

Lucrul acesta trădează la ce-l ce săvîrșește nu numai închipuirea că e mai bun decît alți duhovnici, ci socotința orgolioasă de a fi un fel de supra-duhovnic suprem, care poate înlătura ceea ce nu poate Biserica întregă: legile puse de Sf. Sinoade și de Sf. Părinți.

Socotința aceasta o manifestă însă ieromanahii de la Sihastru și Vladimirești și direct cînd contestă autoritatea ierarhiei constituite a Bisericii, cînd declară că toți ierarhii și preoții Bisericii sînt căzuți din har, din pricini morale. Cu o astfel de logică desființează Biserica văzută, căci ne mai recunoscîndu-se existența vreunor preoți nu se mai consideră valide nici tainele săvîrșite de ei, sau se socotește că viața în Dumnezeu nu e condiționată de taine. În amîndouă cazurile avem de a face cu un protestantism patent.

Biserica a luat atitudine față de această eroare încă din vremea Sf. Ciprian și a Fer. Augustin. Sf. Ciprian a definit că «episcopul este în Biserică și Biserica în episcop și cine nu este cu episcopul nu este în Biserică»¹⁰⁸). Iar «în afară de Biserică nu este mîntuire» (*salus extra ecclesiam non est*)¹⁰⁹). Fer. Augustin, la rîndul său, a precizat împotriva Donatiștilor, care contestau validitatea tainelor săvîrșite de preoții căzuți în vremea persecuției, că validitatea și eficacitatea tainelor nu depinde de vrednicia preoților¹¹⁰).

105. A. Pavlov, op. cit., p. 243.

106. *Ibidem*.

107. *Pravila bisericască*, numită cea mică, București 1884, p. 57.

108. Epistola 66, 8; ed. cit., p. 733: «scire debes episcopum in ecclesia esse, et ecclesiam in episcopo, et si quis cum episcopo non sit, in ecclesia non esse».

109. Epistola 73, 21, p. 795.

110. Fr. Loofs, *Leitfaden zum Studium der Dogmengeschichte*, 4, ed. Halle, A. S., 1906.

5. DESPRE ÎMPĂRTĂȘIREA CU SF. TAINE

Toate abaterile în care au căzut ieromonahii de la Sihastru și Vladimirești provin din tendința unilaterală de a împărtăși pe oricine, cât mai des, ba chiar în fiecare zi, pe motiv că așa ar fi făcut și Biserica primară. Ei ignoră însă — cu voie sau fără voie — faptul că în tot trecutul Bisericii Sf. Împărtășanie s-a acordat numai după mărturisirea individuală și numai celor ce nu erau puși, la mărturisire, sub un canon de penitență. Încă **Didahia Apostolilor** ne spune că duminica, înainte de aducerea jertfei, credincioșii își mărturiseau păcatele, ca jertfa lor să fie curată (cap. 14, 1). Credincioșii erau atunci atât de puțini încât nu era nici o greutate să se mărturisească toți; ba faptul că erau puțini, impunea chiar ocuparea preotului cu fiecare individul. Mărturisirea trebuia să se facă individual, ba chiar secret, pentru că uneori numai așa se puteau descoperi cei nevrednici să se apropie de Sf. Împărtășanie, lucru la care cei vechi erau foarte atenți.

De aci s-a născut, probabil, indicația despre mărturisirea credincioșilor, aflată în unele vechi Liturghii grecești ¹¹¹).

Practica aceasta a mărturisirii la începutul Liturghiei exista și în sec. IV, cum ne spune Sf. Vasile cel Mare: «Se adună poporul la noi de dimineață la casa de rugăciune și în osteneală și lacrimi neîntrerupte, mărturisindu-se lui Dumnezeu..., etc.» ¹¹²). Această mărturisire se putea face și atunci individual, pentru că pe lângă faptul că comunitățile erau încă destul de restrânse, existând încă mulți păgâni, o parte din membrii comunităților își făceau pocăința în diferitele stațiuni, și această parte trebuie să fi fost, de fapt, destul de mare, căci în cei 7 sau 15, sau 20 de ani, cât dura pocăința pentru fiecare, conform canoanelor din sec. IV, e firesc să fi intrat mulți în ceata celor ce, păcătuiind, trebuiau să facă penitență. O altă parte din membrii comunității erau iarăși excluși pentru câteva săptămâni de la Liturghie, pentru păcate mici, conform Didascaliei Apostolilor. Altă parte, deși stătea cu credincioșii pînă la sfîrșitul Liturghiei, nu se putea împărtăși, făcîndu-și o penitență secretă, ca femeile adultere de care vorbește Sf. Vasile cel Mare. Toți aceștia nu mai trebuiau mărturisiți la fiecare Liturghie. Deci rămîneau foarte puțini cei ce aveau să fie mărturisiți în vederea împărtășirii. De altfel, din tot spiritul canoanelor și al indicațiilor scrierilor vechi despre pocăință, rezultă o temeinică cunoaștere individuală a fiecărui credincios de către preot.

La acești puțini credincioși fără pată, la această elită spirituală, se referă can. 2 din Antiohia (an. 341) și 9 Apost., care redă în formă mai simplă aceeași idee. Lor le cere să se împărtășească la fiecare Liturghie.

Can. 2 din Antiohia hotărăște eliminarea celor ce «intrînd în biserică și auzind Sfintele Scripturi, nu participă împreună cu poporul la rugăciune (adică pînă la sfîrșitul Liturghiei), sau se feresc de Sf. Împărtășanie cu dezordine».

Dar se pare că nici pe acești puțini credincioși fără pată nu-i sancționa cononul pentru că nu se împărtășeau, ci pentru că ieșeau prematur din biserică, producînd dezordine. Aceasta pare a o spune și mai clar canonul 9 Apos., care dispune eliminarea «credincioșilor care, intrînd în biserică, nu rămîn la rugăciune și la Sf. Împărtășanie, producînd dezordine în biserică». Pe lângă aceasta mai e de observat că cele două canoane, ce-

111. K. Holl, *op. cit.*, p. 255.

112. Ep. 207; ed. Garn., III, 311, la Holl, *op. cit.*, p. 255.

rînd eliminarea pentru ieșirea prematură de la Liturghie, se inspiră din duhul Didascaliei apostolice, care prevede eliminarea pentru cîteva săptămîni de la Liturghie pentru transgresiuni mici și nu rînduiește așezarea săvîrșitorilor lor în stațiuni pentru ani mulți, cum rînduiesc canoanele de la Ancyra și Niceea pentru cei cu păcate grave (desfrînații, idololatrii, uci-gașii), cu care se ocupă. Deci avem dreptul să deducem că întrucît Didascalia Apostolilor (care face parte în sec. IV din Constituțiunile Apostolice, ca și canoanele apostolice) dispune eliminări de scurtă durată (de una, două, trei, șapte săptămîni de la Liturghie) pentru transgresiuni mici, o eliminare de felul acesta dispun și can. 2 Antiohia și 9 Apostolic pentru cei ce ies prematur de la Liturghie, făcînd dezordine.

La acești puțini creștini fără pată se gîndește și Sf. Vasile cînd cere o împărtășire deasă, se înțelege după ce se mărturisesc de fiecare dată. Căci cum s-ar împăca altfel rigorismul canoanelor lui, cu această lărgime? Sf. Vasile spune, singur: împărtășirea deasă o pot primi numai cei ce nu sînt sub canonul amînării. Iar sub canonul amînării preotul e dator să pună pe oricine a săvîrșit păcatele înșirate în canoanele sale și ale sinoadelor anterioare. Dar pentru a putea cunoaște pe cei nevrednici de împărtășanie, se înțelege că trebuie să mărturisească în prealabil pe credincioși. «Vai nu numai de cel căruia i se împărtășește trupul Domnului fiind în păcate, ci și de preotul care o face... Nu dați cele sfinte cîinilor și nu aruncați măr-găritarele înaintea porcilor... (Mt. 7, 6). Vezi să nu scufunzi (înnebunești), pe om în căderea lui. Să nu dai pe Fiul lui Dumnezeu în mîinile celor nevrednici. Să nu te rușinezi, în ceasul acela, de vreunul din cei slăviți ai pămîntului, nici chiar de cel ce poartă diadema... **Celor cărora nu le-o permite dumnezeieștile canoane, nu le-o da, căci sînt socotiți ca păgînii. Și de nu se vor întoarce, vai și lor și vai și celor ce le-o dă**»¹¹³). Cei ce ar vrea, așa dar, să se întemeieze pe Sf. Vasile pentru practica împărtășirii dese, sînt datori să țină seama și de limitele în care o încuviințează el.

Numai la acești puțini creștini trebuie să admitem că se gîndește și Sf. Ioan Gură de Aur cînd dă îndemnul unei împărtășiri dese. Căci îi muștră cu mare severitate pe cei ce se apropie de Sf. Taine fără vrednicie. Și aceasta se pare că o făceau mulți creștini în vremea lui, dat fiind că prin desființarea penitenței publice prin patriarhul Nectarie (391) nu se mai făcea o supraveghere și o oprire publică prin diaconi a celor ce, avînd să împlinească un timp de penitență, nu trebuiau să se apropie de Sf. Taine.

Indignat de această apropiere a celor nevrednici de Sf. Împărtășanie, Sf. Ioan Gură de Aur constată cu durere: «Să nu se supere nimeni. Nu voi da nume. Dacă intrînd cineva în această biserică, v-ar face să apăreți toți înaintea lui pentru a vă examina pe fiecare, mai bine zis nu acum, ci chiar în ziua de Paști dacă ar cerceta cineva cu deamănuntul pe toți cei ce vin și se spală, după ce s-au apropiat de taine, avînd un astfel de duh încît să știe toate cele făcute cu precizie, ar afla multe păcate mai grele ca ale iudeilor. Ar afla vrăjitori ce se folosesc de farmece, de blesteme, de traficuri rușinoase, curvari, preacurvari, bîrfitori... Și ca să aflați de cîtă pedeapsă se fac răspunzători cei stăpîniți de aceste păcate, cugetați la cei vechi; un ostaș a furat lucruri consacrate și toți au pierit. Cunoașteți isto-

113. Poruncă către preot despre harul dumnezeiesc, la Ralli-Potli, op. cit., vol. 4, p. 392.

ria. Zic de Harmi care a furat un lucru consacrat (Iosua, cap. 7). ...Acum însă sînt pline toate de rele și nimenea nu se teme»¹¹⁶).

Interpretînd cuvintele Sf. Ap. Pavel: «Cel ce mănîncă și bea cu nevrednicie, vinovat va fi trupului și sîngelui Domnului» (I Cor. 11, 27), Sf. Ioan Gură de Aur zice: «Cei ce iau sîngele și trupul Domnului simplu și cum se nimerește, vor suporta aceeași pedeapsă ca și cei ce l-au omorît»¹¹⁷), sau: «Ceea ce zice (Sf. Apostol) aceasta este: precum cei ce l-au răstignit pe Iisus, așa și cei ce se împărtășesc de taine cu nevrednicie, vor da socoteală»¹¹⁸). Cel ce se împărtășește cu nevrednicie, cade pe urmă în păcate și mai mari, asemenea lui Iuda, care, după ce s-a împărtășit la Cina cea de taină, ieșind a vîndut pe Domnul. Cînd o spune aceasta, Sf. Ioan Gură de Aur enumără totodată unele păcate care îl fac pe om nevrednic să se împărtășească. Insistența asupra acestui fapt ne face să înțelegem că în epoca aceea se împărtășeau mulți cu nevrednicie: «Dar, e vremea să ne apropiem de înfricoșata masă. Toți să ne apropiem cu conștiință curată... Nimenea să nu fie viclean, nimenea rău, nimenea răpitor, nimenea hîrfitor, nimenea urîtor de frați, nimenea arghirofil, nimenea bețiv, nimenea zavistnic, nimenea să nu slujească desfrînării, nimenea hoț, nimenea uneltitor, ca să nu ia judecată sieși. Căci Iuda atunci s-a împărtășit cu nevrednicie și ieșind a vîndut pe Domnul, ca să înveți că mai ales pe cei ce se împărtășesc cu nevrednicie de taine, îi ia diavolul mai des în stăpînire și aceia își atrag o mai mare pedeapsă... Căci precum o hrană trupească, cînd ajunge într-un stomac ce are sucuri rele, agravează și mai mult boala, așa și hrana duhovnicească de o ia cineva cu nevrednicie, își îngrămădește sieși osîndă»¹¹⁹).

Chiar cei fără păcate ca cele înșirate, trebuie să se pregătească cu post și rugăciune în vederea împărtășirii. «Nu ai auzit că și cele trei mii care s-au bucurat de împărtășanie, erau continuu stăruind în rugăciune și în învățătură (Fapte 2, 42), nu în beții și ospețe? Iar tu, înainte de a te împărtăși, postește, ca să te arăți cît de cît vrednic de împărtășanie»¹²⁰). Sau: «Voind să vă apropiați de înfricoșata și dumnezeiasca masă și de Sf. Taină, cu frică și cu cutremur faceți aceasta, cu conștiință curată și cu rugăciune»¹²¹).

Sf. Ioan Gură de Aur menționează că și Postul Paștilor de aceea l-au rînduit Părinții, pentru ca credincioșii să se pregătească în cursul lui pentru o împărtășire cu vrednicie. «De aceea este postul și Patruzecimea și slujbele atîtor zile și auzirile și rugăciunile și învățăturile, ca în tot modul scuturîndu-ne de păcatele săvîrșite în tot anul, prin această împlinire a poruncilor dumnezeiești, să ne împărtășim cu îndrăzneală și în chip evlavios de jertfa aceea nesîngeroasă»¹²²). Sau: «Pentru ce deci postim... aceste patruzeci de zile? Mulți în vechime se apropiau de taine simplu și cum se nimerea și mai ales în timpul acesta în care Hristos ni le-a predat pe acestea. Deci dîndu-și seama Părinții de paguba ce provine din apropierea fără grijă, adunîndu-se au fixat 40 de zile de post, de rugăciuni, de auziri, de slujbe, ca în aceste zile curățindu-se toți cu osîrdie prin rugăciuni, prin milostenie,

116. Hom. VI, la Ep. c. Efeseni, ed. lui Bareille, t. XVIII, p. 233.

117. Hom. despre erezii, ed. Bareille, tom. V, p. 398.

118. Hom. despre martiri, ed. Bareille, tom. IV, p. 400.

119. Hom. II despre trădarea lui Iuda, ed. Bareille, tom. III, p. 654.

120. Hom. XVII la a II-a Ep. către Corinteni, ed. Bareille, tom. XVII, p. 72.

121. Hom. despre Nașterea Domnului, ed. cit., tom. III, p. 606.

122. *Ad populum Antioh.*, Hom. XX, Migne, P.G. XLIX, col. 197.

prin post, prin privegheri, prin lacrimi, mărturisire și prin toate celelalte, așa să ne apropiem de acea zi după puțină cu conștiința curată»¹²³). Importanța Postului Paștelui pentru pregătirea spre împărtășanie o subliniază însă mai înainte Sf. Atanasie cel Mare: «Insfârșit curățirea noastră în timpul Patruzecimii prin rugăciuni, posturi și bune purtări și fapte, ne va permite nouă să mîncăm pasca și înăuntrul Ierusalimului» (Ep. 3, c. 5, ed. Mai, Nova patr. bibl. VI, 47).

Putem spune că nicicînd, în Biserica primară, practica unei împărtășiri mai dese nu s-a asociat cu nesocotirea mărturisirii păcatelor și a penitenței pentru păcatele ce trebuiau puse sub canon.

Aceasta nu s-a întîmplat nici în sec. XVIII, cînd la Atoș s-a ivit o discuție dacă e bine să se împărtășească omul mai des sau mai rar. Aderenții împărtășaniei mai dese au fost de acord cu ceilalți, că împărtășirea deasă o pot primi numai cei nesupuși vreunui canon pentru vreun păcat grav, iar pentru aceasta trebuie să treacă fiecare înainte de a se împărtăși pe la scaunul mărturisirii.

Martor despre aceasta este Nicodim Aghioritul, care deși în toiul acelor discuții a scris chiar o carte, în favorul împărtășirii dese¹²⁴), a menținut în cartea **Despre Mărturisire** (Exomologhitarion), toate canoanele vechi împreună cu ale lui Ioan Postnicul, declarînd că cel mai principal ajutor pentru îndreptarea penitentului este oprirea de la împărtășanie, pentru mai mulți ani. El spune duhovnicului: «Peste toate acestea să știi, duhovnice, că trebuie să dai păcătoșilor ca un canon și depărtarea de sf. precistanie cîte atîția ani, precum rînduiește Sf. Ioan Postnicul, punîndu-i înaintea lui acestea:

Fiule, să știi:

1. Că de te vei împărtăși așa nevrednic fiind, te vei face vinovat trupului și sîngelui Domnului, precum zice dumnezeiescul Pavel, și te vei împărtăși spre osînda și munca ta, făcîndu-te un al doilea Iuda și asemenea cu Evreii. Că precum Evreii au împuns trupul Domnului nu ca să-i bea sîngele, ci ca să-l verse, precum tîlcuiește Ioan cel cu gura de aur (Om. 17 I către Corinteni), așa și tu te vei socoti pentru nevrednicia ta că verși sîngele Domnului cel fără de moarte, iar nu ca să-l bei...

4. Să știi că cu această depărtare de la pricestanie se va face pocăința ta mai întărită și te vei întări mai mult întru darul lui Dumnezeu și vei cunoaște mai bine răutatea ta, care ți-a pricinuit păcatul, mai vîrtos cînd vei vedea pre alții că se împărtășesc și tu te lipsești»¹²⁵).

Practica unei împărtășiri dese a tuturor, cu nesocotirea oricărei penitențe pentru păcatele grave, se poate armoniza cu spiritul catolicismului, dar nu cu al Ortodoxiei, care a păstrat duhul creștinismului, din următoarele motive:

a) În catolicism, în scaunul mărturisirii se dă iertarea de pedepsele eterne pentru păcatele de moarte, iar epitimia ce se dă păcătosului e un echivalent al pedepselor temporale pentru păcate, ce trebuie să le suporte păcătosul pentru a satisface setea de răzbunare a lui Dumnezeu. Epitimia nu înseamnă, deci, un mijloc de tămăduire a firii îmbolnăvite prin păcat, tămăduire ce are lipsă de durată, în cursul căreia firea nu poate lua hrana

123. Hom. In eos qui primo pascha ieunant, c. 4, Migne, P.G. XLVIII, col. 967.

124. Cartea se numea *Ἀπολογία*. Vezi la P. A. Sircu, *Istoria Atona*, partea III-a, Petersburg 1892, p. 390 urm.

125. Carte folositoare de suflet, foaia 55 urm.

• împărtășaniei, destinată celor sănătoși. În catolicism păcatul nu produce nici o boală în fire. Credinciosul cu păcate grave se poate deci împărtăși din momentul în care primește în scaunul mărturisirii iertarea pedepselor eterne, iar cel care nu se știe cu păcate grave se poate împărtăși și fără mărturisire, căci păcatele ușoare nu implică pedepse eterne, care să aibă lipsă de o iertare în scaunul mărturisirii. Firea, în concepția catolică, neîmbolnăvindu-se prin păcat, nu e primejdie de moarte pentru ea să primească hrana tare a Euharistiei. Prin aceasta, catolicismul a părăsit tradiția străveche a creștinismului.

b) Din concepția păcatului și ca boală, în Răsărit, rezultă duhul ascetic al ortodoxiei, în armonie iarăși cu tradiția veche, creștină. Păcătosul trebuie să se supună la o disciplină de înfrînări, pentru a scoate din fire slăbiciunea înclinării spre păcatul ce l-a săvârșit. El trebuie să ducă o acțiune de mortificare a legii păcatului din sine, iar aceasta reprezintă o jertfă de sine. Numai în acest duh de jertfă se poate apropia de Hristos care și El ni se împărtășește în starea de jertfă, căci numai într-o stare adecvată cu cea a Domnului primit, ne putem uni cu adevărat în duh cu El. Ne unim cu Hristos cel jertfit, în stare de jertfă, adică postind, omorînd egoismul prin milostenie, etc., pentru ca puterea stării lui de jertfă și mai mult să întărească în noi duhul de jertfă, de mortificare a pornirilor păcătoase și de întărire a omului nou, al învierii.

În catolicism s-a pierdut conștiința că credinciosul se împărtășește cu Hristos în stare de jertfă, de aceea diversele teorii ale teologiei catolice au evaporat învățătura creștină că Hristos e în Euharistie în stare de jertfă. În catolicism se vorbește numai de o unire cu Hristos pur și simplu, ca de o unire cu cineva, care produce o simplă bucurie sentimentală, nu și o răspundere, nu și o angajare.

Dar Sf. Apostol Pavel spune: «De câte ori mâncați această pâine și beți acest pahar, moartea Domnului vestiți, pînă la venirea Lui». Iar Sf. Vasile cel Mare, răspunzînd la întrebarea: «Cum vestește cineva moartea Domnului?», zice: «Precum ne-a învățat Domnul, zicînd: «De vine cineva la Mine, să se lapede de sine și să ia crucea sa». Și Apostolul a arătat-o, mărturisind: «Mie lumea s-a răstignit și eu lumii»... sau: «Omul cel vechi al nostru s-a răstignit împreună cu El, ca să se desființeze trupul păcatului, spre a nu mai sluji noi păcatului»¹²⁶).

Și, desigur, că mai ales monahii ar trebui să se împărtășească în această stare și cu acest scop, dat fiind că acesta este rostul chemării lor: să mortifice cu Hristos mai stăruitor pe omul cel vechi al păcatului, ca să crească după omul cel nou, tot cu Hristos.

O altă abatere privitoare la Sf. Împărtășanie, practică de unii din ieromonahii de la amintitele mînăstiri, este trimiterea dumnezeieștii Euharistii în tuburi de sticlă, prin mireni și mirence, unor mireni din parohii unde există preoți.

O dispoziție din Pravila Mică spune: «Popa de va da Sf. Taină a lui Dumnezeu cetățului celui destoinic sau omului prostu (simplu), s-o poarte ei încoace și încoalea pentru oarecare treabă, iară nu însuși cu frica lui Dumnezeu să o poarte, unii ca aceia să se pocăiască în 3 ani». La fel e canonicit preotul ce dă cetățului să împărtășească pe soția lui¹²⁷).

126. Reg. brev. tract., 134; Migne, P.G. XXXI, col. 1240.

127. Op. cit., p. 57.

Cum s-ar încredința trupul Domnului mirenilor, când canoanele (69 trulan), interzic acestora și intrarea în altar, desigur pentru că se află pe Sf. Masă trupul și sîngele Domnului¹²⁸). Numai cei care au slujba de paracliseri pot intra în altar.

A permite mirenilor să umble cu Sf. Taine și a se împărtăși singuri sau a împărtăși și pe alții, înseamnă a nu mai ținea seama de deosebirea între preoți și mireni, ceea ce ușor poate duce la teoria protestantă a preoției generale și la ideea că mireni pot săvîrși și prefacerea.

Dar în această practică se mai ascunde și o altă deviere de la spiritualitatea ortodoxă, ca să nu ne mai oprim asupra profanării la care sînt expuse tainele prin purtarea lor de oricine, în orice loc, în orice dispoziție și stare ar fi, sau asupra disprețului aruncat prin aceasta asupra preoților din acele parohii, ca și când Euharistia săvîrșită de aceia n-ar fi reală.

Sf. Impărtășanie este și taina unității noastre în Hristos. De aceea ne împărtășim la un loc, dintr-un potir și dintr-o pîine. Unitatea aceasta suferă cînd se iau părțile și se duc, fără motiv, pentru împărtășire cu ele în izolare. Nu se mai observă comuniunea insului cu ceilalți membrii ai comunității și strîngerea tuturor în jurul preotului, idee larg dezvoltată de Sf. Părinți. Sf. Ciril din Alexandria, în această împărtășire a tuturor din același trup al Domnului, vede temeiul Bisericii ca trup tainic al Domnului: «Căci într-un trup, în al Său adică, binecuvîntîndu-i pe cei ce cred în El, prin împărtășirea tainică îi face un trup (ὁμοσώματος) cu sine și între ei. Căci cine ar și despărți și scoate din unitatea naturală întreolaltă pe cei legați printr-un trup în unitatea lui Hristos. Căci dacă toți ne împărtășim dintr-o pîine, toți alcătuim un singur trup»¹²⁹).

Ieromonahii de la mînaștirile amintite pe de o parte anulează persoanele în masă, cînd le iartă în bloc, pe de alta le separă una de alta, cînd le trimite Euharistia pentru împărtășire în izolare. În amîndouă felurile se abat de la unitatea adevărată a credincioșilor în Hristos, care este o unitate de persoane responsabile, o unitate în iubire.

C O N C L U Z I I

Pe baza mărturiilor din tradiția de totdeauna a Bisericii, care s-ar putea înmulți considerabil, putem formula următoarele concluzii:

1. În întreg trecutul său, Biserica i-a îndemnat pe credincioși la o luptă serioasă cu păcatul.

În spiritul acestei lupte le-a cerut totdeauna, pentru izbăvirea de el, o mărturisire personală și o pocăință extinsă în timp pentru păcatele grave. Prin mărturisirea personală a ridicat pe credincios la conștiința accentuată a răspunderii sale și a unui raport personal între Dumnezeu și el. Iar prin pocăință, a exercitat o lucrare stăruitoare și sistematică de educație a credincioșilor, de conducere treptată a lor spre starea bărbatului desăvîrșit în Hristos.

Ieromonahii de la mînaștirile Sihastru și Vladimirești nu țin seama de realitatea gravă a păcatului, nu iau în seamă grija de el și temerea de el. Aceasta e proprie concepției protestante, după care omul nu trebuie să se preocupe nicidecum de păcat, căci păcatul nu poate fi scos din fire, în lumea

128. Vezi și A. Pavlov, op. cit., p. 187, unde e citat și can. 11 al Patriarhului Nichifor pentru monahia care poate intra în altar.

129. Comment. la Ev. lui Ioan, lib. XI, cap. 11; Migne, P.G. LXXIV, col. 500.

aceasta, prin nici un efort, pe de alta concepției catolice, după care păcatul nu are nici un efect păgubitor asupra firii omului.

În spiritul acestor concepții, practica numiților ieromonahi suprimă mărturisirea personală și pocăința, ca mijloace de luptă a omului cu păcatul și de desăvârșire. Suprimarea mărturisirii personale slăbește răspunderea omului pentru păcat și conștiința întâlnirii cu Dumnezeu care-i cere socoteală de el. Suprimarea penitenței privează Biserica de orice prilej de educație sistematică a credincioșilor, iar pe aceștia de orice îndemn la luptă împotriva păcatului și a patimilor din fire.

2. Cei ce și-au însușit această practică se depărtează de la tradiția Bisericii prin ridicarea lor peste toți duhovnicii, peste toate canoanele și peste toată Biserica, atunci când desleagă în masă pe toți credincioșii de orice epitimie.

3. Foștii ieromonahi de la amintitele mănăstiri trădează o mentalitate protestantă, când trimițând Euharistia prin mireni altor mireni, micșorează deosebirea dintre preoți și mireni și consideră Euharistia trimisă de ei superioară celei săvârșite de preoții din parohii, iar prin îndemnul la împărtășirea mirenilor în izolare, fără trebuință, slăbesc unitatea Bisericii și legătura mirenilor cu preoții.

4. În același timp se resimt de o influență catolică atunci când se împărtășesc de Domnul, lipsiți de orice duh de jertfă, fără spovedanie personală, fără pocăință, fără post și fără voința de a se întări în acest duh de jertfă din Domnul cel jertfit. Prin aceasta ei nesocotesc starea de jertfă a Domnului, sau nu-i găsesc nici un rost practic pentru viața credincioșilor care se împărtășesc de ea.

5. Ei se depărtează de la tradiția Bisericii când dau trupul Domnului celor cu păcate grele înainte de a fi făcut vreo pocăință, pricinuindu-le o primejdie de moarte veșnică. Ei concep Euharistia ca lucrând magic, când nu cer nici o pregătire de la om, nici un efort de a se apropia cu vrednicie de ea. Ei nu o concep ca o putere ce lucrează spiritual, prin întâlnirea cu un efort spiritual din partea omului.

6. Cea mai grea osîndă și-o pricinuiesc ei însă când, contrar tradiției Bisericii, se fac vinovați de neascultarea față de autoritatea bisericească, slujind în continuare și după ce au fost caterisiți.

Credincioșii nu trebuie să se lase amăgiți de acești foști ieromonahi care le promet mult, dar nu le pot da nimic, ci dimpotrivă, îi rostogolesc în primejdia morții veșnice. Ei nu le pot da iertarea păcatelor, pentru că o iertare dată în afară de legătura cu ierarhia canonic constituită a Bisericii și fără o pocăință pentru păcatele grele, nu e iertare adevărată. Și e o mare primejdie pentru credincioși să se lase adormiți de falsa liniștire de pe urma unei iertări ireale, în loc să-și caute iertarea reală de la preoții care stau în legătură cu ierarhii lor și țin seamă de canoanele Bisericii.

Dar primejdia aceasta și-ar atinge gradul suprem dacă ei ar continua să primească tainele de la acei ieromonahi, acum când sînt caterisiți, acum când nu mai au dreptul și puterea să săvîrșească tainele. Credincioșii nu numai că nu pot primi nimic de la ei, dar și-ar pricinui și o grea osîndă, continuînd să stea alături de cei ce imită tainele numai la arătare, ca la teatru, și deci le profanează, odată ce sînt desbrăcați de vrednicia preoțească.

Pr. Prof. D. STANILOAE

CUVINT DE LĂMURIRE IN LEGĂTURĂ CU RĂTĂCIRILE STILIȘTILOR

Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, socotind că articolul Prea Cuviosului Arhimandrit Ilie Cleopa, pe care-l publicăm în aceste pagini, va aduce un real folos tuturor clericilor care mai au printre enoriașii lor credincioși amăgiți de rătăcirile stiliste — a hotărât să tipărească acest articol și în broșură aparte. Prea Cucernicil Preoți, care doresc să aibă mai multe exemplare din această broșură, sînt rugați ca în termen de zece zile de la primirea acestei reviste, să comunice în scris P. C. Pr. I. Găgiu, redactorul responsabil al revistei „Biserica Ortodoxă Română”, str. Antim, 29, raionul N. Bălcescu, București, numărul de exemplare ce voiesc să li se expedieze direct.

REDACȚIA

CUVINT ÎNAINTE

Pricinile care m-au îndemnat a scrie cele ce urmează au fost două: mai întîi îndemnul și binecuvîntarea I.P.S. Patriarh Justinian al Bisericii Ortodoxe Romîne, apoi discuțiile care le-am avut în mai multe rînduri cu conducătorii grupării stiliste de la mînăstirea Slătioara și din alte părți, care au zeificat calendarul vechi și care pentru îndreptarea lui au făcut și fac multă turburare între credincioși și cu multă ironie vorbesc de rău și defaimă ierarhia canonică a Bisericii noastre Ortodoxe, și pe sfinții ei slujitori.

Din cele discutate cu ei, am aflat că temeiurile cele mai de seamă pe care se sprijină în susținerea rătăcirii lor și acuzațiile pe care le aduc Bisericii dreptmăritoare ar fi următoarele:

1. Că noi, cei ce am îndreptat calendarul vechi, am ajuns să nu ne mai conducem după Sfinții Părinți, ci după părerea astronomilor și a filozofilor.
2. Că Biserica nu a avut nici un temei să îndrepte calendarul vechi, deoarece nu avea nevoie de nici o îndreptare;
3. Că prin îndreptarea calendarului s-au stricat dogmele adevăratei credințe și toate așezămintele canonice ale Sfinților Părinți;
4. Că s-a schimbat data Paștilor, pe care Biserica le-a prăznuit totdeauna la aceeași dată;
5. Că Biserica este obligată a se ține cu prăznuirea Sfințelor Paști de paștele evreesc;
6. Că Sfinții Părinți de la Soborul din Niceea, în anul 325, ar fi întocmit o pascalie pentru toți anii, cît va fi lumea;
7. Că această pascalie, dacă nu se găsește arătată în canoanele sinodului I, apoi se găsește în practicele acestui sfînt sinod;

8. Că cele patru posturi de peste an n-au suferit nici o primenire în decursul vremii pînă la îndreptarea calendarului.

9. Că prin îndreptarea calendarului s-a scurtat și s-a desființat postul Sfinților Apostoli;

10. Că pascalia veche nu are nevoie niciodată să fie îndreptată;

11. Că Biserica Ortodoxă nu are putere să facă iconomie sau pogorământ în nici un canon, din cele așezate de Sf. Apostoli și Sf. Părinți în Biserică;

12. Că sfînta lumină de la mormîntul Mîntuitorului din Ierusalim apare numai cînd se prăznuesc Paștile pe stil vechi;

13. Că prin îndreptarea calendarului ne-am dat cu catolicii;

14. Că ei, care țin calendarul vechi, nu pot fi condamnați de nici un canon, fiindcă țin întru totul tradiția canonică a Bisericii, după Sfinții Părinți.

Față de aceste acuzații, am căutat să răspund măcar în parte la fiecare dintre ele, pentru a se putea lămuri atît ei cît și cei ce înclină a urma rătăcirii lor.

Și fiindcă ei se laudă că țin întru totul vechea tradiție a Bisericii neschimbată, după sfintele canoane din Pidalion, am adăugat la sfîrșit și o notă de orientare canonică, prin care am arătat grelele abateri canonice ale lor și canoanele care îi osîndesc. S-au adăugat de asemenea și cîteva mijloace practice, ce mi s-au părut a fi bune de folosit, pentru a se împiedica întinderea rătăcirii stiliste și pentru aducerea în sînul Bisericii a celor rătăciți.

I. BISERICA ȘI MĂSURAREA VREMII

Una din învinuirile pe care ni le aduc stiliștii este și aceea că noi nu ne mai conducem acum după învățăturile Sfintei Scripturi și ale Sfinților Părinți, ci ne ținem de învățăturile filozofilor și ale astronomilor.

Să vedem oare: are vreo legătură astronomia cu Sfînta Scriptură și Sfînta Tradiție?

Dacă deschidem un hronograf, de pildă Hronograful românesc tipărit în Sfînta Mînăstire Neamțu în anul 1837, găsim însemnat că strămoșul nostru Adam a fost zidit în ziua a șasea, vineri, zi în care și Noul Adam, Hristos, pentru noi a pățimit. Apoi vedem că în suta întîi de ani de la zidirea lumii a fost nașterea lui Cain și Abel; în suta treia Cain omoară pe Abel pentru zavistie și face cea dintîi moarte pe pămînt; în a patra sută de ani, Sit se răpește de îngeri la cer și învață astronomia; în suta a șasea, s-a săvîrșit întîia asemănare a crugurilor cerești, care nu în același chip aleargă, și întoarcerea spre întîia rînduală a alergării, adică mișcarea ciclului solar și lunar, căci în 532 ani crugul soarelui, care este de 28 ani, se întoarce de 19 ori, iar crugul lunii de 19 ani se întoarce de 28 ori.

Tot așa, mai departe, Hronograful arată, din sută în sută de ani, cînd s-au petrecut faptele mai de seamă din Sfînta Scriptură. Că, de exemplu, potopul a fost în suta III-a, mia II-a, Turnul Babel în mia II-a, suta VII-a, în mia III-a, suta V-a s-a arătat Dumnezeu lui Avraam la stejarul lui Mamvri.

De aci începe Sfînta Istorie a celor 12 patriarhi și cărțile cele dumnezești ale Sfinților Prooroci, care s-au scris prin Sf. Prooroc Moisi și ceilalți Sfinți scriitori, în dumnezeiasca și Sfînta Scriptură, după 430 ani de la moartea lui Avraam. Și în toată Sfînta Scriptură cea Veche și cea Nouă

nu a lipsit de a se însemna anii cei mai de seamă la toți Sfinții Prooroci și scriitori ai Sfintei Scripturi.

În multe locuri din Sfînta Scriptură a Vechiului Testament găsim însemnări de ani, în care s-au petrecut anumite fapte de seamă; tot așa și în Noul Testament. Astfel știm că Mîntuitorul s-a născut în vremea lui Irod, pe cînd la Roma era cezarul August, iar în Siria stăpînea Quirinus și că tot atunci au venit din Răsărit cei trei Magi, adică astronomi, fiind călăuziți de o stea. Toți copiii știu cîntecul: Trei Crai de la Răsărit, spre Stea au călătorit... Acest fapt îl adeverește și Tradiția și dumnezeiasca Evanghelie.

Și la Sfinții Părinți găsim însemnări de date, și unii s-au ocupat chiar cu această știință a însemnării faptelor de seamă: Fer. Ieronim, Dionisie cel Mic, Aneam egipteanul, Tertulian, Lactanțiu, Rufin, Eusebiu de Ceza-reea, Socrat și alții.

Știm apoi din istoria Bisericii, că toți marii Părinți au învățat și știința aritmeticii și astronomiei, cu care unii chiar s-au ocupat, cum era Sfîntul Chiril al Alexandriei, despre care se zice că era astronom vestit; Sfîntul Ioan Damaschin, care scrie în Dogmatica sa, cartea III, despre cer, planete, mersul lunii și soarelui, despre anotimpuri, așa cum fac și astronomii de azi. Biserica a ținut totdeauna seamă în socotirea vremurilor de știința astronomiei. Astfel în subînsemnarea can. VII apostolic se spune că pentru sărbătorirea Sfintelor Paști trebuie a se ține seamă de isimeria cea ne-schimbăcioasă, după astronomi, și nu de cea schimbăcioasă, socotită de fiecare; tot așa știm că mai apoi Biserica din Alexandria era îndatorată — ca una care era mai aproape de marele observator astronomic din Egipt — să vestească în fiecare an, prin scrisori, vremea isimeriei de primăvară, ca să se poată astfel hotărî fără greșeală data Paștilor.

Din aceste puține cuvinte, vedem îndeajuns că atît Sf. Scriptură, precum și Sfinții Părinți nu numai că nu sînt împotriva socotirii vremilor și împotriva astronomiei, ci, din contra, le folosesc, și arată că trebuie să ținem seama de ele. Biserica Ortodoxă nu se ocupă cu știința, dar nici nu o disprețuiește. Ea nu s-a ridicat niciodată împotriva științei, cum a făcut, de exemplu, catolicismul în unele cazuri, și nici astăzi nu are pricină să se împotrivească; ci alege ce îi este de nevoie ca mai cu folos să împlinescă lucrarea ei mîntuitoare în lume.

Dacă întotdeauna Biserica a folosit roadele muncii științifice în slujba ei, nu vād ce vinovăție ar avea astăzi că merge pe aceeași cale nerătăcită a Sfintei ei Tradiții. Ea știe că stînd pe temelia ce neclătită a Sfintei Scripturi și a Sfintei Tradiții, poate fără nici o primejdie să țină seamă și de cele ce spun astronomii și oricare altă știință, pusă în slujba și spre mai-binele neamului omenesc.

* Sfînta Scriptură nu este o carte de istorie științifică, ci de credință și morală. Ea ne arată cum a făcut Dumnezeu lumea și cum se grijește de ea; prin urmare, în ea noi căutăm voia lui Dumnezeu descoperită nouă, căci adevărurile dumnezeiești de nu ne-ar fi fost nouă descoperite de Dumnezeu, cu puterile noastre, nu le-am fi putut cunoaște niciodată. Pe cînd adevărurile științifice le găsim cu puterile noastre, în virtutea zestrei de înțelegere dată de Sus prin strădania de veacuri, așa cum cîștigăm pîinea muncind pămîntul, sau leacurile fierbînd buruienile.

II. DESPRE CALENDAR. DESPRE CALENDARUL IULIAN ȘI DESPRE NEAJUNSURILE ACESTUI CALENDAR

În cărțile stiliștilor se spune adeseori despre calendar că este sfânt, «Sfântul Calendar», că vechiul calendar, calendarul iulian n-are nici o greșală și că deci trebuie ținut neschimbat pînă la sfîrșitul lumii. Dē aceea, în acest capitol vom spune mai întîi cîteva cuvinte despre calendar în deobște, apoi despre calendarul iulian și vom vedea cît de întemeiate sînt cele spuse de stiliști despre calendarul iulian.

Despre calendar.

Am văzut în cap. I, că obiceiul de a socoti anii și vremile a existat la oameni de cînd lumea.

Vedem că la început oamenii s-au călăuzit în socotelile lor de urmarea regulată a zilelor și a nopților, apoi de urmarea anotimpurilor, mai tîrziu de creșterea și descreșterea lunii de pe cer, și vremea de la o primăvară pînă la cealaltă s-a numit an. Această încercare a oamenilor de a măsura timpul după mersul soarelui și al lunii s-a numit calendar. E ușor de ghicit că dacă toate popoarele au avut un calendar al lor, nu toate aceste calendare la început erau la fel: că unii se conduceau după soare, alții după lună, alții după stele; egiptenii după revărsarea Nilului. Apoi, unii socoteau anul de 12 luni, alții de 13, după numărul schimbării lunii din cursul anului și așa mai departe. Fiind așa de felurite socotelile, anul nu avea peste tot aceeași lungime: la evrei avea 354 zile, la egipteni 360 zile, la romani 304 zile. Se înțelege că nu toate aceste calendare puteau fi bune, pentru că anul cel adevărat, anul ceresc nu este decît într-un singur fel.

Cei care pentru prima dată au întocmit un calendar mai bun au fost egiptenii, cu vreo 15 veacuri înainte de Hristos. Calendarul lor a slujit de temelie pentru toate calendarele de mai tîrziu și deci și pentru calendarul iulian de care vom vorbi mai departe.

Și anul, la rîndul său, a fost împărțit în părți mai mici, luni și săptămîni și zile. Dar nici lunile la început nu aveau peste tot aceeași lungime: la unele popoare aveau 30, la altele 31, la altele 28. Lunile purtau numiri deosebite la fiecare popor.

Ce înțelegem din toate aceste nepotriviri de calendare la diferite popoare în decursul vremii?

Două lucruri: întîi că întotdeauna oamenii au simțit nevoia să aibă un calendar ca să se poată călăuzi în treburile lor de mersul vremii; apoi că, lucrul acesta, ca orice lucru omenesc, nu s-a putut face deodată desăvîrșit, ci a trebuit să treacă multe veacuri de dibueli, pînă ce oamenii să-și poată potrivi calendarul lor cu adevăratul mers al vremii, așa cum îl arată soarele pe cer. Aceasta s-a făcut pe măsură ce oamenii s-au adîncit în cunoașterea tainelor și a legilor după care se mișcă corpurile cerești. Acum înțelegem de ce egiptenii au alcătuit primii cel mai bun calendar, pentru că la ei știința astronomiei era cea mai dezvoltată.

Calendarul Iulian.

Romanii, popor puternic și luminat, care la început aveau calendarul de 355 zile, fiindcă ajunseseră la o mulțime de încurcături cu calendarul lor greșit, au vrut, în vremea împăratului lor Iulius Cezar (46 a. Hr.), să introducă și la Roma calendarul egiptean. Dar sfetnicul său, învățatul astronom Sosigene, i-a alcătuit un calendar mai precis care s-a și numit calendarul Iulian, după numele împăratului Iulius Cezar. În acest calendar, anul

are 365 zile și 6 ore; și pentru că cele 6 ore în patru ani fac o zi și o noapte, la fiecare al patrulea an se mai adaugă o zi, la finele lui februarie, și așa anul acesta este de 366 zile și se numește bisect.

Așa dar, acesta este calendarul Iulian sau știlul vechi: calendarul de origină egipteană întocmit de învățatul Sosigene, cu 46 ani a. Hr., în vremea împăratului Iulius Cezar, în care trei ani au câte 365 zile, iar al patrulea 366 zile. Anul acesta are 12 luni de câte 30 și 31 zile, iar februarie 28 și 29, când este bisect.

Lipsurile calendarului Iulian.

Și calendarul Iulian, deși mai perfect decît celelalte dinaintea lui, nu este fără de lipsuri.

Pentru că un calendar, ca să fie desăvîrșit, trebuie să se potrivească întru totul cu calendarul ceresc, adică atît anul soarelui, care ne dă cele patru anotimpuri, cît și anul socotit de oameni, adică al calendarului, să pornească odată și să se încheie odată, pentru care fapt trebuie să pornească amîndouă de la un anumit semn. Ori semnul pe care l-au luat oamenii în aceste socoteli a fost de obicei echinocțiul sau isimeria de primăvară, adică timpul cînd ziua este egală cu noaptea. Dacă n-am făcut calculele bine încît să ajungem la același semn pe care ni-l arată soarele în fiecare an și de la care am pornit, atunci rămînem în urmă, căci anul cerului nu așteaptă cu socotelile noastre și nici soarele nu-și schimbă mersul¹⁾. Cînd mijloacele de cercetare ale științei astronomice s-au mai perfecționat, învățații au aflat că lungimea anului ceresc nū-i tocmai cît o găsisse învățatul Sosigene, adică de 365 zile și 6 ore, ci de 365 zile, 5 ore, 48 minute, 14 secunde și 2 sutimi de secundă. Cu alte cuvinte, calendarul Iulian este mai lung decît calendarul ceresc. Soarele a venit la echinocțiu, după 165 zile, 5 ore, 48 minute, 45 secunde și 98 sutimi de secundă, iar noi, după calendarul Iulian, trebuie să mai întîrziem încă 11 minute, 14 secunde și 2 sutimi secunde, și abia atunci să socotim că a ajuns soarele la echinocțiu, adică să socotim că a trecut un an. Dar, cum am zis, soarele nu se ia după socoteala noastră, ci își urmează calea rînduită de Dumnezeu. Ce se întîmplă însă? Deosebirea dintre anul solar și anul calendaristic Iulian, cît de neînsemnată se pare la prima vedere, cu anii crește și cele peste 11 minute adăugîndu-se mereu, în 123 ani fac o zi, în 1230 ani fac 10 zile, iar după 1599 ani fac 13 zile și așa mai departe.

Primenirile calendarului Iulian.

Oamenii nu au trecut cu vederea acest neajuns al calendarului Iulian și aceasta a fost pricina pentru care a trebuit să-l primenească de mai multe ori.

Intîia primenire a calendarului Iulian s-a făcut din porunca împăratului August, în anul 8 înainte de Hristos, căci calendarul o luase înainte cu 3 zile, din pricină că nu fiecare al patrulea an era socotit de 366 zile, cum hotărîse Iulius Cezar, în anul 46 a. Hr., după sfatul astronomului egiptean Sosigene. Timp de 12 ani nici un an n-a mai fost de 366 zile, adică pînă în anul 8 după Hristos, care a fost de 366 zile, și de atunci a urmat

1. Hagi M. Teodoriu, *Canonicitatea îndreptării calendarului și rătăcirile răzvrătiților*, M-rea Neamțu, 1933, p. 8.

regulat: trei ani în șir de câte 365 zile și fiecare al patrulea an de 366 zile²⁾.

A doua îndreptare au făcut-o Sfinții Părinți de la Niceea, când echinocțiul se pogorîse de la 24 martie, unde-l așezase Sosigene, la 21 martie, adică rămăsese în urmă cu trei zile. Sfinții Părinți nu s-au ținut decît de isimeria cea de pe cer și nu de cea de la 24 martie, care rămăsese în urmă. Ei însă au îndreptat calendarul cu cele trei zile, transportînd isimeria de la 24 martie, la care era în calendarul vechi, la 21 martie, așa cum era pe cer³⁾.

Alte îndreptări ale calendarului Iulian: Calendarul Gregorian.

Sfinții Părinți de la Niceea au îndreptat calendarul Iulian cu cele trei zile, însă calendarul a rămas cu aceeași greșeală și mai departe, fiind mai mare decît cel ceresc cu peste 11 minute. E ușor de înțeles că ceea ce s-a petrecut de la anul 46 a. Hr. pînă la anul 325 p. Hr. s-a petrecut și de aci înainte: calendarul a rămas mereu în urmă cu o zi la 128 ani. În secolul XVI, isimeria ajunsese de la 21 martie la 11 martie. Se simțea nevoia unei noi îndreptări. De data aceasta, îndreptarea s-a făcut în Apus, la Roma. Papa Grigorie al XIII-lea, văzînd că echinocțiul pogorîse de la 21 la 11 martie, a convocat o comisie de astronomi și oameni ai Bisericii, la anul 1582, și comisia a primit îndreptarea propusă de astronomul italian Lilio, îndreptare care apoi a fost primită în toată Biserica apuseană. Calendarul acesta s-a numit Gregorian de la numele papei Grigorie. În ce constă îndreptarea calendarului Gregorian?

1. S-a readus echinocțiul de la 11 martie la 21 martie, cum era la Sinodul de la Niceea.

2. Ca pe viitor să nu se mai repete greșeala calendarului Iulian, s-a hotărît ca la 400 ani să se scoată din socoteală acele trei zile cu care calendarul Iulian rămînea în urmă. Ca socoteala să se poată face și ușor, aceste trei zile se scad din anii bisecți seculari, adică ai secolelor, în care numărul sutelor nu se împarte exact cu patru. De exemplu din anii 1600, 1700, 1800, 1900 și 2000, la anii 1700, 1800 și 1900, numărul sutelor nu se împarte cu patru, deci de aci se scade câte o zi și ei rămîn ani simpli, nu bisecți. Incolo, calendarul rămîne neschimbat ca și calendarul Iulian, adică după trei ani simpli urmează un an bisect.

Deși calendarul Gregorian a fost mai bine socotit decît cel Iulian, el totuși nu-i lipsit de greșeală. Nu este întocmai cu cel ceresc, ci puțin mai mare. Astfel 400 ani după calendarul Gregorian, sînt mai lungi cu 3 ore și 53 minute decît 400 ani cerești. După 3300 ani deosebirea se face de o zi. Calendarul acesta este mult mai apropiat de anul ceresc ca cel Iulian, dar nu este exact ca cel ceresc⁴⁾.

Îndreptarea calendarului în Biserica Ortodoxă.

Papa Grigorie a poftit și Biserica Ortodoxă să-și îndrepte calendarul. Patriarhul Ieremia din acea vreme (1583), răspunde că îndreptarea calendarului este lucru bun și plăcut lui Dumnezeu, însă nu poate primi calendarul Gregorian, deoarece nu are înțelegere cu celelalte Biserici Ortodoxe din Răsărit și apoi s-ar produce turburări printre credincioșii de sub conducerea sa.

2. Dr. C. Chiricescu, *Așezarea pascaliei în calendarul îndreptat*, București, 1926, p. 7.

3. Hagi M. Teodoriu, *loc. cit.*, p. 9.

4. Prof. I. F. Polak, *Timpul și calendarul*, București, f. a., pp. 54-55.

Biserica Ortodoxă îşi dădea seama de nevoia îndreptării calendarului, însă nu o putea face în acel moment din două foarte însemnate pricini:

1. Fiind aproape în întregime sub stăpînirea turcească, al cărei jug îl purta cu multă greutate, nu se putea aduna un sobor al Bisericilor Ortodoxe, care să hotărască această schimbare;

2. În vremea aceea, papalitatea căuta toate prilejurile de a atrage Biserica Ortodoxă la o unire sub stăpînirea sa. Schimbarea calendarului era pentru papă un prilej binevenit ca să o atragă în cursă. Biserica Ortodoxă era prea sătulă de binefacerile venite de la Roma şi de aceea s-a ferit să primească propunerea papei şi a mers mai departe după calendarul Iulian neîndreptat, pînă cînd condiţiunile i-au fost prielnice ca să facă ea singură îndreptarea. Între timp problema calendarului mereu s-a ridicat şi mereu s-a constatat în Biserica Ortodoxă rămînerea calendarului Iulian în urmă. Astfel în secolele XIV şi XV, marii pashologi: Nichifor Gregoras s-a înfăţişat la Patriarhie şi la curtea imperială din Constantinopol cu o tabelă pascală făcută de el; apoi în 1372 Isac Arghirul a propus o îndreptare a calendarului, iar în 1454 Ghemistos Pleton. Dar condiţiunile politice nu erau prielnice pentru acest lucru. Luminaţii monahi din Sfîntul Munte Athos, Agapie şi Nicodim, alcătuiind Pidalionul în 1805, menţionau că echinocţiul se pogorîse la 10 martie (Pidalion, fila 9). La noi, Gh. Aramă, în «Istoria Bisericii» (1890), p. 38, arată că echinocţiul calendarului Iulian acum rămăsese în urma calendarului ceresc cu 12 zile. De asemenea în secolul nostru, după 1900, o mulţime de înalte personalităţi bisericeşti: patriarhi, mitropoliţi, episcopi, profesori universitari, în diferite scrieri au arătat că, calendarul Iulian rămăsese în urmă cu 13 zile, cerînd cu un glas îndreptarea calendarului.

Lucrul acesta s-a împlinit în următoarele împrejurări:

În 1923, s-au adunat la Constantinopol în sinod, reprezentanţi ai aproape tuturor Bisericilor Ortodoxe. Acolo, cercetînd cu de-amănuntul şi cu frică de Dumnezeu chestiunea calendarului Iulian şi văzînd că prin îndreptarea lui nu se aduce nici o ştirbire canoanelor şi orînduielilor Sfinţilor Părinţi şi că prin rămînerea în urmă a echinocţiului de la 21 la 8 martie se calcă rînduiala Sfîntului şi Marelui Sinod de la Niceea, s-a hotărît a purcede la îndreptarea calendarului, readucîndu-se echinocţiul de la 8 martie la 21 martie, unde fusese fixat de Sfinţii Părinţi de la Niceea.

Hotărîrea a fost primită de către toate Bisericile Ortodoxe care au luat parte la Sinod, urmînd ca fiecare Biserică să facă îndreptarea cînd va găsi vreme potrivită.

Astfel în anul 1924, la 10 martie, a îndreptat calendarul Patriarhia Constantinopolului şi Biserica Greciei, apoi pe rînd: Patriarhia Alexandriei, mînaştirile din Sf. Munte al Athosului, Biserica Serbiei, Biserica Poloniei. În acelaşi an, 1924, în octombrie, a îndreptat calendarul şi Biserica noastră Ortodoxă Romîna, socotind ziua de 1 octombrie drept 14 octombrie, sariînd astfel peste cele 13 zile cu care rămăsese în urmă de la Sfîntul Sinod de la Niceea.

Calendarul îndreptat nu este calendarul Gregorian.

Din neştiinţă şi rea credinţă, stiliştili invinuiesc Biserica Ortodoxă că la îndreptarea calendarului n-a făcut altceva decît a împrumutat calendarul Gregorian. De unde încheierea: ne-am dat cu catolicii, ca unii ce am primit calendarul papistăşesc.

Să vedem cum stau lucrurile.

Am văzut mai înainte că și calendarul Gregorian, cu toate că este mai aproape de calendarul ceresc decât cele de pînă la el, are unele lipsuri: că la 3300 ani el rămîne în urmă cu o zi. În anul 1582, cînd s-a făcut acest calendar, era cu puțință să se strecoare această greșeală, dar de atunci și pînă în veacul nostru, știința astronomiei a sporit așa de mult încît măsurătoarea vremii în timpul nostru se poate face cu mult mai mare precizie ca atunci. De aceea n-aveam nici o pricină să primim calendarul Gregorian cu greșelile lui, cînd puteam avea unul mai bun. De aceea Biserica Ortodoxă, cînd a îndreptat calendarul, nu a împrumutat calendarul Gregorian, ci a ținut seama de ultimele rezultate ale științei astronomice, cu toate că, calendarul îndreptat are și unele date comune cu calendarul Gregorian.

Măsurile luate de noi la îndreptarea calendarului, nu sînt la fel cu cele luate de papistași. Cum au ajuns ei la întocmirea calendarului lor, am văzut mai sus. După socoteala lor, din 8 ani seculari la rînd, doi sînt de cîte 366 zile, iar șase sînt de cîte 365 zile.

Biserica Ortodoxă, pentru arătata înlăturare, împarte anul secular la 9. Dacă socoteala dă rămășiță 2 sau 6, anul este de 366 zile; iar dacă dă altă rămășiță sau nimic, anul este de 365 zile. După socoteala noastră, din 9 ani seculari la rînd, doi sînt de cîte 366 zile, iar șapte de cîte 365 zile.

Socoteala deosebită face ca foarte adeseori același an secular după noi să fie de 366 zile, iar după papistași de 365 zile, cum sînt bunăoară anii 2900, 3300, 3800, 4200, 6500, 6900, 8300, 11.100 și alții. Cum că măsurile luate de noi sînt mai bune decât cele luate de papistași, se vede din aceea că anul nostru a rămas mai lung numai cu 2,02 secunde decât anul ceresc, ceea ce face o zi abia la 42.772 ani, pe cînd al lor e mai lung cu aproape o jumătate de minut decât anul ceresc, ceea ce face o zi la 3600 ani. Calendarul nostru este deci mai bun măsurător al vremii decât calendarul Gregorian.

Din cele spuse pînă acum, este limpede că dintre toate îndreptările care s-au făcut calendarului Iulian, cea mai bună și mai apropiată de calendarul ceresc este cea făcută de Biserica Ortodoxă, în anul 1923.

III. DESPRE DEOSEBIREA INTRE DOGME, CANOANE, SFINȚI ȘI CALENDAR

După altă părere greșită a stiliștilor, calendarul Iulian este dogmă, sfînt, canon și fără greșeală, și cine nu crede și nu ține sărbătorile după stil vechi, strică Legea creștină și nu se poate mîntui.

Că este fără greșeală calendarul Iulian, pot să spună stiliștii cît vor vrea. Mărturisește însă împotriva lor toată știința astronomică și constatarea practică a oamenilor, care au văzut scăderile calendarului Iulian și în diferite rînduri l-au îndreptat și l-au întregit.

Vremea își urmează cursul neschimbat, așa cum a rînduit Făcătorul la creație: Poruncă a pus și nu vor trece, zice Psalmistul (Ps. 103); dar oamenii întunecați de păcat n-au putut dintr-odată să descopere legile rînduite de Dumnezeu în zidire, ci pe încetul în cursul a sute și mii de ani.

După știința lor, învățații egipteni credeau că anul este de 366 zile; Sosigene a găsit că are 365 zile și 6 ceasuri; învățații de mai tîrziu au spus mai precis, că anul are 365 zile, 5 ceasuri, 48 minute, 43 secunde și 0,93 secunde. De aceea și calendarele întocmite pe aceste calcule s-au îmbunătățit mereu. Oare-i firesc să întrebuițezi cu încăpăținare o măsură cu lipsuri și greșită cînd ai una mai bună? Oare tot lucrul care este vechi este

și ban? Să nu primim atunci trenul, tramvaiul, telegraful, medicamentele cele de astăzi, pentru că sînt noi, și să rămînem la căruța cu boi și la leacurile băbești, pentru că sînt mai vechi? Doar numai ignoranța și reaua credință se împotrivesc adevărului.

Cît despre celelalte susțineri ale stiliștilor despre calendarul Iulian, ele sînt și mai neîntemeiate.

Calendarul este dogmă?

Pe ce se întemeiază totuși stiliștii cînd spun despre calendarul vechi că este sfînt, fără greșală și nu poate fi schimbat? Pe părerea greșită ce o au despre calendar și dogmă.

Spuneam în cap. I că există două feluri de adevăruri: dumnezeiești și științifice. Adevărurile științifice le descoperă omul cu puterea minții sale, pe cînd cele dumnezeiești ne sînt descoperite de Dumnezeu și le aflăm în Sfînta Scriptură și Sfînta Tradiție. Prin ele învățăm cum să credem și cum să trăim ca să plăcem lui Dumnezeu și să ne putem mîntui. Dogmele sînt adevărurile dumnezeiești privitoare la învățătura de credință. Fiind sigure și mîntuitoare, ca unele ce ne sînt date chiar de Dumnezeu, adevărurile dogmatice sînt neschimbătoare — nu primesc adaos, nici împuținare — și sînt obligatorii pentru toți membrii Bisericii lui Hristos.

Aceasta ne îndreptățește să credem că stiliștii au făcut din calendar o dogmă pentru că susțin că el nu se poate schimba și este necesar pentru mîntuire întocmai ca o învățătură dogmatică.

Dacă cercetăm acum Sfînta Scriptură a Vechiului și Noului Testament și Sfînta Tradiție, nu vom găsi scris nici un cuvînt despre calendarul Iulian sau despre vreun alt calendar, pe care Dumnezeu l-ar fi dat oamenilor fie prin Prooroci, fie prin Mîntuitorul Hristos sau Sfinții Apostoli.

Dacă cercetăm istoria Bisericii creștine din primele veacuri, cînd creștinii erau prigoși pentru credința lor, în timpul celor peste trei sute de ani de prigoană, de la Nero pînă la Dioclețian, cînd milioane și zeci de milioane de mucenici au pecetluit cu sîngele lor învățătura creștină, nu vom găsi în viața niciunui din acești Sfinți că ar fi pătimit pentru ținerea calendarului Iulian sau a altui calendar. Toți acești martiri, cînd ieșeau la cazne înaintea judecătorilor și a ighemonilor, mărturiseau cu mare glas credința în Domnul, Dumnezeu și Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, iar nu în vreun calendar. Pentru dragostea lui Hristos se jertfeau și de la El așteptau cununa biruinței și nu de la vreun calendar oarecare.

Mai apoi, cînd a binevoit Dumnezeu și crîncenele prigoane au încetat, prin venirea la împărăție a Sf. Constantin cel Mare și Biserica lui Hristos a început a se organiza și a adunat sfîntul și marele Sinod Ecumenic de la Niceea, la anul 325, unde a înfruntat și anatemitat pe ereticul Arie și pe cei de o credință cu dînsul, și unde Sfinții Părinți au alcătuit cele șapte articole ale Simbolului Credinței, nu vedem nicăiri că au scris vreun articol despre calendar, adică: Cred într-unul calendar..., ci «Cred într-unul Dumnezeu». Tot așa și în celelalte articole ale Simbolului Credinței alcătuite la Sinodul al II-lea Constantinopolitan, de la 381, nu se spune nicăiri: Mărturisesc un calendar întru iertarea păcatelor, ci «mărturisesc un Botez întru iertarea păcatelor»... Și nici prin tradiție nu am moștenit că trebuie a ne boteza în numele vreunui calendar, înțelegînd că tot creștinul dreptmăritor trebuie a se boteza în numele Prea Sfintei și de viață făcătoarei Treimi.

Dacă vom cerceta și Mărturisirea Ortodoxă a Bisericii de Răsărit, în care se explică mai pe larg decât în Simbolul Credenței toată învățătura Ortodoxă de Credență, nu vom găsi nici un cuvânt despre calendar, pascale sau credință în ele ⁵).

În toate izvoarele de credință nu găsim nimic scris despre calendar și pe bună dreptate, pentru că nu aici își are calendarul locul. Pentru că, precum am văzut, calendarul e un mijloc de măsurare a vremii, el a fost născocit de mintea omenească, n-a fost nevoie să fie coborât cu hîrzobul din cer, precum cred stiliștii; cu alcătuirea lui se ocupă oamenii de știință, de la care Biserica îl ia și-l folosește pentru nevoile ei.

Așa dar, calendarul nu-i învățătură de credință, nu-i dogmă, și, deci, nici neschimbător și nici obligatoriu pentru mîntuire

Calendar și canon.

Dar dacă nu găsim în Sf. Scriptură și Sf. Tradiție învățături despre calendar, poate să le găsim în legiuirile Bisericii, în canoane?

Să citim toate colecțiile de canoane: Pravila Mare din 1652, Pravila Mică din 1640, Vasilicalele tipărite sub Alexandru cel Bun, Pidalionul din 1844 sau cel din 1933, colecția de canoane de Boroianu sau Milaș, și oricare altă colecție de canoane. Nu vom afla nicăiri scris despre calendar că el este canon.

Calendarul este sfînt?

După toate cele spuse aici, oricine poate înțelege că numirea de sfînt pe care o dau stiliștii calendarului: «Sfîntul nostru calendar», nu este potrivită. Că ce lucru ar fi mai fără minte și mai de rîs decât dacă s-ar găsi vreun credincios stilist care să se închine la calendar ca la un sfînt: Sfinte al lui Dumnezeu Calendare, miluește-mă, sau Sfinte Mucenice Calendare, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi. Cred că nici un stilist n-a ajuns pînă la atîta orbire ca să facă din calendar un zeu și să se închine la el ca unui sfînt.

E adevărat că în Biserică se numesc sfînte și unele lucruri, ca de exemplu sfintele icoane, sfintele vase, sfintele veșminte, ș.a., cu înțelesul de lucruri sfințite puse în slujba lui Dumnezeu. De asemenea zicem sfintele sărbători, Sfîntul și Marele Post, ca momente în chip deosebit sfințite de evlavie credincioșilor prin rugăciune și faptele lor bune.

Dar tot în biserică se mai folosesc și alte lucruri pentru curățenia, poadoaba și buna rînduială a slujbelor, pe care însă nimeni nu le-a numit vreodată sfinte, pentru simplul motiv că se folosesc deopotrivă de oameni și în viața lor de toate zilele. Ar fi un lucru lipsit de cuviință să zicem «sfîntă sobă», la soba din biserică, «sfînt ceas» sau «sfîntă mătură» la lucrurile bisericii și la celelalte de acest fel. Tot așa de nepotrivit este să numești sfînt vreun calendar, cum le place stiliștilor să zică: «Făuritorii noului calendar n-au avut nici un motiv temeinic să ne schimbe sfîntul nostru calendar» ⁶).

Iată dar că nici dogmă, nici canon, nici sfînt nu este calendarul și deci nici primejdie pentru mîntuirea sufletului nu poate fi, dacă nu ne ținem de un anumit calendar, ci căutăm să-i îndreptăm lipsurile.

Dacă stiliștii stăruiesc cu atîta tărie la ținerea zilelor după calendarul Iulian, oare nu este la ei pericolul acela de care se temea marele Apostol Pavel, cînd zicea: «Mă tem de voi ca nu cumva în zadar să mă fi ostenit la voi; zilele păziți și lunile și vremile și anii?» (Gal. IV, 10). Sau cum auzim

5. H. M. Teodoru, op. cit., p. 6.

6. Cotea Arsenie, *Boldurile Bisericii de Răsărit*, București 1925, p. 145.

pe dumnezeescul Gură de Aur zicînd că nu se grijește Biserica lui Dumnezeu de pîndirea vremilor și a zilelor, că scumpătatea timpului și pîndirea zilelor Biserica lui Dumnezeu nu știe⁷⁾. Pentru că în orice vreme și în orice loc ne vom ruga lui Dumnezeu și Sfinților Lui, ne ascultă, numai să ne rugăm cu dreaptă credință și cu curată inimă. Pentru că nu cred că dacă este, să zic, astăzi 21 noiembrie și eu m-aș ruga cu toată inima și cu umilința Sfîntului Marelui Mucenic Gheorghie, care se prăznuiește la 23 aprilie, nu va voi să mă asculte pe motiv că nu mă rog la 23 aprilie. Sau dacă m-aș ruga Sfîntului Nicolae în ziua de 6 februarie, nu va voi să mă asculte pe motiv că nu mă rog lui în ziua de 6 decembrie, cînd este praznicul lui. Noi credem că ori mai înainte, ori în vremea prăznuirii, ori după prăznuire, de ne vom ruga lui Dumnezeu, va primi rugăciunea noastră, numai să ne rugăm cu credință, cu statornicie și cu umilință. Calendarul nu este sfînt, cum am arătat, și nici noi, din cauza numărării zilelor după calendar, nu sîntem obligați a ne ruga numai la anumite date. Calendarul, ca orice lucru de măsurat, este și el o măsurătoare a vremii, și a schimba cineva calendarul nu înseamnă a schimba dreapta credință în Dumnezeu. Și nici dogmele dreptei credințe nu-și pierd ceva din scumpătatea lor, dacă noi am ține sărbătorile după calendarul îndreptat. Căci într-un calendar bine chibzuit, de oricine ar fi el întocmit, își pot rîndui sărbătorile, atît creștinii ortodocși, papistași, luteranii, calvinii, anglicanii cît și necreștinii, fără a se face vreo amestecare de legi, ci fiecare rămînînd în rînduiala sa, cîrmuindu-și credința și faptele potrivit legii sale, în neatîrnare de ceilalți. Dacă creștinii cei de la început sau Sfinții Părinți de la Niceea ar fi cunoscut că, calendarul este o pricină de a vătăma credința, nu ar fi primit pentru Biserica dreptmăritoare un calendar făcut de un filozof păgîn. Și, dacă au primit acest calendar și au rînduit sărbătorile și posturile și toate celelalte după el, nu înseamnă prin aceasta că și-au părăsit legea lor și s-au făcut păgîni sau papistași, după cum ne spun stilisții.

IV. PAȘTILE NU INTOTDEAUNA S-AU PRAZNUIT LA ACEEAȘI DATA ÎN TOATĂ BISERICA

Vedem din bisericeasca istorie a lui Eusebie și Meletie, Socrat și Sozomen și alții, că pînă la sinodul I ecumenic, cu toate încercările făcute de către Victor al Romei și de alți episcopi, mai înainte și mai pe urmă de el în Apus, Bisericile răsăritene din Asia și din alte părți ale lumii au sărbătorit praznicul Sfintelor Paști în ziua de 14 a lunii martie, odată cu evreii, avînd ei mărturie pentru aceasta pe Sf. Apostoli Filip și Ioan și alți apostolicești bărbați. Iar cei de la Apus, aduceau martori pe Petru și pe Pavel pentru a prăznuii Paștile în zi de duminică. Marea dezbinare care s-a făcut între răsăriteni și apuseni, pentru prăznuirea Paștilor, a început pe la anul 170 d. Hr. și a ținut pînă la anul 325, în vremea sfîntului și marelui sinod de la Niceea. În acest timp s-au făcut multe sinoade pe chestia acestei dezbinări. În anul 196 s-a adunat sobor în Roma, în Efes și în Palestina. În anul 197 iarăși în Roma, în Cezareea și în Lugdun. Cel din 196 în Roma, în vremea lui Victor al Romei, cu hotărîre au orînduit să se prăznuiască Paștile în zi de duminică și nu într-altă zi. În Efes, în vremea episcopiei lui Policrat, Sinodul a hotărît să se prăznuiască Paștile la 14 ale lunii martie în oricare zi ar fi. În Palestina, s-au adunat în Ierusalim 14 episcopi, între

7. Pidalionul, M-rea Neamtu, 1844, f. 8.

care era mai întâi Narcis al Ierusalimului, Teofil al Cezareei, și toți au legiuit să se prăznuiască Paștile la 14 ale lunii martie. Deci, mîniindu-se Victor al Romei, pentru că n-au voit episcopii din Asia să primească socotința Bisericii Romei pentru Paști au adunat sobor în anul 197 și au voit să despartă și să deosebească Bisericile Asiei, socotind că poate avea astfel de stăpînire, dar s-au amăgit. Teofil al Cezareei și Narcis al Ierusalimului, Casis al Tirului și Kloricos al Ptolemaidei, la un sobor în Cezareea Palestinei în anul 197, nimic înfricoșîndu-se de îngrozirile lui Victor, au legiuit iarăși să prăznuiască pasha la 14 ale lunii martie. În sfîrșit, Irineu, episcopul Lugdunilor, în același an, a adunat în sobor pe episcopii Galiei, în numele cărora trimite o epistolă către Victor și către Romani, că se unește cu adevărat cu Victor pentru ziua Paștilor, dar în aceeași vreme îi zice cum că nu se cade a se dezbină de Bisericile asiicești, pentru că păzesc ei obiceiul cel predanisit lor de Sf. Apostoli. A dobîndit dar Irineu ceea ce dorea și s-a întors pacea. Însă atît Biserica din Apus cît și cele din Asia și-au păzit obiceiul lor pentru ziua pashăi⁸⁾.

Dar să vedem după sfîntul și marele sobor a toată lumea de la Niceea, unde s-a făcut îndreptarea cea pentru Paști, oare toate Bisericile creștine pravoslavnice au ținut Sfintele Paști în aceeași zi, după cum se hotărîse?

Nici după Sfîntul Sinod ecumenic I de la Niceea, neînțelegerile nu au încetat în Biserică pe chestia prăznuirii Paștilor. Creștinii din Bisericile Alexandriei socoteau echinoctiul la 21 martie, așa cum hotărîseră Sfinții Părinți de la Niceea, apusenii îl socoteau la 18 martie. În anul 326, adică primul an după Sfîntul Sinod I ecumenic, Biserica din Apus a serbat Sfintele Paști în alt timp decît cea din Răsărit. Și nu numai în anul 326 ci și în anii 330, 340, 341, 343, 360 nu au făcut Sfintele Paști odată cu Bisericile răsăritene⁹⁾.

Sf. Chiril al Alexandriei stabilește calculele Sfintelor Paști, însă apusenii nu au voit să țină seamă de aceasta, cu toate încercările făcute de Sf. Ambrozie († 397) și de alți bărbați cunoscători. Abia pe la anul 535-550, călugărul Dionisie cel Mic face încercarea cea mai izbutită de a introduce în Apus calculele Sfîntului Chiril, după care s-a condus în calcularea Sfintelor Paști tot Apusul, începînd din vremea lui Carol cel Mare († 814).

Din cele spuse pînă aici, se vede că nu au dreptate stiliștii, care zic că de la Sfîntul Sinod ecumenic I din Niceea niciodată nu a fost schimbată data Sfintelor Paști. Pentru că, precum am zis mai sus, pînă la anul 814, pe timpul lui Carol cel Mare, Sfintele Paști nu se făceau în toată lumea odată, cu toate că pe atunci și Apusul și Răsăritul erau ortodocși, și nici nu se află vreun canon că creștinii din Bisericile de la Apus au fost socotiți eretici sau schismatici, pe motiv că ei serbau Sfintele Paști în altă zi și nu în aceeași zi în care serbau răsăritenii.

V. PENTRU CARE PRICINI NU NE MAI ȚINEM DE CALCULUL PASCAL EVREESC?

După mărturiile pe care le avem, Domnul nostru Iisus Hristos a înviat în ziua de 7 aprilie, duminică dimineața, în anul 783 de la fundarea Romei sau al 30-lea an al erei creștine și în al 34-lea an al vieții Sale pămîntene¹⁰⁾. După cum am văzut însă, nu toți creștini prăznuiau Paștile la ace-

8. Meletie, Episcopul Atenei, *Bisericească Istorie*, II, Iași 1841, cap. 20.

9. Dr. V. Gheorghiu, *Reforma calendarului*, 1937, p. 44.

10. Dr. V. Gheorghiu, *Anul și ziua morții Domnului*, passim.

eași dată. Ci unii odată cu iudeii; alții în ziua de 25 martie, în orice zi se întîmpla; cei din Apus după Paștele iudaic. Din această cauză, la 325, s-au adunat la Niceea toți reprezentanții Bisericilor și au stabilit regulele după care să se prăznuiască sărbătoarea Sfințelor Paști, ca toți cu un cuget și o simțire să slăvească pe Dumnezeu, și au hotărît:

1. Să se caute echinocțiul de primăvară.

2. Să se caute luna plină, care cade din ziua echinocțiului și pînă la 30 zile după echinocțiu (21 martie—18, 19 aprilie), numită prima lună plină de după echinocțiu.

3. Să se caute prima duminică după luna plină pascală, în care să se serbeze Sfintele Paști de toată creștinătatea¹¹). Cu aceste hotărîri au înlăturat:

Cu ~~regula~~ **regula I**, greșeala de a se serba Sfintele Paști de două ori, căci dacă într-un an se serbau Sfintele Paști după echinocțiu, iar în anul următor înainte de echinocțiu, se țineau în cursul aceluiași an de două ori Sf. Paști, iar în anul următor niciodată.

Cu regula II-a se hotăra să nu se serbeze Sf. Paști în ziua de 14 Nisan, adică odată cu iudeii, iar cu regula III se înlătura greșeala de a se prăznuși Sfintele Paști în orice zi a săptămîinii sau în orice duminică.

Dar să vedem pînă cînd s-au putut lua de bază aceste date care s-au fixat atunci de către Sfinții Părinți ca regulă pentru prăznuirea Sfințelor Paști, pentru ca să putem răspunde la cei care zic că noi trebuie numai decît să ne ținem cu data serbării Sfințelor Paști de paștile evreesc. Dacă în primele două secole, creștinii se conduceau după paștile iudaice și în cele mai multe părți ale lumii se serbau chiar odată cu ei, lucrul acesta n-a putut ține multă vreme. Din istorie știm că evreii numai pînă la dărîmarea Ierusalimului de către Tit și Vespasian, în anul 70 d. Hr., au serbat paștile la 14 Nisan, la zi de lună plină.

Prin suta 2, 3 și 4, ei serbau amintirea Paștilor mozaice, cînd înainte de 14 martie și de echinocțiu, cînd cu mult mai tîrziu de 14 Nisan. Acest fapt a făcut și pe ucenicii Sf. Apostoli să stabilească canonul VII apostolic, care zice: «Dacă vreun episcop, preot sau diacon, sfînta zi a Paștii mai înainte de primăvăriceasca isimerie cu iudeii o va săvîrși, să se caterisească». Din acest canon se vede că iudeii serbau Paștele înainte de echinocțiu și de 14 Nisan..

Vedem de asemenea că și Sfinții Părinți de la sinodul din Cartagina de la anul 418, erau în mare nedumerire pentru prăznuirea Sfințelor Paști (precum se vede din subînsemnarea canonului 60/55 al acestui sinod), deoarece regula Sfințelor Paști din vremea lor nu se mai potrivea cu hotărîrea de la Niceea. Și aceasta nu era din altă pricină, fără numai din încurcătura care se făcuse cu paștele evreesc, fiindcă aceștia, în anul 364 schimbaseră calendarul lor, introducînd o a 13-a lună numită Veadar, după cum vedem aceasta din Cronica Pascală a Sfîntului Petru al Alexandriei. De aceea și Sfîntul Chiril, în urma acestui sfînt sinod a fost nevoit să alcătuiască un calcul pascal pentru mai mulți ani.

În secolele IV și V, rabinii Samuil Ada și Hilel II văzînd haosul lor calendaristic, au alcătuit niște tabele pascale, dar după aceste tabele, Paștile nu se mai serbau la 14 Nisan, ci la 15 și 16 Nisan, iar alteori la 16 sau 17. Iar, a doua lună plină după echinocțiu. Și de atunci pînă astăzi, calculele

11. *Pidalionul*, ed. cit., f. 7.

lor pentru Paști au rătăcit și mai mult, încît ei acum serbează Paștile nu la 15 Nisan, sau Jiar, ci la 16, 17 sau 18 Nisan sau Jiar.

Așa fiind, noi trebuie să ne ținem de izvorul biblic și de Sfintele Canoane, precum și de mărturia Sfântului Petru Mucenicul și Arhiepiscopul Alexandriei, care spune: «Evreilor li s-au rînduit să serbeze Paștile după echinocțiul de primăvară, în ziua de 14 a lunii celei dintîi, în orice zi a săptămîinii ar cădea aceasta. Luna întîia în care a trebuit să se serbeze Paștile s-a păzit de evrei cu scumpătate pînă la dărîmarea Ierusalimului.

Dar faptul acesta nu ne interesează, deoarece pentru noi este hotărît că serbăm aniversarea Patimilor și a Invierii Domnului în aceeași zi în care s-au petrecut ele de fapt, potrivit cu tradiția celor care le-au văzut cu ochii lor»¹²⁾.

Așa dar, din cele de mai sus vedem că noi nu sîntem obligați a ne ține cu prăznuirea Sfintelor Paști de regula paștilor evreești, măcar că de la sfîntul și marele sinod I ecumenic încoace noi am mai făcut Sf. Paști chiar și odată cu evreii, după cum s-a întîmplat acest lucru între anii 360-500. Într-un interval de 140 de ani a fost întîlnire între Paștile creștin și cel ebraic de 13 ori, dar pentru aceasta nu ne-am făcut eretici¹³⁾. De multă vreme însă Paștile noastre ale creștinilor ortodocși, nu s-au mai întîlnit cu prima zi a paștilor evreești. Neîntîlnirea aceasta însă nu se datorește faptului că vechea pascalie, care în forma actuală o avem din sec. VIII, ar fi fost întocmită pentru toate timpurile și cu prevederea de înlăturarea posibilității de a se întîlni Paștile creștin cu cel ebraic.

Sfîntul Sinod de la Niceea din anul 325, dînd legea pascală, n-a putut avea în vedere noul calendar ebraic întocmit și introdus ulterior. De și-ar fi pus înainte întîmplarea cu modificarea calendarului ebraic, în care 14 Nisan a fost înlocuit cu 15 ca dată a paștilor evreești, cum și alte dificultăți de care ne izbim noi astăzi în menținerea legii pascale, peste care am dat, și cine știe de cîte alte greutăți se vor mai lovi cei după noi, în viitorul mai apropiat sau mai depărtat, atunci ei desigur că ar fi prevăzut în legea pascală iconomia privitoare la cazurile în care se întîlnesc Paștile evreesc și cel creștinesc.

Din momentul în care însă evreii au părăsit pe 14 Nisan ca dată a Paștilor Legii Vechi, pe baza cărei date Sfinții Părinți de la Niceea au luat hotărîrea pascală, noi sîntem în drept să ne considerăm scutiți de a ne mai feri de întîlnirea între Paștile cel creștinesc cu cel evreesc, mai ales că ne vine în ajutor practica urmată de Biserică, în timpul imediat următor epocii în care s-a ținut sinodul I ecumenic. Iar dacă noi încă pînă acum facem Sfintele Paști tradițional după Paștile evreesc, aceasta nu o facem că a trebuit numai decît așa ci facem acest lucru cu iconomie, pentru a păstra pacea și unitatea cu toate celelalte Biserici surori în dreapta credință, care încă nu și-au îndreptat calendarul, înțelegînd noi că mai mare folos are Biserica lui Hristos din unire și pace, decît din pîndirea zilelor și a vremii. Iar fiindcă stiliștii fac mare caz de canonul VII apostolic și I din Antiohia, și ne învinuiesc că am fi călcat hotărîrea acestor sfinte canoane privitoare la Paști, în cele de mai jos vreau să arăt lămurit că nicidecum nu au dreptate în cele zise de ei. Canonul VII apostolic zice așa: «Dacă vreun episcop sau preot sau diacon, sfînta zi a Paștilor mai înainte de primăvăriceasca isimerie cu iudeii o va săvîrși, să se caterisească». De aici se vede că este

12. Dr. V. Gheorghiu, *Anul și ziua...*, idem.

13. N. Coculescu, *Chestiunea Calendarului*, București 1898, p. 12.

oprit a se prăznuî Paștile noastre odată cu iudeii, dar nu și înaintea lor. Această hotărîre este întărită de sinodul I ecumenic, dar acest sfînt sinod nu a dat nici un canon în această privință. Istoricii bisericești ne spun că această hotărîre nu a fost păzită de toți creștinii, nici după sinodul I ecumenic, de aceea sinodul local care s-a adunat la Antiohia în anul 431, în canonul I hotărște următoarele: «Toți cei ce îndrăznesc a dezlega hotărîrea Sfintelor Paști a sfîntului și marelui sinod cel adunat în Niceea..., pentru sfînta sărbătoare cea mîntuitoare a Paștilor, să fie neîmpărtași și lepădați de la Biserică de vor stărui, împotrivindu-se mai cu prigonire celor bine dogmatisite. Și acestea fie zise pentru Mireni. Iar dacă vreunul din proies-toșii Bisericii, episcop sau preot sau diacon, după hotărîrea aceasta ar îndrăzni pentru răzvrătirea popoarelor și turburarea Bisericilor a se osebi și cu iudeii a săvîrși Paștile, pe acesta sfîntul sinod de îndată acum străin de Biserică l-a judecat, ca pe unul ce nu numai luiși s-a făcut pricinuitor de păcat, ci și multora de stricăciune și răzvrătire. Și nu numai pe unul ca acesta îl caterisește de leturghisire ci și pe cei ce vor cuteza a se împărtași cu aceștia după caterisire. Iar cei caterisiți să se lipsească și de cinstea cea din afară, pe care o au cîștigat sfîntul canon și Biserică lui Dumnezeu». Tot așa vorbesc și celelalte canoane precum sînt: canoanele 65, 70 și 71 ale Sfinților Apostoli, 37 și 38 Laodiceea, 11 al sinodului VI ecumenic și altele. Dar nici un canon din acestea nu oprește a se prăznuî Sfintele Paști mai înainte de evrei. Așa dar, noi nu avem nici o vină față de hotărîrea acestor sfînte canoane, deoarece de la îndreptarea calendarului și pînă acum nu am făcut niciodată Sfintele Paști odată cu evreii. Iar dacă stiliștii au îndrăznit a falsifica canonul I din Antiohia și canonul VII apostolic și au adăugat la el și cuvintele «sau și mai înainte de iudei», după cum se scrie în cartea lor numită «Glasul adevărului», la pag. 71, și dacă ei au mai născocit încă un canon care spune la fel, și pe care ei zic că l-au scos din Pravila Mare a lui Matei Basarab; apoi noi arătăm că nicăiri nu este scris în Pravila Mare acest canon. Și unde scrie în canonul VII apostolic sau în cel I din Antiohia mărturisirile false pe care se reazimă ei, adică «sau și mai înainte de iudei». Așa e tîlcuit acest canon în canonul I antiohian, în Pravila Mare tipărită în anul 1652, în timpul lui Matei Basarab, tot așa și în colecția de canoane a preotului C. Dron: Canoanele, tom. I, pp. 44-54.

VI. SFINȚII PĂRINȚI DE LA NICEEA NU AU INTOCMIT O PASCALIE PE TOȚI ANII

O altă părere greșită a stiliștilor este și aceea că sfîntul și marele sinod ecumenic I de la Niceea ar fi întocmit o pascalie pe toți anii, cît va fi lumea, și că altă pascalie nimeni nu mai are voie să facă, afară de cea făcută la soborul I. Această părere ei o întemeiază pe subînsemnarea canonului VII apostolic unde tîlcuitorul acestui canon scrie că Sfinții Părinți de la Niceea ar fi alcătuit, pe lîngă alte reguli, și pascalia pentru toți anii. După aceasta însă, tîlcuitorul adaugă: «Că pentru neorînduiala mișcării lunii nu se păzește a patra orînduire, adică ca Paștile să se facă întotdeauna în prima duminică ce se întîmplă după lună plină, ci cîte odată se și mai calcă, fiindcă după același Vlastare, după 300 de ani, cu două zile după întîia lună plină urmează să se facă legiuita pască (adică a evreilor) în zi de duminică. Iar aceste două zile care prisosesc din neorînduiala lunii adăugîndu-se, trec uneori peste duminica I-a care se întîmplă după lună plină a lui martie în care duminică noi prăznuim Stîlpările și în cea viitoare facem

Paștile. Iar din această puțină călcare nicio abatere de la blagocestie, nici ceva necuviincios ori primejdie sufletească nu urmează». Iată deci că același tâlcuitor, care ne spune că Sfinții Părinți de la Niceea au întocmit regulile pentru Sfintele Paști și au întocmit o pascalie pentru toți anii, tot el ne spune că e nevoie să călcăm puțin din când în când hotărârile lor pentru neorînduiala mișcării lunii, și că din această călcare nu este nicio primejdie sufletească. Și mai jos zice același tâlcuitor: «Că a face pasha în această vreme ori în aceea după 21 a lunii lui martie, să zicem precum facem noi, ori după 11 ale lunii lui martie, precum fac latinii (catolicii) aceasta nu este vinovăție». Oare stiliștii care se reazemă pe spusele acestui tâlcuitor dece nu se întreabă între ei cum poate cineva să facă Paștile altfel de cum au rînduit Sfinții Părinți de la Niceea și încă să facă acest lucru fără nicio vinovăție și primejdie sufletească? Oare înțeleg ei din această mărturie a tâlcuitorului că Sfîntul și Marele Sinod I Ecumenic de la Niceea nu a dat nicio pascalie pentru toți anii? Căci dacă ar fi dat, înseamnă că au dat o pascalie greșită și care se poate călca din când în când, adică, care la 300 de ani se calcă cu două zile, ceace înseamnă că la 600 de ani cu 4 zile, la 900 de ani cu șase zile și așa mai departe. Și de aici se adeverește că dacă astfel de pascalie ar fi dat Sfinții Părinți, ea după o vreme trebuia îndreptată, că nu ar mai corespunde cu cea din timpul lor. Așa dar, și din spusa tâlcuitorului ar trebui ei să înțeleagă că Sfîntul și Marele Sinod I de la Niceea nu a dat nicio pascalie pentru toți anii. Dar pentru a adeveri acest lucru și mai mult, vom aduce aici mărturia unor canoane din Pidalion, care scot în lumină și mai mult aceasta. Iată de pildă, ce zice canonul 60/55 din Cartagina: «În toți anii să ne adunăm spre a ne întreba împreună și cînd la un loc ne vom aduna atunci se va vesti ziua Sfintelor Paști prin locțiitorii care se vor afla în sinod». Tîlcuirea din Pidalion de acolo zice: «Nimic alt nu rînduește canonul acesta decît ca să se facă în fiecare an sinod pentru cercetarea bisericestilor pricini și că de la acest sinod, prin locțiitorii episcopilor să se vestească la toți cînd are să se întîmple ziua cea de peste an a Sfintelor Paști». Canonul 81 /77 Cartagina zice: «A plăcut ca ziua cinstitelor Paști să se arate tuturor prin subscrierea celor închipuite (formăluite) al actelor, iar ziua sinodului să se păzească aceeași care s-a hotărît la sinodul cel din Iponia». Tîlcuirea din Pidalion zice: «Canonul acesta de ziua Paștilor cea din fiecare an orînduește ca să se arate tuturor după rînduiala ce o va face sinodul cel din fiecare an». Iar canonul 117/111, tot din Cartagina hotărâște ca toți clericii, care voesc să ceară ceva de la împăratul Romei, să aibă din partea mai marilor lor și din patrea Episcopului Romei scrisori de învoire. Iar scrisorile de învoire date de cel mai întîi sau de către oricare Episcop clericilor lor, vor avea însemnate pe ele ziua Paștilor. Iar dacă ziua Paștilor al anului aceluia nu este știută, să se alătoreze cea a Paștilor trecute. Tîlcuirea: «Iar de nu este arătată ziua Paștilor cea viitoare, să se scrie data Paștelor celui care a trecut, una ca să fie tuturor arătată, iar alta, ca de pe ziua aceasta să se cunoască anul în care s-au scris cărțile».

Așa dar, dacă noi știm că aceste canoane privitoare la data Paștilor s-au scris în anul 418 după Hristos, cînd a fost sinodul din Cartagina și dacă sfîntul sinod de la Niceea din anul 325 ar fi dat o pascalie pentru toți anii, oare ce rost ar mai fi avut aceste canoane să facă orînduire pentru Paști? De ce să se mai arate în fiecare sinod de peste an cînd are să cadă data Sfintelor Paști, dacă sinodul ar fi dat o pascalie, pentru toți anii? Și

oare cum nu aveau să știe Episcopii din Cartagina ziua Paștilor din anul viitor (canonul 117), dacă această pascalie ar fi fost așezată pentru toți anii de la sinodul I ecumenic?

Tîlcuitorul care a adăugat tîlcuirea și subînsemnarea de la canonul VII apostolic pune însemnare și sub canonul 60/55 din Cartagina: «Că este lucru de nedumerit pentru ce canonul zice aici că la fiecare sinod de peste an să se arate cînd să fie Paștele» și ca să ne lămurească, pune el acolo cîteva bănueli de ale lui, care nu se împacă deloc, nici între ele, nici cu mintea noastră și nici cu ceea ce știm noi din istoria Bisericii¹⁴). Iar la urmă ne spune acel tîlcuitor că întreg soborul din Cartagina nu s-a dumirit pentru ziua Sf. Paști și a scris o scrisoare lui Chiril al Alexandriei și că de la dînsul a aflat. Dacă lucrurile ar sta așa atunci acest canon care rînduește ca în fiecare an să se arate Paștile de către sinod nu mai are nici un rost și trebuia șters de atunci dintre canoane, îndată ce s-a primit pascalia de la Chiril al Alexandriei. Dar noi vedem clar că Sfinții Părinți au lăsat canonul acolo, l-au pus la număr și n-au scos nici pe cele două care vorbesc la fel despre ziua Sfințelor Paști. Și ca să dovedească spusele lui, acel tîlcuitor adaugă tot acolo: «Precum se vede în Epistola Sfîntului Chiril cea către sinodul acesta». Și în adevăr, în prologul pascal al Sfîntului Chiril din Alexandria găsim această epistolă. Dar ea nu ne spune nimic de vreo pascalie a sinodului I ecumenic, ci numai «Cu aprobarea sinodului ecumenic din Niceea». Căci pînă atunci nu fuseseră decît două sinoade ecumenice, la Niceea la 325 și la Constantinopol la 381, dar numai cel din Niceea dăduse hotărîri despre Paști și rînduise ca Biserica alexandrină, în fiecare an să arate prin scrisori celei din Roma, în care zi a calendelor sau a idelor trebuia să se prăznuiască Paștile, pentru ca prin autoritatea apostolică Biserica întreagă să primească știrea cea sigură și de netăgăduit a Paștilor¹⁵).

VII. OARE SE MAI GĂSESC ADEVĂRATELE PRACTICALE ALE SOBORULUI I DE LA NICEEA?

Stilistii, înțelegînd că sfîntul și marele sinod de la Niceea în cele 20 canoane ale sale nu a amintit nimic despre o pascalie pe toți anii, zic că această hotărîre și regulă pentru Paști ar fi rămas scrisă în Practicalele acestui sfînt sinod, și că aceste Practicale sînt cuprinse în cartea cea scrisă de Ghelasie Ciziceanul, la anul 476, precum și în cartea lui Matei Vlastare, cel care a trăit în sec. XIV. Dar pentru ca și aceste mărturii ale lor să rămîină fără temeii, trebuie să arătăm, tot din Pidalion, încă și din Istoria Bisericii că adevărul nu este așa cum îl cred ei. Pentru că noi găsim scris în prolegomena despre sfîntul și I-ul ecumenic sinod că Fotie și Ioan Chiparisianul numesc această carte a Practicalelor sinodului I că este mai mult istoricească decît practicească și că practicalele sinodului I ecumenic s-au pierdut și acum nu se mai află, nici în elinește, nici în latinește¹⁶). Iată încă și alte mărturi mai grăitoare în această privință: Eusebiu spune în viața lui Constantin, cartea III, cap. 14, că la sinodul I «s-a întocmit în scris ceea ce a fost încuviințat (primit) de către toți». Ori primite de către toți au fost: crezul, primele 7 articole, cele 20 de canoane și hotărîrea sinodală.

14. *Adevărata Ortodoxie și Calendarul*, de mai mulți creștini ortodocși, Fălticeni 1934, pp. 36-37.

15. Arhim. Dr. Const. Popovici, *Sintagma lui Matei Vlastare*, în «Candela», 1889, pp. 422-423, în *Adevărata Ortodoxie și Calendarul*, pp. 45-49.

16. *Pidalion*, f. 78.

Iar Practicalele erau un fel de procese verbale asupra celor discutate și scrise în timpul convorbirilor de către secretari. Ele nu erau supuse aprobării. La 25 ani după sinodul de la Niceea, în anul 350, Sf. Marele Atanasie a fost rugat de un prieten al său să-i scrie clar ce s-a petrecut la sinodul I, dar în loc să-i trimită Practicalele (care nu existau), Sf. Atanasie îi povestește el singur cele ce s-au petrecut acolo. Izvoarele istorice ale sinodului I sînt: Eusebiu, Socrat, Sozomen, Teodorit, Rufin și unele scrieri ale Sf. Atanasie cel Mare, dar mai ales cartea lui «Despre hotărîrile Sinodului din Niceea». În veacul al V-lea Episcopul Cizicului din Promotida numit Gelasie a scris o istorie a sinodului I din Niceea, folosind izvoarele de mai sus. Încă și două izvoare necunoscute (sau Ioan Preotul și un codice al Episcopului Dalmatius). Această istorie a fost numită de unii, între care și de alcătuitoarea Pidalionului (f. 339, notă)—Practicalele sinodului I. Dar Patriarhul Fotie, în Biblioteca sa, cap. 15, le intitulează Practicalele sinodului I, împărțite în 3 cărți, mai bine zise istorice decît Practicale. Ele au fost scrise însă după mai bine de 100 de ani de la sinodul I. Deci nu sînt Practicale.

Părinții din Cartagena, deși aduseseră, precum arată canonul I, actele sinodului I ecumenic, dar pentru că nu aveau copii bune, au scris, prin preotul Ionichentie, Sfîntului Chiril din Alexandria, cerindu-i copii bune de pe hotărîrile și actele sinodului I și totodată cerindu-i și data Sfîntelor Paști pe anul viitor. Iată epistola de răspuns a Sf. Chiril: «Prea cinstiților stăpîni și sfințiților frați și împreună Episcopi Aureliu, Valentin și întregul sfințit sinod din Cartagena adunat, Chiril, care poartă întru Domnul dragostea voastră. Avînd multă cinste despre cele scrise de vrednicia voastră, cu toată dragostea am primit, prin fiul nostru Ionichentie, preotul, cele ce ne cereți, adică să vă trimitem pe încredințarea noastră (adică garantate de noi) din arhiva bisericii noastre, copiile cele mai adevărate din actele autentice ale sinodului ținut în cetatea Niceei din Mitropolia Bitiniei, întocmite și întărite de Sfinții Părinți, deci îndemnat de dragostea prea cinstiților stăpîni și frați, de nevoie am socotit a vă trimite dragostei voastre prin aducătorul scrisorii voastre, preotul Ionichentie, fiul nostru, copiile cele mai de credință ale actelor sinodului celui din Niceea Bitiniei, pe care le avem și pe care le veți găsi căutînd în istoria bisericească, iar despre Paști, precum ați scris, vă vestim vouă că-l vom săvîrși la 17 ale calendelor lui mai din indictionul viitor¹⁷). Dumnezeu și Domnul nostru să păzească sfîntul vostru sobor precum ne rugăm preacinstiților frați»¹⁸).

Iată dar, dacă tîlcuitorul canonului 60/55 din Cartagena spune că sinodul din Cartagena a scris Sfîntului Chiril ca să le deslege nedumerirea cea pentru prăznuirea Sfîntelor Paști și că în epistola lui către sinodul acesta, se vede rînduiala cea pentru Paști, făcută de sfîntul marele sinod de la Niceea pentru toți anii, vedem că tîlcuitorul nu are dreptate, fiindcă dumnezeescul Chiril a primit cu multă dragoste scrisoarea trimisă de ei prin preotul Ionichentie și tot prin acest preot le trimite cele mai de credință acte ale sfîntului și marelui sinod de la Niceea, iar de o pascalie pe toți anii care ar exista scrisă în Practicalele acestui sinod, nimic nu amintește, fără numai le arată data Paștilor pentru anul viitor, care va fi la 17 ale calendelor lui mai, din indictionul viitor. Deoarece, precum știm, la

17. Adică în calendarul de mai tîrziu, 15 aprilie. În scrisoare luna e dată după calendarul roman. (După Marusi: *Culegere bogată a sinoadelor*, Paris-Lipsca, 1759 (1901), vol. III, col. 836-837.

18. Hefélé, *Est. Sinoadelor*, trad. fr., vol. I, 1, 1907, pp. 391-394.

această dată Sf. Chiril nici el nu avea o pascalie pentru mai mulți ani, pentru că pascalia lui apare abia pe la anul 430, iar primită de toată Biserica este abia la anul 814. În actele cele mai de credință ale sinodului I, le trimite cele 7 articole ale simbolului credinței, cele 20 canoane ale sinodului și hotărîrea sinodală, iar de Practicale nici nu amintește. Iar dacă stilistii mai au și alte Practicale ale sinodului I, precum este cartea numită Epistolie sau trâmbița sihăștrilor și cartea lui Matei Vlastare, care s-au scris în veac. XIV-lea, apoi să înțeleagă că și acestea sînt cărți istorice și nu Practicalele sinodului I de la Niceea. Căci dacă tot în Pidalion se spune că Practicalele sinodului I de la Niceea nu se mai aflau încă de prin anul 476 (p. 78), apoi cum a putut să le scrie Matei Vlastare pe aceste Practicale cînd el trăește abia pe la anul 1335? Așa dar să înțeleagă stilistii și toți care caută adevărul că adevăratele Practicale ale sfîntului și marelui sinod de la Niceea nu se mai află pînă în zilele noastre, iar în cele ce se numesc Practicale așa istoricește nu găsim nici un loc unde să se vorbească de vreo pascalie a sinodului I de la Niceea, care ar fi lăsat-o cu hotărîre ecumenică pentru Biserica dreptmăritoare a lui Hristos.

VIII. DESPRE POSTURI

O altă învinuire care ni se aduce de către stilişti este și scurtarea postului Sfinților Apostoli.

Pentru a răspunde mai cu temei la această acuzație, socot de trebuință a spune mai întîi cîteva cuvinte și despre celelalte posturi ale Sfîntei noastre Biserici.

Să vedem, deci, dacă întotdeauna posturile au fost așa cum sînt astăzi, adică tot așa de lungi ca în vremea noastră, după cum susțin cu multă încăpăținare creștinii stilişti și conducătorii lor.

Postul Sfințelor Paști. Cel mai mare și mai însemnat post din Biserica Ortodoxă este postul Patruzecimii, sau al celor patruzeci de zile. Acest post a fost înființat în amintirea marelui ajun ținut de Mîntuitorul înainte de începerea lucrării Sale mesianice: «Iar Iisus fiind plin de Duhul Sfînt, zice Sf. Scriptură, s-a întors de la Iordan, după ce a fost botezat și s-a dus de duhul în pustie, patruzeci de zile, ispitindu-se de diavolul și n-a mîncat nimic în aceste zile» (Luca IV, 1-3). Postul acesta a fost ținut de creștinii de pe timpurile apostolice. Dar deși el se chiamă al Patruzecimii, totuși în sec. II numărul zilelor lui nu erau de 40 de zile, ci de o singură zi, de două, ori de mai multe, iar uneori de patruzeci de ore¹⁹). Ca dovadă despre aceasta, avem epistola lui Irineu, Episcopul Lionului (†202), trimisă lui Victor, Episcopul Romei, în timpul certei asupra Paștilor între apuseni și răsăriteni. Iată textul: «Nu este vorba numai despre ziua în care trebuie să se sărbătorească Paștile, ci și despre modul cum trebuie a posti cineva înaintea lui. Că unii cred că o zi trebuie să postească, alții două, unii mai multe, alții patruzeci de ore de zi și de noapte»²⁰).

Origen arată și el că zilele Patruzecimii sînt de înfrînare, dar fără să ne spună cît este de întinsă acea postire. Dionisie, Episcopul Alexandriei (264), mărturisește că în părțile diocezei lui, Patruzecimea are șase săptămîni. La finele secolului III și începutul celui de al IV-lea, postul mare se mări și se despărți în două: «Postul Patruzecimii» ținut înainte de duminica Floriilor și «Postul Paștilor», ținut în săptămîna Patimilor cu mare

19. Dr. Badea Cireșanu, *Tezaurul liturgic*, III, București 1912, p. 254.

20. Idem, *ibidem*, p. 393.

asprime. Despre aceasta, iată ce citim în Constituțiunile apostolice: «Să ții postul Patruzecimii întru amintirea vieții Domnului și a poruncilor Sale. Acest post să se sfârșească înaintea postului Paștilor, iar acesta să înceapă în ziua a doua sau luna Patimilor și să ia sfârșit în vinerea Patimilor» (căci vineri și în sâmbăta cea mare creștinii pioși nu mâncau nimic pînă seara). Ca și pînă atunci, tot așa și în sec. V postul Patruzecimii nu se ținea de creștini în același timp, totuși el s-a mărit pînă la 7 săptămîni. Iată ce zice Socrat istoricul despre Patruzecimea din timpul său: «Postul dinaintea Paștelui nu e păzit pretutindenea în același fel; fiindcă la Roma se postesc 3 săptămîni, afară de sâmbăta și duminica; în Iliric, în Elada și Alexandria, 6 săptămîni și se chiamă postul Patruzecimii. Iar alții pe altă parte încep postul cu 7 săptămîni înainte de Paști». La fel cu Socrat, ne dă lămuriri despre acest post și istoricul Sozomen; amîndoi viețuitori în sec. V. «Unii, zice Sozomen, țin 6 săptămîni postul dinaintea Paștilor, precum fac creștinii din Iliric, din Apus și din Africa, în Egipt și Palestina. Alții numără 7 săptămîni, precum obișnuiesc cei din Constantinopol și din împrejurimi, pînă la terminare. Unii postesc însă numai trei săptămîni din cele șase. Singuri montaniștii mai postesc acum două săptămîni». Dar despre postul Patruzecimii vorbesc toți scriitorii și Părinții bisericești: Tertulian, Vasile cel Mare, Hrisostom, Ieronim etc. Prin secolul VII, în fruntea celor 7 săptămîni de post se mai așează de Biserică încă una premergătoare de semipostire zisă a brînzei, pentru că într-însa se mănîncă ouă, brînză și lapte, pește, iar nu carne. Postul aspru însă se începe luni după duminica lăsatului de brînză și se termină sîmbătă noaptea spre duminica învierii Domnului²¹). Totuși postul nu a încetat a se numi pînă în ziua de astăzi al Patruzecimii, socotindu-se 40 zile ale lui în două chipuri: ori se numără 8 săptămîni de post cu a brînzei, din care scoatem sîmbetele și duminicile, potrivit can. 64 apostolic²²); sau deosebim săptămîna brînzei și a patimilor la o parte, ca fiind cea dintîi premergătoare în postire, iar cea din urmă de o asprime însemnată și așa ne rămîn șase săptămîni sau 42 de zile, din care mai scoatem iarăși sîmbăta lui Lazăr și duminica Floriilor, și ne rămîn întocmai 40 de zile. Așa a rămas din vechime întocmirea acestui post pînă astăzi în Biserica Ortodoxă de Răsărit.

Postul Adormirii Maicii Domnului

Așezarea acestui post s-a făcut pentru a urma virtuțile Prea Sfintei Fecioare, care și-a petrecut viața în post și rugăciune, spre a ne pregăti și pe noi cu înfrînare pentru sărbătoarea Adormirii sale.

La începutul creștinismului, postul acesta ca și celelalte nu se ținea pretutindenea în același timp și în același fel. Unii ziceau să nu se postească nicio zi, căci Adormirea Prea Sfintei Fecioare a fost o zi de trecere a ei de la amărăciunea pămîntească la bucuria cerească. Alții ziceau cu tot dreptul ca să se postească. Creștinii din Antiohia, după tipicul acelei Biserici, posteau numai o zi și anume în ziua de 6 august, la Schimbarea la Față a Domnului; cei din părțile Constantinopolului, potrivit regulilor studiilor, posteau patru zile. Numai cei din Ierusalim, după tipicul lor, postesc 8 zile postul Adormirii Maicii Domnului.

21. Tezaurul liturgic, p. 260.

22. Can. 64 ap. oprește postul în ziua sîmbetei și duminicii, pentru că în ziua sîmbetei s-a odihnit Domnul de lucrările Sale, iar în ziua duminicii a înviat din mormînt.

În anul 1166, sub președinția Patriarhului Luca Hrisoverg al Constantinopolului s-a făcut un sinod, în care s-a hotărît o măsură a posturilor pentru toată Biserica Ortodoxă și atunci s-a așezat ca acest post să înceapă de la 1 august și să se termine în dimineața zilei de 15 august, când noi sărbătorim Adormirea Maicii Domnului ²³).

Postul Nașterii Domnului

Nici postul Nașterii Domnului nu avea la început pretutindenea aceeași întindere și asprime. Unii posteau 7 zile, alții mai multe, ori mai puține. Iar cum că în sec. IV și al V-lea exista acest post în răsărit și apus, sînt mărturiile din scrierile lui Falastrin, Grigorie de Nazianz, Ambrozie al Mediolanului, ale lui Ioan Hrisostom, ale Fericitului Augustin, Leon cel Mare și alții, care vorbesc de sfințenia și păstrarea postului. Scriitorul apusean Falastrin sau Filostiris, de la sfîrșitul sec. IV zice că în fiecare an se păstrează patru posturi: al Nașterii, al Paștilor, apoi Sf. Apostoli și al Adormirii Maicii Domnului. Iar Leon cel Mare mărturisește aceasta: «posturile bisericesti sînt astfel împărțite în anul întreg încît măsura înfrînării este potrivită fiecărui timp» ²⁴). Cu toate acestea, postul Nașterii Domnului pînă în sec. XII, s-a ținut de către creștini în unele locuri mai scurt iar în altele mai lung, după datinele locului. Ca să fie însă această întindere și măsură de înfrînare în toată Biserica Ortodoxă, sinodul din Constantinopol în anul 1166 a hotărît ca postul Nașterii Domnului să înceapă în ziua de 15 noiembrie și să sfîrșească în ziua de 25 decembrie, când avem bucuria Nașterii Domnului Dumnezeuului și Mîntuitorului nostru. În chipul acesta postul Nașterii a ajuns a se ține de 40 de zile.

Din cele scrise pînă aici, vedem destul de clar, că posturile toate, de la început, nu au fost așa de lungi cum sînt azi și că în multe țări creștinești, chiar postul mare avea diferite lungimi: de o zi, de două, de o săptămîină, de 8 zile, de trei săptămîni și că abia la sinodul din 1160 s-a fixat a se ținea în toate țările creștine ortodoxe cele patru posturi de peste an, așa cum au ajuns și pînă la noi. Iar în timpul de atîția ani, cîtă vreme creștinii ortodocși au ținut posturile mai mici sau mai mari, după cum aveau obiceiul moștenit de mai înainte, nu găsim scris nicăiri să fi fost numiți eretici sau schismatici, pentru că nu țineau la fel posturile cu ceilalți creștini din lume, așa după cum ne zic nouă astăzi stilistii, fiindcă nu ținem posturile la fel cu ei.

IX. CUM STAU LUCRURILE CU POSTUL SFINȚILOR APOSTOLI?

Origina postului Sfinților Apostoli o aflăm în Constituțiunile Apostolice, care rînduesc: «După ce veți sărbători Cincizecimea (Pogorîrea Sf. Duh), mai sărbătoriți încă o săptămîină (a Rusaliilor) și după aceea postiți una săptămîină, căci e drept să vă bucurați de dorul dumnezeesc și apoi să postiți după odihnă» ²⁵). Iar Sf. Atanasie cel Mare, în apologia sa către Constantin zice: «În săptămîina după cincizecime poporul postește ieșind la cimitire și rugîndu-se». De aici vedem că pînă în sec. IV, postul acesta se ținea numai în săptămîina de după Dumineca Tuturor Sfinților. Mai tîrziu, prin sec. VII, s-a hotărît de către Biserică a se prelungi pînă în ziua Sfin-

23. Tezaurul liturgic, III, p. 402.

24. Tezaurul liturgic, III, p. 391.

25. Tezaurul liturgic, III, p. 399.

ților Apostoli. Sf. Ambrosie, Sf. Hrisostom, Leon cel Mare ș. a., vorbesc și ei de acest post și învață înfrînarea, ca tot omul să se facă vrednic de sărbătoarea acelor care au predicat Evanghelia cu atîta stăruință și răbdare.

Așa dar vedem că nici aici nu au dreptate stiliștii, că postul Sf. Apostoli nu ar mai fi fost niciodată scurtat. Pentru că, din mărturiile cele de mai sus, vedem că chiar după sfîntul și marele sinod de la Niceea de la anul 325, postul Sf. Apostoli era mai mic de 8 zile, fiind numai de 7 zile, adică de o săptămîină, după cum arată Constituțiunile Apostolice și Sf. Antonie, în apologia cea către împăratul Constantin, fiul marelui Constantin, care a împărățit după el. Apoi vedem că deabia prin sec. VI, s-a hotărît a se prelungi acest post pînă la 29 iunie în ziua de Sf. Apostoli Petru și Pavel. Știm din tradiția Sf. Biserici a Răsăritului că dacă Paștile cad la 22 martie, postul Sf. Apostoli ține 6 săptămîni, iar dacă Paștile cad la 25 aprilie, adică cea mai tîrzie dată, postul Sf. Apostoli atunci ține o săptămîină și o zi. Vedem însă că de la îndreptarea calendarului iulian, adică din anul 1924 și pînă acum, de multe ori s-a călcat această regulă bisericească și postul Sf. Apostoli uneori a fost mai mic de 8 zile, iar alteori a lipsit de tot. Să vedem, a cui este vina. Pentru a ne orienta în această privință, să luăm de pildă tot anul 1926, despre care am vorbit mai sus și cu care ne-am orientat la prăznuirea Sfințelor Paști după adevăratul calendar. Așa dar noi care am prăznuit Sf. Paști în anul 1926 la 4 aprilie, am avut postul Sf. Apostoli în acel an de 4 săptămîni, căci așa a trebuit să fie calendarul îndreptat. Stiliștii însă au prăznuit Sf. Paști în acel an la 2 mai după calendarul îndreptat și au scurtat postul Sf. Apostoli la o singură zi, adică luni 28 iunie, căci în ajun 27 iunie, după calendarul îndreptat a fost Dumineca Tuturor Sfinților și lăsatul de sec pentru postul Sf. Apostoli, iar a treia zi, marți 29 iunie, a fost prăznuirea Sf. Apostoli. Se înțelege dar că vina nesupunerii stiliștilor de a prăznuii Paștile în vremea poruncită de sfîntul sinod de la Niceea, adică la 4 aprilie, cum au căzut Sfintele Paști în acel an, după calendarul îndreptat, a adus cu sine și ciuntirea postului Sfinților Apostoli de care ei și noi vom da seamă în ziua judecării, căci noi am ținut Sfintele Paști după calendarul îndreptat, cu echinocțiul la 21 martie, așa cum îl ținem și acum și cum a hotărît sfîntul și marele sinod de la Niceea, iar ei au ținut Paștile după calendarul și Pascalia veche, care s-a pogorît cu isimeria la 8 martie și septembrie și nu mai corespunde cu hotarul Sfinților și purtătorilor de Dumnezeu Părinți de la Niceea²⁶).

X. DATELE ÎNTÎRZIATE ALE VECHII PASCALII.

Fiindcă stiliștii susțin că pascalia veche este fără de greșală, în cele ce urmează vom arăta că dacă ei ar voi să ne înțeleagă și să țină cont de greșelile astronomice al calendarului Iulian și de datele întîrziate ale vechii pascalii, nu ar mai avea niciun motiv de îndreptare, pentru cele ce susțin. Să luăm de pildă serbarea Sfințelor Paști în anul 1926, cînd li se pare lor că noi am ținut Paștile greșit, față de hotărîrea sfîntului sinod de la Niceea. Iată cum au arătat lucrurile în anul 1926: după pascalia Părinților sau pascalia cea adevărată cu date neîntîrziate, adică așa cum a ieșit ea atunci din mîinile Sf. Părinți de la Niceea, întîia lună plină a primăverii în acel an a fost luni 29 martie, a calendarului îndreptat. În duminica următoare,

26. Dr. C. Chiricescu, op. cit., p. 15.

4 aprilie, noi am prăznuit Paștile care au căzut atunci, nu numai în vremea cea hotărîită la Niceea, ci și după paștile evreilor, a căroră prăznuire a fost marți 30 martie a calendarului îndreptat²⁷). Dacă în pascalia cu datele întîrziate, acea lună plină căzînd la 16 martie, nu e socotită ca întîia lună plină a primăverii, căci nu a urmat după echinocțiu — deși 16 martie întîrziat corespunde cu 29 martie al adevăratei pascalii — ci, întîia lună plină a primăverii ar fi trebuit socotită cea de miercuri 15 aprilie (care științificește este a doua lună plină de după echinocțiu), în acest caz duminica Paștilor a căzut la 19 aprilie, adică la 2 mai a calendarului iulian îndreptat, deci la 42 de zile după echinocțiu, la 34 zile după lună plină de după echinocțiu, la 33 de zile după paștile evreești și la 28 zile după data cea adevărată a Paștilor, adică nu întîia duminică următoare de după echinocțiu, cum s-a hotărîit la Niceea, ci în a cincea duminică după acea lună plină. Se înțelege dar că în anul 1926, nu a trebuit a se prăznui Sfintele Paști la 2 mai, ci la 4 aprilie cum le-am prăznuit noi. În tabelele de mai jos se arată rezultatul la care au ajuns în anul 1926 datele întîrziate și datele neîntîrziate ale adevăratei pascalii.

21 martie echinocțiul	29 martie întîia lună plină a pri- măverii	30 martie Paștile e- vreești	4 aprilie Duminica Paștilor	28 aprilie Injumătă- țirea Praz- nicului	2 mai duminica 5-a după Paști a Sa- marinen- cii
8 martie echinocțiul	16 martie Cea din urmă lună plină a iernii	17 martie Sf. Cuv. Alexie o- mul lui Dumnezeu	22 martie duminica a treia din postul mare	15 aprilie întîia lună plină a pri- măverii	11 aprilie Duminica Paștilor

Iată deci unde au ajuns cei ce nu vor să ia aminte la datele cerești, pe care sf. sinod de la Niceea le-au avut în vedere cînd au întocmit pascalia ca mijloc al aflării datei Paștilor. Iată unde ajung cei care, spre hulirea adevărului și necinstirea sfîntului sinod de la Niceea, au voit ca Paștile în anul 1926 să fie prăznuit la 2 mai, iar nu la 4 aprilie. Dacă iubitorii de învrăjpire ar asculta de porunca științei și s-ar supune hotărîrii de la Niceea n-ar ajunge pînă la contrazicerea cu sine. Ei recunosc că era de trebuință îndreptarea calendarului iulian, prin pășirea peste cele 13 zile întîrziate. Dovada o fac ei singuri, că pe vechiul adică pe întîrziatul 19 aprilie al vechii pascalii l-au socotit 2 mai, ca dată a Paștilor. Ei recunosc că sf. sinod de la Niceea a hotărîit ca Paștile să se prăznuiască în una sau alta din cele 35 de reguli compuse între 22 martie și 25 aprilie ale anului ceresc. Dacă este așa, precum și este, atunci de ce în anul 1926, aceste date le-au întins pînă la 2 mai? De ce 42 în loc de legiuitele 35 de reguli ale Paștilor? Dacă am arătat că luna plină de după echinocțiu a căzut la 29 martie al calendarului îndreptat, de ce pe vechiul 16 martie nu l-au luat stilștii atunci drept 29 martie, cum pe vechiul 19 aprilie l-au luat drept 2 mai, ci, în alt chip, nefiresc, luna plină de după echinocțiu au luat-o drept lună plină de la sfîrșitul iernii? N-au trebuit să facă așa, căci se știe că echi-

27. Idem, *ibidem*, p. 15.

noctiul căzînd în dată întîrziată 8 martie, luna plină de la întîrziatul 16 martie nu este luna plină de la sfîrșitul iernii, ci este luna plină de după echinocțiu. Vechiul 16 martie căzînd luni, duminica de la întîrziatul 22 martie este duminica Paștilor. Pe acest 22 martie urcîndu-l cu 13 unități, ne dă 4 aprilie, adică adevărata dată a Paștilor în anul 1926, așa cum l-a ținut atunci Sf. Biserică Ortodoxă în acel an. Stiliștii cei iubitori de învrăj-bire și neascultători, măcar că recunosc cum că cea mai tîrzie dată a lunii pline după care se prăznuiesc Sfintele Paști este cea de duminică 18 aprilie, atunci de ce în anul 1926 ei au strămutat data lunii pline la 28 aprilie, adică la cîteva zile după cea mai tîrzie dată în care se pot prăznuii Sf. Paști (adică 25 aprilie), potrivit hotărîrii de la Niceea. Iată deci cît de falsă este socoteala după care stiliștii au făcut ca Paștile să fie prăznuite în dată greșită 2 mai, iar nu în data adevărată, care a fost atunci 4 aprilie. Cam în acest fel s-au petrecut cu prăznuirea Sf. Paști și în anul 1929, cînd stiliștii ne învinuesc pe noi că am ținut Paștile greșit, singuri fiind ei în greșală, față de adevăratul calendar cel îndreptat.

Așa dar, dacă vechea pascalie ar urma să se mențină pentru totdeauna în prevazul calendarului iulian, atunci s-ar nesocoti nu numai rezultatele la care a ajuns știința astronomică în privința măsurării timpului, ci s-ar strica și hotărîrea sf. sinod de la Niceea din anul 325, prin care în prima linie s-a restabilit echinocțiu de primăvară pe data de 21 martie²⁸).

XI. DESPRE ICONOMIA (PÖGORĂMINTUL) BISERICII CARE S-A FĂCUT ÎN PRIVINȚA VECHII PASCALII ȘI A CALENDARULUI ÎNDREPTAT.

Știu că la cele mai sus zise, nesupușii stiliști vor răspunde: Dacă calendarul vechi nu mai este bun și pascalia veche este greșită, pentru care pricină din anul 1929 încoace se prăznuiesc Paștile tot după pascalia alexandrină, adică veche? Spre dezlegarea nedumeririi vom zice: Noi nu ținem Paștile acum după pascalia veche, pentru că aceasta ar fi întru totul bună și nu ar avea nevoie de primenire și îndreptare. Nu, ci acest pogorămînt ni l-am făcut pentru pacea și unitatea Bisericii și pentru a nu ne deosebi de Bisericile surori în dreapta credință, precum sînt: Biserica Ierusalimului, Biserica Ortodoxă Rusă, Biserica Ortodoxă Bulgară și altele care încă n-au trecut în mod practic la îndreptarea calendarului vechi, dar care la vreme potrivită îl vor îndrepta, după cum a fost înțelegerea tuturor Bisericilor Ortodoxe din Constantinopole din anul 1923 și la Consfătuirea panortodoxă din 1948 ținută la Moscova, care au ajuns la înțelegere în această privință și care au hotărît obligatoriu ca clerul și credincioșii din fiecare țară ortodoxă să țină stilul bisericesc local pe teritoriul căreia se găsește. Adică în țara în care se ține calendarul îndreptat, acela să rămînă mai departe, iar în țara unde încă se mai ține stilul vechi, acela să rămînă în folosință pînă la vremea potrivită, cînd va fi întocmit și recunoscut calendarul cel mai desăvîrșit pentru toată ortodoxia. Și acestea toate s-au hotărît de marii păstori ai Bisericii răsăritului numai pentru a se ține unitatea și pacea dintre Bisericile dreptmăritoare între care Duhul Sfînt i-au pus pe ei păstori. Pentru a fi mai întemeiate cele ce am arătat mai sus în privința hotărîrii Consfătuirii panortodoxe de la Moscova relativ la ținerea calen-

28. Dr. C. Chiricescu, **Pascalia Bisericii Ortodoxe de Răsărit**, București 1935, pagina 5.

darului în țară la noi, dăm mai jos cuprinsul raportului nr. 60 din 8 august 1954, al Bisericii Ruse din București, către Cabinetul Înalt Prea Sfințitului Patriarh al Romîniei, București:

La adresa nr. 439 din 7 august 1954, am onoare a vă comunica, că Biserica Ortodoxă Rusă din București, prăznuște toate sărbătorile creștinești de peste an după calendarul îndreptat, adică pe stil nou, după cum se prăznuiesc aceste sărbători în întreaga Biserică Ortodoxă Romînă.

*Superiorul Bisericii Ruse — București
Pr. C. TOMESCU*

Se vede dar clar că nu numai Biserica Ortodoxă Romînă ține stilul îndreptat, ci chiar și bisericile rusești care se află pe teritoriul țării noastre țin sărbătorile după calendarul îndreptat, potrivit înțelegerii de la Moscova din anul 1948.

Și acum trebuie să înțelegem că această hotărîre care s-a luat la Confătuirea panortodoxă de la Moscova este un mijloc de pace și de unire între Bisericile Ortodoxe din toată lumea în ce privește îndreptarea calendarului și este făcută cu chibzuință sinodicească și tradiție canonică. Deoarece noi știm din sfintele canoane și din învățăturile Sfinților Părinți că Biserica noastră dreptmăritoare în toate vremurile dealungul istoriei a folosit două mijloace de a mîntui sufletele: scumpătatea și iconomia sau pogorămîntul. Scumpătatea este cel mai bun dreptar al sfintelor canoane din Biserica Ortodoxă, iar iconomia-pogorămîntul este al doilea mijloc și care uneori pogoară mai mult sau mai puțin din îndreptarul scumpătății cu scopul sfînt de a folosi Biserica pe alte căi. Să luăm de pildă canonul VII al sinodului II ecumenic de la anul 381, care s-a ținut împotriva lui Macedonie. Acest sinod a primit în Biserică multe feluri de eretici, chiar și arieni și macedonieni, care aveau greșeli dogmatice și care, după scumpătatea sfintelor canoane nu puteau fi primiți, fiindcă nu aveau botezul adevărat în numele prea sfintei și de viață făcătoarei Treimi. Și totuși Biserica dreptmăritoare pentru a lor mulțime i-a primit cu iconomie, numai cu completarea botezului și cu depărtarea lor de eresul în care au fost. Tot despre pogorămînt și iconomie în chestiuni dogmatice vorbesc și canoanele 95 al sinodului VI ecumenic și 46 apostolic și subînsemnările lor. Se vede că chiar marele Vasilie a făcut pogorămînt dogmatic pentru o vreme nenumind arătat Dumnezeu pe Duhul Sfînt, temîndu-se de împărăteștile și diregătoreștile puteri ale luptătorilor Duhului și îngrijindu-se ca nu cumva prin mărturisirea pe față a Dumnezeirii Duhului să aducă năvală și mare prigoană asupra Bisericii Chesareei din partea lui Valent Arianul, după cum arată subînsemnarea canonului VI apostolic.

«Dacă s-a făcut pogorămînt de Sfinții Părinți în anumite timpuri chiar și dogmatice pentru pacea și unitatea Bisericii, oare cu cît mai îndreptățit este cazul cu pogorămîntul care s-a făcut de Sfinții Păstori ai Bisericii Răsăritului la îndreptarea calendarului și a pascaliei, care nu este o chestiune dogmatică. și dacă această iconomie s-a făcut spre folosul Bisericii de către Păstorii Bisericii Răsăritului, pentru care pricină stiliștii, socotindu-se înțelepți, ne hulesc pentru această iconomie făcută cu sinodicească chibzuință? Dacă adevărul ar fi cel zis de ei, cum s-ar putea ca noi cei schismatici și eretici să mai avem împărtășire cu dreptmăritorii? Iată ce zice canonul X și XI al Sf. Apostoli: «Dacă cineva cu cel scos de la împărtășire mă-

car în casă s-ar ruga să se afurisească»²⁹). Și iarăși zice canonul XI: «Dacă cineva cleric fiind, cu cel caterisit cleric împreună s-ar ruga, să se caterisească și el». Dacă chestiunea îndreptării calendarului ar fi fost o abatere de la dreapta credință și cădere din dogma ortodoxiei, oare cum am mai putea noi să liturghisim și să ne împărtășim din același sfânt potir cu cei ce țin stilul vechi? Noi vedem că chiar de la îndreptarea calendarului vechi, din anul 1924 încoace, mii și zeci de mii de credincioși din țară împreună cu mitropoliții, cu episcopii și preoții au fost la preasfântul și de viață dătătorul mormînt al Mîntuitorului nostru la Ierusalim, unde ierarhii și preoții noștri au liturghisit împreună cu Patriarhul Ierusalimului, cu mitropoliții și episcopii și preoții de acolo și s-au împărtășit împreună cu ei din același sfânt potir, împreună cu mulțimea credincioșilor. Dar nu numai ierarhii noștri s-au dus și au slujit la Ierusalim și în țările unde se ține stilul vechi, ci și ierarhii din acele țări au venit și au slujit împreună cu ierarhii Bisericii noastre. După cum știm, însuși Patriarhul Ierusalimului, Damianos, a fost la noi chiar în toamna anului 1924, cînd s-a îndreptat calendarul și el personal a decorat pe Mitropolitul primat Miron Cristea al Bisericii Ortodoxe Romîne³⁰). Iar la ridicarea la rangul de Patriarhie a Bisericii Ortodoxe Romîne în anul 1925, a luat parte și Mitropolitul Dositei ca delegat al Patriarhului Damianos din Ierusalim³¹). În anul 1926 au venit la noi Mitropolitul Vasile al Ascalonului, președintele tribunalului Bisericesc al Sfintei Patriarhii a Ierusalimului, care în ziua de 20 iulie a slujit la Sibiu sfînta liturghie. În primăvara anului 1927, de Sfintele Paști au slujit la biserica sfîntului mormînt doi preoți din București împreună cu Patriarhul din Ierusalim și cu un sobor de preoți și arhieriei de acolo și au citit în romînește Sfînta Evanghelie²⁹). Încă și alte lucruri trebuie să arătăm aici. În 1931, stiliștii din țara noastră au îndrăznit să publice o carte plină de înjurături și batjocoriri de tot felul la adresa Bisericii și a clerului nostru, numită Glasul Adevărului Bisericii Ortodoxe de Răsărit. Pe coperta ei au scris marea minciună că ar fi tipărită cu blagoslovenia patriarhului Ierusalimului. Acesta, în martie 1933, a trimis o epistolă către preoții din județul Neamț și Baia ca răspuns la o scrisoare a lor, în care zice: «Prea Cucernici Părinți, fii iubiți în Hristos, cucerniciilor voastre în Domnul, bună voire și vă binecuvîntăm. Am primit și am citit epistolia cucerniciilor voastre cu data de 5 februarie în care faceți cuvînt de turburările din parohiile voastre din partea a niște călugări fără de cultură, care exploatează ignoranța și bunătatea poporului romîn celui evlavios, din cauza schimbării calendarului celui vechi cu cel nou în anul 1924. Răspunzîndu-vă, aducem la cunoștința voastră că m-am necăjit foarte pentru aceste răsvrătiri în poporul romîn cel evlavios contra sfîntului sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne și facem cunoscut frățiilor voastre că ortodoxia Bisericii Romîne nici de cum nu s-a atacat de ceilalți patriarhi ortodocși și mai ales de Patriarhia Ierusalimului și că sfîntul sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne are toată libertatea să facă și să poruncească în hotarele ei, ca o autoritate supremă în Biserică, tot ce nu se abate de la hotărîrile sinoadelor ecumenice. Iar poporul romîn cel bine credincios trebuie cu mare evlavie să nu facă nicio împotrivire și să primească porunca ei, a Bisericii. Trimițîndu-vă binecu-

29. Vezi și can. 9 ap.; 11 Antiohia; 9 Cartag. și 10 al Sf. Apostoli.

30. «Biserica Ortodoxă Romînă», decembrie 1924, p. 745.

31. «Biserica Ortodoxă Romînă», noiembrie 1926, pp. 701 și 706.

32. «Biserica Ortodoxă Romînă», august 1926, p. 484.

vîntarea cea arheerească și patriarhicească către frățiile voastre și la tot poporul român cel evlavios, parohiilor voastre, cerem bogata binefacere a Prea Sfîntului și de viață Dătătorului Duh al Mîntuitorului nostru Iisus Hristos peste voi toți. Sfînta cetate a Ierusalimului, anul 1933, martie 8»³³).

Epistolia este scrisă în grecește și romînește și are pecetea Sfintei Patriarhii a Ierusalimului. Ea se găsește și azi la preotul din satul Răucești, județul Neamț. Rugăm pe toți cei ce nu vor să creadă, să meargă acolo și să o vadă. Dar și ierarhi din alte țări unde se ține stilul vechi au venit și au slujit la noi și s-au împărtășit cu episcopii și mitropoliții și cu preoții noștri. Așa a fost cazul în 1935, cînd au fost la Iași la Sfînta Mitropolie și la Mînăstirea Neamțu, la hram și în alte părți, Mitropolitul Dorotei al Țarigradului, Maxim al Halchedonului și Dionisie al Poloniei de sud și au slujit împreună cu ierarhii și preoții Bisericii noastre. Încă și în anul 1947 a venit la noi I.P.S. Patriarh Alexei al Moscovei și a toată Rusia, care a vizitat și a slujit în mai multe biserici din țară, iar acum de curînd am avut ca vizitatori pe Patriarhul Antiohiei, Alexandru al III-lea și pe I.P.S. Chiril, Patriarhul Bulgariei, însoțit de trei mitropoliți și un episcop care au slujit la Sf. Mitropolie din Iași, la 14 octombrie 1954, cu ocazia hramului Cuv. Parascheva și la unele mînăstiri din țară, precum la Neamțu, Agapia, Văratec ș. a., făcînd chiar și hirotonii.

Avînd atîtea mărturii despre un adevăr care nu se poate tăgădui, pentru care pricină oare stiliștii stau cu ochii legați și nu vor să vadă și să înțeleagă adevărul? Pentru care pricină au ajuns ei pînă la atîta orbire că ne numesc pe noi eretici și schismatici, pe motiv că nu am avea legătură duhovnicească cu Patriarhia Ierusalimului și cu celelalte Patriarhii și Biserici Ortodoxe, care încă nu au schimbat calendarul? Oare nu văd ei cîtă unire și înțelegere are Biserica noastră cu celelalte Biserici dreptmăritoare din întreaga lume? Oare nu se gîndesc ei că dacă schimbarea calendarului ar fi o chestiune de dogmă, și noi am fi căzut în eres sau schismă, cum ar mai putea exista această legătură duhovnicească între Biserica noastră și celelalte Biserici dreptmăritoare din lume? Dacă ei ne numesc catolici, apoi de ce nu s-a întîmplat cîndva să fi venit să slujească împreună cu episcopii noștri și vreun episcop catolic sau papa de la Roma, după cum au venit episcopii și patriarhii Bisericii Răsăritului?

Iar dacă Biserica a socotit de cuviință să facă pogorămîntul de a primi pentru o vreme vechea pascalie, această iconomie, se înțelege că nu va lua pentru totdeauna locul scumpătății ținerii, ci se va face numai pînă ce toate Bisericile Ortodoxe vor ajunge a-și îndrepta calendarul și atunci va fi înlocuită cu scumpătatea tradiției de mai înainte. Să înțeleagă dar stiliștii și conducătorii lor că scurtarea sau lungirea unui post nu este o pricină dogmatică și cădere din dreapta credință, după cum cred ei, mai ales dacă această scurtare sau anulare a unui post s-a făcut cu iconomie pentru un timp, spre a nu se strica unitatea și pacea dintre Biserici.

Am arătat în capitolul pentru posturi, că nu numai postul Sf. Apostoli, ci chiar postul mare și celelalte sfinte posturi au suferit multe feluri de primeniri, pînă au ajuns a se ține așa cum le avem astăzi și cu toate aceste schimbări, creștinii și episcopii din acele vremuri, nu s-au desbinat între ei, înțelegînd după adevăr, că postul nu este o dogmă. care dacă s-ar schimba le-ar periclita mîntuirea.

33. **Adevărata Ortodoxie și Calendarul**, împreună cu ierarhii și preoții Bisericii noastre, p. 79.

XII. DESPRE SFÎNTA LUMINĂ DE LA SFÎNTUL ȘI DE VIAȚĂ FĂCĂTORUL MORMÎNT AL DOMNULUI.

Unul din temeiurile cu care se laudă stiliștii în susținerea părerii lor este și minunea cea preaslăvită care se face cu sfânta și dumnezeiasca lumină, ce se pogoară la mormântul Domnului la sfânta și preaslăvita lui Înviere. Stiliștii susțin că sfânta lumină se aprinde numai când se fac Paștile pe stil vechiu și numai la această dată exactă, când a fost învierea Domnului, Dumnezeului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos. Dar lucrurile nu se petrec așa cum susțin ei. Sfânta și dumnezeiasca lumină nu ține cont de stil vechi sau stil nou, ci se pogoară numai atunci când creștinii dreptmăritori fac împreună slujba Sfințelor Paști. Despre acest adevăr mărturisesc toți cei ce au putut să se încredințeze la fel locului. Înainte vreme, sfânta lumină se aprindea în noaptea Învierii, iar astăzi se aprinde în sîmbăta Sfințelor Paști, la ora 11 dimineața. Așa dar trebuie să înțelegem că nu Sfintele Paști atîrnă de sfânta lumină, că adică chiar de nu s-ar face cîndva Sfintele Paști, sfânta lumină ar veni la data cînd trebuia să se fi făcut; ci sfânta lumină se ține de slujba Sfințelor Paști, adică ea se pogoară atunci cînd creștinii din Biserica dreptmăritoare a lui Hristos săvîrșesc slujba Sfințelor Paști la mormântul Domnului, oricînd ar fi acea dată. Pentru că noi credem și înțelegem că sfânta și dumnezeiasca aceea lumină s-a pogorît și atunci cînd slujba sfințelor și mîntuitoarelor Paști se făcea chiar și în alte zile ale săptămîinii, afară de duminică, cum a fost la începutul creștinismului pînă la sfîntul și marele sinod ecumenic de la Niceea, pentru că nu se găsește vreo istorie în care să se arate că atunci sfânta lumină nu se pogora. Iar dacă, după sfîntul și marele sinod de la Niceea, sfinții și purtătorii de rane Părinți au hotărît ca sfintele noastre Paști să fie numai în zi de duminică, apoi vedem că odată cu mutarea Sfințelor Paști s-a mutat și sfânta lumină și se pogoară pînă astăzi la data cînd creștinii fac la Sfîntul Mormînt al Domnului slujba Sfințelor Paști. E limpede dar că sfânta lumină se ține de slujba Sfințelor Paști și nu Paștile de sfânta lumină, fiindcă sfânta și dumnezeiasca aceea lumină este o minune preaslăvită, care întărește și mai mult că a înviat Domnul și Mîntuitorul nostru, după cum au proorocit proorocii și dumnezeieștii evangheliști și apostoli au mărturisit ³⁴).

XIII. OARE NE-AM DAT CU CATOLICII?

Între învinuirile care ni se aduc din partea stiliștilor este și aceea că prin îndreptarea calendarului iulian noi ne-am dat cu catolicii. Această acuzare ei o întemeiază mai mult pe cuvintele din subînsemnarea canonului 7 apostolic care zice: «Și vezi, iubitele, cum dumnezeescul Hrisostom numește schismatici pe latini (catolici), pentru că ei din nou au izvodit paschalia și calendarul, nu pentru că aceasta nu este după isimerie dreaptă, pentru că și noi vedem că isimeria a rămas cu adevărat în urmă cu 11 zile (așa era în anul 1800 cînd se scria această tîlcuire), ci pentru că ei s-au despărțit de noi care este și o vinovăție neiertată după același sfînt» (Pidalion, p. 8).

Tot la această însemnare trimite și scara topologică de la sfîrșitul Pidalionului unde scrie la litera «L» despre latini: «schismatici sînt pentru schimbarea paschaliei și a calendarului lor».

34. Adevărata Ortodoxie și Calendarul, p. 64, și H. M. Teodoriu, op. cit., pp. 15-16.

Pe temeiul acestor însemnări din Pidalion, stiliștii ne batjocoresc spunînd că noi, cei ce am primit îndreptarea calendarului și a pascaliei, sîntem schismatici și eretici și că am devenit papistași — catolici. Și acum să înțeleagă oricine cît de putredă este această temelie pe care se sprijină ei. Oare ce legătură este între Sf. Ioan Gură de Aur și schimbarea calendarului? Cine nu știe că Sf. Ioan Gură de Aur a murit în anul 407 după Domnul nostru Iisus Hristos, iar latinii (catolici) și-au îndreptat calendarul și pascalia abia la anul 1583 d. H.? Intre toate scrierile Sf. Ioan Gură de Aur nu se găsește niciun loc unde să se vorbească ceva despre latini și să-i numească schismatici și eretici. Intr-adevăr cum ar putea el să-i numească schismatici pentru schimbarea calendarului lor, cînd el a murit cu 1176 ani înainte de această schimbare? Dacă Sf. Ioan Gură de Aur spune așa: «Scumpătatea timpului și păzirea zilelor Biserica lui Hristos nu știe», apoi aceste cuvinte ale lui sînt îndreptate către creștinii din apus, de la Roma, nu pentru că ei schimbaseră pe atunci calendarul iulian, sau stilul vechi, sau pascalia, ci pentru că acei creștini posteau și serbau Paștile lor nu odată cu creștinii răsăriteni (cei din Asia Mică), și nu cu isimeria după hotărîrea Sfinților Părinți de la soborul I de la Niceea, adică la 21 martie, ci cu isimeria la 18 martie, căci așa au ținut creștinii din apus Paștile lor, pînă pe la anul 814, adică multă vreme după sinodul de la Niceea. Așadar, pentru aceea vorbește dumnezeescul Hrisostom că sînt schismatici, pentru că nu au primit hotărîrea sfîntului și marelui sinod ecumenic de la Niceea, ca să facă Paștile cu isimeria la 21 martie. Dacă ar învia Sf. Ioan Gură de Aur astăzi tot așa ar zice și către stiliștii care nu vor să țină seamă de îndreptarea calendarului, prin care noi am revenit cu isimeria de la 8 martie și septembrie la 21 martie, după cum a hotărît marele sinod de la Niceea de la anul 325. Noi știm că despărțirea catolicilor de ortodoxie s-a făcut în anul 1054 și nu în anul 1583 și nu din pricina calendarului și a pascaliei, ci din pricina multor erezii și mari rătăcirii de credință a lor, precum sînt: Filioque, primatul papal, purgatorul, azimile, deslegarea posturilor celor predanisite nouă de Sfinții Apostoli și de Sf. Părinți, dezlegarea miercurii și a vinerii și a celor două zile dinți ale sfîntelor păresimi, postirea sîmbetelor, lucru care este cu totul împotriva sfîntelor canoane apostolice și peste așezămîntul Părinților; și iarăși, că nunțile lor se fac împotriva pravilii, că se iau rudenii pînă și cei mai aproape, că hirotoniile lor în alt chip le fac, nu prin punerea mîinilor, cum au predanisit Sf. Apostoli și Sf. Părinți, ci prin ungere ca în legea veche, că liturghia la ei în alt chip o fac și săvîrșesc mai multe liturghii într-o zi, că preoții și diaconii lor nu se împărtășesc din același potir cu credincioșii ca la noi. Încă au izvodit ei și alt obicei nou că se împărtășesc unii pentru alții: botezul lor nu-l fac prin trei afundări, ci prin turnări și prin stropiri și fără de sfîntul și marele Mir; precistania pruncilor nu o dau după botez îndată, ci o amîină pînă ajung la un număr de ani, din care cauză mulți din copii mor nebotezați și neîmpărtășiți; slujbe în sobor nici arhiereul lor, nici preoții lor nu le fac; chipul călugăresc care după pravili este unul, ei în multe părți îl desfac și îl împart. Au mai iscodit multe sărbători, ca Inima lui Iisus, Imaculata concepție a Maicii Domnului, și unele învățături ca: a meritelor prisositoare, indulgențele și altele multe învățături și obiceiuri pe care sfînta sobornică și apostolică Biserică a răsăritului nu le primește. Așa dar, pentru aceste abateri dogma-

tice, canonice, liturgice și tradiționale, noi numim pe catolici schismatici și eretici, nicidecum pentru schimbarea calendarului și a pascaliei. Afară de aceasta, aici cred că este locul potrivit să arăt că noi nici măcar calendarul papistășesc nu am primit. Noi numai am înlăturat din calendarul Iulian cele 13 zile câte sînt înlăturate și de papistași, căci atîtea trebuiau să fie înlăturate și așa am ajuns să ne prăznuim sărbătorile mai devreme cu 13 zile.

Dar prin această înlăturare, noi am ajuns să prăznuim sărbătorile noastre la vremea lor, așa cum le prăznuiau creștinii ortodocși pe timpul sfîntului sinod de la Niceea, din anul 325. Iar dacă Nașterea Maicii Domnului, Buna Vestire, Nașterea Domnului, Adormirea Maicii Domnului și alte cîteva sărbători mari le mai prăznuim odată cu papistașii, precum le-am prăznuit și de la despărțirea din 1054 și pînă la 1582, adică timp. de 528 de ani, din această întîlnire între noi și ei, în prăznuirea cîtorva sărbători, nu înseamnă că noi ne-am făcut papistași. După cum nu ne-am papistășit nici în 528 de ani, cîtă vreme am făcut toate sărbătorile odată cu ei și nici de atunci încoace, deși avem cu ei aceleași sărbători, numite duminici 52 sau 53 pe an, și am prăznui cu ei chiar și Sfintele Paști odată, cum a fost în anul 1922. Așa dar, fără nici o primejdie pentru Ortodoxia noastră, noi am putea avea cu ei în aceleași zile chiar și toate sărbătorile, căci sfințenia sărbătorilor noastre nu ar cădea, dacă noi le-am prăznui în aceleași zile cu papistașii, așa cum acea sfințenie, nu s-ar strica, dacă sărbătorile noastre ar cădea în aceleași zile cu sărbătorile evreești, turcești sau chiar păgînești. Și fiindcă stiliștii socotesc și numesc calendarul îndreptat, catolic, trebuie să arătăm că sînt multe deosebiri între calendarul nostru și cel Gregorian, încît nici vorbă nu poate fi de o exactă potrivire între ele.

În amîndouă calendarele sînt arătate sărbători și pomeniri pe care le avem atît noi cît și papistașii, dar care nu cad în aceleași zile. În următorul tabel se arată cîteva din ele:

Sărbătoarea	Datele calendarului Iulian îndreptat	Datele din calendarul îndreptat de papistași
Sf. Vasile	1 ianuarie	2 ianuarie
Sf. Silvestru	2 ianuarie	31 decembrie
Sf. Grigore Teologul	25 ianuarie	9 mai
Sf. Pamfil	16 februarie	1 iunie
Sf. Policarp	23 februarie	26 ianuarie
Sfinții 40 Mucenici	9 martie	10 martie
Sf. Ap. Ev. Ioan	8 mai	27 decembrie
Toți Sfinții	Duminica I după Rusalii	1 noiembrie
Sf. Ap. Matia	9 august	24 februarie
Sf. Ap. Toma	6 octombrie	20 decembrie
Sf. Ap. Filip	14 noiembrie	1 mai
Sf. Ev. Matei	16 noiembrie	21 septembrie

Alte deosebiri: Calendarul nostru arată următoarele sărbători, care în calendarul Gregorian nu sînt: Duminica Ortodoxiei, Sf. Trei Ierarhi, Sf.

Grigorie Palama, Sf. Marcu Eugenicul, Sf. Impărați Constantin și Elena, Sf. Arhangheli, Sf. Parascheva, Sf. Dumitru și mulți alții. Calendarul papistașilor are sfinți pe care calendarul nostru nu-i are: Albert, Bonaventura, Carol, Dominic, Eduard, Ferdinand, Genoveva, Hortensa, Ivona, Matilda, Adela, Reymond, Aquin, Wilhelm și alți mulți, precum și 7 dureri ale Mariei, Sf. Inimă a lui Iisus și altele. Pentru duminici și alte pomeniri, cele două calendare au mare deosebire între ele, precum urmează: Duminica I după Rusalii, calendarul nostru o numește Duminica Tûturor Sfinților, iar calendarul Gregorian a Sf. Treimi; pomenirea Cinei de Taină, calendarul nostru o arată în Sf. și Marea Joi, iar calendarul Gregorian o arată joi în două săptămîni după Rusalii, sub numele de Trupul Domnului (Joia Verde); pomenirea Zămislirii Prea Sfintei Fecioare Maria, calendarul nostru o arată la 9 decembrie, iar calendarul papistașilor o arată la 8 decembrie, sub numele de Neprihănită Zămislire.

In calendarul Gregorian sînt următoarele posturi: Postul Mare, pe care papistașii nu-l încep luni în săptămîna 7-a înainte de Paști, ci miercuri în aceeași săptămîna, zisă miercurea cenușii, numire necunoscută în calendarul nostru. Intîia săptămîna de la începutul primăverii, verii, toamnei și iernii, papistașii postesc miercurea, vinerea și sîmbăta, sub numirea de postul celor patru anotimpuri, pe care noi ortodocșii nu le ținem. Postul Crăciunului sau adventum, care la papistași nu începe la 15 noiembrie, cum îl începem noi, ci din duminica 4-a înainte de Crăciun, adică pe la sfîrșitul lunii noiembrie sau începutul lunii decembrie, papistașii nu-l postesc în toate zilele, ci numai vinerea și sîmbăta. Postesc în ajunul acestor sărbători: Rusaliile, Sf. Apostoli Petru și Pavel și Adormirea Maicii Domnului. Papistașii nu au postul Sf. Apostoli, nici al Adormirii Maicii Domnului. Și încă au și alte tradiții pe care le țin după împrejurări și localități, în fiecare an, după cum hotărăște papa de la Roma. Așa dar, posturile noastre nu sînt întocmite și nici rînduite în felul acesta, căci în calendarul nostru îndreptat, toate sînt arătate întocmai ca și în trecut.

Din cele arătate pînă aici, la care s-ar mai putea adăuga și încă multe altele, trebuie să înțelegă lămurit stiliștii că, calendarul nostru nu este tot una cu calendarul Gregorian și că mare deosebire este între datele calendarului nostru îndreptat și cel catolic.

Deci, după adevăr, se cade și noi a zice: Mută să fie gura celor ce cu nedreptate ne invinuesc că noi nu am îndreptat calendarul ci că l-am schimbat, și că prin această schimbare am devenit catolici și am stricat Legea creștină ortodoxă! ³⁵⁾.

XIV. ABATERILE CANONICE ALE STILIȘTILOR

După Sf. Dionisie Areopagitul și după alți Sfinți și purtători de Dumnezeu Părinți, două sînt ierarhiile: una cerească și alta bisericească; una materialnică și alta nematerialnică; una a îngerilor de sus, și alta a oamenilor de jos. Și cu toate acestea, amîndouă aceste ierarhii cu atîta potrivire sînt unite între dîsele, încît mai se cuprind una în cealaltă în chip minunat și prea slăvit și urmează a fi ierarhiă, adică cea cerească **intîia închipuire**, iar cea bisericească, **chip al intîii închipuiri**. Și trebuie noi luminat să înțelegem pentru potrivirea acestor două ierarhii, auzind mai ales pe Dioni-

35. Dr. C. Chiricescu, *Calendarul nostru nu este schimbat, ci îndreptat*, București 1924, passim.

sie Areopagitul, tănuitorul de cele cerești, zicînd: că și ierarhia aceea și aceasta una și aceeași putere au. Cu toate acestea atît de nevoie este a zice că și aceea și toată ierarhia aceasta ce se laudă de noi, una și aceeași putere au prin toată ierarhiceasca lucrare. Al aceleia scopul și sfîrșitul este asemănarea și unirea cu Dumnezeu, asemenea și aceasta se sîrguește la asemănarea și unirea cu Dumnezeu. Aceea în nouă cete se despărțește și aceasta tot în nouă, adică în: preoți, diaconi, ipodiaconi, anagnoști, psalți, clerici, monahi, credincioși și cei ce stau împreună. Intru aceea se păzește rînduiala aceasta: cei mai de sus sau strălucirile și darurile celor mai de jos. Și la bisericeasca ierarhie, preoții dau lumînarea diaconilor, citeților, și pe rînd după urmare pînă la cei ce în urmă stau. Și precum acolo toate cetele ierarhiei anghelicești iau toate darurile de la Prea Înaltul Dumnezeu, așa și aici, toate cetele ierarhiei celei bisericești iau darurile de la arhiereu ³⁶):

Din cele de pînă aici se vede că izvorul sfințeniei în ierarhia bisericească este arhiereul. Aceasta înțelegînd-o, ca și toți Sfinții Părinți, și Părinții sinodului de la Ierusalim din anul 1679, au scris: «Fără episcop nu numai că nu putem fi, dar nici Biserica nu se poate numi Biserică, nici creștinul creștin, fiindcă episcopul, care în calitate de urmaș al Sf. Apostoli, a primit de la Dumnezeu, prin sfințenia și prin chemarea Duhului Sfînt pe calea succesiunii, puterea de a lega și a dezlega, este chipul lui Dumnezeu pe pămînt și prin puterea sfințitoare a Duhului Sfînt, el este și izvorul bogat al tuturor tainelor Bisericii ecumenice, prin care se poate dobîndi mîntuirea. Episcopul este așa de trebuitor în Biserică, precum omului îi este trebuitoare suflarea sau lumii soarele. Un mare învățat al Bisericii Ortodoxe, Zonara, zice: «Episcopii sînt chipul Domnului nostru Iisus Hristos și trebuie să-i cinstim ca pe capii trupului Bisericii, și pentru aceasta li se cuvine mare cinste». Sf. Simion Tesaloniceanul scrie despre episcop așa: «Episcopul are puterea sfințitoare a sufletului și are în mod complet darul Duhului Sfînt». Prin urmare, el posedă în mod îmbelșugat darul de a face cunoscute luminile divine, adică are darul de a le dăruia asemenea lui Dumnezeu, care este Părintele Luminilor. Astfel episcopul are puterea de a săvîrși toate cele șapte Sfinte Taine, el singur are darul de a le face cunoscute, el singur administrează taina hirotoniei și a Sfîntului Mir și pe calea aceasta dînsul ajunge peste tot locul și lucrează însuși întru toate. Propriu zis, arhiereul săvîrșește prin preoți și prin clerici, pe care îi hirotonește. Nici un preot nu poate săvîrși Sf. Liturghie fără puterea Duhului Sfînt și nici altceva nu poate săvîrși în Biserică dacă n-are hirotonie, iar hirotonia se dă prin arhiereu și binecuvîntarea arhierească lucrează prin preoți. Preotul nu poate liturghisi fără antimis. Dar Sf. Antimis se sfințește cu Sf. Mir, iar Sf. Mir se pregătește numai de arhiereu și prin urmare fără arhiereu nu ar fi nici jertfă, nici preot, nici altar, fiindcă toate acestea se fac prin arhiereu. Nimeni nu poate boteza fără hirotonisire, iar hirotonisirea se dă de către arhiereu. Preotul nu poate boteza fără Sf. Mir, iar Sfîntul Mir atîrnă de arhiereu, și astfel în arhiereu sînt concentrate toate Sfintele Taine. Arhiereul lucrează funcțiunile sfinte și fără arhiereu nu ar fi nici altar, nici hirotonisire, nici Sf. Mir, nici botez, prin urmare nici creștini ³⁷).

Biserica se împarte în: Biserica ascultătoare, Biserica conducătoare sau învățătoare și Biserica triumfătoare. Din Biserica ascultătoare face

36. Apantisma, M-rea Neamțu, 1827, p. 561.

37. Dr. N. Milaș, Canoanele Bisericii Ortodoxe, tîlcuirea can. I apostolic.

parte poporul, credincioșii mireni, care sînt datori să asculte și să se supună Bisericii conducătoare (clerului). Clerul bisericesc: episcopii, preoții și diaconii formează Biserica conducătoare sau învățătoare, pentru că are menirea de a conduce turma cea duhovnicească către mîntuire. Atît mireni, care fac parte din Biserica ascultătoare, cît și clerul bisericesc, care face parte din Biserica conducătoare, formează la un loc Biserica luptătoare, pentru că membrii ei trebuie să lupte necontenit cu vrăjmașul. Biserica triumfătoare se mai numește Biserica cerească, sau împărăția cerească, din care fac parte toți cei trecuți din viața aceasta, care au luptat lupta cea bună și au primit în ceruri cununa biruinței și a dreptății ³⁸).

Ceea ce m-a făcut să aduc aici aceste puține mărturii despre ierarhie și despre puterea arhierescă în Biserica lui Hristos, a fost din pricina că am dorit să se poată înțelege mai luminat cît de mare este vina canonică a stiliștilor. Căci ei de 30 de ani lucrează orice taină și orice sfințire în bisericile lor, fără arhieru și fără ierarhie și prin urmare, dacă ei n-au ierarhi, nici preoții lor nu se pot numi preoți, nici Biserica lor Biserică și încă nici creștinii cei botezați de ei nu se pot zice cîndva creștini. Pentru că unde nu este ierarhie și arhieru, nici sfințenie nu este, nici mîntuire. Fiindcă izvorul tuturor sfințirilor și darurilor vine numai prin arhieru. Așa dar, dacă ei se numesc pe sineși Biserică dreptmăritoare și tradițională, să ne spună nouă în care Biserică dreptmăritoare s-a mai lucrat vreodată Sfintele Taine fără arhieru? Iar dacă ei zic că au arhieru, să ne spună care este episcopul lor, cum îl cheamă și unde își are reședința și pe care episcop pomenesc ei la slujbele Bisericii lor? Căci canonul 13 al sinodului I-II zice: «Semănăturile ereticeștilor zîzaniei aruncîndu-le în Biserica lui Hristos, diavolul cel cu totul rău și acestea văzîndu-le din rădăcini tăiate cu sabia Duhului, au venit pe altă cale de meșteșugiri să despartă Trupul lui Hristos cu mania schismaticilor. Și pe această vrăjmășie a lui, sf. sinod zădărnîcînd-o, a hotărît că de acum înainte, orice preot sau diacon, ca, cum osîndînd pe episcopul său pentru orice vinovăție, mai întîi de sinodiceasca judecată și de cercetare și de osîndirea cea deplină cea asupra lui, vor îndrăzni a se despărți de împărțășirea lui și numele lui nu-l vor pomeni la sfintele rugăciuni ale Liturghiilor, după obiceiul predat Bisericii, aceștia să se supună caterisirii și de toată iereticeasca cinste să se lipsească. Căci ca cel rînduit în ceata preoției au îndrăznit a răpi judecata mitropoliților și mai înainte de judecată el osîndește» ³⁹).

Am adus aici mărturia acestui canon, căci stiliștii, judecînd pe episcopii și mitropoliți Bisericii Ortodoxe, îi numesc eretici și nu voiesc a pomeni la rugăciunile lor numele vreunuia din ei. Dar să-i întrebăm pe ei: oare s-a făcut pînă acum vreo sinodicească judecată, cum scrie în pidalion, care să numească erezie hotărîrea episcopilor noștri? Și dacă nu s-a făcut această sinodicească judecată, de ce s-au despărțit ei de episcopul lor? Pentru care pricină cărțile lor ca: Boldurile, Biciul împletit, Glasul Adevărului și altele sînt pline de insulte la adresa episcopilor, mitropoliților și a preoților din Biserica Ortodoxă Romînă? Ba nici patriarhii ecumenici nu sînt cruțați de insulte și batjocoriri și încă acești călugări stiliști se mai numesc clerici ortodocși! Oare nu aud ei ce zice canonul 55 apostolic: «Dacă vreun

38. Sf. Simion Tesaloniceanul, **Voroavă de întrebări și răspunsuri**, București 1765, cap. 77, p. 133.

39. **Pidalion**, pp. 242, 243.

cleric ar ocări pe episcopul său, să se caterisească, căci pe mai-marele norodului tău nu-l vei vorbi de rău». Oare ei care citesc așa de mult în Pidalion, n-au dat peste acest canon? Încă să citească ei și canoanele: 18 al sinod. IV ec. și 6 al sinod. II ec., și să înțeleagă că singuri, rupându-se de ascultarea episcopilor și hulind Biserica și pe conducătorii ei, au căzut sub anatema care o aruncă sfintele canoane 17 al sinod. VII ec., 3, 4, al sinod. IV ec., 31 Apost., 31 și 34 al sinod. VI, 1 al sinod. I-II, 5 și 6 Gangra și 5 Antioh., asupra celor ce nu ascultă de episcopii lor. Stiliștii ar trebui să asculte ce spune Pidalionul, dacă ei se laudă cu el, căci iată ce se zice în Pidalion: «Chiar dacă vreun episcop sau preot are vreo greșală osîndită de un canon, el are darul și de acum înainte, pînă va fi judecat și osîndit de sinodul episcopilor lui»⁴⁰⁾, care rînduiește că dacă episcopul este învinuit că ar fi călcat vreun canon, să fie ascultat și el și pîrșii lui într-un sinod de cel puțin 12 episcopi, și numai după aceea, dacă se va dovedi vinovat să fie caterisit, lipsit de dar.

Dacă ar citi și înțelege stiliștii învățătura și hotarele acestor canoane, nu ar mai cuteza să hulească și să osîndească pe episcopii și preoții din Biserica noastră Ortodoxă, și nu s-ar mai încumeta să le zicăeretici lipsiți de dar, făcîndu-se ei singuri judecători și învinuind pe mitropoliți și pe episcopi pe care nici un sinod nu i-a judecat și învinuit, că ar fi schismatici șieretici. Decît a judeca ei pe episcopii și mitropoliții din Biserica noastră Ortodoxă, mai bine ar întoarce ochiul lor asupra lor, ca să-și cunoască grelele vinovății canonice care le au, că au rupt legătura duhovnicească cu Biserica Ortodoxă și se conduc de mintea lor cea întunecată de mîndrie, de ură și de nesupunere. Dacă și-ar aduce aminte că ei sînt călugări și călugărițe și că au depus odată făgăduință în fața sfîntului altar că vor face ascultare, ar trebui să se întoarcă în mînaștirile de pe unde au plecat, mai înainte de a-i apuca moartea sub blestemul neascultării. Ar fi trebuit să ia aminte la hotărîrea canonului 4 al sinodului IV ec., care zice: «Cei ce cu adevărat și din curăție petrec monahicește, învrednicească-se de cinste cuviincioasă. Iar fiindcă oarecare monahicescul chip întrebuițîndu-l cu fățarnicie și bisecești-le și politicești-le treburi le turbură înconjurînd cu nebăgare de seamă prin cetăți, ci iată că și mînaștiri meșteșugăresc a-și face, s-a socotit dar ca nimenia nicăiri nici mînaștiri nici case de rugăciuni să alcătuiască fără aprobarea episcopului. Iar monahii cei ce petrec prin fiecare cetate și sat să se supună episcopului și să îmbrățișeze liniștea și să ia aminte de singură ajunarea și de rugăciunile în locurile acelea, stăruind întru care de lume s-a lepădat. Și nici bisericile nici lumeștile lucruri a le supăra sau a se împărtăși părăsind mînaștirile lor fără numai de li s-ar da bilet de voie cîndva pentru trebuința cea de nevoie, de către episcopul cetății; și nici măcar vreun rob să nu primească în mînaștere fără voia stăpînului lui. Iar cei ce ar călca hotărîrea aceasta a noastră am poruncit să fie neîmpărtășiți pentru a nu se huli numele lui Dumnezeu prin ei. Episcopul cetății însă trebuie a face cuviincioasă purtare de grijă pentru mînaștiri». Din canonul acesta reies următoarele: 1. Monahii nu au voie să umble prin cetăți fără învoirea episcopului lor. Ori, nici unul din călugării stiliști nu au învoirea episcopului să umble prin lume. 2. Călugării n-au voie să-și alcătuiască mînaștiri sau case de rugăciuni fără voia episcopului. Dar călugării stiliști al-

40. Idem, ff. 52, 103 și 131. Canon. 12 Cartag., tîlcuirea și subînsemnarea lui, încă și canonul 28 al Sf. Apostoli și 4 din Antiohia.

cătuiesc mînăstiri și case de rugăciune fără blagoslovenia episcopului 3. Monahii și monahiile trebuie să trăiască în liniște, în post și rugăciuni, ne-turburînd bisericile și treburile lumești. Ori călugării stiliști turbură bisericile cu tot felul de huliri și bîrfeli și turbură și liniștea treburilor politicești prin fel de fel de rapoarte și jalbe. Canonul 21 al sinod. VII ecum. zice: «Monahul sau monahia nu trebuie să-și lase mînăstirea și să se ducă în alta. Adică nu numai a ieși și a umbla prin cetăți și prin sate nu este îngăduit monahului, cum zice canonul IV al sinodului IV, ci și chiar mergînd într-o altă mînăstire este oprit fără blagoslovenia episcopului său». Încă să citească stiliștii și canonul 4 al sinodului I-II, care zice: «In multe chipuri vicleanul s-a nevoit a bate cîntea monahiceștii schisme și au aflat ajutor spre aceasta timpul eresului celui mai dinainte, că unii monahi lăsîndu-și mînăstirile lor de sila eresului, unii adică la altele iar alții în casele bărbaților celor lumești cădeau. Dar ceea ce de dînșii pentru buna cînstire de Dumnezeu atunci se făcea, îi arată fericiți. Iar în nărav dobitocesc căzînd îi face de rîs, fiindcă acum pretutindenea buna cînstire întinzîndu-se și de smintele Biserica izbăvindu-se, încă oarecare din mînăstirea lor ducîndu-se și ca un rău cu anevoie oprit încoace și încolo învîrtindu-se și strămutîndu-se, de multă nepodoabă au umplut mînăstirile și întru sine neorîndu-eli își adună și cîntea supunerii o rup și o strică. Ci pe nestătornicia por-nirii acestora și pe nesupunere, sfîntul sinod curmînd-o a hotărît: Că dacă vreun monah fugind din mînăstirea sa s-ar pleca altei mînăstiri, sau va intra în locuință lumească, și el și cel ce l-au primit afurisiți să fie pînă ce fugarul s-ar întoarce la mînăstirea din care a fugit. Iar dacă episcopul pe oarecare din monahii cei mărturisiți în evlavie și în cîntea vieții va voi a-l muta în altă mînăstire pentru buna statornicie a mînăstirii, sau în casă lumească îi va socoti să-l așeze pentru mîntuirea celor ce locuiesc într-însa, sau ori aiurea va voi să-l pună să învețe, acesta nici pe cei ce-l primesc, nici pe monahi îi face vinovați». Să se vadă și can. 42 al sinodului VI ec., care zice: «Cei ce-și zic pustnici care poartă negru și plete la cap înconjurînd prin cetăți, printre bărbați mireni și printre femei petrecînd, hotărîm de vor alege a-și tunde pletele, primind și chipul celorlalți monahi, aceștia să se așeze în mînăstiri și între frați să se numere. Iar de nu vor alege aceasta, desăvîrșit să fie goniți din cetate și să locuiască în pustietăți din care și numirea și-au plăsmuit-o».

Canoanele citate pînă aici arată cît de multă osîndă au călugării și călugărițele stiliste, care au ieșit de sub ascultarea starețului și a starețelor lor și de sub ascultarea episcopului și umblă prin lume făcîndu-și toate voile lor, hulind Biserica și pe sfinții ei conducători și ducînd în eroare pe simplii creștini, îi desparte de Biserica strămoșească în care s-au născut și botezat și în care au adormit părinții și strămoșii lor. Dar oare numai aceste canoane le calcă stiliștii în rătăcirea lor față de Biserica dreptmăritoare? Ba nu, încă multe călcări de canoane au, care-i osîndesc pentru nesupunerea și rătăcirea lor. Stiliștii au făcut mii de botezuri a doua oară, la acei creștini care au fost botezați în numele Prea Sfintei și de viață făcătoarei Treimi și pentru aceasta au căzut sub osînda canonului 47 al Sf. Apostoli, care oprește cu desăvîrșire acest lucru.

Stiliștii nu au Sfîntul și Marele Mir, pentru că nici episcop nu au care să li-l sfințească, și din această cauză ung copiii cu untdelemn de prin candelile, cînd îi botează, și prin aceasta falsifică botezul și duc în eroare pe creștinii care dau copiii pe mîna lor ca să-i boteze. Ei fac botezul prin ca-

sele de rugăciune ale lor sau prin casele creștinilor, fără voia vreunui episcop, și prin aceasta se osîndesc de canonul 31 al sinodului VI ecumenic, de canonul 59 al sinodului VI ecumenic (65) și de canonul 12 al sinodului I-II. Preoții stiliști slujesc pe unde apucă, în diferite sate și orașe, fără să aibă vreo parohie cu aprobarea episcopului locului. Și dacă de atâtea ori li s-a spus să nu stăruie în neascultare, să înceteze de la lucrul cel necanonic pe care îl fac, ei cu mai mare furie hulind Biserica și pe episcopi, nu încetează de a practica acest lucru și se osîndesc de can. 3 al sinodului din Antiohia și de can. 13 al sinod. IV ecumenic. Stiliștii zic că au episcopii lor la Ierusalim și prin alte țări ortodoxe, unde încă se mai ține stilul vechi, și cu aceste minciuni înșeală pe creștinii care-i ascultă pe ei. Bunii creștini, care doresc mîntuirea sufletului lor, să nu mai asculte de aceste înșelăciuni, că niciodată un episcop străin nu se poate amesteca în treburile canonice din eparhia altuia și cu atît mai mult un episcop din altă țară. Cînd vor auzi pe preoții și călugării stiliști că glăsuiesc aceste neadevăruri, să-i întrebare ce spune canonul 58 al sinodului din Cartagina, care zice că nici un episcop să nu-și însușească străin cleric fără de judecata episcopului celui mai dinainte, iar de nu, să nu se mai împărtășească cu cei străini. Iar tîlcuirea acestui canon zice: «Canonul acesta poruncește ca nici un episcop să nu ia lui vreun cleric străin fără voia și slobozitoarea scrisoare a episcopului lui, iar de nu va păzi aceasta, să nu se mai împărtășească cu cei străini». Să-și aducă aminte stiliștii și de canonul 2 al sinodului II ec., care zice: «Episcopii de peste ocîrmuri, pe bisericile cele afară de hotarele lor să nu le bîntuiască, nici să turbure bisericile. Ci după canoane, episcopul Alexandriei numai pe cele din Egipt economisească-le, iar episcopii Răsăritului pe singur Răsăritul să-l ocîrmuiască. Păzindu-se protiile Bisericii antiohienilor cele întru canoanele celui din Niceea și episcopii ocîrmuirii celei asiaticesti cele din Asia să le ocîrmuiască numai, și cei din Pont pe singurele cele din Pont și cei ai Traciei numai pe cele trahicești să le ocîrmuiască. Iar nechemații episcopi peste ocîrmuri să nu năvălească la hirotonii sau la oarecare iconomii bisericesti. Păzindu-se însă canonul cel mai de sus, pentru ocîrmuri, bine arătat este că cele ale fiecărei eparhii sinodul eparhiei le va ocîrmui după cele hotărîte la Niceea. Iar Bisericile lui Dumnezeu cele ce sînt în neamurile cele barbăre trebuie a se economisi după obiceiul părinților ce au apucat a se ține».

Mai departe, stiliștii să ia aminte la cele ce spune canonul 13 din Antiohia: «Nici un episcop să nu îndrăznească să se mute dela o eparhie la alta și să hirotonească pe oarecare în biserică pentru îndeplinirea slujbei, nici să aducă cu sine pe alții, decît numai dacă s-ar duce chemat fiind prin scrisorile mitropolitului și ale episcopilor cei împreună cu acela în a cărora teritoriu s-ar duce. Iar dacă nefiind chemat de cineva s-ar duce fără de rînduială pentru hirotonia oarecăroră și pentru orînduirea afacerilor bisericesti care nu-l privesc pe dînsul, să fie nule cele tacute de dînsul și el încă să-și ia pedeapsa cuvenită, neorînduiei sale și întreprinderii ilegale, caterisit fiind imediat de acum înainte de către sfîntul sinod». Încă și alt canon zice: «Episcopul să nu intre în cetate străină ce nu este supusă lui și nici în satul ce nu este în partea lui, pentru hirotonia cuiva, nici să așeze preoți sau diaconi în locuri supuse altor episcopi, fără numai cu voia episcopului local însuși. Iar dacă ar îndrăzni cineva una ca aceasta, fără putere să fie hirotonia și el să dobîndească certare de la sinod». Și iarăși canonul 35 apostolic zice: «Episcopul să nu îndrăznească a face hirotonie afară de

hotarele sale, în cetățile și în satele cele ce nu sînt supuse lui. Iar de se va dovedi că a făcut acest lucru, fără socotința celor ce țin cetățile sau satele, acela să se caterisească și el și acela pe care l-a hirotonisit».

Se vede, din mărturia acestor sfinte canoane, cît de mincinoasă e afirmația stiliștilor cînd spun că ei vor aduce cît de curînd un episcop dintr-o țară unde se ține stilul vechi. Oare acel episcop care ar voi să vie, n-a citit niciodată canoanele de mai sus, și dacă le-a citit, va fi și el tot așa de neînțelegător ca și acești stiliști, care nu voiesc să se supună Sfîntului Sinod? Iar dacă s-ar găsi un asemenea episcop, apoi și acela ca și stiliștii care îl vor chema se va osîndi de canoanele mai sus arătate, încă și de canoanele: 28, 30, 33 apostolice, care conglăsuiesc asemenea cu cele de mai sus, precum și de canoanele 13, sin. IV; 17, sinod VI; Cartag. 97; Antioh. 6, 7, 8, 11; Sardica 41, 42.

Alte greșeli canonice ale stiliștilor.

Stiliștii, uitînd de cuvintele Mîntuitorului care zice: «Nu judecați și nu veți fi judecați», și de cuvintele Sf. Efrem Sirul, care zice: «Că cel ce judecă mai înainte de vreme este antihrist, că răpește judecata lui Hristos», îndrăznesc cu mare obrăznicie a huli și a judeca ierarhia Bisericii noastre Ortodoxe, voind prin aceasta a pierde credința și evlavia bunilor creștini față de povățuitorii lor sufletești și a-i face părtași ai rătăcirii lor, aducîndu-i la nesupunere, față de Biserică, maica lor cea duhovnicească. Dacă va citi cineva broșurile stiliste ca: Glasul adevărului, Boldurile lui Arsenie Cotea, Biciul împletit și alte cărți scrise de conducătorii stiliști, va putea cunoaște cele ce zic, căci prea multe sînt locurile în acele cărți, pe unde se vede semănată defăimarea, ura și disprețul față de ierarhia Sfintei noastre Biserici. Căci defăimînd pe arhierii, preoții și călugării din Biserica noastră Ortodoxă, în unele locuri le zic că sînt masoni, băuători de sînge, eretici și vrăjmași; în altele că sînt trădători ai împărăției lui Dumnezeu, vicleni, blestemați, porci, ighemoni, satane, antihriști, fără de dar, caterisiți și nebotezați, iar în altele îi numesc: popi necredincioși, funcționari, trădători, necanonici, mincinoși, rătăciți⁴¹). Dar oare cu cine se aseamănă ei cînd îndrăznesc a judeca și a defăima cu atîta răutate Biserica lui Hristos și pe sfinții ei slujitori? Oare toate acestea nu sînt pentru ei ca un fier roșu care le pune pe frunte pecetea sectarismului? Oare nu tot aceste hule și blasfemii la adresa clerului și a Sfintei Biserici le găsim și la baptiști, și la penticostaliști, și la adventiști, și la ruselani, și la oricare altă sectă care s-a rupt de Biserica dreptmăritoare a lui Hristos? Oare după ce i-am cunoaște mai bine pe stiliști că se conduc de același duh al rătăcirii și al răzvrătirii ca și sectanții, dacă nu din aceste hule, defăimări și minciunării, pe care le au întocmai, ba și poate mai mult decît aceia? Bine a zis Mîntuitorul nostru că din roadele lor îi veți cunoaște. Oare dacă și noi am începe aici să arătăm pe hîrtie mulțimea imoralităților și a păcatelor pe care le au conducătorii stiliști, cîte pagini ne-ar trebui să scriem ca să le terminăm? Dar fiindcă am zis că unul este Judecătorul nostru Hristos, lăsăm toate la El, pentru că și scopul nostru în această scriere nu este să arătăm păcatele personale ale stiliștilor, ci abaterile lor canonice, care vatămă adevărul și dreapta credință, pentru care, osîndă ar fi dacă le-aș tăcea. Iar dacă ei vor avea și păcate personale, care îi caterisesc de orice slujbă ieratică, pentru aceasta ei singuri vor da seamă înaintea lui Dumnezeu, în ziua aceea cînd

41. Adevărata Ortodoxie și Calendarul, passim.

se vor descoperi cele ascunse ale fiecăruia și când va răsplăti Dumnezeu fiecăruia după faptele lui. Așa dar, nu de aceste păcate ne este aci cuvîntul, ci de grelele vinovății canonice ale lor, în care, de vor stăruî cu împotrivire și nu vor a veni la înțelegere și supunere, față de ierarhia Bisericii și de sfintele canoane apostolice și sobornicești, vor rămîne fără vindecare și în veacul de acum și în cel viitor. Fiindcă cel caterisit și anatematizat de nu va dobîndi dezlegare în veacul de acum, rămîne tăiat de la trupul Bisericii lui Hristos, care a dat această putere Sfinților Săi Ucenici și Apostoli, al căror scaun îl țin astăzi sfinții arhieri, ca ceea ce vor lega pe pămînt să fie legat și în cer. Să înțeleagă dar greutatea vinovăției canonice care cade asupra lor, pentru defăimarea Bisericii și a ierarhiei canonice din Biserica dreptmăritoare a lui Hristos. Fiindcă ei și-au făcut biserică deosebită și defaimă Biserica și ierarhia ei canonică îi rugăm să citească canoanele 31 Ap., 18 sinod IV ec., 31 sinod. VI, sinod. I-II can. 13, 14, 15 și Gangra 6, Antiohia 4, 5, Cart. 19, 9, 10, 11 56 și 62 și 15 al Sf. Apostoli.

Intre alte grele abateri canonice pe care le au stiliștii este și botezul a doua oară. Oare stiliștii care se arată așa de zeloși în ținerea scumpătății canoanelor, cum au putut să ajungă pînă la atîta orbire de a-și bate joc de dumnezeiasca taină a botezului și de a răstigni a doua oară pe Hristos, călcînd fără nicio temere dumnezeieștile canoane care hotărăsc, ca și simbolul credinței, un singur botez? Oare nu au citit ei canonul 7 al sinodului II ecumenic. 47 apost. și 95 al sinod. VI ec., care hotărăște că chiar ereticii și schismaticii care au fost botezați odată în numele Prea Sfintei și de viață făcătoarei Treimi, nu mai pot fi botezați a doua oară, ci trebuie numai să fie unși cu sfîntul și marele mir⁴²)? Și dacă ereticii și schismaticii nu pot fi botezați a doua oară, apoi cît de mare fărădelege este cînd cineva pe cei botezați odată, după forma dreptmăritoare, îndrăsnește să-i mai boteze a doua oară, cum au făcut stiliștii cu mii de creștini, pe care i-au rebotezat? Să citească și să înțeleagă stiliștii și prolegomena celor trei sinoade, care s-au adunat în anii 255, 256 și 258 în timpul sfîntului sfințit mucenic Ciprian, în Cartagina (Pidal. 250) și care, asemenea cu canoanele cele mai sus arătate, răsturnînd părerea ereticului Novat, au hotărît că chiar și aceia care în vreme de prigoană s-au lepădat de Hristos și au slujit idolilor, de se vor întoarce cu pocăință către Biserica dreptmăritoare, să se primească nu prin al doilea botez, ci prin singură rugăciunea și punerea mîinilor peste ei, după cum această hotărîre s-a întărit mai tîrziu și de canonul 8 al sf. și marelui sinod ecumenic I și de canoanele 47 Ap., 68 al sinod. I, 7 sinod. II, 55, 66, 77, 78, 99, 102 al sinod. Cartagina, 1 al marelui Vasilie, 7 Laodicheia. Oare stiliștii nu țin seama de învățătura sf. și marelui apostol Pavel care zice: «Un Domn, o credință, un botez»? (Ef. IV, 5-6). Oare nu-și aduc aminte că un botez mărturisim întru iertarea păcatelor și nu două? Oare își dau seama că botezînd a doua oară pe cei botezați își agonisesc asupra lor osînda care o aruncă canoanele 47 Ap. 57 Cart., pentru practicarea botezului de a doua oară? Oare își dau seama ei că prin repetarea botezului își bat joc de crucea și de moartea Domnului nostru Iisus Hristos și-l răstignesc a doua oară (Evrei VI, 4, 6), îndoind moartea lui Iisus Hristos, după cum zice Apostolul Pavel (Rom. VI, 5)? Dar oare numai această grea vină apasă pe sufletul stiliștilor care botează pe creștini? Vina

42. Dr. V. Mitrofanovici, *Liturgica Bisericii răsăritene*, 1909, p. 633; și *Tezaurul Liturgic*, III, p. 311.

lor în privința botezului este îndoit de grea. Mai întîi că botează a doua oară, iar al doilea că îndrăznesc să boteze fiind caterisiți. Se știe din dumnezeieștile canoane că cei caterisiți nu au voie să mai săvîrșească lucrurile sfinte și că pierd pentru totdeauna dreptul de a le săvîrși (Canoanele: 26 sinod. VI, 1- 2, Ancira, 27 VI, Sf. Vasile cel Mare 26). Și iarăși cei caterisiți pierd cinstea cea din afară, de care i-a făcut părtași preoția lui Dumnezeu (can. I Antioh.), pierd și titlurile și drepturile pe care le-au avut fiind clerici. Numele celor caterisiți se șterg din pomelnicile Bisericii și din rîndul clericilor și se trec în rîndul mirenilor (Canoanele 8, 17, 51 și 63 Ap.). Și iarăși: mireanul care va îndrăzni să onoreze și să asculte pe cei caterisiți și să le sărute mîna, cade sub afurisenie. (Hotărîrea sinodului patriarhal din Constantinopol, Aprilie 1765).

Deci, dacă preotul stilist Glicherie Tănase și ierodiaconul stilist David Bidașcu și alți preoți și călugări stiliști, în număr de 10 au fost caterisiți de Sf. Mitropolie a Moldovei cu ord. nr. 2231 din 24 aprilie 1931, după cum se vede scris în revista Mitropoliei Moldovei pe aprilie 1931 și dacă, după mărturia și hotărîrea celor de mai sus canoane arătate, prin caterisire au pierdut orice dar de a mai putea lucra ceva din sfintele slujbe, apoi ce fel de botezuri și ce fel de cununii pot fi acelea pe care le fac ei? Ce putere sfințitoare pot avea tainele și slujbele făcute de ei? Iar dacă ei nebăgînd seamă hotărîrea de caterisire, care este pusă asupra lor de către episcopul locului și de către sfîntul sinod, îndrăznesc de mai slujesc cele sfințite înainte, apoi în mai mare osîndă au căzut, după canoanele 28 Ap., 4, 12, 15 Ant., 14 Sardica și al Sf. Marelui Vasile 88, care hotărăsc într-un glas că «cei caterisiți, de vor mai îndrăzni a lucra din cele sfinte, după caterisire, să fie desăvîrșit depărtați de Biserică și să cadă sub anatemă». Iar fiindcă ei toate slujbele lor le fac prin case fără blagoslovenia episcopului, se osîndesc de canoanele: 5, 6, 20 Gangra, 30 Ap., 2, 15 sinod. I-II, 10, 79 Cartag., 5 Antioh., 11 Sardica și alte multe de acest fel. Căci dacă preotul sau diaconul care au preoție lucrătoare de vor sluji fără socotința episcopului locului în eparhia lui se caterisesc, cu cît mai mult se vor osîndi cei ce au fost și caterisiți și au îndrăznit a sluji în eparhie și parohie străină fără nicio învoire a episcopului. Așadar preoții și toți clericii stiliști atîta vreme cît vor stărui în nesupunerea față de ierarhia canonică a Bisericii dreptmăritoare a lui Hristos se află sub grele canonisiri, care le hotărăsc canoanele cele arătate mai sus. Încă și creștinii care îi ascultă și îi onorează pe ei se afurisesc, după cum mai sus s-a arătat. Iar dacă ei zic că pentru aceste slujbe care le fac au blagoslovenie de la vreun episcop de peste graniță, și acel episcop ca și ei, de se va afla făcînd acest lucru, este vinovat de caterisire, după canoanele: 32 și 35 Ap. Dacă preoții stiliști în toată practica lor cea cu botezul a doua oară nu au decît sprijinul de la subînsemnarea canonului 46 Apostolic, apoi și această temelie a lor este fără de putere, deoarece acolo nu este vorba de a se boteza a doua oară creștinii ortodocși, care au fost botezați în numele preasfintei și de viață făcătoarei Treimi, ci acei eretici și schismatici, care n-au avut botezul prin afundare și mai ales acei ce au fost botezați de eretici. Dacă sfînta și soborniceasca Biserică a Răsăritului în multe împrejurări a primit cu iconomie chiar și botezul arienilor și al macedonienilor și al altor eretici, care aveau greșeli dogmatice, apoi cum să nu înțelegem că tot prin iconomie se primesc și botezurile cele prin stropire și cele care se fac prin turnare în numele preasfintei Treimi? După cum este cazul chiar cu creștinii din Bucovina și din Ardeal și din alte părți din

țara noastră. Însă, dacă Biserica a făcut această iconomie pînă acum, nu înseamnă că, creștinii care s-au botezat în acest fel pînă acum nu sînt botezați, după cum cu rea înțelegere cred stiliștii. Rătăcirea lor ei o întăresc pe cuvintele din Pidalion (pag. 46 și 47) în care se spune de tâlcuitor că botezul schismaticilor latini, fiind străin de cufundare și de ieșire, este pustiu și de dar. Stiliștii răstălmăcind după a lor minte cuvintele de mai sus, înțeleg că dacă s-a îndreptat calendarul și pascalia după cum au făcut-o latini cei schismatici, atunci și noi cei cu calendarul îndreptat am devenit schismatici și prin urmare cei ce s-au botezat de la îndreptarea calendarului și pînă astăzi trebuie să fie botezați din nou de ei. Cît de greșită este părerea, că, din cauza schimbării calendarului și a pascaliei, noi am devenit catolici, eretici, schismatici, am arătat în alt loc. Acestea fiind zise pentru sfîntul botez, să luăm cuvîntul și despre taina cununiei, pe care stiliștii o desființează de tot. Că iată ce se spune în cartea lor numită Glasul Adevărului, la pag. 33: «Cine nu vrea să fie feciorelnic să se logodească, căci logodna este ca și o nuntă». Despre taina mărturisirii ei scriu: «Vedeți sf. epistolă a Sf. Apostol Iacob cap. V, 10, în care se spune: «Mărturisiți-vă unii altora». Din practică însă se observă că aceste două sfinte taine, stiliștii le fac în acest fel numai cînd nu găsesc vreun preot călugăr stilist. Dar și celelalte sfinte taine au fost desființate de stiliști. Sfînta taină a preoției, este cunoscută de toți că are trei trepte ierarhice: episcop, preot și diacon. Unde dar este episcopul stiliștilor? Iar ca dovadă că ei nu au ierarhie cu episcop este faptul că la biserica lor nu pomenesc nici pe unul. De altfel ei nu pomenesc nici preoții la slujbă, cum se face de obicei la Sfînta Liturghie; bine înțeles că aceasta din urmă o fac numai din ură. Dacă ei au tăiat legătura cu Sfînta Biserică Ortodoxă, au pierdut deci orice putere de a lega și deslega, căci această putere ar avea-o numai stînd în legătură cu episcopul locului, pentru că preotul nu poate lucra nimic fără blagoslovenie de la el. Deci dacă preoții stiliști au rupt legătura cu ierarhia și au fost caterisiți, se poate înțelege clar că nici taina sfintei împărtășanii ei nu o pot săvîrși. Iar dacă ei totuși o săvîrșesc, se înțelege că ea nu are nicio putere. Încă știm că această sfîntă taină se săvîrșește la dumnezeiasca liturghie, iar liturghia fără antimis dat de episcopul locului, pentru anumită biserică nu se poate săvîrși. Alt episcop din altă parte nu poate da Sf. Antimis, peste hotarul eparhiei sale — căci cade sub pedeapsa caterisirii, după canonul 35 apostolic, iar dacă se face aceasta din cauza eresului atunci ar trebui să fie împotriva aceluia eres și să știe toți creștinii. Ori nu există nici un episcop care să fi declarat de eres îndreptarea calendarului și a pascaliei, ci din contra toți au fost pentru îndreptare. Iar dacă Sf. Antimis a fost dat pentru oarecare biserică sau a avut altă menire și a fost luat de acolo și dus la vreo casă de rugăciune unde slujește preotul călugăr caterisit, atunci înseamnă că acei care l-au dus acolo au făcut furt de cele sfinte, care este păcat neiertat și care se osîndește de can. 72, 73 și 10 al sinod. I-II, Sf. Grigore de Nisa, canon 8 și altele care conglăsuesc la fel. Tot așa cu taina Sf. Mir, care este pecetea darurilor Sf. Duh. Cu ce săvîrșesc ei această sf. taină, căci ei sf. mir nu-l pot avea? Pentru că noi știm că sf. mir se face numai în joia Patimilor Domnului de către soborul episcopilor, în frunte cu patriarhul și se dă fiecăruia în eparhia sa, iar el îl dă numai preoților care au parohie. De unde au dar stiliștii sf. mir, întrucît nimenea nu li-l poate da, căci atuncea ar însemna iarăși furt de cele sfinte? Dar cu sfintele moaște care se pun la sfințirea sfintelor biserici, oare nu-i tot ace-

lași lucru? Care este episcopul care le-a dat sau le-a adus? Nici unul, iar dacă vor zice că le-au cumpărat de undeva în seamnă că este simonie, alt păcat pedepsit cu caterisirea de canon. 23 sinod. VI, iar dacă ar zice că le au dela altul, atunci păcatul e și mai mare, căci înseamnă furt de cele sfinte și cad sub pedeapsa canoanelor arătate mai sus.

Iar despre slujba înmormîntării, iată ce spune cartea lor numită Glasul Adevărului, p. 32: «Citiți singuri prohodul cum este scris. La priveghere nu faceți jocuri după obiceiul idolatric. Citiți sfînta psaltire, iar cei care nu știți carte, să faceți 60 de ațe de metanii pentru psaltire și pentru canoane, și așa să puneți mortul în groapă». Cu aceasta au pus capăt la toate. Au ajuns drept ca păgînii să-și ducă mortul singur, să facă farmece cu ațele lor. Unde s-au mai pomenit în Biserica creștină asemenea erezie?

Și atunci ce înseamnă aceste toate decît înșelăciuni, cu care ei înșală pe creștinii necunoscători ai acestor erezii și le sînt de mare sminteală spre mîntuire, că nu după adevăr îi povățuesc pe ei. Pentru acești preoți și călugări stiliști se potrivește cuvîntul Mîntuitorului nostru care a zis: «Vai lumii din pricina smintelilor,... dar mai vai omului aceuia prin care vine sminteala» (Mat. 18, 6).

O R I E N T A R E ASUPRA ABATERILOR CANONICE ALE STILIȘTILOR ȘI CANOANELE CARE-I CONDAMNĂ

ANTIMIS. Preoții stiliști slujesc cu antimise care nu li s-au dat cu blagoslovenia episcopului locului, iar unii din ei își sfințesc singuri antimise, sau le au furate și cumpărate de prin alte părți. Slujirea cu antimise străine este condamnată de canoanele:

Apostolic, 73; Cart. 6; sinod. I-II, 10; Grig. Nisa 8. Sfințirea antimiselor se face numai de către episcop și mai de multe ori, odată cu sfințirea bisericii:

T. Balsamon: tîlc. can. 31 apost. al sinod. Trulan, P. G. t. 137, col. 613-616.

M. Vlastare: Sintagma Alfabetică. P. G. t. CIV, col. 1050.

Nic. Cabasilas: P.G. t. CL, col. 309+332.

Diac. dr. N. Tuță: Sf. Antimis: Studiu istoric..., 1943.

BISERICA. Biserică deosebită. Stiliștii și-au făcut Biserică osebită și defaimă pe episcopii și preoții Bisericii Ortodoxe. Se osîndesc de canoanele:

Ap. 31, Sinod. IV ec., 18, Gangra 6, Sinod. VI, 34, Sin. IV, 8.

Sfințirea bisericii. Stiliștii sfințesc biserici fără de episcop și fără de delegații lor, încă și fără Sfintele Moaște, împotriva canoanelor:

Sinod. VII, 7; Cartag. 6; Laod. 57; Apost., 39; Sin. VI, 17; Apost 12. 13 și 33.

BOTEZUL. A doua oară. Stiliștii au botezat și botează pe copii și pe oameni în vîrstă a doua oară cu desăvîrșit botez, căzînd sub osînda canoanelor:

Ap. 46, Sinod. II 7, VI ecum. 95, Calced. 1, I Ecum. 8, Apost. 68, Cartag. 55, 57, 66, 77, 78, 99, 102, Sf. Vasile 1, Laod. 10.

Prin casele mirenilor. Stiliștii fac botezul prin casele mirenilor, osîndindu-se de canoanele:

Ap. 31, VI ec. 31, IV ec. 4, VI ec. 59, I-II 12, 13, 14, 15, Gangra 6, Laod. 58, Antioh. 5, Cart. 10, 62.

Copiilor mici. Stiliștii cînd botează copiii, îi miruesc cu untdelemn de prin candelă, în loc de a-i mirui cu Sf. și Marele Mir, deoarece nu au de unde lua Mirul, neavînd episcop. Tot așa fac și cînd botează și pe oamenii în vîrstă și se osîndesc de canoanele:

Laod. 48, Cart. 6.

CATERISIRE. Preotul stilist Glicherie Tănase, ierod. David Bidașcu, și alți 10 călugări stiliști au fost caterisiți și excluși din monahism cu ordinul Sf. Mitropolii a Moldovei cu nr. 2231 din 24 aprilie 1931 (rev. «Mitropolia Moldovei», aprilie 1931). Prin caterisirea și excluderea din monahism ei au pierdut pentru totdeauna dreptul de a mai sluji Liturghia și a mai face orice slujbă ieratică, precum și de a purta hainele cinului călugăresc, potrivit canoanelor:

Ap. 12, 13, 32, 33; VI ec. 21; Antioh. 6, 7; Cart. 9, 97, 10, 11; IV ec. 18; Cart. 62, 63; Antioh. 4, 5.

Ascultare de călugări caterisiți. Creștinii stiliști care ascultă și onorează pe călugării stiliști, cad sub afurisenie.

Hot. sinod. patriarhal C-pol, aprilie 1765.

EPISCOP. Ascultare de... Stiliștii au ieșit de sub ascultarea Bisericii și au rupt legătura duhovnicească cu ierarhia ei canonică și prin aceasta se pedepsesc de canoanele:

Ap. 31; VII ec. 17; IV ec. 4, 18; VI ec. 31, 34; I-II, 1; Gangra 5, 6; Antioh. 5; Cartag. 14.

Hulirea episcopului. Stiliștii hulesc pe episcopii și preoții Bisericii Ortodoxe și-i numesc eretici, lipsiți de dar și schismatici, și mai înainte de a se face vreo judecată a episcopilor, ei osîndesc și judecă după a lor rătăcită părere. Prin aceasta se osîndesc de:

Can. Cart 12; Ap. 74, 75, 28; Cart. 15; II ec., 6; IV ec., 9; Ant. 4; Cart. 105, 108.

Pomenirea la slujbe. Stiliștii nu pomenesc la slujbele lor numele episcopului locului și nici al altui episcop, deoarece nu-l au. Și se osîndesc de canoanele:

I-II, 13; Ap. 55; I-II, 14; II ec., 6.

Pogorămîntul sau iconomia Bisericii. Stiliștii nu voiesc să recunoască că Biserica Ortodoxă are putere să facă pogorămînt în unele cazuri cum a fost și iconomia care s-a făcut de Biserica Ortodoxă din țara noastră în legătură cu postul Sf. Apostoli. Prin aceasta ei se împotrivesc hotărîrii canoanelor apostolice și a tuturor sinoadelor ecumenice și localnice, precum și canoanelor Sf. Părinți cei din parte, care în anumite locuri și timpuri au făcut iconomie chiar și în unele chestiuni dogmatice, spre a folosi Biserica pe alte căi și mai ales în vreme de prigoane și nedumeriri, precum mărturisesc canoanele:

II ec., 7; Ap. 46, 47; VI ec., 95; Sf. Vasile 1, 47; I ec., 8; Cart. 55, 57, 75, 77, 78, 102.

EXCLUDERE, vezi caterisire.

MÎNĂSTIRE. Părăsirea mînăstirii fără blagoslovenie. Călugării și călugărițele stiliste părăsind fără blagoslovenia starețului mînăstirea unde au fost călugăriți și au viețuit, au ieșit și stau prin casele mirenilor, iar unii au început a-și face mînăstiri și biserici fără aprobarea sf. sinod, turburînd prin aceasta liniștea Bisericii. Prin această călcare a ascultării ei au căzut sub osînda canoanelor:

IV ec., 4; I-II, 2, 3, 4, 5; VII ec., 13; VI, 42; Cart. 88; VII, 19, 21; I ec. 15, 16.

PASCALIA. Stiliștii susțin că Sfinții Părinți de la sf. și marele sinod de la Niceea, anul 325, au făcut o pascalie pentru toți anii cît va fi lumea, întemeindu-se pe subînsemnarea unui greșit tâlcuitor al canon. 7 Apost. Pe această neîntemeiată părere a lor o răstoarnă canoanele: Cart. 55/60, 81, 117.

PRACTICALELE. Stiliștii, negăsind nici un canon care să arate că Sf. Părinți de la Niceea ar fi făcut o pascalie pe toți anii, susțin că despre acest lucru se arată în Practicele sinod. I de la Niceea. Această părere este departe de adevăr, deoarece Practicele sinodului I s-au pierdut încă de prin sec. IV și sînt dovezi că acele Practice au fost un fel de procese verbale despre cele ce s-au discutat la sinodul I ec., și în care nici de cum nu se vorbea despre o pascalie pentru toți anii. Vezi aceasta în Pidalionul de la Neamțu, p. 78, și Istoria Bisericii de Eusebiu Popovici, II, 9, 95, 96, Arhim. C. Popovici în rev. «Candela», cap. 7, 1899, p. 416, și Dr. V. Gheorghiu, Sf. Paști, în rev. «Candela», p. 11, Sf. Chiril al Alexandriei, Epistola către sinodul din Cartagina, de la anul 418 (Marusi: Culegere bogată a sinoadelor, Leipzig, 1579, 1901, vol. III, col. 856-857).

PREDICA MIRENILOR prin case și public. Mirenii stiliști umblă prin sate și case, predicînd pentru a atrage pe creștini la rătăcirea lor. Se osîndesc de can. 64, sinod. V-VI.

SLUJBE BISERICESTI. A călugărilor și mirenilor în locul preoților. Stiliștii neavînd preoți pentru slujbele bisericesti, au dat voie călugărilor și mirenilor să facă slujbe în locul preoților: botez, spovedanie, înmormîntare, ș.a. Prin aceasta ei cad sub anatema:

Gangra 6; VI ec., 31, 34; I-II, 12, 13, 14, 15; Ant., 5; Numeri 16; II Cron., 26.

La mai multe biserici. Stiliștii slujesc la mai multe biserici; lăsînd una, se duc la alta și așa oriunde li se pare că vor avea venit mai mult, acolo slujesc, neținînd seama de blagoslovenia episcopului sau a preotului din parohie. Astfel cad sub canoanele:

Ant., 3; IV ec., 13, 24; VII ec., 17, 21; I-II, 3, 4, 5.

La parohii străine și eparhii străine. Preoții stiliști se mută dintr-o eparhie într-alta și dintr-o parohie în alta, neținînd seama de hotărele canonice ale Mitropoliilor, ale episcopiilor și ale parohiilor. Și se osîndesc de canoanele:

Ant., 3; IV ec., 13; II ec., 2, 3; VI, 36; I, 15; IV ec., 5, 6, 23.

După caterisire. Preoții și diaconii stiliști fiindcă slujesc și după caterisire și excludere, au căzut sub anatema Bisericii: Can. Ant. 4, 12, 15; Apost., 28; Sf. Vasile, 88.

Cu aprobarea episcopului de peste hotare. Stiliștii se laudă că au episcop la Ierusalim și în alte țări unde se ține stilul vechi, și că au blagoslovenie pentru cele ce slujesc ei. Prin aceasta cad sub pedeapsa canoanelor:

Cart. 62, 63; II ec. 2; Ant. 13, 22; Apost. 31, 28, 30, 32, 33, 34, 35; IV ec., 13; Ant. 6, 7, 8, 11.

Mai sînt încă și multe alte mărturii și canoane, aici însă am adus numai mărturiile cele mai principale, spre orientare.

Î N C H E I E R E

Cîteva mijloace practice pentru îndreptarea stiliștilor.

Am socotit să nu închei această lucrare fără să arăt și cîteva mijloace practice, care ni s-au părut de nevoie pentru lămurirea stiliștilor și aducerea lor în sînul Bisericii Ortodoxe.

Preoții de la parohii și mai ales acei care sînt trimiși în parohiile vătămăte de stiliști să fie bine cunoscători ai sfintelor canoane și buni păstrători ai tradiției Bisericii Ortodoxe. Și aceasta pentru că stiliștii, mai mult ca de oricare învățătură a Sfintei Scripturi, se folosesc de canoanele din Pidalion spre susținerea rătăcirii lor, pe care talmăcindu-le după a lor părere și nu după înțelesul Bisericii, pe mulți cu sfintele canoane, care sînt dreptarele și legile Ortodoxiei, îi duc la rătăcire, nesupunere și pierzare.

Preoții de la parohiile cu stiliști să cunoască bine și canoanele folosite de stiliști și să învețe pe creștini în biserică, adevărata lor tâlcuire, fiindcă conducătorii stiliști au dat pidalionul în mîna creștinilor mireni, însemnîndu-le canoanele care li se pare că-i sustin, pentru ca fiecare să le știe. Și astfel rătălmăcindu-le după cum le-au învățat preoții și călugării stiliști, multe suflete smintesc de la dreptarul Ortodoxiei.

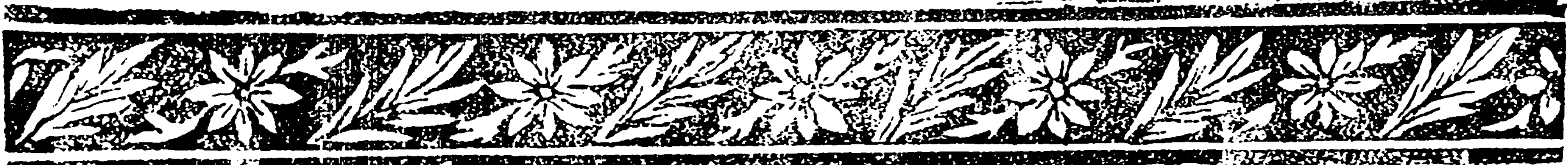
Canoanele pe care le folosesc stiliștii mai mult, acestea sînt:

- Canonul 7 Apostolic, și mai ales subînsemnarea lui;
- Canonul 1 din Antiohia, și
- Canonul 19 din Gangra.

Arhim. ILIE CLEOPA

B I B L I O G R A F I E

1. Biblia, ed. 1914.
2. Adevărata Ortodoxie și Calendarul, de mai mulți creștini ortodocși, Fălticeni 1934.
3. Pr. I. Anisescu, Adevăr și lumină (in ms.), Opreșani, 1935.
4. Apantisma, sau Adunare de rugăciuni, Mînăstirea Neamțu, 1827.
5. Dr. Badea Cireșanu, Tezaurul Liturgic, București, t. I-III, 1910-1912.
6. Dr. C. Chiricescu, Așezarea Pascaliei în Calendarul îndreptat, București 1926.
7. Idem, Calendarul nostru nu este schimbat, ci îndreptat, București, 1926.
8. Idem, Pascalia Bisericii Ortodoxe de Răsărit, București 1935.
9. N. Coculescu, Cestiunea Calendarului, București 1898.
10. Cotea Arsenie și Teofilact, Boldurile Bisericii de Răsărit, Glasul Adevărului și Trîmbița Sf. Părinți, București 1925.
11. D. Donici, Calendarul Bisericii de Răsărit în stil vechi și în stil nou, Craiova 1898.
12. Dr. V. Gheorghiu, Noțiuni de cronologie, calendaristică și calcul pascal, 1936.
13. Dr. Ovidiu Marina, 30 zile în U.R.S.S., București, Tipografia Cărților Bisericești, 1949.
14. Protos. Nicodim Măndiță, Stil vechi sau credință, București 1943.
15. Dr. Vasile Mitrofanovici, Liturgica Bisericii răsăritene, 1909.
16. Ortodoxia, revista Patriarhiei Romîne, an. I, nr. 1, București 1949.
17. Prof. I. F. Polak, Timpul și Calendarul, București (f. a.).
18. Pidalionul, ed. M-rea Neamțu, 1844.
19. Protos. Nicodim Sachelarie. Noua Pascalie și Calendarul, Cernica, 1936.
20. Pr. D. Săvescu, Boldurile Bisericii Ortodoxe de Răsărit, Glasul Adevărului, Trîmbița Sf. Părinți, M-rea Neamțu, 1935.
21. Hagi M. Teodoroiu, Canonicitatea îndreptării Calendarului și rătăcirile răzvrătiților, M-rea Neamțu, 1933.
22. Diac. Dr. N. Tuță, Sf. Antimis, studiu liturgic, istoric și simbolic, Tipografia Cărților Bisericești, 1943.

PENTRU O NOUĂ EDIȚIE ÎN PREGĂTIRE A LITURGHIERULUI

I. GENERALITĂȚI ȘI PREMISE

Vechile ediții și premisele unei îndreptări. În curînd se vor tipări din nou, pentru trebuințele slujbei bisericești, Evangheliarul, Apostolul și Liturghierul. În vederea unor ediții îmbunătățite, Sf. Sinod a rînduit din vreme comisiuni anume de diortosire pentru fiecare din aceste cărți. În credința că am putea veni cu folos în sprijinul acestor ostenitori, vom încerca aci o scurtă recapitulare a observațiilor, criticilor și propunerilor, la care au dat ocaziune edițiile din trecut ale acestor cărți. Ne vom opri deocamdată asupra Liturghierului.

Așa precum subliniam cu alt prilej, problema revizuirii textelor liturgice va rămîne mereu actuală, atîta vreme cît nu s-a ajuns la «o ediție critică și filologică a textelor sfinte, după principiile admise astăzi de știință». La această concluzie s-a oprit în aprilie, 1933, comisiunea științifică din Atena, pe care o instituise Patriarhul ecumenic Fotie al doilea, în noiembrie 1922.

Chestiunea unui text corect al cărților liturgice, stabilit cu seriozitate științifică, îmbracă un aspect mai delicat și mai complicat în Bisericile naționale ale Ortodoxiei răsăritene, deoarece cărțile lor de slujbă sînt traduceri din limba greacă, în care au fost compuse la origine. În ceea ce privește însă Liturghierul, o astfel de lacună este împlinită în bună parte prin studii de ultimă oră, publicate în deosebi de specialiști greci și romîni¹⁾.

La noi, unii dintre primii traducători ai Liturghierului romînesc s-au socotit datori să sublinieze că, în osteneala lor, ei plecau de la originalul grec. Astfel, în «Cuvînt... cătră toată seminția romîniască», din fruntea Liturghierului de Iași, 1679, Mitropolitul Dosoftei scria că l-a tradus «pre limbă rumîniască de pre ellinaște», iar Mitropolitul Teodosie al Ungro-Vlahiei mărturisește în predoslovia Liturghierului slavo-romîn de București, 1680, că traducerea regulilor de tipic din cuprinsul cărții s-a făcut «di pe izvod

1. Se pot cita lucrările noastre: «O propozițiune liturgică: Cu înțelepciune, drepti», ori «Cu înțelepciune dreaptă», 1926; idem, în «Dumînica Ortodoxă», București, nr. 45-46 din 1 și 8 iunie, și nr. 47-48 din 15 și 22 iulie, 1928; Contribuții la revizuirea Liturghierului romîn, București, 1931; Troparul ceasului al treilea în rînduiala epiclesii, București, 1937; Expresiunea «Slujbă cuvîntătoare», din Liturghierul romîn, București, 1939; «Mila păcii, jertfa laudei» în Liturghiile bizantine, București, 1940; Verbul «a mîntui», ca termen de invocare a Prea Sfintei Născătoare..., București, 1940; În jurul unei formule liturgice de origine biblică, Craiova, 1943; Liturghiile bizantine, București, 1943; Insemnări pentru o nouă ediție a Liturghierului, București, 1947. Prof. Pan. N. Trembela, *Αἱ τρεῖς λειτουργίαι κατὰ τοὺς ἐν Ἀθήναις κώδικας*, Atena, 1935; Pr. Prof. Ene Braniște, *Observațiuni și propuneri pentru o nouă ediție a Liturghierului romînesc*, București, 1945-1946, și *Noua ediție a Liturghierului romînesc...*, Studiu comparativ, în rev. «Studii Teologice» nr. 9-10 (noiembrie-decembrie, 1951.

grecesc». Textul traducerilor nu lasă nici un loc de îndoială asupra cuvîntului lor.

Nu este greu să se constate totuși că, uneori, primii traducători și cei care au urmat îndată după ei au înțeles, au interpretat și au redat ici-colo textul slujbei, sub influența Liturghierului slavon, lucru explicabil de altfel, cînd ne gîndim că acesta se găsea de veacuri în întrebuintare exclusivă în Biserica Țărilor Romîne. Acest raport între Liturghierul român și cel slavon se poate recunoaște pînă astăzi în forme, ca, de exemplu: «cu pace», în loc de «în pace (ἐν εἰρήνῃ)», «...ci ne înnoiește...» în loc de «...reînnoiește-ni-L nouă» sau «în noi»²⁾ (ἀλλ' ἐγκαίνισον ἡμῖν) din troparul Ceasului al treilea întrebuintat cu stihurile de umilință la Epiclesă etc., forme dintre care unele au fost îndreptate în edițiile slave de mai tîrziu. Inrudirea dintre Liturghierul român și cel slavon se face remarcată mai ales în întocmirea cuprinsului.

Apelul primilor noștri traducători și la Liturghierul slavo-rus în deosebi, cel puțin pentru comparație și orientare, era postulat, desigur, între altele, și de nevoia de a birui dificultățile ce decurgeau din flexibilitatea redusă a limbii noastre la acea oră a istoriei, în comparație cu limba greacă a originalului, care avea în urma ei o evoluție literară de aproape 2.500 de ani. Capitalul de cuvinte al limbii romîne, insuficient pentru redarea cu exactitate a tuturor ideilor și nuanțelor textului original, precum și geniul deosebit al acestor limbi ridicau în chip firesc o altă serie de greutăți în calea ostenitorilor traducerii romînești. De aceea, Mitropolitul Teodosie era silit să mărturisească anume că: «...Liturghia toată a o prepune pre limba noastră și a o muta, nice am vrutu, nice am cutezat: drept mărturisescu pentru multe alte pricini ce m-au împinsu, săvai că și pentru scurtă limba noastră ce iaste».

Urmele dificultăților întîmpinate de primii traducători ai Liturghierului român nu s-au șters deplin nici pînă astăzi din edițiile lui. În unele locuri, ele au aspectul unor traduceri în contrazicere cu logica desfășurării textului, cu spiritul și cu structura Liturghiei. În altele, apar ca nepofriviri flexionare, decurgînd din geniul diferit al celor două limbi, iar cîteodată se datoresc obscurităților sau, mai bine zis, deficiențelor textului din ediția originală de la baza traducerii.

Nu putem să nu recunoaștem totuși că, în principiu, textul Liturghierului român se înfățișează ca o traducere fidelă, o traducere ad litteram, servilă chiar, a Liturghierului grec, atît de fidelă încît s-a silit să respecte însăși topica frazei grecești. S-a păstrat astfel în bună parte nu numai ritmul rugăciunii pompoase grecești, ci și expresiuni eliptice, din cele improprii geniului limbii romîne, ca, de exemplu: «Ca nimeni din cei chemați» (să nu fie sau să nu rămînă), «Plinirea paharului credinței Sfîntului Duh», etc.

Imperfecțiunile primelor traduceri, explicabile prin cauzele amintite, s-au perpetuat însă în chip mecanic de la o ediție la alta a Liturghierului nostru, neputînd fi înlăturate, în parte, pentru motive deopotrivă valabile pentru vechii traducători, iar mai tîrziu pentru că au căpătat prin uz un fel de consacrare. Este un fenomen cunoscut că repetarea și ascultarea îndelungată a acelorași formule duc inevitabil la oarecare automatism, prin

2. Ori: «...ci ni-l înnoiește nouă care ne rugăm Ție», cum se și găsește corect în unele ediții romînești, ca de exemplu, cea de București, 1797 și 1858, de Rîmnic 1817.

obișnuirea memoriei și a auzului, așa că necesitatea unei îmbunătățiri a traducerii nu s-a mai impus cu stringență. Diortositorii, pe de altă parte, nu s-au mai putut simți din această cauză prea mult încurajați, de teama ca îndreptările să nu apară ca forme de bruscare a instinctului conservativ, foarte viu în materie religioasă în genere și în special de cult.

Așa se face că, de mai bine de un sfert de mileniu, edițiile Liturghierului român se succed fără îmbunătățiri sensibile de la una la alta, urmând chiar o linie progresivă; diortosirile s-au restrâns în general la schimbări nu totdeauna fericite a unor termeni și expresiuni, iar uneori caracterizându-se prin omiterea unor elemente, ce puteau fi reținute ca puncte pozitiv câștigate în edițiile anterioare.

Pentru ca o lucrare de revizuire științifică a traducerii Liturghierului să nu apară revoluționară, este de recomandat să se desfășoare în etape, în funcțiune în deosebi de un anumit factor psihologic. Determinant anume în această privință, trebuie considerat nivelul cultural al comunității în general, dar în primul rând — și, s-ar putea spune, chiar aproape exclusiv — nivelul de pregătire teologică și bisericească a slujitorilor Altarului, întrucât Liturghierul este prin excelență, așa cum îl caracteriza Alexei Dmitrievschi, cartea tainică de slujbă a preotului și a episcopului. Intr-adevăr, dintre toate rugăciunile propriu zise, care alcătuiesc conținutul stabil sau permanent al Liturghierului, în oficiile Vecerniei, Utreniei și Liturghiei, una singură — rugăciunea amvonului — este rostită de preot în auzul credincioșilor.

În condițiunile actuale ale nivelului clerului Bisericii Ortodoxe Române, această primă condițiune se poate considera pe deplin satisfăcută. Mai mult, se poate constata la tot pasul sentimentul general al slujitorilor Altarului despre lipsa unei bune traduceri și desăvârșite întocmiri a Liturghierului român, la nivelul de flexibilitate atins de limba noastră astăzi, precum și în ceea ce privește punerea la punct a indicațiilor tipiconale. În principiu, deci, traducerea ori revizuirea traducerii Liturghierului într-o formă de stil ieratic, în care termenii și expresiunile să redevină cât se poate de propriu, de exact și fără confuzie sensul și ideea textului original, este o problemă de vie actualitate în preocupările și dorințele clerului nostru. Acest element psihologic se află continuu alimentat de reacțiunile, pe care le provoacă în cursul oficiului obscuritățile textului și insuficiența instrucțiunilor privitoare la acțiunea liturgică. Căci rugăciunile lipsite de claritatea limbii nu au darul de a sensibiliza ideea de la baza lor și pe cele care intră în alcătuirea cuprinsului acestor rugăciuni, așa că, din această cauză, ele nu ajung să angajeze cugetarea și să miște inima. Din pricina obscurităților de limbă și de stil, astfel de rugăciuni rămân mai mult sau mai puțin niște grăiri «în vînt», cum se exprima Sf. Apostol Pavel (I Corint. XIV, 9), deoarece, nefiind înțelese pe deplin sau cu ușurință de înșiși liturghisitorii, ele nu ajung să spună tot sau mai nimic spiritului.

II. INDREPTĂRI ÎN VOCABULAR

I. **Obscurități de sens.** O spicuire la întâmplare în textul edițiilor curente ale Liturghierului va pune în evidență valabilitatea acestor teze. O primă ilustrare în acest sens se găsește în formele luate în Liturghierul nostru, de compusele verbului greacă *ἀισχύνω* (*ἀκαταισχύνω*, *ἀναπαισχύνω*) și de adjectivele derivate dintr-însele și anume: «...sfîrșit nerușinat» (*ἀνεπαισχύοντα*),

«cu față nerușinată» (ἀνεπαισχύντω προσώπῳ), «...Folositoare nerușinată (ἀκαταίσχυοντε). «...credință nerușinată...», (ἀκαταίσχυοντων).

În referire la persoane, prin adjectivul «nerușinat» se califică în accepțiunea limbajului obișnuit, acela care nu roșește, adică a pierdut simțul rușinii, iar acte nerușinate sînt acelea care se făptuiesc cu lipsă de obraz, cu sfidarea legilor eticii. În fidelitatea față de text și în neputința de a găsi la îndemîină o altă formă în limba romînă, s-a ajuns la traducerea literală a acestor termeni grecești, care, în judecata vechilor tîlmăcitori, era probabil justificată de reprezentarea acțiunii la pasiv: nerușinat, adică nefăcut de rușine de către alții. În mintea ascultătorilor și a cititorilor, trebuie să recunoaștem însă că, prin expresiunile citate, imaginea se prezintă invers. În sensul just al originalului, credincioșii se roagă lui Dumnezeu să le dea un sfîrșit de viață creștinesc, fără durere și nedezonorat, nu un sfîrșit necinstit, să sfîrșească adică viața nu în rușine, ci în chip cinstit. Deci, traducerea în aliniatul respectiv din ectenia «Să plinim rugăciunea noastră...» ar trebui să sune: «Sfîrșit creștinesc vieții noastre, fără durere, cinstit», ori «cu cinste...».

De asemenea, în rugăciunea după vohodul cel mare din Liturghia Darurilor mai înainte sfîntite, este cazul să se îndrepteze: «...ca întru cuget curat, cu față cinstită» (în loc de «nerușinată...») împărtășindu-ne..., să ne unim cu Hristosul Tău».

Pe de altă parte, în sensul rugăciunilor Liturghierului, expresiunea «credință nerușinată» trebuie înțeleasă ca o credință, de care sau cu care nu ne rușinăm, pe care nu ne sfiim să o manifestăm sau să o mărturisim și care, în același timp, nu poate fi făcută de rușine, nu poate fi adică înfundată, răsturnată, clătinată. O credință care nu se rușinează, care, adică, nu se sfiește să se afirme și să reziste împotrivorilor, se califică prin însuși acest fapt ca o credință neclătinată. O astfel de formă se găsește într-un raport armonios și firesc cu adjectivele din context, prin care sînt determinate celelalte două virtuți teologice: «(credință neclătinată), nădejde tare și dragoste nefățarnică». Este adevărat că sub raportul filologic, adjectivul «neclătinat» nu se află în aceeași familie cu cuvîntul «nerușinat», dar, întrucît ni se pare că ideea acestuia din urmă se poate exprima prin cel dintîi într-o formă convenabilă, în textele respective din rugăciunea a opta de la Utrenie și din rugăciunea de mulțumire după împărtășirea sfîntiților slujitori în Liturghia Sfîntului Vasile cel Mare, considerăm că nu este forțat să se adopte forma: «...și ne dăruiește...» și respectiv «...fă să ne fie împărtășirea... spre credință neclătinată».

Aplicat la persoane, adjectivul ἀκαταίσχυοντος (nerușinat) designează pe acelea care nu sînt rușinoase, nu se intimidează, adică nu se sfiesc. Deci, în troparul «Și acum... al Născătoarei de Dumnezeu», de la începutul Utreniei și la dezbrăcarea de sfintele vestminte după Liturghie, «Solitoare... nerușinată...» e mai potrivită forma: «...Ocrotitoare (προστασία)... fără sfială...» Deopotrivă de acceptabilă în acest text poate fi considerată și traducerea: «neînfruntată», formă inspirată din însemnarea activă a verbului αἰσχύνομω = rușinez (înfruntez). O astfel de traducere este deja întîlnită în unele ediții ale cărților noastre de slujbă.

Sub aspectul obscurităților de sens din cauza sărăciei de forme a vocabularului vechii noastre limbi, sînt de luat în seamă în primul rînd expresiunile: «slujbă cuvîntătoare» (λογικῆ λατρεία) și «Jertfelnic înțelegător» (νοε-

ρὸν θοσιαστήριον); apoi: «Mărgăritarul cel înțeleghător» (...τὸν νοητὸν μαργαρίτην) și («să nu fii prins de) lupul cel înțeleghător (ὄπο τοῦ νεητοῦ λύκου)».

Cuvîntător este cineva care cuvîntează, vorbește, grăiește, atribut ce revine exclusiv persoanelor. Prin urmare, o astfel de traducere este la locul ei în locuțiunea «...turma Ta cea cuvîntătoare» (rugăciunea pentru catehumeni și cea pentru potrivirea Sfintelor, din Liturghia celor mai înainte sfințite), adică ceata credincioșilor sau a membrilor Bisericii.

În ce sens s-ar putea aplica însă acest adjectiv sfintei slujbe euharistice? Doar în sensul impropriu preconizat de Erminia lui Nicolae Cabasila (cap. LI) și anume că, în momentul jertfei euharistice, preotul conlucrează cu harul Sfîntului Duh la prefacerea Darurilor, nu prin acte manuale, de felul celor folosite în lucrările Proscomidiei, ci prin cuvintele rugăciunii (Epiclizei), săvîrșind astfel un cult sau «o slujbă cuvîntătoare». Este, desigur, o interpretare pe cît de subtilă și de ingenioasă, pe atît de exactă, în legătură cu faptele. Un astfel de cult sau slujbă fiind însă «fără de sînge», deci nematerială, așa precum subliniază însuși textul formulei în cauză, sîntem îndreptățiți să spunem că este **spirituală** sau **duhovnicească**. Și de vreme ce Sf. Ap. Pavel (Romani XII, 1) consideră că creștinii pot înfățișa lui Dumnezeu chiar trupurile lor ca un «cult» sau ca o «adorațiune», ori «slujbă cuvîntătoare» (λογικὴ λατρεία), deci printr-un element care nu implică cuvinte, nu mai încapă îndoială că traducerea exactă a acestei expresiuni nu poate fi decît: «**Slujbă spirituală**» sau «**slujbă duhovnicească**». Cu acest sens se și găsea întrebuițat în epoca precreștină adjectivul λογικός, de școalele filozofice și în special de neoplatonism.

Este clar pe de altă parte că facultatea de a înțelege aparține exclusiv ființelor raționale. Deci, termenul **înțeleghător** poate servi ca epitet nu pentru un jertfelnic sau altar, ci pentru o persoană înzestrată cu inteligență, cu facultatea înțelegerii. Dacă — precum se exprima pseudo-Dionisie Areopagitul (**Despre ierarhia bisericească**, cap. IV) — «Iisus este Altarul nostru prea dumnezeesc, în care sînt înălțate și primite» darurile, atunci, fără îndoială, traducerea adjectivului prin expresiunea «înțeleghător» poate fi explicată. Cum însă acest Altar nu este material și, deci, accesibil simțurilor, ci este «mai presus de ceruri», așa precum se precizează în același aliniat al ecteniei respective, el este un altar **spiritual, duhovnicesc**, cuvînt întrebuițat pentru traducerea lui νερός în diferite limbi și chiar în unele ediții ale Liturghierului român, ca, de exemplu, cele de București, 1887, 1895 și 1937. Λογικός și νερός au deci un sens identic, lucru demonstrat și prin faptul că, în aliniatul în care Liturghiile bizantine folosesc adjectivul νερόν pe lîngă substantivul jertfelnic (Θοσιαστήριον). Liturghia greacă a Sf. Marcu întrebuițează adjectivul λογικόν.

Prin urmare, termenul **spiritual**, sau, poate de preferat, **duhovnicesc**, poate fi acceptat și de ediția în pregătire a Liturghierului nostru. așa încît pasajul din ectenia respectivă trebuie să capete această formă: «Ca iubitorul de oameni Dumnezeu nostru, cel ce le-a primit pe dînsule în sfîntul, cel mai presus de ceruri și duhovnicescul Său jertfelnic...». În acest sens pledează, de altfel, și textul rugăciunii, ce se găsește în strînsă conexiune cu ectenia, rugăciune în care preotul se roagă tainic ca Dumnezeu să ne facă vrednici a ne împărtăși «cu cereștile și înfricoșetoarele Taine ale acestei sfinte și **duhovnicești mese** (...πνευματικῆς τραπέζης)».

În alte locuri însă, este necesar să se adopte alți termeni pentru traducerea adjectivelor λογικός și νερός și anume cu o însemnare mai apro-

piată de tulpina și sensul lor primar. Așa se prezintă, de exemplu, cazul în rugăciunea a XI-a de la Utrenie, unde ambele adjective se găsesc întrebuințate în aceeași propozițiune și chiar legate prin conjuncția καί: «Cela ce ai așezat Puterile νοεράς και λογικάς». Intr-un studiu, o astfel de situație se rezolvă ușor și mulțumitor prin formula: «...Puterile spirituale și raționale». În concordanță cu contextul și stilul traducerii românești a Liturghierului, nu se poate accepta însă decât forma: «...Puterile înțeleghătoare și cugetătoare» ori «cuvîntătoare», adică ființele cerești înzestrate cu inteligență și cu judecată sau facultatea cugetării. Se disting astfel exact, credem, nuanțele proprii fiecăruia dintre acești doi termeni, rectificîndu-se în același timp schimbul greșit între însemnările lor, din traducerea edițiilor curente ale Liturghierului: «...cuvîntătoare și înțeleghătoare».

Diortositorii de astăzi ai cărților noastre de slujbă bisericească și în deosebi a celor pentru serviciul preotului, se găsesc, deci, într-o oarecare măsură aproape în fața acelorași probleme ca și vechii traducători, deși cu avantajul unor posibilități sporite, dar totuși frînate de autoritatea dată de tradiție și uz, primelor traduceri. Pentru motive lesne de înțeles, în etapa actuală de îndreptare a traducerii române a Liturghierului se poate exclude dintre obiectivele lucrării poziția unor propozițiuni sau formule liturgice eliptice, cu sens confuz de cele mai multe ori, ca de exemplu:

- a) «Mila păcii...», în loc de (Aducem) «milă, pace»;
- b) «Sfintele Sfinților», în loc de «Sfintele sînt (sau cele) pentru sfinți (Τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις)»;
- c) «Binecuvîntarea Domnului (în Liturghierul grec modern: ἔλθοι = să vie) peste voi cu al său har...»;
- d) «...ca nimeni din cei chemați...» (să nu fie sau să nu rămînă);
- e) începutul ecteniei dinaintea rugăciunii amvonului: «Drepti. Primind...» (în loc de: «După ce am primit — Μεταλαμβάνετε — ...ale lui Hristos Taine»;
- f) de asemenea, unele părți, care nu mai corespund astăzi niciunei realități în Liturghie, așa precum este, de exemplu, cazul ecteniilor și rugăciunilor pentru catehumeni și pentru cei spre luminare.

Faptul că propozițiunile liturgice din această categorie fac parte din textul ce se rostește în auz constituie unul din motivele pentru care considerăm că îndreptările de rigoare trebuie rezervate etapelor viitoare de diortosire.

2. Deficiențele unor ediții originale. Nu socotim însă că trebuiesc trecute cu vederea în actuala etapă formulele necorecte, datorite deficiențelor edițiilor originale de la baza traducerilor române, unele din aceste defecte necorectate nici în Liturghierul grec uzual, dar semnalate în studiile specialiștilor. Astfel, pe baza manuscriselor bune, în concordanță cu istoria vieții bisericești și cu logica elementară, trebuie corectat astfel primul aliniat din ectenia pentru cei ce se pregăteau spre luminare: «Cîți sînteți chemați ieșiți, cei chemați ieșiți. Cîți sînteți pentru luminare **apropiați-vă** (προσελάθετε, iar nu «ieșiți», προέλθετε); rugați-vă cei pentru luminare». Forma aceasta corectă s-a găsit deja în practica liturgică mai veche a Bisericii din Tările Române, precum se poate vedea în: Liturghierul-manuscris din anul 1699, foaia 54 verso, păstrat în secția manuscriselor de la Biblioteca Academiei Române, sub nr. 707; Liturghierul-manuscris nr. 1832 din anul 1739, fila 156 verso (Bibl. Acad. Rom.); Liturghierul popii Ion din Suiug, ms. din anul 1724 (vezi prof. Gh. Șerban Cornilă, «Un manuscris pre-

țios...», în «Revista Teologică», Sibiu, an. XXXI (1941), nr. 1-2 (ian.-febr.), p. 32). Temeiurile logice și istorice ale formei «...aproiați-vă» au fost expuse în mai multe studii de specialitate, publicate și la noi, precum și în manuale autorizate de Liturgică³⁾.

Trebuie restabilită de asemenea în formulele de la Proscomidie, pentru scoaterea Sfântului Agneț, realitatea corespunzătoare originalului ebraic (textul masoretic), introducându-se anume expresiunile: «**Ca un miel spre junghiere s-a adus**», iar nu «Ca o oaie...», precum și «**Ca o oaie (rachel) [nevinovată]**, fără de glas împotriva celor ce o tund...» (Isaia LIII, 7), iar nu «Ca un miel». Temeiurile unei astfel de propuneri au fost demonstrate în studii de specialitate⁴⁾ și sînt confirmate de elemente istorice, teologice și de textele Noului Testament. Se știe astfel că la templul din Ierusalim, pentru jertfa olocaust se aducea nu oaie, ci miel de un an, iar lîna se tunde nu de pe miel, ci de pe oaie⁵⁾.

Mai mult. Rectificarea semnalată aci se impune pe baza principiului consecvenței, deoarece pe de o parte imnografia bisericască întrebuițează formula corectă în Canonul Invierii compus de Sf. Ioan Damaschin (oda IV: «**Că un mieluşel de un an... Hristos de voie s-a dat pentru noi**»), iar pe de altă parte Liturghierul însuși face uz de formula exactă, în rînduiala Sfintei Împărtășanii («...voit-ai a Te da spre junghiere ca un miel pentru păcatele omenești». Cîntarea IV). Fără îndoială, nu este de admis ca același adevăr să fie exprimat în slujba bisericască, prin două simboale sau figuri neverosimile și care se exclud, precum este de neînțeles ca Liturghierul să numească Sfînta Pîine «Agneț» = Miel = Ἀρνός în învățătura din rubricile pentru lucrările Proscomidiei (pag. 81 și 82, ed. Buc., 1950), și totuși, în formula pentru pregătirea lui, să mărturisească sau să spună că este adus «ca o oaie». Pe de altă parte, printr-o formulă este adus «ca o oaie spre junghiere», iar printr-alta se afirmă că «**Se junghie Mielul lui Dumnezeu...**». Este, desigur, de prisos orice altă demonstrație în sprijinul unei revizuirii de îndreptare a situației.

Se impune apoi rectificarea expresiunii «David și Iesei» din formula de proscomidie pentru Sfinții Prooroci, acceptîndu-se formula «**David al lui Iesei**», conformă nu numai textelor celor mai bune, ci și logicii. Iesei nefăcînd parte din numărul Sfinților Prooroci, nu a putut fi în intenția compunătorilor rînduiei Proscomidiei de a-l pomeni aci ca atare, ceea ce, dacă ar fi fost cazul, s-ar fi așezat numele lui înaintea celui al lui David, respectîndu-se ordinea cronologică, observată riguros de formula în cauză.

3. Indreptări iar nu traducere integrală. Este afară de orice îndoială că ediția așteptată a Liturghierului nu va reprezenta o traducere integrală, ci o revizuire a textului vechilor traduceri. În ce sens? Este recomandabil să se facă în primul rînd îndreptările necesare, pe baza originalului grec

3. A se vedea, de exemplu: prof. Pan. N. Trembela, *op. cit.*, p. 209; Pr. Petre Vintilescu, *Insemnări pentru o nouă ediție a Liturghierului*, București, 1947, pp. 40-42; Diacon Ene Braniște, *Observațiuni și propuneri pentru o nouă ediție a Liturghierului românesc*, București, 1945-1946, pp. 33-36. Vezi și Dr. V. Mitrofanovici și T. Tarnavschii, *Liturgica...*, 1909, p. 606.

4. Cf. *Lucrarea noastră: În jurul unei formule liturgice de origine biblică*, Craiova, 1943. Joseph Knabenbauer, *Commentarius in Isaiam Prophetam*, ed. II, Paris, 1923, p. 329. Abbé A. Crampon, *La sainte Bible, traduction d'après les textes originaux, édition révisée*, Paris-Tournai-Rome, 1923, p. 1.074; precum și dicționarele ebraice ale lui Christianus Stockius, Wilhelm Gesenius, ș.a.

5. Cf. Pr. Gr. Constantinescu, *O corectare necesară*, în rev. «Renașterea», Craiova, nr. 9, din Septembrie 1909.

și anume în expresiunile confuze ori redade inexact în raport cu termenii din original și asupra cărora edițiile noastre din uzul curent se găsesc în divergență. Urmînd această linie, va fi, poate, cazul să se intervină în textul aproape al tuturor rugăciunilor, pentru a îmbunătăți calitativ traducerea din edițiile de pînă acum, sub raportul exactității și al limpezimii. Este, negreșit, o chestiune: în ce măsură se va putea face și va reuși o astfel de întreprindere.

De ce?

Pentru că în unele locuri, calitatea traducerii se resimte nu numai de sărăcia literară a limbii noastre într-o anumită epocă, ci și de împrejurarea că puterea de înțelegere și de redare a ostenitorilor s-a găsit depășită atît de forma cît și de fondul textului, mai ales cînd acesta implica și oarecare aspecte de Teologie liturgică. Din această cauză se întîlnesc pasaje, în care stilul și ideile apar nu numai fără sublinierea, fără vigoarea și nuanțele din original, ci și anemiate ori chiar golite de sensul lor teologic, dacă nu chiar deformate într-o oarecare măsură. Ca exemplificare, desprindem cîteva rînduri din rugăciunea ce se citește în timpul Heruvicului, subliniind expresiunile îndreptate sau lipsă în traducerea edițiilor curente. Astfel: «...a sluji Ție este lucru mare și înfricoșetor chiar (și) pentru Puterile cele cerești. Dar, totuși (ἀλλ' ὁμως, în loc de «însă» din cele mai multe ediții), pentru iubirea Ta de oameni cea negrăită și nemăsurată, nemutat și neschimbat Te-ai făcut om și Arhiereu al nostru Te-ai numit». Textul în continuare îl punem mai departe pe coloane, subliniind părțile defectuoase:

TEXTUL ORIGINAL	TRADUCEREA DIN EDIȚII	TRADUCEREA PROPUȘĂ
καὶ τῆς λειτουργικῆς ταύτης καὶ ἀνεμάκτου θυσίας, τὴν Ἱεουργίαν παρέδωκας ἡμῖν, ὡς Δεσπότης τῶν ἀπάντων.	dîndu-ne lucrarea de sfințenie a slujbei acesteia și a jertfei celei fără de sînge, ca un Stăpîn al tuturor.	și ca un Stăpîn a toate, ne-ai dat slujba sfîntă a acestei Jertfe liturgice și fără de sînge.

Precum se vede, veciile traduceri și-au reprezentat și înfățișează unica «slujbă sfîntă a acestei jertfe liturgice și fără de sînge», ca două slujbe sau atribuții deosebite ale preoției, traducere care a creat o prejudecată și deci o stingherire pentru diortositorii de mai tîrziu.

4. **Îndreptări în ecteniile.** Nu subestimăm întru nimic marele merit, pe care și l-au agonisit primii noștri traducători și nu facem nici o rezervă în omagiul nostru față de osteneala și memoria lor, dacă afirmăm că astăzi îndreptările de făcut sînt prea multe, ca să putem enumera absolut toate propunerile în acest scop.

Schițăm totuși cîteva în legătură în primul rînd cu ecteniile.

a) Așa, de exemplu, este de preferat ca locul formulei de pînă acum «Cu pace...» să-l ia forma «In pace...» (Ἐν εἰρήνῃ...), corespunzătoare pe de o parte literal originalului și spiritului acestei rugăciuni și găsindu-se pe de altă parte în consecvență cu însuși Liturghierul, care, în ectenia «Să plînim rugăciunea noastră...», practică în toate edițiile aceeași formă în cererea «Cealaltă vreme a vieții noastre în pace (ἐν εἰρήνῃ) și întru pocăință a o săvîrși...».

b) Este bine să prevaleze în cererea a patra din ectenia mare forma «...cu evlavie (μετὰ... εὐλαβείας) în loc de «cu bună cucernicie», expresie ce poate fi păstrată pentru traducerea adverbului εὐσεβῶς.

c) În loc de «pentru cinstita preoție și cea întru Hristos diaconie», e mai potrivit să se spună «preoțime» și «diaconime», întrucît aliniatul

respectiv din ectenie ca și cel din dipticele de la Anafora, se referă la tagmele respective iar nu la Taina preoției sau la acest atribut sau demnitate a persoanei preotului, respectiv diaconului. Pentru același considerent, se cuvine să se admită în rugăciunea dipticelor din Anafora forma perifrastică «toți episcopii ortodocși» în loc de «toată episcopia ortodocșilor», pentru a face să se înțeleagă că expresia nu se referă la rezidența episcopului, ci la episcopat sau totalitatea episcopilor din Biserica Ortodoxă.

d) În loc de «cei ce se ostenesc» din ectenia mare, trebuie îndreptat: «cei ce pătimesc», ca termen mai apropiat, deși în sens larg și general, de însemnarea genitivului *καμνόντων*, sub care trebuie să se înțeleagă cei cu suferințe psihice (cei deprimați, abătuți, amărâți, întristați, descurajați) ⁶). Expresia aceasta a mai fost folosită în ediția învățatului episcop Melchisedec al Romanului și în ediția de București a Liturghierului din anul 1937. Această categorie de credincioși este deosebită de «cei ce se ostenesc (*καπιώντες*)» sau se nevoiesc în vreun fel în folosul Bisericii și pe care îi are în vedere ectenia «Să zicem toți...».

e) Este necesară de asemenea o conformare cu originalul, înscriindu-se «Pe noi înșine și unii pe alții (*ἀλλήλους...*) în loc de «...unul pe altul».

f) Nu se poate justifica în nici un fel întârzierea de a se restabili situația din toate edițiile noastre dinainte de anul 1902, unificând într-un singur aliniat cele două membre: «Pe Prea Sfânta, Curata...» și «pe noi înșine și unii pe alții...», în consonanță adică cu originalul și cu edițiile Liturghierului din toate Bisericile Ortodoxe.

g) Se impune pe de altă parte să se îndrepteze, după textul original: «Ziua» (respectiv: «seara») «toată desăvârșită (*τελειαν*), — virgulă — «sfântă (*ἀγίαν...*)», iar nu «Ziua» (respectiv: «seara») desăvârșit sfântă», fiind vorba de două adjective, iar nu de determinarea unui adjectiv printr-un adverb.

h) Iar în cererea imediat următoare: «Inger credincios (fidel) îndreptător...», adică nu separate prin virgulă, care în cele mai multe ediții românești, distinge nejustificat două atribute, contrariu originalului.

i. De asemenea: «Sfârșit creștinesc... fără durere» (*ἀνώδυνα*)...», iar nu «fără patimă», ca în mai toate edițiile de pînă acum.

j. Trebuie apoi înlocuit cu «odihnesc» (*ὄπερ... τῶν... κειμένων*) cuvîntul nepotrivit «zac» din ectenia «Să zicem...», precum și din rugăciunile în care se găsește întrebuintat.

k. În concordanță cu originalul și cu situațiile istorice din viața bisericească, încă actuale de altfel, trebuie să se înscrie: (Încă ne rugăm...) pentru cei ce se ostenesc, pentru cei ce cîntă...», adică două categorii distincte prin natura serviciilor aduse de fiecare din ele Bisericii, categorii care se cuvine să fie distinse prin repetarea prepoziției «pentru» între cele două expresiuni, iar nu unite într-o singură tagmă prin plasarea conjuncției «și» (vezi ectenia după prochimenu Vecerniei, ectenia «Miluiește-ne pe noi, Dumnezeule...», care urmează după Doxologia mare la Utrenie și cea după citirea Sfintei Evanghelii la Liturghie: «Să zicem...»).

l. Termenii «slavă», «a slăvi» și formele derivate din aceștia se găsesc la locul lor pretutindeni unde în textul original le corespunde „δοξία“, „δοξάσειν“ și compusele lor, iar «mărire» și «măresc» acolo unde se întîlnesc „μεγαλωσόνη“ și „μεγαλόνω“, de altfel, aceștia din urmă numai în două, trei cazuri.

6. Cf. Pr. Petre Vintilescu, *Insemnări pentru o nouă ediție a Liturghierului*, pp. 35-36.

În consecință, este de preferat forma «dreptslăvitori» ca traducere a cuvîntului grec compus „ὀρθοδοξοί“, formă folosită aproape în deobște și pînă acum în zicerea diaconului și a protosului, la începutul și sfîrșitul pomenirilor dela vohodul mare. Ideea originalului găsește astfel o expresie fidelă și cuprinzătoare a sensului, întrucît în slăvirea, cinstirea sau adorarea lui Dumnezeu vine la expresiune dreapta credință.

m. Pretutindeni se cuvine să fie întrebuițat cuvîntul «har» pentru grecescul „χάρις“, iar «dar» pentru „δῶρον“, „δῶρημα“ și δωρεά“.

5. **Propuneri pentru alte îndreptări.** a) Este de dorit să se înlătore inconsecvențele din edițiile anterioare, redîndu-se aceeași formă de stilizare și de vocabular rugăciunilor cu întrebuițare dublă ori triplă care, pînă aci, au apărut în unele cazuri cu variante sintactice și de traducere nu numai în cursul Liturghierului, ci chiar înăuntrul aceluiași oficiu. O astfel de situație se poate verifica chiar în ultima ediție a Liturghierului, în legătură cu troparul «În mormînt cu trupul...», la finele rînduiei Proscomidiei și după intrarea cea mare de la Liturghie; rugăciunea tainică înainte de înălțarea Sfîntului Agneț («Ia aminte, Doamne Iisuse Hristoase...»), în toate cele trei Liturghii; rugăciunea a noua de la Utrenie, care formează aproape complet textul rugăciunii înainte de citirea Sfintei Evanghelii la Liturghie, etc.

Același principiu trebuie respectat și în legătură cu termenii și textele sau expresiile, ce revin în locuri diferite din cursul Liturghierului, așa încît termenii sau pasajele respective din limba originală să se găsească traduse pretutindeni în același fel, ca de exemplu: «cerînd», iar nu în același timp și «cerșînd», în alte locuri; «Înțelepciune», iar nu și «Cu înțelepciune»; «mînia», iar nu alternînd în alte momente cu «urgia»; «locuesc» (οἰκέω-ῶ), iar nu în alte ocazii și «viețuiesc», etc. De asemenea, în efonisul pentru episcop («Întîi pomenește, Doamne...») din rugăciunea dipticelor, locul formei «...drept îndreptînd cuvîntul adevărului Tău» trebuie să-l ia expresiunea «drept învățînd» (ὀρθοτομοῦντα) — împărțînd, răspîndind, administrînd, propovăduind — «cuvîntul adevărului Tău», deja folosită în aliniatul antepenultim.

Excepție de la această regulă nu se poate face decît în cazuri de felul celor menționate, în legătură cu locurile sau condițiunile în care se găsesc întrebuițate adjectivale νεερός și λογικός, precum și compusele verbului αἰσχόνομ.

b) Este de așteptat ca imnul heruvic, din Liturghia Sfîntului Ioan Gură de Aur și cel din Liturghia Darurilor mai înainte sfințite să capete un sens mai limpede, prin îmbunătățirea traducerii. «Noi, cei care pe heruvimi cu taină închipuim și făcătoarei de viață Treimi întreit sfînta cîntare aducem, toată grija cea lumească să o lepădăm, ca (unii care avem) să primim pe Împăratul tuturor, pe cel ce în chip nevăzut înconjurat...». — «Acum Puterile cerești împreună cu noi slujesc... Iată jertfa tainică săvîrșită, de dînselē este înconjurată...»).

Același lucru se poate spune și în legătură cu imnul «Lumină lină...», care, în forma uzuală, consacră un non sens, prin transformarea vocativului «Iisuse Hristoase» într-un genitiv: «...a Sfîntului, Fericitului Iisuse Hristoase». Imnul este, însă, adresat Mîntuitorului, care este «Lumina lină (Φῶς ἱλαρόν)“ a sfintei slave a Tatălui...». Textul grec este într-adevăr dificil, dar următoarea formă ar putea însemna o traducere mai înțeleasă și mai mulțumitoare: «Lumină lină a sfintei slave a Tatălui Ceresc, cel fără de moarte, cel sfînt și fericit, (Tū ești) Iisuse Hristoase!...».

c) O restabilire a ideii din original trebuie să intervină și în textul troparului Ceasului al treilea, ce se recitează cu stihurile de umilință înainte de Epiclesă. Expresia «ci ne înnoiește pe noi» trebuie înlocuită cu: «**ci (re)înnoiește-ni-L nouă** (ἀλλ' ἐγκαίνισον ἡμῖν)», adică pe Sfântul Duh.

d) Este de așteptat între altele o purificare a textului traducerii, de termenii și expresiunile improprii, confuze, neînțelese, ori care și-au pierdut sensul prin neîntrebuințarea lor în limbaj. La acest rezultat nu se poate ajunge decât printr-o traducere exactă, în consonanță cu gradul actual de flexibilitate al limbii noastre și cu respectarea nuanțelor. Astfel, se va putea realiza înlocuirea unor expresiuni ca: «...la vreme **cuviincioasă**», prin «...la vreme **potrivită** (ἐν καιρῷ εὐθέτω); «drept și cuvios lucru este...», prin «...și **cuviincios**...», sau de preferat: «...**cuvinit** (πρέπον)...; «ne îndestulează (ἰκάνωσον ἡμᾶς)», prin «fă-ne în stare» (capabili) și chiar prin «învrednicește-ne»; expresiunii «fără sminteală» i s-ar putea prefera «**fără înapiedecare**» sau «poticnire» (ἀπροσκόπτως); («pentru cei ce sînt în judecăți..., în necazuri și) **îmbulzire**» — în unele ediții: «îmbulzeală» ori «apăsare» — se va înlocui cu: «...**în strîmtorare**» (περιστάσει) etc., etc.

6. **Stilul ieratic și diortosirile.** Toată această acțiune de revizuire se cuvine să fie însoțită de respect față de stilul literar al Liturghierului, atît sub aspectul vocabularului cît și sub cel al locului cuvintelor sau turnura frazei. Trebuie evitate adică modernizarea termenilor în textele diortosite și alterarea ritmului sau muzicalității verbale, proprie graiului arhaic, devenit ieratic prin constanta lui întrebuințare bisericească. Folosirea în cult a unui limbaj deosebit de cel al vieții profane curente este, de altfel, un postulat specific psihologiei religioase în genere, pentru care cuvintele și vorbirea cu o vechime impresionantă au o putere evocatoare și trezesc efanul cugetării și simțirii religioase. În această privință, Liturghierul nostru moștenește o serie de însușiri ale originalului grec, în care stilul rugăciunilor în deosebi, deși nu se poate spune că ar fi guvernat de vreun fel de metrică în genul prosodiei antice, reprezintă totuși un gen de exprimare solemnă și majestoasă. Desigur, acestea nu se pot reproduce în întregime în nici o traducere, dar nu este greu să se recunoască simțul primilor traducători romîni, care au știut să păstreze în stilul traducerii lor unele din procedeele sau artificiile literare ale textului grec, în corpul rugăciunilor din Liturghierul nostru. Dintre aceste figuri, apostrofa, dar mai ales inversiunea caracterizează stilul rugăciunilor Liturghierului. În tot cazul, între însușirile acestui stil al Liturghierului romîn se face evident în deosebi un anumit **ritm**, pe care diortositorii de astăzi, dacă nu-l vor repara în ușoarele atingeri de modernizare la diortosirile anterioare, apoi cel puțin se cuvine să-l respecte în textele, în care vor interveni îndreptările lor. Aerul general sau mai precis caracterul ieratic al stilului Liturghierului nostru să rămîna în general neatins de orice operație de revizuire.

III. SISTEMATIZARI ȘI PRELUCRARI TIPICONALE

O contribuție oarecum masivă este de adus în domeniul așa zis al rubricilor adică al regulelor tipiconale, presărate în textul oficiilor, pentru îndrumarea acțiunii liturgice.

1. Simplificări și sistematizări grafice.

A. Înainte de orice, ar fi bine venite cîteva **simplificări** sau ușurări ale cuprinsului, de un balast reprezentat prin părți ce revin stranei. De regulă, rolul acesteia se punctează sau numai se menționează în cartea de slujbă a

preotului, pentru a-l pune în situația de a se găsi permanent orientat asupra cursului și momentelor slujbei. Din acest punct de vedere, nu-și află justificare înscrierea in extenso a prochimenelor tuturor zilelor săptămânii, în cadrul Vecerniei, precum nici a textului întreg al troparului «Dumnezeu este Domnul...» cu toate stihurile la Utrenie și, de asemenea, cele patru stihuri la Aliluia, pentru timpul postului. În consecință, este suficient să se facă numai mențiune generală de ele, la locul respectiv. Sînt exceptate de la această regulă numai părțile Sfintei Liturghii, care se desfășoară într-un dialog strîns între sfinții slujitori și popor.

B. Sînt de așteptat apoi cîteva sistematizări grafice și anume:

a) În primul rînd în rînduiala slujbei de seară, așa fel ca să apară distinct serviciul Ceasului al nouălea, Vecernia propriu zisă și Litia. În acest chip, se dă preotului, între altele, ocaziunea de care este lipsit astăzi, de a avea la îndemîină partea finală din slujba Vecerniei, în rînduiala sau cursul ei obișnuit și normal, care nu coincide în toate amănuntele cu aceea ce se urmează atunci cînd Vecernia este unită cu Litia. S-ar da astfel satisfacția cuvenită unei propuneri în acest sens, deja formulată către Sf. Sinod.

b) Este necesar pe de altă parte să se introducă o **uniformizare** în ceea ce privește **locul**, pe care trebuie să-l ocupe în oficiul Liturghiilor **rugăciunile antifoanelor**. Deși prima parte (ἐναρξίς) a celor două Liturghii principale le este comună, totuși Liturghierul nostru, abătîndu-se de la regula celui grec, așează aceste rugăciuni înăuntrul ecteniilor, la Liturghia Sf. Vasile cel Mare, iar nu în timpul corespunzător întonării antifoanelor, ca în Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur.

Denumirea de rugăciuni ale antifoanelor constituie un indiciu categoric în sprijinul ordinei adoptată pentru ele în formularul de sub numele Sf. Ioan Gură de Aur ca și în Liturghia Darurilor mai înainte sfințite.

c) Este, poate, bine venit aci momentul să facem mențiunea că nu ar fi lipsită de temei propunerea ca **titlurile** de «Rugăciunea antifonului întîi», respectiv «al doilea» și «al treilea» din Liturghia celor mai înainte sfințite să fie înlocuite cu cele practicate în Liturghierul grec: «Rugăciunea stării întîia (Εὐχὴ τῆς Α' στάσεως)», respectiv «...a doua» și «...a treia». Aceste denumiri sînt inspirate de faptul că, în această Liturghie, preotul rostește tainic rugăciunile în cauză nu în timpul cîntării propriu zise a unor antifoane, ci cînd se citesc în chip de antifoane «stările» din Psaltire.

d) Cu privire la alte rugăciuni, chiar se impune corectarea titlului lor, spre a-l pune de acord cu poziția pe care o ocupă în cursul oficiului rugăciunea respectivă. Acesta este, de exemplu, cazul «**Rugăciunii pentru cei chemați**», din suprascrierea căreia trebuie să se elimine adaosul «mai înainte de desfacerea antimisului», deoarece locul ei se află fixat în urma acestei lucrări. Așa au procedat și unele din cele mai bune ediții grecești, ca, de exemplu, cea de Constantinopol, 1895, cea de Ierusalim, 1908, etc.

Actuala titulatură a acestei rugăciuni s-a generalizat abia în edițiile de la 1860 încoace, ale Liturghierului nostru. Pînă aci, ea se găsește sub următoarea formă: «Rugăciunea pentru cei chemați mai înainte de Sf. Înălțare», întîlnită și în diferite ediții grecești, ca și în ediția de Rîmnic, 1862, dar în aceasta din urmă într-o notă interpretativă: «Rugăciunea pentru cei ce se învață aducerea jertfei».

C. Paragraful sistematizărilor grafice se cuvine să fie completat cu chestiunea **titlaturii Liturghierului** însuși. De obicei, atît în limba greacă, cît și în cea romînă este întrebuintată forma în deobște cunoscută: «Dumne-

zeieștile Liturghii ale Sfinților noștri Părinți...» sau «...ale celor între Sfinți Părinților noștri...». De fapt însă, cartea astfel intitulată cuprinde în plus slujba de seara (Ceasul al nouălea, Vecernia propriu zisă și Litia), slujba de dimineață (Miezonoaptea și Utrenia), Proscomidia, etc. De aceea, unele din edițiile curente grecești se intitulează: «Dumnezeiasca Liturghie (Ἡ θεία Λειτουργία, probabil în sensul general de Dumnezeiasca slujbă), cuprinzând Vecernia, Utrenia, Proscomidia, cele trei Liturghii ale lui Ioan Gură de Aur, Vasile cel Mare și cea a celor mai înainte sfințite, precum și multe altele pentru trebuințele preoților și diaconilor» (ed. Atena, 1924).

Denumirea curentă în limbajul bisericesc uzual este însă, precum se știe: Liturghier. Acomodându-se mai mult spiritului realității, ediția de Constantinopol, una dintre cele mai bune, se intitulează: „Ἱερατικόν“ (ceea ce revine: Cartea pentru slujba preotului), cuprinzând Dumnezeieștile și Sfințele Liturghii ale lui...». Edițiile de Ierusalim, ca de exemplu cea din anul 1908, s-au adaptat mai direct sub titlul de „Λειτουργικόν (Liturghier...». Edițiile slave nu cunosc șovăială în această privință, fiind în general cunoscute sub denumirea de *службеникѣ* (Slujebnic, adică Liturghier). O adaptare timidă și parțială este folosită de ediția de București, 1937, care așează titlul de Liturghier pe coperta interioară. O cale de mijloc se găsește urmată și în istoria Liturghierului tipărit în Țările Române, care se intitulează câteodată: «Liturghiarion, adică Slujebnic cu Liturghia Sf. Vasile cel Mare, a lui Ioan Gură de Aur, etc...», după cum se vede pe coperta ediției slavone tipărită de Arhimandritul Ioan la Mănăstirea Dealul, în anul 1646.

Este momentul, credem, ca ediția apropiată a Liturghierului nostru să primească un titlu, în care să se găsească deopotrivă împăcate tradiția, realitățile legate de cuprins și de uz. Ar putea răspunde acestui deziderat forma următoare:

L I T U R G H I E R

cuprinzând (sau: adică)

**DUMNEZEIEȘTILE LITURGHII ALE SFINȚILOR NOȘTRI PARINȚI:
IOAN GURĂ DE AUR, VASILE CEL MARE ȘI A CELOR
MAI ÎNAINTE SFINȚITE**

precum și

**RINDUALA VECERNIEI, UTRENIEI ȘI DUMNEZEIEȘTII PROSCOMIDII
ȘI ALTELE PENTRU SF. SLUJBA ÎN BISERICA**

Așezarea de coperte interioare între principalele oficii nu este fără utilitate practică și fără interes estetic.

2. Îndreptarea și prelucrarea rubricilor tipiconale.

a). Pentru considerațiuni de practicitate și de logică este de așteptat să se realizeze pe cât este cu putință o **sincronizare a instrucțiunilor tipiconale** din Liturghier cu acțiunea liturgică, instrucțiuni care, pînă acum, se găsesc înserate în unele cazuri la mari distanțe în urma momentului liturgic respectiv. Astfel, de pildă, învățătura privitoare la mărimea Sfântului Agneț și la cantitatea de vin ce trebuie pusă în sfântul potir, în raport cu numărul liturghisitorilor și al credincioșilor de împărțit, își are locul în toate edițiile noastre tocmai după plinirea sfântului potir, deși locul ei firesc și normal stă în legătură cu textele respective din rînduiala Proscomidiei.

Este logic, deci, ca în toate cazurile de acest fel să se sistematizeze și să se **repartizeze** rațional instrucțiunile tipiconale, în cât mai strînsă conexiune cu diferitele momente din cursul slujbei.

b) Este o nevoie general simțită ca aceste **indicații tipiconale** să fie **dezvoltate**, îmbogățindu-se cu detalii, în care acțiunea să se descrie cât se poate mai complet. În acest chip, sfinții slujitori ar avea pe de o parte la îndemână orientările necesare în fiecare moment al oficiului, iar pe de altă parte se înlătură ocaziunile pentru variante personale și locale, asigurându-se implicit uniformizarea slujbei în tot cuprinsul Bisericii Ortodoxe Române.

Este fatal deci, ca, în raport cu edițiile anterioare, rubricile tipiconale (regulele de tipic tipărite cu roșu) ⁷⁾ să apară într-o formă prelucrată.

c) În această ordine a lucrului, este natural să se meargă mai departe și anume, folosind precedentul bine inspirat creat de ediția de București, 1937, să se întregească rînduiala **Liturghiei Sfîntului Vasile cel Mare** cu părțile comune și **Liturghiei Sfîntului Ioan Gură de Aur**, la care fac trimiteri edițiile tradiționale.

d) Extinzînd aplicarea acestui principiu și la **Liturghia celor mai înainte sfințite**, este util să se repartizeze în cursul rînduiei sau oficiului ei toate regulele din «Invățătura» pentru această Liturghie, înserate de obicei într-un capitol separat, precedînd slujba ei. Cele două paragrafe ale acestui capitol s-ar reduce astfel la unul singur, de mici proporții.

Astfel, de acum înainte, liturghisitorii vor putea avea la îndemână în același timp textul și indicațiile trebuitoare, scutiți de neajunsul de a răsfoi filele înapoi, la locurile din celelalte Liturghii sau la capitolul «Invățătura», unde îi trimit mențiunile sumare.

e) În această acțiune de sistematizare trebuie să-și găsească locul și o ușoară operațiune de **modificare în ordinea rugăciunilor și actelor legate de momentul împărtășirii cu Sfintele Taine**. Urmînd adică exemplul multora din edițiile românești și slave mai vechi, precum și al unora din practica actuală a Bisericilor grecești și bulgară, este recomandabil, mai mult: este necesar și folositor să se reactualizeze «învățătura» ca, atunci cînd sînt mulți credincioși de împărtășit, pîrticelele pentru Sf. Născătoare de Dumnezeu, pentru cele nouă cete, precum și pentru vii și repauzați să fie șterse sau turnate în sf. potir, după ce s-a terminat de făcut împărtășirea credincioșilor, însoțind ștergerea acestor părți de rostirea rugăciunii: «Spală, Doamne, păcatele..., pentru rugăciunile Sfinților Tăi» ⁸⁾.

Trebuie lămurit în același timp că chiar în chip normal, adică chiar cînd nu sînt de împărtășit mulți credincioși, răsturnarea în sf. potir a categoriilor amintite de miride va fi însoțită de formula: «Spală, Doamne...», al cărei cuprins este adecvat actului, semnificației și ideii religioase de la baza lui. Ca atare, urmează ca, în chip obișnuit, această formulă să cedeze locul întîi pe care îl deține astăzi, în ordinea rînduiei pentru ștergerea sfîntului disc,

7. De la *ruber-ra-rum* = roșu, *rubor* = roșeață și *rubrica* = cretă roșie.

8. A se vedea: I. Liturghierul în edițiile de Iași, 1759 și 1793; Rîmnic 1767, 1787, 1813, 1817 și 1862; București, 1729, 1797, 1833, 1858 și 1862; Sibiu 1798, 1809, 1814, 1817, 1827, 1831, etc... II. Manuale de Liturgică: Ghenadie, fost episcop al Argeșului, *Liturgica*, București, 1877, p. 121; B. Cireșanu, *Tez. Lit.*, III, p. 214; V. Mitrofanovici și T. Tarnavschi, *Liturgica*, ed. 1909, p. 535, ed. 1929, pp. 593. III. Studii: T. Tarnavschi, *Cele mai însemnate Liturghii...*, în rev. «Candela», 1893, pp. 147, 149. IV. Ediții neoficiale ale Liturghierului: Melchisedec, *Oratoriu*, 1869, pp. 299-302. V. Tipice: Icon. D. Lungulescu, Craiova, 1926, p. 73. VI. Pr. N. Vonica, *Tilcuirea Sfintei Liturghii*, Sibiu, 1942, pp. 113 și 116. Cf. și Pr. Petre Vintilescu, *Contribuții la revizuirea Liturghierului român*, București, 1931, p. 150, nota 281, și Diacon Ene Branîște, *Observațiuni și propuneri...*, pp. 5-15.

înserându-se după cele ale Invierii și anume după «O, Paștele cele mari...», aceste din urmă rugăciuni avînd să fie rostite la început, odată cu punerea părților NI și KA din Sf. Trup în sf. potir, în consonanță adică cu semnificația acțiunii și a momentului liturgic⁹).

O astfel de rînduială, deja practică și înscrisă, precum am spus, în edițiile mai vechi ale Liturghierului nostru și în cele încă uzuale din alte Biserici Ortodoxe, în manuale și studii de Liturgică și de tipic ca și în tâlcuiri de popularizare a Sfintei Liturghii, oferă condiții practice avantajoase, înlăturînd eventuale cazuri de a fi împărțășiți din greșeală credincioșii cu alte miride decît cele ce provin din Sfînta și Dumnezeiasca Pîine.

Preoții mai informați și însuflețiți de deosebită grijă în săvîrșirea Sfintei Liturghii observă deja în chip regulat această practică veche, care se găsește între propunerile făcute de Mitropolia Olteniei (pct. 15, pag. 3 din anexa la adresa nr. 8.024 din 1 septembrie 1954, către Sf. Sinod) și de Mitropolia Timișoarei (adresa nr. 3.754 din 1 septembrie 1954, lit. d).

f) La alegerea locului sau momentului destinat înscrierii învățăturii pentru unele acțiuni, este prudent să se aibă în vedere mai mult practica de obște decît indicațiile din edițiile anterioare, nepuse la punct în această privință. Astfel, **încrucșarea orarului** de către diacon trebuie prevăzută nu imediat înainte de momentul înălțării Sfîntului Agneț, ci la Rugăciunea Domnească, precum este obiceiul la noi, și se găsește înscris și practicat și în Liturghierul grec.

g) Pentru a ne găsi de acord cu realitatea, este necesar să se elimine mențiunea transmisă mecanic de la o ediție la alta, și anume că diaconul ar trebui să spună «Să luăm aminte» atunci «cînd vede pe preot întinzînd mîinile și atingîndu-se de Sfîntul Agneț» pentru a-l înălța, mențiune fără temei în fapt, de vreme ce sfintele uși și perdeaua fiind închise, diaconul nu poate sesiza acest gest.

h) În același cadru de îndreptări, se impune a fi restabilită regula că **preotul**, iar nu diaconul, **cădește** și la **vohodul cel mare** de la Liturghia celor mai înainte sfințite, așa precum este obiceiul și se practică și la cele două Liturghii principale.

i) Este, pe de altă parte, util să se semnaleze cu atențiune momentele pentru **închiderea și deschiderea sfintelor uși și a perdelei**, precum și pentru acoperirea și descoperirea capului.

j) O problemă mereu actuală în interesul viu al preoțimii o reprezintă ordinea la vohoduri, cînd slujesc mai mulți preoți în sobor, fără diacon. Pentru vohodul cel mare, ea este principial deja rezolvată în ediția Liturghierului de București, 1950. Dată fiind stricta analogie cu vohodul mic din Liturghie, nu rămîne decît să se aplice și aci principiul amintit, de la vohodul mare, pentru considerente deja demonstrate în studii de specialitate¹⁰), precum și pentru motivul că o astfel de practică se găsește în uz parțial în însăși Biserica noastră, iar în alte Biserici Ortodoxe ca, de exemplu, cea rusă, reprezintă obiceiul general.

La vohodul Vecerniei, purtîndu-se cădelnița iar nu Sf. Evanghelie ori Sfintele Daruri, se vor înscrie regulele prin care se consacră practica curentă.

9. Cf. **Liturghierul grec** al Bis. patriarhat. Antiohiei (Ἱερά λειτουργία) Tripolis, 1892, pp. 54 și 86; **Liturghierul de Atena**, 1924, pp. 56-57; **Lit. de Moscova**, 1854; **Sofia**, 1924, 1928.

10. A se vedea studiul nostru **Contribuții la lămurirea unei controverse de tipic**, în rev. «Studii Teologice», București, 1951, nr. 3-4, pp. 121-134.

k) N-ar trebui scăpată din vedere apoi completarea regulelor de tipic pentru îmbrăcarea **vestimentelor liturgice**. În această privință, este necesar în primul rând ca la formula «Binecuvintează, Stăpîne, stiharul cu orarul», prin care diaconul cere binecuvîntare pentru a se îmbrăca, să se adauge: «și mînecuțele». Pe de altă parte, se impune înscrierea în Liturghier a unei formule pentru diacon și la **punerea orarului**. Nu ar fi vorba decît de restabilirea în uz a formulei «Sfînt, Sfînt, Sfînt Domnul Sabaot...», care, precum ne informează manuscrisele, se găsea pînă nu de mult în practica bisericească ¹¹).

l) Apropiata ediție a Liturghierului va avea ocazia să aducă o contribuție cu totul nouă și binevenită, dacă ar înscrie la locurile cuvenite din rubricile sale indicații privitoare la modalitatea de urmat pentru ca, întotdeauna, anafora ce se împarte credincioșilor, să provină numai din prosfora din care s-a scos Sf. Agneț și cel mult și din cea care s-a luat mirida Prea Sfîntei Născătoare de Dumnezeu și, pe de altă parte, să fi fost neapărat binecuvîntată în vremea cîntării Axionului. S-ar rezolva astfel o problemă care se pune în legătură mai ales cu Duminica Sf. Paști, cînd numărul credincioșilor participanți la sf. slujbă este neobișnuit de mare, precum și în zilele cu Liturghia Darurilor mai înainte sfințite, care, neavînd Proscomidie și nici rugăciunea Sfîntei Jertfe și a dipticelor, este deci lipsită și de cîntarea Axionului, cînd ar trebui să se binecuvinteze anafora.

Incheiere. Ca încheiere, trebuie să subliniem că, într-o lucrare de diortosire, trebuie să se ia în considerație toate studiile, observațiile și propunerile provocate de apariția edițiilor de pînă acum. O cercetare și îndreptare a Liturghierului în cadrul acestora ar putea însemna cea mai importantă dată în istoria lui, după primele traduceri de la finele veacului al XVII-lea și începutul celui de al XVIII-lea.

Orice alte noi observațiuni și propuneri ce s-ar mai putea adăuga la cele de față, din partea sfințiților slujitori, precum și considerațiuni pe marginea acestora, vor avea darul să lărgească perspectiva comisiei însărcinată cu pregătirea noii ediții și să asigure astfel realizarea unei lucrări atît de așteptată și de folositoare. Ele se pot trimite fără întîrziere pe adresa Sfîntului Sinod, pentru comisia de cercetare a Liturghierului, str. Antim nr. 29, raionul Nicolae Bălcescu, București. Sf. Sinod se va găsi astfel documentat de un material bogat, în hotărîrea pe care va avea să o dea asupra formei definitive a apropiatei ediții a principalei cărți de slujbă a preotului.

Pr. Prof. PETRE VINTILESCU

11. Cf. Pan. N. Trembela, *op. cit.*, p. 231, și Diac. Ene Braniște, *op. cit.*, p. 45.

PRINCIPII ERMINEUTICE IN CAZANIILE ROMINEȘTI

În Biserica Ortodoxă, citirea Sf. Scripturi nu este un privilegiu pentru o anumită categorie de credincioși, ba ceva mai mult, ea este o datorie pentru toți membrii ei, fie clerici, fie mireni¹⁾. Potrivit acestui principiu, Sf. Scriptură, încă din cele mai vechi timpuri ale erei creștine, a fost tradusă în limba diferitelor popoare încreștinate. Fragmente, în deosebi cele necesare cultului, apar și în limba noastră, mai ales după descoperirea tiparului. Este vorba de Evangheliare, Apostol și Psaltiri, cărți atât de iubite de poporul dreptcredincios. Paralel cu acestea și bucurându-se de aceeași prețuire din partea credincioșilor, apar și așa numitele «Cărți de învățătură» sau «Cazanii»²⁾, care nu sînt altceva decît tîlcuiri ale Evangheliilor care se citesc în duminicile și sărbătorile mai mari de peste an.

Cauzele care au determinat apariția Cazaniilor, în parte, se cunosc din înseși predosloviile acestora. Astfel, înțeleptul mitropolit al Moldovei, Varlaam, în predoslovia Cazaniei sale, după ce arată necesitatea răspîndirii Evangheliilor, precum și nevoia tîlcuirii acestora pe limba și pe înțelesul tuturor, spune: «cu atât mai vîrtos pe limba noastră romînească ce n-are carte pe limba sa». Sau, cum spune mai clar predoslovul Cazaniei de la Govora: «Alți iară citesc Scripturile iar nu înțeleg ce zic, și se potriveșc cu cela ce ține mierea în mîină, iar dulceața mierii nu pricepe, sau ca unul ce ține lumina aprinsă în mîină și ochi n-are să vază să umble nepotîcîndu-se. Deci pentru aceea și voi toți cîți veți nimeri această Cazanie, schimbați-vă mintea cea rea și să iubiți învățătura»³⁾. Glasul amenințător adresat de unii din profeții Vechiului Testament, ca transmitători ai vocii lui Dumnezeu, păstorilor necorecți ai lui Israil, care nu pășteau, ci numai mușgeau turma, dar care vor da socoteală înaintea lui Dumnezeu de fiecare oaie (Iez. XXXIV, 2-10; Ierem. XXIII, 1-2), era prezent în conștiința unor ierarhi care se adresau credincioșilor să ia aminte la povețele lor, «căci în seama mea v-a dat stăpînul Hristos să vă pasc sufletește ca pe niște oi cuvîntătoare și de gîtul meu spînzură sufletele voastre și de la mine va să ceară pe toți, iar nu de la alții, pînă cînd vă voi fi păstor»⁴⁾. Cazaniile însă nu apăreau numai pentru nevoile credincioșilor, ci și pentru înnobilarea și îmbogățirea sufletească a păstorilor sufletești «de toate treptele». «Aceste rînduind, o preoți și cîți sînteți păstori de suflete! Ca părinte și arhiepiscop al vostru, dorindu-vă tot

1. Can. 85 Apost. și 2 trulan. Sf. Ioan Hrisostom spune că: «Necitirea Scripturilor este cauza tuturor relelor» τούτο πάντων ἄλλιον τῶν κακῶν, τὸ μὴ εἰδέναι τὰς ραφάς Omil. IX Colos., Migne, P.G. LXII, col. 361.

2. În limba polonă: Kazanie = predică; în limba sîrbă: Kazanije = explicări de texte. Același conținut îl exprimă în greaca modernă cuvîntul κυριακοδρόμιον

3. Hodoș-Bianu: **Bibliografia romînească veche**, vol. I, București 1901, pp. 145-146.

4. Antim Ivireanul (1709-1716): **Didahii ținute în Mitropolia din București**. Publicate de C. Erbiceanu, București 1888, p. 26. Sublinierile ne aparțin.

binele, toată fericirea trupească și mîntuirea sufletească, și ca să nu vă fa-
ceți de faimă altor nații pentru neîngrijirea turmelor voastre, am retipărit
acest sfînt și dumnezeiesc Chiriacodromion, ca, cetindu-l, meditîndu-l, să vă
înavuți inimile și sufletele de moralitatea cea mai sfîntă a Evangheliei
Domnului Iisus, să vă îndreptați pașii pe cărările virtutei, încît să nu dați
nici un scandal oilor voastre, căci: «Vai celui ce face sminteală! zice Hristos,
mai bine va fi unuia ca acela să-și lege o piatră de moară de gît și să se
arunce în noianul mării». Am retipărit, zic, această carte, cu care să pu-
teți să povățuiți și să luminați pe oile sufletești ce vă sînt încredințate, ca
să puteți să fiți și adevărați păstori ai turmei lui Hristos, despre care în-
suși zice: «Păstorul cel bun sufletul său își pune pentru oi. Cînd scoate oile,
el merge înaintea lor și oile vin după dînsul, că cunosc glasul lui; și cînd
se rătăcește vreo oaie din turmă, păstorul cel bun merge în urma ei pînă
cînd o află, și aflînd-o o ridică pe umerile sale bucurîndu-se». Astfel voiesc
și doresc, o fiii mei duhovnicești, să fie toți păstorii cîți le sînt încredințate
oile lui Hristos»⁵).

Deși apăreau într-o anumită «Țară», sau «Principat», după orînduirile
politice de atunci, Cazaniile erau totuși destinate «către toată seminția ro-
mînească», spre a se servi de ele «toți cei de pretutindena, cîți să slujeasc
cu limba aceasta rumînească»⁶), «către mai mare învățătură și îndreptare
sufletelor și trupurilor, norodului celui ce crede în Hristos»⁷). De altfel,
Cazaniile n-au cunoscut hotare, ele circulînd pe toate teritoriile locuite de
romîni, împlinind, astfel, nu numai o nevoie religioasă a poporului nostru,
ci avînd și un deosebit rol literar-lingvistic. «Prin ele, spune N. Iorga⁸),
mai mult decît prin vechile manuscrise care circulau greu și se copiau puțin,
nedesăvîrșit, s-a întemeiat o viață literară comună tuturor romînilor. Prin
ele... s-a întemeiat ceva neprețuit pentru orice popor, căci cuprind în sine,
ceea ce va da formă gîndului și simțirii generațiilor care vor urma: limba
literară».

Apariția Cazaniilor a însemnat un mare pas înainte în viața și educația
religioasă a poporului nostru. Autorii acestor lucrări pun în slujba interpre-
tării Scripturii, pe lîngă viața lor neprihănită care este o primă condiție
pentru a se descoperi «comoara ascunsă» ce stă sub litera cărților sfinte,
«căci cel care ține Sf. Scriptură în mîini necurate nu poate să o înțeleagă»⁹)
și bogate cunoștințe arheologice, de limbă, din tradiția pioasă creștină, pre-
cum și din alte domenii, cunoștințe care sînt strict necesare unui bun inter-
pret. De aceea considerăm ca o greșală a unor cercetători mai apropiați de
zilele noastre, consacrați studiilor de interpretare a cuvîntului lui Dumne-
zeu, care au neglijat aceste bogate izvoare romînești, căci în ele, la multe
probleme controversate de interpretare, se dau deslegări mulțumitoare.

*

Istoria literaturii religioase romînești este destul de bogată în Cazanii.
Noi, însă, nu ne vom ocupa decît de trei, din care izvorăsc aproape toate
celelalte: Cazania lui Coresi, Cazania lui Varlaam și Chiriacodromionul lui
Nichifor Teotochi.

5. Din predoslovia Mitropolitului Nifon la Chiriacodromionul de la București,
1857, p. VII.

6. Varlaam: **Cazania**. Din predoslovia lui Vasile Lupu, p. 3.

7. Coresi: **Carte cu învățătură**. Predoslovie, p. 3.

8. **Istoria literaturii religioase a romînilor pînă la 1688**. București 1904, p. 84.

9. Sf. Ioan Hrisostom: **Omil. I Ioan**, Migne, P.G. LIX, col. 27-28.

În anul 1581, Coresi dă la lumină: «Cartea ce se chiamă Evanghelie cu învățătură, den tus patru evangheliștii aleasă și den multe dumnezeești scripturi și dată bisericii lui Dumnezeu, în toate dumineci a se citi, așijderea și la dumnezeeștile praznice și la ale altor sfinți, spre învățatura creștinilor oameni, către dreptarea sufletului și trupului». Este tipărită în timpul mitropolitului Ghenadie «den tot ținutul Ardealului și al Orăziei» și al mitropolitului Serafim al Ungro-Vlahiei. Cartea cuprinde 65 cuvântări omiletice, ale căror titluri sînt redată în slavonește la sfîrșitul cărții. Această Cazanie, după cum se arată în predoslovie, este tradusă de către Coresi, ajutat fiind de preoții Ioan și Mihai de la Biserica Sf. Nicolae din Scheii Brașovului, după un exemplar sîrbesc luat din Tîrgoviște, exemplar care astăzi nu se mai cunoaște și care, afară de cîteva tîlcuiri, cuprinde traducerea din grecește a omiliilor patriarhului Ioan XIV Caleca (1334-1347)¹⁰). Aceste omilii, la rîndul lor, au fost culese «din diferiți Sf. Părinți tîlcuitori și de la alți bărbați învățați»¹¹). Deși este scrisă într-o limbă destul de greoaie — era pe vremea cînd limba romînă își croia drumuri noi — această Cazanie s-a bucurat de multă trecere, retipărindu-se de două ori¹²).

În anul 1643, apare la Iași «Cartea romînească de învățătură la dumecele preste an și la praznice împărătești și la Svînții mari, cu zisa și cu toată cheltuiala lui Vasile Voievodul și Domnul Țării Moldovei, din multe Scripturi tîlmăcită din limba slavonească pre limba romînească de Varlaam, Mitropolitul de Țara Moldovei». Cartea cuprinde 76 de tîlcuiri, unele dintre ele avînd cîte două părți. Se dă mai întîi textul Evangheliei duminicii respective, după care urmează tîlcuirea. Uneori, pericopa evanghelică este precedată de cîte o parte introductivă.

Mitropolitul Varlaam, «cărturar distins din acea epocă»¹³). își duce la îndeplinire cartea sa «din multe Scripturi», «din toți tîlcovnicii Sf. Evanghelii, dascălii Bisericii noastre», cum mărturisește în titlul și predoslovia lucrării. Acest lucru îl arată și cuvintele străine din vocabularul lui Varlaam, care sînt cînd de proveniență ucrainiană-poloneză (bozi=idoli, Măria sa Hristos și Măria sa Preciste traducerea expresiilor *iego mosci* și *iei mosci*, etc.), cînd din slava bisericească (spășesc, vraci, ciudese, etc.). Desigur, Varlaam, la întocmirea lucrării sale, s-a orientat după mai multe izvoare, dînd însă o puternică notă originală tîlcuirilor sale, care sînt pline de realități caracteristice locurilor și oamenilor în mijlocul cărora trăiește. De aceea, vorbind de Cazaniile romînești, putem spune că cea a lui Varlaam este mai romî-

10. Vasile Grecu: **Izvorul principal bizantin pentru Cartea de învățătură a diaconului Coresi, din 1581. Omiliile Patriarhului Ioan XIV Caleca**, București 1939: Cod Graec. 500 (Bibl. Acad. R.P.R.) cuprinde aproape întreg originalul bizantin al Cărții cu învățătură de la anul 1581. Au fost identificate 52 omilii.

În colecția Migne, P.G. CL, col. 253-262 și 263-280 se reproduc două omilii ale lui Ioan Caleca, care sînt identice cu cele din cartea lui Coresi, pp. 461-466 prima, și 64-76 a doua. Aceste omilii însă n-au textul evanghelic pus înainte precum îl au tîlcuirile coresiene, text luat după Evangheliarul lui Coresi de la 1561, care stă și la baza Cazaniei lui Varlaam, Cazaniei de la Govora (1642) și Mînăstirea Dealul (1644).

11. Vasile Grecu: **op. cit.**, p. 16: 60 din omiliile Patriarhului Ioan Caleca se găsesc într-un manuscris la Biblioteca Națională din Paris, intitulate: *Ἰωάννου ἀρχιεπισκόπου κωνσταντινίου πόλεως τοῦ καλέκα, ὁμιλίας ἐκάστης κυριακῆς τῶν ἐβδομάδων τοῦ ὅλου χρόνου καὶ ἐπὶ δεσποτικαῖς ἑτέραις ἑορταῖς ἐπιτήμοις λεγόμεναι πρὸς τὸν συναθροζόμενον θεοφιλεῖ λαόναι καὶ ἐκλεζόμεναι ἀπόδιαφόρων αγίων πατέρων ἐξηγητῶν καὶ ἐτέρων τοφῶν ἀνδρῶν.*

12. Sub o formă defectuoasă apare la Bălgrad, 1641, iar în 1914 este reeditată cu litere latine de S. Pușcariu și Al. Procopovici, ediție de care ne folosim și noi.

13. St. Ciobanu: **Istoria literaturii romîne vechi**, vol. I, Buc. 1947, p. 259.

nească prin originea ei. Această «carte măiastră»¹⁴⁾ este plină de avînt, atît din punct de vedere al conţinutului ei religios, cît și din punct de vedere literar. Limba în care își toarnă Varlaam tâlcuirile sale este limba celor mulți, din rîndurile cărora se ridicase, limba «fiului de țaran, pe care o deprinse din copilărie în munții Putnei»¹⁵⁾, în mijlocul unui ținut de sate mîndre și viteze. Varlaam, el însuși înzestrat cu însușiri poetice, adînc pătruns de conștiința misiunii sale¹⁶⁾ întrebuițează în Cazania sa o mulțime de imagini inspirate din natura bogată a Moldovei și adesea chiar din folklor. Vorbind de turturelele, pe care Născătoarea de Dumnezeu le-a adus la templul din Ierusalim, spune: «Această pasăre este iubitoare foarte spre soțul său și dacă-l pierde ea dorește după dînsul, pînă ce este. Și de jale niciodată nu se pune să șază pe creangă verde, ci tot pe uscată». Această imagine, cum va face de altfel și Enăchiță Văcărescu mai tîrziu în poezia sa: Amărită turturea..., este luată dintr-o producție populară cu aceeași temă. Așa se explică largă popularitate de care s-a bucurat această carte¹⁷⁾, trecînd departe, peste hotarele Moldovei, către toți cei cărora le era destinată. Credincioșii și preoții ofereau prețuri nu tocmai mici pentru procurarea ei. Astfel, popa Antonie din Bedeci a dat o iapă pentru un exemplar, iar «Abrudanii di pre muntele Someșului Cald», o cumpără cu 10 oi și 8 miei¹⁸⁾. Fără să mai vorbim de multele exemplare care s-au transcris cu mîna, în întregime sau parțial¹⁹⁾, de către preoți și călugări mai cu rîvnă, trebuie să amintim că această Cazanie a lui Varlaam a apărut de 14 ori²⁰⁾ și de două ori în extras.

Anul 1801, face începutul unei alte serii de Cazanii. Acum apare la București lucrarea intitulată «Chiriadromion» — ce cuprinde întru sine tâlcuirea tuturor Evangheliilor a duminicilor celor de preste an și după fiecare tâlcuire a Evangheliei osebit cuvînt pentru învățătura năravurilor, alcătuită de prea Sfințitul Arhiepiscop al Astrahanului Kir Nikifor»²¹⁾. Este o traducere după originalul grecesc. Tâlcuirile sînt făcute la un nivel știin-

14. N. Iorga, *op. cit.*, p. 158.

15. N. Cartoian: *Istoria literaturii române*, vol. II, Buc. 1942, p. 111.

16. Își încheie prima parte a lucrării cu un imn care se încheie cu următoarele versuri: Primește, Doamne, ca un păcătos, Să slujesc Ție în această lume pînă voi fi sănătos, Să fie de pururea cinstit și lăudat numele Tău, Iară eu de la inimă Te mărturisesc cu condeiul meu Pagina 349.

17. Este interesantă marea apropiere care există între unele tâlcuiri ale lui Varlaam și unele versificații religioase cu caracter popular, care se cîntă pe la unele biserici.

18. Fl. Mureșan: *Cazania lui Varlaam, 1643-1943*, Cluj 1944, p. XIII.

19. St. Ciobanu: *op. cit.*, p. 267: Manuscrisele nr. 4162, 4182, 3516 de la Bibl. Acad. R.P.R.

20. Aceste tipărituri se pot împărți în patru familii: a) Bălgrad 1699; București 1732, 1765 și 1768; cuprind Cazania lui Varlaam, la care se mai adaugă scurte introduceri la opt tâlcuiri, și șase tâlcuiri întregi. b) O formează edițiile de la Rîmnic, în care pe lângă cele șase Cazanii amintite se mai adaugă una la Sf. Clement, scoțîndu-se Cazania de la Sf. Ioan cel Nou: Rîmnic 1748, 1781 și 1792; București 1929; c) O alcătuieste edițiile de la Buzău 1834, Sibiu 1850 și București 1858. Cea de la Buzău și Sibiu mai adaugă șase Cazanii, iar cea de la București zece; d) A patra familie o formează edițiile de la București 1898 și 1911. La acestea se mai adaugă ediția jubiliară de la București 1943, de care ne folosim și noi.

21. Este vorba de Nichifor Teotochi, teolog și matematician grec. Face studii în Grecia și Italia, ajunge preot la Constantinopol, unde se remarcă prin știința și calitățile sale predicatoriale. Ajunge în conflict cu Patriarhul Samuil, trece prin Moldova, unde zăbovește puțin și de unde trece mai departe în Rusia, ajungînd Arhiepiscop al Astrahanului.

țific destul de ridicat, fapt care se datorește atât cunoștințelor bogate și multilaterale ale autorului, cât și izvoarelor patristice pe care le utilizează din plin. În predoslovia cărții, Mitropolitul Dositei spune: «... la lumină am adus acest Chiriacodromion, socotind pe el a fi foarte folositor, ca cela ce de la sfinții părinți și dascăli ai Bisericii, ca din oarecare izvoară este adunat și ca un rai foarte frumos alcătuit». Are un conținut foarte bogat: cu prinde 53 tâlcuiri omiletice în stil exegetic și 56 tâlcuiri sub formă de omilii tematice. După Cazania lui Varlaam, Chiriacodromionul de la 1801 este cel mai răspândit, retipărindu-se de șase ori ²²).

*

Cuvîntul ermeneutică (de la grecescul ἐρμηνεύειν = a interpreta) înseamnă interpretarea fidelă a gândurilor pe care sfinții autori le-au pus în cărțile sfinte. Mai nou însă, Ermeneutica se ocupă mai mult cu elaborarea principiilor pentru o bună interpretare, a căror aplicare o va face exegeza (ἐξήγησις).

În Biserica Ortodoxă, Sf. Părinți, ca unii care erau mai aproape de epoca în care s-au scris cărțile sfinte, ca unii care cunoșteau mai bine Sfînta Tradiție și ca unii care duceau o viață autentic creștină, dorind cu toată sinceritatea să înțeleagă și să explice cuvîntul lui Dumnezeu, sînt normativi în probleme de ermeneutică. Izvorînd din tâlcuirile Sf. Părinți, Cazaniile merg pe calea principiilor respectate de aceștia, în deosebi de Sf. Vasile cel Mare și Sf. Ioan Hrisostom, care s-au situat pe calea de mijloc a unei interpretări mai moderate, între exagerările alegorice ale școlii alexandrine și literalismul rece al școlii antiohiene, la începuturile ei. Din Cazaniile românești se desprind mai ales următoarele principii fundamentale ermeneutice:

1. **Valoarea Sf. Scripturi.** Accentuînd valoarea Sf. Scripturi pentru mîntuire, Coresi spune că nimic nu ne folosește nouă ca ispitirea și întrebarea cu pază a Scripturilor, pentru că acolo «unde este întrebarea și socotirea sănătoasă a Scripturilor, diavolul nu se poate mîndri cu locurile sale. Că Scripturile sînt luminare și lumină și cînd luminează acestea furul se ivește și se află» ²³). Varlaam se exprimă și mai frumos despre valoarea cuvîntului lui Dumnezeu pentru sufletul creștin, păstrat nouă în Sf. Scriptură: «Nimica așa dulce sufletului creștinesc nu este în această lume, ca cînd aude cuvîntul lui Dumnezeu. Căci cuvîntul lui Dumnezeu să cheamă foc și, dacă cade în suflet, toată răceala păcatelor scoate afară și liubovul lui Dumnezeu ca un foc aprinde într-însul și toate gândurile păcatelor arde. Într-alt chip să cheamă spadă de ambe părți ascuțită, că nu să sfiește de fața nimănu, nici de împărat, nici de domn, nici de vlădică, ci ca o sabie de ambe părți ascuțită, taie și vădește toate fărădelegile și gândurile cele de păcate din inimile tuturor. Cheamă-se și hrană cuvîntul lui Dumnezeu, că este mai dulce decît dulceața acestei lumi, că îndulcește și trupul și sufletul în veci și hrănește sufletul cu hrană nevăzută și este viu în veci» ²⁴).

2. **Sf. Scriptură este lipsită de contradicții. Folosirea locurilor paralele.** Sf. Scriptură, fiind o carte de origină divină, nu poate conține contradicții, ea fiind într-o deplină armonie, iar textele care par a se contrazice sînt ex-

22. Buzău 1839; Iași 1840; Sibiu 1855, ediție care cuprinde numai jumătate din vol. lui Nichifor, dar care este îmbogățită de Mitropolitul Șaguna cu alte 26 de cuvîntări; București 1857, ediție pe care o folosim și noi; și tot la București 1876 și 1912.

23. Carte cu învățătură, p. 371.

24. Varlaam: op. cit., p. 190.

plicate cu ajutorul contextului și a locurilor paralele. Iată de pildă cum se rezolvă problema mîntuirii omului, care vine nu numai din credință, așa cum ar reieși din unele texte scripturistice și nici numai din fapte bune, cum ar reieși din altele, ci din credința care lucrează prin dragoste. «Ca crezînd, zice, viață să aveți întru numele lui». Și aiurea iarăși: «Crede în Domnul nostru Iisus Hristos, și te vei mîntui tu și casa ta». Dacă credința mîntuiește, ajunge numai să crează omul, ca să se mîntuiască. Dar cum această dumnezeiască Scriptură zice: «va să vie Fiul omenesc întru slava Tatălui său, împreună cu îngerii săi și atunci va răsplăti fieștecăruia după faptele lui». Și în alt loc iarăși: «Vor merge cei ce au făcut cele bune întru Invierea vieții, iar cei ce au făcut cele rele întru învierea osîndirii». Ce este aceasta? Uneori zice Sf. Scriptură cum că credința mîntuiește pe om, iar alteori învață, cum că lucrurile cele bune pricinuesc mîntuirea. Impotrivnice cu adevărat se vād a fi cuvintele Scripturilor celor date de Dumnezeu. O fraților! nu vă înșelați, învățăturile lui Dumnezeu sînt în **conglăsuirea** cea mai mare. Nici credința singură, nici lucrurile cele bune mîntuiesc pe om. Se desparte credința în cunoscătoare și lucrătoare, credință cunoscătoare se zice, cînd numai cu mintea noastră credem cîte învață credința, iar nimic din lucrurile cele bune nu facem. Inșă această credință este moartă și nefolositoare... «Credința, zice dumnezeiescul Iacov, de nu va avea lucruri, singură de sineși este moartă». Iară credința lucrătoare este cînd credem cîte credința învață și facem cîte le legiuiește. Și aceasta este credința pentru care zice dumnezeiescul apostol, credința care se lucrează prin dragoste. Deci, cînd zice dumnezeiasca Scriptură: «Ca crezînd viață să aveți, și, tot cel ce a crezut și s-a botezat se va mîntui» și altele asemenea, vorbește pentru credința cea lucrătoare, care se lucrează prin dragoste ce este împreunată cu lucrurile cele bune»²⁵).

3. **Uzul vorbirii.** Un bun interpret al Sf. Scripturi trebuie să cunoască bine limbile în care s-a scris această carte, însușindu-și toate particularitățile lor. Astfel, după autorul Chiriadromionului, părțile de cuvînt «pînă ce» și «pînă cînd» din Sf. Scriptură «nu înseamnă totdeauna vreme rînduită și care are sfîrșit, ci nehotărîtă și fără sfîrșit. Mărturisește aceasta ceea ce s-a zis pentru corb: «și ieșind nu s-a întors pînă cînd s-a uscat apa de pe fața pămîntului». Și aceasta: «Șezi de-a dreapta mea, pînă ce voi pune pe vrăjmașii tăi așternut picioarelor tale». Și aceasta: «Nu a cunoscut pre dînsa, pînă ce a născut pre Fiul ei cel întîi născut». Și aceasta: «Iată eu cu voi sînt în toate zilele, pînă la sfîrșitul veacului». Pentru că corbul niciodată nu s-a întors în corabie; și Fiul lui Dumnezeu totdeauna șade de-a dreapta scaunului măririi întru cele înalte; și Sf. Născătoare de Dumnezeu totdeauna și pururea este fecioară; și Domnul Iisus Hristos nu numai pînă în sfîrșitul lumii se află cu apostolii și cu dreptii, ci și după aceasta în vecii vecilor celor fără de sfîrșit»²⁶).

4. **Consensul Sf. Părinți.** Afară de duhul tîlcuirilor patristice, care se întîlnește la tot pasul, Cazaniile, fără să se arate locul, cuprind citate directe din Sf. Părinți. Cîteva exēemple:

Vorbind despre apostolii Domnului, care sînt lumina lumii și sarea pămîntului și după ei preoții, Cazania lui Coresi zice: «Marele Grigorie Bogoslovul, părintele nostru după Dumnezeu, așa grăiește despre preoții lui

25. N. Teotochi: **Chiriadromion**, ediția de la Sibiu, pp. 3-4.

26. Idem, **ibidem**, ediția 1857, p. 111.

Dumnezeu: «Vouă vă grăiesc mai vîrtos celor ce sînteți ai Bisericii: ochiul să nu vă fie umplut de întunerec, nici să ne arătăm învățatori răi»²⁷). Cuvîntînd despre păcat, Varlaam citează pe Sf. Ioan Gură de Aur, care spune: «Dumnezeu către păcat a pus rușine, iar către spovedanie a pus îndrăznire»²⁸). Și tot ei, tîlcuind locul de la Matei XXV, 29, citează o frumoasă istorioară din Efrem Sirul: «Un domn de casă avu trei năimiți și dete unuia cinci pluguri, altuia două pluguri, altuia numai un plug, fiecăruia după destoinicia sa. Și-i trimise în țarină preste o apă, să are și să semene. Deci cel cu cinci și cel cu două arară și sămănară și făuriră multă pîine și agonisită..., iar cel cu unul dejugă boii și-i legă de un gard, și el să culcă și adormi. Cînd veni domnul său, află boii nepăscuți și morți de foame. Pentru-aceea îi luă de la dînsul și-i dete celui cu cinci pluguri...»²⁹). Autorul Chiriadromionului spune chiar, că nici nu îndrăznește să se apuce de o altă tîlcuire într-o problemă care a fost odată tîlcuită de către un sfînt părinte: «Marele Vasile arătătorul celor cerești, cu un cuvînt întreg tîlcuiește pilda Evangheliei ce s-a cetit astăzi. Noi mărturisind și pe față vestind, că nu sîntem vrednici a deslega cureaua încălțămintelor acestui bărbat prea înțelept și sfînt și de Dumnezeu însuflat, ne sfiim după acest cuvînt al lui cu atîta înțelepciune, să ne apucăm de altă tîlcuire»³⁰). Se întîmplă uneori ca o tîlcuire a unui Sf. Părinte să fie reprodusă de mai multe Cazanii. Astfel, o idee care se găsește la Sf. Vasile în cuvîntarea: «Strica-voi jitnițele mele și mai mari le voi face», se găsește atît la Coresi, cît și la Nichifor Teotochi, la tîlcuirea pericopei evanghelice cu bogatul căruia i-a rodit țarina. Cazania coresiană spune: «Și de cauți tu unde-ți vei aduna tu rodul tău, bună jitniță și pivniță ai, numai să vei vrea: «**mațele săracilor**», că în acelea mult va încăpea și mult vei putea strînge și va fi nerisipită și neputredă» (pag. 400). În Chiriadromion, se spune: «Ce voi face? zice și săracul, că nu am pîine cu ce să mă hrănesc și pe mine și pe muiere, și pe copii? Și bogatul cu nedreptate strigă, că nu am: pentru că are unde să adune rodurile sale. Are pîntecele cele flămînde și casele cele deșarte ale săracilor» (p. 537), iar Sf. Vasile zice: «Ai hambare, dacă vrei, casele săracilor»³¹).

5. Sensurile Sf. Scripturi.

a) **Sensul literal.** Sensul literal premerge în Cazanii oricărei tîlcuiri. De la acest sens nu se trece la un altul decît numai dacă textul permite și în limita unei interpretări sănătoase. Vorbind la duminica Floriilor despre intrarea triumfală a Mîntuitorului în Ierusalim, Varlaam înțelege literal cuvintele Evangheliei dovedindu-se a fi un bun cunoscător al obiceiurilor din vechime, cînd împărații care se întorceau victorioși din războaie erau întîmpinați de supușii lor cu stîlpări de finic în mîini. El spune că, spre deosebire de alți împărați, apucători, răi și nedrepti, împăratul care vine acum nu este ca aceia de mai înainte, ci este împăratul dreptății, împăratul păcii, împăratul a toată mila și blîndețele, El este împăratul care vine să izbăvească Ierusalimul din jugul robiei, împăratul pe care l-au așteptat cu multă bucurie prorocii și patriarhii^{31 a}). Sf. Scriptură cuprinde anumite texte care

27. Coresi: *op. cit.*, p. 218.

28. Varlaam: *op. cit.*, p. 206.

29. Idem, *ibidem*, p. 249.

30. Nichifor Teotoshi: *op. cit.*, p. 536.

31. Migne, P.G. XXXI, col. 273 C: Ἐχσεις ἀποθήκας, εἰάν θέλης, τὰς οἰκίας τῶν πενήτων.

31 a. Varlaam: *op. cit.*, p. 70.

se pretează la interpretări mai largi decît cel strict literal. Astfel, tîlcuind versetul: «Pentru aceasta zic vouă, nu vă grijiți cu sufletul vostru ce veți mîncă sau ce veți bea; nici cu trupul vostru cu ce vă veți îmbrăca; au nu sufletul este mai mult decît hrana și trupul decît haina?» (Matei VI, 25), după ce se arată că încă în paradis omul avea sarcina de a-l lucra și a-l păzi, după ce prezintă pe apostolul care «s-a urcat pînă la al treilea cer», dar care lucrează pentru sine și ai săi, Nichifor Teotochi încheie tîlcuirea acestui verset în felul următor: «Domnul nostru nu a zis: pune-ți mîinile tale la piept și șezi deșert toată ziua, ci a zis: nu te face rob al pîntecului tău, nici să-ți dai toată mintea ta la slujba trupului tău» (p. 209). Uneori însă, de la sensul literal se trag unele concluzii mai puțin drepte. Așa de pildă, cele trei părți din sămînță, care ajung neproductive, precum și partea productivă, din parabola semănătorului, înseamnă după spusa lui Varlaam: «că trei părți din oameni pier și numai a patra parte se spășesc» (p. 279).

Pe sensul literal se clădesc celelalte două sensuri: tipic și alegoric.

b) **Sensul tipic.** Cam aceleași locuri din Vechiul Testament sînt tîlcuite în sens tipic de către cele trei Cazanii. Astfel, atît la Coresi, cît și la Varlaam, toiagul lui Moise a preînchipuit «cinstita cruce dumnezeiască», «că cu toiagul Marea Roșie lovi curmeziș și iudeii fără de grijă trecură și nu se udară că, ca un perete stătu apa»³²); «cu acela toiag lovi Moise piatra în pustie și ieșiră 12 izvoare și băură însetații iudei, într-acela chip și sfînta cruce a lovit de a despicat lumea cea vîrtoasă și nepocăită și a scos 12 apostoli de au învățat lumea cea înșelată»³³). Scăldătoarea de la lacul Vitezda a preînchipuit Sf. Botez, iar coborîrea îngerului în scăldătoare, venirea harului Sf. Duh în apa Botezului: «Nu apa scăldătoarei oilor, ci puterea cea dumnezeiască vindecă boalele trupului; nu apa singură, ci darul lui Dumnezeu. Cel ce este în apa Botezului, vindecă greșalele sufletului. Prin pogorîrea îngerului, apa scăldătoarei lua putere vindecătoare; prin venirea Sf. Duh apa Botezului ia dar curățitor»³⁴). Cei doi porumbei sau turturele, care se aduceau la templul din Ierusalim, conform rînduelii Vechiului Testament, preînchipuiau cele două firi ale Mîntuitorului Iisus Hristos: «Cade-se a ști iarăși ce făcea preotul cu acești doi porumbi. Unul din cei doi porumbi junghia, altul slobozea dă să ducea. Și aceasta însemnînd cele două firi ale lui Hristos; firea cea dumnezeiască și cea omenească»³⁵).

c) **Sensul alegoric.** Dorind să se facă mai înțeles de către mulțimile care îl ascultau, Mîntuitorul inaugurează un nou gen de vorbire: parabola. Pe lîngă sensul lor literal, unele parabole au și un aspect alegoric. În general, parabolele Mîntuitorului sînt tîlmăcite de către tîlcuitorii Cazaniilor în spiritul Bisericii Ortodoxe. Nichifor Teodochi mărturisește că, în tîlcuirea parabolelor, urmează principiul trasat de Sf. Ioan Hrisostom, după care numai scenele mai importante din pildă se tîlcuiesc, amănuntele fiind spuse «spre plinirea pildei», așa cum tîlcuiește și Mîntuitorul pilda cu neghina³⁶). Așa de pildă, via din parabola despre omul care a sădit vie, este poporul iudeu, pentru că și David spune: «Via din Egipt aduse și goni limbile și o sădi pe ea». Gardul este legea lui Moise, care nu permitea iudeilor să se amestece cu păgînii și să cază în necuviințe, turnul este altarul de jertfă,

32. Coresi: op. cit., p. 65.

33. Varlaam: op. cit., p. 46.

34. N. Teotochi: op. cit., p. 62.

35. Varlaam: op. cit., pp. 422-423.

36. N. Teotichi: op. cit.

slugile trimise după rod, proorociei, s.a.m.d.³⁷). Pentru scopuri parenetice se trag concluzii practice uneori, nu numai din ansamblul unei parabole, ci și din interpretarea figurată a amănuntelor ei. Astfel Varlaam ne spune: «Țara în care se duce fiul cel mai tânăr, din parabola cu fiul pierdut, este voia diavolului, iar «boiarinul» acela este însuși dracul cel mare, că după atâtea păcate ce face omul să lipește de diavolul și-i slujește lui ca un rob... Porcii sînt păcatele, căci porcul niciodată nu caută spre soare, așa și păcătoșii nu caută spre Dumnezeu și viața veșnică»³⁸). Interpretînd parabola mai sus amintită, Cazania coresiană zice că slugile sînt îngerii și arhierii. Inelul pus în deget este pecetea Duhului Sfînt, «călțunii i se dau în picioare pentru a putea călca pe șarpe..., iar vițelul hrănit, junghiat și mîncat Hristos este»³⁹).

Frumos, prin imagini luate din natură, este tîlcuită «apa cea vie» din convorbirea Mîntuitorului cu Samarineanca, despre care Coresi ne spune că reprezintă darurile Duhului Sfînt: «Că în toate chipurile cheamă-se, pentru că multe chipuri lucrează, așa precum apa cea naturală a ploii, care vine de sus și care deși este într-un fel, multe chipuri lucrează, că înălbește florile, pe altele le înroșește, pe altele le învinețește, altele mohorăște..., la fel și dumnezeiescul duh din cer deștinge de înviază și hrănește sufletul»⁴⁰). În Chiriadromion citim: «iar de va fi ochiul tău rău, tot trupul tău va fi întunecat. Deci dacă lumina care este întru tine este întunec, dar întunecul cu cît mai mult» (Matei VI, 23). «Deci toată înțelegerea cea alegorică această este: povățuitor al așezării și al lucrării cei trupești este mintea. De va fi mintea ta curată și fără de răutate, atuncea și așezările și lucrurile trupului tău vor fi bune și lui Dumnezeu plăcute; iar de va fi mintea ta rea, atuncea toată așezarea și faptele trupului tău este rea și răsvrătită. Căci dacă mintea ta, pe care Dumnezeu ți-a dat-o ție spre luminarea și povățuirea ta, se va întuneca de gîndurile cele rele, atuncea cu cît mai mult întunecate și răsvrătite vor fi așezările și poftele trupului tău, care sînt întunec, fiindcă se pleacă și se pornesc totdeauna către păcat? Cînd voevodul se va întuneca, ostașii cei ce se povățuiesc de dînsul cîtă întunecare și turburare pătimesc? Cînd mintea mea neîncetat socotește lucruri rele, faptele mele fără îndoială sînt pîngărite și rele. Pentru că mintea povățuiește, mintea ocîrmuiește, faptele urmează minții. În ce fel sînt gîndurile minții, într-acest fel sînt și lucrurile omului»⁴¹).

6. Aplicații practice. Sf. Ioan Gură de Aur, printre normele sale ermeneutice, o înscrie și pe aceasta: După aflarea sensului fiecărei pericope biblice, tîlcuitorul este dator să arate și consecințele pentru viața practică, insistînd asupra datoriei de a ne conforma totdeauna gîndurile, vorbele și faptele, cu învățăturile divine cuprinse în Sf. Scriptură⁴²). Înțelegînd că Mîntuitorul ne-a lăsat învățătura Sa nu atît pentru a ne hrăni mintea, cît mai ales pentru a o traduce în viață, pentru că așa ne va fi de folos aici și în veacul cel ce va să fie, autorii Cazaniilor accentuează mai ales această latură în tîlcuirile lor. Acest sens derivat sau interpretativ, cum îl numesc

37. Coresi: *op. cit.*, p. 298.

38. Varlaam: *op. cit.*, p. 16.

39. Coresi: *op. cit.*, p. 30.

40. Coresi: *op. cit.*, p. 158.

41. N. Teotochi: *op. cit.*, p. 206.

42. Prof. Diac. Dr. N. Nicolaescu: **Biserica Ortodoxă, păstrătoarea celor mai bune tradiții și metode de exegeză biblică.** Studiu în rev. «Studii Teologice», nr. 3-4, 1952, p. 123.

unii, predomină în Cazanii. Varlaam își încheie aproape fiecare cuvânt al său cu îndemnuri calde la muncă și rugăciune, în vederea dobândirii Împărăției Cerurilor.

a) **Dragostea**, ca poruncă centrală în învățătura Domnului nostru Iisus Hristos, își are locul cuvenit în Cazanii. Potrivit oarecum, principiului Fericitului Augustin, că tâlcuirea care nu duce la dragoste nu este bună, omiliile din Cazanii sînt străbătute de razele dragostei. Cazania coresiană se exprimă în felul următor despre dragoste: «**Din toate bunătățile mai mare este dragostea...**, că cine are dragoste păzește Legea lui Dumnezeu..., deoarece **dragostea cugetă bine despre toți oamenii**» (p. 337). «Așa este dragostea, spune și Varlaam, toate prea lesne le rabdă, și foamea și goliciunea și pripacul și gerul..., că cela ce se aprinde de focul dragostei lui Hristos, acela nemică greutate nu simte în această lume să-l poată despărți de Dumnezeu» (p. 194). Tot ceea ce ne-a dat și ne dă Dumnezeu, spune Nichifor Teotochi, «de dragoste se spînzură», toate sînt odrasle ale dragostei, toate din dragoste izvorăsc, precum apa din izvor; a tuturor maică este dragostea. De aceea și creștinul trebuie să iubească pe Dumnezeu, iar cel ce vrea să-L iubească n-are nevoie «nici de lupte, nici de osteneți, nici de călătorii, nici de mijlocitori, nici de alt oarecare lucru»⁴³). În alt loc, același autor adaugă, că dragostea este temelul oricărei bune conviețuiri în societatea omenească, pentru că: «De vei scoate dragostea din adunarea oamenilor, vezi întru ea nedreptăți, minciuni, înverșunări, răpiri, pîndiri, vicleșuguri, vinderi, pisme, vrajbe, sminteli»⁴⁴).

b) **Indatoriri sociale**. În Cazanii se oglindește o fierbinte dragoste și interes pentru cei lipsiți și neputincioși, pentru că ei sînt «frați ai lui Dumnezeu»⁴⁵). Hristos a venit în lume sărac și smerit, pentru ca toți săracii și smeriții cu îndrăzneală și fără de frică să se apropie de Dînsul și pentru ca să nu fie lepădați și urgisiți în lume de către cei mai bogați, ci să se știe, că oricine se va lepăda de dînsii, de Hristos se leapădă. Cum zice Hristos însuși: «Cine ce va face unuia din aceștia mai mici, ori bine, ori rău, Mie îmi face»⁴⁶).

Chiriadromionul arată că Mîntuitorul nu întîmplător și-a ales Ucenicii din mijlocul unor pescari simpli. Evangheliștii relevă ocupația lor pentru ca «nimeni să nu se îndoiască, cum că cei mai întîi Ucenici ai lui Hristos n-au fost pescari, adică oameni săraci, proști și necărturari. «Și acest fel de propovăduitori a ales Dumnezeu, ca să nu se laude nici un trup înaintea Lui». Nici împărații să nu se laude, că prin frică și putere au supus pe oameni la credință; nici bogații, că prin aur și argint au dobîndit socotelile și voințele; nici înțelepții, că prin amăgituri și prin meșteșugul retoricesc au înșelat mintea. Nici o putere omenească, zic, nu poate să se laude că a întins credința cea întru Hristos»⁴⁷).

Ingustimea de vederi a mai-marilor iudeilor din timpul vieții pămîntești a Mîntuitorului Iisus Hristos, nu este trecută cu vederea. Astfel, în Cazania lui Coresi se arată foarte frumos cum aceștia aveau toate datele necesare să identifice pe Mesia cel așteptat în persoana lui Iisus, totuși, din cauza mîndriei, a relelor și a pisme lor nesăbuite, mintea lor s-a întunecat, pe cînd

43. N. Teotochi: *op. cit.*, p. 386.

44. *Idem, ibidem*, p. 385.

45. Coresi: *op. cit.*, p. 41.

46. Varlaam: *op. cit.*, p. 402.

47. *Idem, ibidem*, p. 190.

slugile care au fost trimise să prindă pe Iisus, când se afla vorbind în templu, datorită lipsei lor de viclesug, intuiesc mai bine adevărul; impresionați fiind de cuvintele și faptele fără precedent ale lui Iisus, se întorc fără El ⁴⁸). Se vede capacitatea poporului de a aprecia drept un lucru. «Norodul cel de obște, neînvățat fiind, judecă mai drept decât dascălii».

Camăta, lăcomia după bunuri materiale, exploatarea și orice altă formă de manifestare a nedreptății se combat, adesea, în termeni foarte grei, fără nici un pic de cruțare pentru cei ce sufereau de asemenea boli. Cămătar, după tălmăcirea Cazaniilor, este tot cel ce are și nu ajută pe cel lipsit. «Tot omul, ce va avea mult și nu va milui, răpitor este și cămătarnic», zice Coresi. În această problemă, se văd pe de-a întregul ideile Sf. Vasile cel Mare. Dacă cei ce au și nu dau vor fi pedepsiți, atunci cu atât mai mult vor fi pedepsiți cei ce se îmbogățesc din sudoarea altora: «Iară dacă atîta se osîndesc cei ce nu miluiesc din avuția lor, cu atît mai vîrtos fi-vor care răpesc munca străinilor și din lacrimile și cu sîngele mișeilor se îmbogățesc» ⁴⁹). Lacrimile «săracilor și săracelor, a năimișilor și a lucrătorilor, când sînt asupriți și munca lor neplătită», vor acuza pe cei vinovați înaintea lui Dumnezeu.

Lăcomia, dorul de îmbogățire și setea după o viață de lux schimonosesc chipul omului, făcîndu-l asemenea fiarelor pădurii, ba mai mult decît acestea: «Nu este nici o fiară prin munți și prin pustii mai cumplită ca neșaiul și scumpetea în casele celor bogați, că aceasta este maica lăcomiei și nemilosteniei. Că toate fiarele se satură și se odihnesc, iar omul lacom niciodată nu se mai satură» ⁵⁰). «Oamenii care trăiesc prin cetăți și fac nedreptăți sînt mai răi și mai de temut decît urșii și leii sau alte animale iuți care trăiesc prin pădure» ⁵¹). Cei ce suferă de asemenea păcate, pe de o parte, nu vor putea fi iubitori de oameni «cu milă către vecini, să le mîngîie greutatea și lipsa lor», iar pe de altă parte, de va dobîndi cineva ceva prin nedreptate, acela pînă la urmă va pierde ceea ce a dobîndit. Dar nu numai atît: toți cei ce răpesc ce este al săracului, cei ce nu numai că nu îmbracă pe cei goi, dar le iau și ce mai au, pe străin nu numai că nu-l găzduiește, ci-l și gonește, pe bolnav nu numai că nu-l caută, ci mai «mult îl bîtegește», vor fi aspru pedepsiți de Dreptul Judecător. Numele celor răi este nedemn de a fi pomenit înaintea lui Dumnezeu: «Oare pentru care pricină a tăcut numele bogatului și a arătat al săracului? Ca să arate că nevrednice sînt de pomenirea lui Dumnezeu numele oamenilor celor răi, precum era bogatul pildei acesteia, și vrednice de dumnezească pomenire a dreptilor, precum era săracul Lazăr» ⁵²).

Tîlcuind pericopa evanghelică despre vindecarea slugii sutașului, Varlaam atrage atenția celor ce au slugi, să se poarte cu ele ca și sutașul, care se ruga în genunchi lui Iisus pentru sluga sa și, în caz de boală sau neputință, să nu le arunce în stradă lăsîndu-le pradă mizeriei ⁵³). Oamenii trebuie să trăiască într-o strînsă solidaritate, în respect și sprijin reciproc; fiecare ins trebuind să aibă conștiința că este dator să-și pună toată priceperea și puterea de muncă în slujba fraților săi, în mijlocul cărora trăiește; Înțeleptul să dea sfat și învățătură spre folosul nepricepătorilor, cei tari să spri-

48. Coresi: *op. cit.*, p. 196.

49. Idem, *ibidem*, p. 42.

50. Varlaam: *op. cit.*, p. 306.

51. Coresi: *op. cit.*, p. 446.

52. N. Teotochi: *op. cit.*, p. 470.

53. Varlaam: *op. cit.*, p. 167.

jine pe cei slabi, meșterii să învețe meșteșug pe alții, cel învățat să scrie cărți folositoare, pentru ca să lumineze și pe alții⁵⁴), pentru că, în caz contrar, toți aceștia se vor asemana cu sluga nevrednică care și-a îngropat talantul.

Se recomandă munca din trei motive: pentru că marele Apostol Pavel așa zice: «Cela ce nu vrea să lucreze, să nu mănânce»; pentru a avea să dăm și cui n-are; pentru ca mintea să fie mereu ocupată, să nu aibă timp să cugete și să facă cele rele.

c) **Indatoriri religioase.** Necesitatea faptelor bune este amintită foarte des, deoarece credința fără fapte este ca focul fără lemne, după spusa lui Varlaam, adică inexistentă. «Pentru aceea, iubiții mei creștini, cîți vă botezați în numele Părintelui și al Fiului și al Duhului Sfînt, să nu spurcăm Sf. Botez cu lucrul și cu fapte rele, ci cîte am juruit întru Sf. Botez să ne nevoim să facem. Că ne-am juruit cuvîntul Evangheliei să ascultăm, învățătura lui Hristos să facem, mîntuirea noastră să agonisim, împărăția cerurilor să cercăm, pe dracul să-l urîm, de lucrurile lui să ne ferim, curvie să nu facem, să nu ucidem, să nu apucăm cu nedireptul, să nu ne învrăjbim unul cu celălalt, să nu osîndim pe altul, să nu fim nemilostivi, să nu fim neîndurați, să nu fim mîndri și măreți, să n-avem nici un lucru al diavolului, ci întru lucrurile lui Hristos să ne învățăm; să avem curăție, iubire către străini, iubov către tot creștinul, nădejde întru Dumnezeu, milostenie întru săraci, facere de bine întru vrăjmașii noștri cei trupești»⁵⁵). «Să facem și noi așa, fraților... De vom afla vecinul flămînd și topit de sete, sau în năpasta sau în mizerie căzut, și de-l vedem cu nedireptele răni betegit, său de greul boalei pe jumătate viu zăcînd, să nu trecem ca și preotul sau ca levitul să-l părăsim, ci ca samarineanul, milostivirea inimii să desfacem lui»⁵⁶).

Sfaturi sănătoase se dau asupra felului cum trebuie să se facă rugăciunea: «Deci cînd te rogi, pune luare aminte și silință mare, ca să audă urechile tale, pe cele ce grăiește gura ta, și să simță sufletul tău pe cele ce vorbește limba ta, și să socotească mintea ta pe cele ce zice gura ta»⁵⁷). Mult amplificată, Varlam prezintă rugăciunea vameșului într-o formă foarte mișcătoare, arătînd conștiința păcătoșeniei vameșului și dorința lui de îndreptare. O redăm în întregime, deoarece credem că nu a rămas fără efect în conștiința celor ce au ascultat-o: «Doamne, curățește-mă pe mine păcătosul, că nu sînt destoinic să caut cu ochii mei către cer pentru mulțimea păcatelor mele, că s-au înmulțit fără-de-legile mele mai vîrtos decît nisipul mării și răutățile mele au covîrșit peste părul capului meu. Inainta ta stau strîmbătățile mele. Aud că cărțile se vor deschide și vor fi scrise toate suspinele săracilor. Nu este nici un lucru, nici un gînd să nu știi Tu, Doamne, Dumnezeul meu. A răspunde n-am vreme, a fugi n-am unde. În cer nu-i loc, pe pămînt mă tem să nu mă cumva înghită, văzînd faptele mele cele rele. Pentru aceea am curs către Tine, milostive dispuiitor și iubitor de oameni Doamne, și cu lacrimi mă rog, curățește-mă pe mine păcătosul. Multe sînt păcatele mele, dar mila Ta este mai mare. De la oameni nu este cu puțință ca să mă spășesc eu, iar milostivirii Tale este cu puțință și aceasta. Că pentru păcătoși ai venit din cer pe pămînt ca să-i chemi spre pocăință. Deci nu mă lăsa

54. Varlaam: *op. cit.*, p. 246; 249, și T. Teotochi: *op. cit.*, p. 390.

55. *Idem, ibidem*, p. 415.

56. Coresi: *op. cit.*, p. 395.

57. N. Teotochi: *op. cit.*, p. 147.

nici pe mine în deșert, ci mă primește pe mine ce cad cu smerenie și cu lacrimi către Sfinția Ta»⁵⁸).

În legătură cu împărtășirea, comentînd cuvintele Sf. Apostol Pavel: «Ispitească-se omul pe sine-și și așa din pîine să mănînce și din pahar să bea» (I Cor. XI, 28), Nichifor Teotochi spune: «Cercetează-ți gîndurile tale și de vei vedea mîndrie în minte, zavistie în suflet, vrăjmășie în inimă ta, și nici o pocăință de acestea, depărtează-te, pentru că de te vei împărtăși, osîndă ție mănînci și bei»⁵⁹).

Reînnoirea naturii, în anotimpul primăverii, trebuie să fie un imbold pentru reînnoirea noastră prin Invierea lui Iisus Hristos: «Drept aceea fraților, să ne nevoim cu veselie și cu cîntări, să prăznuim noirea praznicului acestuia, și această vreme de primăvară. Și să ne arătăm toți Invierii lui Hristos bucurîndu-ne și ca niște jigăanii omorîte de iarnă, ce-și leapădă mîhnirea unde văd toate făpturile întregindu-se și iară învie, cum vedem și pămîntului răsărindu-i iarbă, și pomii înflorind și toate jigăniile jucînd, marea făcîndu-se lină și toată lumea primenindu-se și spre bine adăugindu-se și înnoindu-se. Și iată, acelea sînt fără suflet și fără grai și așa se bucură și se veselesc și se luminează Invierii lui Hristos, cu cît mai vîrtos noi oamenii, ce sîntem în cuvîntul și în chipul lui Dumnezeu cinstiți, datori sîntem a ne curăți fiecare și a ne lumina și a ne îndeletnici în veselie dumnezeiască și a ne îndrepta pe calea vieții celei bune și să ne înnoim și să ne umplem de mirosenia și dulceața Duhului Sfînt»⁶⁰).

La judecata de obște, toți oamenii vor fi egali în fața Judecătorului «nemitarnic», înaintea Căruia singurul nostru apărător va fi binele lucrat de fiecare pe acest pămînt: «O, ce vom face atunci, fraților, cînd nimenea nu va sta pentru tine, nici nu-ți va ajuta, nici tatăl, nici mama, nici feciorul, nici frate, nici nepoții? Toți; atunci, cineș de nevoia lui va sta, de alții nu se va putea griji, că nici mîndrul, nici înțeleptul, nici cunoscuții, nici avuția de aur, nici nimic ce e omenesc, singur vom sta înaintea de ne vom judeca, cu frică și cu cutremur mult, ori bogat, ori sărac, ori mare, ori mic, ori boiarin, ori slugă, ori muiare este, ori bărbat, ori bătrîn, ori tînăr, ori slăvit, ori neslăvit, ori însuși și cela ce e îmbrăcat de poartă haine împărătești. Ci numai un ajutor va avea, binele ce a lucrat fiecare»⁶¹).

*

După ce ne-am purtat puțin prin începuturile și duhul plin de înțelepciune al Cazaniilor noastre, unele considerații de ordin general nu-s de prisos.

Apărute din conștiința răspunderii unor Ierarhi față de turmă și față de Dumnezeu, precum și din dragostea unor clerici mai cărturari pentru frații lor de credință, îmbrăcate în limba «pe care o plîng și o cîntă pe la vatra lor, țărani», Cazaniile veneau să îplinească o nevoie a credincioșilor și a preoților, de a avea tîlcuite pe înțelesul lor, cuvîntul lui Dumnezeu pe care-l ascultau la Sf. Liturghie.

Avînd ca principal izvor tîlcuirile Sf. Părinți, care erau rostite, după spusa Mitropolitului Nifon, «pentru folosul și mîntuirea sufletelor simple și cu puține cunoștințe»⁶²), la fel și tîlcuirile Cazaniilor sînt simple, populare, cu un puternic caracter îndemnător la o curată viață creștinească.

58. Varlaam: *op. cit.*, pp. 10-11.

59. N. Teotochi, *op. cit.*

60. Coresi: *op. cit.*: *Cazanie la Duminica Tomel*, pp. 133-134.

61. *Idem*, *ibidem*, p. 37.

62. Din *predoslovie* Mitropolitului Nifon la Chiriacodromionul de la 1857, p. IV.

Principiile și sensurile ermeneutice sînt cele urmate de tradiția sănătoasă a Bisericii Ortodoxe. Tîlcuirile se fac cu multă pietate, convingere și căldură. Nimic din ceea ce ar putea duce la credință și la dragoste nu este lăsat la o parte.

Cazaniile, răspîndite pe toate teritoriile locuite de romîni, au hrănit și zidit sufletele credincioase ale poporului nostru, timp de aproape patru secole, ținîndu-l strîns în jurul Bisericii, împotriva celor ce atentau la viața lui religioasă și națională. Conținutul lor era și este gustat cu multă plăcere de către ascultători. Nu rareori se întîmplă, mai ales în lumea satelor, să întîlnim minți înțelepte și caractere morale crescute în razele roditoare ale Cazaniilor. Ceea ce le arată învechite este limba lor bătrînească, dar conținutul lor este mereu nou și actual. Intrucît aceste multe frumuseți și bogății doctrinare sînt răspîndite inegal în Cazanii, credem că ar fi bine venită întocmirea unei noi Cazanii care să fie o prelucrare și prescurtare a Cazaniilor noastre. Va fi redată în limba zilelor noastre și se va ține cont, la prelucrarea ei, și de unele părți negative, de care nu sînt lipsite Cazaniile, și din care semnalăm doar cîteva: În cazania lui Varlaam se confundă Maria, mama lui Iacob, care a mers la mormînt cu Maria Magdalena, cu Fecioara Maria (p. 93), și tot în aceeași lucrare raiul și iadul sînt localizate (p. 285), lucru pe care dogmatica noastră nu-l face. «Această vale a plîngerii, întru care sîntem surghiuniți», este o formulă întrebuițată de Nichifor Teotochi, formulă care se resimte și la unii predicatori de astăzi, dar care este profund pesimistă și deci neconformă concepției creștine despre viață.

Chiar în forma actuală, Cazaniile pot și trebuie folosite cu mult folos, atît pentru credincioși, cît și pentru preoții predicatori, care pot găsi material bogat pentru pregătirea predicilor lor.

De aceea, socotim ca bine venită decizia Sf. Sinod care, la propunerea I.P.S. Patriarh Justinian, a hotărît ca «în timpul cît preotul și diaconul se împărtășesc, un credincios va citi, la strană, Cazania»⁶⁵).

PAPUC GHEORGHE
magistrand anul II

63. Ședința din 5-8 octombrie a Sf. Sinod în rev. «Biserica Ortodoxă Română», an. LXVIII, 1950, p. 561.

O INDATORIRE DE MARE CINSTE PENTRU PREOTII BISERICII NOASTRE: SPRIJINIREA MUNCILOR AGRICOLE DE PRIMĂVARA

Blîndețea iernii din anul acesta a grăbit ivirea zilelor însorite ale unei primăveri timpurii. Încet, încet, cîmpiile și dealurile au prins iarăși viață: au și început muncile agricole de primăvară. Pămîntul reavăn a prins a fi brăzdat în lung și în lat de pluguri; preutindenii răsună duduindu-și tractoarelor, care fac mai ușoară munca plugarului și ajută la dobîndirea unor recolte mai bogate.

În cei zece ani care s-au scurs de la eliberarea țării noastre, agricultura — care constituie îndeletnicirea de bază a celor mai mulți dintre locuitorii satelor noastre — a făcut un uriaș pas înainte; sclavii de pînă atunci ai pămîntului au devenit stăpînii lui, dobîndind în același timp o înaltă conștiință și un nivel tehnic ridicat, sub îndrumarea și cu sprijinul permanent al cîrmuirii populare a statului nostru. De aceea, Comitetul Central al Partidului Muncitoresc Român, atît în plenara din august 1953, cît și la plenara din 2 august 1954, cînd a fost aprobat proiectul de Directive ale Congresului al II-lea al partidului cu privire la dezvoltarea agriculturii în următorii 2-3 ani, a apreciat că în țara noastră sînt create condițiile tehnice și materiale necesare în vederea ridicării pe o treaptă mai înaltă a agriculturii și deci a sporirii producției agricole.

Pentru atingerea acestui scop, au fost luate o serie de măsuri economice, tehnice și organizatorice: au fost mărite investițiile în agricultură, a fost mărită producția de mașini și unelte necesare gospodăriilor țărănimii muncitoare, s-au acordat credite pe termen lung și avantaje economice importante, pentru a se da țăranilor muncitori pînă la urmă de a-și asigura mijloacele necesare de muncă în vederea sporirii producției vegetale la hectar, a creșterii animalelor și a productivității lor. Toate aceste eforturi făcute de stat au avut ca rezultat sporirea în multe regiuni și raioane a producției la hectar a culturilor, în special la porumb, grîu, cartofi, sfeclă de zahăr, floarea soarelui și bumbac.

Dar există toate condițiile pentru a se obține cele mai înalte producții la hectar cunoscute pînă acum în țara noastră.

Cu prilejul consfătuirii fruntașilor în agricultură cu privire la executarea în bune condiții și la timp a lucrărilor agricole în anul 1955 — consfătuire care a avut loc în Capitală, între 28 februarie și 1 martie — reprezentanții cei mai vrednici ai țărănimii noastre muncitoare s-au legat să lupte din toate puterile pentru realizarea a 10 milioane tone grîu și porumb, a unei producții de cel puțin 2000 kg. porumb boabe la hectar.

În cuvîntarea ținută la această consfătuire, Dl. Gh. Gheorghiu-Dej a subliniat că «rezultatele obținute în anul 1954 în sporirea producției la hectar la o serie de culturi... dovedesc că este pe deplin posibil să realizăm în anul acesta producții mari la toate culturile și mai ales la grîu, porumb,

cartofi, sfeclă de zahăr, floarea soarelui». A accentuat de asemenea că «sporirea producției de cereale este lucrul cel mai important în dezvoltarea agriculturii. Rezolvarea problemei cerealelor este condiția principală pentru dezvoltarea tuturor celorlalte ramuri ale agriculturii și pentru îmbunătățirea continuă a alimentației populației. Mai mult grâu și porumb înseamnă hrană mai multă pentru populație; mai mult porumb, orz, ovăz înseamnă mai mult nutreț pentru vite, înseamnă mai multe posibilități de a crește porci și păsări, înseamnă mai multă carne, lapte, grăsimi, ouă, piei, lână și multe altele».

În cadrul consfățuirii frunțașilor agricoli s-a insistat în mod deosebit asupra importanței pe care o are sporirea producției de porumb pentru dezvoltarea economiei naționale și ridicarea nivelului de trai al poporului, precum și a sporirii producției de grâu, principala cereală panificabilă. De o mare însemnătate este ca în acest an să se realizeze o producție sporită și la celelalte culturi, ca: sfecla de zahăr, cartoful, orzul de toamnă, orzoaica, ovăzul, orezul, floarea soarelui, bumbacul, inul, cânepa etc. În jurul fiecărui oraș și centru muncitoresc trebuie create baze puternice de aprovizionare cu legume și zarzavaturi.

Pentru ridicarea producției agricole vegetale și animale, și în primul rând pentru realizarea unei recolte de 10 milioane tone grâu și porumb, se cere însă o îmbunătățire serioasă a muncii de îndrumare tehnică a agricultorului, o mai bună cuprindere a muncii de organizare a producției agricole. Este necesară totodată o largă muncă politică de lămurire în rândurile țăranilor muncitori, pentru a executa mai bine și la timp potrivit lucrările agricole, în vederea obținerii unor recolte mai bune și mai mari.

Intrucât strădania pentru agonisirea celor trebuitoare vieții este un atribut al firii omenești și, în același timp, pentru omul credincios o datorie ce decurge din învățătura Mîntuitorului și a Bisericii întemeiată de El, Biserica Ortodoxă Română — prin pastoralele Sfîntului Sinod, ale Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian și ale fiecărui ierarh în parte — a îndemnat și îndeamnă neîncetat pe slujitorii și credincioșii ei să muncească cu toată convingerea și cu toate puterile lor, alături de întregul nostru popor, pentru îmbunătățirea continuă a condițiilor de trai, pentru înflorirea patriei și pentru apărarea și întărirea păcii, bunul cel mai de preț al omenirii. N-a fost și nu este nicio inițiativă sau acțiune legată de propășirea poporului nostru care să nu fie sprijinită de Biserica noastră Ortodoxă, care-și îndeplinește astfel nu numai o înaltă datorie patriotică, ci și o temeinică poruncă dumnezeiască.

În pastoralele și cuvîntările adresate preoților și credincioșilor ortodocși, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, întemeindu-se pe numeroasele citate din Sfînta Scriptură privitoare la muncă sub toate aspectele ei, i-a sfătuit și i-a îndrumat stăruitor să se avînte cu toată energia și puterea în munca ogoarelor, «sfîntă luptă închinată păcii și belșugului». I.P.S. Sa a avut mulțumirea să constate că slujitorii și credincioșii Sfintei noastre Biserici au dat dovadă pînă acum de o deosebită rîvnă în muncile pentru recolte cît mai îmbelșugate, și deci, pentru creșterea neconținută a bunei stări a întregului popor.

După cum am amintit mai sus, anul acesta, în fața oamenilor muncii din agricultură stă sarcina deosebit de însemnată de a produce o recoltă îmbelșugată în toate culturile și în special de a produce 10 milioane tone grâu și porumb, de a obține o producție medie pe țară de cel puțin 2000 kg.

porumb la hectar. În cuvîntarea ținută la consfătuirea fruntașilor în agricultură, dl. Gh. Gheorghiu-Dej a arătat că «în condiții climaterice normale este pe deplin posibilă obținerea unei asemenea recolte... aplicînd cu pricepere măsurile agrotehnice recomandate de știința agronomică, precum și metodele de muncă folosite de fruntașii recoltelor bogate...».

Pentru ducerea la bun sfîrșit a marelui campanii agricole din anul acesta avem în țara noastră toate condițiile necesare, toate posibilitățile. Este necesar însă să folosim așa cum se cuvine toate aceste condiții și posibilități. Pentru aceasta este nevoie de îndrumare și lămurire în rîndurile țărănilor muncitori, arătîndu-le calea pe care trebuie să meargă în vederea realizării nobilelor sarcini ce le revin.

Preoților de la sate, îndrumătorii sufletești ai plugarilor ortodocși le revine datoria de a lămuri, ca și pînă acum, pe credincioșii lor asupra sarcinilor importante ce le stau în față, sprijinindu-i prin toate mijloacele și în toate împrejurările.

O primă și importantă îndatorire a preoților în cadrul acțiunii de lămurire pe care o duc printre credincioșii lor este de a-i sfătui să primească și să aplice întocmai îndrumările agrotehnice ce li se dau de către organele de specialitate. «Tot mai mult trebuie să fim încredințați că nu vom putea ajunge să smulgem pămîntului rodnicie bogată — sublinia I.P.S. Patriarh Justinian în pastorala adresată clerului și credincioșilor agricultori, în primăvara anului trecut — dacă nu cunoaștem și nu împlinim cum se cade poruncile adevăratei științe a meșteșugului plugăresc. Chezășia biruințelor, în lupta cu pămîntul pentru rodire îmbelșugate, stă în folosirea noilor învățăminte tehnice în agricultură. Vechile deprinderi primitive de muncă folosite încă și astăzi pe alocurea, nu pot să ducă la dobîndirea unor recolte bogate. Dacă vrem hambare pline cu tot felul de bucate, atunci nu ne mai este îngăduit să muncim «așa cum am apucat din bătrîni». Avem astăzi o știință a plugăriei adevărate, care ne învață cum să lucrăm pămîntul cum să pregătim semințele și cum să îngrijim semănăturile, pentru ca munca noastră să nu fie o risipire de putere și zilele petrecute la cîmp, sub dogoarea soarelui, să nu fie o pierdere de vreme».

Anul acesta, lucrările agricole trebuie executate cu mai mare grabă, folosind complet timpul prielnic lucrului, deoarece primăvara va fi mai scurtă ca de obicei. Este cunoscută și trebuie aplicată cu strictețe regula ca însămînțările să fie începute imediat, acolo unde condițiile raionului sau comunei o permit. Executarea la timp și în bune condiții agrotehnice a însămînțărilor asigură în medie un spor de recoltă de cel puțin 200-300 kg. la hectar. În schimb, întîrzierea însămînțărilor aduce mari scăderi de recoltă, ajungînd pînă la 1-2 și chiar 3 procente pentru fiecare zi de întîrziere. Cînd însămînțarea este făcută la timp și cu semințe selecționate din soiurile cele mai potrivite, tratate și condiționate, iar apoi culturile întreținute cu grijă, sporul de producție la hectar este cu mult mai mare. Preoțimea noastră trebuie să lupte cu hotărîre pentru înlăturarea mentalității ce mai dănuie încă pe alocuri, de a se aștepta desprimăvărarea generală pentru începerea însămînțărilor.

De asemenea, preoții sînt datori să povățuiască neîncetat pe credincioșii lor să folosească unelte și mașinile pe care statul le pune la dispoziția țărănimii muncitoare și a țărănilor mijlocași. Preoții trebuie să ducă o largă muncă de lămurire printre credincioșii muncitori individuali, recomandîndu-le să se ajute unii pe alții cu unelte și animale de muncă, pentru

a executa mai bine și la timpul potrivit lucrările agricole pentru a obține recolte mai bogate.

Paralel cu lucrările de arături și însămînțări, cultivatorii sînt datori să se îngrijească și de semănăturile din toamnă. În regiunile secetoase, arăturile de toamnă trebuie grăpate imediat, spre a păstra umezeala în sol. În regiunile umede trebuie îndepărtat excesul de apă prin șanțuri de scurgere; apoi terenul trebuie grăpat. Este necesar de asemenea să fie grăpate cerealele de toamnă. Lucrarea aceasta se face cel mai bine cu grapa stelată ușoară; numai cînd cerealele de toamnă sînt bine înrădăcinate și bine înfrățite se grăpează cu grapa cu dinți. Înainte de grăpare trebuie să se dea îngrășămîntul suplimentar azotat.

Preoții trebuie să sfătuiască pe credincioși să grăpeze imediat arăturile de primăvară, făcute în momentul cînd pămîntul e reavăn, însă nu ud, trecîndu-se fără întîrziere la semănatul plantelor care se seamănă în urgența I-a: trifoiul, lucerna, amestecul de leguminoase și ierburi perene, borceagul, grîul de primăvară, orzul de primăvară, ovăzul, mazărea, inul, macul, rapița de primăvară, trecîndu-se imediat la semănatul plantelor de urgența II-a: linte, sfecla de zahăr și de nutreț, cartofii, cînepa, floarea soarelui și apoi la cele din epoca a doua și a treia: porumbul, fasolea, meiul, iarba de Sudan, bumbacul și orezul.

Pentru a nu greși în sfaturile și îndrumările lor, preoții sînt datori să țină o legătură strînsă și permanentă cu tehnicienii agricoli, îndemnînd în acelaș timp pe credincioși ca și ei înșiși, în mod nemijlocit, să-și însușească și să aplice instrucțiunile pe care le dau agricultorilor organele conducătoare și specialiștii.

Timpul optim de executare a lucrărilor este una din condițiile agrotehnice de bază, dar nu este singura. Dacă se însămînțează la timp și în schimb se face o arătură de proastă calitate sau se seamănă sămînță necondiționată, atunci fără îndoială că recolta nu va fi bogată. După cum am mai amintit, preoții au datoria nobilă de a lupta cu toată hotărîrea pentru înlăturarea practicilor înapoiate, care nu corespund stadiului actual de dezvoltare a tehnicii și științei agricole. Respectarea termenelor optime de însămînțări, iarovizarea semințelor, semănatul cerealelor în rînduri dese și încrucișate, semănatul prășitoarelor în cuiburi așezate în pătrat, folosirea pe scară largă a îngrășămintelor naturale și chimice și atîtea alte metode de lucru avansate, trebuie să devină un bun al întregii țărănime muncitoare, să intre în obiceiul fiecăruia.

Pentru buna desfășurare a marelui campanii agricole, preoții au la îndemînă numeroase mijloace, de care sînt datori să se folosească: predicile de pe amvon, convorbirile individuale cu credincioșii, popularizarea frunțurilor în agricultură, răspîndirea ziarelor, broșurilor și cărților de specialitate ș.a. Angajați în muncile agricole, țărani muncitori nu dispun de prea mult timp pentru citirea ziarelor. De aceea, preoții pot și trebuie să le vină în ajutor, aducîndu-le la cunoștință în împrejurări potrivite, toate informațiile și comunicatele privitoare la agricultură, cum a fost, de pildă, comunicatul Ministerului Agriculturii și Silviculturii, publicat în ziarele din 13 martie a.c., în legătură cu măsurile ce trebuiau luate pentru scurgerea apelor ce se strînseseră deasupra semănăturilor.

În ultimul timp au luat ființă în toate regiunile țării numeroase asociații de producție ale țărănilor muncitori — forme importante de cooperare și într-ajutorare în muncă în vederea mării producției agricole, a ridicării

nivelului de trai al țărănimii muncitoare. Experiența vieții le-a arătat țăranilor că e în interesul lor să se ajute între ei la lucrarea pământului, să muncească în comun. Munca în asociații este avantajoasă atât pentru țăranii muncitori, cât și pentru stat. În asociație se unesc producătorii specializați sau cei ce vor să se specializeze în vederea obținerii de recolte cât mai mari, în deosebi la plante tehnice, legume etc. Membrii asociației rămân mai departe proprietari ai pământului și uneltelor lor, ca și ai producției obținute; ajutându-se între ei cu carul, cu vitele, cu uneltele, ei le folosesc mai chibzuit, mai deplin, astfel încât să obțină cu toții recolte mai mari și să-și sporească veniturile. Cei ce au pământurile învecinate și le pot uni pe bază de înțelegere reciprocă. Aceasta le va permite să folosească mai bine mașinile agricole ale statului, pe suprafețe mai întinse, să aplice în condiții mai bune metodele agrotehnice.

Ducând mai departe niunca de lămurire printre credincioși de a intra în întovărășiri și gospodării colective, preoții de la sate trebuie să considere sprijinirea asociațiilor de producție ca o datorie permanentă, a cărei îndeplinire va duce la obținerea de noi succese în lupta pentru sporirea producției agricole, pentru ridicarea nivelului de trai al oamenilor muncii de la orașe și sate.

În încheierea cuvântării mai sus amintite, d. Gh. Gheoghiu-Dej spunea: «Avem de făcut un volum mare de lucrări agricole în anul acesta. Executând aceste lucrări la timpul potrivit și în condiții bune, folosind experiența minunată a fruntașilor în agricultură, urmînd îndrumările inginerilor și tehnicienilor agronomi, aplicînd în mod creator experiența înaintată a agriculturii sovietice vom putea să obținem recolte bogate la toate culturile»

Pentru realizarea sarcinilor deosebit de importante din acest an, preoții și credincioșii Bisericii Ortodoxe Romîne, vor depune toate strădaniile lor, călăuziți de exemplul și îndemnul Înaltului Arhipăstor, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian: «Străduindu-vă pentru dobîndirea unor recolte cât mai bogate, întăriți prin aceasta și marele front al luptătorilor pentru pace. Cu nimic nu putem ajuta mai mult la statornicirea păcii în lume, ca prin muncă cinslită încununată de belșug. Numai așa «veți mîncea pîinea voastră cu mulțumire și veți trăi în pămîntul vostru fără primejdii» (Levitic, XXII, 5)... De aceea, cler și credincioși, uniți-vă sufletește pentru această mare îndatorire patriotică la care sînteți chemați și avîntați-vă, cu toată energia și puterea voastră, în această sfîntă luptă închinată păcii și belșugului».

T. N. M.

**PENTRU O JUSTA INTERPRETARE
ȘI APLICARE A REGULAMENTELOR
BISERICEȘTI.**

ORGANIZAREA ȘI CONDIȚIUNILE DE ADMITERE IN ȘCOLILE DE ÎNVĂȚĂMÎNT TEOLOGIC

Pentru pregătirea personalului cultului, Biserica Ortodoxă Română are la dispoziție, în conformitate cu prevederile art. 115 din Statutul său de organizare, următoarele instituții de învățămînt:

- a) Școli de cîntăreți bisericești;
- b) Seminarii Monahale, și
- c) Institute Teologice de grad Universitar.

a) Școlile de cîntăreți bisericești sînt instituții de învățămînt mediu, cu durata școlarității de 4 ani.

Cursurile acestora sînt organizate pe două cicluri și anume:

- ciclul I, cu durata de 2 ani: clasele I și II, și
- ciclul II, cu durata de 2 ani: clasele III și IV în care promovează, dintre absolvenții ciclului I numai elementele găsite cu aptitudini alese la învățatură.

La sfîrșitul fiecărui ciclu, absolvenții sînt supuși unui examen de diplomă. Diploma de absolvire a primilor 2 ani (ciclul I), dă titularului dreptul de a se înscrie în anul III la școala de cîntăreți unde a absolvit, dacă are loc, după media generală obținută, printre ceilalți candidați ai eparhiei respective, care-și fixează din timp numărul locurilor, sau să fie numit, la cerere, cîntăreț într-un post vacant din eparhia care l-a recomandat și susținut în școală.

Diploma de absolvire a ultimilor 2 ani dă titularului dreptul, fie de a se înscrie la examenul de admitere la Institutul Teologic de grad Universitar din circumscripția școlii absolvite, pentru locurile eparhiei din care face parte și care l-a susținut în școala de cîntăreți, fie să ocupe un post de cîntăreț la o parohie urbană ori de categoria I-a.

Media generală pentru absolvenții ambelor cicluri, se calculează prin adunarea mediei de la examenul de diplomă cu mediile generale ale celor doi ani anteriori și totalul se împarte la trei.

În conformitate cu dispozițiunile ordinului circular nr. 6314/1954 a Administrației Patriarhale, elevii care au fost corigenți sau repetenți în cursul vreunui din cei doi ani de școlaritate ai primului ciclu sau la examenul de diplomă, pierd dreptul de a mai fi admiși în ciclul II, oricare ar fi media generală pe care ar avea-o.

De asemenea, pierd dreptul de a se mai înscrie la concursul de admitere la Institutele Teologice de grad Universitar, absolvenții ciclului II, care au fost corigenți sau repetenți în cursul școlarității, oricare ar fi media lor generală.

Biserica Ortodoxă Romîna are în prezent 6 școli medii de cîntăreți bisericești, cîte una în cuprinsul fiecărei Mitropolii, cu excepția Mitropoliei Ungro-Vlahiei, în cuprinsul căreia funcționează două asemenea școli.

Localitățile unde funcționează școlile medii de cîntăreți bisericești sînt:

1. Curtea de Argeș, pentru parohiile din cuprinsul Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor și al Sfintei Episcopii a Rîmnicului și Argeșului;
2. Buzău, pentru parohiile din cuprinsul Sfintei Episcopii a Buzăului și a Sfintei Episcopii a Dunării de Jos;
3. Sfînta Mînăstire Neamțu, pentru parohiile din cuprinsul Sfintei Arhiepiscopii a Iașilor și al Sfintei Episcopii a Romanului și Hușilor;
4. Cluj, pentru parohiile din cuprinsul Sfintei Arhiepiscopii a Sibiului, al Sfintei Episcopii a Clujului — și jumătate din Sfînta Episcopie a Oradiei;
5. Mofleni-Craiova, pentru parohiile din cuprinsul Sfintei Arhiepiscopii a Craiovei;
6. Caransebeș, pentru parohiile din cuprinsul Sfintei Arhiepiscopii a Timișoarei, a Sfintei Episcopii a Aradului și jumătate din Sfînta Episcopie a Oradiei.

În conformitate cu dispozițiunea art. 41 din Regulamentul școlilor de învățămînt teologic, în școlile de cîntăreți bisericești sînt primiți absolvenții învățămîntului elementar de 7 ani, care au reușit la examenul de admitere și care au recomandarea Chiriarhului eparhiei unde domiciliază.

Examenele de admitere se țin între 15 și 25 septembrie.

Pentru a fi înscrisi la examenul de admitere, candidații trebuie să prezinte odată cu cererea, următoarele acte:

- Extractul de naștere, certificatul de botez, certificatul de studii și
- Recomandarea oficială a parohiei sau protoieriei de unde locuiește.

Examenul de admitere constă din:

- Examinarea medicală, care este eliminatorie;
- Cercetarea aptitudinilor muzicale, care este de asemenea eliminatorie;
- Probă scrisă și orală la limba romîna și limba rusă;
- Probă scrisă și orală pentru constatarea cunoștințelor generale de religie, rugăciuni, etc.

Pentru a fi declarat admis la examen, candidatul trebuie să obțină cel puțin media 6,00.

Candidații declarați reușiți la examenul de admitere sînt îndatorați să obțină aprobarea Chiriarhilor respectivi, pentru a putea fi admiși în școală.

Pot fi admiși în școlile de cîntăreți bisericești și candidații aflați în următoarele situații:

Potrivit art. 290 din Regulamentul școlilor de învățămînt teologic, absolvenții a 7 clase elementare, care au absolvit două clase la fostele școli de cîntăreți bisericești, precum și cei cu 6 clase elementare care au absolvit 3 clase la fostele școli de cîntăreți bisericești, vor fi înscrisi în anul II la actualele școli de cîntăreți.

Cei cu 4 clase primare și absolvenții a 3 clase la fostele școli de cîntăreți bisericești, cei cu 5 clase primare și absolvenții a 2 clase de școală de cîntăreți, precum și cei cu 6 clase elementare și absolvenți a una clasă de la fostele școli de cîntăreți bisericești, vor fi primiți în anul I al actualelor școli de cîntăreți bisericești, fiind scutiți de examenul de admitere.

Potrivit dispozițiilor ordinului circular nr. 7738/1954 al Administrației Patriarhale, absolvenții școlilor de cîntăreți bisericești de 2, 3 sau 4 ani

— dacă au la bază absolvența a 7 clase elementare — pe baza diplomelor de absolvire a școlilor de cîntăreți bisericești, se bucură de drepturile absolvenților ciclului I de la actualele școli de cîntăreți bisericești, putînd să se înscrie în anul III, pentru locurile eparhiei din care fac parte și în ordinea mediilor.

Absolvenții școlilor medii de orice fel, care au 3 sau 4 clase de seminar, pot să se înscrie la examenul de diplomă pentru actualul ciclu I al școlilor de cîntăreți bisericești, după care au dreptul să se înscrie în anul III, ca și ceilalți absolvenți, în ordinea mediilor prevăzute de Regulamentul școlilor de învățămînt teologic, și să frecventeze regulat anii III și IV ai școlilor de cîntăreți bisericești.

Absolvenții a 5 clase de seminar, pot să se înscrie în anul III la școlile de cîntăreți bisericești, cu respectarea dispozițiilor prevăzute de Regulamentul școlilor de învățămînt teologic, privitoare la media generală în baza căreia se pot înscrie, prin comparație cu ceilalți absolvenți ai actualului ciclu I de la școlile de cîntăreți bisericești.

Potrivit dispozițiilor art. 291 din Regulamentul școlilor de învățămînt teologic, elevii fostelor Seminarii Teologice, promovați în clasa IV-a, pot fi primiți în anul II la școlile de cîntăreți bisericești.

Menționăm că, în oricare din situațiile arătate aci s-ar găsi candidații, ei nu pot fi admiși în școlile de cîntăreți bisericești decît în urma aprobării lor de către Chiriarhii eparhiilor de care aparțin și numai în limita locurilor pe care le are eparhia respectivă.

b) Seminariile monahale sînt instituții de învățămînt mediu, cu durata școlarității de 4 ani. Ele au ca scop pregătirea elevilor (elevelor) în vederea recrutării cadrelor mînăstirești didactice, administrative și de conducere.

Cursurile seminariilor monahale sînt organizate tot pe două cicluri, ca și în școlile medii de cîntăreți bisericești, cu singura deosebire că în locul administrației parohiale, figurează ca obiect de învățămînt administrația mînăstirească.

După terminarea celor 4 ani de studii, absolvenții seminariilor monahale sînt obligați să urmeze cel puțin unul sau doi ani de practică în ramura meșteșugului ales, cu activitate de atelier de 8 ore pe zi, pentru însușirea cunoștințelor și practicii necesare calificării.

Media generală de la examenul de diplomă — depus după terminarea celor 4 ani de școlaritate — se adună cu nota examenului de calificare și se împarte la 2, dînd media generală a diplomei de absolvire a seminarului monahal, care se eliberează absolventului.

Toți aceia care au obținut la diplomă media generală cel puțin 8 (opt), se pot înscrie la examenele de admitere pentru Institutele Teologice de grad Universitar, dacă au recomandarea consiliului profesoral și a Chiriarhului locului.

Dispozițiunile ordinului circular nr. 6314/1954 al Administrației Patriarhale, privind pe absolvenții care au fost corigenți sau repetenți în cursul școlarității, se aplică și absolvenților seminariilor monahale.

Pentru pregătirea monahiilor, funcționează două seminarii monahale, unul la Agapia și altul la Hurezi, iar pentru pregătirea monahilor, o secție monahală la Sf. Mînăstire Neamțu, pe lîngă școala medie de cîntăreți bisericești a Sfintei Mitropolii a Moldovei și Sucevei, monahii urmînd cursurile împreună cu elevii acestei școli.

Efectivul seminariilor monahale se stabilește anual de către Înalt Prea Sfințitul Patriarh, pentru fiecare seminar.

În seminariile monahale sînt primiți: călugării, călugărițele, frații și surorile de mînăstire, care au la bază învățămîntul elementar de 7 ani, cu vîrsta între 16 și 30 de ani, și care au reușit la examenul de admitere.

Se poate acorda, de la caz la caz, dispensă de vîrstă numai pentru cei ce au depășit 30 de ani, nu însă și pentru cei ce n-au împlinit vîrsta de 16 ani.

Data ținerii examenului de admitere, probele din care constă acesta, notarea, ca și actele pe baza cărora se face înscrierea la acest examen de admitere, sînt cele arătate la examenul de admitere în școlile de cîntăreți bisericești, cu singura deosebire că în loc de recomandarea oficială a parohiei sau protoieriei de unde locuiește, candidatul este îndatorat să prezinte recomandarea specială cu bursa de la Chiriarhul locului.

c) Institutele Teologice de grad Universitar pregătesc candidați pentru clerul parohial și pentru ierarhia superioară, cadre pentru corpul didactic din învățămîntul pentru pregătirea personalului bisericesc, precum și specialiști și cercetători în diferitele ramuri ale Teologiei.

Biserica Ortodoxă Romînă are în organizarea sa două Institute Teologice de grad Universitar și anume:

1. La București, pentru candidații din cuprinsul Sfintei Mitropolii a Ungro-Vlahiei, Sfintei Mitropolii a Moldovei și Sucevei precum și din Sfînta Mitropolie a Olteniei.

2. La Sibiu, pentru candidații din cuprinsul Sfintei Mitropolii a Ardealului și al Sfintei Mitropolii a Banatului.

Cele două Institute Teologice conferă pentru studenți titlul de licențiat în Teologie. Institutul Teologic de grad Universitar din București mai conferă titlurile de magistrul și de doctor în Teologie.

Cursurile pentru obținerea titlului de licențiat în Teologie sînt organizate pe 4 ani de studii, cele pentru titlul de magistrul pe o durată de încă 3 ani de studii, iar titlul de doctor în Teologie se conferă magiștrilor în urma unei pregătiri speciale dispusă de regulamentul școlii de învățămînt teologic.

În anul I de licență se pot înscrie:

- Absolvenții actualelor școli de cîntăreți bisericești;
- Absolvenții cu diplomă ai fostelor seminarii monahale teologice ortodoxe din țară;
- Absolvenții cu diplomă ai seminariilor monahale;
- Absolvenții școlilor medii și ai școlilor pedagogice, care au promovat examenul de diferență la una din școlile de cîntăreți bisericești. Menționăm că diferența se dă numai pentru anii I și II, iar pentru anii III și IV se dă examen de absolvire după o frecvență regulată la cursuri.

Toți cei arătați mai sus se înscriu în Institutele Teologice de grad Universitar numai în urma trecerii examenului de admitere. Înscrierile la Institutele Teologice, pentru cursurile de licență, se fac numai la începutul anului școlar.

Cererea de înscriere se adresează rectorului și se prezintă la secretariatul Institutului respectiv, însoțită de următoarele acte:

- Actele legale de școlaritate;
- Actele de cetățenie;
- Extrasul de naștere;

- Certificatul de botez, și
- Recomandarea oficială a Chiriarhului eparhiei unde își are domiciliul candidatul.

Examenul de admitere constă din:

- Vizita medicală (eliminatorie);
- Muzica psaltică și liniară (eliminatorie);
- O lucrare scrisă la limba română;
- O lucrare de cunoștințe religioase;
- Examinare orală din: catehism, limba franceză și limba rusă.

În urma acestui examen, cei ce vor obține media generală cel puțin 6 (șase) și la nici o probă scrisă sau orală nota sub 5 (cinci), vor fi admiși în ordinea mediei pentru locurile stabilite de fiecare Chiriarh în consiliul eparhial.

Se mai pot înscrie la examenul de admitere și absolvenții școlilor secundare sau ai celor asimilate din străinătate, numai dacă au obținut echivalarea certificatelor sau diplomelor în țară, sau dacă au studii echivalente celor din țară, după ce au obținut promovarea examenelor de diferență la școlile de cântăreți bisericești.

Absolvenții Institutelor și Facultăților de grad Universitar, cu recomandarea Chiriarhului eparhiei unde aceștia își au domiciliul, pot fi admiși să frecventeze cursurile de licență la Institutele Teologice, pentru a-și da toate examenele de echivalență la obiectele de învățămînt obligatorii pentru studenții Institutelor Teologice, în cel puțin doi ani și în cel mult patru ani de la înscriere.

Cei prevăzuți la aliniatul precedent, care fac dovada cu diplomele de bacalaureat, că au avut religia ca obiect de învățămînt în toate clasele secundare, așa cum prevedea programa analitică a liceelor pînă în anul 1948, pot fi admiși la examenele de echivalență, fără a mai promova în prealabil examenele de diferență la școlile de cântăreți bisericești. Cei care nu pot face dovada arătată mai sus, sînt îndatorați să promoveze și examenele de diferență la școlile de cântăreți bisericești, înainte de a fi admiși în Institutele Teologice de grad Universitar.

În conformitate cu dispozițiunile ordinului circular nr. 9316/1954 al Administrației Patriarhale, toți candidații admiși să-și echivaleze titlurile universitare la Institutele Teologice, nu sînt obligați să aibă o frecvență regulată și benevolă, prezentîndu-se la toate celelalte examene și colocvii sau lucrări de seminar în cursul anului școlar, la care sînt supuși studenții anului respectiv.

În ceea ce privește sesiunile de examene, studenții cu titluri universitare admiși la Institutele Teologice fără frecvență, pot da examene în conformitate cu circulara Administrației Patriarhale nr. 917/1955, în afară de cele două sesiuni regulamentare privind pe studenții cu frecvență regulată, și în sesiunea de colocvii din luna februarie.

Pr. VASILE ȘTEFAN
Inspector General Bisericesc

UN INDEMN PENTRU PREOȚI

De mai multă vreme mă simt ispășit să reiau șirul acelor «gânduri și îndemnuri» din care a ieșit acum 15 ani volumașul intitulat **Rîvna Casei Tale**. Erau într-adevăr în acel volumaș multe «îndrăzneli tinerești» și «curate visuri», cum spuneam în cuvîntul de «lămurire» care însoțea cartea, dar erau și unele înțelegeri drepte ale nevoilor Bisericii noastre, pentru care mă străduiam să aduc «prinosul gândului și îndemnul spre mai bine» și să arăt ce mi se părea «bun de făcut».

Stăpînit de aceeași «rîvnă a Casei Domnului», voi căuta în cele ce urmează să arăt cum mi se pare că ar fi bine să-și folosească o parte din timp preoții de la sate, care simt adesea nevoia ca, dincolo de îndatoririle lor curat bisericesti, să aibă și o activitate pe tărîm cultural. Acestora le-am înfățișat, în revista «Mitropolia Moldovei», pilda unui frate al lor, Preotul C. Matasă de la Piatra Neamț, care, pornind de la modeste cercetări istorice și de toponimie, a ajuns unul dintre arheologii prețuiți ai țării noastre. Și voi încerca să le mai dau astfel de «pilde vrednice de urmat», dar poate că este bună și calea cealaltă, directă, a îndemnurilor și lămuririlor.

Astfel, revenind asupra celor ce spuneam acum 15 ani într-un articolaș cules în cartea amintită mai sus, sub titlul «Folosul cercetărilor monografice», mă întreb și astăzi: «Ar fi oare o dorință prea mare ca fiecare parohie să-și aibă într-o zi monografia sa? Ar fi oare așa de greu ca studenții teologi și preoții să fie îndrumați sau chiar obligați la cercetarea monografică a bisericilor și parohiilor?».

Intr-adevăr, mai ales astăzi, cînd preotul a revenit la îndatoririle sale profesionale și nu-și mai macină vremea în conducerea băncilor, cooperativelor, obștilor satești etc., preotul are mai multă vreme liberă și, în lungile seri de iarnă, după ce își pregătește predica și cateheza pentru Duminica sau sărbătoarea ce urmează, și-ar putea întrebuița restul timpului punînd pe hîrtie tot felul de însemnări în legătură cu trecutul și prezentul parohiei sale. Nici nu bănuiește preotul care începe o astfel de lucrare la ce descoperiri poate ajunge și cît de mari servicii poate aduce Bisericii, științei și culturii romînești. Chiar fără să se folosească de vreun model de cercetare monografică a parohiei, din cele care există, și chiar fără să recurgă la îndrumările vreunui specialist în astfel de lucrări, preotul ar putea să strîngă și să pună într-o oarecare ordine informațiile pe care le are cu privire la biserica satului și viața religioasă a credincioșilor. N-am să uit niciodată cu cîtă mîndrie și satisfacție arăta nu de mult Preotul Gheorghe Marinescu, de la parohia Cărpeneș, raionul Curtea de Argeș, un enorm registru-dosar, în care strînsese toate informațiile, documentele, fotografiile etc., în legătură cu frumoasa biserică a satului, construită îndeosebi prin rîvna și dărnicia credinciosului profesor Ștefan Minovici. Acest registru-dosar va cîștiga cu vremea o importanță din ce în ce mai mare și va servi cîndva cercetătorilor trecutului Bisericii noastre. Dar cîte lucruri interesante nu s-ar

putea afla printr-o cercetare mai atentă și metodică a tuturor bisericilor și parohiilor din țară, care au toate câte vreo hîrtiuță, vreun document, vreo carte veche cu însemnări pe ea, vreo icoană sau alte odoare de oarecare valoare! Tot acest material prețios este la îndemîna preoților de prin sate și orașe. Ei trebuie să-l cunoască cei dintîi, să-l cerceteze, să-l îngrijească și să-l semnaleze specialiștilor în istoria Bisericii romînești, pentru a fi folosit cum se cuvine. Preoții sînt datori să culeagă, măcar din auzite, informații despre vechimea bisericii din sat, despre biserică sau bisericile mai vechi pe care aceasta le-a înlocuit, despre meșterii care au construit-o și pictat-o sau despre felul cum s-au strîns materialele necesare. Nu există biserică de sat sau oraș fără ctitori sau binefăcători mai de seamă, despre care este bine să se știe și să rămîna însemnare. Nu există biserică în viața căreia să nu se fi întîmplat evenimente mai de seamă, care să merite să fie cunoscute.

Lucrurile acestea sînt însă prea evidente și nu mai stărui asupra lor. Importanța monografiilor de biserici și mînăstiri au înțeles-o pînă acum destul de mulți clerici ai Bisericii noastre, care au dat uneori lucrări de valoare în această direcție. De aceea vreau să stărui asupra altor laturi ale cercetării pe care cred că este bine s-o facă preotul în parohia sa. Astfel, mă gîndesc la atenția pe care trebuie s-o dea preotul descoperirilor arheologice întîmplătoare ce se fac uneori prin sate, pe cîmp sau cu prilejul vreunor construcții. Aproape nu există sat în care să nu se fi descoperit câte ceva: vreo piatră cioplită sau lustruită, vreun os cu înfățișare neobișnuită, vreo uncealtă veche, vreun ciob de vas, vreo monedă veche etc. Aceste obiecte curioase, care fac uneori bucuria copiilor prin sate, nu trebuie să lase indiferenți îndeosebi pe preoți și învățători, care au luat cunoștință de marea campanie de cercetări arheologice întreprinsă de Institutul de istorie și filozofie al Academiei R.P.R., cu concursul tuturor arheologilor din țară. Preoții și învățătorii trebuie să aducă îndată la cunoștința autorităților comunale, raionale, regionale sau chiar direct Institutului de istorie și filozofie al Academiei R.P.R., aceste descoperiri întîmplătoare, pentru ca obiectele găsite să fie cercetate de specialiști, stabilindu-li-se importanța sau creîndu-se chiar șantiere speciale de cercetări arheologice în ținuturile respective. De asemenea, cînd se întîmplă să se fi deschis vreun șantier de cercetări arheologice prin împrejurimi, preoții sînt chemați printre cei dintîi să aibă înțelegerea necesară pentru importanța unor astfel de cercetări și să-și dea concursul sub orice formă le stă în putință, fie cu informații despre trecutul ținutului, fie cu îndrumarea sătenilor să ajute la săpături, fie chiar luînd parte personal la unele din muncile pe care le cere o astfel de cercetare. Și dacă unii preoți vor izbuti să se îndrăgostească atît de mult de trecutul îndepărtat al patriei noastre, încît să o ia pe urmele Preotului C. Matasă și să facă muncă de adevărați arheologi, cinste lor. Și cred că nu-și pot asigura bucurii mai alese spre bătrînețe, decît acelea pe care le gustă Preotul C. Matasă cînd descoperă câte o nouă așezare preistorică pe teritoriul patriei noastre, cu toate surprizele pe care le aduc de obicei astfel de descoperiri.

Dar activitatea preotului care simte dorința de a ști cît mai mult și de a fi de folos semenilor și urmașilor săi nu este limitată numai la arheologie, ci i se deschid orizonturi nesfîrșit de lărgi și ademenitoare pe terenul istoriei, toponimiei și folclorului regiunii respective. Ce poate fi mai frumos, mai ademenitor, decît ca preotul să caute să afle, atît cît îi este cu putință,

din arhive, din hrisoave, din lucrările speciale de istorie, din istorisirile din bătrâni, tot ce privește satul respectiv și satele înconjurătoare, dealurile, munții, văile, apele, pădurile, întâmplările mai de seamă din viața satelor și tot ce are legătură cu limba, portul, datinile și obiceiurile sătenilor din ținutul respectiv! Cine a apucat odată pe drumul acesta al cercetării, cine a simțit odată fiorul de bucurie al dezlegării unei probleme cu privire la vreo întâmplare de demult, despre care se credea că este o simplă poveste, cine s-a lămurit de ce un deal sau o apă poartă cutare nume, cine a înțeles rostul anumitor datini, acela nu mai poate să dea înapoi: este câștigat pentru știință, pentru cunoaștere și pentru mulțumirile sufletești deosebite pe care aceasta le dă.

Și cine nu știe că fiecare sat își are povestea lui, istoria lui, întâmplările lui interesante? Satul meu natal, de pildă, Herăști din fostul județ Ilfov, nu este în multe privințe un sat mai de seamă decât altele, dar acolo există o biserică de pe timpul lui Matei Basarab și un măreț castel de pe aceeași vreme, care abia acum a ajuns să fie prețuit după cuviință. Satul însuși poartă numele cunoscutului cărturar Udriște Năsturel Herăscu, din vremea lui Matei Basarab, iar lângă biserică este mormîntul lui Milan Obrenovici, principele sîrb fugit din țara sa din pricina luptelor politice cu familia Karagheorghevici și adăpostit la Herăști, unde și-a cumpărat moșie, locuind în «palatul» despre care am amintit mai sus. Când eram copil, mă înfioram auzind povestindu-se despre ascunzătorile subterane, care ar fi legînd palatul de biserică și de o movilă din pădure; despre primejdiile ce ar fi pîndind pe cel care ar îndrăzni să înainteze pe un gang care pleacă din beciul palatului; despre comorile ascunse în preajma celor trei stejari bătrîni din marginea pădurii, unde ar fi jucînd flăcările în anumite nopți și unde niște îndrăzneți au răscolit pămîntul în zadar sau, poate, cine știe, au găsit ceva.

Nu sînt acestea lucruri vrednice să ațite curiozitatea oricui și deci și a preotului din satul respectiv? Mi-am trăit copilăria în acel sat, dar abia tîrziu am putut afla de ce satul se cheamă Herăști și de ce cătunul alăturat se cheamă Miloșești (de la numele prințului Miloș-Milan Obrenovici). Nici astăzi nu știu însă de ce satele învecinate se numesc Valea Dragului, Cioveni, Gruiu, Buciumeni, Hotarele, Crivăț, Radovanu, Greaca, etc. Ce frumos ar fi ca un preot din această regiune să-și dea osteneala să se ocupe cu toponimia și să lămurească nu numai aceste numiri, ci și altele în legătură cu pădurile, dealurile, lacurile din împrejurimi: Balcina, Cornet, Movila, Berbec, Siliște etc.

Dar, pe lângă atenția pe care trebuie s-o dea istoriei și toponimiei regiunii respective, preotul trebuie să dea o atenție deosebită folclorului, mai ales folclorului, acest imens domeniu de cercetare, în care s-au ilustrat preoți ca Simion Fl. Marian, Gr. F. Ciușeanu și alții, a căror contribuție la cercetarea folclorului românesc ar fi bine să fie scoasă în evidență prin studii și lucrări speciale. Nu sînt multe domenii de cercetare atît de atrăgătoare și pline de satisfacții spirituale cum este acela al folclorului. Frații Grimm și-au făcut o reputație mondială și un nume nepieritor prin cercetarea folclorului german. La fel s-au întîmplat lucrurile în alte țări. La noi cercetările folcloristice n-au luat încă amploarea cuvenită și abia de curînd s-a înființat un Institut de folclor, cu o publicație specială și cu un plan de cercetare. Preoțimea are însă tot interesul, pentru nevoile pastorației în primul rînd, să cunoască toate credințele, obiceiurile, datinile, practicile în legătură cu întreaga viață materială socială, morală, spirituală și religioasă

a satelor. Aici mai ales partea de contribuție a clerului la cercetarea satelor poate să fie imensă. S-a dus vremea când viața țaranului nu interesa pe boierii înstrăinați sufletește de propria lui patrie și când cercetările folclorice aveau cel mult un interes științific. Astăzi este un întreg curent în muzică, în literatură și artă în general de întoarcere spre specificul național, spre producția artistică spontană a poporului. Cumințenia culeasă de popor în zicalele sale, în vorbele din bătrâni, în glumele și cimiliturile sale, nu mai este disprețuită. Basmelor populare au devenit izvoare de inspirație pentru creația artistică și literară. Cîntecele populare sînt culese cu îngrijire, prelucrate și armonizate. Preotul se poate lăsa antrenat în acest curent de cercetare a folclorului, cu atît mai mult cu cît el are în grija sa sufletul credincioșilor din parohia sa; suflet format din tot ce au adunat generațiile de înaintași, bun și rău, aur curat și zgură, credințe creștine și superstiții, practici admise de Biserică și multe resturi de păgînism străine de duhul și tradiția Ortodoxiei. Și ce fel de pastorație poate face un preot pe care nu-l interesează de aproape întreaga viață sufletească a păstoriților săi? Un preot care nu tremură la gîndul că va avea să răspundă pentru întreaga comportare religioasă a credincioșilor parohiei sale, nu este un bun păstor de suflete.

Problema mi se pare destul de serioasă. Noi știm cît de îmbibată de Ortodoxie este viața religioasă a poporului nostru credincios de la sate. Știm cîte dureri a avut de mîngîiat Ortodoxia în trecutul plin de obidă al țaranului român și știm cît de adesea Ortodoxia i-a oțelit acestuia voința de eliberare de asupririle străine și de împilările dinlăuntrul țării. Dar atîtea secole, în care preotul — un biet țaran și el — n-a putut să aleagă pleava și neghina superstițiilor de bobul curat al Ortodoxiei, au făcut să se perpetueze, într-un amestec greu de descurcat, tot felul de credințe și practici pe care numai înțelepciunea, dragostea și zelul fierbinte al unui preot le poate cerceta cu răbdare, pentru a aduce cu vremea limpezirea mult dorită. Pentru aceasta însă trebuie ca preotul însuși să nu se bizuie numai pe teologia ortodoxă pe care a învățat-o, nici numai pe cunoașterea, să zicem așa, empirică a sufletului credincioșilor săi și a credințelor și obiceiurilor acestora. Păstorului care vrea într-adevăr să-și pună întreg sufletul pentru turma sa îi mai trebuie și unele cunoștințe pe care i le pun la îndemînă știința folclorului, istoria religiilor, psihologia și sociologia. Trebuie ca preotul să cunoască și științific, nu numai empiric, terenul sufletesc în care aruncă sămînța învățaturii creștine. Trebuie să-și dea seama, el mai întîi, ce este superstiție și ce nu este. Să cunoască originea mai îndepărtată a superstițiilor în credințele și practicile păgînești, să știe ce coarde sufletești vibrează la atingerea cu problemele religioase, să surprindă împletirile credințelor religioase cu manifestările sociale etc. În toate domeniile se procedează astăzi așa: în agricultură, în horticultură, în silvicultură, în medicină etc. Nicăiri nu se consideră ca suficientă cunoașterea empirică a terenului. Și dacă în aceste domenii, prin natura lor mai puțin gingașe, este nevoie de o întinsă pregătire științifică specială, cu atît mai mult este nevoie de o astfel de pregătire în domeniul atît de delicat al sufletului omenesc și al vieții religioase, unde pe lîngă multă pregătire specială mai trebuie și o

pătrundere a realităților sufletești pe care nu o poate da decît o mare, o infinită iubire de oameni.

Desigur, știința folclorului, ca și celelalte științe amintite mai sus, nu sînt la îndemîna oricui. Unii dintre preoți însă — măcar unii dintre ei — se pot înlesni să alerge pe la bibliotecile cele mai apropiate și chiar la cele din București, pentru a-și face o idee de preocupările acestor științe, de problemele care și le pun, de metodele pe care le folosesc și de rezultatele la care s-a ajuns pînă acum mai ales în știința folclorului. Dar chiar și numai o răsfoire prin lucrările celor mai de seamă folcloriști romîni: T. Pamfile, S. Fl. Marian, G. Dem. Teodorescu, E. Sevaștos, I. Voronca, G. F. Ceaușeanu, T. Bălășel etc., și încă ar deschide gustul preotului pentru a îndrepta o atenție specială spre credințele și obiceiurile din parohia sau din regiunea respectivă. Am încercat o mare bucurie cînd un preot din Vlașca mi-a prezentat trei caiete mari, de cîteva sute de pagini, cu folclor religios cules din parohia sa, orînduit într-un anumit fel și cu explicațiile ce se dau în sat pentru diferitele credințe și obiceiuri. Munca lăudabilă a acestui preot nu era însă întemeiată pe cunoștințele necesare de știința folclorului și de aceea avea unele lipsuri în privința tehnicii de strîngere a informațiilor și în orînduirea sistematică a materialului. Cred însă că astăzi, după ce i-am dat unele îndrumări, face un lucru folositor, care îi va da multe mulțumiri sufletești.

Desigur, cititorii acestor rînduri ar dori să știe mai precis: În ce constă cercetarea folcloristică a unui sat, a unui grup de sate sau a unei regiuni întregi? În ce constă îndeosebi cercetarea folclorului religios? Care sînt cele mai bune metode de cercetare? Ce trebuie urmărit printr-o astfel de cercetare? Iată întrebări la care nu se poate răspunde prin cîteva cuvinte. Trebuie pentru aceasta nu numai o expunere mai largă, ci și un plan amănunțit sau măcar un «chestionar», o listă de întrebări, cu ajutorul căror să se poată porni la strîngerea materialului folcloristic, material care apoi să fie orînduit într-un tot bine încheiat. Mă gîndesc de mai multă vreme la alcătuirea unui astfel de chestionar și a unui «îndrumător» cu caracter mai general pentru aceia dintre preoți care ar dori să întreprindă o lucrare atît de atrăgătoare și folositoare, cum este cercetarea folclorului religios din anumite regiuni ale țării. Deocamdată, am vrut numai să arăt în ce direcții s-ar putea îndrepta atenția unui preot care ar dori ca, dincolo de preocupările sale strict profesionale, să aibă și o activitate culturală apropiată de misiunea sa.

Un lucru trebuie să-l știe însă frații noștri preoți, care se străduiesc în cîmpul pastoral, după ce au plecat de pe băncile școlilor noastre teologice sau de la cursurile de îndrumare pastorală și misionară a clerului, anume că profesorii lor nu sînt nici străini, nici indiferenți de munca și purtarea foștilor lor discipoli, pe care îi urmăresc cu tot interesul și cu toată dragostea. Profesorii consideră izbînzile pastorale ale foștilor lor discipoli ca propriile lor izbînzi, iar scăderile și greșelile acestora le simt cu durere ca propriile lor înfrîngeri profesionale. De asemenea, profesorii nu-și consideră misiunea isprăvită cînd au dat unui tînăr titlul de licențiat în teologie ori au terminat examinarea unei noi serii de preoți cursiști. Ei se cred îndrep-

tăiți să rămână și mai departe sfătuitoarii foștilor lor elevi și se bucură din tot sufletul dacă aceștia îi cercetează pentru lămuriri și îndrumări chiar atunci când au dobândit o mare experiență pastorală. Preoții care rup cu totul legătura cu foștii lor profesori, pentru că au câștigat o experiență pastorală pe care profesorii n-au avut-o niciodată sau nu au avut-o în aceeași măsură, rănesc sufletul foștilor lor dascăli și le răpesc bucuria de a culege roadele sufletești ale muncii lor, roade la care au dreptul și care formează marea, adevărata și aproape singura lor răsplată.

Diac. Prof. EMILIAN VASILESCU

CHIPUL CĂLUGĂRULUI ÎMBUNĂTĂȚIT DUPĂ SFINȚII PĂRINȚI *)

Monahismul, prin specificul său de dăruire și slujire totală adusă lui Dumnezeu, are un rol important în viața Bisericii noastre. Mănăstirile, fiind locașuri de comuniune obștească, rodesc o viață religioasă intensă, devenind o școală a virtuților creștine. Căci, după cum diferitele membre ale unui organism se dezvoltă hrănindu-se din același sânge, fără ca prin aceasta să-și piardă însușirea specifică a fiecăruia, la fel călugării, ca mădulare ale comunității mănăstirești, progresează în viața duhovnicească numai atunci când își hrănesc rădăcinile vieții din aceeași sevă a vieții în Hristos, când cresc prin aceleași energii ale Sfântului Duh, când tind către aceeași țintă, a desăvârșirii, fără ca prin această comunitate, ce-i leagă pe toți în unitatea duhului, să-și piardă însușirile personale ale fiecăruia. Comunitatea sau obștea este, așadar, cadrul adevărat în care fiecare viețuitor, prin slujire izvorâtă din iubire jertfelnică, își poate fructifica și înmulți talanții, contribuind astfel atât la desăvârșirea sa personală, cât și a semenilor lui, pentru ca toți să se îmbrace «în omul cel nou, făcut după chipul lui Dumnezeu, de o cuvioșie și sfințenie adevărată» (Efes. IV, 24). Relația, între om și Dumnezeu, între om și om, este un element fundamental și permanent necesar în procesul desăvârșirii călugărului.

Dar, din faptul că mănăstirea este o comunitate de călugări, fiecare din ei formînd un centru de gîndire, de simțire și de voință, un centru de mișcare liberă și conștientă, fiind deci o persoană morală, rezultă în mod firesc că moralitatea personală a fiecărui călugăr precede și condiționează moralitatea obștei din care face parte. De înnoirea lăuntrică a omului depind toate celelalte. O obște monahală nu poate deveni, așadar, o școală a virtuților, un far strălucitor de viață religioasă, decît atunci cînd fiecare viețuitor se străduiește ca el însuși să devină, prin viața sa curată, o lumină din care să iradieze viața cea nouă, care rodește din comuniunea cu Hristos; să ajungă la realizarea a ceea ce se numește chipul călugărului îmbunătățit.

Ceva poate fi numai chip doar atunci cînd reproduce trăsăturile modelului său pe care-l reprezintă. Este în firea chipului ca să tindă mereu spre modelul pe care-l reprezintă. Un călugăr are un chip îmbunătățit atunci cînd reproduce, după putința omului, în viața și acțiunile sale, trăsăturile caracteristice Modelului-Hristos, căruia s-a făgăduit a-i urma (Filipeni II, 5), pentru a deveni «mireasmă a lui Hristos» (II Corinteni II, 15-17). Căci nu haina exterioară și trecătoare, ci mai ales mahrama cea vie și veșnică a simțirilor și virtuților sfinte, care îmbracă pe omul cel nou în întreaga sa viață, este ceea ce caracterizează chipul călugărului îmbunătățit. Agonisidu-și «comoara cea nestrucată» (Matei VI, 20)

*) Această lucrare de seminar pentru titlul de magistru a fost întocmită sub conducerea P. C. Diac. Prof. Orest Bucevschi, care a și dat avizul să fie publicată.

a virtuților, el devine un izvor nesecat al binelui, și prin aceasta este o adevărată binecuvîntare pentru mînăstirea în care trăiește. Viața îmbunătățită a lui în mijlocul semenilor, prețuiește — după Sfîntul Ioan Hrisostom — mai mult decît o mină auriferă¹⁾. Acesta este de fapt însuși scopul vieții călugărești. Dar în ce constă, mai de aproape, acest scop? Care sînt virtuțile ce caracterizează chipul călugărului îmbunătățit? Și prin ce mijloace se poate realiza acest chip? Răspunsul la aceste întrebări, dat în lumina Sfinților Părinți, constituie subiectul acestei lucrări.

I. Scopul și sensul vieții călugărești. Făgăduindu-se să trăiască toată viața în feciorie, neagoniseală și ascultare desăvîrșită, călugărul, în mod liber, se face pe sine dar lui Dumnezeu. Realizînd aceste făgăduințe, el își realizează scopul urmărit: îmbunătățirea în virtute, adică desăvîrșirea morală. Căci fecioria, care după Sf. Grigorie de Nissa²⁾ este o însușire principală a Persoanelor Sf. Treimi, și a făpturilor cerești în general, nu înseamnă numai curăția trupească, ci mai ales cea sufletească. În concepția Sf. Părinți ea este sinonimă cu nesticăciunea sau nepățimirea. Fecioria trebuie să smulgă rădăcinile patimilor și să le înlocuiască cu rădăcinile virtuților, trebuie să curețe sufletul de petele păcatului și să scoată la iveală frumusețea dumnezeiască, adunînd în sine toate virtuțile³⁾. După cum un arbore, zice Sf. Ioan Hrisostom, crește și se dezvoltă numai atunci cînd este sădit într-un pămînt fertil, la fel viața feciorelnică produce fructele minunate ale sfințeniei numai atunci cînd este sădită într-o viață virtuoasă, altfel rămîne sterilă, neputînd opera nici mîntuirea (op. cit., P. G. 48, col. 592). După cum focul candelii, zice același Părinte, arde numai cînd este ulei în candelă, altfel se stinge, la fel fecioria se arată în toată strălucirea ei, numai atunci cînd este unită cu celelalte virtuți, altfel își pierde toată strălucirea (Omilia III Despre pocăință, P. G. XLIX, col. 327), asemănîndu-se unui pom lipsit de frunze și flori, deci și de roade. Lipsită de celelalte virtuți, ea se aseamănă, după Sf. Grigorie de Nissa, cu o podoabă de aur atîrnată de rîitul porcilor, sau un mărgăritar călcat în picioare⁴⁾. Cel ce aduce lui Dumnezeu numai fecioria trupului se aseamănă lui Cain, iar cel ce, pe lîngă aceasta, aduce și fecioria sufletului, se aseamănă lui Abel, a cărui jertfă a fost primită de Dumnezeu^{4 a)}.

De aceea este justă observația pe care o face Sf. Metodie de Olimp cu privire la viața feciorelnică: ea merge pe pămînt, însă prin înălțimea ei atinge cerurile. Dar aceia, care nu-și fixează ochii asupra acestui punct culminant, se apropie de ea cu picioarele necurate, de aceea ei rămîn la mijlocul drumului și se întorc înapoi, pentru că n-au avut în suflete gînduri și fapte vrednice de acest fel de viață⁵⁾. Acest punct culminant, spre care trebuie să privească fiecare călugăr, pentru a ajunge la o viață îmbunătățită, este Mîntuitorul Iisus Hristos, pe care Sf. Metodie îl numește mai mare al celor feciorelnici» (ἀρχιπαρθέναι). Model divin de viață, pe care călugărul trebuie să-L aibă mereu în față, pentru a-și modela viața sa după viața Lui (op. cit., P. G., 18, col. 44 CD., 45 A). Cel ce petrece în feciorie, zice Sf. Ioan Hrisostom, trebuie să fie ca și Sf. Pavel care nu voia să trăiască

1. Omilia XXII la F. Ap., Migne, P.G. vol. LX, col. 176.

2. Sf. Grigorie de Nisa, Despre feciorie, în Migne, P.G. XLVI, col. 319 CD.

3. Sf. Ioan Gură de Aur, Despre feciorie, Migne, P.G. XLVII, col. 593; Sf. Grigorie de Nisa, Despre feciorie, Migne, P.G. XLVI, col. 387 AB.

4. Sf. Grigorie de Nisa, op. cit., Migne, P.G. LXVI, col. 389 AB.

4 a. N. Teotochi, Cuvînt la tundere, București 1857, p. 17.

5. Banchetul celor zece fecioare, Migne, P.G. XVIII, col. 37 D.

pentru altceva, decât pentru a lăsa să trăiască și să se întipărească în el Hristos (P. G. 48, col. 540). De aceea, în acest drum al îmbunătățirii, călugărul se găsește în continuă comuniune de viață cu Hristos, care stă alături de el, susținând mersul său, dar stă și în față, chemându-l spre Sine ca Model. Iisus Hristos este izvorul, puterea și modelul prin care un călugăr poate ajunge la un progres în virtute, la chipul călugărului îmbunătățit. La această privire și comuniune rodnică ne îndeamnă și Sf. Pavel când zice: «Să lepădăm de pe noi toată povara și păcatul ce ne împresoară atât de lesne, și cu răbdare să ducem lupta ce ne stă înaintea, având privirile ațintite la Iisus, Căpetenia și Implinatorul credinței» (Evrei XII, 1-2). Privind neîncetat la El, «toți cu fețele descoperite, ca în oglindă, la slava Domnului, căpătăm același chip, trecând din slavă în slavă, cum ne dă Duhul Domnului» (II Cor. III, 18). Dacă, după cum observă Sf. Ioan Scărarul, fața unui prieten iubit are puteri nevăzute prin care ne transformă, cu atât mai mult fața Domnului, care coboară în chip nevăzut în sufletul curat, are această putere de a plăsmui sufletul în care găsește locaș, după chipul său cel dumnezeiesc (Scara tr. 30, P. G., 88, col. 1157).

Ce gânduri, ce cuvinte sau ce fapte ar zămislă un călugăr, dacă atunci când ar gândi, ar vorbi sau ar făptui ceva, ar avea privirile trupului și ale sufletului mereu ațintite la Hristos căruia s-a dăruit! În el s-ar sălășlui «aceleași simțiri ca și în Hristos Iisus» (Filip. II, 5). Această comuniune și privire neîncetată la Hristos face să se trezească în călugăr tot ce este curat și eroic, îl eliberează de orice influență păgubitoare, pune unitate în locul contradicțiilor vieții, biruind toate formele lașității și ale moliciunii, deosebind ceea ce este principal de ceea ce este secundar și aproximație, opune haosului de păreri, de gânduri și ispite diferite, o lumină clară și permanentă care-i arată drumul pe care trebuie să meargă. Un călugăr numai atunci va putea ajunge la o viață îmbunătățită, când va avea privirile ațintite la Iisus, va fi conștient de scopul pe care-l urmărește, adică desăvârșirea morală, și-și va conforma toate faptele și acțiunile sale cu acest scop. Deoarece, după cum zice Sf. Vasile cel Mare, nu poate ajunge cineva un fierar bun prin lucrul olăriei, nici nu poate câștiga cineva laurii atletismului prin zelul cântării din fluier, căci pentru realizarea fiecărui scop se cere o lucrare anumită și corespunzătoare, tot așa un călugăr nu va realiza după putință desăvârșirea sa, decât prin lucrarea neconținută a virtuților creștine și nicidecum prin alte acțiuni și fapte, care au ca mobil slava deșartă, sau alte interese pământești și trecătoare de care s-a lepădat⁶). Conștiința permanentă a acestui scop și conformarea acțiunilor după cerințele lui, aduce viața călugărului, cu toate puterile și facultățile ei, la același numitor comun, al slujirii lui Hristos.

Dacă însă, un călugăr nu privește neîncetat spre această țintă, adică spre Hristos, și nu-și potrivește viața cu scopul, despre care am vorbit, sau îl înlocuiește cu oricare altul, nu va ajunge nicicând la o viață îmbunătățită, ci va ajunge la dezechilibru și secetă sufletească, la deziluzii și suferințe, culese din energii cheltuite în slujba patimilor sau a altor interese străine de adevăratul său rost. Faptele lui sînt atunci ca niște linii frînte, aruncate la întîmplare, ce se împiedică în mers una pe alta. Toate aceste căderi vin, de cele mai multe ori, din cauză că făgăduințele călugărești se fac cu multă ușurință, fără o cunoaștere reală a lor și a obligațiilor ce decurg din depunerea lor. Sfinții Părinți socotesc această neștiință nu numai ca o piedică

6. Regulele mari, Intreb. V, 1, Migne, P.G. XXXI, col. 920.

în viața morală, ci uneori chiar ca păcat⁷). Chemarea monahală nu-i numai o chestiune de entuziasm și înflăcărare religioasă momentană, care curînd se stinge, ci ea este o problemă de aptitudine, de vocație, de har, care presupune o verificare îndelungată și atentă. De aceea depunerea voturilor monahale presupune și cere de la cel ce le face atît cunoașterea naturii lor și a obligațiilor ce decurg din ele, cît și un consimțămînt sincer și adevărat față de ele. Votul, zice Sf. Vasile, trebuie făcut după multă cercetare și deliberare și în fața martorilor, ca să nu fie socotit o constrîngere (Intreb. XV, 4, P.G., XXXI, col. 956). «Candidatul va trebui să dovedească că-și dă seama de rostul călugăriei, că și-a însușit temeinic cunoștințele pravilelor călugărești și mai ales regulele Sf. Vasile»⁸).

Aceasta însă nu ajunge, căci este de abia începutul nevoițelor. Pentru a putea realiza făgăduințele depuse, deci pentru a ajunge la o viață îmbunătățită, călugărul trebuie să fie mereu conștient de cine s-a lepădat, cui s-a făgăduit și de cine s-a apropiat, căci la judecata din urmă nu va primi răsplata după cum a făgăduit și a mărturisit, ci după cum va îndeplini cele ce a făgăduit (Rînduiala schimei sau chipului celui mic, în Molitfelnic, București 1937, p. 579). «Dacă ai făcut făgăduială, zice Eclesiastul, nu pierde din vedere s-o plinești» (Ecl. V, 3). Prin voturile depuse, călugărul se afie-rosește lui Dumnezeu, primind prin aceasta un caracter sacru. De aceea, zice Sf. Vasile cel Mare, că monahul care și-a călcat făgăduința depusă, păcătuiește împotriva lui Dumnezeu, săvîrșind un sacrilegiu, pentru că se fură pe sine însuși și răpește darul cel închinat lui Dumnezeu (Intreb. XV, 4, Migne, P. G., XXXI, col. 956). Pentru a progresa în urcușul duhovnicesc, călugărul trebuie să reînnoiască, în fiecare clipă, momentul eroic de la început; odată ce a pus mîna pe coarnele plugului, el trebuie să pășească înainte, căci altfel, dacă se uită cu regret înapoi, se preface în stîlp de sare, ca soția lui Lot, și nu-i vrednic de Cel căruia s-a făgăduit. În fiecare clipă, el trebuie să pună, cum spuneau Părinții, început de pocăință, început mîntuirii, slujind neîncetat Aceluia căruia a început să fie⁹).

II. Virtuțile ce caracterizează chipul călugărului îmbunătățit. Credincios făgăduințelor depuse și călăuzit mereu de scopul urmărit, călugărul progresa neîncetat în viața cea îmbunătățită, viață care crește și se dezvoltă în comuniune cu Hristos. Virtuțile care caracterizează chipul călugărului îmbunătățit, care pot fi socotite și trepte ale urcușului duhovnicesc sînt, după Sf. Maxim Mărturisitorul, în număr de șapte: credința, frica de Dumnezeu, înfrînarea, răbdarea și îndelunga îngăduință, nădejdea, nepătimirea și iubirea¹⁰). Este schema cea mai simplă și mai corespunzătoare vieții duhovnicești¹¹). Prin faptul că monahii sînt chemați la aceeași desăvîrșire morală, la care sînt chemați toți creștinii, și virtuțile care caracterizează chipul călugărului îmbunătățit sînt identice cu virtuțile ce trebuie să împodobească pe un creștin adevărat. Deosebirea este că monahul, pentru a

7. Sf. Marcu Ascetul, în *Filocalia rom.*, vol. I, ed. II, p. 331; vezi și *Vechile rînduiri ale vieții monahale*, ed. Mînăstirea Dobrușa, 1929, pp. 54-55, 84; 167-168. În continuare vom indica această carte prin inițialele V.R.M.

8. **Regulament pentru organizarea vieții monahale**, art. 18, în *Legiuirile Bis. Ort. Rom.* sub I.P.S. Patriarh Justinian, 1948-1953, București 1953, p. 391.

9. Sf. Ciprian, *Despre purtarea fecioarelor*, Migne, P.L. IV, col. 454 A.

10. *Capete de dragoste, suta I-a*, în *Filocalia*, II, p. 37.

11. Prof. Pr. D. Stăniloae, *Curs de ascetică*, București 1947, p. 73.

realiza aceste virtuți, merge pe o cale deosebită, calea sfaturilor evanghelice și prin aceasta virtuțile amintite primesc unele nuanțe deosebite.

Prima virtute deci, care caracterizează chipul călugărului îmbunătățit, este **crediința**. Sădită în suflet prin Taina Botezului, credința conține în germene pe toate celelalte virtuți. Ea este în concepția Părinților ochiul prin care călugărul privește la Dumnezeu, și prin care Dumnezeu își revarsă puterile sale de viață în sufletul celui ce crede în El. Pentru ca să crească în credință, călugărul trebuie să aibă gândurile sale mereu ațintite la Dumnezeu, care-i devine un sigiliu neșters în suflet, «căci fără de El nu poate face nimic» (Ioan XV, 5). Prin această credință, călugărul își întărește rațiunea sa într-o concepție de viață și astfel nu mai aderă atât de ușor la săvârșirea păcatului. Rațiunea își îndeplinește acum rolul ei firesc de cîrmuitoare în urcușul duhovnicesc. Credința rămîne tot timpul vieții și crește prin împlinirea poruncilor, ajungînd la o vedere și evidență atotluminoasă.

Primul rod al credinței este **frica de Dumnezeu**, care duce pe călugăr la făptuire prin păzirea poruncilor¹²). Spre deosebire de frica de lume care-l robește și-l poartă cum vrea, fiind deci o slăbiciune, frica de Dumnezeu și de judecata Lui, care e opusă fricii de lume, dă călugărului conștiința unei frîne pusă în el de Dumnezeu. Avînd această frînă, el nu mai cade atât de ușor, ci este îndemnat la un progres neîncetat, pe calea urcușului duhovnicesc. Pentru aceasta, Părinții recomandă să medităm neîncetat la Dumnezeu și judecata sa din urmă. De la frica de rob care se naște din așteptarea pedepsei pentru păcatul săvârșit, și care este trecătoare, călugărul ajunge la frica curată și filială, care ține de raportul său firesc de fiu, față de Părintele ceresc.

Frica de Dumnezeu, susținută de conștiința unei vieți păcătoase, duce pe călugăr la **înfrînare**. Voturile călugărești sînt expresia legămîntului de a se înfrîna nu numai de la acele opt patimi enumerate de Sf. Părinți: lăcomia pîntecelui, iubirea de argint, desfrînarea, mînia, întristarea, lenea, slava deșartă și mîndria, care este cea mai periculoasă, ci și de la toate celelalte păcate ce se pot săvîrși în gînd, cuvînt sau faptă, și de la tot ce le poate prilejui. În privința mîncărilor, Părinții recomandă călugărului cumpătare și post, post care nu trebuie să aibă numai un caracter trupesc, ci mai ales un caracter spiritual, care-i aduce o slăbire a poftelor trupului, un progres însemnat în viața duhovnicească, și dobîndirea fecioriei lăuntrice. Călugărul îmbunătățit trebuie să-și înfrîneze mai ales cele cinci simțuri, zice Sf. Metodie de Olimp, pentru ca ele să devină cinci porți ale virtuții sau cinci oglinzi prin care să strălucească sfințenia lui (**op. cit.**, VI, 3, P.G. XVIII, col. 116 C.D., 117 A).

Un domeniu important din viața călugărului, care trebuie să fie supus înfrînării, este **vorbirea**. Invățătura Mîntuitorului este clară în această privință. «Pentru tot cuvîntul deșert, ce-l vor rosti oamenii, vor da socoteală în ziua judecării. Căci din cuvintele tale te vei îndrepta, și din cuvintele tale te vei osîndi» (Matei XII, 36-37; Efes. V, 4; Iacob III, 1-10). De aceea Sfinții Părinți combat cu cele mai aspre cuvinte vorbirea deșartă, clevetirea, glumele, rîsul nestăpînit etc. «Ce folos ai de post și de privegheri, zice Sf. Ioan Hrisostom, cînd limba ta este ca beată și se hrănește la o masă mai necurată decît a cîinilor, fiind mîncătoare de sînge, vîrsînd în ea bale, iar gura-ți devine un fel de canal de scurgere a murdăriilor, sau poate cu mult mai spurcată. Să nu ascuțim limba unii contra altora»¹³). De aceea are

12. Sf. Teodor al Edesei, în *Filocalia*, IV, p. 201.

13. **Omilia XLIV la I Cor.**, Migne, P.G. LXI, col. 381.

dreptate un avă din Pateric care spune: «Nu este cin mai frumos ca cinul călugăresc; aceasta numai îi vatămă pe dînșii, că aduce asupra lor diavolul pisma unul asupra altuia, zicînd că mi-a zis și i-am zis, și necurății avînd înaintea lor, ei nu le văd» (Patericul, Ediția Iași 1913, p. 256). Pentru a evita aceste păcate, călugărul îmbunătățit se îmbracă în haina vorbirii cuviincioase sau a tăcerii, pe care Filotei Sinaitul o socotește ca pe cea dintîi poartă care duce la Ierusalimul duhovnicesc, comoara cea ascunsă în țarina vie a petrecerii monahicești (Filoc. rom. IV, p. 101). Căci viața fără vorbire mai mult folosește, decît vorbirea fără viață. Dar dacă se vor înfrăți amîndouă, ele formează icoana adevăratei filozofii. De aceea, călugărul îmbunătățit nu vorbește decît atunci cînd își dă seama că, prin vorbirea sa, ar realiza un progres în bine mai mare decît atunci cînd ar tăcea; «el este grabnic la auzire și zăbavnic la vorbire» (Iacob I, 19). Gura lui nu rostește «nici o vorbă putredă, ci numai cuvinte bune, pentru întărirea în credință, ca ele să aducă folos ascultătorilor» (Efes. IV, 29); «cuvîntul său să fie ca și cuvîntul lui Dumnezeu» (I Petru IV, 11). Din dorința de îndreptare și la timp potrivit, el poate arăta greșala semenului, căci altfel tăcerea lui, care ascunde boala păcatului semenului său, este un ajutor dat morții pentru cel bolnav (Sf. Vasile cel Mare, Intreb. XLVI, P. G., XXXI, col. 1036 AB). Această economie în vorbire și tăcere nu-l îmbracă însă pe călugăr în haina unui pesimism posomorît sau tristețe, ceea ce nu corespunde cu spiritul optimist al învățaturii creștine (Filip. IV, 4). Pe fața lui trebuie să lumineze un zîmbet continuu, izvorît din conștiința permanentă a împlinirii făgăduințelor (II Corint. I, 12), ca o revărsare în exterior a plinătății duhovnicești din sufletul său.

Călugărul îmbunătățit trebuie să fie împodobit apoi cu **îngăduința și răbdarea necazurilor sau spiritul de sacrificiu**, «căci lucrurile cele bune cu osteneală se cîștigă și cu durere se îndeplinesc» (Molitifelnic, p. 580). Călugărul, prin făgăduințele depuse, presupune inițiativă proprie în calea binei prin osteneți asumate voluntar. De aceea zice Sf. Ioan Hrisostom: «Cine zice feciorie, zice luptă grea și aspră; ea deșteaptă în noi ideia lucrărilor și a ostenenilor»¹⁴). Spiritul de conservare face pe oameni să fie comozi și să evite orice act de jertfă și dăruire. Călugărul însă, prin făgăduințele depuse, s-a scos din această comoditate și s-a angajat la un drum deosebit de dăruire și jertfă. Și tocmai prin aceasta viața lui primește valoare și este roditoare. Căci viața nu se prețuiește după durata ei, ci mai ales după intensitatea cu care este trăită și după roadele ei. Nu cel ce se gîndește că va lucra în viitor trăiește cu adevărat, ci acela care consumă toate puterile lui în prezent; roadele lui vor depăși orice prevedere. El primește valoare și lumină prin ce i se alătură în prezent, nu în viitor. Pentru călugăr timpul și viața sînt asemenea cu mana israeliților, care cînd se păstrează prin nelucrare, se strică.

Lumina numai atunci își îndeplinește lucrarea cînd este aprinsă; ea nu poate lumina decît prin ardere, consumîndu-se deci. La fel și călugărul numai atunci poate pași înainte, spre realizarea chipului său îmbunătățit, poate crea ceva prețios, poate fi o lumină și o «jertfă vie bine primită» (Molitifelnic, p. 584), cînd rupe cu comoditatea și se dăruiește cu toată ființa în slujba lui Dumnezeu și a semenilor, cînd simte cum din ființa sa se desprind și se preling, ca dintr-o lumină și o jertfă vie, stropii lepădării de sine,

14. Op. cit., Migne, P.G. XLVIII, col. 564.

cum se rup părțile din ființa sa, pentru binele și mântuirea sa și a semenilor. Numai în acest sens monahul poate spune că viața lui este o mucenicie continuă: moarte, statornicie, jertfă, dăruire și luptă de o viață întreagă, care rodesc apoi sfințenie, bucurie și fericire veșnică. Numai așa viața lui poate fi o sămânță care aduce rod însutit, numai așa monahismul poate fi socotit ca armata de geniu sau avantgarda Bisericii lui Hristos. Numai așa monahul își poate duce crucea pe care și-a luat-o de bună voie, iar viața lui poate fi socotită ca o îngropare și răstignire permanentă pe avântul întretăiat al vieții, cum este înfățișată și în unele sculpturi sau tablouri.

E adevărat că în acest drum, la care se angajează călugărul, vin adeseori și căderi. Dar, zice Sf. Ioan Hrisostom, numai cel ce nu luptă nu este rănit. Nu este periculos a cădea sau a fi rănit, ci este periculos ca odată căzut și rănit să nu încerci a te ridica (Primul discurs către Teodor, P. G., XLVII, col. 285). Repede a căzut, dar mai repede să se ridice și să pășească înainte, povățuit de cuvintele Sf. Pavel: «Uitînd cele din urmă, și îndreptîndu-mă înainte, alerg spre țintă, spre răsplata chemării celei de sus, pe care mi-a făcut-o Dumnezeu prin Iisus Hristos» (Filip. III, 13-14). Puterile pe care le jertfește călugărul în acest drum nu sînt zadarnice și fără rost, ci sînt aducătoare de biruință, de bucurie și înviere pentru sine și semenii săi. În acest spirit de sacrificiu stă tîlcul adevărat al voturilor monahale, iar mărturia acestui adevăr sînt marile figuri ale monahismului din trecutul Bisericii. Căci tot ce este nobil, curat și sfînt, nu izvorăște decît de acolo de unde se cere dăruire și jertfă.

Dar pentru a păși pe acest drum atît de greu, călugărul are nevoie de ancora **nădejdi**. Prin ea, el face un salt din viața aceasta, ale cărei greutatea le-a simțit și purtat din plin, în viața cea veșnică, care este pentru el o adevărată certitudine. Călugărul a făcut, de fapt, acest salt încă de la depunerea voturilor, dar acum îl trăiește în mod real, căci Dumnezeu nădejdi îl umple de toată bucuria și pacea, ca prin puterea Duhului Sfînt să se îmbogățească în această nădejde (Romani XV, 13). În această nădejde el experimentează o siguranță și putere, care nu atîrnă numai de voința și puterea lui, ci le primește de la Cel nădăjduit. Aceste forțe spirituale îl întăresc în valurile ispitelor și greutatea acestei vieți. Pe pămînt fiind și în această viață, el se face, prin nădejde, părtaș veșniciei și trăiește în ceruri. Aceasta nu pentru a se sustrage de la îndatoririle sale de pămîntean, ci pentru a-și afla adevăratele resorturi și izvoare, prin care să crească și să se desăvîrșească, devenind folositor tuturor oamenilor.

În acest fel, călugărul crește în viața cea îmbunătățită și se îmbogățește cu virtutea **blîndeții**, dar mai ales a **smereniei**. Prin blîndețe el rămîne neafectat de tulburările ce i le produce aproapele, din contră, el se roagă pentru dînsul. Prin blîndețe el biruie mînia, primește un sprijin în răbdare și ascultare și are un scut puternic împotriva amărăciunii și a altor ispite. În inima celor blînzi se odihnește Domnul, iar sufletul turbulent este scaunul diavolului¹⁵⁾.

Dar adevărata podoabă a chipului îmbunătățit, fără de care toate celelalte n-au nici o valoare, este smerenia. «Nimic nu este asemănător cu smerenia, zice Sf. Ioan Hrisostom, ea este mama, rădăcina, hrana, temelia și legătura tuturor virtuților. Fără ea noi ne aflăm în necurăție și cu cît am primit

15. Sf. Ioan Scărarul, Scara, treapta 24, Migne, P.G. LXXX, col. 980-984.

mai multe daruri, cu atît trebuie să fim mai smeriți» (Omilia XXXI la F. Ap., P. G., LX, col. 225). După Sf. Ioan Scărarul, ea este un acoperămînt dumnezeiesc, este un abis unde — dacă privim — ne pierdem ca într-un neant, dar în acest abis luminos nu pot pătrunde vrăjmașii sufletului¹⁶). Ea este singura temelie pe care călugărul poate clădi edificiul propriei sale desăvîrșiri, fără pericolul de a fi dărîmat vreodată. A fi smerit, în concepția Părinților, însemnează a te socoti mic în fața lui Dumnezeu, a semenilor și chiar a făpturii întregi: a-ți recunoaște greșelile și neputințele. Intr-adevăr, numai călugărul care se socoate mic, poate crește mereu; numai atunci poate el progresa în virtute, cînd are conștiința trează că se găsește încă jos, în vale, și n-a ajuns pe muntele desăvîrșirii. Și, de fapt, cu cît un călugăr caută să se apropie mai mult în comuniunea cu Hristos, cu atît mai mult își dă seama că este mai jos, și mai departe de El. Fiecare pas făcut pe drumul îmbunătățirii sale, zice Sf. Grigorie de Nissa, se face început către ceea ce este înainte. Nu ce este, ce a făcut și cît a făcut îl interesează pe călugărul adevărat, ci ce trebuie să fie, ce trebuie să facă și cît mai trebuie să facă. De aceea, Fericitul Augustin spune că desăvîrșirea este conștiința nedesăvîrșirii noastre. «Cel dintîi drum este smerenia, al doilea smerenia, al treilea smerenia și ori de cîte ori mă vei întreba, îți voi răspunde aceasta»¹⁷). Nu există aproape pagină la Sfinții Părinți în care să nu se arate importanța și valoarea acestei virtuți.

Prin smerenie, călugărul se oferă pe sine ca un pămînt bun în care harul lui Dumnezeu plămăiește chipul Său cel îmbunătățit. «Precum mîndria ne înalță în aparență, dar în realitate ne coboară pînă în adîncul iadului, fiind cel mai cumplit rău, așa umilința, coborîndu-ne la aparență, ne înalță pe cea mai înaltă treaptă, luîndu-și ca virtute locul imediat înaintea nepătimirii și a iubirii. Dacă mîndria, ca egoism, este izvorul tuturor patimilor, umilința este concentrarea tuturor virtuților. Dacă mîndria deformează judecata și întunecă contemplarea corectă a realităților, umilința stabilește vederea justă a lucrurilor. Smerenia e valea holdelor mănoase, iar mîndria este stîncă pleșuvă, bătută de crivățul nimicului care seacă viața» (D. Stăniloae, op. cit., p. 114). Nimic nu poate fi mai nepotrivit și mai potrivnic celui ce a depus voturile monahale ca mîndria, și nimic nu poate fi mai corespunzător și firesc ca smerenia. De aceea călugărul trebuie să înceapă lupta cu mîndria, chiar de la începutul urcușului și să se îmbrace în haina cea strălucitoare a smereniei.

Prin aceste eforturi ascetice, călugărul ajunge în mod treptat la **nepătîmire**, care negativ înseamnă libertatea de toate patimile, iar pozitiv posesiunea tuturor virtuților. Aceasta nu înseamnă că patimile sînt o imposibilitate ca pentru Dumnezeu, ci în sensul că ele sînt mult slăbite. El are acum o stare de pace și liniște sufletească, este calm și stăpîn pe sine. Minteaa lui adunată din risipirea în care a fost, pătrunde înțelesurile adînci ale realității, adică înțelesurile simple și nepătîmașe. Lumea devine un transparent prin care mintea vede pe Dumnezeu. Aceasta nu însemnează că nepătîmirea duce la o dezinteresare totală pe lume, ci din contră, prin iubirea pe care o rodește, ea devine o dăruire generoasă. Căci strădania călugărului «după nepătîmire este strădania de a smulge neghina egoismului, care împiedică să crească grîul iubirii. Este o spargere a zidului egoismului din

16. Idem, col. 988; **Cuvintele Sf. Teodor Studitul**, cercetate și date cu amănuntul pe grai îndreptat, de Arhim. Atanasie Dincă, Buc. 1940, p. 315.

17. **Coment. in Ps. 130, 14**, Migne, P.L. XXXVII, col. 1714.

suflet, pentru ca sufletul să poată fi de un folos real și altora» (D. Stăniloae, op. cit., p. 119).

Iubirea este aceea care pune în adevărata lumină chipul îmbunătățit al călugărului, prin faptul că-l aduce la asemănarea cu Dumnezeu, pe cât este cu putință oamenilor¹⁸). Deabia prin iubire călugărul poate să devină ceea ce trebuie să fie, o lumină mereu aprinsă, «o jertfă vie, sfântă și plăcută lui Dumnezeu» (Romani XII, 1). Ea este dăruire, reciprocitate, plinătate de viață care se cere revărsată și împărtășită semenilor. Ea este un consimțământ al întregii ființe, ale cărei puteri le pune pe toate în mișcare. Izvorul suprem al iubirii este iubirea de Dumnezeu. Prin ea, călugărul își însușește valorile morale ale iubirii divine, iar prin iubirea față de semenii le împărtășește lor. Renunțând la sine însuși, călugărul — prin iubire jertfelnică — face ca în el să-și găsească sălaș toți semenii săi; de acum nu mai trăiește în el însuși, ci în obiectul iubirii sale, adică în semenul său; el nu mai trăiește numai prin sine, ci și prin semenul iubit și se simte pe sine trăit și iubit în semenul său. Expresie vie a acestei realități este salutul Sf. Serafim de Sarov (1833), cu care întâmpina pe fiecare om: «Tu, bucuria mea! Hristos a înviat!»^{18 a}).

Călugărul îmbunătățit și însuflețit de această iubire îmbrățișează pe toți în iubire, căci el nu poate iubi cum trebuie pe un singur om, fără ca să-i iubească pe toți cu aceeași putere, socotind îndreptarea și mântuirea fiecăruia ca pe a sa. Sf. Vasile cel Mare oprește pe călugări să facă prietenii și tovărășii numai între unii din ei, căci aceasta dovedește o dragoste neîndesfățătoare față de ceilalți, și prin aceasta ei aduc neînțelegeri în obște (V.R.M., pp. 448-449). Prin iubire, călugărul privește la fiecare om ca la un fiu al lui Dumnezeu, ca la un frate al său, care are nevoie de ajutorul său, pentru mântuirea sa și a lui. Prin iubire el trece dincolo de înfățișarea fizică a semenului, trece peste păcatele și scăderile lui, și pătrunde pînă în intimitatea lui sufletească, unde descoperă virtuțile și posibilitățile cu care este înzestrat. Ea nu vede numai ce este semenul, ci vede mai ales ce poate să fie, și prin aceasta ea este creatoare. Pentru aceasta călugărul nu poate trece cu indiferență pe lângă semenul său, oricine ar fi, ca atunci cînd trece pe lângă niște obiecte.

Prin iubire se înlătură barierele dintre persoane și se realizează comuniunea lor. Ceea ce dă frumusețe și rodnicie acestei comuniuni de iubire între semenii, este faptul că fiecare din ei iese din sine însuși și se regăsește pe sine însuși; prin mijlocirea semenului, el descoperă în sine o bogăție nepuizabilă de viață, pe care, deși o împarte neconținut semenilor, ea crește mereu¹⁹). O astfel de legătură și comuniune se stabilește între monahii unei obști, cînd toți realizează chipul călugărului îmbunătățit. Ea este starea de sănătate a obștei, iar lipsa ei însemnează o stare de boală.

La această treaptă a iubirii trebuie să ajungă fiecare călugăr. Numai dacă ajunge la această iubire excepțională, el poate justifica starea sa de feciorie, care este o stare de excepție, de la ordinea firească a căsătoriei. Această excepție contează, numai întrucît și viața sa este o excepție sub as-

18. Diadoh al Foticeii, în *Filocalia*, I, p. 380; *Cuvintele și învățăturile P. Cuv. Părintele nostru Efrem Sirul*, București 1926, pp. 16-17.

18 a. Ierom. D. Murariu, *Sf. Serafim de Sarov*, teză lic. mss., Sibiu 1948, p. 170.

19. Vezi aceste aspecte ale iubirii, analizate la Pr. D. Stăniloae, op. cit., pp. 82-102 și D. Belu, *Despre iubire*, Timișoara 1945, pp. 21-40.

pect moral. Acesta este rolul fecioriei în lume. Valoarea ei constă în faptul că ea este chemată să realizeze într-o măsură superioară valorile morale; să formeze suflete pline de viața în Hristos, de iubire, pace, bucurie, fericire, pe care s-o reverse în semeni. Dacă prin asceza începutului se pare că monahul fugă de lume, desconsiderând-o, prin dăruirea și slujirea lumii, care urmează acestui început absolut necesar, el îmbrățișează lumea și o slujește pînă la jertfă. El a renunțat la toate legăturile cu lumea, ca să se poată dărui total lumii, pe altarul căreia să se aducă ca o jertfă vie lui Dumnezeu, pentru ca să unească pămîntul cu cerul și să coboare cerul pe pămînt.

El este acum ceea ce-l arată și numele, adică un călugăr, cuvînt care însemnează «bătrîn frumos» *καλῶς γέρον* ¹⁹ a). Conținutul acestei noțiuni nu arată numai o vîrstă fizică înaintată, ci, mai ales, o viață duhovnicească ajunsă la vîrsta bărbăției lui Hristos (I Cor. XIII, 11; XIV, 20; Efes. IV, 13). Călugărul presupune un izvor nesecat de viață, o plinătate a virtuților. Figura lui, transfigurată prin rugăciune și muncă, cum ne-o arată icoanele bizantine, îl arată a fi un om serios, disciplinat, statornic, hotărît, un om de acțiune, care știe ce vrea, și cu o trezvie permanentă privește la ținta care-l călăuzește. Toate acestea îi îmbracă chipul în lumina unei frumuseți divine, de unde și numele de frumos, pe lîngă acela de bătrîn. Din acest fond sufletesc, permanent alimentat prin comuniunea cu Dumnezeu, izvorăște toată purtarea și activitatea sa, care păstrează aceleași caracteristici ale bărbăției și frumuseții divine. Acesta este chipul călugărului îmbunătățit, plămuit după modelul de viață dumnezeiască a lui Iisus Hristos.

III. **Mijloacele de realizare.** Morala creștină nu ține seama numai de scopul vieții, ci și de felul și mijloacele prin care el se realizează. Nu contează numai ce faci, ci contează — în aceeași măsură — și cum faci, «căci chiar de se luptă cineva, nu se încununează dacă nu se luptă după lege» (II Tim. II, 5). De această lege trebuie să țină seama și călugărul, pentru a putea ajunge la chipul cel îmbunătățit. «Cît de frumoasă și bună, zice Teodor al Edesei, este viața monahilor! Cît e de frumoasă și bună dacă se deapănă după rînduierile și legile pe care le-au pus căpeteniile și înaintestătătorii ei, învățați de Duhul. Cel ce nu ascultă de poruncile Părinților, calcă cele mai însemnate datorii ale făgăduinții» ²⁰).

Chipul călugărului îmbunătățit se realizează prin colaborarea permanentă a omului cu harul divin care se sălășluiește în sufletul său, la Botez. Prin harul Său, Iisus Hristos se sălășluiește în ființa credinciosului, pentru ca apoi, prin împlinirea poruncilor Sale să se facă din ce în ce mai străvăzător în ființa călugărului, pînă ce ajunge «la starea bărbatului desăvîrșit, la măsura vîrstei deplinătății lui Hristos» (Efes. IV, 13). De aceea și mijloacele prin care se realizează acest chip sînt de două feluri: a) care aparțin harului divin (Sf. Taine), și b) care aparțin omului. Dar ele nu lucrează separat, ci într-o strînsă legătură și dependență unele de altele. Din prima categorie amintim Sf. Taine, insistînd puțin asupra a două din ele: Pocăința și Sf. Euharistie.

Taina Pocăinței împărtășind harul iertării păcatelor săvîrșite după Botez, este un mijloc principal prin care călugărul își poate reface mereu curăția de la Botez, poate înlătura gunoiul păcatelor, ca să facă drum liber

19 a. In vechime, prin numele dat unei persoane căuta să se exprime însușirile specifice ale persoanelor respective.

20. **Filocalia**, IV, pp. 214-215.

harului să lucreze, putînd astfel progresa pe calea virtuții. Spre deosebire de pocăință ca taină, care se săvîrșește la anumite date, o formă a pocăinței este căința, ca lucrare permanentă în viața călugărului. Ea este un regret profund, este părerea de rău, pentru păcatele săvîrșite, și hotărîrea puternică, generală și activă de a nu mai păcătui, și de a se feri de ocaziile păcatului. Din această căință izvorăște dorința sinceră de a ne mărturisi păcatele, care ne stau pe suflet ca o povară, pentru a primi harul iertării (I Ioan I, 8-9). Mărturisirea făcută în fața duhovnicului trebuie să fie sinceră, clară și deplină, să pornească din inimă curată și smerită. În acest fel, prin căință și mărturisire, Taina Pocăinței este un mijloc de purificare a păcatelor trecutului, dar și de întărire și progres în virtute spre chipul cel îmbunătățit. Ea este taina întoarcerii fiului celui risipitor de la păcat la casa părintească a virtuții²¹). De aceea, Părinții recomandă mărturisirea cît mai deasă (Sf. Teodor Studitul, *op. cit.*, p. 51).

Prin lucrarea ei curățitoare, Pocăința este înainte-mergătoarea și pregătitoarea Sf. **Impărtășanii**, prin care călugărul se unește — în chip real, duhovnicesc — cu Iisus Hristos, care susține, sporește și desăvîrșește viața duhovnicească. Sf. **Impărtășanie** oferindu-ne Trupul și Sîngele Mîntuitorului, deci pe însuși izvorul Harului, stabilește cea mai intimă unire ce se poate realiza pe pămînt între om și Dumnezeu. Ea este hrana dumnezeiască a îmbunătățirii vieții celei noi, și prin aceasta este un mijloc absolut necesar pentru realizarea chipului călugărului îmbunătățit. Dar, dacă Hristos Domnul se oferă prin Sf. **Impărtășanie** în stare de jertfă și călugărul care îl primește trebuie să-L primească fiind ca o «jertfă vie». Numai așa Hristos se poate întipări și zugrăvi în viața sa, pentru ca să realizeze astfel chipul său îmbunătățit. «Ori de cîte ori mîncăți sau beți Trupul și Sîngele Domnului, moartea Domnului vestiți» (I Cor. XI, 26). Iar moartea nu se vestește numai prin cuvinte, ci mai ales prin faptele vieții izvorîte din comuniunea cu crucea Mîntuitorului. **Procesul** desăvîrșirii călugărului este un proces de participare neconținută la moartea și învierea duhovnicească împreună cu Domnul, de aci și trăsătura caracteristică a spiritualității ortodoxe, împreună cu bucuria învierii²²). Numai în acest fel călugărul se poate face într-adevăr ucenic adevărat al lui Hristos. Hristos se oferă ca jertfă din iubire; călugărul trebuie să răspundă acestei iubiri jertfelnice prin iubirea și jertfa sa, altfel el se arată nesimțitor față de Hristos și jertfa Lui, respingîndu-L, și de aceea nici nu se poate împărtăși de roadele Lui. El se face pătăș la aceste roade după gradul de pregătire și de progres duhovnicesc, după colaborarea cu darurile primite. De aceea și Sf. Pavel face atenți pe creștini să se ispitească, adică să se cerceteze bine, căci dacă se vor apropia cu nevrednicie de Sf. **Impărtășanie**, ei mănîncă și beau loru-și osîndă, nesocotind Trupul Domnului (I Cor. II, 27-30). De aci și necesitatea permanentă a Pocăinței, care — prin iertarea dată în urma unei căințe adevărate și a unei mărturisiri sincere, curăță mereu viața călugărului. Avînd această lucrare a pocăinței și străduindu-se din toate puterile să progreseze în virtute, călugărul află în împărtășirea cu dumnezeiasca hrană a Tainelor lui Hristos un izvor nesecat de hrană în viața cea sfîntă, de îndemn și progres în virtute (Reg. art. 53, b, p. 404). El este acum ca o mlă-

21. **Curs de teologie morală** (în colaborare, dactil.), București 1953, p. 421 sq.

22. Prof. Pr. D. Stăniloae, **Dumnezeiasca Euharistie în cele trei confesiuni**, în «Ortodoxia», 1953, nr. 1, pp. 104-108.

diță vie, care-și primește seva cea dătătoare de viață din Vița care este Hristos și face să strălucească prin toate gândurile, cuvintele și faptele lui, mărirea și viața lui Hristos.

Dintre mijloacele și îndeletnicirile cele mai potrivite din a doua categorie, prin care se poate realiza chipul cel îmbunătățit, sînt: rugăciunea și munca.

Călugărul îmbunătățit nu se poate concepe decît în relație cu Dumnezeu, iar aceasta o poate menține mai ales prin rugăciune. Ea este o neîncetată convorbire cu Dumnezeu, prin care călugărul primește darurile trimise de El. Ceea ce este respirația pentru natura fizică a sa, aceea este rugăciunea pentru viața duhovnicească. Nu se poate concepe călugăr cu viața îmbunătățită, fără ajutorul rugăciunii, «fiindcă nu haina, ci rugăciunea face pe monah» (Reg. art. 50, p. 401). Ea este plugăria sufletului întru care de se va osteni călugărul, nu va zăbovi a rodi sufletul lui (Pateric, p. 444). Cu plugul rugăciunii, călugărul smulge din rădăcini spinii patimilor, ai răzbunării, alungă întristarea, descurajarea, nepăsarea, prin ea adună puteri de viață care folosesc la trecerea momentelor de grea încercare, izbăvește sufletul de neștiință, de toată ispita și părăsirea și face să răsară în viața sa înțelegerea, bucuria, înfrînarea, mulțumirea, blîndețea, adună cugetul și întărește rîvna pentru lucrarea virtuților care rodesc chipul cel îmbunătățit al său. Pentru a aduce astfel de roade, rugăciunea nu trebuie să fie o simplă formalitate, ci la ea trebuie să participe toată ființa călugărului, o rugăciune pe care sufletul s-o simtă și s-o trăiască prin fiecare cuvînt al ei (Reg. 52 a, p. 403; Filoc., I, pp. 78-79). Fiind o respirație continuă a sufletului, rugăciunea nu trebuie să înceteze niciodată, după cum învață și Sf. Apostol Pavel, zicînd: «Rugați-vă neîncetat» (I Tes. V, 17)²³. Căci dacă monahul numai cînd stă la rugăciune, numai atunci se roagă, unul ca acesta nicicum nu se roagă (Pateric, p. 442). Pentru aceasta Părinții recomandă călugărilor a se obișnui ca, în afară de slujbele obișnuite la care trebuie să participe cu toată evlavie și credință, în deosebi la dumnezeiasca Liturghie, să se obișnuiască cu rugăciunea cea neîncetată a lui Iisus: «Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul».

Numai acum călugărul poate fi numit un om al rugăciunii și apostolatul lui e un apostolat al rugăciunii. El se roagă pentru sine, dar cu aceeași putere și dragoste se roagă și pentru binele, sănătatea, mîntuirea și fericirea tuturor oamenilor. Rugăciunile sale sînt adevărați nori prin care Dumnezeu revarsă ploaia darurilor sale asupra lumii întregi. Prin aceasta, rugăciunea este primul mijloc cu ajutorul căruia călugărul, chiar dacă s-ar afla departe de restul oamenilor, se solidarizează cu întreaga omenire, pentru binele și fericirea căreia el aduce aportul său necesar și indispensabil. În acest fel, rugăciunea este unul dintre cele mai însemnate mijloace, prin care călugărul poate să ajungă, ca un alt Moise, pe culmile cele strălucitoare ale vieții îmbunătățite. Fără ea, călugărul nu poate face nici un pas pe drumul urcușului duhovnicesc.

Alături de rugăciune, Sfinții Părinți pun totdeauna **munca**, ca mijloc de realizare a chipului călugărului îmbunătățit. Călugărul, ca fiecare om, este o ființă compusă din trup și suflet. Deși deosebite prin natura și valoarea lor, totuși între ele este o strînsă legătură și dependență, și amîndouă sînt chemate la aceeași desăvîrșire morală, la aceeași moștenire a vieții și

23. Vezi **Isihie Sinaitul**, în **Filocalia**, IV, p. 79.

fericirii veșnice. De aceea, faptele și acțiunile prin care călugărul își poate realiza desăvârșirea, adică chipul său îmbunătățit, sînt deosebite după cele două naturi. «Dacă noi am viețui afară de trup, zice Sf. Vasile cel Mare, atunci ar trebui să năzuim către desăvârșire numai cu sufletul. Dar fiindcă omul are două părți, urmează ca și îndeletnicirile lui în ale virtuții să fie de două feluri, adică ostenele trupești și nevoițe duhovnicești. Putem zice osteneală trupească nu trîndăviei, ci muncii» (V.R.M., p. 405) ²⁴).

Munca este singurul mijloc prin care călugărul poate valorifica și înmulți talanții pe care i-a primit de la Dumnezeu. Și prin faptul că monahul presupune o vocație deosebită, adică o sumă mai mare de talanți și daruri potențiale, de aci și necesitatea unei munci mai încordate, prin care acestea toate să fie valorificate real pentru binele tuturor semenilor. Căci oricît de mari ar fi aceste daruri, dacă lipsește munca, toate rămîn, cum zice Sf. Vasile, asemenea unui vlăstar, care s-a uscat în sînul pămîntului și nu s-a dat spre întrebuințare aceloră, pentru care el s-a zămislit (V.R.M., p. 405). Prin muncă, călugărul își îndeplinește astfel rolul său de creator împreună cu Dumnezeu la propria sa desăvârșire și la desăvârșirea lumii întregi. În acest sens, munca este izvor de virtuți. Ea cultivă rațiunea, oțelește voința, înalță sentimentele. Ea zămislește răbdare, smerenie, spirit de sacrificiu, conștiinciozitate, bărbăție, responsabilitate, stăpînire de sine, etc. ²⁵). Cel ce nu muncește ispitește pe Dumnezeu, zice Fericitul Augustin, și se expune ispitelor diavolești ^{25 b}).

Munca este însă și unicul mijloc cinstit prin care călugărul își poate procura cele necesare existenței sale, pentru ca să poată trăi și să progreseze în viața cea îmbunătățită. Căci «dacă cineva nu voiește să lucreze, atunci nici să nu mănînce» (II Tes. III, 7-12). În acest fel munca este — pe lîngă rugăciune — al doilea plămîn prin care se menține și crește chipul cel îmbunătățit. Dar, după îndemnul Sf. Apostol Pavel, călugărul nu trebuie să muncească numai pentru sine, ci și pentru a veni ajutorul aproapelui (Efes. IV, 28). «Nimenea să nu caute numai de ale sale, ci fiecare să caute și de ale altuia» (I Cor. X, 24). Ținînd seama de legătura strînsă dintre trup și suflet, munca fizică trebuie să fie pătrunsă și sfințită de lucrarea sufletului, mai ales de rugăciune. Numai în acest sens ea poate sluji ca mijloc de desăvârșire a călugărului. «Trebuie să se știe că toată osteneala cea din afară, nepătrunsă de rugăciune, ajunge o adevărată primejdie, și chiar o cădere de la mîntuire. Se va veghea dar, ca munca să n-ajungă, cu nici un chip, o piedică în calea lucrării de căpetenie, care este sfințirea călugărului» (Reg. art. 62, p. 407). În toată activitatea sa, călugărul trebuie să țină seamă de sfatul Sf. Pavel: «Oricîte faceți sau cu lucrul sau cu cuvîntul, toate să le faceți întru numele Domnului Iisus» (Col. III, 17). Fie munca manuală de atelier, fie munca de studiu, sub toate aspectele ei, contribuie în acest fel la realizarea chipului îmbunătățit. În acest fel, călugărul epuizează și desăvârșește toate aspectele umanității sale.

Astfel, din legătura strînsă ce există între trup și suflet, între lucrările lor, și din necesitatea colaborării lor pentru realizarea chipului călugă-

24. De aceea unii scriitori vorbesc de virtuți și patimi sufletești, de virtuți și patimi trupești. Sf. Ioan Damaschin, *Filocalia*, IV, p. 79.

25. Vezi mai pe larg la Prof. N. Mladin, *Problema muncii în creștinism*, în «*Studii Teologice*», 1949, nr. 3-4, pp. 176-204.

25 a. *De opere monachorum*, Migne, P.L. XXXV, col. 547-548.

rului îmbunătățit, a izvorât imperativul vieții călugărești: ora et labora! Roagă-te și muncește.

Cu ajutorul acestor mijloace enumerate și ale altora, pe care ni le arată Sf. Părinți, călugărul poate crește de la starea de pruncie duhovnicească la aceea a bărbăției. Dar asemenea unui copil, el are nevoie, în această creștere, de un povățuitor. După cum nici un om, nu-și poate însuși bine o profesiune oarecare, dacă n-a stat un timp mai îndelungat sub supravegherea unui bun îndrumător, cu atât mai mult un călugăr nu va putea ajunge să-și însușească arta artelor, adică viața cea îmbunătățită, fără ajutorul și îndrumarea unui părinte duhovnicesc, care el însuși să fie un chip de călugăr îmbunătățit. A nesocoti acest lucru înseamnă a nesocoti o lege elementară a firii omenești. Desăvârșirea morală a călugărului este un proces de relație continuă, între el și Dumnezeu, între el și semenii, iar legătura permanentă, cu un povățuitor, constituie forma cea mai potrivită prin care se menține această dublă relație, mai ales când povățuitorul este și duhovnic²⁶).

Un rol hotărâtor în creșterea vieții duhovnicești și care ține de raportul călugărului cu povățuitorul sau starețul său este ascultarea, pe care a făgăduit că o va păstra pînă la moarte (Molitifelnic, p. 580). Călugărul, zice Sf. Vasile cel Mare, trebuie să arate o rezistență de mucenic pînă la moarte, atât ținînd poruncile Domnului, cît și urmînd ascultarea învățătorilor. Căci acestea sînt lucrul principal în asemenea chip de viață (V.R.M., p. 431). Ascultarea este o supunere totală față de voința lui Dumnezeu, concretizată în supunerea și ascultarea față de povățuitorul sau starețul său. Pentru această, călugărul trebuie să aibă conștiința permanentă a providenței lui Dumnezeu asupra vieții sale, conștiința că el, ascultînd de starețul său, ascultă de Dumnezeu, pentru că prin el lucrează Dumnezeu. În acest sens spune Sf. Teodor Studitul că: «Voința egumenului este voința lui Dumnezeu însuși»²⁷). Iar povățuitorul sau starețul trebuie să-și conformeze voința și lucrarea cu voința lui Dumnezeu, să fie conștient de răspunderea pe care o are pentru mîntuirea și desăvârșirea celor de sub ascultarea lui. Pildă supremă de ascultare este însăși lucrarea de mîntuire a Mîntuitorului. «N-am venit să fac voia Mea, ci voia Celui ce M-a trimis» (Ioan VI, 38). «Nu precum voiesc Eu, ci precum voiești Tu» (Matei XXIV, 39).

*

Din cele tratate, se desprinde figura plină de lumină a chipului călugărului îmbunătățit. Ceea ce conturează și dă formă reală acestui chip este reînnoirea lui morală; o plinătate de viață duhovnicească, care se răsfîrînge ca niște raze luminoase în toate acțiunile lui. Chipul călugărului îmbunătățit este chipul lui Dumnezeu din el, dus la asemănarea cu Dumnezeu, prin lucrarea neconținută a virtuților, străbătute de puterea harului.

După acest chip îmbunătățit, pe care l-au realizat marile figuri ale monahismului creștin, trebuie să-și plăsmuiască și să-și modeleze viața și călugării de astăzi, care s-au dăruit lui Dumnezeu. Pentru aceasta, ei trebuie să fie mereu conștienți de voturile depuse, de starea și demnitatea lor, de obligațiile și răspunderea mare pe care o au față de Dumnezeu și de oameni, pentru ca din această conștiință să izvorască viața lor îmbunătățită.

26. *Filocalia*, I, pp. 136, 173; *V.R.M.*, pp. 292-293; *Patericul*, pp. 368-370.

27. Sf. Teodor Studitul, *op. cit.*, p. 20.

Monahismul ne-a dat tot ce avem mai bun și mai sfânt în Biserică: piscuri de sfințenie și gândire cu bogat conținut pentru întreaga Teologie; el a dat un caracter scrisului răsăritean. Dogmatica, morala, patrologia, exegeza, iconografia, cultul, canoanele, etc., în cea mai mare parte a lor, sînt opera călugărilor. Ei au pus o pecete duhovnicească pe credința și viața noastră. Din viața și opera lor s-a plămădit duhul Ortodoxiei, de aceea Ortodoxia adevărată nu poate fi concepută fără monahism.

Din toate acestea însă rezultă răspunderea nespus de mare pe care o are monahismul nostru de astăzi. Monahismul de astăzi nu are numai misiunea de a păstra neștirbit și de a pune în lumină valorile nepieritoare ale tezaurului patristic, ci și de a relua și a duce mai departe această tradiție nobilă, pentru ca prin aceasta să aducă o contribuție reală și multilaterală în viața Bisericii, după talanții pe care-i are fiecare. Dar pentru a putea face acest lucru, călugărul de azi trebuie să-și modeleze viața după chipul călugărului îmbunătățit. El trebuie să fie un om născut din nou, pășind neîncetat pe drumul virtuții, plin de credință și nădejde în Dumnezeu, îmbrăcat în smerenie și ascultare, ostenind statornic în rugăciune și muncă, plin de iubire față de Dumnezeu și de semenii, din care să izvorască slujirea sa jertfelnică, pentru slava lui Dumnezeu și binele tuturor oamenilor. Acestea sînt trăsăturile vii ce dau viață și se răsfrîng din chipul călugărului îmbunătățit; acestea constituie singura cale prin care el poate să aducă o contribuție reală în viața Bisericii.

Ierodiacon IRINEU CRACIUNAȘ
Magistrand anul II

R E C E N Z I I

CALENDARE, INDRUMĂTOARE ȘI ALMANAHURI PENTRU CREDINCIOȘII BISERICII ORTODOXE ROMINE

An de an, potrivit unei vechi tradiții bisericești, Biserica noastră Ortodoxă Română tipărește în tipografiile eparhiale, pentru trebuințele credincioșilor săi, calendare de perete foi și calendare de masă-carte, almanahuri și îndrumătoare tipiconale.

Aceste tipăriri religioase periodice au avut și au un rol important în viața duhovnicească a credincioșilor Sfintei noastre Biserici. Pe lângă faptul că creștinul ortodox are înaintea ochilor în aceste calendare numele și idealul sfințeniei întrupat în sfinții Sinaxarului anului bisericesc; pe lângă faptul că ele îi aduc o bogată hrană duhovnicească de fiecare zi, — aceste calendare, în special cele de masă, prezintă credincioșilor ortodocși norma și dreptarul de credință, adevărul și învățătura de veacuri a Bisericii lui Hristos, explicate pe înțelesul tuturor. Dar aceste almanahuri nu au fost și nu sînt îndrumătoare numai în cele ale credinței și ale vieții religioase ale fiilor Bisericii noastre dreptslăvitoare. Ele aduc în fiecare an povățuiri, îndrumări, îndemnuri și învățături și în domeniul vieții practice, a muncii zilnice, a îndeletnicirilor și ocupațiilor gospodărești ale credincioșilor noștri, care nu sînt numai fii ai Bisericii, ci și membri ai societății și ai Patriei noastre. De aceea vom găsi în aceste almanahuri și cărți de îndrumări tipiconale, și îndemnuri, sfaturi și povățuiri pentru traiul zilnic, pentru muncile agricole și gospodărești de pe fiecare lună a anului, cît și pentru împlinirea de către creștini a îndatoririlor lor patriotice și cetățenești.

Biserica noastră Ortodoxă, ca de altfel și celelalte Biserici și culte religioase recunoscute, are astăzi toată libertatea de a se ocupa de instruirea religioasă a credincioșilor ei, prin tipărirea de cărți bisericești, tipăriri de cult, cărți de catehizare a creștinilor noștri în Biserică. Intre aceste cărți, care sînt de un real folos credincioșilor noștri, se numără și aceste almanahuri și îndrumătoare bisericești.

În anul cel nou în care am intrat, 1955, Biserica Ortodoxă Română a pus la dispoziția celor ce vor să țină învățătura ei sfîntă, calendare de perete, almanahuri și îndrumătoare tipiconale, cu un bogat material de învățatură bisericească pentru creștinii ortodocși de toate vîrstele. Aceste cărți pline de învățatură creștinească sînt alcătuite și scrise cu mai multă grijă și au un cuprins mult mai bogat față de cele tipărite în anii precedenți.

Calendarele de perete.

Calendarele de perete s-au tipărit în anul acesta de fiecare eparhie, pentru trebuințele sufletești ale creștinilor ortodocși respectivi. Aceste calendare sînt imprimate în culorile bisericesti tradiționale: roșu, negru și albastru; în mijloc se găsește mai cu seamă chipul Mîntuitorului sau portretul Ierarhului eparhiot, și sînt împodobite cu chenare executate de pictori bisericesti apreciați.

În afară de înșiruirea pe fiecare zi a sfinților, credincioșii găsesc în aceste calendare orientări tipiconale privitoare la sfinții mari cu pomenire anuală și cinstire obștească în Biserică, sau la sfinții romîni canonizați de curînd de către Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne, îndrumări cu privire la duminicile anului bisericesc, la citirea Apostolului cît și a Evangheliei la Utrenie și la Sfînta Liturghie, îndrumări referitoare la sărbătorile bisericesti, cît și la cele oficiale și legale, cu privire la zilele de post, date istorice, precum și citate biblice îndemnătoare la iubire, muncă, înțelegere și pace între toți.

Calendarul Ortodox pe 1955 tipărit de Sfînta Arhiepiscopie a Bucureștilor îndeamnă pe credincioșii ortodocși din cuprinsul ei la pace, în chipul următor:

«Pacea este cea mai sfîntă poruncă a lui Dumnezeu».

«Dragostea zidește pacea, iar pacea zidește mîntuirea».

Calendarul Bunului Creștin pe anul 1955 al Arhiepiscopiei Ortodoxe Romîne de Alba Iulia și Sibiu, ne învață zicînd:

«Pacea lui Dumnezeu să domnească în inimile voastre» (Colos. 3, 15).

«Pacea și sfințenia s-o urmați cu toții, fără de care nimeni nu va vedea pe Dumnezeu» (Evrei 12, 14).

În Calendarul Creștin Ortodox pe anul 1955, tipărit de Sfînta Mitropolie a Moldovei și Sucevei, aflăm scris:

«Fericiții făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema» (Matei 5, 9).

«Dacă se poate, pe cît stă în puterea voastră, trăiți în bună pace cu toți oamenii» (Rom. 12, 18).

«Trăiți între voi în bună pace» (I Tes. 1-3).

«Fugi de rău și fă numai binele. Caută pacea și umblă după ea» (Ps. 34, 15).

Calendarul Creștin Ortodox al Sfintei Arhiepiscopii a Timișoarei și Caransebeșului ne atrage luarea aminte că:

«Dumnezeu nu este Dumnezeul neorînduiei, ci al păcii» (I Cor. 14-33).

«Roda dreptății este sămînța întru pace celor ce lucrează pacea» (Iacob 3, 18).

«Dacă cineva nu voiește să lucreze, nici să nu mănînce» (II Tes. 3, 10).

«Noi ne trudim muncind cu mîinile noastre» (I Cor. 4, 12).

Calendarul Creștinului dreptcredincios al Sfintei Episcopii a Oradiei, tipărit în culori, aduce creștinilor salutarea Mîntuitorului: «Pace vouă».

**«ÎNDRUMĂTORUL BISERICESC
PE ANUL COMUN DE LA HRIS-
TOS 1955», Tipografia «Reîntregi-
rea», Sibiu.**

Sfînta Mitropolie din Sibiu a întocmit și publicat și anul acesta un «Îndrumător Bisericesc», în 160 pagini, mai bogat ca acela de anul trecut. Această lucrare este destinată preoților, cîntăreților bisericesti, dar mai

ales mulțimii de credincioși din eparhie, ca și tuturor iubitorilor de carte și învățătură bisericească. Indrumătorul începe cu portretele Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian și I.P.S. Mitropolit Nicolae al Ardealului. Urmează apoi, de la paginile 4-7, scurte noțiuni calendaristice și elemente de natură tipiconală și liturgică necesare credincioșilor noștri: cronologie ortodoxă, semnele fazelor lunii, eclipse, posturile mari în Biserica Ortodoxă, zilele de post de peste an, dezlegări de post (harți), zilele când nu se fac nunți, sărbători legale, zile nelucrătoare, date istorice din viața patriei noastre și marii noastre vecine și prietene, U.R.S.S.

De altfel, cunoștințe liturgice și tipiconale expuse pe larg pentru orientarea credincioșilor se găsesc în cele două cărți de căpătii ale catehizației de astăzi: Carte de rugăciuni pentru tot creștinul (în capitolul «regule tipiconale»), și în cartea **Învățătura de credință creștină ortodoxă**. Urmează apoi partea calendaristică a «Indrumătorului», de la pp. 9-31. În partea stângă este calendarul pe fiecare lună, cu scurte însemnări liturgice, pe margine, iar în partea dreaptă o pagină liberă pentru «însemnări», iar jos, pe fiecare pagină din dreapta, ni se dau alese citate scripturistice, îndrumătoare spre iubirea de Dumnezeu și aproapele, spre muncă, spre sănătate, ferirea de rău și făptuirea binelui, spre pace, sau în legătură cu marile sărbători ale creștinătății: Nașterea și Învierea Mântuitorului Hristos. Sînt de remarcat textele biblice pe luna martie: «Dacă ba dormi puțin, ba aștepți puțin, ba stai puțin cu mîinile încrucișate ori lungit, iată vine sărăcia ca un trecător și nevoia te prinde ca un tâlhar. Dar dacă nu vei fi leneș, atunci va veni secerișul tău ca un izvor, iar nevoia va fugi departe de tine» (Pilde 6, 10-11). Sau: «Cel ce ară trebuie să are cu nădejdea că la treeriș va avea parte de rodul său» (I Cor. 9-10).

De la pp. 33-37 ni se dă modul organizării Bisericii Ortodoxe Romîne pe Mitropolii și eparhii sufragane, apoi organizarea Centrului Mitropolitan Sibiu, împreună cu Institutul Teologic Universitar din Sibiu.

Urmează apoi partea literară și de învățătură bisericească pentru credincioși (de la pp. 37-139), scrisă de profesorii de Teologie de la Sibiu și alți preoți de la Centrul Arhiepiscopesc.

Seria articolelor o deschide articolul: La 35 de ani de arhipăstorire, «Întru mulți ani Înalt Prea Sfințite Stăpîne», semnat de P.C. Pr. prof. D. Călugăr, sub a cărui purtare de grijă a fost întocmit acest «Indrumător Bisericesc». Acest articol omagial arată cum a răspuns I.P.S. Mitropolit Nicolae «nădejdilor și așteptărilor» alegătorilor din 1920, prin toate cele îndeplinite în slujba Bisericii, timp de 35 ani, de rodnică și înțeleaptă arhipăstorire. Aceleiași aniversări îi sînt închinată și versurile «35 de ani de arhipăstorire», semnate de preotul Ștefan Tascianu. P.C. Pr. Prof. T. Bodogae semnează un substanțial articol despre «Biserica Ortodoxă Rusă și prietenia noastră cu ea», în care arată legăturile de frățietate și prietenie între cele două Biserici surori, din vremuri îndepărtate și pînă astăzi, precum și ajutorul moral și material pe care l-a dat Biserica Ortodoxă Rusă în special Bisericii și credincioșilor ortodocși romîni din Ardeal. În articolul său «Biserica Mîntuitorului este una», P.C. Pr. Prof. M. Șesan face o succintă incursiune în istoria bisericească universală, arătînd, pe baza mărturiilor multor scriitori bisericești post-apostolici, «egala succesiune apostolică de la Sfinții Apostoli, a tuturor episcopilor», succesiune prin care «se păstra totodată și unitatea Bisericii Mîntuitorului». Amintind apoi pretențiile nejustificate ale papilor, care au dus la marea ruptură a creștinismului în două (la 1054),

autorul subliniază că — cu toate acestea — «una a rămas și pe mai departe Biserica lui Hristos, continuând prin Biserica Ortodoxă din Răsărit». Această Biserică «continuă tradiția Bisericii primare apostolice încât membrii ei au rămas fiii adevărați ai Bisericii, nădăjduind că odată va fi iar o turmă sub un singur și același Păstor, Domnul și Mîntuitorul Iisus Hristos». După articolul «Tipografia arhidiecezană Reîntregirea» din Sibiu, în care se arată rolul cultural pe care l-a jucat această tipografie în cei peste 100 ani de existență, urmează mai multe articole destinate exclusiv credincioșilor. Partea aceasta intitulată «Din învățăturile dreptei noastre credințe», începe cu cea mai arzătoare problemă a vieții creștine: Despre mîntuire, articol semnat de P.C. Pr. Prof. Grigorie Marcu. Urmează apoi alte articole: «Condițiile mîntuirii, credința și faptele», «Insuflarea sau inspirația dumnezească», de P. C. Pr. Prof. N. Neaga; «Sfînta Scriptură, cartea de căpătîi a Bisericii noastre», de P. C. Pr. Prof. Gr. Marcu; Sf. Ioan Damaschin: «Despre Sfînta Scriptură»; Memoria Bisericii: Sf. Tradiție» de Pr. Prof. Gr. Marcu; «Crezul» Bisericii noastre; Credința; «Jertfa răscumpărătoare a Mîntuitorului», de Pr. Ioan Chioaru; Sf. Cruce; Sf. Ioan Gură de Aur: «Despre Sfînta Cruce»; «Cercetarea Bisericii» de Pr. D. Călugăr; «Viața veșnică» de Alex. Moisiu; «Despre Harul dumnezeesc»; Ce ni se dă prin Sfintele Taine; «Mărturisesc un Botez» pentru mîntuire, de D. Ciuchendea, cons. arhiep.; «Sfînta Spovedanie», de prot. Nicodim Belea; «Sfînta Impărtășanie», de Pr. Ioan Vlad, cons. eparh.; Virtuțile dumnezești; «Rugăciunea», de Pr. D. Călugăr; «Smerenia»; «Despre Sfînta Liturghie», de Pr. Sp. Cîndea; «Cinstirea Sfinților», de Pr. D. Călugăr; Sf. Ioan Gură de Aur, despre sfinți și mucenici; «Despre Fecioara Maria și Maica Dumnezeului nostru», de ieromonahul Nicolae; «Sărbătorile Bisericii și rostul lor», de diacon C. Voicu; «Sprijinirea ocîrmuirii de Stat»; «Datoriile creștinului către aproapele», de Pr. Ioan Nicoară; «Datorii către trupul nostru».

În aceste 30 de articole de natură dogmatică, morală și liturgică, se dau creștinilor ortodocși de astăzi în mod rezumativ toate învățăturile necesare pentru mîntuire și pentru călăuzirea lor spre o adevărată viață creștinească. Articolele sînt scurte, scrise cu simțire și vioiciune, împletite cu exemple, și împodobite cu clișee religioase.

Indrumătorul se încheie cu «Indrumări tipiconale pe anul 1955», de la pp. 140-160. Capitolul acesta este destinat exclusiv preoților și cîntăreților, cuprinzînd normativul care reglementează sărbătoare de sărbătoare, mersul slujbelor și al rînduielilor bisericesti ce se săvîrșesc în cursul anului acesta.

Scris într-o formă atrăgătoare, simplă și populară, acest Indrumător bisericesc poate fi socotit unul dintre cele mai bune tipăriri de felul acesta, ce au apărut în anul 1955 pentru catehizarea și instruirea credincioșilor din această eparhie, în «Învățăturile dreptei noastre credințe».

«INDRUMĂRI TIPICONALE PE ANUL 1955», Editura Mitropoliei Banatului.

Sfînta Mitropolie a Banatului a tipărit și în anul acesta, pentru creștinii ortodocși din eparhie, cartea de «Indrumări tipiconale», în 198 pagini. Lucrarea este destinată atît preoților și cîntăreților bisericesti, ca trebuitoare la slujbele religioase, dar mai ales drept-credincioșilor creștini, care găsesc aci tîlcuită învățătura Bisericii noastre.

Indrumătorul acesta începe cu obișnuitele date liturgice și calendaristice. După portretul Ierarhului de la Timișoara, I.P.S. Mitropolitul Vasile, urmează calendarul pe fiecare lună, care cuprinde 30 de pagini. Pentru fiecare lună este rezervată o pagină pentru însemnări creștine și gospodărești: explicații liturgice în legătură cu slujbele și sărbătorile mai însemnate ale Bisericii, cât și prețioase «sfaturi practice», de mare trebuință și folos creștinului plugar. La explicațiile liturgice, în 16 septembrie este arătată pomenirea Sfântului Ierarh Iosif cel Nou de la Partoș, Mitropolitul Timișoarei, canonizat de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române odată cu alți sfinți români, în 1950. Tot aci se află și o scurtă biografie a Sfântului Ierarh Iosif cel Nou.

Partea II-a din «Indrumări tipiconale»: «Tîlcuirea sărbătorilor — Invățătura de credință creștină ortodoxă cuprinde paginile 34-160. Partea aceasta începe cu «Simbolul Credinței». Avem aici tîlcuit pe scurt, pentru fiecare sărbătoare, câte un adevăr din învățătura de credință ortodoxă. Se expune învățătura de credință ca în catehism, sub formă de întrebări și răspunsuri. Iată problemele și subiectele tratate pe scurt în acest Indrumător: Despre mîntuire, despre Evanghelie, Descoperirea dumnezească, Cum se înțelege taina Prea Sfintei Treimi, Minunile, Proorociile, Rugăciunea, Ce ne învață Sfînta Scriptură despre vîenirea a doua a Domnului Hristos, Sfînta Tradiție, ce este Simbolul Credinței sau Crezul, Care este învățătura Bisericii despre Dumnezeu, De ce s-a răstignit Mîntuitorul pentru noi, Ce însemnătate are pentru noi Invierea Domnului, Ce îndatoriri avem noi față de cei morți, Cum este privită munca în creștinism, Care sînt articolele din Simbolul Credinței despre Dumnezeu Fiul, Care este credința Bisericii noastre în Dumnezeirea Mîntuitorului Iisus Hristos, Ce este un Sinod ecumenic, Despre Duhul Sfînt, Ce este Biserica, Pentru ce cinstim pe Sfinți, Ce este cultul icoanelor, Poruncile Bisericii, Pronia divină, Demonii, Ingerii, Ce este lumea văzută, Ce sînt mînăstirile, (Mînăstirile din Banat), Ce este păcatul, Poruncile lui Dumnezeu, Virtutea creștină, Foloasele rugăciunii obștești, Faptele bune, Răsplata păcătoșilor și a dreptilor, Viața veșnică, Sfintele Taine, Sfaturile evanghelice, Botezul, Cum să ne purtăm în Biserică, Taina Sfântului Mir, Taina pocăinței, Milostenia, Ce îndatoriri avem noi față de Biserică, Sfînta Impărtășanie, Taina Sfântului Maslu, Preoția, Nunta, Cele 9 Fericiri.

Alături de aceste teme catehetice, la sărbătorile Sfinților ni se dă o scurtă biografie a Sfântului respectiv, iar la sărbătorile împărătești, se subliniază însemnătatea fiecărei sărbători.

La Duminica Ortodoxiei citim: «Această sărbătoare ne îndreaptă an de an privirile spre izvorul veșnic cristalin al învățaturii creștine adevărate. Ortodoxia este calea luminii, calea adevărului veșnic, lumina ce luminează drumurile credincioșilor pe acest pămînt. Ortodoxia a păstrat de-a lungul veacurilor învățătura creștină adevărată, așa cum a fost propovăduită de Hristos Mîntuitorul și de Sfinții Apostoli, cum a fost formulată de cele 7 sinoade ecumenice și cum este ea cuprinsă în Sfînta Scriptură și în Sfînta Tradiție» (p. 57).

În tîlcuirea din Duminica II-a după Paști, stă scris între altele: «Războiul seamănă numai pustiiri, pagube, dureri, lacrimi, sînge. Așezăminte de veacuri și prețioase monumente de artă, distruse. Trupuri schilodite, locuințe pustiite, case incendiate, copii rămași orfani, soții îndoliate și bătrîni fără sprijin la bătrînețe, — iată icoana tristă ce o lasă în urma sa războiul..

În aceste vremuri de răspîntie istorică, cînd o lume întregă ia parte la lupta pentru asigurarea unei păci trainice, la apărarea păcii, e de datoria fiecărui creștin să intre și el cu toată însuflețirea în frontul întins peste toată lumea al partizanilor păcii. Căci ca o cîntare cerească răsună în toată lumea chemarea păcii. Poeții o cîntă în versuri nemuritoare. Oratorii o înalță pe aripile cuvîntului înaripat. Literații și artiștii îi închină atîtea valoroase opere de artă; muncitorii în uzine, fabrici și ogoare îi îmbie întreaga lor putere de muncă și de luptă» (pp. 77-78).

În tîlcuirea din 29 august (Tăierea capului Sfîntului Ioan Botezătorul), aflăm următoarele: «Astăzi, atît la orașe cît și la sate, atîtea femei, nebăgînd în seamă chemarea sfîntă de mamă, prin amestecuri neîngăduite, sporesc din zi în zi starea de lucruri îngrijorătoare, adică scăderea numărului nașterilor. Prin aceste apucături de multe ori femeia cade chiar ea jertfă, răspîndind jale în familie, durere între cei dragi ai săi. Leagănele devin goale, odăile tăcute, familiile pustii. Cu toate multele ei preocupări, cu tot avîntul ce-l depune pe atîtea tărîmuri de viață, menite să contribuie la îmbunătățirea felului de trai al poporului muncitor, femeia să nu uite o clipă, că cea dintîi și cea mai sfîntă chemare a ei este chemarea de mamă, zămislirea de prunci» (pp. 122-123).

Cele 25 de clișee religioase care împodobesc acest «Indrumător», dîndu-i un aspect estetic, servesc ca material intuitiv temelor cu care stau în legătură și ajută la aprofundarea lor. La sfîrșit, de la paginile 161-198, pentru orientarea preoților și a cîntăreților în rînduiala slujbelor și a tipicului bisericesc, «Indrumătorul» de la Timișoara ne aduce în capitolul «Indrumări tipiconale pe anul 1955», noțiuni și elemente de natură liturgică și de ritual bisericesc. La 16 septembrie găsim slujba și cîntările bisericești întru cinstirea Sf. Ierarh Iosif al Timișoarei. De altfel, «Indrumătorul» acesta cuprinde cele mai dezvoltate îndrumări liturgice, din cîte s-au tipărit anul acesta.

Cartea de «Indrumări tipiconale» editată de Mitropolia Banatului, prin bogăția ideilor, a îndrumărilor și a învățăturilor de credință, pe care le tîlmăcește pe înțelesul tuturor și într-un stil limpede și curgător, prin modul de expunere logică a materialului instructiv religios, este un prețios auxiliar în activitatea catehetică a preotului, în biserică, și de un mare și neprețuit folos credincioșilor, care asistă la catehizare. Temele și învățăturile pe care le aud la catehizație, credincioșii le citesc și acasă, în «Indrumătorul» lor, pe care și l-au procurat la timp. În felul acesta, ei adîncesc cele auzite la lecțiile catehetice din biserică, iar cei ce nu pot participa la cultul divin și la catehizare, au prilejul de a se instrui și singuri, după acest «Indrumător», care înfățișează învățătura de credință a Bisericii Ortodoxe.

**«ALMANAHUL CREȘTIN ORTO-
DOX 1955», Editura Episcopiei Orto-
doxe Romîne Oradea.**

De asemenea, Episcopia Oradiei a pus la îndemîna credincioșilor ortodocși din eparhie, un Almanah voluminos, cu conținut bogat și variat, destinat instruirii religioase a celor ce mărturisesc sfînta și dreapta credință a Bisericii Răsăritului.

Almanahul începe cu stema Republicii Populare Romîne și chipurile celor doi conducători ai Patriei noastre: Dl. Gheorghe Gheorghiu-Dej și Dr. Petru Groza. Sînt înfățișate apoi tradiționalele date calendaristice și litur-

gice, date istorice, «Sfaturi folositoare» de ordin agricol, trebuitoare muncitorului de pe ogoare (pp. 1-32). Urmează un «Indreptar tipiconal», în care se dau numai punctele principale din rînduiala unei slujbe (exemplu: la Utrenie: Pōlieleu, Mărimuri, Bindecuvîntările, Catavasiile). E de observat că acest îndreptar tipiconal a fost alcătuit în așa fel, ca să reprezînte o contribuție la mult dorita uniformizare a slujbelor bisericești.

Partea de învățătură bisericească (pp. 41-229) începe cu «Rugăciuni». Aci cititorul află după rugăciunile începătoare, rugăciunile de dimineața, de seara, la vremea mesei. Urmează apoi un studiu de 17 pagini, intitulat «Inviere și rătăcire», semnat de P.S. Episcop Valerian al Oradiei, care combate cu temeiuri biblice erezia spiritistă, cea a spiriților (prin părțile Biho- rului) și cea pentecostalistă. După poezia «Castelul nelegiuirilor», semnată de Constantin Preotul, urmează iarăși un studiu mai mare al P. S. Valerian, intitulat: «Credință și rătăcire» (pp. 69-111), în care se dă «un rezumat al punctelor principale din credința ortodoxă, care sînt mai des atacate, de cei ce vor să semene vrajba religioasă».

În articolul «Despre marile praznice» (pp. 112-117), semnat de icon. stavr. Cornel Sava, cititorul poate afla scurte cunoștințe biblice și istorice, și tîlcuirea însemnătății a 12 sărbători împărătești pentru viața creștină. În articolul «Apostolii Domnului» (pp. 118-124), semnat de Prot. Vasile Jude, aduce multe cunoștințe folositoare bunului creștin, despre viața și ostene- lile misionare ale celor 12 Apostoli (Sf. Ap. Matia în locul lui Iuda din Is- cariot), și a Sfîntului Apostol Pavel. Cunoștințe tot atît de folositoare pen- tru trăirea unei adevărate vieți creștinești, după pilda sfinților, găsesc creș- tinii noștri în articolul: «Chipuri luminoase din calendarul Bisericii», scris de Prot. Petru Pop (pp. 125-129).

Articolul «Sfinții romîni» alcătuit de P.C. Pr. Dr. Gh. Lițiu, Vicarul Episcopiei Aradului, cuprinde scurte biografii despre Sfinții romîni cari au pătimit pentru credința ortodoxă în părțile ardelene și pe care Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne, încă din anul 1950 i-a trecut în rîndul Sfinților, întrucît de mult erau cinstiți și venerați de către credincioși.

Almanahul mai cuprinde următoarele articole: «Înțelesul Ortodoxiei», de Ic. Stavr. Const Olariu; «Despre Sinoadele Ecumenice», de Ic. Stavr. Gh. Pop; «Adevăratul înțeles al unui fapt istoric», de Ic. Stavr. Dr. Carol Pop, Vicarul Episcopiei de Oradea; «Locașuri de închinare», de Ic. Stavr. Ioan Medanu; «Cele trei Liturghii», de Pr. Vasile Pop; «Pomenirea morților», de Pr. Iulian C. Stoiu; «Creștinul și Biserica», de Ic. Stavr. Cornel Sava; «Din trecutul Episcopiei Oradea», de Iosif E. Naghiu; «Fii ai aceleiași mame», de Dr. Carol Pop; «Chipuri și icoane din viața eparhiei Oradea (1952-1954)», de Iosif N. Naghiu; «Alegerea forurilor bisericești», de Prot. Naghiu Mar- iin; «Spicuri pentru viață din cele 9 Fericiri», de Pr. I. Porumb; «O mare biruință a păcii, de P.S. Episcop Valerian; «Din datoriile creștinului către sine», de Ic. Stavr. Gh. Barna; «Datoriile creștinului către aproapele», de Ic. Stavr. Andrei Lupșa; «Femeia în morala creștină», de Ic. Stavr. Gheor- ghe Coman; «Legături trainice între cele două Biserici surori», de Iosif N. Naghiu, etc. Sub titlul «Roadele unei prietenii trainice», Almanahul repro-

duce o cuvîntăre rostită de P. S. Episcop al Oradiei, cu prilejul sărbătoririi a 10 ani de la eliberarea patriei noastre. Volumul se încheie cu «Diferite date» (aniversări, comemorări), pentru fiecare zi, din fiecare lună a anului. În cuprinsul volumului se mai cuprind multe texte biblice și citate din Sfinții Părinți, și din cărțile de ritual bisericesc, în legătură cu temele tratate.

Almanahul editat de Episcopia Oradiei se dovedește a fi o bună călăuză pentru credincioșii acelei eparhii, atât în îndrumarea lor pe căile credinței, cât și în ce privește purtarea lor ca adevărați cetățeni ai patriei noastre.

Pr. N. POPESCU-DOBRICENI

D O C U M E N T A R

IN LEGĂTURĂ CU BISERICA BULGARĂ DIN BUCUREȘTI

Se știe că în secolul trecut mulți bulgari, din pricina opresiunii otomane, au venit și s-au așezat în țara noastră, unde au fost primiți cu multă bunăvoință. Parte din ei s-au îndreptat, mai ales, către orașele Giurgiu, București, Brăila, Galați și Ploiești, unde au format puternice colonii bulgare. Stabiliți pe pământul patriei noastre, emigranții bulgari au simțit nevoia unor lăcașuri sfinte, în care să înalțe rugi către Dumnezeu, în limba lor. Acest lucru reiese clar din cuprinsul a două dosare, păstrate în arhiva veche a Sfintei Mitropolii a Ungro-Vlahiei¹⁾, de unde se vede că, acum aproape un veac în urmă, ortodocșii bulgari din Brăila și Giurgiu cereau Statului și Bisericii române să le pună la dispoziție câte un sfânt lăcaș din amintitele orașe, în acest scop.

Nevoia, unui astfel de lăcaș au simțit-o și bulgarii din București, care, în veacul trecut, a fost «un centru important al emigrației și al mișcării revoluționare bulgare»²⁾. Aici ei încă din anul 1858 înființaseră o «Societate de binefacere»³⁾, care, în realitate, era mai mult o societate revoluționară bulgară.

După cîteva ani de la înființare, această societate cere Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice din Principatele Unite ale Romîniei să-i dea voie «d-a institui o biserică pentru comunitatea bulgară aici în Capitală, spre a se putea sevîrși într-însa cermoniile religioase în limba lor națională».

Primind această cerere, Ministerul, la 22 septembrie 1862, o comunică Sf. Mitropolii, rugînd-o să-i «notifice» dacă n-ar «socoti de cuviință a se da acestei comunități una din bisericile sărace ale Capitalei într-un loc unde doue enorii, fiind pré apropiate, s-ar putea reduce la una singură, iar cealaltă biserică se rămîie pe séma Bulgarilor»⁴⁾.

La rîndul ei, Mitropolia, în ziua de 28 septembrie 1862, cere protopopilor din București «să cerceteze de să poate găsi vreo biserică... cu enorie mică, încît enoriașii ei să voiască și să primească a să uni și a să biserici la altă biserică învecinată și cu apropiere, iar cea dintîi să rămîie pe seama Bulgarilor»⁵⁾.

La 9 octombrie 1862, protopopul plășii de jos răspunde Sf. Mitropolii, arătînd că în plasa protoieirii sale «nu s-a găsit nici o biserică cu enorie mică ai căria eno-

1. Arhiva Sf. Mitropolii, Dosar nr. 70/26 noiembrie 1865, (Delă. Cererea comunității bulgare din Brăila a li să da, subt titlu de biserică bulgară, mica biserică cu hramul Sfinților Apostoli din acel oraș) și Dosar nr. 65/9 martie 1868 (Dosar. Națiunea bulgară din Ghiurghiu cere a li se destina uă biserică a servi într-însa serviciile religioase în limba lor).

2. Academician Prof. P. Constantinescu-Iași, *Din activitatea lui Hristo Botev și a altor revoluționari bulgari la București*, București (Ed. Acad. R.P.R.) 1950, p. 3.

3. Petru Constantinescu, *Rolul Romîniei în epoca de regenerare a Bulgariei*, Iași, 1919, p. 46.

4. Arhiva Sf. Mitropolii, Dosar nr. 72/24 septembrie 1862, (Delă. Cererea soției bulgare de binefacere de a i să da voe a institui o biserică aici în Capitală, spre a săvîrși într-însa țerimoniile religioase în limba lor), f. 1.

5. *Ibidem*, f. 2, r-v.

riași să primească a rămîne pã seama societății Bulgarilor și ei să să îmbisericească la altă biserică, ce va fi cu apropiere, fiind cu depãrtare o biserică de alta»⁶⁾.

Două zile mai apoi — 11 octombrie — răspunde și protoiereul plășii de sus, arătînd că, deși în protoieria sa «sînt cîteva biserici în apropiere una de alta», totuși «enoriașii lor nu primesc a-și lăsa biserica enorii lor și a să îmbiserici la alta».

Mai departe arată că, pentru a putea veni în ajutorul credincioșilor bulgari, s-a înțeles cu ecleziarhul Sf. Mitropolii să le pună la dispoziție biserica Măgureanului⁷⁾, metohul Sf. Mitropolii, «care are o enorie foarte mică și este în apropierea a mai multor biserici». Tot odată el propune ca «acel mic număr de enoriași» să nu fie «popriți a merge ca și pînă acum la acea bis(erică), avîndu-și și preotul lor»⁸⁾.

Găsind acceptabilă această propunere, la 20 noiembrie 1862, Mitropolia o face cunoscută și Ministerului, rugîndu-l s-o comunice Societății bulgare și apoi să-i «în- toarcă» și ei rezultatul⁹⁾. O lună mai tîrziu, la 21 decembrie, Ministerul înștiin- țează Societatea de binefacere bulgară despre aceasta¹⁰⁾.

Nu se știe ce se va fi petrecut în sînul Societății, la primirea acestei știri, de- oarece vreme de aproape trei ani ea n-a dat nici un răspuns. Deabia în martie 1865 Societatea de binefacere se adresează Mitropolitului Nifon (1850-1875), arătînd, mai întîi, că Ministerul Cultelor i-a făcut cunoscut că s-a cedat bulgarilor biserica Mă- gureanului «spre instituirea unei biserice ortodoxe bulgare». Mai departe își exprimă recunoștința față de Mitropolit pentru înțelegerea arătată Comunității bulgare din București. Și după aceasta, adaugă: «Comunitatea bulgară, Prea Sfinte Stăpîne, este mai mult decît încredințată că coreligionarii lor romîni vor vedea cu mîndrie, înălțîndu-se în Capitala Principatelor Unite un modic templu, un sfînt lăcaș al vechi- lor lor tovarăși de glorie, precum și de suferințe cumplite...!!!

«Că fieșce care Romîn va compătimi cu nișce ființe care nemai putîndu-se bu- cura de o patrie, s-au adăpostit grație carității ortodoxiei sub aripa generoasei Romîinii».

În sfîrșit, Societatea arată că scopul său este «a întocmi pe lîngă biserică un așezămînt oarecare de binefacere» și de aceia ar dori ca sfîntul lăcaș ce i se va «acorda ...să aibă curte mai spațioasă, spre a se putea zidi încăperi». Pentru aceasta opinează că, pentru o «asemenea destinațiune» i-ar «conveni mai bine» biserica Răz- vanului¹¹⁾. De aceia, totodată, roagă pe mitropolit «de a face cele de cuviință ca să să pue acé biserică a Răzvanului în dispoziția Comunității bulgare, care se îndato- rează, ca pe lîngă preoții bulgari, ce va întreține, să păstreze și pe actualii preoți romîni... dacă nu vor avea loc aiure».

Și membrii Societății bulgare își exprimau speranța că biserica Răzvanului «neavînd enoriași și fiind mînăstirească... nu vor întîmpina nici un prepon cerințe- lor noastre».

Intervenția de față este semnată de un număr de 81 persoane, dintre care amintim pe: Christo Georgief, Doctorul Athanasovici, D. Ghiculescu, avocat, Ioan D. H. Bacaloglu, Dr. Protici, Atanasie Petcoff, Const. G. Lazarof, Gr. Mustacoff, St. Rassidescu ș. a.¹²⁾.

Dar speranța lor s-a dovedit a fi neîntemeiată, deoarece curînd enoriașii «Sfintei Mînăstiri Răsvan..., înpilați de datoria creștină pravoslavnică» se adresează

6. Ibidem, f. 3r.

7. Biserica Măgureanului cu hramul Adormirea Maicii Domnului a fost făcută mai întîi din lemn de Șerban Cantacuzino la 1686. În anul 1763, e refăcută de piatră de Pîrvul Cantacuzino Măgureanu, de la care și-a luat numele. În 1780, Mitropolitul Grigorie a vrut să facă aici școală de psaltichie. A fost metoh al Sf. Mitropolii. Dăi- nuește pînă către sfîrșitul veacului trecut, fiind dărîmată în anul 1895. (v. G. I. Ionescu-Gion, Istoria Bucureștilor, București, 1899, p. 199; George D. Florescu, Din vechul București, București, 1935, p. 33.

8. Arhiva Sf. Mitropolii, Dosar nr. 72/1862, f. 4.

9. Ibidem, f. 5.

10. Cf. Ibidem, f. 12.

11. Biserica Răsvan, după tradiție s-a zidit de Ștefan Răsvan domnul Moldovei (1595). A fost refăcută pe vremea Brîncoveanului de Bîrcă Cojescul, păstrîndu-se din vechea biserică catapeteasma. Biserica există și azi. În lăuntru său sînt morminte din secolul al XVIII-lea, (v. George D. Florescu, op. cit., p. 41-42; Grigore Ionescu, Bu- curești, București 1938, p. 186).

12. Arhiva Sf. Mitropolii, Dosar nr. 72/1862, f. 12 și 17.

Mitropoliei «propunându-i cu obidă sgomotul răspîndit... că acest sfînt lăcaș s-ar fi destinat Corpului Bulgarilor pentru cultul și limba lor cu servitori bugari, iar nu cu romîni». Pentru aceasta ei cer mitropolitului ca «în numele adevărului (adevărul este Marele Dumnezeu), a națiunii romîne, liberată de providență, și a Mării Sale Prințului Domnitor Alecsandru Ioan Cuza, constituțional, reformator și apărătorul drepturilor legale romîne» să intervină «cu grăbnicie ca Primat al Romîniei» ca să nu li se înstreineze biserica, «fiindcă acest Sf. locaș este cu testamente însemnătoare titorie romînă a răposatului întru fericire Domn Costandin Basarab Brîncoveanu, înzestrat cu moșii, vii și altele, care după stăruințele sîngeroase ale unor buni mahalagii crestiani și voitori de bine s-au reparat cu desăvîrșire sub impuere de către fostul egumen grec Văcareștean, în vremea fericitului Domn Caimacam Alecsandru Ghica, reclădindu-se din nou și dependențele necesare cu două etaje, pentru servitori divini».

În sfîrșit ei stăruiesc pe lîngă Mitropolit să nu îngăduie înstrăinarea «acestui sfînt locaș romîn la plăcerea corpului Bulgarilor după atîtea lupte sîngeroase și cheltueli însemnătoare, poate peste 4000 galbeni și noi să rămînem mîhniți, lipsiți de necesitatea limbii noastre romîne, faptă credem ilegală ca contra legilor de față. Cî acest corp al Bulgarilor, cu starea însemnătoare ce și-a urmată pînă acum închinarea tot pe la bisericile romîne, de vor stăruii în cugetarea lor, ceară de la Stat libertate d-a clădi în osebi al lor sfînt locaș pe locul de destinație, ce vor alege și vor hotărî, căci noi nu putem îngădui, cu niciun chip a ne înstrăina imobilele noastre d-atîția ani și a ne preumbla cu împovăratele familii pe la bisericile din alte inorii, lăsîndu-ne și mormintele familiilor în rătăcire, pentru care nu vom înceta a protesta în tot locul».

După această duioasă încheiere urmează semnăturile a 39 enoriași ai bisericii Răsvan¹³).

Primind aceste două scrisori, a Societății Bulgare de binefacere și a enoriașilor bisericii Răsvan, Mitropolia, la 27 aprilie 1865, le trimite, în copie, Ministerului de Culte, «spre a să lua în vedere coprinderea lor», și cerînd, în același timp, «a ne împărtăși și pă noi cu răspuns, de aceia ce veți binevoi a chibzui în chestia de față»¹⁴).

Din cîte cunosc pînă acum, se pare că Ministerul nu dă răspuns acestei noi intervenții a Sf. Mitropolii, așa că și această cerere a Bulgarilor de a li se da biserica Răsvan rămîne fără rezultat.

Dintr-un proces-verbal al Societății de binefacere bulgare din București din 21 ianuarie 1869, reiese că la 30 septembrie 1866, Societatea a luat din nou în discuție chestiunea unei biserici pentru nevoile comunității bulgare din București¹⁵). Nu am putut afla ce s-a discutat în această ședință cu privire la instituirea unui sfînt lăcaș bulgar în Capitala Țării Romînești. Bănuesc însă că membrii Societății au hotărît să facă o nouă încercare, cerînd Mitropoliei să le pună la dispoziție o biserică.

O cerere, în acest sens, înainta Sf. Mitropolii, la 25 ianuarie 1868, «obscea Bulgarilor din Capitală, supuși în toate la dările Statului rumîn». Aici ei arătau Mitropolitului Nifon că «suferă foarte mult în cele religioase din cauză că n-au destinată o biserică, în care să se săvîrșască serviciul divin în limba bulgară». Și această suferință este cu atît mai «evidentă», cu cît credincioșii bulgari nu pot «înțelege în altă limbă spiritul moral care trebuie să pătrunză în inima fiecăruia».

«În interesul religiunii și al moralei unui numeros popor, ce se află în această Capitală», ei roagă pe Mitropolit «cel mai eminent arhipăstor» să uzeze de mijloacele de care dispune, spre a face a li se «destina una din bisericile foste închinatelor..., unde să facă serviciul divin în limba bulgară».

Odată cu aceasta ei cereau ca «întreținerea sacrului edificiu, a preoților și a tuturor amplexurilor» să se facă de comunitatea bulgară «în conformitate cu regulile ce se păstrează și la celelalte sfinte biserici».

În sfîrșit ei asigurau pe Mitropolit că «obscea bulgară pentru eternitate va binecuvîta gloriosul nume al Eminenței Voastre și nu vor uita niciodată respectul ce Vă datoresce pentru îmbrățișare obscei bulgare și întărire moralei religioase, la care acest popor ține foarte mult». Și încheie «mulțumind etern Națiune Romîna și

13. *Ibidem*, ff. 13 și 16 (Scrisoarea nu are dată. S-a înregistrat la Sf. Mitropolie sub nr. 895 din 26 martie 1865).

14. *Ibidem*, f. 14 r-v.

15. Statutele bisericii și școalei bulgare din București, (fără arătarea locului și datei de tipărire), p. 2-3 (text bulgăresc și romînesc).

înaltului guvern pentru ospitalitatea ce în toată vreme s-a acordat pe acest liber pământ binecuvîntat d'Atot-Putintele Creator».

Această nouă intervenție e semnată de: P[ogonianski] M(itropolit) Panaret Rachev, Christo Gheorgiev, M. Koloni, A. G. Abramov, Atan. Mihailov, frații Stancovici, și alții¹⁶).

Primind «petițiunea obștii Bulgarilor din Capitală», Mitropolia, la 1 martie 1868, o trimite protopopului plășii de sus, invitîndu-l să arate «care anume (biserica) s-ar putea destina, spre acest sfîrșit, și ce enoriași are deja acea biserică»¹⁷).

La 13 martie 1868, protoiereul răspundea Sf. Mitropolii că, pentru satisfacerea cererii Bulgarilor «în Capitală nu este altă biserică liberă și fără enoriași decît numai biserica Hanul Grecilor¹⁸), în care nu să săvîrșește serviciul divin de mai mult timp din cauza ruinării în care se află, fiind stricată din timpul egumenilor greci».

Mai departe protoiereul arată că a luat «înțelegere cu unii din d-nii reclamanți», care i-au spus că «primesc de a li se destina această biserică, însă fiindcă este proprietatea Statului și are trebuință de o reparație radicală, cer ca să aibă un act, după care să poată intra în reparație și în alte îmbunătățiri»¹⁹).

Șase zile mai apoi, la 19 martie 1868, Mitropolia comunică Ministerului de Culte cuprinsul răspunsului protoiereului, rugîndu-l, totodată, «a regula cele ce veți chibzui»²⁰). Se pare că nici soluționarea de față nu a căpătat aprobarea forurilor superioare. Pentru aceasta, poate, în ședința Societății de binefacere din 7 iulie 1868²¹) s-a hotărît să se renunțe la ideea de a se cere o biserică în București, pentru satisfacerea nevoilor religioase ale credincioșilor bulgari. S-a hotărît poate, în schimb, ca Bulgarii să-și creeze un sfînt lăcaș propriu. În vara acestui an (1868) Comitetul de binefacere a cumpărat de la un oarecare Matache Mareș o casă pe str. Vergului nr. 6 (azi Calea Călărașilor)²²), pentru care a plătit 2000 galbeni. Jumătate din bani erau dați de Mitropolitul Panaret Rașev, care locuia în acea casă; parte s-au dat poate de Societate; iar parte s-au strîns prin subscripție publică, la care au subscris și romîni, în frunte cu C. A. Rosetti²³).

La 17 septembrie 1868, se primea la Mitropolie o scrisoare din partea «Obștei Bulgare din Capitală», prin care aceasta arăta că «a însărcinat pe Comitetul de binefacere a îngriji pentru cumpărarea unui local cuviincios și întocmirea bisericii» ceea ce acesta a și făcut, cumpărînd casa din str. Vergului nr. 6, «spacioasă și foarte cuviincioasă, unde s-a și făcut toate pregătirile pentru întocmirea deocamdată a unei capele, care are să se întreție de societatea de binefacere».

Odată cu aceasta se ruga Mitropolitul Nifon să «ordone cele de cuviință pentru deschiderea acestui sf. lăcaș după orînduială»²⁴).

Însă această soluție nu mulțumește pe toți bulgarii din București. Către începutul lunii octombrie 1868 unii din ei scriau Mitropolitului că «văzînd că unele persoane fără consimțirea Națiunii Bulgare, după ce au cumpărat de la d-nu Mareș nise case de pe strada Vergului, au întreprins a preface salonul acelor case în capellă și acesta cu bani ce sînt lassați de către mai mulți din compatrioți noștri pentru scopul de a se clădi uă biserică aici în Capitală», protestează «în contra acestui fapt neîngăduit chiar de legea bisericii». Ei își sprijine protestul pe faptul că după legea bisericii «nu este ertat a se preface un salon, ce-a fost locuit, în capellă; nici nu este asemenea ertat a se pune temelia altarului, decît numai pe pământ» și că «această capellă n-ar fi nici situată spre răsărit».

Și încheie cei 65 semnatori ai acestui protest: «Zișii domni, dacă voesc, pot face capella în socotela d-lor; ear nici de cum din bani, lăsați pentru Națiunea Bul-

16. Arhiva Sf. Mitropolii, Dosar nr. 72/1862, f. 18-r-v.

17. Ibidem, f. 19 r-v.

18. Biserica Grecilor, datează din secolul al XVI-lea, socotindu-se a fi fondată în anul 1560. A fost mai întii închinată Mitropoliei Pogoniane din care pricină s-a numit «biserica grecilor». Se mai numea și «biserica lui Ghiormă Banul». Biserica avea în jur han. A fost dărîmată în secolul trecut. Era așezată pe locul unde azi se ridică Banca de Stat a R. P. R. (v. George D. Florescu, op. cit., p. 103-104).

19. Arhiva Sf. Mitropoliei, Dosar 72/1862, f. 20.

20. Ibidem, f. 21 r-v.

21. Cf. Statutele bisericii și școlii bulgare din București, p. 2-3.

22. Pentru descrierea casei, v. Acad. Prof. P. Constantinescu-Iași, op. cit., p. 27.

23. Ibidem, p. 29.

24. Arhiva Sf. Mitropolii, Dosar nr. 72/1862, f. 22 r-v, (Scrisoarea e semnată

gară, fiindcă Națiunea nu îngăduie ca în numele ei se se faca asemenea necuviințe din partea citorva persoane, care nu consideră decît interesul lor particular și aruncă pată asupra întregii Societăți bulgare din București»²⁵).

Aflînd, probabil, de acest protest, membrii Comitetului de binefacere, Christo Gheorghief, State I. Stancovici, Dr. M. Basiliadi și Dr. Protici, la 5 octombrie 1868, se adresează Mitropolitului Nfon, rugîndu-l să le «tolereze deschiderea unei capele provizorie, în localul ce am cumpărat pentru această trebuință sub toate obligațiunile canoanelor religioase și acésta pînă ce vom putea zidi templul pentru care ne pregătim». Totodată ei arătau că renunță «cu desăvîrșire de a mai urmări cererea, ce am făcut anul espiat», solicitînd ca «Inaltul Guvern» să le «conceadă o biserică, în care comunitatea noastră bulgară să săvîrșească serviciul divin în limba națională». Și aceasta pentru că acea cerere «pînă acum nu se află rezolvată», întîmpinînd «mari greutăți, cu atît mai mult, cu cît trebuie solicitată învoirea și a Camerei legiuitoare»²⁶).

Primind aceste două scrisori ale Comitetului de binefacere și protestul, amintit mai sus, Mitropolia, la 9 noembrie 1868, le trimite Ministerului de Culte, opinînd «a li se destina (Bulgarilor) o biserică provizoriu la trebuința ce au pentru săvîrșirea dumnezeștilor slujbe bisericesti, pînă își vor zidi biserica de care este vorba»²⁷).

La aceasta, Ministerul răspunde la 12 noembrie 1868, cerînd Sf. Mitropolii «să-i facă cunoscut categoric, dacă duple canoane permiteți a se transforma în capelă de rugăciune salonul din încăperile cumpărate de comunitatea bulgară de aici»²⁸).

La întrebarea Ministerului, Mitropolia răspunde în ziua de 19 noembrie 1868, arătînd «că aceasta nu să vede nicăieri, în canoanele bisericesti». Pentru aceasta ea «a stăruit a li să, destina o biserică de aici din Capitală pentru arătata trebuință». Totodată ea ruga Ministerul să «satisfacă cererea menționatei comunități de a li să destina o biserică provizoriu pînă își vor zidi o biserică proprie a lor»²⁹).

În timp ce între Mitropolie și Minister se purta această corespondență, Comitetul Societății bulgare de binefacere purta grija amenajării salonului casei, situat la etaj, transformîndu-l în biserică pentru nevoile religioase ale comunității bulgare. Pe acoperișul casei se construiește o clopotniță mică din paiantă, care se poate observa și azi.

În anul următor — 1869 —, la 20 și 21 ianuarie, Societatea de binefacere bulgară din București ține două ședințe, în care ia în discuție problema «instituiri» bisericii bulgare. În procesul-verbal, redactat în ziua de 21 ianuarie se constată, mai întîi, că s-a cumpărat «localul trebuincios pentru o capelă și școală de două sexe (str. Vergului nr. 6)» și apoi văzînd «că lucrările pregătitoare sînt deja destul de înaintate..., a găsit de trebuință ca să se întocmească un anex la statutele» Societății de binefacere, «prin care să se reguleze administrarea bisericii și școalei»³⁰).

Aceste statute s-au și redactat, fiind subscrise «de toți membrii care le-au adoptat». Ele cuprind 16 articole și prevăd că biserica și școala «sînt și rămîn instituțiuni dependente» de Societatea de binefacere (art. 1). «Biserica va fi sub formă de paraclis (capelă) pînă se vor realiza fonduri suficiente pentru a se edifica o biserică din nou»; iar «serviciul divin întotdeauna se va săvîrși în limba slavă (antico-bulgară)» (art. 2)³¹).

Mai departe Statutele vorbesc de strîngerea fondurilor pentru biserică și școală, apoi, în art. 11, prevăd că aceste două instituții «vor fi îngrijite de o administrație, compusă din trei membri aleși de adunarea «contribuitorilor așezămintelor și cu participarea Comitetului Societății de binefacere»³²).

de A. Michailof, Dr. N. Basiliadi, Dr. Athanasovici, Christo Gheorghief și State I. Stancovici.

25. *Ibidem*, ff. 28 și 37. (Vicarul Sf. Mitropolii, arhiereul Ieronim pune pe acest protest următoarea rezoluție: «Să va avea în vedere la timp, cînd chestiunea va fi luată în considerație»).

26. *Ibidem*, . 29 r-v.

27. *Ibidem*, f. 30.

28. *Ibidem*, f. 31.

29. *Ibidem*, f. 32.

30. Statutele bisericii și școalei bulgare din București, p. 2-4.

31. *Ibidem*, f. 6-7.

32. *Ibidem*, f. 12-13.

Prin acest Statut Societatea de binefacere, pe deoparte, stabilea pentru biserica bulgară modul de administrare, chiar înainte de darea ei în folosință, iar pe de alta îi asigura întreținerea prin daniile membrilor comunității bulgare.

Intre timp lucrările de amenajare se apropiau de sfârșit. Probabil că Mitropolia, aflând de aceasta, la o dată, pe care n-o cunoaștem, autorizase, cu binecuvântarea Vlădicăi Nifon, înființarea acestei capele în amintitul salon al casei din str. Vergului³³). Sfirșindu-se aceste lucrări, la 22 aprilie 1869, Societatea de binefacere, prin semnăturile a cinci din membrii ei, anunța Sf. Mitropolii următoarele: «Capela bulgară de sub patronajul Sfinților Ierarhi Kyril și Methodie, situată în callea Vergului nr. 6, fiind cu desăvârșire gata..., s-au hotărât a se târnosi Duminică la 11 mai viitor», adică în ziua când Bulgarii prăznuesc pe acești doi sfinți, cărora le-au închinat biserica lor. Odată cu anunțarea acestei mari bucurii pentru obștea Bulgarilor bucureșteni se cerea Sf. Mitropolii să «ordone a se libera Sf. Moște și Sf. Myr necesar, precum și ordinul cuviincios către Părintele arhiereu Panaret Pogonianis pentru săvârșirea acestui sfânt serviciu»³⁴).

Mitropolia consimte la aceasta și «ordonă» protoiereului respectiv «să ia sfânt mir și sfinte moaște»³⁵).

Și astfel, începând cu ziua de 11 mai 1869, Comunitatea bulgară din București, își are locașul său de închinăciune, amenajat în salonul casei din str. Vergului nr. 6. Și aceasta după ce vreme de aproape un deceniu se străduise zadarnic să obțină, în mod provizoriu, de la cei în drept, o biserică în Capitala Principatelor Române Unite,

În amintirea acestui fapt, în ziua sfințirii bisericii, s-a așezat o inscripție deasupra ușii de la intrarea principală din curte, al cărei cuprins este următorul: «Biserica națională bulgară și școala Sfinții Chyril și Metodi s-au întemeiat prin osteneala și ajutorul bulgarilor localnici binevoitori, 1869, mai 11, București»³⁶).

După ce am arătat cum a ajuns Comunitatea bulgară din București să-și înființeze biserică pentru nevoile sale religioase, să spunem ceva și despre unii din primii ei slujitori. Intre aceștia trebuie amintit, în primul rând, **Mitropolitul Panaret Rașev**. Acest ierarh, care trăiește încă în amintirea unora din bucureștenii bătrâni³⁷) fusese numit în anul 1854 mitropolit al Pogonianeii. Un an mai târziu, vine în București ca să administreze averile din țară, închinatelor acestei eparhii. El se stabilește pentru un timp la biserica Hanul Grecilor hărăzită de mai înainte Pogonianeii. Poate după secularizare se mută în casa lui Matache Mareș, pe care, mai apoi, o cumpără comunitatea bulgară, el contribuind, precum s-a arătat, cu 1000 galbeni. Și după aceasta continuă să locuiască aici, devenind după 1869, «arhiereu al bisericii bulgare Sfinții Methodie și Chiril».

Amintim că, aici în București, nepoata sa **Venetta** se căsătorește cu **Hristo Botev**, erou național al poporului bulgar³⁸) și că la 15 mai 1869 el «garanta» că un diacon **Gherasim** «este liber a servi cele diaconești»³⁹); că în anul 1871 el confirmă conformitatea cu originalul a unui act al ierom. **Chiril Ivanof**⁴⁰) și că un an mai târziu (1872) chema în țară, pentru nevoile bisericii bulgare din București, pe ierodiaconul **Petru Dragnef**⁴¹).

Și-a sfârșit zilele în București.

Ierodiaconul Gherasim Stanof, născut în Tîrnova, enoria Sf. Athanasie, fusese hirotonit de **Grigorie** mitropolitul Tîrnovei în anul 1865. La cererea Societății de binefacere bulgară — prin **A. Mihailof** — e trimis de Comunitatea ortodoxă din Tîrnova, la 29 aprilie 1869, să slujească cele diaconești, la biserica bulgară din București.

La 10 mai 1869 Mitropolia — în urma intervenției Societății de binefacere⁴²). — îi acordă liberă intrare în București⁴³), iar zece zile mai târziu — la 20 mai —, pe

33. Cf. Arhiva Sf. Mitropolii, Dosar nr. 72/1862, f. 38.

34. *Ibidem*, f. 38, r.

35. *Ibidem*,

36. Acad. Prof. P. Constantinescu-Iași, *op. cit.*, p. 28.

37. Unii din ei, neînțelegându-i, poate, numele, îi ziceau: «**Clanaret**» (comunicare a P.C. Pr. Prof. Nicolae M. Popescu).

38. Vezi și Acad. Prof. P. Constantinescu-Iași, *op. cit.*, pp. 29 și 40.

39. Arhiva Sf. Mitropolii, Dosar nr. 72/1862, f. 43.

40. *Ibidem*, f. 69.

41. *Ibidem*, f. 78.

42. *Ibidem*, f. 42.

43. *Ibidem*, f. 41.

temeiul «garanției ce au dat d-lor membri ai Comitetului bulgar din București și frațele arhiereu Pogonianis» îi da voie «a servi cele diaconesci la capela bulgară din București, mărginindu-se numai în acest serviciu»⁴⁴).

În septembrie 1870 el cere învoire să meargă la Tîrnova pentru trei săptămîni, ceea ce i se și încuviințează⁴⁵). Se pare că nu s-a mai întors, sau dacă a revenit în București a rămas numai puțin timp, deoarece în anul următor epitropia bisericii bulgare recomandă Sf. Mitropolii alt diacon.

Ieromonahul Partenie, îngrijitorul bisericii Sf. Ioan Mare din București⁴⁶), cunoscător al limbii bulgare,—la intervenția Ministerului Cultelor—capătă către începutul anului 1870, permisiunea Sf. Mitropolii de a sluji la biserica bulgară «cîteodată cînd va cunoaște că nu poate suferi fonofoniunea sa de îngrijitor»⁴⁷).

Ieromonahul Gherasim fusese cerut de peste Dunăre de epitropii bisericii bulgare: D. N. A. Solacolu și Nicolae Hristu⁴⁸), și în august 1870 sosea în București⁴⁹), căpătînd, în ziua de cinci a acestei luni, binecuvîntarea Sf. Mitropolii a sluji provizoriu la biserica bulgară⁵⁰).

Ierodiaconul Chiril Ivanoff, cerut de epitropia bisericii bulgare din București în noiembrie 1871⁵¹), se pare că era din orașul Sistov. Din recomandarea Comunității bisericești din acest oraș cu data de 9 noiembrie 1871 se vede că fusese hirotonit diacon de episcopul Paisie al Vraței; că slujise cinci ani «în minăstirea și în orașul Sistov» și că se bucura de «o distinsă conduită»⁵²).

Pe temeiul cererii epitropiei și a atestatului Comunității din Sistov, Mitropolia, la 22 noiembrie 1871, îi dă voie «a servi cele dieconesci numai la mensionata capelă»⁵³).

Ierodiaconul Petru Dragnef era tot din Sistov. Fusese hirotonit în anul 1872 de **Dorotei al Sofiei**. A slujit 10 luni la Sistov, apoi, la cererea Mitropolitului **Panaret Rasev**, «Primat al clerului bulgar din București», e trimis de Comunitatea bisericească din Sistov la București, pentru serviciul bisericii bulgare de aici. La recomandarea epitropiei acestei bisericii, Sf. Mitropolie, la 11 octombrie 1872, îi dă binecuvîntare ca să slujească «la mensionata biserică»⁵⁴).

Ierodiaconul Roman Metodief își avea, poate, metania în minăstirea Prisova din ținutul Tîrnovei și fusese hirotonit ierodiacon, în anul 1868, de **Grigorie**, arhiepiscopul Tîrnovei. În anul 1874, e cerut de Comitetul bisericii bulgare din București să se «așeze în serviciul bisericii ca diacon». La 10 mai 1874, era la Giurgiu și în aceeași zi **Evloghie Georgief** cerea Sf. Mitropolii să-i încuviințeze intrarea în București ca să poată sluji în biserica bulgară, ceea ce Sf. Mitropolie și face la 17 mai 1874⁵⁵).

Aceștia sînt slujitorii bisericii bulgare din București din primii ani ai existenței sale, amintiți în dosarul din care am cules ștrile de mai sus.

*

În sfîrșit menționăm că de această «capelă» s-a servit Comunitatea bulgară din Capitala Patriei noastre timp de 80 de ani, adică pînă în anul 1948, cînd ea a fost desființată. După aceasta Bulgarii bucureșteni au rămas fără lăcaș de închinăciune, petrecînd în această situație timp de șase ani. Știînd acest lucru, Înalt Prea Sfințitul Patriarh **Justinian**, din dragoste față de biserica bulgară, ridicată la rangul de patriarhie și de primul ei patriarh Înalt Prea Sfințitul **Chiril** a propus, și Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne, în ședința sa din 7 iunie 1954, a aprobat ca biserica

44. *Ibidem*, f. 46.

45. *Ibidem*, ff. 61-62.

46. **Biserica Sf. Ioan zis cel Mare** a fost zidită de **Andrei Vistierul**, socrul lui **Preda Buzescu**, pe la sfîrșitul secolului al XVI-lea. A fost închinată minăstirii Sf. **Ilie** din satul **Zița** din Epir, în secolul al XVII-lea. E reclădită la începutul secolului al XVIII-lea de **Radu Goleșcu** cu fiicele sale **Zoița** și **Ancuța**. S-a dărîmat definitiv către începutul veacului nostru și pe locul ei s-a ridicat palatul fostei **Căsuțe de Depuneri și Consemnațiuni**, azi C.E.C. (vezi **George D. Florescu**, op. cit., p. 30-31).

47. Arhiva Sf. Mitropolii, Dosar nr. 72/1862, ff. 53-54.

48. *Ibidem*, f. 55.

49. *Ibidem*, f. 56.

50. *Ibidem*, f. 58.

51. *Ibidem*, f. 68.

52. *Ibidem*, ff. 69-70.

53. *Ibidem*, f. 71.

54. *Ibidem*, ff. 76-81.

55. *Ibidem*, ff. 84-87.

Sf. Iie-Hanul Colții din București, să fie dată în folosința comunității bulgare, pînă cînd aceasta își va construi o biserică proprie în București.

În toamna anului trecut, vechea ctitorie a clucerului Radu Colțea din anul 1725, refăcută în anul 1841 de Lazăr Calenderoglu, a fost reparată, prin purtarea de grijă a Prea Fericitului Patriarh Justinian. Iar în ziua de 26 octombrie 1954, ea s-a sfințit de Prea Fericirii Patriarhi Justinian al Romîniei și Chiril al Bulgariei, aflat în vizită în țara noastră.

Slujitor al acestei biserici a fost numit Ieromonahul dr. Teodor Tekov, adus de la biserica bulgară din Galați.

Astfel Bulgarii din București, pînă își vor face un sfînt lăcaș propriu, se vor folosi de această biserică monument istoric, din inima Capitalei Patriei noastre, în care, în vremurile trecute, s-au îmbisericit unii din înaintașii lor, șezători sau numai trecători prin București.

Și acum ei au dobîndit această biserică fără greutate, întîmpinate acum aproape nouă decenii de comunitatea ortodoxă bulgară din București, ci numai prin înalta înțelegere a I. P. S. Patriarh Justinian, către care trebuie să se îndrepte sentimentul de recunoștință al celor ce se vor ruga Celui Atotputernic în această biserică.

Preotul NICOLAE ȘERBANESCU

P A R T E A O F I C I A L A

INȘTIINȚARE

Institutul Biblic, Sectorul Ateliere, aduce la cunoștința celor interesați că stocul de evanghelii broșate fiind epuizat, nu mai poate livra evanghelii îmbrăcate în metal argintat decât dacă i se pun la dispoziție evanghelii vechi.

Parohiile sînt rugate să îmbrace textele vechi atunci cînd este cazul, pe care să le trimită atelierelor Institutului Biblic odată cu comanda pentru executarea coperților.

P A T R I A R H I A R O M I N A
I N S T I T U T U L B I B L I C Ş I D E M I S I U N E O R T O D O X A

B I S E R I C A
O R T O D O X Ă R O M Î N Ă

:: BULETINUL OFICIAL AL PATRIARHIEI ROMINE ::

A N U L L X X I I I

Nr. 5

M A I 1955

R E D A C Ţ I A Ş I A D M I N I S T R A Ţ I A:
BUCUREŞTI, STR. ANTIM, Nr. 29 — RAIONUL N. BALCESCU

C U P R I N S U L

PASTORALE, SCRISORI IRENICE, MESAGII

Scrisoarea irenică trimisă de I.P.S. Patriarh Justinian, cu prilejul Sfintelor Sărbători ale Invierii Domnului din 1955	375
Scrisori irenice primite de I.P.S. Patriarh Justinian, cu prilejul Sfintelor Sărbători ale Invierii Domnului	376
Scrisori și telegrame de felicitări primite de I.P.S. Patriarh Justinian, cu prilejul Sfintelor Paști	381
Răspunsul D-lui Dr. Petru Groza la telegrama trimisă de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române	392
Schimbul de Telegramme între Prea Sfinții Patriarhi Justinian al României și Chiril al Bulgariei	393

IN APĂRAREA PĂCII

Adunarea reprezentanților Mișcării pentru Apărarea Păcii din R.P.R.	394
Legături culturale și bisericești româno-bulgare, de Diac. I. Iufu	413
Un distins luptător pentru pace: I.P.S. Mitropolit Nicolae Krutițki	419

VIATA BISERICESCA

Lucrările Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române	420
Oaspeți indieni la Patriarhia Română	427

INDRUMĂRI PASTORALE

Părințești îndemnuri și povățuiri duhovnicești	432
O importantă hotărâre a Consiliului de Miniștri al R.P.R. cu privire la păstrarea și folosirea monumentelor de cultură, de M. F.	442

RECENZII

Revistele Centrelor Mitropolitane din Patriarhia Română	446
---	-----

PARTEA OFICIALĂ

Lucrările Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Spicuiuri din sumarele ședințelor din 13 și 14 aprilie 1955	462
Lucrările Sinodului Permanent	473

PASTORALE, SCRISORI IRENICE, MESAGII

SCRISOAREA IRENICĂ TRIMISĂ DE I.P.S. PATRIARH JUSTINIAN CU PRILEJUL SFINTELOR SĂRBĂTORI ALE INVIERII DOMNULUI DIN 1955

Potrivit datinelor ortodoxe, Inalt Prea Sfințitul nostru Patriarh Justinian a trimis, cu prilejul Sfințelilor Sărbători ale Invierii Domnului din acest an, următoarea scrisoare irenică de frățești și creștinești urări, tuturor celor opt Patriarhi ai Bisericilor Ortodoxe Autocefale din lume :

*Prea Fericirea Voastră,
Prea Iubitul Nostru Frate în Hristos Domnul,*

Biruind moartea, Mîntuitorul nostru Iisus Hristos a deslegat blestemul cel de demult, ne-a împăcat cu Dumnezeu, ne-a făcut „fii ai lumii” (Efes. V. 8) și ne-a ridicat iarăși la frumusețea strălucirii celei dintru început.

Pentru aceasta, bucuria Invierii Domnului covârșește firea toată și în bisericile noastre răsună în fiecare an străvechile cîntări din noaptea sfîntă a Paștilor : „Ziua Invierii, să ne luminăm, popoare, Paștile Domnului, Paștile ; că din moarte la viață și de pe pămînt la cer, Hristos Dumnezeu ne-a trecut pe noi cei ce cîntăm cîntarea de biruință”...

Ne bucurăm acum cu femeile purtătoare de mir, cu Apostolii, cu purtătorii de nevoințe, cu luminătorii lumii, cu predicatorii credinței, cu ierarhii și cu toți Sfinții Bisericii lui Hristos, pentru că „hotarul morții a fost stricat” și împreună cu slăvitul Apostol putem întreba și noi : „Unde-ți este, moarte, boldul tău ? Unde-ți este, iadule, biruința ta” ? (I. Cor. XV, 55). Hristos a biruit și puterea morții și a zdrobit și înscuietoriale iadului, căci El este „Invierea și Viața” (Ioan XI, 25) ; de aceea „prăznuim omorîrea morții, sfărîmarea iadului și începătura altei vieți veșnice”...

Uniți în dragoste și ajutîndu-ne unii pe alții, adevărații ucenici ai lui Hristos iubesc viața, sîlindu-se să o desăvîrșescă și să trăiască în pace, căci Dumnezeul creștinilor dreptmăritori este „Dumnezeul dragostei și al păcii” (II Cor. XIII, 11).

Ne întristează însă mult - mai ales în aceste slăvite zile ale Invierii Domnului - cînd vedem pe unii conducători de popoare din Apusul Europei și din cele două Americi, că plănuesc să topească viețile omenești și bunurile adunate cu străduințe de veacuri, prin focul armelor

atomice. Acestora se cuvine să le amintim cuvintele Domnului : „Vă voi strînge la un loc și voi sufla împotriva voastră cu văpaia miniei Mele și veți fi topiți în mijlocul cetății. Cum se topește argintul în mijlocul cuptorului așa vă veți topi în mijlocul ei, ca să știți că Eu sînt Domnul, care am vărsat peste voi văpaia Mea” (Iezechiil XXII, 21-22).

Bucuria Intrupării și Invierii Domnului nu va fi deplină în mijlocul lumii creștine pînă cînd nu se va îndeplini proorocia marelui Isaia ca toate armele de război să fie prefăcute în unelte de muncă, pentru ușurarea vieții omului ; pînă cînd oamenii nu vor ajunge să uite „pravila războiului” (Isaia II, 4) și să învețe a urma porunca dragostei, a bunei înțelegeri și a păcii.

Deaceea, noi Conducătorii Bisericilor Ortodoxe, împreună cu clerul și credincioșii peste care Dumnezeu ne-a orînduit să păstorim, nu vom înceta să lucrăm și să luptăm, cu timp și fără timp, pentru nimicirea tuturor diavoleștilor planuri ale aștătorilor de războaie, pentru buna înțelegere între toate popoarele lumii și pentru biruința păcii, care după cuvîntul Sfîntului Ioan Gură de Aur, „este maica tuturor lucrurilor, nimiceste războiul, distruge teama și alungă prăjmășia”.

Cu nădejdea tare că Hristos cel înviat din morți ne va încrednici să vedem în curînd întronarea păcii depline pe pămînt, urez din tot sufletul, Prea Fericirii Voastre, ierarhilor, clericilor și tuturor credincioșilor din Biserica pe care o conduceți, multă sănătate, pace și bucurie, întîmpinîndu-vă pe toți cu salutarea Sfintei noastre Ortodoxii: Hristos a înviat!

Vă îmbrățișez cu dragoste de frate iubitor și împreună slujitor în Domnul,

† JUSTINIAN
PATRIARHUL ROMINIEI

**SCRISORI IRENICE
PRIMATE DE I.P.S. PATRIARH JUSTINIAN
CU PRILEJUL SFINTELOR SĂRBĂTORI ALE INVIERII DOMNULUI**

La această scrisoare, Sanctitatea Sa Patriarhul JUSTINIAN a primit, de la fiecare din cei opt Patriarhi ai Ortodoxiei cîte o scrisoare cu aceleași bune urări de Sfintele Sărbători ale Invierii Domnului.

Publicăm aici textul scrisorilor primite de la cei opt Patriarhi :

De la Sanctitatea Sa ANTENAGORAS, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolei :

PATRIARHIA ECUMENICĂ

Nr. 979

Prea Fericite și Inalt Prea Sfințite Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Ungro-Vlahiei și Patriarh al Bisericii Romîne, Frate prea iubit în Hristos Dumnezeu și împreună slujitor al Smereniei Noastre, D. D. Justinian, îmbrățișînd frățește în Domnul pe Prea Fericirea Voastră, ne adresăm vouă cu multă bucurie.

Cu dragoste frățească și cu mulțumiri, venim să vă răspundem la urările frățești pe care ni le-a făcut Prea Fericirea Voastră, Nouă și Bisericii de la

Noi, prin scrisoarea trimisă, cu prilejul vestitei și sfinte zile a Prea Slăvitei Învieri din morți a Domnului și Vă zicem din inimă „adevărat a înviat“.

Cel ce a nimicit puterea morții prin Pătimirea și prin Învierea Sa și a schimbat legăturile iadului în mîntuire, Hristos Dumnezeu nostru, să Vă dea Prea Fericirii Voastre să Vă închinați, ani mulți cu sănătate nezdruncinată și neturburată Patimilor Sale celor mîntuitoare, să prăznuiți și să sărbătoriți cu veselie, împreună cu turma cea credincioasă și iubită a Bisericii Voastre, Învierea Lui cea Sfîntă, cea de a treia zi; și pacea Domnului care covîrșește toată mintea, coborînd în inimile oamenilor, să-i conduceți pe aceștia pe calea adevărului și a voii Lui sfinte, ca îndepărtîndu-se de toată ura și de toată răutatea, să dobîndească spirit de împăcare unii către alții și lepădînd armele întinericului și ale distrugerii, să-și îndrepteze atenția și puterile lor spre întărirea securității reciproce și a dragostei, spre întărirea „mîinilor ridicate în sus“ și a „genunchelor plecate“ și spre odihna „celor obosiți și apăsați“.

Imbrățișîndu-Vă iarăși, în Hristos cel înviat, rămînem cu dragoste frățească și deosebită cinstire,

Al Prea Fericirii Voastre iubitor frate în Hristos,

† ATENAGORAS
al Constantinopolului

Paștele 1955.

De la Sanctitatea Sa HRISTOFOR, Papă și Patriarh al Alexandriei și al întregii Africi:

PATRIARHIA ALEXANDRIEI

Nr. 201

H R I S T O F O R
PAPA ȘI PATRIARH AL ALEXANDRIEI
ȘI AL ÎNTREGII AFRICI

lui

J U S T I N I A N

PREA FERICITUL ARHIEPISCOP AL BUCUREȘTILOR
MITROPOLIT AL UNGRO-VLAHIEI ȘI PATRIARH AL ROMINIEI

Frater iubit în Hristos, îmbrățișare în Hristos Cel Inviat.

Zilele Învierii Marelui nostru Dumnezeu și Mîntuitor Hristos, la care ne-am învrednicit să ajungem și în anul acesta al mîntuirii și să dăm slavă Celui Inviat din morți, „Care este Dumnezeu nostru, Cel ce ne-a mîntuit din fărădelegile noastre“, ne mișcă în chip deosebit.

Cu adevărat, așa precum învață Biserica, odată cu faptul Învierii Domnului și Dumnezeului nostru, „toate s-au umplut de lumină: cerul și pămîntul și cele de sub pămînt“. Iar iadul, strîmătorat, strigă: „Mi-ar fi fost mai de folos, dacă nu aș fi primit pre Cel născut din Maria; căci venind asupra mea, mi-a nimicit puterea... iar sufletele pe care le țineam mai înainte, Dumnezeu fiind, le-a ridicat“.

Pentru cuvintele de mai sus, noi care alcătuim, prin harul Domnului, Sfînta Biserică cea întru Hristos, nu sîntem datori altceva decît să aducem mulțumiri Domnului Dumnezeului nostru, Care S-a întrupat și Care prin Învierea Lui cea din morți a nimicit stăpînirea iadului și ne-a deschis nouă raiul, adică bucuria cea dintîi și care ne dă prilejul în fiecare an să sărbătorim cu bucurie și veselie aceste sfinte zile.

Pentru toate acestea, bucurându-ne împreună cu Prea Fericirea Voastră de Dumnezeu păzită, urîndu-vă ani mulți și plini de sănătate și îmbrățișându-vă cu sărutare plină de dragoste, rămînem al Prea Fericirii Voastre, iubitor frate în Hristos,

† *HRISTOFOR*
al Alexandriei și al Intregii Africi

Alexandria.
Sf. Paști 1955.

De la Sanctitatea Sa ALEXANDRU al III-lea, Patriarhul Antiohiei și al Intregului Orient:

PATRIARHIA ANTIOHIEI
Damasc (Siria)

Sanctitatea Voastră,
Prea Fericite și iubit în Domnul frate,

Hristos a înviat!

Cu frățescă și pascală sărutare, salut cu toată bucuria pe Sanctitatea Voastră, cu prilejul marelui și prea luminosului Praznic al Sfintei Invieri a lui Hristos.

Rugăm pe Cel înviat din morți, Dumnezeu—Om, ca El să țină pe Prea Fericirea Voastră întru mulți ani cu sănătate deplină și întru toate bună sporire, spre slava și binele Sfintei Bisericii Ortodoxe Romîne și spre bucuria Noastră.

Cu frățescă dragoste întru Hristos,

† *ALEXANDRU AL III-LEA*
Patriarhul Antiohiei și al Intregului Orient

Paștele lui Hristos, 1955.

De la Sanctitatea Sa TIMOTEI, Patriarhul Ierusalimului și al întregii Palestine:

PATRIARHIA IERUSALIMULUI
Nr. 215

T I M O T E I
DIN MILA LUI DUMNEZEU PATRIARH
AL CETĂȚII SFINTE IERUSALIM ȘI AL ÎNTREGII PALESTINE.
lui
J U S T I N I A N

PREA FERICITUL ARHIEPISCOP AL BUCUREȘTILOR,
MITROPOLIT AL UNGRO-VLAHIEI ȘI PATRIARH AL ROMÂNIEI.

Imbrățișare frățescă în Hristos Cel înviat din morți.

Săltați, bateți din mâini, cîntați cu veselie, că Hristos a Inviat din morți a treia zi, cu moartea pe moarte călcînd și pre șarpele cel începător al răutății punîndu-l în legăturile cele nedeslegate ale iadului, ne-a dăruit nouă viața veșnică.

În această plină de lumină și vestită zi a Domnului, într-una a Sîmbetelor, dis-de-dimineată, întocmai ca și Femeile cele purtătoare de mir, și noi cei cărora din mila nemărginită a lui Dumnezeu ni s-a încredințat servirea, aici unde a avut loc iconomia cea dumnezeiască cu privire la om, înconjurînd

Sfântul Mormînt cu evlavioşii închinători, care s-au adunat în Oraşul cel Sfînt cu bucurie în suflete, cu toate că orizontul este întunecat din cauza crizei prezente prin care trece omenirea, în faţa nesiguranţei zilei de mîine, am cîntat imnuri de biruinţă Celui ce a sfărîmat zidurile iadului şi aducînd Jertfa cea dumnezeiască şi fără de sînge pe Insuşi Mormîntul cel Sfînt, în care a fost aşezată Viaţa tuturor, cu multă dragoste am pomenit şi numele cel cinstit al Prea Fericirii Voastre, cerînd pentru Voi, cu căldură, tot harul Invierii celei pline de lumină.

Indreptîndu-ne acum gîndul din Sionul cel Sfînt către Prea Fericirea Voastră cea mult dorită şi dîndu-vă îmbrăţişarea pascală frăţească, vă adresăm salutarea îngerească cea plăcută „Hristos a înviat“ rugîndu-ne iarăşi, din adîncul inimii, Celui ce a înviat din morţi şi care a dus pe om din stricăciune la viaţă, să vă învrednicească să sărbătoriţi vestita şi cinstita zi a Invierii în sănătate din toate punctele de vedere, ani îndelungaţi, cu pace şi bucurie, drept învăţînd cuvîntul adevărului şi conducînd la păşuni mîntuitoare obştea Voastră creştinească.

Rugîndu-vă frăţeşte pe Prea Fericirea Voastră să transmiteţi salutările noastre pascale şi urările noastre de bine şi iubiţilor arhieriei şi fraţi întru Hristos, care alcătuesc Prea Sfîntul Sinod cel din jurul Vostru, vă dăm iarăşi îmbrăţişare sfîntă întru Hristos cel înviat şi rămînem

Al Prea Fericirii Voastre iubitor frate în Hristos,

† *TIMOTEI*
Patriarhul Ierusalimului

In Oraşul Sfînt Ierusalim,
Sf. Paşti, 1955.

De la Sanctitatea Sa ALEXEI, Patriarhal Moscovei si al întregii Rusii :

PATRIARHUL MOSCOVEI
şi
AL ÎNTREGII RUSII

Sanctitatea Voastră!

Hristos a înviat!

In semn de luminată bucurie întru Domnul cel înviat şi Mîntuitorul nostru, Vă dăruiesc, Prea Fericite, o duhovnicească sărutare: Hristos a înviat! Fie ca El să vă dăruiască cu ani mulţi întru vestirea cu bun spor a slavei Bisericii Sale, iar printre de Dumnezeu iubitorii Voştri păstoriţi şi printre toţi cari vin în legătură cu Sanctitatea Voastră să propovăduiţi viaţa Lui.

Bucurîndu-ne pentru Invierea lui Hristos, noi, smeriţii păstori ai Bisericii Lui, transmitem unul altuia întru numele Lui cuvinte de bucurie şi rugăciune. Aceasta este una din măreţele expresii ale unităţii ierarhiei noastre bisericesti în Marele Arhieru ce a străbătut cerurile. Prin acest bun obicei se înalţă bucuria noastră duhovnicească, se înaripează rugăciunea noastră şi se alimentează dragostea noastră reciprocă.

Vom ruga pe Domnul Cel ce a înviat pentru ca bucuria noastră comună să fie deplină, iar viaţa noastră să fie umbrită de pace şi harul cel ceresc.

Rămîn cu preţuire sinceră şi cu frăţească întru Hristos dragoste către Sanctitatea Voastră,

† *ALEXEI*
Patriarhul Moscovei şi al Intregii Rusii

Moscova, Paştele 1955.

De la Sanctitatea Sa MELHISEDEC, Patriarhul Catolicos a toată Gruzia :

Hristos a înviat !

Iată că încă odată ne-a învrednicit Atotmilostivul Dumnezeu să ne salutăm unul pe altul cu această plină de bucurie și atotputernică urare. Ea întărește credința, nădejdea și dragostea, pogoră asupra noastră har, dă putere rugăciunii, nimicește frica suferințelor pămîntești și chiar pe cea a morții, face viața noastră frumoasă, îmbucurătoare și pașnică. Să mulțumim Domnului că această dragoste nu se ia de la noi (Ioan XVI, 22). De aceea avem nestrămutata credință și nădejde că toate neorînduielele internaționale din lume vor fi biruite de pace și că în toată lumea va triumfa pacea.

În această bucurie și nădejde pentru Hristos cel înviat, din tot sufletul și din toată inima, cu cele mai alese dorinți, salut și felicit pe Sanctitatea Voastră și pe colaboratorii Voștri: Mitropoliți, Arhiepiscopi, Episcopi, cinstiții cler și pe toată de Dumnezeu păzita Voastră turmă, cu salutul de mare bucurie :

Adevărat a înviat !

Imbrățișându-Vă fierbinte și sărutându-Vă cu sărutarea pascală, rămîn al Sanctității Voastre iubitor și întru toate credincios, întru Hristos frate și coliturghisitor,

† *MELCHISEDEC*
Patriarh Catolicos a toată Gruzia

Tbilsi, 12 aprilie 1955.

De la Sanctitatea Sa VICHENTIE, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Sîrbe :

PATRIARHUL SERBIEI

Săncității Sale Arhiepiscopului Bucureștilor și Patriarhul Bisericii Ortodoxe Romîne, doritului și iubitului întru Hristos frate și coliturghisitorul Smereniei Noastre D. D. JUSTINIAN, frățești întru Domnul felicitări.

Sanctitatea Voastră,

Mulțumim lui Dumnezeu că ne-a ajutat și în acest an să ne felicităm de Sărbătoarea Sărbătorilor, rînduită și întemeiată de aceeași credință a noastră. Felicităm pe Sanctitatea Voastră și turma Voastră cu vechea salutare creștinească, ținută de către toate sfintele noastre Biserici :

Hristos a înviat !

Felicităm pe Sanctitatea Voastră în Domnul, Care ne-a dăruit cu nădejdea în Fericita Sa Inviere și fierbinte ne rugăm Domnului, Celui înviat, ca El cu lumina Sa cea adevărată, cu care luminează pe tot omul, care vine în lume, să ne îmbrace și să ne lumineze pre noi și toată omenirea, iar Vouă să Vă dăruiască sănătate, putere și viață lungă, în pace trainică pentru a lumina Sfînta Biserică și pe de Dumnezeu păzita Voastră turmă, spre întărirea nestrămutată a credinței noastre.

Pomenindu-Vă în rugăciunile Noastre, rămînem al Sanctității Voastre întru Hristos frate și coliturghisitor,

† *VICHENTIE*
Patriarhul Serbiei

Belgrad, Paștele 1955.

De la Sanctitatea Sa CHIRIL, Patriarhul Bulgariei:

PATRIARHIA BULGARĂ
Sfântul Sinod
Nr. 3548.

Hristos a înviat!

Prea Fericirea Voastră,

Timpul, care aruncă uitarea peste un mare număr de fapte omenești, nu poate umbri amintirea faptelor de ordin dumnezeesc.

Din an în an și din generație în generație se transmite vestea cea bună a Invierii lui Hristos, fără ca veacurile să poată răpi ceva din prospețimea nepieritoare a acestei taine preaslăvite, care dă un sens existenței omului și umple de cele mai dulci nădejdi inima omenească, în însetarea ei după viața veșnică.

Simțim o nespus de mare bucurie în Domnul nostru că putem să felicităm iarăși pe Sanctitatea Voastră cu salutarea de bucurie: Hristos a înviat! Amintindu-ne cuvintele mișcătoare, pe care Domnul nostru, ieșind biruitor din mormânt le-a adresat Ucenicilor Săi: „Bucurați-vă!” (Mat. XXVIII, 9) și „Pace vouă!” (Ioan XXIX, 19), rugăm cu smerenie și cu nădejde tare pe Dătătorul de viață, Cel înviat, să cerceteze cu bucurie și cu pace omenirea agitată de astăzi și cu viața să biruiască moartea!

Imbrățișându-Vă cu dragoste în Domnul nostru, cu bucurie Vă felicităm în numele Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Bulgare și al Nostru personal, cu prilejul Invierii lui Hristos și urăm Sanctității Voastre, sfințitului cler și evlavioșilor Voștri credincioși bucurie și pace în Hristos cel înviat din morți.

Hristos a înviat!

*Președintele Sfântului Sinod,
† C H I R I L
Patriarhul Bulgariei*

Sofia, 4 aprilie 1955.

**SCRISORI ȘI TELEGRAME DE FELICITĂRI
PRIMITE DE I. P. S. P A T R I A R H J U S T I N I A N
CU PRILEJUL SFINTELOR PAȘTI**

Pe lângă scrisorile irenice de mai sus, Sanctitatea Sa Patriarhul Justinian a primit scrisori și telegrame de felicitări, cu prilejul Sfințelor Sărbători ale Invierii Domnului, de la următorii Mitropoliți, Episcopi și clerici ortodocși de peste hotare:

De la Înalt Prea Sfințitul MACARIE, Mitropolitul Varșoviei și a toată Polonia:

MITROPOLITUL VARȘOVIEI
ȘI A TOATA POLONIA

Sanctitatea Voastră,
Înalt Prea Sfințite și Impreună Slujitor al lui Dumnezeu,

Felicit cu căldură pe Sanctitatea Voastră cu prilejul Praznicului aducător de bucurie al Invierii lui Iisus Hristos și trimit Sanctității Voastre frățești îmbrățișări strigând: „Hristos a înviat!”

Prin slăvita Sa Inviere, Iisus Hristos cel înviat a întărit adevărul învățaturii Sale (I Cor., XV, 14, 20) și ne-a dat nădejdea invierii noastre din morți (I Cor. XV. 20-23).

Hristos Mîntuitorul „a fost dat pentru păcatele noastre și a înviat pentru îndreptarea noastră“ (Rom. IV, 25). Crucea lui Hristos, care odinioară era un instrument de osîndă, de ocară, a devenit acum obiect de cinstire și slavă. Mormîntul Domnului celui înviat a devenit pentru credincioșii Săi mai strălucitor decît toate palatele.

Mîntuirea făgăduită primilor noștri părinți și care avea să se săvîrșească prin urmașii Femeii (Fac. III, 15), s-a îndeplinit. Să ne bucurăm și să tresăltăm de veselie „căci bucuria Domnului va fi tăria noastră“ (Neemia, VIII, 10).

Pregătind pe Ucenici pentru despărțirea Sa, Hristos Mîntuitorul îi mîngîia : „Pace vouă, pacea Mea dau vouă“ (Ioan XIV, 27). „Pacea și dragostea să sporească!“ (Juda, I, 2) printre oameni, în tot pămîntul.

„Silindu-ne să păstrăm unirea duhului prin legătura păcii“ (Efes. IV, 3) cu toate Sfintele Biserici ale Domnului celui înviat, exprim Sanctității Voastre, din adîncul inimii, dragoste sinceră și devotament deplin.

Adevărat a înviat Hristos !

† M A C A R I E

Mitropolitul Varșoviei și a toată Polonia

Varșovia, Sfintele Paști 1955.

De la Inalt Prea Sfințitul ELEFTERIE, Mitropolit de Praga și a toată Cehoslovacia :

Hristos a înviat din morți !

Cu inimă curată felicităm pe Sanctitatea Voastră cu aceste cuvinte vestitoare ale luminatei și dătătoare de viață Invierii a lui Hristos. „Aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul să ne veselim și să ne bucurăm într-însa!“ . Această nestăvilită bucurie îngerii o cîntă în cer, iar de Inviere toată omenirea pămîntului tresaltă, fiindcă „Hristos S-a sculat din morți, cu moartea pre moarte călcînd și celor din mormînturi viață dăruindu-le“. Invierea Mîntuitorului a biruit moartea, dăruind viața cea veșnică. El ne-a adus pe noi din moarte la viață, din mîhnire la bucurie, de pe pămînt la ceruri. Prin sfințenie „a omorît moartea, a sfărîmat iadul, începător al unei vieți veșnice făcîndu-se!“ . De aceea, de Paști ne îmbrățișem unii pe alții, ne sărutăm cu bucurie și frățeste ne felicităm.

Dar aceste luminoase zile, lumea noastră le întunecă. Asupra întregii lumi, astăzi s-au îngrămădit nori grei. Ne vom ruga, deci, lui Hristos celui înviat din morți și Dătător de viață, ca El să dăruiască lumii pace, să sădească pace în inimile oamenilor, pentru ca unindu-se laolaltă creștinii să poată birui răutatea și ura, biruind pe aștătorii la război și făcînd să triumfe pacea.

Dorind tot binele Sanctității Voastre cu prilejul zilelor mari, sfinte și pline de bucurie ale Invierii lui Hristos, în rugăciunile noastre rugăm cu toții pe Dătătorul a tot binele mîntuitor, ca El să mîntuiască lumea de uneltitorii de războaie și „la pace să ne aducă“ (I Cor. VII, 15).

Rugăm pe Sanctitatea Voastră să primiți odată cu felicitările noastre și doririle de sănătate pentru Inalt Prea Sfinția Voastră și înflorirea Bisericii Voastre sfinte.

Al Sanctității Voastre plecat frate mai mic și pururea rugător,

† E L E F T E R I E

Mitropolit de Praga și a toată Cehoslovacia

Praga, Paștele 1955.

De la Inalt Prea Sfințitul MACARIE, Arhiepiscopul Ciprului :

ARHIEPISCOPIA CIPRULUI

Prea Fericite Mitropolit al Bucureștilor și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, Frate prea iubit și mult dorit și împreună slujitor D. D. Justinian, îmbrățișînd frățeste în Domnul pe Prea Fericirea Voastră, ne adresăm Vouă cu multă bucurie.

Incepătorul și Pronietorul vieții, Hristos Domnul, biruind moartea și prădînd iadul, a înviat cu slavă din mormînt, ridicînd împreună pe Adam cu tot neamul și a readus omenirea cea căzută la strălucirea și fericirea cea dintîi. Cerul și pămîntul se veselesc și toată făptura sărbătorește și se bucură.

Părtași fiind și noi la această bucurie și veselie comună, prilejuită de Invierea din morți, cea mai pre sus de fire, a Mîntuitorului lumii, li aducem laudă și mulțămîntă și venim plini de bucurie, potrivit sfințitului obicei, să vă întîmpinăm pe calea gîndului și pe Prea Fericirea Voastră cea mult dorită. Și îmbrățișîndu-vă cu sărutare sfîntă și salutîndu-vă cu strigătul cel dulce și cersesc „Hristos a înviat“, Vă felicităm din tot sufletul și din toată inima, înălțînd rugăciuni din tot cugetul nostru pentru Voi, către Mîntuitorul și Dumnezeuul nostru, rugîndu-ne cu căldură nemărginitei Sale bunătăți să Vă învrednicească să sărbătoriți Paștele cel mîntuitor al lui Dumnezeu cu sănătate și bucurie ani mulți și fericiți, înflorind în har și sporind în lucrul Evangheliei și conducînd cu hotărîre pe calea mîntuirii obștea creștinească încredințată Vouă.

Înălțînd calde rugăciuni din toată inima și pentru Prea Sfînta Biserică în fruntea căreia Vă găsiți și pentru pace și bună starea lumii întregi, Vă rugăm să transmiteți salutările noastre sărbătorești și urările noastre și fraților celor iubiți, care alcătuiesc Prea Sfîntul Sinod din jurul Vostru și dîndu-vă iarăși sărutare în Hristos cel Inviat, rămînem

Al Prea Fericirii Voastre iubitor frate în Hristos, cu totul devotat,

† *MACARIE*
al Ciprului

Arhiepiscopia Ciprului,
Sf. Paști 1955.

De la Inalt Prea Sfințitul PAISIE, Arhiepiscopul Tiranei și a Toată Albania :

TELEGRAMĂ

INALT PREA SFINȚIEI SALE
INALT PREA SFINȚITULUI JUSTINIAN,
PATRIARHUL ROMINIEI

BUCUREȘTI

Hristos a Inviat !

Salutări frățesti în Hristos cel înviat și cele mai bune urări.

† *PAISIE*

Arhiepiscopul Tiranei și a Toată Albania

16 aprilie 1955.

De la Inalt Prea Sfințitul GHERMAN, Arhiepiscopul Careliei și a Toată Finlanda :

TELEGRAMĂ

INALT PREA SFINȚIEI SALE
INALT PREA SFINȚITULUI JUSTINIAN,
PATRIARHUL ROMINIEI

BUCUREȘTI

Hristos a Inviat !

† *GHERMAN*

Arhiepiscopul Careliei și a Toată Finlanda

aprilie 1955.

De la Inalt Prea Sfințitul NICOLAE, Mitropolitul Crutiței și Colomnei :

Sanctitatea Voastră,
Prea Fericite,

Hristos a înviat!

Inchinându-mă Dumnezeuului celui viu, Carele „s-a dovedit cu tărie prin Fiul lui Dumnezeu după duhul sfințeniei prin învierea din morți“ (Rom. I, 4), cu dragoste cordială felicit din toată inima pe Prea Fericirea Voastră, cu prilejul celui mai mare praznic al bucuriei universale.

Rog pe Hristos dătătorul de viață să Vă dăruiască pe Sanctitatea Voastră cu sănătate, ca întru mulți ani să chemați pe fiii credincioși ai Bisericii pentru a slăvi și cânta Sfînta Lui Inviere.

Cu fiască întru Hristos dragoste,

† *N I C O L A E*

Mitropolit al Crutiței și Colomnei

Moscova, Paștele lui Hristos 1955.

De la Inalt Prea Sfințitul GRIGORIE, Mitropolitul Leningradului :

TELEGRAMĂ

SANCTITAȚII SALE

PATRIARHULUI JUSTINIAN

BUCUREȘTI

Hristos a înviat !

Vă rog, Sanctitate, să binevoiți a primi felicitările mele pe care Vi le adresez din toată inima mea pentru ziua Paștilor, trimițîndu-vă cele mai bune urări din parte-mi.

† *Mitropolitul GRIGORIE*

Leningrad, 13 aprilie 1955

De la Inalt Prea Sfințitul IOAN, Mitropolitul Klevului și Exarh al Ucrainei :

TELEGRAMĂ

SANCTITAȚII SALE

PATRIARHULUI JUSTINIAN

BUCUREȘTI

Hristos a înviat!

Cu bucurie felicit pe Prea Fericirea Voastră de luminatul praznic al Paștelor lui Hristos și pînă la pămînt mă închin Patriarhului.

† *Mitropolitul IOAN*

Exarhul Ucrainei

14 aprilie 1955.

*De la Inalt Prea Sfințitul MIHAIL, Mitropolitul Durostorului și Cer-
veniei :*

TELEGRAMĂ

*SANCTITĂȚII SALE
PATRIARHULUI JUSTINIAN*

BUCUREȘTI

Hristos a înviat!

Dătătorul de viață Cel înviat să dăruiască Sanctității Voastre deplină să-
nătate și succesele cele mai încurajatoare în slujirea Voastră Arhipăstorească.
Cu frățească sărutare pascală,

† *MIHAIL*
Mitropolitul Durostorului și Cerveniei

Ruse-Bulgaria, 16 aprilie 1955.

De la Inalt Prea Sfințitul PIMEN, Mitropolitul Nevrocopolului :

Sanctitatea Voastră,
Iubite întru Domnul Arhipăstor,

Cu simțăminte de sinceră dragoste frățească întru Hristos Domnul și de
stimă izvorită din inimă, felicit pe Sanctitatea Voastră cu sărutare pascală :

Hristos a înviat!

Fiindcă, iată — prin Cruce a venit bucurie la toată lumea. Totdeauna
binecuvântînd pre Domnul, laudăm Invierea Lui, că răstignire răbdînd, cu
moartea pre moarte a călcat.

Domnul Iisus Cel înviat să dăruiască omenirii pacea binecuvîntată, iar
Sanctității Voastre viață îndelungată și fericită.

Încredințîndu-mă sfintelor Voastre rugăciuni, sînt al Sanctității Voastre
cu dragoste întru Domnul smerit fiu și frate,

† *PIMEN*
Mitropolitul Nevrocopolului

10 aprilie 1955.

De la Inalt Prea Sfințitul NICODIM, Mitropolitul Slivenului :

Sanctitatea Voastră,

Hristos a înviat!

Respectuos felicit pe Sanctitatea Voastră cu prilejul celui mai mare praz-
nic creștin — Invierea lui Hristos. Salutul Celui înviat către femeile mirono-
sițe : „Bucurați-vă!“ trece de atunci încoace din generație în generație și dă
puteri credincioșilor să lupte împotriva a tot ceace amărăște, micșorează sau
nimicește viața.

În primile rînduri ale acestei lupte sînteți și Sanctitatea Voastră, care ne-
conțin Vă îngrijiți pentru așezarea unei dreptăți mai mari și a unei prospe-
rități în țara Voastră, pentru zidirea păcii în toată lumea și, în genere, pentru
biruința binelui asupra răului, a vieții asupra morții.

Rog pe Bunul Dumnezeu să Vă țină întotdeauna în sănătate deplină și
să Vă dăruiască puteri ca să continuați cu succes activitatea Voastră ; să umple
sufletul Vostru întotdeauna cu bucurie pascală, pentru ca să o vestiți și îm-
prăștiați peste tot.

Mă încredințez sfintelor Voastre rugăciuni și rămîn, cu sărutare pascală,
al Sanctității Voastre în Hristos cel mai mic frate,

† *NICODIM*
Mitropolit de Sliven

10 aprilie 1955.

De la Inalt Prea Sfințitul KLIMENT, Mitropolit de Stara-Zagora :

TELEGRAMĂ

*SANCTITAȚII SALE
PATRIARHULUI JUSTINIAN*

BUCUREȘTI

Hristos a înviat! Sîntem bucuroși că din nou putem să exprimăm deosebita noastră stimă față de Sanctitatea Voastră, prezentînd Sanctității Voastre cele mai cordiale felicitări și urări de bine, cu ocazia luminoaselor Paști ale Domnului.

Intru mulți ani Stăpîne!

† CLIMENT
Mitropolit de Stara-Zagora

15 aprilie 1955.

De la Inalt Prea Sfințitul ELIE KARAM, Mitropolitul Libanului

TELEGRAMĂ

*SANCTITAȚII SALE
PATRIARHULUI JUSTINIAN*

BUCUREȘTI

Hristos a înviat!

Binevoîți, Prea Fericirea Voastră, a primi felicitările mele, din toată inima, pentru ziua Paștilor.

Cele mai bune urări și sentimente respectuoase.
Fiul Vostru,

† ELIE KARAM
Mitropolitul Libanului

Beyruth, 16 aprilie 1955.

De la Prea Sfințitul ANDREI MOLDOVANU, Episcopul romînilor ortodocși din cele două Americi :

TELEGRAMĂ

*PREA FERICITULUI PATRIARH
JUSTINIAN*

BUCUREȘTI

Hristos a înviat!

La mulți ani și pentru Sfîntul Sinod din partea clerului și poporului Eparhiei noastre.

† Episcopul ANDREI MOLDOVANU
Michigan-S.U.A., 17 aprilie 1955.

De la Prea Sfințitul METODIE, Episcop de Trebisov și Mihailovsc (Cehoslovacia) :

Sanctitatea Voastră,
Prea Fericite și Milostivule Părinte Patriarh,

Cu fiască dragoste și devotament felicit pe Sanctitatea Voastră cu prilejul praznicului lunatei Invieri.

Fie ca Iisus Hristos cel Inviat să Vă dea milele Lui cele bogate, în truda ce o depuneți pentru binele Sfintei Biserici Ortodoxe, să binecuvinteze oste-

nelile Prea Fericirii Voastre pentru o pace generală în toată lumea, spre slava lui Dumnezeu și bucuria Sfintei noastre Biserici Ortodoxe.

Rugându-vă să nu mă uitați în sfintele Voastre rugăciuni și cerîndu-vă binecuvîntare, rămîn al Prea Fericirii Voastre smerit și devotat fiu întru Hristos,

† *M E T O D I E*

Episcop de Trebisov și Mihailovsc

Mihailovsc, 12 aprilie 1955.

De la Prea Sfințitul Episcop NICOLAE MACARIOFOLSCHI, rectorul Academiei Teologice din Sofia :

TELEGRAMĂ

*SANCTITAȚII SALE
PATRIARHULUI JUSTINIAN*

BUCUREȘTI

Cu frățescă întru Domnul dragoste și fiască smerenie, felicit pe Sanctitatea Voastră cu prilejul luminatului praznic al Invierii Domnului :

Hristos a înviat!

† *NICOLAE*

*Episcop de Macariopolschi,
Rectorul Academiei Teologice din Sofia*

16 aprilie 1955.

De la Prea Sfințitul Episcop VASILE, reprezentantul Patriarhiei Antiohiei pe lângă Patriarhiile Rusă și Romîna :

TELEGRAMĂ

*SANCTITAȚII SALE
PATRIARHULUI JUSTINIAN*

BUCUREȘTI

Hristos a înviat!

Din tot sufletul felicit pe Sanctitatea Voastră, iubit Arhipăstor și Părinte, cu prilejul Invierii Domnului și din inimă Vă doresc mulți ani și sănătate pentru binele Ortodoxiei.

Cu fiască dragoste,

† *Episcop VASILE*

15 aprilie 1955.

De la Prea Cuviosul Arhimandrit POLICARP, conducătorul Misiunii Bisericii Ortodoxe Ruse în Palestina :

TELEGRAMĂ

*INALT PREA SFINȚIEI SALE
PATRIARHULUI JUSTINIAN*

BUCUREȘTI

Felicit pe Sanctitatea Voastră cu prilejul praznicului Sfintelor Paști.
Hristos a înviat!

Arhimandrit POLICARP

*Șeful Misiunii Bisericii Ortodoxe Ruse
în Palestina*

Ierusalim-Israel, 15 aprilie 1955.

De la Prea Cuviosul Arhimandrit MAXIM, reprezentantul Patriarhiei Bulgare pe lângă Patriarhia Moscovei:

TELEGRAMĂ

**SANCTITAȚII SALE
PATRIARHULUI JUSTINIAN**

BUCUREȘTI

Cu dragoste de fiu salut pe Sanctitatea Voastră cu prilejul luminatului praznic al Paștilor.

Hristos a înviat!

Sărut dreapta,

*Arhimandrit MAXIM
Reprezentantul Patriarhiei Bulgare
pe lângă Patriarhia Moscovei*

Moscova, 14 aprilie 1955.

De la Prea Cuviosul Arhimandrit ANTONIE, duhovnicul Academiei Teologice din Sofia:

TELEGRAMĂ

**PREA FERICIRII SALE
PREA FERICITULUI JUSTINIAN
PATRIARHUL ROMINIEI**

BUCUREȘTI

Hristos a înviat!

Cu prilejul luminosului praznic al Invierii Domnului exprim Sanctității Voastre cele mai călduroase urări de sănătate și viață plină de bucuria Sfințelor Paște.

Intru mulți ani, Prea Fericite Stăpîne,

*Arhimandrit ANTONIE
Academia Teologică Sofia*

Sofia, aprilie 1955.

De la Prea Cucernicul Protopop PAVEL STATOV, conducătorul bisericilor ortodoxa ruse din Germania:

TELEGRAMĂ

**INALT PREA SFINȚIEI SALE
INALT PREA SFINȚITULUI JUSTINIAN,
PATRIARH AL ROMINIEI**

BUCUREȘTI

Cu smerite închinăciuni rog primiți, Inalt Prea Sfințite, felicitări cu prilejul Sfințelor Sărbători ale Invierii Domnului. Dorindu-Va bucurie sufletească, prosperitate, sănătate, strigăm: **Hristos a înviat!**

*Protoiereu PAVEL STATOV
Protopopul Bisericilor Ortodoxe Ruse
din Germania*

Berlin, 15 aprilie 1955.

De la Prea Cucernicul Emil Muracadé, preotul catedralei ortodoxe, din Damasc, s-a primit următoarea scrisoare în românește:

Sărut dreapta Inalt Prea Sfinției Voastre!

In urma scrisorii Inalt Prea Sfinției Voastre nr. 375 din 26 iunie 1954 am îndeplinit cu tot devotamentul misiunea pe care mi-ați încredințat-o.

Cred că delegația română *) a fost bine slujită, mai ales că Bunul Dumnezeu a creiat în jurul ei o atmosferă prielnică, pe care nici o altă delegație n-a avut-o. Numele Bisericii Române a cucerit inimile, deși puțini dintre sirieni au avut o idee clară despre această mare Biserică, pînă la această frumoasă manifestare.

Eu cred că a venit ziua cînd această Biserică trebuie să fie mai bine cunoscută în lume și semnul ceresc sau semnalul este alegerea dumnezeiască a Inalt Prea Sfinției Voastre ca Patriarh. Planul pe care-l îndepliniți — plan care constă în a aduna pe cei mai buni și învățați teologi în jurul I. P. S. Voastre și a-i îndemna la munca de mult așteptată, spre a pune la punct fie cărțile de ritual, fie de credință cum e capo-d-opera: Invățătura de credință creștină și altele — constituie o dovadă că Dumnezeu vrea ca Biserica Ortodoxă Română să fie cea mai bună și să fie pildă celorlalte Biserici.

În ce privește cărțile și revistele pe care le primesc, Vă mulțumesc din tot sufletul, fiindcă acestea mă hrănesc sufletește și îmbogățesc cunoștințele mele modeste. Le primesc cu bucurie, căci ele sînt lumini ce apar la orizont și propovăduiesc vigoarea Ortodoxiei Române.

Oriunde mă aflu, vorbesc de Biserica Ortodoxă Română ca de mină lui Dumnezeu ce se întinde spre a scăpa pe cei căzuți în mreșile dușmanilor și spre a da nădejde celor rămași în dreapta credință ortodoxă, ca să lupte și să arunce pe dușmani de parte de Sfînta noastră Biserică.

În ce privește sfînta cruce pe care mi-ați trimis-o, eu vă mulțumesc din adîncul inimii, mai ales că după ani de zile și eu tot trîmbitez despre sufletul românului creștin și lupt în continuu spre întărirea legăturilor între ambele Biserici. Această cruce e cea mai aleasă decorație de care se bucură pieptul meu și este o întărire sufletească, că cine luptă pentru o cauză sfîntă, Bunul Dumnezeu nu-l uită și-l răsplătește mai de vreme sau mai tîrziu.

Cu prilejul Sfîntei Invieri a Domnului nostru Iisus Hristos, îmi îngădui să rog pe Cel înviat din morți, să Vă dea viață lungă și sănătate ca să îndepliniți visurile Ortodoxiei, ceace va aduce și fericirea Inalt Prea Sfinției Voastre.

Al Inalt Prea Sfinției Voastre fiu sufletesc,

Preotul EMIL G. MURACADE

Damasc, 14 aprilie 1955.

De la Prea Cucernicul Protopop DIMITRIE PETROV, de la Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Bulgare:

TELEGRAMĂ

SANCTITAȚII SALE

J U S T I N I A N,
PATRIARHUL ROMINIEI

BUCUREȘTI

Hristos a înviat!

Fiești felicitări. Intru mulți ani Stăpîne!

Protoiereu DIMITRIE PETROV

Sofia, 17 aprilie 1955.

*) Este vorba despre delegația Bisericii Ortodoxe Române, care a participat anul trecut la marile festivități jubiliare ale Bisericii Ortodoxe Antiohiene.

De la Prea Cucernicul Protoiereu IOAN CRISTEA, Superiorul Bisericii Romîne din Sofia :

TELEGRAMĂ

SANCTITAȚII SALE

J U S T I N I A N,
PATRIARHUL ROMINIEI

BUCUREȘTI

Hristos a înviat !

De luminosul praznic al Invierii Domnului, smerenia noastră și credincioșii Bisericii Romîne din Sofia, felicită pe Sanctitatea Voastră cu cele mai sincere urări fiești de sănătate și viață plină de bucuria pascală, pentru călăuzirea clerului și Bisericii Romîne spre cele mai înalte idealuri evanghelice ale păcii și buneii înțelegeri.

Intru mulți ani, Prea Fericite Stăpîne.

Protoiereu IOAN CRISTEA

Sofia, 17 aprilie 1955.

Deasemenea, Sanctitatea Sa Patriarhul Justinian a primit următoarea scrisoare din partea Prea Cucernicului ȘTEFAN TOMICI, Vicarul preoțimii ortodoxe sîrbe din Banat :

VICARIATUL ORTODOX SÎRB
Timișoara

SANCTITAȚII SALE

JUSTINIAN MARINA
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMINE

BUCUREȘTI

Vă dorim ca Sfintele Sărbători ale Paștilor să Vă aducă binecuvîntarea lui Dumnezeu, fericire și sănătate, pentru ca să puteți sta încă mulți ani la cîrma Bisericii Ortodoxe Romîne, spre binele și prosperitatea credincioșilor pe care îi păstoriți.

In numele preoțimii ortodoxe sîrbe din Banat,

ȘTEFAN TIMICI

Vicarul preoțimii ortodoxe sîrbe din Banat

Timișoara, 11 aprilie 1955.

*

Sanctitatea Sa Patriarhul Justinian a mai primit scrisori și telegrame de felicitări, de la conducătorii unor Biserici eterodoxe de peste hotare, din care reproducem următoarele :

Din partea Eminenței Sale GEOFFREY, Arhiepiscop de Canterbury și Mitropolit Primat a toată Anglia ;

Prea Fericirea Voastră, Iubite Frate în Hristos,

„Hristos fiind înviat din morți nu mai moare : moartea nu mai are stăpînire asupra Lui. Alleluia“. (Romani, VI, 9).

Intreg trupul tainic al lui Hristos, înlăuntrul căruia sînt cuprinși toți cei care — din orice țară și de orice vîrstă — sînt „în Hristos“ (Romani XII, 5), participă la triumful și slava Invierii Domnului nostru, pe care noi o sărbătorim acum, la Paști, cu bucurie și mulțumire. Inimile noastre se bucură întru

fericire, căci Hristos a biruit moartea și a deschis pentru noi porțile vieții veșnice.

Făcuți pentru a fi frați prin comuniunea noastră în Inviere, creștinii de diferite tradiții sînt în stare să găsească o unitate a spiritului care să se ridice mai presus de orice îngrădire în timp și spațiu. Căci noi sîntem toți membrii ai acelui trup, care a fost răscumpărat cu sîngele lui Iisus Hristos și la care participă toți din orice națiune.

Deoarece în zilele Paștilor noi proslăvim pe Domnul nostru Cel înviat și, auzim din nou cuvintele Sale spuse Apostolilor ce-L așteptau: „Pace vouă“, ne rugăm ca această pace și bucurie a Paștilor să umple sufletul credincios și să strălucească ca un far lumii, care, o spunem cu durere, are nevoie să fie mîntuită prin încredințarea nădejzii noastre creștine.

Fie ca puterea Invierii să fie cu Prea Fericirea Voastră, cu clerul și poporul Vostru credincios, spre a Vă întări în mărturia ce o aduceți pentru Domnul nostru, și fie ca ea să reverse îmbelșugate binecuvîntări asupra Bisericii Voastre.

Al Vostru iubitor frate în Hristos,

† G E O F F R E Y
Arhiepiscop de Canterbury
Primat al Întregii Anglii și Mitropolit

Din partea Eminenței Sale HENRY KNOX SHERRILL, Episcopul Președinte al Bisericii Protestante Episcopale din New-York:

T E L E G R A M Ă

SANCTITAȚII SALE JUSTINIAN
PATRIARHIA ORTODOXĂ ROMINĂ

BUCUREȘTI

Vouă, sincere urări și dragoste frățească, acum cînd iarăși ne bucurăm împreună întru Invierea Domnului nostru Hristos.

HENRY KNOX SHERRILL
Episcop Președinte al Bisericii Protestante
Episcopale din New-York

New-York, 15 aprilie 1955.

*

Menționăm că Sanctitatea Sa Patriarhul Justinian a mai primit telegrame și scrisori de felicitare de la toți Inalt Prea Sfinții Mitropoliți și Prea Sfințiți Episcopi, membri ai Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne, de la numeroși șefi ai Cultelor religioase din țara noastră, de la stareții și starețele mînaștirilor din cuprinrul Patriarhiei, de la rectorii și profesorii celor două Institute Teologice Universitare ale Bisericii noastre, de la protopopii și preoții diferitelor raioane și parohii, precum și de la nenumărați credincioși ai Bisericii noastre.

Pr. N. CAZACU

**RĂSPUNSUL D-LUI DR. PETRU GROZA
LA TELEGRAMA TRIMISĂ DE SFINTUL SINOD
AL BISERICII ORTODOXE ROMINE**

Cu prilejul sesiunii sale din aprilie 1955, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a trimis D-lui Dr. Petru Groza, Președintele Prezidiului Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Române, o telegramă prin care exprima sentimentele de loialitate ale ierarhilor, clericilor și credincioșilor ortodocși, față de Patrie și devotamentul lor față de conducerea Statului. (Textul telegramei este publicat în numărul de față al revistei).

La această telegramă, Dl. Dr. Petru Groza, Președintele Prezidiului Marii Adunări Naționale a R.P.R., a trimis Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, următorul răspuns:

REPUBLICA POPULARĂ ROMÎNA
PREZIDIUL MARI ADUNĂRI NAȚIONALE

Președinte

Nr. 517

INALT PREA SFINȚIEI SALE
PATRIARHUL ROMINIEI
J U S T I N I A N,

BUCUREȘTI

Mulțumesc în numele Prezidiului Marii Adunări Naționale și al meu personal, pentru bunele sentimente, urînd membrilor Sfîntului Sinod, precum și Inalt Prea Sfinției Voastre personal, bună sănătate, pentru a continua rodnică activitate în slujba întăririi scumpei noastre patrii și a păcii între popoare.

Mulțumesc în același timp pentru Pastorală trimisă.

PREȘEDINTE,
Dr. PETRU GROZA

23 aprilie 1955.

**SCHIMB DE TELEGRAME
INTRE INALT PREA SFINTITII PATRIARHI
JUSTINIAN AL ROMINIEI SI CHIRIL
AL BULGARIEI**

Cu aceeași dragoste frățească, Sanctitatea Sa Patriarhul JUSTINIAN a ținut să exprime felicitări Sanctității Sale Patriarhului CHIRIL al Bulgariei cu prilejul mării sărbători a Patronilor Bisericii Ortodoxe Bulgare: Sfinții Metodie și Chiril, prăznuiți de poporul vecin în ziua de 24 mai 1955.

Publicăm aici telegrama trimisă de Sanctitatea Sa Patriarhul Justinian, Sanctității Sale Patriarhului Chiril:

TELEGRAMĂ

*SANCTITAȚII SALE
PREA FERICITULUI CHIRIL
PATRIARHUL BULGARIEI*

S O F I A

De ziua Sfinților Metodie și Kiril, patronii Bisericii Bulgare surori și ai Sanctității Voastre personal, Vă felicit cu dragoste frățească, urîndu-Vă să serbați această zi întru mulți ani, cu pace, sănătate și fericite împliniri.

† J U S T I N I A N
PATRIARHUL ROMINIEI

București 24 mai 1955.

La această telegramă, Sanctitatea Sa Patriarhul Justinian a primit următorul răspuns din partea Sanctității Sale Patriarhului CHIRIL:

TELEGRAMĂ
*SANCTITAȚII SALE
PATRIARHULUI JUSTINIAN*

BUCUREȘTI

Din toată inima mulțumesc Sanctității Voastre pentru felicitările și urările de bine cu ocazia zilei îngerului meu ceresc, după mijocirea sfinților Kiril și Metodie.

Dumnezeu să reverse mila Sa îmbelșugată asupra Voastră, a Sfintei Voastre Biserici și păstoriiților Voștri.

† C H I R I L
PATRIARHU BULGARIEI

Sofia, 25 mai 1955.

ÎN APĂRAREA PĂCII

ADUNAREA REPREZENTANȚILOR MIȘCĂRII PENTRU APĂRAREA PACII DIN R.P.R.

Dé peste două luni de zile, se desfășoară în întreaga lume pregătirile în vederea Adunării Mondiale a Păcii, care se va ține la Helsinki. Dată fiind importanța acestei mari adunări a reprezentanților forțelor iubitoare de pace — menită să joace un rol de seamă în intensificarea luptei pentru pace și în coordonarea acțiunilor inițiate de cei ce apără pacea omenirii —, în toate țările a luat un avânt deosebit mișcarea pentru pace: de la un capăt la altul al lumii se strâng milioane de semnături pe apelul Consiliului Mondial al Păcii, pentru interzicerea armelor de exterminare în masă și pentru înlăturarea primejdiei unui război atomic; pretutindeni au loc adunări și consfătuiri, în cadrul cărora se face auzit cu tărie glasul oamenilor care iubesc pacea și cer să se pună capăt primejdioaselor planuri de reînviere a militarismului german; în peste 70 de state, popoarele și-au ales reprezentanții care vor exprima la Helsinki voința fermă a întregii omeniri, de a pune capăt pregătirilor făcute de cercurile agresive în vederea deslănțuirii unui nou măcel mondial și de a instaura peste tot pământul o pace dreaptă și trainică.

Poporul român — care s-a alăturat dintru început Mișcării pentru pace — a salutat cu entuziasm inițiativa convocării Adunării Mondiale pentru Pace. În țara noastră a luat un avânt și mai mare acțiunea de semnare a Apelului de la Viena, iar comitetele de luptă pentru pace din satele și orașele noastre au devenit adevărate tribune de afirmare a voinței de pace și hotărârii ferme a poporului român de a aduce contribuția sa la cauza apărării păcii.

Sub semnul acestei intense participări a milioane de cetățeni din țara noastră la lupta pentru pace, s-a ținut în zilele de 22 și 23 mai 1955, Adunarea reprezentanților Mișcării pentru apărarea păcii din R.P.R. Precedată de intense pregătiri în toate regiunile țării, această Adunare a reprezentat o puternică manifestare a creșterii forțelor iubitoare de pace din patria noastră. Timp de două zile, în palatul Marii Adunări Naționale a R.P.R. din București, au răsunit glasurile hotărâte ale solilor păcii, ale reprezentanților celor mai felurite pături sociale din țara noastră, exprimând hotărârea poporului nostru de a apăra, alături de toate popoarele pașnice din lume, bunul cel mai de preț al omenirii: pacea.

În afară de delegați și invitați din țară, la Adunarea reprezentanților Mișcării pentru pace din R.P.R. au participat și numeroși oaspeți de peste

Prezidiul Adunării reprezentanților Mișcării pentru Apărarea Păcii din Republica Populară Română.

hotare în frunte cu reprezentantul Consiliului Mondial al Păcii, savantul japonez **Ikuo Oyama**, laureat al Premiului Internațional Stalin «Pentru întărirea păcii între popoare», care au adus luptătorilor pentru pace din țara noastră salutul partizanilor păcii din alte țări.

În prezidiul Adunării au fost aleși: Acad. Prof. Dr. **C. I. Parhon**, Președinte de onoare al Academiei R.P.R., Prof. Univ. **Lothar Rădăceanu** și Acad. **P. Constantinescu-Iași**, vicepreședinți ai Comitetului Permanent pentru Apărarea Păcii din R.P.R.; **Constanța Crăciun**, Ministrul Culturii; Înalt Prea Sfințitul **Justinian**, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române; Acad. Prof. Dr. **St. S. Nicolau**; Acad. Prof. Dr. **N. Hortolomei**; **Sorin Toma**, membru în Consiliul Mondial al Păcii; **Stelian Moraru**, președintele Consiliului Central al Sindicatelor din R.P.R.; Acad. Prof. **Raluca Ripan**, rectorul Universității «Victor Babeș» din Cluj; Prof. Univ. **Horia Hulubei** și alți fruntași ai luptei pentru pace din țara noastră.

Ședința de deschidere a Adunării a fost prezidată de Academicianul **St. S. Nicolau**, care a salutat pe delegații și invitații veniți din toate colțurile țării și pe oaspeții de peste hotare. Arătând apoi uriașa dezvoltare pe care a atins-o Mișcarea mondială pentru pace, care grupează sub steagul sfânt al păcii sute de milioane de oameni din cele mai diferite straturi sociale, de diverse convingeri politice, religioase, filozofice, din toate țările lumii, — vorbitorul a subliniat că cele peste 500 de milioane de semnături strânse într-un timp atât de scurt pe Apelul de la Viena constituie un puternic avertisment dat celor ce se joacă cu focul războiului atomic.

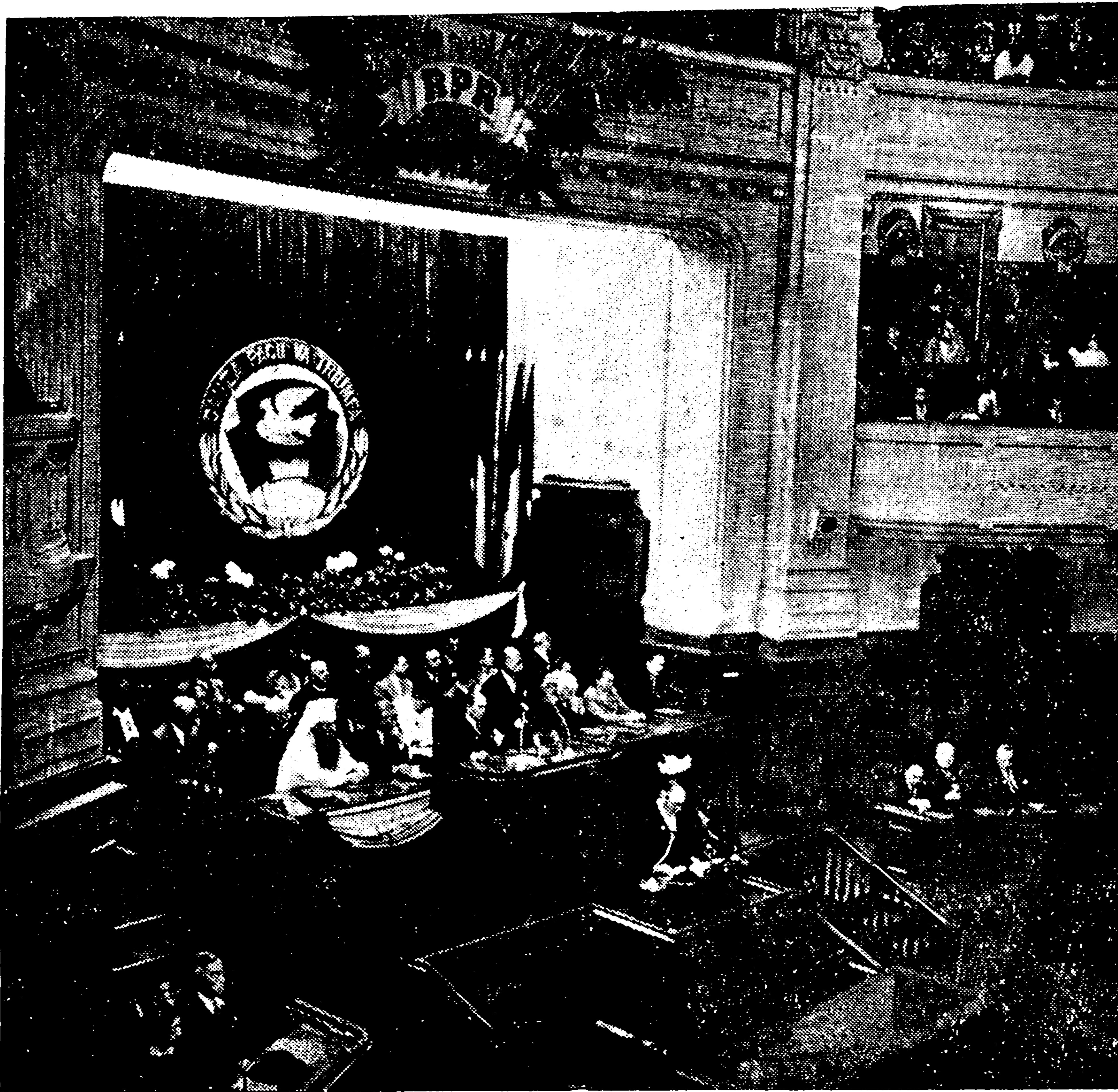
În încheierea cuvântului său, Academicianul **St. S. Nicolau** a spus: «Convocarea Adunării Mondiale pentru pace, de la Helsinki — care va avea loc între 22 și 29 iunie a.c. — constituie un nou prilej de mobilizare a celor mai largi pături ale popoarelor în apărarea viitorului lor. În țara noastră, pregătirile în vederea acestei grandioase întâlniri internaționale pentru pace s-au împletit cu desfășurarea campaniei de strângere de semnături pe Apelul Consiliului Mondial al Păcii, care s-a încheiat cu un deplin succes. Am permisiunea și totodată bucuria să vă comunic că pe Apelul de la Viena și-au pus semnăturile peste 11.500.000 cetățeni din Republica Populară Română, ceea ce înseamnă că întreaga populație adultă a țării noastre și-a spus răspicat cuvântul împotriva organizatorilor războiului atomic. Cu acest prilej, fiecare cetățean cinstit, iubitor de patrie, și-a manifestat bucuria de a-și spori contribuția la cauza păcii, prin munca sa plină de avânt, pentru înflorirea și întărirea țării noastre — factor activ la lupta pentru menținerea și consolidarea păcii».

„Popoarele lumii luptă împotriva pregătirii războiului atomic, pentru pace și securitate colectivă”.

Dl. Prof. Universitar **Lothar Rădăceanu** a prezentat referatul «Popoarele lumii luptă împotriva pregătirii războiului atomic, pentru pace și securitate colectivă». Făcând o judicioasă expunere a situației internaționale, vorbitorul a subliniat primejdia care amenință întreaga omenire, în urma acțiunilor cercurilor agresive care pregătesc dezlănțuirea unui nou război mondial, reînviind militarismul german, refăcând Wehrmachtul nazist, care a prefăcut în ruine jumătate din Europa și creind mereu baze militare în numeroase colțuri ale globului pământesc. Dar această politică de pe «poziții

de forță» dusă de cercurile agresive este sortită în mod inevitabil eșecului, pentru că adepții ei nesocotesc voința de pace a popoarelor, hotărîrea lor de a-și apăra independența națională și pentru că nu țin seama de faptul că în omenire s-au produs schimbări istorice în cei zece ani, care au trecut de la terminarea războiului. Vorbitorul a arătat apoi că forța de neînvins a lagărului păcii, în frunte cu Uniunea Sovietică, și voința de pace a tuturor popoarelor reprezintă o stavilă de netrecut în calea ațîțătorilor la război.

Amintind ultimele evenimente din viața internațională — care vădesc încă odată contribuția pe care neîncetat o aduc statele iubitoare de pace la

Dl. Prof. Univ. Lotar Rădăceanu, prezentînd referatul.

soluționarea pe cale pașnică a problemelor litigioase, vorbitorul a consacrat o parte a referatului său Conferinței de la Varșovia a celor opt state europene. Dl. Prof. Universitar Lothar Rădăceanu a scos în evidență importanța tratatului de prietenie, colaborare și asistență mutuală încheiat la Varșovia, — tratat la care, se știe, pot adera toate statele europene, indiferent de orînduirea lor socială de stat — și care reprezintă «un apel adresat tuturor statelor europene pentru a apăra împreună străvechiul nostru continent». Călăuzindu-se după principiile și obiectivele Chartei Națiunilor Unite, acest

tratat are la bază principiile respectării independenței și suveranității statelor și neamestecului în afacerile lor interne, iar în textul său se subliniază că «participanții la tratat vor continua să facă eforturi în vederea destinderii internaționale și creării unui sistem general european de securitate colectivă». O dovadă în acest sens o constituie și faptul că statele participante la Conferința de la Varșovia au ținut să precizeze faptul că «în cazul când în Europa va fi creat un sistem de securitate colectivă și va fi încheiat în acest scop un tratat general european de securitate colectivă, tratatul de la Varșovia își va pierde valabilitatea în ziua intrării în vigoare a tratatului general european».

Vorbitorul a arătat apoi amploarea pe care a luat-o în lumea întreagă pregătirile popoarelor în vederea Adunării Mondiale pentru pace, care se va ține la Helsinki, între 22 și 29 iunie a.c.

«Poporul român — a spus în continuare Dl. Prof. Universitar Lothar Rădăceanu — este hotărât să contribuie din toate puterile sale la destinderea în relațiile internaționale, la menținerea păcii și întărirea colaborării pașnice între toate țările. În ultimii ani, Mișcarea pentru pace din țara noastră s-a dezvoltat neconținut, cuprinzând noi și noi mase de cetățeni din rândurile muncitorilor, țărănimii muncitoare, femeilor, tineretului, intelectualilor, micilor meseriași, pensionarilor, credincioșilor și deservenților cultelor religioase.

Dezvoltarea continuă a Mișcării pentru pace din țara noastră o dovedește în mod elocvent și creșterea numărului comitetelor de luptă pentru pace. În întreaga țară există 23.432 comitete cu peste 1.200 mai multe decât acum doi ani. Ele cuprind peste 260.000 cetățeni de cele mai diferite profesii și categorii sociale, de toate naționalitățile și credințele religioase.

Un mare succes al Mișcării pentru pace din țara noastră îl constituie faptul că pe Apelul Păcii au fost strânse peste 11.500.000 semnături.

Campania de strângere a semnăturilor pe Apelul de la Viena s-a desfășurat cu o deosebită amploare, într-o atmosferă de mare entuziasm. În întreaga țară au fost organizate peste 32.000 de adunări și mitinguri la care au participat circa 5.200.000 cetățeni.

O muncă rodnică a depus-o în această direcție cele aproape 80.000 echipe de lămurire, în cadrul cărora au activat cu multă însuflețire peste 250.000 cetățeni (muncitori, țărani muncitori, cadre didactice, mici meseriași, preoți, pensionari și alții)».

În încheierea referatului au fost expuse îndatoririle ce revin în prezent comitetelor de luptă pentru pace din țara noastră, pentru ca în Mișcarea organizată pentru pace să fie cuprinși toți oamenii cinștiți care doresc sincer pacea. Pentru aceasta, este necesar ca «comitetele de luptă pentru pace din întreaga țară să lămurească temeinic problemele actuale ale luptei popoarelor pentru menținerea și consolidarea păcii».

Cea dintâi datorie a luptătorilor pentru pace din țara noastră este aceea de «a face ca fiecare cetățean al Republicii Populare Române să cunoască prevederile tratatului de la Varșovia, fapt ce va contribui la ridicarea conștiinței lor politice, la un nou avânt în munca pentru înflorirea economică și culturală a patriei noastre».

Discuțiile purtate asupra referatului.

Au urmat ample discuții, la care au luat parte zeci și zeci de delegați și invitați: muncitori, țărani muncitori, intelectuali, reprezentanți ai cultelor, meseriași, gospodine au mărturisit hotărârea fermă a tuturor categoriilor

de cetățeni de a lupta cu și mai mult avînt pentru apărarea păcii și convingerea nezdruincată a întregului nostru popor că pacea va triumfa și își va întinde domnia peste tot pămîntul.

Astfel au vorbit: Academicienii Prof. Dr. N. Hortolomei, Dr. St. Milcu, Prof. Gh. Oprescu, Prof. Emil Petrovici, Prof. Mihail Ralea, Prof. Raluca Ripan; profesorii universitari Dr. Iuliu Hațieganu, Jean Livescu, Tudor Vianu, Victor Vîlcovici; profesorul inginer Vasilescu-Carpen; generalul de armată în rezervă Mihail Lascăr; juristul Mihail Ghelmegeanu; minerul Hajdu Iuliu, erou al muncii socialiste; muncitorul Nicolae Răduță; inginerul Nicolae Stoianov și tehnicianul Ilie Ionescu; artiste Maria Filotti și Marioara Davidoglu; președintele Consiliului Central al Sindicatelor Stelian Moraru; muncitoarele Elena Rațiu și Emin Nazide; președinta Comitetului Femeilor Democrate din R.P.R. Stela Enescu; compozitorul Sașin Drăgoi; pescarul Constantin Ciochină; Petre Gheorghe, secretar al CC. al U.T.M.;

Membrii prezidiului Adunării reprezentanților Mișcării pentru Apărarea Păcii din R.P.R. ascultînd referatul D-lui Prof. Univ. Lotar Rădăceanu.

țărani colectivști Tănase Constantin, Drăghina Curtu, Jiva Stoiadinovici; țăranul muncitor Marin Dina; invalidul Căprăroiu Achim; pictorul Corneliu Baba; sculptorul Ștefan Csorvassy; sportivul Iosif Sîrbu; președintele Federației naționale a foștilor deținuți și internați politici antifasciști, Constantin Agiu; președintele Camerei de Comerț a R.P.R. Gh. Savin; ziaristul A. Breitenhoffer; scriitorii Mihail Beniuc, Eusebiu Camilar, Eugen Frunză, D. Panaitescu-Perpessicius. Toți au arătat voința de neînfrînt a poporului nostru de a apăra bunurile materiale și culturale ale lumii întregi de primejdia distrugerii, de a apăra — alături de toate popoarele iubitoare de pace — viața și pacea omenirii.

Mulți dintre vorbitori au înfățișat și unele din înfăptuirile lor și ale celor pe care-i reprezentau, precum și metodele folosite spre a strînge în

rîndurile luptătorilor pentru pace pe toți cetățenii cinstiți și spre a spori elanul tuturor în munca pentru întărirea și înflorirea patriei. Iată câteva exemple:

Minerul **Hajdu Iuliu**, erou al muncii socialiste, după ce a evocat viața grea pe care au dus-o minierii în trecut, a declarat: «Tot ce am cucerit, tot ce încălzește azi inimile noastre, tot ce avem dreptul să visăm cu siguranță că vom împlini, se leagă de pace. Nu-i de mirare că acest cuvînt găsește atît de puternic răsunset la noi, pe Valea Jiului. În lupta pentru îndeplinirea planului, brigada mea lucrează de acum în contul anului 1959. Cu ortacii din brigadă ne-am luat angajamentul să cinstim Adunarea de astăzi dînd zilnic o normă peste plan și am știut cu toții să ne ținem de cuvînt».

Colectivistul **Tănase Constantin** a spus cu justificată mîndrie: «În anul 1950, în comuna noastră a luat ființă o gospodărie agricolă colectivă, la început mai mică, numai cu 60 familii. Acum gospodăria noastră a crescut la 472 familii... Astăzi ne mîndrim că gospodăria noastră a crescut ca un pom falnic și aceasta fiindcă noi colectiviștii muncim cu dragoste. Mai ieri nu știam carte; acum am învățat și lucrăm altfel pămîntul, folosind metode agrotehnice... Avem astăzi în comună școală, cămin cultural, grădiniță sezonieră, unde copiilor noștri le este asigurată cea mai bună educație și îngrijire. În comuna noastră a fost lichidată neștiința de carte. Nouă ne sînt scumpe toate aceste cuceriri... Sîntem hotărîți să apărăm pacea și noi înțelegem să luptăm pentru pace prin aplicarea în viață a angajamentelor luate la consfătuirea pe țară a fruntașilor recoltelor bogate... Iar aici, în sala asta, unde s-au adunat prietenii păcii, mă angajez în numele celor 920 colectiviști, să obțin în toamna anului acestuia 3.000 kgr. porumb boabe la hectar, 2.150 kgr. grîu la hectar, 900 kgr. bumbac la hectar».

Academicianul Profesor Dr. **N. Hortolomei** a declarat: «Noi vrem să depunem toate eforturile pentru a menține pacea, dar ca patrioți, ca cetățeni ai unei țări libere, ca oameni răspunzători pentru viitorul culturii naționale și a celei universale, ca oameni de știință, în cazul în care dușmanii se vor încumeta să ne turbure liniștea și munca noastră, ne vom uni eforturile cu cele ale întregului popor, pentru a apăra independența și securitatea patriei noastre».

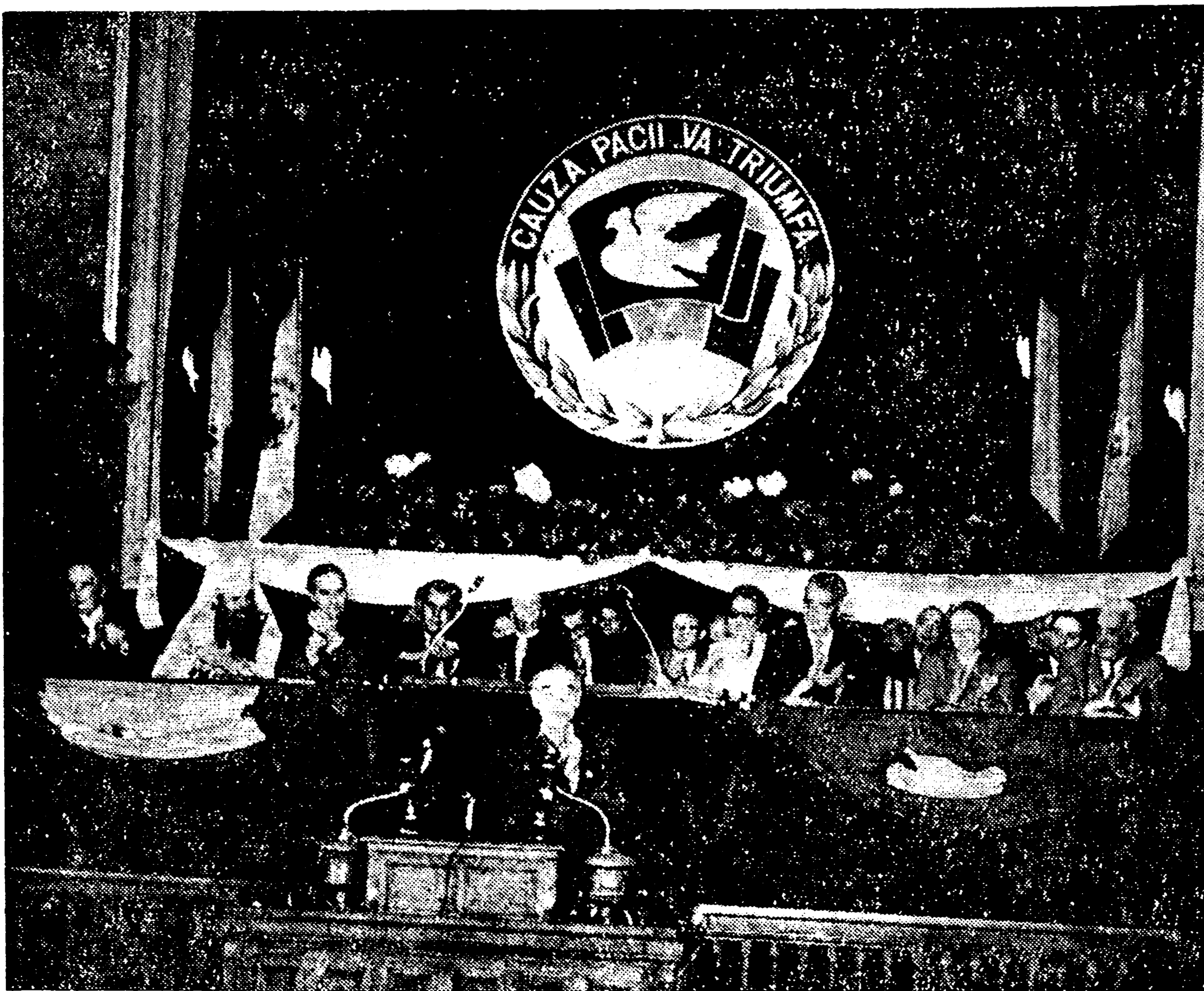
La rîndul său, generalul de armată de rezervă **Mihail Lascăr**, după ce a subliniat primejdia pe care o reprezintă reînvierea militarismului german, a declarat: «Noi, care am luptat în două rînduri cu arma în mîna împotriva forțelor agresive ale militarismului german, sîntem gata să facem totul pentru a împiedeca o nouă agresiune din partea Wehrmachtului renăscut».

Despre hotărîrea fermă a întregului nostru popor de a apăra bunurile culturale — atît cele proprii cît și ale lumii întregi — au vorbit cu însuflețire profesori universitari, scriitori, oameni de știință, artiști, etc. «Oamenii de știință — a spus profesorul universitar **Tudor Vianu** — au nevoie nu de închiderea lor în tabere antagoniste, izolate prin tranșee și sîrme ghimpate, prin ploaie de obuze și cortine de fier, ci de drumurile larg deschise ale lumii, pe care să circule toate bunurile culturii, pentru a face comparație între ele și cu propriile creații, pentru a se retușa și îmbogăți, pentru a se ajunge la forma lor cea mai deplină încheată. Toate acestea nu sînt posibile decît în condiții de pace... Ca om de știință și ca profesor, mă rînduiesc printre apărătorii păcii, printre cei care se pronunță pentru colaborarea culturală a tuturor țărilor, pentru tratativele internaționale, pentru a feri

tineretul de greul tribut de sânge pe care vor să i-l impună amatorii de războaie și de masacre».

Artista **Maria Filotti** a subliniat hotărîrea fermă a oamenilor de cultură din țara noastră de a-și aduce contribuția lor pentru salvarea civilizației lumii, pentru promovarea muncii rodnice și constructive, pentru avîntul culturii și al științei, pentru înflorirea tuturor artelor... luptînd pentru pace.

De asemenea, participanții reprezentanților Mișcării pentru pace din R.P.R. au subliniat cu satisfacție perspectivele fericite ce se deschid omenirii în urma folosirii energiei atomice în scopuri pașnice. Astfel, profesorul universitar **Horia Hulubei** a amintit faptul că Uniunea Sovietică, care a și realizat pași uriași pe calea utilizării pașnice a energiei nucleare, este gata

Profesorul Ikuo Oyama, rostindu-și cuvîntarea.

să împărtășească experiența sa în acest domeniu și altor țări, printre care se enumeră și țara noastră. «Energia nucleară — a spus profesorul Hulubei — va aduce o asemenea revoluție în dezvoltarea civilizației, încît în cîteva zeci de ani, fața lumii va prezenta aspecte pe care imaginația cea mai bogată abia le poate întrevădea. Oamenii de știință din R.P.R. știu foarte bine ce înseamnă un război atomic și ce reprezintă pentru civilizație dezvoltarea liberă a cercetărilor nucleare și a aplicațiilor lor: de aceea ei s-au situat de la început cu toată convingerea și puterea lor de muncă de partea păcii și a vieții; ei nu vor lucra niciodată și nu vor lupta decît pentru pace, pentru fericire».

Cuvîntul reprezentanților cultelor religioase.

In cursul discuțiilor pe marginea referatului, au luat cuvîntul și conducători ai cultelor religioase din țara noastră. Inalții diriguitori ai vieții religioase au arătat că pacea este o poruncă sfîntă a oricărei religii și au declarat că toți clericii și credincioșii lor sprijină cu hotărîre nobila acțiune de apărare a păcii pe pămînt.

Inalt Prea Sfințitul Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Romîne, a rostit următoarea cuvîntare:

Iubiți frați de luptă pentru apărarea păcii,

Urc la tribuna acestui Congres Național pentru apărarea păcii, în numele Bisericii Ortodoxe Romîne. Prin Mine — Arhipăstorul lor — ierarhii, clericii și credincioșii acestei Biserici, aduc un călduros salut încercaților ostentori pentru apărarea păcii din scumpa noastră patrie și vă încredințază de frățeasca lor solidaritate în lupta pentru viața, prosperitatea și fericirea tuturor oamenilor.

Prezența noastră aici nu este întâmplătoare. Doctrina religioasă căreia îi slujim este o doctrină a păcii, a frățietății și a bunei înțelegeri între oameni și popoare, — căci Invățătorul și Mîntuitorul nostru Iisus Hristos a spus despre Sine: Eu am venit ca lumea să aibă viață și din belșug să aibă" (Ioan X, 10). Pentru toate timpurile, El a rostit o sentință necruțătoară împotriva violenței și războiului: „Toți cei ce scot sabia, de sabie vor pieri" (Matei XXVI, 52); iar părinții și scriitorii noștri bisericești, în sfintele lor predanii, ne arată că „nimic nu este asemenea păcii... pacea este maica tuturor bunurilor. Ea nimicește războiul, distruge teama, alungă vrășmășia" (Sf. Ioan Hrisostom).

Sîntem, așa dar, în rosturile noastre firești cînd milităm în rîndurile neînfricaților luptători pentru apărarea păcii. Pentru aceea, binecuvîntăm și slăvim din adîncul inimii pe toți oamenii din toată lumea, care zidesc cu mîini curate marele edificiu al păcii universale.

Cu doi ani și jumătate în urmă, Congresul Mondial al popoarelor iubitoare de pace de la Viena a lansat cunoscuta formulă: „Mai bine să vorbim unii cu alții, decît să ne împușcăm unii pe alții". Formula aceasta a devenit crezul luptătorilor pentru pace de pretutindeni și ea deschide o cale nouă în istoria lumii: calea tratativelor, a rezolvării pe cale pașnică a conflictelor și problemelor litigioase internaționale.

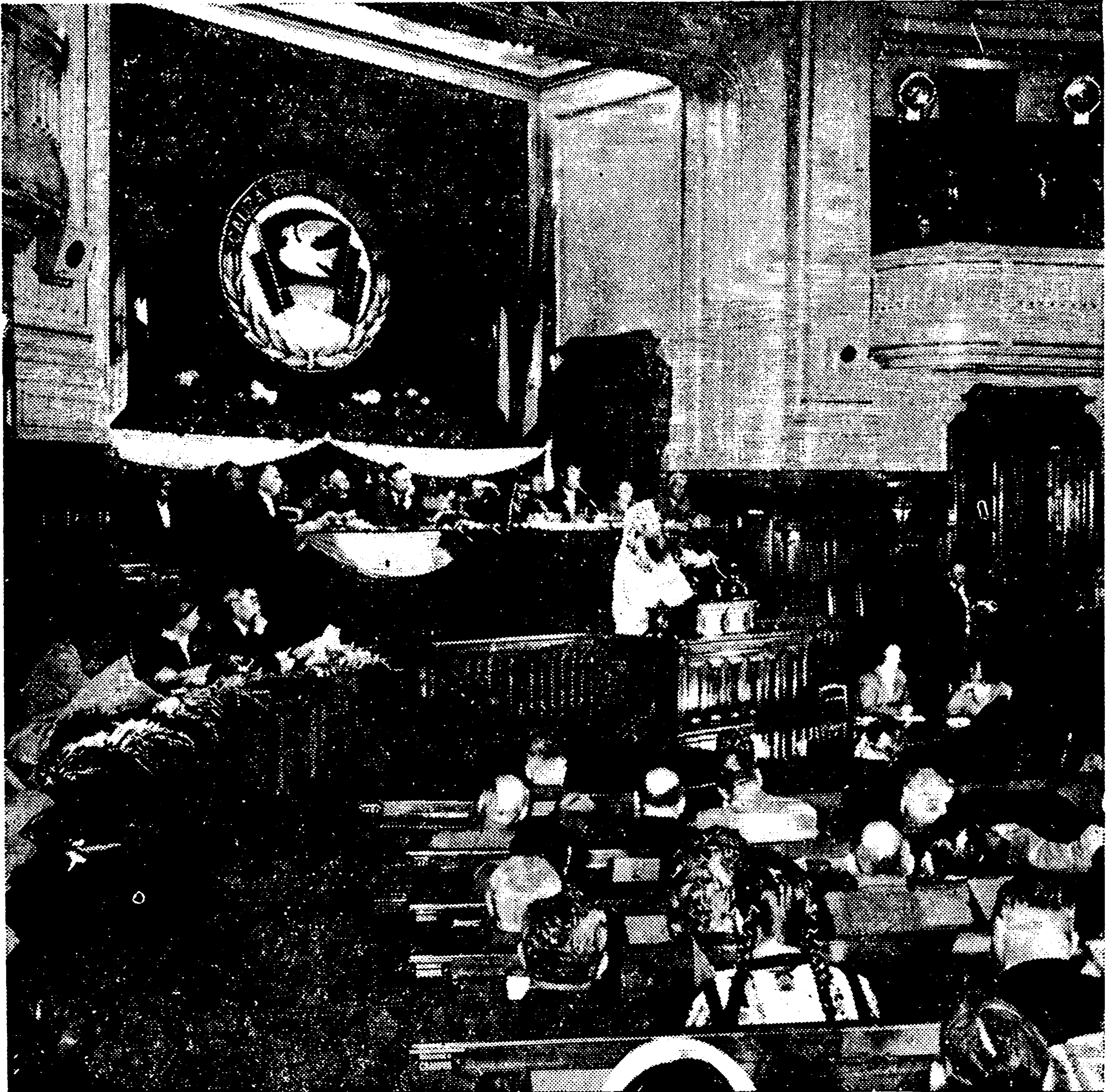
Slujitorii Bisericii noastre Ortodoxe împărtășesc cu toată puterea ființei lor acest crez, cu rădăcini înfipite adînc în Evanghelia Mîntuitorului, care spune: „Lasă darul tău acolo, la altar, și du-te de te împacă mai întii cu fratele tău și apoi vino de-ți da darul tău" (Matei V, 24).

Dar cioclîi omenirii, din nefericire creștini ca și noi, sînt surzi la spusele Mîntuitorului.

Germania occidentală revanșardă au inclus-o în coaliția lor nord-atlantică. In mîinile încă pătate de sînge ale foștilor generali nazisti va fi pusă acum arma atomică, căci „remilitarizarea Germaniei și legalizarea războiului atomic sînt strîns legate între ele" (Declarația Biroului Consiliului Mondial al Păcii, Viena, 19 ianuarie 1955).

In numele doctrinei religioase creștine ortodoxe pe care o slujim, ținem să precizăm aci, înaintea acestui Congres Național pentru apărarea păcii, punctul nostru de vedere și atitudinea ierarhilor, clericilor și credincioșilor Bisericii noastre în amîndouă aceste probleme.

Noi iubim și prețuim poporul german, — precum iubim și prețuim toate popoarele lumii. A iubi și a prețui toate popoarele lumii, este o poruncă divină, izvorită din dogma biblică a creațiunii neamului omenesc și din principiile universalismului creștin. Marele Apostol Pavel a grăit astfel în fața înțelepților din areopagul atenian: „Dumnezeu care a făcut lumea aceasta și toate cele ce sînt înțînă... a făcut întregul neam al omenilor“ (Faptele Ap. XVII, 24-26). Iubim și prețuim poporul german pentru marea sa contribuție la propășirea civilizației și culturii universale, căci el a dat omenirii pe Goethe și Schiller, pe Beethoven

Asistența ascultînd cuvîntarea Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian.

și Wagner. Sîntem încredințați că poporul german, care sîngerează încă de pe urma rănilor adînci căpătate în cel dîn urmă război mondial, va ști să evite pentru sine o nouă catastrofă, opunînd dîrzenia sa tuturor acelor care îl împing la nimicirea lui „de pe poziții de forță“.

Popoarele lumii sînt însă conștiente astăzi de forța lor. Ele nu vor îngădui deslănțuirea unei noi catastrofe, care poate duce la nimicirea vieții pe planeta noastră. Voința popoarelor poate înfrînge mîna criminală care încearcă să incendieze lumea, căci „a lupta pentru pace,

înseamnă a învinge" (Mitropolitul Nicolae Krutițki, la Stockholm, noiembrie 1954).

Biserica Ortodoxă Română este vital interesată în menținerea și consolidarea păcii. Ea se alătură propunerilor formulate de Uniunea Sovietică cu privire la reducerea generală a armamentelor și efectivelor militare, la distrugerea armelor atomice și cu hidrogen și încetarea fabricării lor în toate țările, la folosirea energiei nucleare în scopuri pașnice, pentru binele și fericirea omenirii întregi.

Biserica Ortodoxă Română, care și-a împletit destinele ei cu sbumciată viață a poporului nostru, nu va precupeți nici o jertfă pentru triumful sfintei cauze a păcii. Aproape toate monumentele de artă și de cultură ale poporului nostru sînt de natură religioasă. Ne sînt, pentru aceea, scumpe toate vechile manuscrise românești: psaltirile, codicii și cronicile neamului, ne sînt scumpe străvechile bisericute de lemn, stîlpii dăltuiți în piatră și frescele minunate de pe zidurile bisericilor vechi. Niciodată nu vom îngădui ca acestea să fie distruse de para războiului atomic.

Iubiți frați de luptă pentru apărarea păcii,

Se apropie ziua cînd reprezentanții forțelor iubitoare de pace din toate țările se vor întîlni la Helsinki, în cadrul unei mari Adunări Mondiale pentru a da grai împotrivirii lor hotărîte față de remilitarizarea Germaniei și pregătirea unui război atomic. Veți fi prezenți acolo și unii din cei ce vă aflați acum sub această măreață cupolă. Vă cerem să proclamați acolo, în numele întregii suflări românești, voința noastră nesfrîncată de pace și hotărîrea de a lupta pînă la sacrificiu, pentru ca pacea să-și întindă împărăția ei de lumină pe tot întinsul pămîntului.

Lupta pentru apărarea păcii va fi încununată de biruință, după cuvîntul lui Dumnezeu, care zice: „Voi trimite pace pe pămîntul vostru și nimeni nu vă va mai tulbura" (Levitic XXVI, 6).

Lupta pentru apărarea păcii este sfîntă căci cu noi este și Hristos care ne îndeamnă și ne binecuvîntează, spunîndu-ne: „Fertciți făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema" (Matei V. 9).

Eminența sa I. Vasarhely, Episcopul Bisericii Reformate din Cluj a adus Adunării salutul Bisericii sale și a mărturisit voința clericilor și credincioșilor reformați de a participa în viitor cu și mai mult elan la lupta pentru apărarea păcii. «Pacea — a spus Eminența Sa — însemnează apărarea vieții și muncii constructive a omului. Omul credincios duce o luptă înverșunată împotriva oricărui sentiment de dușmănie războinică, vărsare de sînge și devastare.

Bisericile trebuie să propovăduiască ceea ce este exprimat în cel mai frumos plasm al păcii: «Voi asculta ce va grai Domnul Dumnezeu. Cu adevărat El grăiește poporului Său și credincioșilor Săi despre pace, ca să nu se întoarcă la nebunia lor» (Ps. 85, 9).

Toate acestea pot fi realizate numai prin securitatea colectivă europeană și anume pe calea tratativelor. Această cale a fost trasată de Congresul Mondial pentru Pace și la urmarea acestei căi ne-am obligat pe noi înșine cu semnăturile noastre.

Popoarele vor pace. Ele nu vor permite distrugerea bisericilor, cămine-
lor, școlilor și institutelor reconstruite; ele nu vor permite ca o altă devas-
tare să se năpustească asupra lumii; ele întăresc pacea și o vor apăra.

Cu această convingere participăm în marea slujbă a păcii, propovăduind
că munca noastră va învinge și viziunea Proorocului ceresc va deveni o
realitate», — a spus în încheierea cuvântării sale Episcopul Reformat I. Va-
sarhely.

Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, rostind cuvântarea.

În numele Bisericii Evanghelice Luterane din R.P.R., a luat cuvântul
Eminența Sa Episcopul **Dr. Friederich Müller**, care a spus printre altele:

«Biserica Evanghelică Luterană a aderat încă de mult la Mișcarea
pentru pace, găsind la credincioșii ei un consimțământ unanim. Noi creștinii
evangelici ne străduim să trăim după îndrumarea Bibliei. Ne-a făcut o
mare bucurie faptul că Guvernul Republicii Populare Române a sprijinit de
la început Mișcarea pentru pace.

Noi, aparținătorii Bisericii Evanghelice din Republica Populară Română
îndeplinim toate îndatoririle noastre de cetățeni și ne rugăm necontenit ca

puterile păcii să biruie asupra tendințelor de agresiune, — credincioșii noștri contribuind totodată cu toată munca lor la propășirea patriei noastre».

Provicarul Arhiepiscopiei Romano-Catolice a Bucureștilor, **Petre Pleșca**, a adus salutul clerului și credincioșilor romano-catolici, care sprijină lupta poporului nostru și a tuturor popoarelor pentru pace, spunând în încheierea cuvântării sale: «Intreaga desfășurare a evenimentelor internaționale demonstrează că popoarele nu-și precupețesc forțele în lupta lor pentru zădărnicierea unui război atomic. Înțelegând interesele vitale ale tuturor popoarelor, ne alăturăm chemării Biroului Consiliului Mondial al Păcii, prin care sîntem chemați să luptăm pentru intensificarea Mișcării pentru apărarea păcii. În numele Arhiepiscopiei Romano-Catolice din București, sprijinim cu hotărîre acțiunile de pace de pretutindeni și cerem dezarmarea generală și securitatea pentru toți, precum și respectarea suveranității și drepturilor fiecărei națiuni».

Eminența Sa **Dr. Moses Rosen**, șeful rabin al cultului mozaic, a salutat pe participanții la Adunarea reprezentanților Mișcării pentru apărarea păcii din R.P.R., în numele credincioșilor mozaici din întreaga țară. «Alături de toți oamenii de bine — a spus Eminența Sa în continuare — ne ridicăm și noi cu nemărginită indignare împotriva acelor care vor să arunce omenirea în: prăpastie. Părinții noștri îngropați de vii, copilașii noștri mistuiți de flăcările cuptoarelor, mucenicii noștri înăbușiți în vagoanele morții, atârnați de cîrligele abatoarelor, ale căror trupuri au fost transformate în săpun, eroii luptători din ghetto-ul Varșoviei, toți ne poruncesc să luptăm cu ultima energie împotriva încercărilor de a se crea Auschwitz-uri atomice, pe scară mondială. Marea Adunare a partizanilor păcii care va avea loc la Helsinki va înfățișa glasul conștiinței mondiale pusă în slujba promovării înaltului ideal al apărării păcii».

*

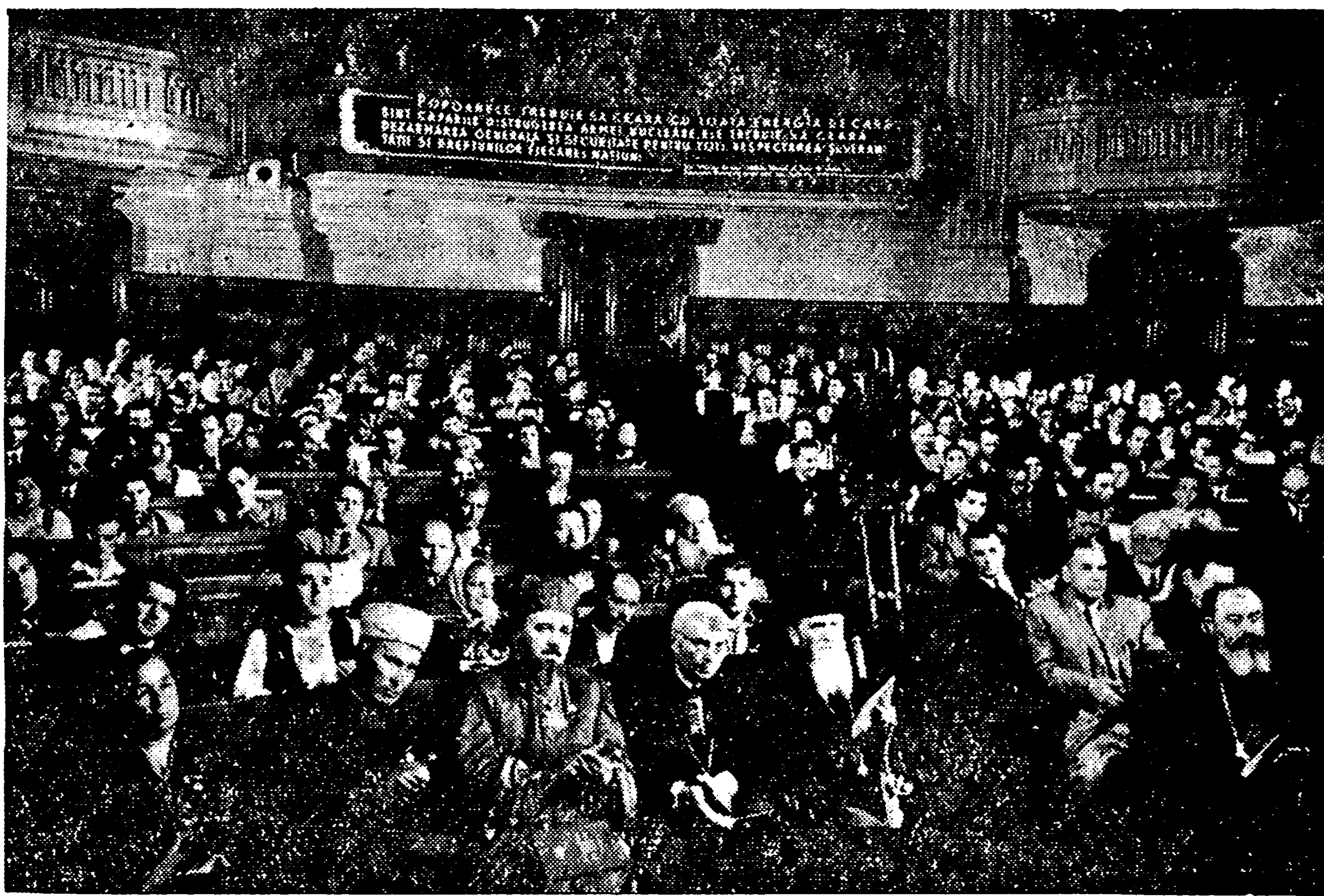
Adunarea reprezentanților Mișcării pentru apărarea păcii din R.P.R. a fost salutată prin calde și însuflețite cuvântări de numeroși oaspeți de peste hotare, fruntași ai luptei pentru apărarea păcii din lumea întreagă. Savantul japonez **Ikuo Oyama**, laureat al Premiului Internațional Stalin «Pentru întărirea păcii între popoare», membru în Consiliul Mondial al Păcii și președinte al Comitetului Japonez pentru Pace, a adus salutul înaltului for de conducere al Mișcării Mondiale pentru Pace. Au mai luat cuvîntul pentru a transmite participanților la Adunare, salutul luptătorilor pentru pace din țările lor: scriitorul chinez **Hu Chung-Chih**, vicepreședinte al Camerei Populare a Republicii Democrate Germane **Ernst Godenbaum**, profesorul universitar **Karoly Polinzsky** din R. P. Ungară, comandorul **Georges Jouneau**, membru al Comisiei Permanente a Mișcării pentru Pace din Franța, cunoscutul scriitor sovietic **S. Babalevschi**, scriitoarea cehoslovacă **Jarmila Glazarova** și reprezentantul Comitetului Național al Păcii din R. P. Bulgaria, **Traiana Nenova**.

De asemenea s-au citit mesagiile primite de Adunarea reprezentanților Mișcării pentru pace din R.P.R., din partea organizațiilor naționale ale partizanilor păcii din U.R.S.S., R.P. Chineză, Italia, Germania occidentală și R.P. Polonă, precum și din partea a numeroși luptători pentru pace din țara noastră. Printre aceste mesagii de salut, s-a citit mesajele înalt Prea Sfințitului **Nicolae Bălan**, Mitropolitul Ardealului, și al P.C. **Dr. Barath Bela**, Protopopul romano-catolic din Cluj.

Hotărârile adoptate de Adunarea reprezentanților mișcării pentru apărarea păcii din R. P. R.

După încheierea discuțiilor — care au constituit o puternică manifestare a voinței de pace și a hotărârii neclintite a poporului nostru de a nu precepeți nici un efort în lupta pentru biruința cauzei păcii — Adunarea a ales în unanimitate noul Comitet Național pentru Apărarea Păcii din R.P.R. Din acest Comitet Național fac parte reprezentanți ai celor mai felurite categorii de cetățeni din țara noastră.

Credincioșii și deservenții cultelor religioase sînt reprezentați prin conducătorii și clericii de seamă ai cultelor respective. Astfel fac parte din noul Comitet Național pentru Apărarea Păcii: Înalt Prea Sfințitul Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Romîne; I.P.S. Sebastian, Mitropolitul Moldovei;

Printre participanții la Adunarea reprezentanților Mișcării pentru Apărarea Păcii din R.P.R., s-au aflat și numeroși reprezentanți ai Bisericii Ortodoxe Romîne și ai altor culte religioase din țara noastră.

P.S. Valerian, Episcopul Oradiei; P.C. Pr. Alexandru Ionescu, Vicarul Arhiepiscopiei Bucureștilor; I. Vasarhely, Episcopul Bisericii Reformate din R.P.R.; Dr. Friederich Müller, Episcopul Bisericii Evanghelice Luterane C.A. din R.P.R.; Kiss Alexa, Episcopul Bisericii Unitariene; I.P.S. Tihon, Mitropolitul cultului creștin de rit vechi; P.S. Vasken Balgian, Episcopul Bisericii Armene din R.P.R.; Dr. Mozes Rosen, șef rabin al cultului mozaic; Iacub Mehmet, muftiul cultului musulman din R.P.R. și Pr. Ștefan Tomici, Vicarul Bisericii Ortodoxe Sîrbe din Banat.

Prezența atîtor conducători și reprezentanți ai Bisericilor și cultelor în forul de conducere al Mișcării pentru apărarea păcii din țara noastră, dovedește încă odată că oamenii credincioși — indiferent de confesiunea căreia

ii aparțin — atunci când împlinesc poruncile credinței lor, sînt slujitori ai vieții, ai păcii, ai binelui și ai luminii, alăturîndu-se tuturor celor ce luptă pentru ca omenirea să fie salvată de grelele suferințe și distrugerii pe care le-ar provoca un nou război.

După ce a ales delegația care va reprezenta poporul nostru la Adunarea Mondială pentru Pace de la Helsinki, Adunarea reprezentanților Mișcării pentru pace din R.P.R. a aprobat în unanimitate textul scrisorii adresate marelui sobor al luptătorilor pentru pace din lumea întreagă.

În scrisoare se arată că pacea constituie bunul cel mai de preț pentru poporul român, care nutrește convingerea nestrămutată că «misiunea esențială a tuturor forțelor care sînt pentru pace este de a face să triumfe în viața internațională metoda tratativelor în rezolvarea problemelor litigioase», că «relațiile internaționale sînt pe deplin posibile între toate statele din lume, fără deosebire de orînduire socială și formă de stat», dacă toate statele vor pune la baza relațiilor dintre ele și vor respecta «principiul existenței pașnice, al respectării reciproce a integrității teritoriale și a suveranității, al neagresiunii, neamestecului în treburile interne ale altor state, egalității în drepturi între popoare».

«Poporul nostru — se spune mai departe în scrisoare — va tinde totdeauna cu sinceritate și consecvență spre menținerea și asigurarea păcii, prin respectarea acestor principii ale conviețuirii internaționale, prin sprijinirea tuturor actelor și inițiativelor care ar putea să contribuie la întărirea păcii și securității internaționale. Poporul român este pe deplin solidar cu cererea stăruitoare a tuturor popoarelor iubitoare de pace, de a se înlătura tot ceea ce stă în prezent în calea bunei înțelegeri dintre țări: cursa înarmărilor, organizarea de baze militare pe teritorii străine, discriminările în legăturile economice și comerciale, propaganda în favoarea unui nou război. Cele peste 11.500.000 semnături strînse în patria noastră pe Apelul de la Viena împotriva pregătirii războiului atomic constituie o dovadă grăitoare a năzuințelor sincere ale poporului român de a apăra pacea și liniștea necesară muncii pașnice, creatoare, pe care o desfășoară în vederea dezvoltării economiei și a culturii în țara sa».

În continuare, scrisoarea adresată de Adunarea reprezentanților Mișcării pentru pace din R.P.R., către Adunarea Mondială pentru Pace de la Helsinki cuprinde o expunere a obiectivelor imediate, spre care trebuie să tindă eforturile comune ale tuturor luptătorilor pentru pace din lume, pentru a asigura triumful cauzei păcii, și se încheie cu următoarea mărturisire: «Sîntem convinși că Adunarea de la Helsinki va contribui din plin la stabilirea și lărgirea legăturilor între oamenii doritori de pace din toate țările, aparținînd celor mai diferite credințe politice și religioase, în interesul intensificării luptei pentru pace în lumea întreagă. Noi urăm reprezentanților forțelor iubitoare de pace întruniți la Helsinki, purtători ai celor mai înalte năzuințe ale omenirii, deplin succes în lucrările lor.

Cuvîntul de închidere a lucrărilor Adunării reprezentanților Mișcării pentru pace din R.P.R. a fost rostit de Dl. Acad. Prof. **P. Constantinescu-Iași**, care a spus următoarele:

«În această vastă sală a palatului Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Romîne a răsunat un singur glas: glasul întregului popor român,

neclintit în hotărîrea de a-și apăra viitorul, neclintit în hotărîrea sa de a-și apăra munca pașnică împotriva dușmanilor păcii și progresului, — cercurile agresive imperialiste.

Izvorul fermității cu care poporul român, ca un singur om, își ridică glasul plin de mînie împotriva urzelilor cercurilor agresive imperialiste, în apărarea păcii, sălășluește în prețuirea marilor drepturi și libertăți pe care le-a obținut în anii puterii populare.

Reprezentanți ai cultelor din țara noastră, participînd la lucrările Adunării reprezentanților Mișcării pentru Apărarea Păcii din R.P.R. De la dreapta spre stînga: II. PP. SS. Mitropoliți Sebastian al Moldovei și Sucevei și Firmilian al Olteniei, P. S. Episcop Theoctist Botoșăneanu, vicar patriarhal, Eminența Sa Dr. Moses Rosen, șef-rabinul cultului mozaic și Eminența Sa Dr. Fr. Müller, episcopul Bisericii Evanghelice luterane din R.P.R.

Este deci firească năzuința poporului nostru spre pace, colaborare internațională și relații normale cu toate țările, exprimată de către toți participanții la Adunarea noastră.

Această năzuință își găsește expresia în politica externă a statului nostru democrat-popular, politică de participare activă la lupta pentru asigu-

rare a unei păci trainice, pentru dezvoltarea relațiilor normale, politice, comerciale și culturale cu toate țările, pentru securitate colectivă în Europa și în întreaga lume.

De la această tribună a răsunat legământul tuturor oamenilor ce-și iubesc țara și doresc propășirea ei, de a sprijini din toate puterile Tratatul de prietenie, colaborare și asistență mutuală încheiat la Varșovia, tratat ce corespunde intereselor lor vitale, de a sprijini măsurile luate de țara noastră, împreună cu invincibila Uniune Sovietică, țările de democrație populară și marea Republică Populară Chineză, în vederea ocrotirii muncii pașnice a popoarelor iubitoare de pace».

Amintind apoi că Adunarea a ales delegații ce vor reprezenta poporul român la marea întâlnire internațională pentru pace de la Helsinki, Dl. Acad. Prof. **P. Constantinescu-Iași** a spus: «Delegatii Republicii Populare Române vor face cunoscut solilor tuturor popoarelor lumii iubitoare de pace, întruniți la această măreată Adunare, voința poporului român de a se instaura în întreaga lume o eră de colaborare pașnică — așa cum au sperat oamenii cinstiți de pretutindeni cu 10 ani în urmă, odată cu victoria asupra agresorilor fasciști. Ei vor spune totodată reprezentanților forțelor iubitoare de pace din toate țările că în lupta pentru triumful politicii de convietuire pașnică asupra odioasei politici de pe «poziții de forță» se pot bizui pe poporul român.

Am ascultat aici cuvântul drag al oaspetilor de peste hotare. Cuvintele lor ne-au umplut sufletele de bucurie, dovedind încă odată că în lupta sa pentru pace și apărarea independenței naționale, poporul român are alături aliați de nădeide în țările lagărului socialismului și democrației și nenumărați prieteni din toate țările lumii.

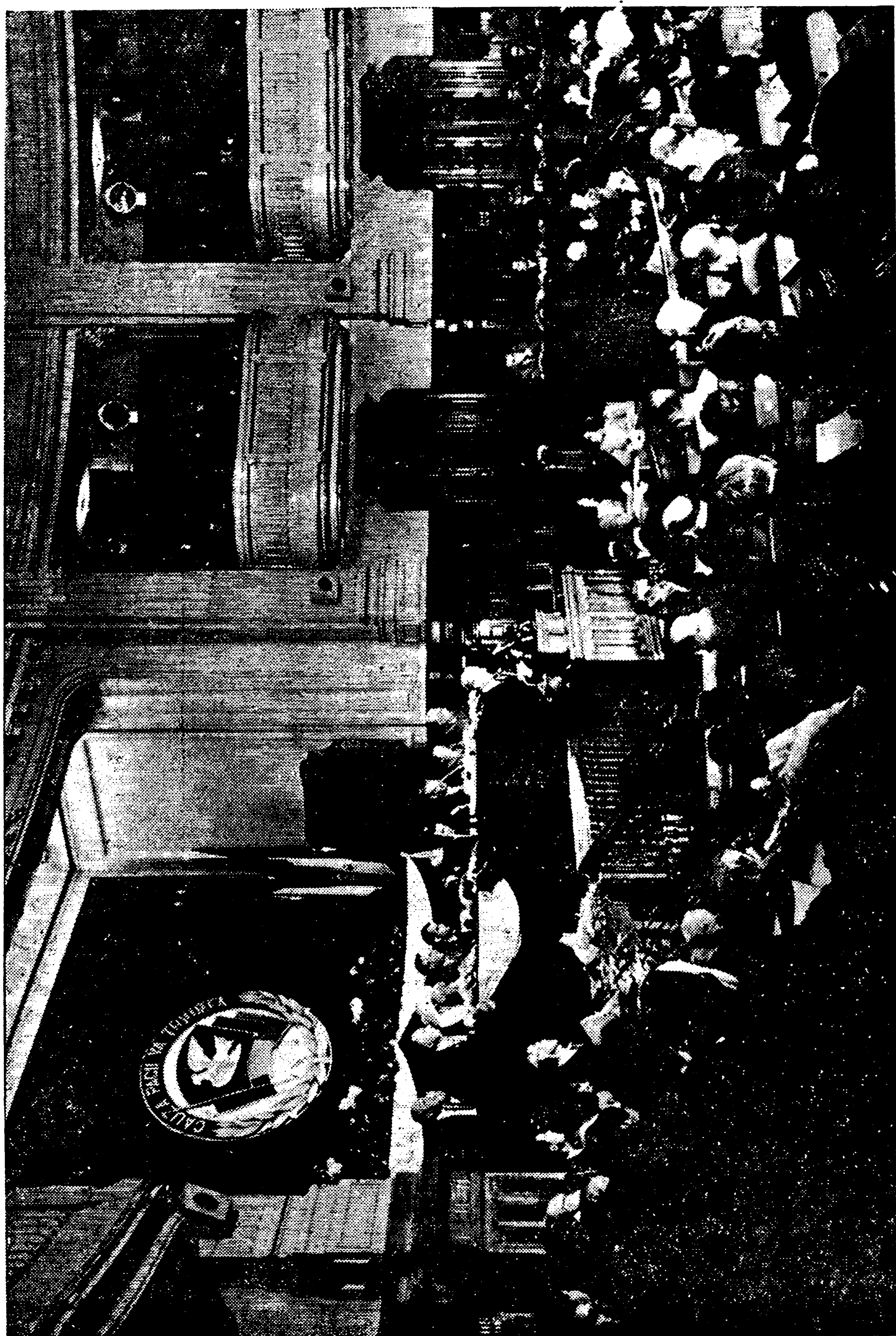
Plecând de la această entuziastă Adunare, duceți în rîndurile maselor de cetățeni cu un nou avînt activitatea noastră nobilă pusă în slujba cauzei păcii, cu încrederea nestrămutată că prin lupta unită a popoarelor, pacea va birui forțele întunecate ale agresiunii», — a spus în încheiere Dl. Acad. Prof. **P. Constantinescu-Iași**.

Indatoriri de cinste pentru clericii și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române.

Lucrările Adunării reprezentanților Mișcării pentru apărarea păcii din R.P.R. au constituit o nouă mărturie a entuziasmului cu care întregul nostru popor își intensifică eforturile în lupta pentru pace. Pături tot mai largi de cetățeni devin pe zi ce trece luptători activi în marea oștire a păcii; ei popularizează între semenii lor Documentele Consiliului Mondial al Păcii, explică însemnătatea acțiunilor inițiate pe tărîmul vieții internaționale de Uniunea Sovietică în scopul apărării păcii și ajută, prin toate mijloacele, la crearea unei înalte conștiințe cetățenești în rîndurile populației.

În aceste zile, în care destinderea realizată în relațiile internaționale trebuie să ducă la tratative pentru soluționarea treptată a tuturor problemelor litigioase, toți cei ce iubesc pacea au datoria sfîntă de a-și uni eforturile pentru a împiedeca uneltirile cercurilor agresive și a determina noi biruințe pe calea instaurării unei păci generale în lume.

O îndatorire de mare cinste revine și clericilor și credincioșilor Bise-

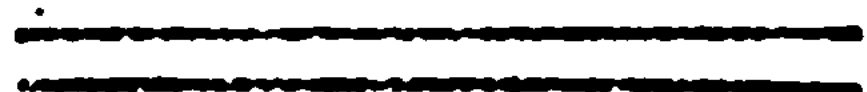

Un aspect din sala Marii Adunări Naționale, unde s-a ținut Adunarea reprezentanților pentru apărarea păcii din R.P.R.

ricii Ortodoxe Române, care au adus pînă în prezent contribuția lor prețioasă la cauza apărării păcii. Preoții ortodocși din țara noastră au datoria să

nu înceteze nici o clipă activitatea lor de slujitori ai păcii; să urmeze întru totul îndemnurile sfintei noastre învățături de credință și pilda pe care le-o dă Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, a cărui neobosită strădanie întru zidirea păcii constituie cea mai înaltă formă de slujire a lui Hristos — Domnul Păcii; să asculte povățuirile Înălților Ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române, care neîncetat le amintesc îndatoririle lor de păstori ai turmei drept-credincioase.

Preoțimea ortodoxă va ști să-și dovedească și de această dată dragostea ei curată față de poruncile Mântuitorului, față de Biserica noastră, față de poporul și patria noastră scumpă, mergând pururea alături de popor, pe calea zidirii păcii și a buneivoini între oameni.

LEGĂTURI CULTURALE ȘI BISERICESTI ROMINO-BULGARE

CU PRILEJUL SĂPTĂMÎNII ȘTIINȚEI ROMÎNE ÎN R.P. BULGARIA

În cadrul acordului cultural între Republica Populară Română și Republica Populară Bulgaria, Comitetul Român pentru relațiile culturale cu străinătatea a organizat, la București, în luna noiembrie 1954, Săptămîna științei bulgare. La această sărbătoare a luat parte și o delegație de oameni de știință bulgari, compusă din: academician Prof. Dr. Sava Ganovschi, conducătorul delegației, acad. Dr. Dim. Orahovaț, prof. univ. Dim. Cosev¹⁾ și prof. univ. Mincio Popov. S-au ținut o serie de conferințe atât la București, cât și în principalele orașe din țara noastră, în care solii științei bulgare ne-au arătat că știința bulgară este în vădit progres. Cu acest prilej s-a putut vedea necesitatea și folosul schimbului de experiență între învățații celor două popoare vecine și prietene, în toate domeniile științei.

Între 23-30 decembrie 1954 s-a desfășurat, la Sofia, Săptămîna științei romîne. O delegație romînă condusă de Domnul Academician Prof. Petre Constantinescu-Iași, Ministrul Cultelor, a vizitat cu acest prilej Capitala R.P. Bulgaria, fiind întâmpinată călduros de oameni de știință bulgari, academicieni, scriitori, profesori și studenți, numeroși oameni ai muncii și membrii Ambasalei R. P. Romîne.

Inaugurarea Săptămînei științei romîne s-a făcut într-un cadru festiv, în după amiaza zilei de 23 decembrie la Academia Bulgară de Științe, fiind organizată de Comitetul bulgar pentru prietenie și relații culturale cu străinătatea. La solemnitate au luat parte: reprezentanții ai Comiteului Central al Partidului Comunist Bulgar, membrii Sinodului Bulgar, Ambasadorul R. P. Romîne la Sofia, Dl. Gh. Velçescu, oameni de știință, academicieni, scriitori, artiști și numeroși oameni ai muncii.

1. Prof. Univ. Dim. Cosev, este autorul mai multor lucrări de istorie între care și al volumului «Istoria Modernă a Bulgariei», apărut în anul 1951, tradus în întregime și în limba rusă. În această valoroasă lucrare D-sa înfățișează Istoria Bulgariei în perioada dintre sfîrșitul secolului XVIII și războiul ruso-romîno-turc din 1877-1878, adîncind cu competență și scoțînd în evidență, cu ample amănunte, aportul centrelor revoluționare bulgare de pe teritoriul Romîniei la mișcarea de eliberare a Bulgariei.

La începutul volumului se amintește de ieroschimonahul bulgar Spiridon, ucenic al starețului Paisie Velicicovschi, care, în anul 1792 a scris într-o chilie a mînăstirii Neamțu, cartea «Istoria pe scurt a poporului bulgar slav». Împreună cu alți călugări, Spiridon a plecat din Sfîntul Munte însoțind în Moldova pe Paisie Velicicovschi. Rîvna arătată de ucenicii lui Paisie în transcrierea cărților sfinte a însuflețit și pe ieromonahul Spiridon să-și scrie «Istoria» de care am amintit cu scopul ca poporul bulgar să nu fie dat uitării. Dacă ținem seama că această carte apare numai la cîțiva ani după Istoria slavo-bulgară a lui Paisie de Hilandar, re-deșteptătorul poporului bulgar, ne putem da seama de contribuția mînăstirilor noastre la lupta de re-deșteptare a poporului vecin.

Președintele Academiei Bulgare, Dl. Acad. Todor Pavlov, a vorbit despre legăturile istorice dintre români și bulgari în decursul veacurilor.

În continuare, D-sa a prezentat pe membrii delegației române, arătând munca desfășurată de fiecare din ei în câmpul științei, oprindu-se în chip special asupra personalității D-lui Acad. Prof. Petre Constantinescu-Iași, a cărui multilaterală activitate științifică, politică și obștească a descris-o pe larg.

La urmă, Dl. Acad. Teodor Pavlov a reamintit că pentru merite deosebite în domeniul istoriei poporului bulgar, Acad. Prof. P. Constantinescu-Iași a fost ales membru corespondent al Academiei Bulgare de științe. Președintele Academiei Bulgare, folosind această sărbătoare, a înmănat învățatului român diploma specială de membru corespondent.

În numele delegației române a luat cuvântul Domnul Prof. Petre Constantinescu-Iași, scoțând în evidență însemnătatea pozitivă a colaborării culturale dintre cele două popoare, atât în trecut cât și în actuala situație internațională. Apoi, Domnia Sa a ținut o conferință despre «Desvoltarea activității științifice în Republica Populară Română după anul 1944».

La 28 decembrie, tot în sala festivă a Academiei Bulgare de Științe, Domnul Academician Prof. Petre Constantinescu-Iași, a vorbit despre «Răscoala din Aprilie 1876 și ecoul ei în România»²⁾. La această interesantă conferință urmărită cu un viu interes de un numeros public format din oameni de știință, academicieni, scriitori, ziariști și oameni ai muncii, a luat parte și întregul Sinod al Bisericii Ortodoxe Bulgare, în frunte cu Sanctitatea Sa Patriarhul Chiril, precum și preoții din Sofia.

Dl. Prof. Dim. Cosev, membru corespondent al Academiei Bulgare a prezentat pe înaltul conferențiar despre care a spus că este un mare învățat român, autorul unor numeroase și valoroase lucrări istorice. Dl. Cosev a insistat asupra lucrărilor conferențiarului privind istoria poporului bulgar, luptele naționale bisericești din timpul renașterii bulgare, literatura și arata bulgară, viața și operele revoluționarului și poetului Hristo Botev și a celorlalți revoluționari bulgari; legăturile bisericești româno-bulgare, Mănăstirea Rîia etc.

Ecoul pe care l-a produs la popoarele vecine această răscoală a poporului bulgar era pînă acum un capitol aproape necunoscut pentru istoricii bulgari. În volumul editat anul trecut de Academia bulgară și intitulat «Situația poporului bulgar în timpul robiei turcești», se dau ample știri despre ecoul pe care această răscoală l-a stîrnit în Rusia, Anglia, Franța, Italia, însă nu se amintește de ecoul pe care l-a avut în țările vecine.

Despre această conferință s-a ocupat și «Țîrcoven Vestnic», foaia oficială a Bisericii Bulgare, care, într-un articol intitulat «O contribuție la prietenia româno-bulgară de veacuri», între altele, scrie:

«În interesanta sa conferință, Dl. Constantinescu-Iași a examinat răscoala din aprilie ca o mișcare revoluționară, care a avut un răsunet în lu-

2. Răscoala din aprilie este cea mai mare încercare de eliberare a poporului bulgar de sub jugul turcesc.

Planurile acestei răscoale au fost pregătite la noi în țară la Giurgiu, de Comitetul central revoluționar bulgar. Răscoala trebuia să înceapă la 1 mai 1876, în orașul Panaghiuriște, dar în urma unei trădări, ea a trebuit să se declanșeze la 20 aprilie 1876 în orașelul Coprivștița. Ea a fost crunt înăbușită la 20 mai 1876, cu prețul a cîtorva zeci de mii de bulgari uciși în modul cel mai barbar de hoardele de bașibuzuci. Totuși răscoala din aprilie a avut un ecou puternic întărind și mai mult voința de eliberare a poporului bulgar și grăbind procesul de nimicire a imperiului turc.

mea întreagă. Răscoala a fost urmărită cu un viu interes de presa și opinia publică din România, care priveau cu simpatie mișcarea de eliberare a poporului bulgar. Ziarele românești care reproduc și comentează știrile despre răscoala din Aprilie se împart în două categorii. Din primul grup fac parte ziarurile opoziției, care manifestă interes față de mișcarea revoluționară din Bulgaria, în vederea întăririi luptei împotriva stăpînirii turcești din Peninsula Balcanică. În categoria acestora intră și ziarurile din Ardeal, care publică știri favorabile asupra răscoalei eroice a poporului bulgar împotriva imperiului otoman. Un alt grup de ziare aparținînd cercurilor conservatoare, au publicat și ele știri favorabile Bulgariei, sub presiunea cercurilor cu aspirațiuni progresiste.

Primele știri despre marea răscoală din Bulgaria — se spune în continuare — le-a dat ziarul «Romînul», la 29 aprilie 1876, prin inserarea unor informațiuni asupra centrului răscoalei — orașul Panaghiuriște³). În ziarul «Trompeta Carpaților» a apărut un memoriu adresat sultanului de cetățenii din Rusciuc, purtînd data de 30 aprilie 1876, în care se cere autonomia poporului bulgar. Ziarul «Albina» elogiază lupta poporului bulgar. «Alegătorul» dă știri amănunțite asupra răscoalei, precum și un articol intitulat «Răscoala din Bulgaria, pregătirea și izbucnirea ei». În general toate ziarurile — Romînul, Telegraful, Gazeta Transilvaniei, Vocea Prahovei, Timpul, Telegraful Romîn ș. a. — publică știri ample despre luptele dintre răsculați și armata turcă, protestînd energic împotriva cruzimilor săvîrșite de hoardele de bașibuzuci la înăbușirea răscoalei⁴).

Și articolul se încheie astfel: «Conferențiarul a reprodus numeroase citate din ziarurile romîne, care deschid pagini noi din viața și istoria poporului romîn și bulgar și ele constituie o contribuție prețioasă la istoria luptelor revoluționare ale poporului bulgar în perioada dinainte de eliberare».

În timpul șederii lor în R. P. Bulgaria, membrii delegației romîne au avut posibilitatea să cunoască de aproape activitatea instituțiilor de știință bulgare din Capitală și provincie.

La 25 și 26 decembrie, delegația romînă a vizitat și cunoscuta mînăstire Rila Oaspeții romîni au fost însoțiți de Dl. Mihail Chiuciucov, Președintele Comitetului pentru problemele Bisericii Ortodoxe Bulgare, Înalt Prea Sfințitii Mitropoliți Nicodim al Slivenului și Pimen al Nevrocopolui, fiind întîmpinați de starețul mînăstirii P. S. Episcop Varlaam de Stobi și întregul sobor al mînăstirii. La cina dată în cinstea oaspeților, a luat cuvîntul în numele Sinodului bulgar Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicodim al Slivenului. A răspuns conducătorul delegației romîne, Dl. Academician Prof. Petre

3. Oraș din Sudul Bulgariei, care fusese proclamat ca centrul de unde trebuia dat semnalul răscoalei. Aici au pierit 3.000 bulgari, bărbați, femei și copii, măcelăriți groaznic. Au fost arse 400 de case și cele două biserici, iar preotul Teodor Peev, în vîrstă de 85 ani a fost chinuit și ucis pe sfînta masă, apoi ars.

4. În volumul «Situația poporului bulgar sub robia turcă», editat de Academia Bulgară de Științe, sînt publicate declarațiile unor diplomați și ziariști străini care au vizitat orașele și satele bulgărești, la cîteva zile după înăbușirea răscoalei. Mărturisirile lor sînt zguduitoare. Peste 30.000 de bulgari au fost măcelăriți în chipul cel mai groaznic de armatele turcești. Fete siluite în fața mamelor; soții batjocorite în fața soților și a copiilor lor; copii siluiți și omoriți în fața părinților — astfel de atrocități au fost săvîrșite peste tot. În orașul Batac, din cei 9 000 de locuitori, care s-au predat fără a trage vreun foc de armă, au fost omoriți 6.000, după ce au fost batjocorite toate fetele și femeile. Numai în biserică au fost arși de vii 1.000 de copii și femei. În răscoala din aprilie au pierit și mulți preoți bulgari, care luaseră parte alături de popor.

Constantinescu-Iași, care a arătat însemnătatea Mînăstirii Rila, ca legătură spirituală între popoarele frățești romîn și bulgar în decursul veacurilor.

A doua zi, 26 decembrie, delegația romînă a vizitat muzeul în care se păstrează documente și obiecte istorice romînești: hrisoave, cruci, epitafe și alte danii ale voevozilor și închinătorilor romîni din Muntenia și Moldova. Seara, oaspeții s-au înapoiat la Sofia.

La 27 octombrie, Domnul Prof. Petre Constantinescu-Iași, Ministrul Cultelor, însoțit de Dl. Mihail Chiuciucov, Președintele Comitetului pentru problemele Bisericii Ortodoxe Bulgare a făcut o vizită Sanctității Sale Patriarhului Chiril, pe care-l cunoaște de multă vreme, amîndoi fiind membri corespondenți ai aceleiași secții a Academiei de Științe Bulgare și vice președinți ai Comitetelor naționale pentru apărarea păcii din țările lor. Sanctitatea Sa Patriarhul Chiril și Domnul Ministru al Cultelor Acad. Prof. Peire Constantinescu-Iași, au avut ocazia să se întâlnească în toamna trecută la București, în timpul vizitei delegației Bisericii Ortodoxe Bulgare. La cina pe care Ministerul Cultelor a oferit-o la 28 octombrie 1954, în cinstea Delegației Bisericii Bulgare, Sanctitatea Sa Patriarhul Chiril a spus, între altele, următoarele cuvinte despre Domnul Ministsru Constantinescu-Iași: «cunosc de multă vreme pe Domnul Ministru, prețuesc în deosebi de mult calitățile sale de om al științei, de bărbat de Stat și om politic. Eu și însoțitorii mei, ne-am putut convinge că în persoana Domniei Sale a fost găsit omul cel mai nimerit, care cu vrednicie poate menține cele mai bune raporturi între Stat și Biserică. Este un lucru extrem de important mai ales în vremurile de tranziție de astăzi, cînd se pun bazele unei noi societăți și cînd multe lucruri trebuiesc just înțelese și cînd trebuie să se țină seama de multe realități ale vieții obștești, bisericești și politice. Este necesară o viziune clară, o mare înțelepciune, pentru ca relațiile dintre Biserică și Stat să se poată stabili și desvolta în mod just și pentru ca și Biserica să ajute la unitatea morală a poporului și să contribuie la crearea unei vieți noi pe temeliile dreptății sociale. In acest domeniu meritele Domnului Ministru Constantinescu-Iași vor fi recunoscute și de istorie. Dar Domnul Constantinescu-Iași, în calitatea Domniei Sale de acum este creator de istorie».

Cu prilejul săptămînii științei romîne în R. P. Bulgaria, «Țîrcoven Vestnic» organ oficial al Sfîntului Sinod al Bisericii Bulgare, publică și un articol intitulat «Petre Constantinescu-Iași, prieten al poporului bulgar», cu următorul cuprins:

«O delegație de oameni de știință romîni sînt în prezent oaspeți ai țării noastre, cu prilejul desfășurării săptămînii științei romîne. In fruntea delegației se află Petre Constantinescu-Iași, unul din cei mai valoroși oameni politici democrați romîni, om de știință de seamă și un vădit prieten al poporului bulgar.

Născut în Moldova, și-a terminat studiile la universitatea din Iași, unde se evidențiază ca cel mai bun student al cunocutului profesor de filologie slavă — Ilie Bărbulescu. Cariera științifică și-o începe ca profesor de liceu, după care este numit la Facultatea de Teologie din Chișinău și apoi la București. In prezent este Academician și Vicepreședinte al Academiei Republicii Populare Romîne.

Petre Constantinescu-Iași a fost din cea mai timpurie tinerețe de partea maselor muncitoare, nedreptățite, ale poporului, cu vădite idei progresiste democrate. Incă de pe băncile liceului el scrie la gazetele democrate și socialiste și se împrietenește cu cunoscutul scriitor socialist N. D. Cocea, la

a cărei revistă «Facla» colaborează. Pentru apărarea curajoasă a muncitorilor și țăranilor, a fost judecat în câteva rînduri, condamnat și aruncat în închisoare pentru multă vreme. Pamfletist cu vervă, a săgetat deseori cu pana sa de foc pe inamici lui politici, cărora nu le-a rămas cu nimic îndatorat.

Schimbarea adîncă din România, care a avut loc la 23 August 1944, îl găsește în închisoare. Încă din prima clipă el este de partea puterii populare, fiind conducător al formațiunii politice «Uniunea Patriotică», în care calitate participă în guvern. Pe drept i se încredințează postul politic de răspundere de Ministru al Propagandei, Minister pe care el îl transformă în Ministerul Informațiilor. Petre Constantinescu-Iași ocupă în prezent postul de Ministru al Cultelor. A vizitat Bulgaria în câteva rînduri, iar acum este conducătorul delegației științei romîne cu prilejul sărbătoririi la noi a săptămînii științei romîne.

*

Petre Constantinescu-Iași este unul din cei mai buni cunoscători ai legăturilor bisericești bulgaro-romîne din trecut și în acest domeniu a scris o serie de lucrări științifice. Încă din tinerețe el se consacră studierii temeinice a legăturilor culturale, politice și religioase bulgaro-romîne. În 1913, scrie primul său studiu închinat Bulgariei: «Renașterea Bulgariei și rolul Romîniei», publicat în revista «Arhiva», redactată de Prof. Ilie Bărbulescu. De atunci, iată de mai bine de 40 de ani el studiază fără încetare raporturile bulgaro-romîne și scrie despre bulgari. El a scris peste 50 de cărți, studii și articole închinare poporului bulgar. Este o creațiune vastă care cuprinde toate problemele mai importante din raporturile bulgaro-romîne. Ceva mai mult — el se declară ca un luptător sincer și curajos al cunoașterii reciproce, al apropierii și al împrietenirii bulgaro-romîne.

După 9 septembrie 1944, din inițiativa sa au luat ființă la București «Asociația romîno-bulgară», în care au participat, ca fondatori și membri, personalități de elită ale vieții culturale romîne. El însuși propune ca președinte pe Mihai Sadoveanu, Academician și scriitor cu renume mondial, rezervîndu-și locul de vicepreședinte. În această calitate el rostește o cuvîntare însuflețită, în care subliniază că bulgarii și romînii au interese politice și naționale identice, care impun celor două popoare să meargă pe una și aceeași cale politică, economică și culturală. În acelaș timp el a vorbit și cu prilejul proclamării sale ca membru al «Institutului bulgar de știință Hristo Botev» din București, care, pe lîngă studierea vieții și operii lui Hristo Botev și-a pus ca scop și studierea legăturilor bulgaro-romîne din trecut.

Ca Ministru al Informațiilor, Constantinescu-Iași a organizat la postul romîn de radiodifuziune, cîte o oră pe săptămînă închinată Bulgariei. La inaugurarea acestei ore la radio, a rostit o cuvîntare interesantă, în care, între altele a spus: «Intre ceel două popoare, care se cunosc de veacuri, mulțumită raporturilor politice, economice și culturale strînse, s-au creat nu odată legături seculare sănătoase, umbrite rareori... Noi trebuie să întărim aceste raporturi bulgaro-romîne în duhul prieteniei».

În ultimul deceniu nu este nicio inițiativă în Republica Populară Romîna pe calea intensificării legăturilor prietenești romîno-bulgare, care să nu fie inițiată și sprijinită de Constantinescu-Iași. Și ca profesor, și ca om de știință, și ca ministru, și ca academician, el nu scapă niciun prilej de a lucra pentru intensificarea prieteniei romîno-bulgare.

Pentru numeroasele sale merite în domeniul științei în legătură cu studierea raporturilor româno-bulgare din trecut, Academia Bulgară de Științe l-a proclamat membru corespondent al ei și la 23 decembrie 1954, i-a înmînat o diplomă specială în cadrul unei ședințe festive care a avut loc la Academia Bulgară de Științe. Cu acest prilej Constantinescu-Iași a declarat că își ia angajamentul să lucreze și mai mult pentru studierea fundamentală a raporturilor bulgaro-romîne din trecut și pentru întărirea lor în viitor».

Vizita delegației științei romîne, s-a încheiat cu semnarea unui plan de colaborare culturală între Republica Populară Bulgaria și Republica Populară Romînă pe anul 1955. Planul prevede «vizite reciproce de oameni de știință, de scriitori, artiști, pictori, soliști etc., precum și un schimb de materiale științifice, planuri editoriale, ziare și reviste, publicații științifice, literatură pedagogică, materiale din domeniul căminelor culturale, schimb de ansambluri artistice, fotografii etc.

În general, cele două manifestări culturale — săptămîna științei bulgare în România și săptămîna științei romîne în Bulgaria — constituie o nouă contribuție la prietenia romîno-bulgară de veacuri, care a adus întotdeauna pace și propășire culturală celor două popoare vecine.

Diac. I. IUFU

**UN DISTINS LUPTĂTOR PENTRU PACE:
I.P.S. MITROPOLIT NICOLAE KRUTIŢKI**

La Conferința reprezentanților Mișcării pentru pace din Uniunea Sovietică, I.P.S. Mitropolit Nicolae KrutiŃki întreținându-se cu președintele Academiei de Științe a R.S.S. Ucrainene, Alexandr Palladin.

V I A Ţ A B I S E R I C E A S C A

LUCRĂRILE SFINTULUI SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMINE

În numărul trecut al revistei noastre s-a publicat un scurt comunicat asupra sesiunii din acest an a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. În paginile de față, publicăm o dare de seamă amănunțită, precum și sumarele oficiale ale ședințelor înaltului for conducător al Bisericii Ortodoxe Române.

Sfântul Sinod și-a început lucrările miercuri 13 aprilie 1955. La orele 10 dimineața, în catedrala patriarhală, s-a săvârșit Doxologia, în prezența Înalt Prea Sfințitului și Prea Fericitului Patriarh Justinian, a Înalt Prea Sfinților Mitropoliți: Sebastian al Moldovei și Sucevei, Firmilian al Olteniei și Vasile al Banatului, a Prea Sfinților Episcopi: Iosif al Râmnicului și Argeșului, Antim al Buzăului, Teofil al Romanului și Hușilor, Chesarie al Dunării de Jos, Nicolae al Clujului, Valerian al Oradiei, Antim Tîrgovișteanul și Theoctist Botoșăneanul, vicari patriarhali, a corpului profesoral de la Institutul Teologic Universitar din București, a consilierilor administrativi patriarhali și a numeroși preoți și credincioși din Capitală.

La orele 11,30, membrii Sfântului Sinod au trecut în sala de ședințe din palatul patriarhal. Intrucît Dl Acad. P. Constantinescu-Iași lipsea din țară, Ministerul Cultelor a fost reprezentat prin Dl. Director general I. Bărbulescu.

Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a invitat pe Dl. I. Onțanu, director în Ministerul Cultelor, să citească decizia ministerială de deschidere a sesiunii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Constatînd apoi prezența unui număr statutar de membri ai Sfântului Sinod, Înalt Prea Sfințitul și Prea Fericitul Patriarh Justinian a declarat deschise lucrările înaltului for de conducere a Bisericii Ortodoxe Române. Înalt Prea Sfinția Sa a rostit următoarea cuvîntare, înfățișînd problemele mai importante înscrise pe ordinea de zi a sesiunii.

*Înalt Prea Sfințiți Mitropoliți,
Prea Sfințiți Episcopi,
Domnilor reprezentanți ai Ministerului Cultelor,*

„Iată cît este de bine și cît este de frumos a locui frați împreună“ (Ps. 132,1).

Trăirea fraților în unitate, dragoste și pace, proorocul David o aseamănă cu Mirul, darul cel mai de preț, de a cărui ungere se puteau învrednici odinioară numai proorocii și împărații.

Acest prețios dar al Mirului preînchipue astăzi pecetea Darului Duhului Sfânt, de care se împărtășesc toți cei ce se împreunează cu Hristos. Cu Sfântul Mir ungându-se la Botez, trupurile noastre devin sălășe ale Duhului Sfânt, iar altarele cărora ne închinăm ale Bisericii noastre devin sfințite.

Sfântul și Marele Mir preînchipue pe însuși Domnul Hristos, Izvorul vieții și Dătătorul tuturor darurilor. De aceea la sfințirea Mirului în Joia Patimilor, Sfântul Mir se scoate, la Vohodul cel Mare al Liturghiei, împreună cu Sfintele Daruri.

Purtînd cuvenita grijă de mîntuirea turmei credincioșilor și de sfințenia sfințelor lui Dumnezeu locașuri, cu dragoste frătească am chemat în sobor pe toți ierarhii, membri ai Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne, pentru a ne ruga împreună și a săvîrși sfințirea Mirului.

Pe temeiul canonului 34 Apostolic, care stabilește principiile de organizare a unei Biserici naționale, sinoadele acestor Biserici au avut dreptul de la început de a se administra independent, în chestiunile canonice și evanghelice, păstrînd - însă - unitatea dogmatică și canonică cu Biserica Ecumenică a Răsăritului.

În cadrul organizației Bisericii Ortodoxe de Răsărit, scaunul mitropolitan al Ungro-Vlahiei a fost de la început așezat între scaunele mitropolitane din Patriarhia de Constantinopol ca al 70-lea. Iar prin Tomosul patriarhal din 1776, cînd i se acordă acestui scaun titlul de „Locțiitor al Cezareei Capodochiei”, i se dă locul de frunte al celui dintîi scaun din mitropoliile Patriarhiei ecumenice pe care îl avusese strălucita mitropolie a Cezareei Capodochinei.

Prin Tomosul Patriarhiei ecumenice din anul 1885 se acordă Bisericii Ortodoxe Romîne autocefalia. Prin acest act se arată, pe deoparte, unitatea Bisericii de Răsărit întru legătura dragostei, iar Biserica Ortodoxă Romînă este recunoscută de sine administrată în toate, Sfîntul Sinod al ei fiind socotit „frate întru Hristos prea iubit, bucurîndu-se de toate drepturile și prerogativele unei Biserici autocefale, încît să se administreze și să se conducă de sine, neîmpiedecată în toată podoaba bisericească, ordinea și în celelalte economii bisericești”.

Sfîntul Mir simbolizînd puterea îmbelșugată și felurită a darurilor Sfîntului Duh și totodată pecetea sfințeniei în credința creștină ortodoxă, pregătirea și sfințirea lui este un act strîns legat de independența canonică a unei Biserici autocefale.

Așa se explică faptul că Patriarhia ecumenică de Constantinopol acordă Bisericii Ortodoxe Romîne, pentru prima dată în anul 1882, chiar înainte de acordarea autocefaliei, dreptul de a pregăti și sfinți Sfîntul și Marele Mir; iar în anul 1885 urmează acordarea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Romîne.

Incepînd din anul 1882, în Biserica Ortodoxă Romînă această lucrare de pregătire și sfințire a Sfîntului și Marelui Mir s-a săvîrșit de opt ori, anul acesta urmînd a se săvîrși a noua oară acest act canonic.

„Nimeni nu poate pune altă temelie decît cea așezată de Hristos” spune Sf. Apostol Pavel și pe aceste cuvinte stă unitatea Bisericii Ortodoxe de Răsărit, împărțită în Biserici autocefale, după țările în care se află răspîndită, dar păstrînd unitatea dogmatică și canonică în chip nevăzut prin puterea Sfîntului Duh, iar în chip văzut prin actele sfințitoare ale

ierarhiei, dintre care cel al sfințirii Marelui Mir este de o covârșitoare importanță canonică.

La această rară și măreață solemnitate v-am chemat pe Inalt Prea Sfințiile și Prea Sfințiile Voastre. Se cuvine să aducem caldele noastre mulțumiri Inalt Prea Sfințitului și Prea Fericitului Chiril al Bulgariei și Inalt Prea Sfințitului Mitropolit Sebastian al Moldovei și Sucevei, pentru bunavoința cu care au pus la dispoziția Sfântului Sinod o parte din ingredientele trebuitoare pentru Sfântul și Marele Mir. Mulțumiri aducem, deasemenea, Ministerului Cultelor, pentru sprijinul pe care ni l-a dat în obținerea altor elemente, care trebuiau importate din țările Orientului.

*

V-am chemat însă și pentru rezolvarea unor probleme, de a căror grabnică și înțeleaptă soluționare depinde bunul mers al treburilor noastre bisericesti. Bine știut este că Biserica noastră - urmînd să-și împlinească misiunea lăsată de Hristos, de a mîntui sufletele celor credincioși - este îndatorată să lupte necontenit împotriva uneltirilor celui rău, împotriva dușmanului neamului omenesc. Nu este deci de mirare faptul că uneori, între rîndurile unor puțini dintre clericii și călugării noștri, sau chiar profesorii școlilor noastre bisericesti, se ivesc unele abateri de la rînduiele Sfântului Sinod, ale Sfintelor Canoane și ale regulamentelor noastre. Acestea nu sînt decît uneltiri și ispitiri ale celui ce nu se poate împăca cu biruințele duhovnicești dobîndite de Sfînta noastră Biserică în ultima vreme și care caută să zădărnicească lucrarea mîntuitoare de suflete a Bisericii. De acea pe ordinea de zi a acestei sesiuni figurează problema unor abateri săvîrșite de unii clerici și profesori. Cu tot tactul, dar și cu toată autoritatea de care dispune, Sfîntul Sinod va trebui să soluționeze această problemă, cu duhul blîndeții, al înțelegerii și al dorinței de a îndrepta răul făcut de neascultarea unor elemente anarhice.

În Biserica Ortodoxă din Ardeal, chiar într-una din mînăsirile de seamă, s-a ivit o abatere a cîtorva călugări rătăciți, în frunte cu călugărul Iustin Vasilescu.

Măsurile energice și bine chibzuite luate de Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae al Ardealului au dus la îndreptarea celor căzuți în greșală și la readucerea bunei rîndueli, în locul răzorătirii.

Trebuie să ținem seamă și de faptul că în Moldova s-a deschis din nou o rană veche: aceea a stilismului. Această problemă a fost studiată cu atenție de Sinodul Permanent, iar Noi am și adus la îndeplinire unele măsuri menite să stăvilească întinderea rătăcirii. Urmează ca Sfîntul Sinod să ne arate tuturor drumul pe care trebuie să mergem, pentru a apăra pe credincioșii noștri de primejdia care-i pîndește, lăsîndu-se amăgiți de foști călugări răsorațiți și înșelători.

Noi sîntem încredințați că Sfîntul Sinod va da acestei probleme cea mai înțeleaptă rezolvare, pentru binele credincioșilor Sfintei noastre Biserici.

În ce privește abaterile de la dreapta credință ale unor monahi și monahii de la mînăstirile Sihastru și Vladimirești, datori sîntem să recunoaștem vinovăția noastră. Aceste obști călugărești, aflîndu-se multă vreme în eparhia Romanului - unde vicarul de pe atunci era bătrîn - s-au dezvoltat anarhic, fără să crească sub lumina caldă a bunelor tradiții ale monahismului ortodox. Trecerea lor la eparhia Galaților,

în timpul unei conduceri provizorii, nu a fost de natură să le aducă îndreptarea necesară. De când se află - în urma ultimelor arondări de eparhii - sub cîrmuirea Prea Sfințitului Antim al Buzăului, s-au luat unele măsuri, la care însă cei rătăciți au răspuns cu insulte și cu învinuiri neîndreptățite. Fosta conducere a soborului de acolo ne-a trimis de curînd o scrisoare prin care își recunoaște greșeala și cere iertare. Comisiunea respectivă va examina cazul și va propune Sfîntului Sinod măsurile pe care le va crede de cuviință pentru a asigura în această mînaștere ordinea, disciplina și ascultarea.

Mai avem pe ordinea de zi a actualei sesiuni și problema tipăririi unei noi ediții a Liturghierului. Această retipărire este necesară pentru a satisface atît cererile din ce în ce mai numeroase ce ne vin de la preoții romîni din Jugoslavia, cît și nevoile clerului nostru. Din depozitele Editurii Institutului Biblic s-a trimis tot ce am avut. Nu trebuie să uităm însă că ediția din 1951 a Liturghierului s-a tipărit într-un număr restrîns de exemplare, pentru a satisface în primul rînd trebuințele clericilor din Ardeal reveniți în 1948 la Biserica Ortodoxă Romîna. De aceea este necesar să tipărim acum o nouă ediție. Comisiunea numită de Sfîntul Sinod a lucrat cu seriozitate, dar Sfîntul Sinod are menirea de a cerceta cu atenție lucrarea făcută și a întări cu înțelepciunea și autoritatea sa forma în care trebuie să apară noua ediție a Liturghierului romînesc.

Țin totodată să amintesc datorია pe care o avem noi, membri Sfîntului Sinod, de a fi întotdeauna noi înșine cei dintîi pildă de ascultare față de hotărîrile Sfîntului Sinod, față de legi și de regulamente. Dacă uneori constatăm unele acte de indisciplină în rîndurile clericilor, să cercetăm cauza în primul rînd în faptele noastre, ale ierarhilor; să vedem dacă noi am pus în aplicare și respectăm, prin dispozițiile pe care le dăm, regulamentele și hotărîrile Sfîntului Sinod. Anul trecut mi-am luat îndrăzneala de a vă trimite o scrisoare, atrăgîndu-vă frățește luarea aminte asupra legalității pe care trebuie să o păstrăm în toate actele și acțiunile noastre. Nădăjduiesc că Înalt Prea Sfințiile Voastre și Prea Sfințiile Voastre ați văzut grija deosebită pe care o poartă conducerea statului nostru pentru întronarea unui spirit de strictă respectare a legilor. Noi, oamenii Bisericii, trebuie să fim însă pildă de ascultare față de legi și regulamente, cu atît mai mult cu cît pentru noi ascultarea de legi este un comandament moral, dictat de învățătura Sfintei noastre Biserici. Folosesc și acest prilej pentru a vă ruga să căutăm cu toții a fi noi cei dintîi care să păzim legalitatea, pentru a fi scutiți de o serie întreagă de întîmpinări ce se fac direct Sfîntului Sinod sau Consiliului Național Bisericesc. După ce vom da noi pildă de respectare a hotărîrilor Sfîntului Sinod și a regulamentelor bisericești, - numai atunci vom putea cere ascultare și respect față de autoritatea bisericească pînă la cel mai umil cleric; numai în acest fel vom putea păstra buna rînduială, ordinea și disciplina în rîndurile clericilor și călugărilor noștri; numai așa vom asigura desfășurarea în bune condițiuni a lucrării sfinte și mîntuitoare pe care Biserica noastră are datorია să o desfășoare necontenit.

Să nu uităm că lucrările sesiunii noastre se desfășoară în zilele în care toate popoarele lumii se pregătesc pentru a întîmpina sărbătorește Adunarea Mondială pentru pace de la Helsinki, iar poporul nostru își alege reprezentanții cei mai de seamă pentru a participa la Adunarea

mişcării pentru apărarea păcii ce se va ține în curînd la București. Ca unii care avem poruncă sfîntă, lăsată de însuși Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, să căutăm pacea și cele ce zidesc pacea; ca unii care dintru început ne-am alăturat cu tot sufletul uriașului front al celor ce apără pacea lumii, - avem datoria sfîntă de a spori și mai mult eforturile noastre, sprijinind lupta poporului nostru și a tuturor popoarelor lumii, pentru înlăturarea primejdiei unui nou război și pentru asigurarea unei păci durabile.

Cu aceste gînduri, Vă salut frățeste și vă îmbrățișez, mulțumindu-vă pentru dragostea cu care ați răspuns chemării noastre.

Mulțumesc deasemenea reprezentanților Ministerului Cultelor, care participă la lucrările noastre.

Declar deschisă sesiunea Sfîntului Sinod și vă urez spor la lucru.

După ce au fost alcătuite comisiunile Sfîntului Sinod, cărora li s-au repartizat spre studiu problemele înscrise pe ordinea de zi a sesiunii,—membrii Sfîntului Sinod, în unanimitate, au aprobat propunerea de a se trimite următoarea telegramă către Președintele Prezidiului Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Romîne:

DOMNULUI DR. PETRU GROZA

PREȘEDINTELE PREZIDIULUI MARI ADUNĂRI NAȚIONALE A R.P.R.
BUCUREȘTI

Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne, întrunit în sesiune ordinară de lucru, astăzi 13 aprilie 1955, exprimă Prezidiului Marii Adunări Naționale și Dvs. personal, sentimentele sale de loialitate față de scumpa noastră patrie, Republica Populară Romînă, și vă asigură că slujitorii și credincioșii Bisericii Ortodoxe Romîne vor fi întotdeauna alături de întregul nostru popor, în năzuințele sale sfînte de propășire obștească și în lupta de apărare a păcii între oameni și între toate popoarele lumii.

PREȘEDINTELE SFÎNTULUI SINOD

† J U S T I N I A N

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÎNE

Deasemenea, în unanimitate Sfîntul Sinod a hotărît să exprime sentimentele de prețuire și devotament ale ierarhilor, clericilor și credincioșilor Bisericii Ortodoxe Romîne față de conducătorii statului nostru democrat-popular, trimițînd următoarea telegramă:

DOMNULUI GHEORGHE GHEORGHIU-DEJ

PREȘEDINTELE CONSILIULUI DE MINIȘTRI AL R.P.R.

Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne, întrunit în sesiune ordinară de lucru, astăzi 13 aprilie 1955, dînd expresie sentimentelor sale de profund devotament față de conducerea Statului nostru democrat popular, asigură Guvernul R.P.R. și pe Dvs. personal că toți credincioșii și slujitorii Bisericii Ortodoxe Romîne vor sprijini cu hotărîre toate acțiunile menite să aducă propășirea și înflorirea patriei noastre și vor lucra cu zel tot mai sporit pentru împiedicarea deslănțuirii pustiitorului război atomic și pentru biruința deplină a păcii în lume.

PREȘEDINTELE SFÎNTULUI SINOD

† J U S T I N I A N

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÎNE

Sfântul Sinod a trimis și Domnului Acad. Prof. P. Constantinescu-Iași, Ministrul Cultelor, următoarea telegramă:

DOMNULUI ACAD. PROF. P. CONTANTINESCU-IAȘI
MINISTRUL CULTELOR

BUCUREȘTI

Manifestându-și regretul că — din cauza lipsei Dvs. din țară — nu ați putut lua parte la lucrările sesiunii sale din 13-14 aprilie 1955, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române Vă mărturisește toată prețuirea și dragostea sa, asigurându-Vă și de aci înainte de întregul său sprijin în rezolvarea tuturor problemelor care privesc colaborarea dintre Biserică și Statul nostru democrat popular și în orice acțiune merită să întărească lupta sfântă pentru apărarea păcii.

PREȘEDINTELE SFÎNTULUI SINOD

† J U S T I N I A N

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÎNE

În cursul zilei de 13 aprilie 1955, Sfântul Sinod a rezolvat o serie de probleme din ordinea de zi. A doua zi, membri Sfântului Sinod au săvârșit în Catedrala patriarhală sfințirea Marelui Mir, după care au continuat lucrările sesiunii. Așa cum s-a arătat și în numărul trecut al revistei noastre, în cursul ședinței de joi 14 aprilie 1955, a fost cercetat și cazul arhierelui pensionar Galaction Cordon, care în repetate rânduri s-a abătut de la doctrina și de la îndatoririle arhieresti. Pe temeiul articolului 10 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, Sfântul Sinod — transformat în for de judecată — a caterisit pe arhierel pensionar Galaction Cordon, îndepărtându-l din rândurile clericilor ortodocși.

Hotărîrea a fost adoptată de Sfântul Sinod în unanimitate.

La propunerea Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, Sfântul Sinod a îndreptat către clerul și credincioșii ortodocși un cuvînt de părintească povățuire și de îndemn pentru intensificarea contribuției lor la lupta pentru apărarea păcii și pentru interzicerea armelor atomice. (Textul acestui cuvînt a fost publicat în numărul trecut al revistei noastre).

Deasemenea a fost trimisă Consiliului Mondial al Păcii următoarea telegramă, prin care Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române salută și binecuvîntează pregătirile ce se fac în vederea Adunării Mondiale pentru pace, care se va ține la Helsinki:

CONSILIULUI MONDIAL AL PACII

VIENA

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, călăuzit de porunca Mîntuitorului Hristos de a propovădui între oameni Evanghelia Păcii, a sprijinit fără încetare toate nobilele acțiuni inițiate de Consiliul Mondial al Păcii, care reprezintă voința de pace a sute de milioane de oameni de pe tot cuprinsul pămîntului.

Constatînd și de această dată, că ierarhii, clericii și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române au semnat cu însuflețire — alături de întregul nostru popor — Apelul dela Viena al Consiliului Mondial al Păcii, pentru interzicerea armelor atomice și împotriva pregătirii unui război atomic;

Luînd cunoștință de intensele pregătiri ce se fac în țara noastră, ca și în toate țările de pe pămînt, în vederea Adunării Mondiale a reprezentanților forțelor iubitoare de pace, care se va ține la Helsinki și în cadrul căreia solii popoarelor vor exprima voința întregii omeniri de a se înlătura, odată pentru totdeauna, primejdia unui război atomic;

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române declară că întâmpină cu bucurie aceste noi acțiuni menite să asigure biruința cauzei păcii și binecuvintează toate strădaniile ce se depun în acest scop — deoarece ele corespund întru totul învățaturii creștine, la temelia căreia stă mesajul divin al păcii și buneivoini între oameni. Sfântul Sinod exprimă totodată convingerea nesdruncinată a clericilor și credincioșilor săi — care s-au înrolat și luptă cu însuflețire în marea Mișcare Mondială pentru Pace — că biruința deplină va încununa lupta sfântă a oamenilor iubitori de pace și va prăbuși în pulbere trufia uneltitorilor de rășboaie.

PREȘEDINTELE SFÎNTULUI SINOD

† JUSTINIAN

PATRIARHUL ROMÂNIEI

MEMBRII SFÎNTULUI SINOD:

- † SEBASTIAN, Mitropolitul Moldovei și Sucevei.
- † FIRMILIAN, Mitropolitul Olteniei.
- † VASILE, Mitropolitul Banatului.
- † IOSIF, Episcopul Rîmnicului și Argeșului.
- † ANTIM, Episcopul Buzăului.
- † TEOFIL, Episcopul Romanului și Hușilor.
- † CHESARIE, Episcopul Dunării de Jos.
- † NICOLAE, Episcopul Clujului.
- † VALERIAN, Episcopul Oradiei.
- † ANTIM, Vicar Patriarhal.
- † THEOCTIST, Vicar Patriarhal.

Sfântul Sinod a trimis totodată Comitetului Permanent pentru Apărarea Păcii din R.P.R., următoarea telegramă, prin care exprimă hotărîrea clericilor și credincioșilor Bisericii Ortodoxe Române de a sprijini cu și mai mult avînt toate acțiunile inițiate de Mișcarea pentru pace din țara noastră:

COMITETULUI PERMANENT

PENTRU APĂRAREA PĂCII DIN R.P.R.

BUCUREȘTI

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a luat cunoștință cu bucurie de puternicul ecou pe care Apelul de la Viena al Consiliului Mondial al Păcii l-a avut în rîndurile poporului român și constată cu satisfacție că între milioanele de cetățeni care au semnat această osîndire a rășboiului atomic se află și clericii și credincioșii Bisericii noastre.

Deasemenea, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, care nu încetează a îndemna pe slujitorii și închinătorii altarelor drepte credințe să lupte cu și mai multă înflăcărare pentru a împlădica deslănțuirea rășboiului atomic, — binecuvintează pregătirile ce se fac în întreaga țară, în vederea adunării forțelor iubitoare de pace, care se va ține la București în luna mai 1955. Incredințați că această Adunare va da un avînt și mai mare Mișcării pentru pace din țara noastră, Membrii Sfântului Sinod mărturisesc hotărîrea fermă a tuturor fiilor Bisericii Ortodoxe Române de a sprijini munca plină de însuflețire a poporului nostru pentru înflorirea și întărirea patriei și lupta lui sfântă pentru biruința deplină a păcii în lume.

PREȘEDINTELE SFÎNTULUI SINOD:

† JUSTINIAN,

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

După rezolvarea problemelor urgente, sesiunea Sfântului Sinod a fost prorogată pentru o dată ce se va anunța ulterior.

OASPEȚI INDIENI LA PATRIARHIA ROMINĂ

MESAJUL I.P.S. PATRIARH JUSTINIAN CĂTRE CREDINCIOȘII DIN INDIA

Cititorii revistei noastre au urmărit cu interes dările de seamă despre vizitele frățești, făcute Bisericii noastre și I.P.S. Patriarh Justinian, din 1948 și pînă astăzi. Asemenea vizite au constituit prilejuri binevenite de cunoaștere reciprocă, de apropiere, schimburi de vedere și puneri de acord asupra unor probleme importante de interes comun.

În ultima vreme însă aceste vizite au căpătat un caracter mai înalt și mai general. Influențate în chip firesc de dorința arzătoare a tuturor oamenilor și a tuturor popoarelor pentru pace și înfrățire, — dorință care a determinat acele grandioase adunări mondiale pentru pace, impunînd conducătorilor răspunzători de soarta popoarelor obligația întîlnirilor și tratativelor — vizitele de care vorbim au adăugat și ele la vechea lor înfățișare și acest strălucit și actual veșmînt alb al soliilor pentru pace.

Acesta este sensul vizitelor făcute Bisericii noastre în anii din urmă de diferiții înalți prelați și personalitățile eclesiastice sau laice, despre care revista noastră și-a informat cititorii la timp.

Dar dacă vizite ca cele făcute de Înalt Prea Sfințitul și Prea Fericitul Patriarh Alexandru al III-lea al Antiohiei și Intregului Orient, sau de I.P.S. Mitropolit Nicolae al Crutiței și Colomnei, sau în sfîrșit de Înalt Prea Sfințitul și Prea Fericitul Patriarh Chiril al Bulgariei — pentru a nu aminti decît pe cele mai recente — au avut caracterul primirii unor rude iubite și apropiate, — au fost și altele care au permis cunoașterea și aprecierea cu persoane mai de departe, din țări mai puțin cunoscute. În această din urmă categorie se așează și vizita distinșilor oaspeți indieni: Profesorul de Științe Politice de la Universitatea musulmană din Alegarh — India, Mohammad Habid și conferențiera de la aceeași Universitate, Afzar Afzaluddin, Doctor în Științe Istorice. Acești oaspeți de departe au venit în țara noastră în luna aprilie, ca invitați ai Institutului Român pentru relațiile culturale cu străinătatea. Profesorul Mohammad Habid este o personalitate de mare prestigiu în India, care a dorit să vadă și să cunoască realizările din țara noastră. În timpul celor aproape două luni cît a fost oaspetele nostru, Domnia Sa a scris o lucrare despre aceste realizări. De bună seamă, pentru a-și face o idee cît mai complectă, distinșii oaspeți au vizitat tot ce au crezut că este mai interesant și mai caracteristic în viața nouă din Republica noastră Populară. Exprimîndu-și dorința de a face o vizită și la Patriarhia Romînă, oaspeți au fost primiți de Sanctitatea Sa Patriarhul Justinian, luni 16 mai. Intrevederea a fost dintre cele mai cordiale. Convorbirea a început cu un schimb de informații despre creștinii din India și anume despre cei din ținutul Malabar sau Cocin, numiți «Tomiști» (de la Sfîntul Apostol Toma,

care — după tradiție — a mers să propovăduiască Evanghelia lui Hristos în India) sau creștini sirieni (pentru că depind de Patriarhia Antiohiei din Siria).

Sanctitatea Sa Patriarhul Justinian a făcut cunoscut oaspeților că reprezentanții acestor creștini din Malabar au cerut Patriarhiei noastre să le trimită profesori pentru un seminar de acolo. Sanctitatea Sa a întrebat pe oaspeți dacă pot da unele informații despre acești creștini și dacă ar putea să le comunice cu un prilej potrivit că Patriarhia noastră ar dori să întretină legături cu ei.

Profesorul Mohammad Habid a răspuns, arătând că creștinii din Malabar, cunoscuți sub denumirea de creștini sirieni, au o slabă cunoaștere despre Apostolul Toma. În aceste două mii de ani, ei au rămas fără cultură religioasă. Chiar la Universitatea din Alearh au urmat unii studenți creștini sirieni. Un profesor creștin sirian a ținut o conferință asupra religiei lor, dar expunerea sa a fost slabă fiindcă nu era un bun cunoscător al religiei sale. Profesorul indian a subliniat că acești creștini — trăind în mijlocul unei mase de mahomedani — au adoptat unele practici ale acestora. Multe părți ale cultului lor au fost uitate. Au binecuvîntarea pînii și vinului, dar au uitat semnificația spirituală. «În concluzie — a spus profesorul M. Habid — este cazul ca acești creștini sirieni să fie ajutați de celelalte Biserici».

Sanctitatea Sa Patriarhul Justinian a asigurat că Biserica Română va căuta să ia legăturile cu acești creștini, cît mai curînd cu putință, pe calea ce se va găsi mai potrivită.

În continuare, profesorul Mohammad Habid a spus următoarele:

«Am venit la Sanctitatea Voastră pentru a Vă face o rugăminte specială. După cîte știu, Hristos n-a vorbit niciodată în termeni aspri despre alte religii. Țara mea este religioasă, dar sînt multe religii și conflicte între aceste religii. În România am constatat că religiile trăiesc în pace. Aș dori ca și în India să fie la fel. Sînt mulți creștini în India dar e păcat că se ceartă între ei, aparținînd diferitelor confesiuni. Catolicii sînt guvernați de Roma, protestanții de Anglia; unii primesc ordine și din Statele Unite ale Americii, cum sînt «tremurătorii»... Nu e bine ca Bisericile să primească ordine din afară. Mulți indieni doresc ca aceste Biserici să trăiască în bune relații. Am venit la Sanctitatea Voastră să vă rog să trimiteți un mesagiu creștinilor din India, în sensul acesta, ca toți să se iubească între ei, să nu se mai urască, să trăiască în pace și să înceteze aceste neînțelegeri dintre ei. Dacă Sanctitatea Voastră ar vrea să trimită un astfel de mesagiu, ar fi foarte bine și pentru creștinii din țara mea și pentru poporul meu».

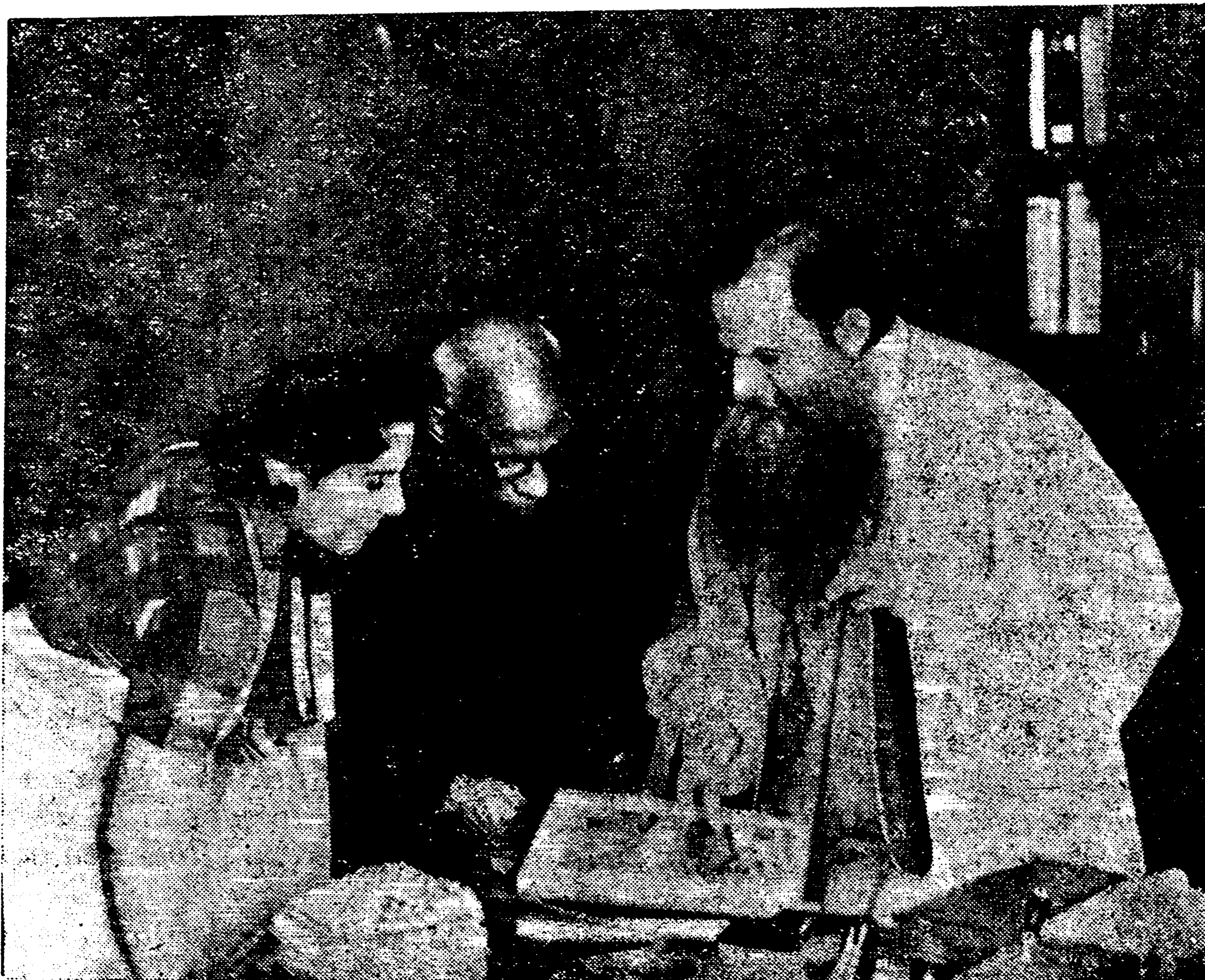
Sanctitatea Sa Patriarhul Justinian a răspuns că va întocmi cu plăcere un astfel de mesagiu, pe care-l va încredința Domniei Sale.

Mulțumind cu multă recunoștință, Profesorul Mohammad Habid a arătat mai departe că a scris o lucrare despre cele văzute de Domnia Sa în Republica Populară Română. Conferențiarul Afzar Afzaluddin a scris un capitol despre libertatea religioasă. Oaspeții au declarat că ar fi foarte fericiți dacă asupra acestui capitol ar putea obține unele precizări din partea Întîistătătorului Bisericii Ortodoxe Romîne.

Sanctitatea Sa Patriarhul Justinian a continuat astfel:

«Pentru informarea Dvs., vreau să vă spun că în Republica Populară Română libertatea religioasă, nu numai pentru Biserica Ortodoxă, ci și pentru toate celelalte Biserici și culte, este o mare realitate, sub regimul actual.

Nu există nici o imixtiune din partea Statului în exercitarea cultului vreunei Biserici. Avem nu numai libertatea exercitării cultului, ci fiecare Biserică își are școli pentru pregătirea profesională a slujitorilor, reviste, etc. Biserica Ortodoxă Română are milioane de credincioși, are aproape 12.000 de preoți, 170 mănăstiri și schituri, cu circa 7500 călugări și călugărițe. Avem 6 școli medii teologice, pentru pregătirea candidaților ce vor să urmeze cele două Institute Teologice Universitare, și trei Seminarii monahale: două pentru călugărițe și unul pentru călugări, care apoi pot merge la Institutele Teologice Universitare. În aceste școli funcționează peste 100 profesori pentru școlile medii teologice și 56 profesori pentru Institutele Teologice Uni-

Oaspeții indieni, admirând obiectele lucrate în atelierele de artă religioasă ale Bisericii Ortodoxe Române.

versitare, plătiți toți de Stat. Biserica noastră are trei reviste ale Patriarhiei și alte cinci reviste ale celor cinci Mitropolii, deci în total opt reviste. Din aceasta se poate vedea, că în țara noastră avem nu numai libertatea de a ne ruga, ci și de a studia problemele religioase și a ne scri părerile noastre în publicațiuni și reviste». În încheiere Sanctitatea Sa Patriarhul Justinian și-a exprimat deosebita mulțumire sufletească pentru vizita făcută de cei doi intelectuali indieni, asigurându-i că această vizită a sporit interesul atât al Sanctității Sale, cât și al colaboratorilor Sanctității Sale pentru India și felul ei de viață.

După această întrevvedere, Sanctitatea Sa Patriarhul Justinian a oferit oaspeților indieni reviste și publicațiuni ale Patriarhiei Române, precum și

unele obiecte de artă românească. Apoi oaspeții au fost conduși să viziteze Palatul Patriarhiei. După două zile distinși oaspeți indieni au fost invitați să vizioneze mai multe filme și jurnale cu subiecte religioase.

*

Publicăm în continuare mesagiul adresat de Sanctitatea Sa Patriarhul Justinian către creștinii din India:

„Vizita pe care a făcut-o în țara noastră distinsul profesor Moammad Habid împreună cu conferențiarul Afzar Afzaluddin ne oferă un prilej deosebit să adresăm creștinilor pravoslavnici și credincioșilor tuturor cultelor religioase din străvechea țară a Indiei salutul nostru frătesc și urarea ca Dumnezeu pe care-L cinstește fiecare în graiul și după credința sa, să reverse peste noi toți binecuvântarea și harul Său ceresc.

Sîntem încredințați că iubiții noștri oaspeți vă vor împărtăși mai amănunțit constatările făcute personal în legătură cu situația religiilor și cultelor din patria noastră.

Noi întărim aceste constatări cu asigurarea că regimul nostru de democrație populară a creat atât Bisericii Ortodoxe, cât și celorlalte Biserici și Culte religioase din țara noastră, condițiunile cele mai prietnice de manifestare și dezvoltare, fiecare Biserică și Cult bucurîndu-se de libertate deplină de funcționare și organizare.

Fiii Bisericii noastre Ortodoxe și credincioșii tuturor celorlalte culte religioase de la noi lucrează în strînsă unire cu întregul popor la făurirea vieții celei adevărate de fericire și propășire obștească.

Toți cei ce-L iubim pe Dumnezeu — indiferent cărei credințe aparținem — ne-am unit laolaltă cu iubitorii de pace din țara noastră și din toată lumea, pentru a apăra bunul cel mai de preț al omenirii — pacea — convingîndu-se că Dumnezeu pe care-L cinstește toate religiile pămîntului este „Dumnezeul Păcii”, că adevăratul Dumnezeu nu îndeamnă pe închinătorii Săi la dușmănie și războaie aducătoare de moarte și pustiire, căci „Dumnezeu este iubire” și poruncește credincioșilor să trăiască în armonie și prietenie între ei, Dumnezeu este „Începătorul vieții” și cere oamenilor și popoarelor să apere viața și să lupte pentru eliberarea omenirii de teama și nenorocirile războaielor.

Următori acestei înalte concepții despre slujirea și rostul credințelor religioase, rugăciunea noastră fierbinte către cel Atotputernic este ca pe tot întînsul globului pămîntesc să dispară luptele fratricide între credincioșii diferitelor religii și între toate popoarele pămîntului, fiindcă peste toți veghează și pe toți îi ocrotește Același Părinte iubitor, ca fiii Săi să se respecte reciproc și să trăiască în iubire și frăție uniți cu alții.

Poporul și credincioșii noștri au primit cu mare bucurie vestea că înțelepții conducători ai Indiei pun la temelie legăturilor dintre popoare principiul coexistenței pașnice și, peste toate deosebirile de ordin social, de convingeri politice sau de credințe religioase socotesc posibilă înfăptuirea unei înțelegeri și colaborări frățești, pentru pacea întregului neam omenesc.

O astfel de năzuință sfîntă socotim că trebuie sprijinită și de religiile noastre, realizînd această conviețuire pașnică mai întîi între credincioșii aceleiași religii și între diferitele religii și culte religioase.

Cu aceste împărtășiri de gânduri pornite din convingerea că adevărata religie trebuie să fie pusă în slujba intereselor superioare ale o-

menirii, mărturisim că am fi foarte bucuroși dacă am putea înnoda firul unor mai strânse legături atât cu ierarhii și creștinii pravoslavnici din India, în hotarele căreia a propovăduit Sfântul Apostol Toma, cât și cu reprezentanții și credincioșii celorlalte religii și culte, pentru a ne cunoaște mai bine și a ne iubi mai mult și pentru a sprijini cu forțe unite și cu zel tot mai sporit întronarea păcii depline între toți oamenii și între toate popoarele pământului.

Dumnezeu cel Atotputernic să ajute și să binecuvinteze pe toți cei ce lucrează la zidirea binelui și a păcii în lume.

† J U S T I N I A N
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMINE

La plecare, după ce au mulțumit Sanctității Sale Patriarhului Justinian pentru primire, cei doi oaspeți indieni au scris în cartea destinată semnăturilor diferiților oaspeți ai Patriarhiei Române, următoarele:

Am venit să plătesc tributul meu de respect Sanctității Sale și am fost profund impresionat și inspirat. Biserica Ortodoxă Română și tradiția ei — în special capacitatea de a coopera cu Statul — merită cea mai înaltă venerație și este o lumină și o călăuză pentru omenire.

MOHAMMAD HABID

Profesor de Științe Politice—Alergarh

16 mai 1955.

*Religia a fost un mare factor de dezbinare în lume. Masacre neînchipuite au fost comise pretutindeni în numele religiei. Deaceia e o plăcere pentru mine să constat cât de reușit a rezolvat Republica Populară Română problema religioasă și cum religia și Statul lucrează mână în mână, contribuind din plin la construcția socialismului în țară. Am cules multe motive de inspirație din țară și sper că aceste inspirații mă vor ajuta în soluționarea problemei religioase în țara mea. Consider de asemenea o mare ferici-
cure pentru mine de a fi avut ocazia să prezint respectele mele Patriarhului României.*

AFZAR AFZAHUDDIN

Conferentiară a Universității din Alergah-India

16 mai 1955

Pr. N. CAZACU

INDRUMĂRI PASTORALE

PĂRINTEȘTI INDEMNURI ȘI POVĂȚUIRI DUHOVNICEȘTI

SPICUIRI DIN PASTORALELE DE PAȘTI ALE IERARHILOR BISERICII ORTODOXE ROMÎNE

Publicînd în paginile revistei noastre scurte spicuri din pastoralele pe care Ierarhii Bisericii Ortodoxe Romîne le îndreaptă către cler și credincioși, cu prilejul marilor sărbători ale Nașterii și Invierii Domnului, am năzuit să punem la îndemîna slujitorilor sfintelor altare ale dreptei credințe, părinteștile îndemnuri și povățuiri ale tuturor Chiriarhilor noștri, spre a da clericilor ortodocși putința să-și sporească neîncetat rîvna întru slujirea lui Hristos pe căile cele drepte, arătate de membrii Sfîntului Sinod.

Inițiativa redacției noastre s-a dovedit folositoare și rodnică: multi dintre cititorii noștri au arătat, cu prilejul conferințelor de orientare, cît de bine venită este publicarea acestor spicuri din pastorale, subliniind marele sprijin pe care îl primesc în îndeplinirea misiunii lor, prin cunoașterea înțeleptelor sfaturi date de Arhipăstorii Bisericii noastre. De asemenea, numeroși clerici au subliniat în repetate rînduri faptul că din aceste spicuri se vedește și unitara îndrumare ce se dă preoțimii noastre, dar și rîvna cu care — în toate eparhiile Bisericii Ortodoxe Romîne — se vestește cuvîntul Domnului, întru sporirea duhovnicească a turmei dreptcredincioase.

Bunele rezultate înregistrate pînă acum, impun redacției noastre îndatorirea de a continua să înfățișeze, pe scurt, conținutul bogat în învățături și îndemnuri al pastoraletor îndreptate de Chiriarhii Bisericii Ortodoxe Romîne către clerul și credincioșii ortodocși. Este ceea ce facem în aceste pagini, în care prezentăm cititorilor noștri spicuri din pastoralele adresate de membrii Sfîntului Sinod, cu prilejul Sfințelor Sărbători ale Invierii Domnului din acest an.

*

1. Pastorală trimisă de **Inalt Prea Sfințitul Patriarh JUSTINIAN**, clericilor și credincioșilor din cuprinsul Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, subliniază marea bucurie a Invierii — prin care «Mîntuitorul Hristos a zdrobit stăvilarele neființei și a ridicat iarăși pe om la frumusețea strălucirii sale dintru început» — și semnificația pe care acest dumnezeesc Praznic al praznicelor o are în viața creștinilor de pretutindeni, «fiind pîrga învierii celor adormiți» (I Corinteni XV, 20). Amintind că «faptul hotărîtor al trecerii lui Iisus prin această lume a fost Invierea Lui», că «Nașterea Sa minunată din trupul neprihănit al Sfintei Fecioare, învățătura și minunile Sale, jertfirea Sa pe Crucea Golgotei, toate acestea capătă sens și valoare nepieritoare numai prin faptul Invierii Lui din morți», Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian atrage luarea aminte asupra cuvîntului îndreptat de Sfîntul Apostol Pavel către Corinteni, din care rezultă fără putință de tăgăduire că «fără Inviere nu s-ar fi născut creștinismul, n-ar fi prins viață Biserica..., nici o ființă omenească n-ar fi fost însetată după adevărul Evangheliei Sale și miile de martiri nu și-ar fi dat viața pentru El, dacă Trupul I-ar fi putrezit sub lespedea grea a mormîntului din grădina lui Iosif Arimateeanul!».

Sînt înfățișate apoi adevăririle Sfințelor Scripturi asupra Invierii Domnului: arătările Sale — mai întîi femeilor mironosițe, chiar în grădina Sfîntului Mormînt, lui Petru, în Ierusalim, lui Luca Evanghelistul și lui Cleopa, în drumul spre Emaus, celorlalți Ucenici, și în sfîrșit lui Toma, — sînt dovezi de nezdruncinat că Domnul a înviat, că propovăduirea Apostolilor nu este zadarnică și credința noroadelor nu este fără de folos. Prin aceste încredințări asupra Invierii Mîntuitorului a fost așezată piatra de temelie a Bisericii creștine, — piatră pe care veacurile n-au clătinat-o și nu vor clătina-o pînă în ceasul din urmă al viețuirii noastre.

În continuare, pastorală Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian arată că «duhul creștinismului autentic» — zidit pe Jertfa și Invierea lui Hristos — «este străbătut de mireasma păcii», căci «ne-am împăcat cu Dumnezeu prin moartea și Invierea Fiului Său» (Romani V, 10), fiindcă «El este pacea noastră» (Efeseni II, 14), și constată, cu îndreptățită durere, că «văzduhul lumii de astăzi» nu este «îmbălsămat de mireasma păcii», după care suspină orice suflet omenesc. Și fiindcă «pentru noi creștinii, misiunea Mîntuitorului Iisus Hristos nu s-a sfîrșit prin Moartea, Invierea și Înălțarea Sa la ceruri», căci «El continuă să lumineze gîndirea oamenilor, să curățească simțămintele lor și să le întărească vrerile pentru aflarea binelui, prin cuvîntul Evangheliei Sale», — Întîistătătorul Bisericii noastre arată păstoriților săi că «Hristos cel înviat strigă către toate semințiile pămîntului, prin glasul lui Pavel Apostolul: Fiilor, «căutați desăvîrșirea, mîngîiați-vă, fiți uniți în cugete, trăiți în pace și Dumnezeu dragostei și al Păcii va fi cu voi» (II Corinteni XIII, 11)».

«Duhul creștinismului autentic — spune mai departe Inalt Prea Sfințitul nostru Patriarh Justinian — nu cunoaște violența și refuză să vadă în război un mijloc pentru rezolvarea neînțelegerilor dintre oameni și popoare. Creștinismul adevărat năzuiește să se întindă dumnezeiasca bună-înțelegere dintre oameni peste fața pămîntului întreg, iar războiul să rămîna o tristă amintire a istoriei. Precum cerbul însetează după izvoarele apelor, așa însetează inima creștinului după vremea cînd — potrivit spuselor Profetului Isaia — «săbiile se vor preface în brăzdare de pluguri și lăncile în seceri. Nici un neam nu va mai ridica sabia împotriva altui neam și pravila războiului nu o vor mai deprinde» (Isaia II, 4)».

«Duhul creștinismului adevărat ne îndeamnă să gîndim la toate «cîte sînt adevărate, cîte sînt cinstite, cîte sînt drepte, cîte sînt curate, cîte sînt vrednice de iubit, cîte sînt cu nume bun, orice faptă bună și orice laudă» (Filipeni IV, 8) și «să nu iubim cu vorba, numai din gură, ci cu fapta și cu adevărul» (I Ioan III, 18)».

Din acest duh al creștinismului adevărat au izvorît toate acțiunile pe care Biserica Ortodoxă Romîna le-a întreprins și le întreprinde — alături de celelalte Biserici Ortodoxe și de toți oamenii de bine de pe pămînt — pentru apărarea darului celui mai de preț pe care Dumnezeu l-a dăruit omenirii întregi: pacea. Din acest duh al creștinismului adevărat a purces și Apelul adresat de Întîistătătorii Bisericii Ortodoxe, adunați în Consfătuirea Pan-ortodoxă de la Moscova, în 1948, către creștinii din lumea întreagă, — Apel în care se arată că toți cei ce credem și mărturisim pe Hristos nu putem «să închidem ochii noștri în fața noului val de ură omenească ce începe să se manifeste», nu putem «să ne astupăm urechile noastre înaintea vuietului sălbatec al unui nou război».

Din același duh al creștinismului adevărat izvorăște și hotărîrea Ierarhilor, clericilor și credincioșilor Bisericii noastre de a le aminti «tuturor aceluia care gîndesc să treacă iarăși lumea prin foc și sabie», cuvîntul care păstrează «vestirea nedezmințită a Mîntuitorului: «toți cei ce scot sabia, de sabie vor pieri» (Matei XXVI, 52)». Din același duh al creștinismului adevărat purcede și sprijinul neprecupețit pe care toți fiii Bisericii Ortodoxe Romîne îl dau celor ce luptă cu înflăcărare pentru «distrugea armelor atomice și cu hidrogen și încetarea fabricării lor în toate țările», pentru «folosirea energiei atomice în scopuri pașnice», pentru asigurarea liniștei, păcii, binelui și fericirii oamenilor.

Pe bună dreptate subliniază Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian că împlinirea acestor înalte porunci evanghelice ale dragostei și slujirii semenului trebuie să fie împlinite de toți creștinii care năzuiesc să întîmpine cu vrednicie și să se împărtășească din marea bucurie a Sfințelor Paști, avînd sufletul împodobit cu «dragostea, bucuria, pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, facerea de bine, credincioșia, blîndețea și înfrînarea» (Galateni V, 22). Amintind că asemenea podoabe arată creștinului adevărata față a vieții — aceea care apropie și unește pe oameni, înfrățindu-i și nimicînd dezbinarea — Întîistătătorul Bisericii noastre spune: «Creștinul știe că Dumnezeu «vine întru întîmpinarea celor ce cu bucurie săvîrșesc fapte bune și își aduc aminte de El, umblînd pe căile Sale» (Isaia LXIV, 5), — iar celor mîndri le stă împo-

trivă, căci «înaintea prăbușirii merge trufia și semeția înaintea căderii» (Pilde XVI, 20); și mai știe adevăratul creștin că «munții pot să se dea înapoi și colinele pot să se clatine, dar milostivirea Domnului nu se va mai depărta de la el și legământul său de pace nu se va mai zdruncina» (Isaia LIV, 10)».

Pastorala Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian se încheie cu această binecuvântare plină de dragoste părintească: «Iar pentru voi, care trudiți cu brațele și cu mintea pentru mai-binele vostru și al scumpei noastre Patrii, pentru voi care v-ați curățit sufletele prin «lacrimile pocăinței» și smerite îngenunchieri în fața Crucii Domnului, iar acum vă bucurați de Invierea Lui, — Noi, Părintele și Arhipăstorul vostru, vă trimitem cele mai alese doriri de bine și sănătate și vă spunem: «Stați tari, avînd mijlocul vostru încins cu adevărul și îmbrăcîndu-vă cu platoșa dreptății, — și încălțați picioarele voastre, gata fiind pentru Evanghelia păcii» (Efeseni VI, 14-15), propovăduind cu timp și fără timp pacea și cîntînd Biruitorului răului și al morții: «Hristos a înviat din morți, cu moartea pre moarte călcînd și celor din mormînturi viață dăruindu-le».

2. Pastorala Inalt Prea Sfințitului **SEBASTIAN**, Mitropolitul Moldovei și Sucevei, arată dintru început îndatorirea creștinilor de a se apropia de Hristos cel înviat, de a urmări—prin participarea la sfintele slujbe din Săptămîna Patimilor—mîntuitoarele pătîmîri ale Fiului lui Dumnezeu, împărtășindu-se din îndelungata Sa răbdare, lăcrimînd pentru multa suferință pe care El a îndurat-o, — pentru a se putea învrednici de veselia și lumina Invierii Sale, în această zi de mare sărbătoare «pe care a făcut-o Domnul să ne bucurăm și să ne veselim într-însa» și în care noi «prăznuim omorîrea morții, sfărîmarea iadului și începătura altei vieți, veșnice».

Aceste îndatoriri și învredniciri sînt izvorîte din convingerea nezdruncinată a Bisericii creștine că Invierea lui Hristos cheazășiuește învierea de obște, eliberîndu-ne astfel din robia morții, căci «precum întru Adam toți mor, așa întru Hristos toți vor învia» (I Cor. XV, 22). În urma Invierii Domnului, în urma sădirii în sufletele noastre a credinței în înviere, moartea nu ne mai înspăimîntă, fiindcă «pentru noi, cei care mărturisim și credem cu tărie în Hristos cel înviat din mormînt, moartea este numai o trecere din viața aceasta pămîntească, la viața cea veșnică».

După ce arată, în continuare, importanța deosebită pe care o are Invierea Mîntuitorului în strădaniile noastre către mîntuirea sufletelor, Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Sebastian subliniază paralelismul simbolic ce există între luminoasa sărbătoare a Invierii și renașterea întregii firi: «Ce frumos a împletit Bunul Dumnezeu sărbătoarea din sufletele oamenilor cu cea din natura care ne înconjoară; plugarii harnici acum încep a se pregăti cu nădejde de arat și semănat, după ce din bună vreme au reparat și rînduit toate uneltele de care au lipsă și sămînța aleasă bob cu bob, pentru a fi aruncată în pămînt ca să dea rod însutit». Și Inalt Prea Sfințitul Mitropolit al Moldovei și Sucevei își îndreaptă cuvîntul plin de dragoste și sfatul înțelept către păstoriții de la sate, îndemnîndu-i să muncească ogoarele cu rîvnă, să gospodărească cu pricepere bunurile lor și să nu pregete nici o clipă în a aduce prinosul lor de osîrdie la sporirea binelui obștesc, la propășirea tuturor și la înflorirea scumpei noastre țări.

O atenție deosebită este acordată datoriei sfinte pe care o are orice cleric și orice credincios ortodox — de a sprijini toate strădaniile ce se depun pentru zidirea unei păci trainice în lumea întreagă. Arătînd că Domnul Hristos ne-a lăsat pacea Sa și ne-a poruncit să nu încetăm a ne osteni pentru păzirea ei, I.P.S. Mitropolit Sebastian spune: «Pacea aceasta a propovăduit-o Mîntuitorul cît a stat pe pămînt; pentru pacea aceasta se roagă Sfînta noastră Biserică, cu clerul și credincioșii ei, iată de aproape douăzeci de veacuri; în slujba acestei păci stau popoarele care iubesc viața și prețuiesc pe oameni, ferindu-se de un îngrozitor război atomic». După ce amintește că acei «care nu se mai satură de a aduna munți de aur, cei care și ei se numesc creștini, dar care cu atîta nepăsare uită cuvîntul lui Iisus cel înviat că «unde este comoara voastră, acolo este și inima voastră», se pregătesc, nu de pace, ci de război» —, pastorala înfățișează contribuția pe care Mișcarea mondială pentru pace a adus-o și o aduce neîncetat cauzei păcii, precum și uriașa însemnătate a milioanele de semnături adunate pe recentul Apel de la Viena al Consiliului Mondial al Păcii.

Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Sebastian își încheie pastorala cu aceste calde cuvinte: «Biserica noastră Ortodoxă Română, cu Ierarhii săi, cu clerul și credincioșii săi, se găsește în rîndurile apărătorilor păcii, încă de la zămislirea acestei nobile lupte și sîntem hotărîți a lupta cu însuflețire pînă la izbînda finală a păcii în lume... Ne-am saturat de război, nu vrem să mai vedem lacrimi și jale și distru-

gere, vrem ca pacea să înfrîngă pentru totdeauna războiul.. Celor care au gîndit... ca să dezlănțuie războiul atomic, le vom răspunde cu dîrzenia noastră, cu patriotismul nostru și cu hotărîrea noastră neștrămutată de a ne apăra țara, fruntariile ei și suveranitatea noastră națională. Să-L rugăm însă pe Hristos cel înviat să ne ferească de o asemenea nenorocire — ca războiul — pe care nu o dorim. Dumnezeu Făcii, Domnul nostru Iisus Hristos, să ne ajute a ajunge cît mai curînd la pace și să ne ferească de războiul atomic».

3. Inalt Prea Sfințitul NICOLAE, Mitropolitul Ardealului, amintește la începutul pastoralei adresate clericilor și credincioșilor din Arhiepiscopia de Alba Iulia și Sibiu, că dintru început și pînă astăzi, «în învățăturile Bisericii noastre și în viața credincioșilor noștri», Invierea Domnului «este praznicul celei mai înalte și mai luminate bucurii creștinești», căci din ziua în care însuși Mîntuitorul înviat a vorbit mironosițelor și Apostolilor, adevărindu-le biruința Sa asupra morții, și pînă astăzi, «în centrul vieții creștine stă marea bucurie a Invierii Domnului».

Bucuria aceasta, care umple inimile celor credincioși, izvorăște «din credința.. că prin Invierea Domnului ne-am izbăvit din robia păcatului și a morții și ne-am făcut părtași ai sfințeniei și ai vieții celei veșnice», deoarece «prin Inviere, Mîntuitorul s-a arătat mai tare decît păcatul și mai tare decît moartea», iar «biruința aceasta a lui Hristos este și biruința noastră, căci toți cei ce cred în Hristos și-L urmează sînt biruitori asupra păcatului, sînt împlinitori a poruncilor Lui și au garanția nemuririi».

Dar simțămîntul acestei negrăite bucurii este cu atît mai puternic «cu cît noi înșine sîntem mai pregătiți sufletește, cu sufletul mai curat și mai luminat». De aceea, Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae îndreaptă spre clerici și credincioși părintescul îndemn de a-și înnoi simțirile, de a-și curăți sufletele, pentru a putea primi în vas curat neasemuita lumină a Invierii. «Să sădim în sufletele noastre — spune Inalt Prea Sfinția Sa — cît mai multă dragoste, ajutîndu-ne unii pe alții, făcînd bine semenilor noștri. Să-L simțim pe Hristos cel înviat cum priveghează cu toată dragostea Lui peste viața noastră, ne sprijină în nevoi, ne întărește în faptele cele bune, ne luminează și ne călăuzește. Și dacă avem acest simțămînt că Domnul este cu noi, pășim cu bucurie pe urmele Lui și ducem cu rîvnă lupta cea bună a mîntuirii noastre».

Și fiindcă niciodată această bucurie a Invierii Domnului nu poate sălășlui în sufletele în care nu stăpînește liniștea și pacea, în sufletele celor stăpîniți de duhul vrajbei și al uciderii, de duhul stăpînirii nedrepte și al agoniselilor nemuncite, — Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae își povățuiește păstoriții ca, împreună cu Ierarhii, cu toții «să rugăm totodată pe Domnul și Mîntuitorul sufletelor noastre ca prin puterea Lui cea dumnezeiască să se împlinească dorința fierbinte a tuturor oamenilor de bine, ca să fie feriți de pustiirile unui nou război și pacea să se statornicească în toată lumea; cuvîntul «Pace vouă», cu care Mîntuitorul a întîmpinat pe Apostoli după Inviere, să ne fie îndemn de a ne ruga și a lupta pentru ca binefacerile păcii să se coboare în toate colțurile pămîntului».

Pastorala se încheie cu binecuvîntarea pe care Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae o împărtășește tuturor fiilor săi duhovnicești, rugînd pe Dumnezeu să le dăruiască roade îmbelșugate în strădaniile lor pe tărîm duhovnicesc și în munca lor pentru binele obștesc.

4. Pastorală Inalt Prea Sfințitului FIRMILIAN, Mitropolit al Olteniei, cuprinde în prima parte o scurtă lămurire, întemeiată pe învățătura nepieritoare a Sfințelor Scripturi, asupra bucuriei Invierii lui Hristos, care se reînnoiește în fiecare an, dogorînd mereu inima creștină cu aceeași flacără și egală ardere: «Bucuria Invierii — spune I.P.S. Mitropolit al Olteniei — este inima învățaturii noastre creștine. Ea ține de marea iconomie a lui Dumnezeu și de grija Lui pentru făptura omenească. Face parte din împărtășirea noastră cu El, cu slava și cu ființa Lui. Prin această bucurie, Dumnezeu se varsă în noi, iar noi ne topim într-Insul».

Subliniind deci faptul că bucuria Invierii este bucuria unirii cu Dumnezeu, I.P.S. Firmilian amintește că «unirea cu Dumnezeu însemnează viață și dăinuire veșnică». Dar cum «viața și dăinuirea în veci nu sînt cu puțință fără înviere», este evident că prin ridicarea lui Hristos din morți, creștinul de oriunde și din orice timp a dobîndit posibilitatea de a se bucura de aceste daruri dumnezeiești. De aceea «credinciosul presimte că sub veacul trecerii sale pe pămînt și-n trupul său pieritor ar fi cu desăvîrșire supus morții, adică pieirii de istov, dacă nu ar avea această covîr-

șitoare nădejde: Invierea», — și de aceea, «ori de câte ori Biserica, prin slujbele sale, înviorează în noi... această nădejde, această biruință asupra morții și întinericului său», simțim că «lăuntru nostru se umple de o dulce cutremurare, cugetul suie către văzduh înalt, inima se aprinde de iubire și dragostea ei îmbrățișează firea și oamenii». Atunci «devenim buni și gata spre dăruire»; atunci «sîntem miloși și iertători», atunci «ne liberăm de griji și sîntem plini de sfințenie» și «pentru o clipă devenim fiii lui Dumnezeu, cu adevărat, și moștenitori ai cerului».

Arătînd apoi că «bucuria creștină, în centrul căreia stă bucuria Invierii, este o mișcare sănătoasă a sufletului nostru» și că «sănătatea unui suflet se vedește după felul și gradul puterii de a se bucura», — Inalt Prea Sfințitul Firmilian înfățișează deosebiri ce există între un suflet sănătos, care se bucură de cele bune, și un suflet bolnav, care se bucură de cele rele. Dar, în vreme ce sufletul sănătos duce pe om spre viață, spre pace, spre lumină — în sfîrșit, spre mîntuire —, sufletul bolnav «duce la moarte, nu la înviere; mîna pe om către încrîncenare, nu către liniște; îl umple de groază, nu de duhovnicească desfătare; îl aruncă în ghiarele deznădejdii și în fundul căderii duhovnicești; îl prăvălește întru întineric, de pe culmile luminii». Creștinul trebuie, deci, să năzuiască mereu spre păstrarea unui suflet sănătos. «Prin urmare, între pace — starea de bucurie — și între război — starea de încrîncenare și cruzime —, creștinul nu poate sta la îndoială» ce anume trebuie să aleagă.

«De aceea — spune în continuare I.P.S. Mitropolit al Olteniei — sub privegherea Sfintei noastre Biserici, tot sufletul creștinesc și-a înscris numele său pe documentele de apărare a păcii, alături de oamenii cinstiți din țară și din lume. Și nu credem să fie cineva care să fi zăbovit de la această sfîntă îndatorire. Iar dacă a zăbovit, să intre cu degrab sub acoperămîntul păcii, pentru a goni din sufletul său viermele neadormit al răului și primejdiei».

Subliniind apoi că această rînduire a noastră «în slujba păcii, a voii lui Dumnezeu și a poruncilor bisericesti» aduce în suflete sănătatea morală și ne îngăduie să ne îndreptăm «către izvoarele imediate ale bucuriei de a trăi și a ne mîntui», — izvoare între care unul de mare preț este «munca și roadele muncii noastre», prin care «noi plămădim viața și urzim cu puterea noastră făptură nouă», — Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Firmilian își încheie pastorală cu părintești îndemnuri către păstoriții săi, de a-și spori neîncetat strădaniile pentru îmbelșugata rodire a ogoarelor, pentru îndestularea tuturor, pentru binele și fericirea obștească, dăruind astfel «țării noastre dragi: belșug, lumină și pace».

5. Inalt Prea Sfințitul VASILE, Mitropolitul Banatului, își începe cuvîntul adresat clericilor și credincioșilor din cuprinsul Arhiepiscopiei Timișoarei și Caransebeșului, amintind că «marile praznice din cursul anului bisericesc, pe lângă bucuria și mîngîierea creștinească ce ne-o pricinuesc, mai sînt și prilejuri pe care ni le îmbie Sfînta noastră Biserică de a învăța, din adîncirea însemnătății lor pentru noi, cele de trebuință pentru sfințirea și mîntuirea noastră». Pentru aceea, I.P.S. Sa tilcuiește fiilor săi duhovnicești înțelesul adînc pe care îl are prăznuirea Invierii Domnului, care reprezintă «omorîrea morții... și începătura altei vieți, veșnice», căci prin Invierea lui Hristos din morți «strălucește și se sălășluiește în sufletele noastre lumina nădejdii de a participa și noi toți — cei ce prin credință am ajuns să fim mădularele Trupului Său tainic, care este Sfînta noastră Biserică Ortodoxă — la viața cea veșnică, izvo-rîită din mormîntul de pe Golgota, odată cu Invierea din morți a lui Iisus».

Dar «participarea la această viață veșnică și fără sfîrșit, ce ne-o prilejuiește Invierea din morți a lui Hristos, Mîntuitorul nostru, atîrnă în primul rînd de noi, de felul cum gîndim și viețuim noi și în vremea aceasta a vieții noastre pămîntești», căci numai prin credință curată și prin viețuirea cu adevărat creștinească, viața noastră de pe pămînt poate fi «scara și poarta de intrare spre cealaltă viață, veșnică, făgăduită de Domnul și chezășuită prin Invierea Sa din morți».

Cu părintească dragoste, I.P.S. Mitropolit Vasile al Banatului își îndeamnă păstoriții să-și împlinescă toate îndatoririle lor cetățenești, urmînd astfel poruncile Sfintelor Scripturi: «Spre deosebire de aceia care pregătesc iarăși războaie și ucideri, cu arme mai ucigătoare decît cele cunoscute pînă acum, — noi să ne dovedim, prin viața noastră de buni creștini, și buni și iubitori de patrie cetățeni, iar prin munca noastră de harnici slujitori ai binelui patriei și al tuturor cetățenilor, oamenilor dornici de pace, potrivnici războaielor și ai noilor arme ucigăse, luptînd pentru sălășluirea în lume, între oameni și popoare, a unei păci statornice,

creatoare de bunăstare și propășire pentru toți deopotrivă. Intre darurile ce Invierea Domnului a prilejuit tuturor, este și pacea cerului cu pământul, a lui Dumnezeu cu noi, fiii Săi. Vrînd deci, să ne facem părtași vieții celei fără de sfîrșit, ce «ne-a dăruit nouă» Iisus, «înviind din mormînt», să ne străduim ca prin rugăciunile și silințele noastre creștinești, de a ne pregăti prin viețuirea noastră aci pe pământ, calea spre cea veșnică, să ne dovedim a fi alături de toți aceia care, la noi și-n toată lumea, stau în slujba păcii».

Arătînd apoi că viața nu se poate dezvolta iar propășirea obștească nu poate avea loc decît sub domnia binefăcătoare a păcii, I.P.S. Mitropolit Vasile al Banatului își încheie pastorală cu înțelepte povățuiri duhovnicești și cu îndemnuri pentru buna viețuire creștinească a fiilor săi duhovnicești, căci știut este că «cine iubește pe Dumnezeu și-și pune credința și nădejdea în El, acela nu va fi lipsit de ajutorul Lui atotputernic, întru purtarea răspunderilor și îndatoririlor sale; iar cine iubește și pe aproapele său — după porunca Domnului — ca pe sine însuși, acela, prin facerea de bine, fiind săritor la nevoie în ajutorul tuturor, fără deosebire, e în drept să nădăjduiască și împlinirea tuturor așteptărilor sale de viață veșnică, după darul de praznic al lui Iisus cel înviat».

6. Pastorală Prea Sfințitului IOSIF, Episcopul Rîmnicului și Argeșului, înfățișează în primele pagini semnificația deosebită pe care o are Invierea Domnului, subliniind adevărul cuprins în învățătura Bisericii noastre, care mărturisește că «Dumnezeu este dragoste și cel ce petrece întru dragoste, întru Dumnezeu petrece și Dumnezeu într-însul» (I Ioan IV, 16), căci nu poate fi dragoste mai puternică decît aceea arătată de Dumnezeu oamenilor, cînd «a trimis pe pământ pe Fiul Său», care și-a vărsat sîngele pentru răscumpărarea din păcat și pentru mîntuirea noastră.

Jertfa lui Hristos a rămas pentru noi veșnică pildă de iubire creștinească, deoarece «dragostea creștină izvorăște din Dumnezeu și este dată credinciosului în dar, așa cum ne învață Sfîntul Apostol Pavel, care zice: «Dragostea lui Dumnezeu s-a vărsat în inimile noastre, prin Duhul Sfînt cel ce s-a dat nouă» (Romani V, 5) și numai «prin dragoste creștinii intră în cea mai strînsă comuniune de viață cu Dumnezeu, îl îmbrățișează cu toate puterile sufletului lor și-I împlinesc voia Sa». Dragostea creștină este izvorul, lumina și soarele tuturor celorlalte virtuți creștinești. Ea «trebuie să se îndrepte mai întîi către Dumnezeu, apoi către aproapele nostru și, în fine, către noi înșine»; ea trebuie «să fie duioasă, deplină, puternică, statornică, vie, generoasă și lucrătoare».

Făcînd apoi o frumoasă și mișcătoare înfățișare a dragostei creștinești, a înaltelor ei țeluri, — Prea Sfințitul Episcop Iosif arată că din această dragoste izvorăsc o serie de îndatoriri, a căror împlinire condiționează rămînerea noastră în dragostea lui Dumnezeu. Una dintre aceste îndatoriri este «dragostea către patria și poporul din care facem parte», care se vedește înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor, «prin respectarea legilor, prin muncă conștiincioasă și chibzuită pentru sporirea binelui obștesc, prin îndeplinirea tuturor îndatoririlor față de Stat, prin participarea înțeleaptă la treburile publice, prin respectarea autorităților mari și mici care conduc țara, prin înălțarea de rugăciuni fierbinți și sincere pentru sănătatea și bunul spor al cîrmuitorilor patriei și pentru înflorirea țării noastre scumpe și ferirea ei de dușmani».

Pastorală cuprinde apoi multe și folositoare sfaturi, atrăgînd luarea aminte asupra lucrărilor de folos obștesc, la înfăptuirea cărora credincioșii Bisericii noastre trebuie să fie cei dintîi care să-și dea contribuția lor

Împlinirea acestor porunci ale dragostei creștine învrednicește pe cei credincioși să se apropie cu suflete curate de Sfîntul Potir, pentru a se împărtăși cu Trupul și Sîngele Mîntuitorului; această împărtășire «trezește în noi sentimente de nesfîrșită mulțumire, de nădejde, de pace și de tihnă, de trăire frățească și de creștinească mărturisire a Invierii Domnului»; prin primirea cu vrednicie a Sfintei Împărtășanii «vom păstra neștirbit exemplul jertfei și dragostei lui Hristos pentru lume și din acest exemplu ne vom înviora puterile noastre trupesti și sufletești, în a iubi și a trăi în pace cu toți oamenii și în a ne îndeplini toate îndatoririle noastre de credincioși ai Bisericii și cetățeni ai Patriei».

7. Prea Sfințitul ANTIM, Episcopul Buzăului, istorisește mai întîi, după cuvintele pline de mireasmă duhovnicească ale Sfintelor Scripturi, patimele, răstignirea, moartea și așezarea în mormînt a Mîntuitorului, subliniind înțelesul acestor jertfe pe care Fiul lui Dumnezeu le-a adus pentru izbăvirea neamului omenesc. La toate

aceste mărturii ale suferințelor îndurate de Iisus, din dragoste nețărmurită față de oameni, noi, creștinii, sîntem martori prin participarea noastră la sfintele slujbe rînduite de Biserică în Săptămîia Patimilor, iar pîrtășia noastră la jertfa Mîntuitorului, ne învrednicește a fi pîrtași și la marea și luminată bucurie a Invierii Sale din a treia zi. În această slăvită zi de praznic, noi ne învrednicim a vedea pe Hristos, asemenea femeilor mironosițe și Apostolilor, cărora El li S-a arătat cu veacuri în urmă: El «ni se arată acum în chip tainic și Il simțim, dacă ne apropiem cu dragoste adevărată de El».

Arătînd apoi că legea dragostei — care constituie temelia întregii noastre strădanii spre mîntuire — se va întinde mereu în lume și că noi sîntem datori «să cunoaștem această lege și să i ne supunem», căci «viața viitoare nu este decît o urmare a acesteia și ca s-o moștenim trebuie să ne supunem legii iubirii», — P. S. Episcop Antim constată cu durere de pîrinte și de Arhipăstor, că astăzi «în locul iubirii, vedem interesul urît și egoismul care se închide în sine și pentru care suferința altuia nu-i nimic». Din această stare de lucruri pornesc războaiele și pregătirile de războaie. „Ne umplem de uimire — spune P. S. Sa — cînd ne gîndim la născocirile a tot felul de arme, care de care mai ucigătoare de vieți omenești. Uimirea ne este cu atît mai mare, cu cît toți sîntem încredințați că știința are un rol uman: ea nu trebuie să nimicească viața de pe pămînt, ci s-o facă cît mai frumoasă și cît mai fericită».

Împotriva acestor nefirești amenințări ale vieții, împotriva acestor înjosiri ale minții omenești, se ridică întreaga lume cinstită; împotriva lor se ridică și Biserica creștină. De aceea, P. S. Episcop Antim mărturisește: «Noi, fiii Bisericii Ortodoxe binecuvîntăm și cinstim după cuviință toate strădaniile care se depun pentru apărarea păcii în lume și dăm tot sprijinul și devotamentul pentru sfînta și marea cauză a păcii. Sîntem iubitori de pace, pentru că așa ne-a învățat «Domnul Păcii», Mîntuitorul nostru».

Pastorală Prea Sfințitului Episcop Antim se încheie cu îndemnul de a ne îndeplini îndatoririle de creștini și de cetățeni cu tragere de inimă, pentru a ne învrednici să sărbătorim marele praznic al Invierii Domnului cu adînci bucurii duhovnicești și cu sporit folos pentru mîntuirea sufletelor noastre.

8 Pastorală de Sfintele Paști a Prea Sfințitului Episcop TEOFIL al Romanului și Hușilor este consacrată în întregime rememorării nenumăratelor adevăruri cuprinse în Sfintele Scripturi asupra dumnezeirii lui Hristos, pentru a vădi, în acest chip, însemnătatea deosebită a jertfei și a Invierii Sale, pentru viața noastră, a celor ce credem și mărturisim numele Său. Dar din aceste nedesmințite dovezi că Iisus Hristos cel înviat este cu adevărat Dumnezeu, rezultă pentru creștinii îndatorirea de a asculta și împlini toate poruncile Sale, pe care Biserica Ortodoxă le păstrează neschimbate și mereu le împărtășește fiilor săi.

De aceea, Prea Sfințitul Episcop Teofil îndreaptă către clerul și credincioșii din eparhia Romanului și Hușilor aceste frumoase și înțelepte îndrumări pe calea credinței adevărate, pe care au mărturisit-o și au păzit-o moșii și strămoșii noștri:

«Fiindcă Hristos e Dumnezeu, în toate împrejurările vieții noastre îngenunchem în fața Lui și cu temei ne rugăm Lui: «Doamne ajută-ne» (Mat. 15, 25).

Fiindcă Hristos e Dumnezeu, împărtășaniile noastre au temelie sigură în cuvintele Lui: «Cel ce mănîncă trupul Meu și bea sîngele Meu, de va și muri, viu va fi» (Ioan 6, 54).

Fiindcă Hristos e Dumnezeu, truda noastră pentru binele obștesc, pentru frățietate între popoare, ca și milosteniile noastre, au răsplată asigurată în cuvintele Lui din ziua judecării obștești: «veniți binecuvîntații Tatălui Meu și moșteniți împărăția...». (Mat. 25, 34).

Fiindcă Hristos e Dumnezeu, toate strădaniile noastre de rugăciune, muncă și de luptă pentru pace, pentru promovarea păcii în jurul nostru și în lumea întregă, toate își găsesc o bună îndreptățire în asigurarea Domnului nostru: «Feriți făcătorii de pace, căci ei vor fi chemați fii ai lui Dumnezeu» (Mat. 5, 9).

Fiindcă Hristos e Dumnezeu, supunerea noastră față de stăpînirea lumească este un rod firesc al supunerii noastre față de ordinul Stăpînului Suprem, care a zis: «Dați Cezarului cele ce sînt ale Cezarului...». (Mat. 22, 21).

Privită în lumina acestei porunci a lui Hristos Dumnezeu ascultarea față de autoritatea de Stat nu este nici decum o dezertare din slujba lui Dumnezeu, cum predică mai nou unii călugări răzvrățiți. Ascultarea față de autoritățile lumesti nu este o faptă de creștin lumesc, nu este o slujire la doi domni, ci respectarea cuvântului divin, care precizează: «Cine se împotrivește stăpînirii, se împotrivește rînduiei puse de Dumnezeu» (Rom 13, 2).

Creștinii buni ascultînd de legile Statului nu fug de osînda oamenilor, ci de osînda cerului, după cuvîntul Dumnezeesc care zice: «Cei ce se împotrivesc, își vor lua osînda».

Implinind asemenea dumnezeiești porunci vom putea nădăjdui ca «Paștele acestui an să fie pentru fiecare din noi un început de viață nouă, mai aproape de Hristos, de poruncile Lui, o viață luminată de învățăturile Lui, curățată și îmbogățită prin tainele Sfintei Sale Biserici», — spune P. S. Episcop Teofil în încheerea pastoralei sale.

9. **Prea Sfințitul CHESARIE, Episcopul Dunării de Jos**, — pornind de la cîntarea sfintelor noastre slujbe: «Veniți toți credincioșii să ne închinăm Sfintei Invierii lui Hristos» — cheamă pe păstoriții săi să desprindă, din prăznuirea acestui mare Praznic, învățăturile folositoare pentru suflet, făcîndu-și din ele pururea îndreptar pentru viața și faptele lor. «Sfînta Inviere a lui Hristos» este și cheazășia invierii noastre, dar este «și cetatea care stă pe vîrfurile muntelui, care între cer și pămînt stă de strajă, de călăuză și de țintă pentru cei ce năzuiesc spre mîntuire». Și noi, cei ce sîntem fii credincioși ai Bisericii lui Hristos, «am făcut urcușul muntelui prin smeritele noastre rugăciuni și nevoițe, pe care, după putere, le-am purtat pe drumul Sfîntului Post și în marea Săptămîna a Patimilor; unii ne-am nevoi poate mai mult, alții mai puțin», însă în ziua Invierii toți sîntem datori să sorbim puteri noi, ca să ne urmăm calea spre lumină, spre mîntuire.

Aceste puteri noi nu pot fi dobîndite decît prin împlinirea învățăturilor Bisericii. «De aceea, ostenele noastre pentru dreptate și frățietate, pentru pace pe pămînt și bunăvoință între oameni nu pot fi uitate niciodată, ci dimpotrivă, ele sînt porunci mîntuitoare de totdeauna, pentru fiecare din noi. Ceea ce a făcut Domnul nostru Iisus Hristos pentru noi — în marea Sa milostivire — se cuvine să facem și noi, după puterile noastre, pentru semenii noștri, știind că orice facere de bine este scrisă în Cartea Vieții de Cel ce vede toate și știe toate, și ea va mărturisi credincios pentru noi înaintea oamenilor și înaintea lui Dumnezeu. Cînd ne naștem, noi nu aducem nimic cu noi, — cînd trecem însă din această viață, ducem cu noi faptele săvîrșite în mijlocul fraților noștri. Fiecare zi și fiecare ceas al nostru se judecă după aceste fapte, care sînt măsura credinței noastre».

De aceea, Prea Sfințitul Chesarie povățuiește pe păstoriții săi să poarte de grije ca toate faptele lor să fie spre mîntuire, nu spre pierzanie, amintindu-le că strădaniile în slujba păcii, munca fără de preget pentru asigurarea bunei stări obștești, purtarea după cuviință în marea obște a țării și împlinirea îndatoririlor cetățenești sînt fapte care ne ajută să ne împărtășim pe deplin din bucuria și lumina mîntuitoare a Invierii lui Hristos.

10. **Pastorala Prea Sfințitului NICOLAE, Episcopul Clujului**, cuprinde bogate învățături pentru creștinul care se apropie cu credință de luminatul Praznic al Sfințelor Paști. Arătînd că «toate robiile sînt rele, oricît de vremelnice ar fi ele», fiindcă «omul e zidit de Dumnezeu să fie slobod, nu rob», dar că cea mai cumplită robie este aceea a sufletului înlănțuit de păcate, — P. S. Episcop al Clujului atrage luarea aminte asupra bucuriei fără de margini care copleșește inimile celor ce au fost scoși prin jertfa și Invierea Mîntuitorului din robia veșnică la care erau osîndiți. De aceea, bucuria noastră duhovnicească, în această zi în care prăznuim trecerea noastră «din moarte la viață și de pe pămînt la cer», nu are margini. Și de aceea Biserica ne cheamă în această zi «să bem băutură nouă, nu din piatră stearpă, făcătoare de minuni, ci din izvorul nestricăciunii, din Hristos, cel ce a izvorît din mormînt, întru care ne întărim».

Știut fiind că «apa din stâncă nu răcorește decît limba și nu înzdrăvenesce decît trupul», în vreme ce «apa vie a lui Hristos răcorește inima și întărește sufletul pentru viața veșnică», — Prea Sfințitul Episcop Nicolae își îndeamnă păstoriții cu părintească dragoste: «să bem din credința Lui, care e în stare să mute munții; să bem din iubirea Lui «care nu pizmuiește, nu se semețește, nu se trufește, nu se poartă cu necuviință, nu caută ale sale, nu se întărită, nu se gîndește la rău, nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr»; să bem din iubirea Lui, care niciodată nu pierde (I. Cor. 13). Să bem din nădejdea Lui, în bunătatea Tatălui celui din ceruri care trimite lumina și căldura soarelui și peste buni și peste răi și adapă cu ploaie holdele oamenilor drepti și ale celor păcătoși deopotrivă, Să bem din dreptatea Lui, temeliea păcii și fericirii oamenilor de pretutindeni și de totdeauna; să bem din smerenia și din ascultarea Lui, cu care El — Fiul lui Dumnezeu fiind — s-a făcut asemenea oamenilor, s-a suit de bună voie pe cruce, ca să ispășească păcatele noastre și ca să ne poată spune pentru toate veacurile: «Pildă am dat vouă».

Amintind apoi că Mîntuitorul a binecuvîntat totdeauna pe Apostoli «cu frumoasele binețe: Pace Vouă!» și că El «împărtășește și azi lumii noastre frămîntate aceeași binecuvîntare plină de mîngîieri»; arătînd că toată lumea cinstită dorește pacea, că, «toți cei cîți cred în viață și mai ales noi, cei ce credem în slăvita Inviere a Domnului», dorim pacea, — Prea Sfințitul Episcop al Clujului spune: «numai năimiții nu doresc pacea; dar ei sînt puțini și se vor risipi; ei vor pieri cum pierde fumul și cum se topește ceara de fața focului» și își povățuește credincioșii să muncească și să lupte cu însufletire pentru pace, pentru a fi vrednici de darul cel fără de asemănare făcut nouă de Mîntuitorul, prin Patimile și Invierea Sa.

11. Prea Sfințitul Episcop ANDREI, al Aradului, în pastorală trimisă clerului și credincioșilor cu prilejul Sfintelor Sărbători ale Invierii Domnului, amintește învățătura de credință a Bisericii noastre, potrivit căreia «Dumnezeu este izvorul vieții», iar Fiul lui Dumnezeu S-a întrupat, S-a răstignit și a înviat pentru ca «lumea viață să aibă» și ca să ne dăruiască tuturor celor ce credem în El, viață veșnică, frîngînd robia păcatului și morții.

«Ca unii ce credem în înviere și într-o viață veșnică — spune Prea Sfinția Sa — noi creștinii se cuvine să fim mereu în slujba vieții, lucrînd și sprijinind toate acțiunile pentru asigurarea vieții pe pămînt.

Sîntem datori să osîndim ura și vrășmășia între popoare; să vestejim uneltirile la războaie și fabricarea de arme ucigătoare, menite să stingă viața a milioane de fapte nevinovate ale lui Dumnezeu.

Hristos este pîrga Invierii noastre (I Cor. XV, 23); noi să-I urmăm Lui cu credință, știind că «Hristos, după ce a înviat din morți, nu mai moare. Moartea nu mai are stăpînire peste El» (Romani VI, 9). «Iar cînd Hristos, care este viața noastră, se va arăta, atunci și voi, împreună cu El, vă veți arăta întru mărire (Coloseni III, 4) și vom fi asemenea Lui (I Ioan III, 2)».

Pastorală Prea Sfințitului Andrei — care cuprinde multe sfaturi de folos pentru dobîndirea, prin stăruința în fapte bune, a vieții veșnice, a cărei arvună o constituie Invierea lui Hristos — se încheie cu această părintească și plină de dragoste povățuire: «Praznicul Invierii Domnului să fie pentru noi toți un îndemn de a umbla «întru înnoirea vieții» (Romani VI, 4), ocolind căile morții pierzătoare de suflete, spre a dobîndi viața veșnică întru Hristos Iisus, Domnul nostru».

12. Pastorală Prea Sfințitului VALERIAN, Episcopul Oradiei, face o amplă explicare a celui dintîi capitol al Evangheliei după Ioan, cu care, «potrivit unor rînduiri din veacuri și veacuri ale Sfintei noastre Biserici», se face «începătura citirii Sfintei Evanghelii, la Liturgiile de peste an», arătînd și pricinile întemeiate pentru care s-a așezat această înțeleaptă rînduială.

Subliniind apoi faptul că «prin jertfa Fiului ne-am împăcat cu Dumnezeu», Prea Sfințitul Episcop al Oradiei atrage luarea aminte a credincioșilor că nu pot fi împăcați cu Dumnezeu, decît împlinind la rîndul lor «porunca păcii între popoare, porunca păcii în omenire, care este chipul lui Dumnezeu». «Omenirea se află astăzi la cea mai mare răs_pîntie a istoriei sale, — spune în continuare Prea Sfinția Sa. Mîntea omenească luminată de harul cel dumnezeesc a ajuns să descopere cele mai dinăuntru ale materiei, adică pîrticica cea mai mică ce alcătuește toate cele văzute și anume: atomul. Biserica Ortodoxă nu este împotriva științei, fiindcă — după învățătura creștină — orice pas pe care-l face omul înainte, spre mai multă lumină a cugetului, nu-i decît un pas mai mult către starea cea fericită și desăvîrșită, pe care

a avut-o Adam înainte de căderea în păcat, — un pas mai mult către starea edenică pierdută. In afară de aceasta, însăși Sfânta Scriptură prețuiește foarte mult știința cea înaltă, despre care spune că «minteia cea înaltă nu poate fi schimbată cu bulgări de aur și argintul nu cîntărește cît s-o plătești» (Iov XXVIII, 15).

«Dacă popoarele vor ști să poruncească punerea puterii atomului în slujba fabricilor și ogoarelor, în slujba însănătoșirii omului și a îngrijirii animalelor, de care se slujește omul în munca și în traiul său, atunci abia se vor împlini profetiile din Sfânta Scriptură, atît de scumpe inimilor noastre și atît de mult așteptate: «In țară va fi belșug de pîne pînă și pe vîrfurile munților și holdele se vor pleca sub bătaia vîntului, ca pădurea Libanului și prin cetăți oamenii vor înflori, cum înflorește iarba țarinelor (Psalmi LXXI, 16-17)... «Pîinea pe care o va rodi pămîntul va fi gustoasă și hrănitoare. Turmele tale vor paște în ziua aceea pe pajiști întinse. Și boii și măgarii, care lucrează pămîntul, mînca-vor nutreț dat cu sare, cu lopata și cu banita vînturat» (Isaia XXX, 23-24) .. «In locul scașilor va crește chiparosul și în locul urzicii va crește mirtul. A Domnului fi-va slava, spre veșnică și nepieritoare pomenire» (Isaia LV, 13).

Dar tot știința cea înaltă, dacă nu-i pusă în slujba fericirii omului, ci, dimpotrivă, în slujba nefericirii lui, poate aduce pe lume rele fără de seamăn. Așa se întîmplă cu născocirea armelor atomice — bomba atomică și bomba cu hidrogen — care, dacă ar fi folosite împotriva oamenilor, ar ucide o mare parte din populația pămîntului.

In privința aceasta, v-am sfătuit, nu de mult, și mi-ați urmat sfatul de părinte și Arhipăstor al vostru — pentru care ascultare vă am și mai mult în inima mea și vă port în rugăciunile mele către bunul Dumnezeu — și ați semnat, bătrîni și tineri, bărbați și femei, din orașe și din sate, chemarea prin care popoarele lumii cer guvernelor marilor puteri să scoată în afara legii și să distrugă diavoleștile arme atomice.

La Praznicul Paștilor — care este totodată și un adevărat Praznic al păcii prin Mîntuitorul — încă odată vă trimit îndemn Arhieresc întru cstenelile și lupta voastră pentru pace, preoți și popor dreptcredincios. Și vă trimit încă odată — și mereu vă voi trimite acest îndemn — fiindcă aceasta îmi este una din îndatoririle mele de Arhieru și Arhipăstor al vostru».

Pastorala Prea Sfințitului Episcop al Oradiei cuprinde în încheere, acest cald și părintesc îndemn: «Să alungăm de la noi răul și să facem binele; să alungăm blestemul și să alegem binecuvîntarea; să nu ne dăm morții și să alegem viața. In chipul acesta trăind, în chipul acesta muncind, în chipul acesta luptînd, în chipul acesta, rugîndu-ne lui Dumnezeu, vom putea și noi să înviem în ceata celor cu viață veșnică, iar nu în ceata celor cu osîndă veșnică».

*

Aceste scurte spicuri din pastoralele pe care Inalții Chiriarhi ai Bisericii Ortodoxe Romîne le-au adresat clerului și credincioșilor, cu prilejul sărbătoririi din acest an a Invierii Domnului, dovedesc încă odată că învățătura Evangheliei lui Hristos este îndreptar de viață pentru toți cei binecredincioși.

Ele arată deasemenea cît de puternică este dragostea de pace a creștinilor, care păstrează nerăstălmăcite poruncile Sfintei Scripturi și constituie o mărturie de netăgăduit că Biserica Ortodoxă împlinește cu sfințenie misiunea ce i s-a încredințat, slujind vieții și păcii, pentru că însuși Mîntuitorul Hristos — Intemeietorul ei — este Domul Păcii și Izvorul Vieții.

REDACTIA

O IMPORTANTĂ HOTĂRIRE A CONSILIULUI DE MINIȘTRI AL R.P.R. CU PRIVIRE LA PĂSTRAREA ȘI FOLOSIREA MONUMENTELOR DE CULTURĂ

Consiliul de Miniștri al Republicii Populare Romîne, în grija sa de a asigura conservarea monumentelor de cultură, care constituie un valoros patrimoniu artistic, cultural și istoric al poporului nostru, a elaborat Hotărîrea nr. 661 din 22 Aprilie 1955, și a aprobat Regulamentul respectiv, ambele publicate în colecția de Hotărîri și Dispoziții ale Consiliului de Miniștri cu nr. 21 din 27 aprilie 1955.

Această Hotărîre cît și Regulamentul aprobat odată cu ea, reprezintă o nouă reglementare a păstrării și folosirii monumentelor de cultură «dovezi materiale ale dezvoltării culturii pe teritoriul patriei noastre sau ale desfășurării unor evenimente importante din trecutul său» (Art. 1 din H.C.M.).

Bisericii Ortodoxe Romîne, ale cărei locașuri de cult, așezăminte bisericesti și obiecte de cult sînt în bună parte monumente de cultură, îi revine sarcina conservării și folosirii acestor bunuri în spiritul hotărîrii Consiliului de Miniștri și Regulamentului respectiv.

Pentru aceasta, considerăm necesar să publicăm în revista «Biserica Ortodoxă Romînă» o succintă prezentare a dispozițiilor normative astăzi în vigoare, privind monumentele de cultură, pentru ca, toți deservenții cultului și funcționarii bisericesti, să fie în situația de a cunoaște obligațiunile ce revin atît Instituției cît și lor personal, ca angajați ai Bisericii și cetățeni.

În primul rînd se cuvine să arătăm care sînt monumentele de cultură pe care Statul înțelege să le protejeze și aceasta o vom face prin citarea art. 1 din Regulament, care împarte și enumeră aceste monumente astfel:

«a) Monumente arheologice: tumulusurile (movilele), rămășițele așezărilor vechi omenești, întăriturile (valurile), șanțurile de apărare, urmele vechilor canale, ale vechilor drumuri, cimitirele și mormitele vechi și în general toate acele monumente eșite la iveală prin săpături sau cele care se mai află încă îngropate în pămînt, precum și locurile unde s-au găsit ori sînt indicii că există oseminte vechi de oameni sau animale, fosile, precum și obiecte vechi găsite în urma săpăturilor;

«b) Monumente de arhitectură: cetățile, fortărețele, palatele, conacele, culele, clădirile de cult, locuințele precum și interioarele acestora, părți sau ansambluri urbane și rurale, ruinele și rămășițele construcțiilor vechi, podurile, monumentele funerare, etc., ori de cîte ori acestea au o valoare arhitectonică deosebită, precum și operele de pictură (fresce, zugrăveli de biserici, etc.), sculptură și artă aplicată (mobile, panouri decorative, statui, etc.), cînd fac parte integrantă din acestea și orice alte elemente care le ridică valoarea arhitectonică sau artistică, cum ar fi: grădinile, parcurile, fîntînile și construcțiile anexe (împrejmuiri, porți, grajduri etc.);

«c) Monumente de artă plastică: operele de sculptură și pictură, care nu fac parte integrantă din monumentele de arhitectură, precum și obiectele de artă decorativă, cum sînt: statuile, busturile, reliefurile etc., aflate pe străzi, în piețe sau parcuri, troițele etc.;

«d) Monumente istorice: construcțiile sau monumentele comemorative care, chiar dacă nu au o valoare artistică, sînt totuși legate de evenimente istorice importante, de manifestările luptei revoluționare a poporului, a clasei muncitoare și partidului, de viața și activitatea personalităților politice progresiste, ale eroilor poporului, ale creatorilor din domeniul științei, artei și tehnice, mormintele acestor persoane; de asemenea, monumentele care sînt legate de istoria tehnice, artei militare, economiei și modului de trai».

Dispozițiunile normative ale Hotărîrii Consiliului de Miniștri și ale regulamentului se întind și asupra cadrului corespunzător, în care sînt amplasate monumentele de cultură, cît și a zonei lor de protecție, ce se stabilește în funcție de peisaj, de dimensiuni și de importanța lor.

Consiliul de Miniștri, la propunerea Comisiunii Științifice a Muzeelor, Monumentelor Istorice și Artistice este singurul în drept să atribue sau să ia calitatea de monument de cultură.

Sarcina evidenții acestor monumente, cît și aceia a îndrumării și controlului pazei, protejării, conservării, consolidării, restaurării și folosirii lor, indiferent de persoanele fizice sau juridice în patrimoniul sau folosința cărora se află, revine Instituțiilor precizate de dispozițiunile art. 6 din H.C.M. 661/1955, după distincțiunile de mai jos:

— «Academiei Republicii Populare Romîne, pentru monumentele arheologice, rezervațiile arheologice și locurile istorice;

— «Comitetului de Stat pentru Arhitectură și Construcții, pentru monumentele de arhitectură, iar pentru operele de pictură, sculptură și artă aplicată, care fac parte integrantă din aceste monumente, în colaborare cu Ministerul Culturii;

— «Ministerului Culturii, pentru monumentele de artă plastică și istorice, iar pentru monumentele istorice construite, în colaborare cu Comitetul de Stat pentru Arhitectură și Construcții».

Comitetele Executive ale Sfaturilor Populare, pe teritoriul cărora se află monumentele de cultură, ca și persoanele fizice sau juridice în patrimoniul sau folosința cărora se află, au sarcina permanentă a pazei, protejării, conservării, consolidării și restaurării acestora, în condițiunile Hotărîrii Consiliului de Miniștri, Regulamentului respectiv și celorlalte dispozițiuni normative ce se vor da, de către organele îndreptățite în acest scop.

Vom enumera mai jos cîteva din atribuțiunile Comitetelor Executive ale Sfaturilor Populare și anume acelea prevăzute de dispozițiunile art. 7, 8, 13, 14, 15, 16, 18 și 19 din Regulamentul privind păstrarea și folosirea monumentelor de cultură, din care cităm:

a) Ingrijesc ca «în termen de 30 de zile de la încunoștiințare să se așeze la fiecare monument de cultură depe teritoriul lor, o placă tip, stabilită de organul în competența căruia intră monumentul respectiv, pe care să fie indicată calitatea de monument de cultură, data construcției sau realizării acestuia (în limita posibilității) și numărul de ordine dat, după caz, de Comitetul de Stat pentru Arhitectură și Construcții, Ministerul Culturii sau Academia Republicii Populare Romîne» (art. 7 din Regulament);

«Iau măsuri pentru:

- b) popularizarea și vizitarea organizată a monumentelor de cultură;
- c) alcătuirea tematicii și a textelor ce vor folosi pentru lămurirea vizitatorilor;
- d) educarea cetățenilor în spiritul respectării și păstrării monumentelor de cultură;
- e) întreținerea în cele mai bune condițiuni a drumurilor de acces la monumentele de cultură care pot fi vizitate, precum și marcarea acestor drumuri; (art. 8).
- f) primesc de la Academia Republicii Populare Române, lista monumentelor arheologice, în termen de 30 zile de la descoperirea lor; (art. 13).
- g) supraveghează ca cercetările și săpăturile arheologice să se facă numai de organele și persoanele care au dreptul la aceasta și numai în conformitate cu autorizațiile pe care le-au primit;
- h) nu permit folosirea materialelor rezultate în urma săpăturilor arheologice și nici efectuarea de lucrări agricole, terasamente, etc., pe săpăturile declarate monumente arheologice;
- i) opresc imediat săpăturile abuzive și orice alte acțiuni care ar duce la distrugerea monumentelor arheologice, comunicând imediat Academiei Republicii Populare Române, faptele constatate și măsurile luate; (art. 14).
- j) supraveghează să nu se scoată pietre, cărămizi sau pământ, din cadrul monumentelor arheologice și din toate locurile de interes arheologic și îngrijesc ca, acolo unde terenul este folosit pentru agricultură, ararea sau săparea să nu se facă la mai mult de 20 cm. adâncime; (art. 15);
- k) primesc și înaintează, în termen de 48 ore, Academiei Republicii Populare Române, obiectele arheologice descoperite întâmplător;
- l) aduc la cunoștința Academiei Republicii Populare Române, în termen de 24 ore de la data descoperirii de obiecte vechi, ori de câte ori aceasta se datorește unor lucrări (art. 16);
- m) încheie cu beneficiarii «obligațiuni de folosință» pe termen de maximum 2 ani, pentru momentele de arhitectură, după ce s-a obținut aprobarea de principiu a Comitetului de Stat pentru Arhitectură și Construcții (art. 18);
- n) întocmesc, în termen de 30 zile de la încunoștiințare, împreună cu toți acei care folosesc bunuri cărora li se atribuie ulterior calitatea de monument de cultură, inventare detaliate ale monumentelor, cadrului corespunzător, zonei de protecție, mobilierului sau obiectelor ce se află în cuprinsul monumentului și sînt legate de natura lui» (art. 19).

Din cele arătate pînă acum se pot deduce în bună parte și obligațiunile persoanelor juridice care dețin, în proprietate sau folosință, monumente de cultură, pentru complectare însă, vom atrage mai jos atențiunea și asupra următoarelor sarcini:

Hotărîrea Consiliului de Miniștri prevede, în dispozițiunile art. 8 că «monumentele de cultură, împreună cu cadrul corespunzător și zona lor de protecție, indiferent dacă aparțin persoanelor juridice sau fizice, pot fi folosite fără însă a li se aduce prejudicii», iar, mai departe, în aliniatul 2 al aceluiași articol, stabilește răspunderea directă a conducătorilor Instituțiilor, Intreprinderilor și organizațiilor de Stat, cooperatiste sau obștești și a tuturor acelorora în folosința cărora se găsesc monumente de cultură, «pentru stricăciunile sau degradările ce s-ar produce din vina lor, pentru reaua întreținere a acestora, a terenurilor ocupate de monumente, a zonelor de protecție

(inclusiv plântațiile), precum și pentru lipsa de organizare a pazei cuvenite acestor monumente».

Monumentele de arhitectură și monumentele istorice pot fi folosite — spune art. 9 al aceleiași hotărîri — numai pe bază de «obligațiune de folosință».

Instrăinarea, repararea, consolidarea, modificarea, sau mutarea monumentelor de cultură, a cadrului corespunzător, sau a zonelor lor de protecție — inclusiv executarea de culturi, tăierea de plantații sau copaci, construirea de clădiri, etc. — indiferent cui aparțin, dacă se face în total sau în parte și care este valoarea lucrărilor ce se efectuează, nu se poate face decît cu aprobarea fie a Academiei Republicii Populare Romîne, fie a Comitetului de Stat pentru Arhitectură și Construcții sau a Ministerului Culturii, după competența ce revine acestora în conformitate cu dispozițiunile art. 6 din Hotărîre.

Dărîmarea monumentelor de cultură nu se poate face decît cu aprobarea prealabilă a Consiliului de Miniștri, dată la propunerea organului competent» (H.C.M. 661 art. 11 aliniatul final).

Toți acei cari folosesc construcții înregistrate în listele de evidență a monumentelor de arhitectură au obligațiunea întreținerii lor în conformitate cu condițiunile prevăzute în obligațiunile de folosință și în instrucțiunile date de către Comitetul de Stat pentru Arhitectură și Construcții, căruia trebuie să-i semnaleze ca și Comitetului executiv al Sfatului Popular respectiv «orice stricăciuni ar apare la monumentele ce au în folosință, la cadrul lor corespunzător, precum și la zonele lor de protecție, indiferent de cauzele care le-au provocat, în termen de 48 ore de la producerea acestor stricăciuni» (art. 21 din Regulament).

Atît Hotărîrea Consiliului de Miniștri cît și Regulamentul privind păstrarea și folosirea monumentelor de cultură mai cuprind, în fine, o serie de obligațiuni ale Ministerelor și Instituțiilor cărora le revin sarcini în legătură cu lucrările de protejare, consolidare, restaurare sau modificare ale monumentelor de cultură, obligațiuni asupra cărora nu vom insista.

Înainte de a încheia atragem atenția în mod special asupra dispozițiilor din art. 17 al H.C.M., respective, prin care se prevede pedepsirea atît a persoanelor particulare cît și a angajaților cari, în exercitarea funcțiilor lor, ar încălca dispozițiunile hotărîrii și ale regulamentului privind păstrarea și folosirea monumentelor de cultură.

M. F.

R E C E N Z I I

REVISTELE CENTRELOR MITROPOLITANE DIN PATRIARHIA ROMINĂ

«GLASUL BISERICII», revista oficială a Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor și a Sfințelor Episcopii a Buzăului și Dunării de Jos, anul XIII, nr. 11-12/1954 și 1-2/1955.

În primele pagini ale revistei Glasul Bisericii nr. 11-12/1954, sînt publicate pastoralele Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian și ale Prea Sfințitelor Episcopi Antim al Buzăului și Chesarie al Dunării de Jos, date cu prilejul Sfințelor Sărbători ale Nașterii Domnului. Urmează reportajul scris de P. C. Pr. Stan Dimancea asupra sărbătoririi I. P. S. Patriarh Justinian cu prilejul împlinirii a 30 de ani de la hirotonia întru preot — sărbătorire ce a avut loc la 14 octombrie 1954, în catedrala Patriarhală și care a fost relatată la timp în paginile revistei noastre. (Vezi «Biserica Ortodoxă Română» nr. 10, oct. 1954).

Rubrica «Pentru apărarea păcii» cuprinde—printre altele—un articol de sinteză intitulat: «Împlinirile păcii în 1954», iar la rubrica «Studii» sînt publicate următoarele: «Protoevanghelia lui Iacob», de P. C. Pr. Ovidiu Constantinescu, «Nașterea Domnului în colinde», de P. C. Pr. Ioan G. Coman; «Predica — o mărturie a preotului» de Dl. Prof. Teodor M. Popescu, și «O sută de ani de la moartea lui Anton Pann» de P. C. Pr. I. Irimia. P. C. Protoiereu Alexandru Vlaiculescu ne informează — la «Viața Bisericească» — despre consfătuirea interconfesională din orașul Ploești, ținută în cadrul luptei pentru apărarea păcii. «Viața Bisericească» mai cuprinde dări de seamă asupra sfințirii unor biserici din parohiile Belciugatele și Gostilele, din comuna Chirnogi (Arhiepiscopia Bucureștilor), din Ruginești II, raionul Adjud (Episcopia Buzăului) și Galați (Biserica «Izvorul Maicii Domnului»).

Nr. 1-2 a revistei «Glasul Bisericii» se deschide cu rubrica «Indrumări pastorale», la care semnează: Vartolomeu Diacul (Predica la Duminica Fiului risipitor), P. C. Pr. Al. Petcu (La Duminica a II-a din post) și Prof. N. Chișescu (despre «Bucuria creștină»).

Importanta declarație făcută la posturile de radio românești de Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian este publicată sub titlul «Apelul de la Viena răspunde năzuințelor pașnice ale omenirii», în cadrul rubricii «Pentru apărarea păcii».

În aceeași rubrică mai sînt publicate: Declarația Biroului Consiliului Mondial al Păcii din ianuarie 1955, împotriva refacerii militarismului german, Apelul către popoarele lumii și Apelul împotriva pregătirii războiului atomic.

Rubrica se încheie cu un documentat articol asupra problemelor păcii intitulat: «În numele păcii, în numele vieții».

La «Studii», P. C. Pr. Prof. Emilian Vasilescu ne vorbește despre «Sfintele Sărbători creștine și sărbătorile altor religii». De «Indatoririle cetățenești ale preoțimii și credincioșilor» se ocupă P. C. Pr. Prof. Dumitru Cristescu. Cele mai importante îndatoriri cetățenești enumerate de autor sînt următoarele: 1. Patriotismul; 2. Munca; 3. Supunerea față de toate legiurile Statului nostru democrat popular; 4. Achitarea

la timp a impozitelor, care contribuie la propășirea generală; 5. Predarea cotelor de produse agricole, vegetale și animale (desigur, această îndatorire privește mai cu seamă pe credincioșii și pe cucernicii preoți de la țară); 6. Desvoltarea patrimoniului obștesc și apărarea lui cu grija pe care o avem față de un bun propriu; 7. Apărarea Patriei, a independenței și a vieții libere a poporului nostru. P. C. Preot Dumitru Cristescu precizează că argumentele de care se vor folosi preoții noștri pentru a arăta credincioșilor ortodocși necesitatea îndeplinirii îndatoririlor cetățenești, trebuie să fie luate din Sf. Scripturi și din literatura bisericească a Sfinților Părinți.

De la aceeași rubrică mai remarcăm studiul Dl. Prof. Remus Ilie despre «Dionisie I Iliev și Dionisie II Bălăcescu, stareți ai Mânăstirii Hurezului».

La «Viața Bisericească» sînt publicate mai multe articole referitoare la diferite evenimente bisericești petrecute în cuprinsul Arhiepiscopiei Bucureștilor și Episcopiei Dunării de Jos. Un articol al P. C. Pr. Stan Dimancea este închinat Inalt Prea Sfințitului nostru Patriarh cu prilejul sărbătoririi zilei de naștere. Articolul relatează pe larg desfășurarea sărbătoririi, la care au participat Prea Sfințiții Episcopi Antim Tîrgovișteanul și Theoctist Botoșeneanul, Vicari Patriarhali, clerul Capitalei, profesorii și studenții Institutului Teologic Universitar, preoții cursiști, salariații Arhiepiscopiei Bucureștilor și Administrației Patriarhale, monahi și o mare mulțime de credincioși. Cuvîntarea omagială a fost rostită de P. C. Pr. Dimitrie Fecioru, lector la Institutul Teologic, care a amintit cele mai de seamă momente din viața de preot și Arhiăstor a Prea Fericitului Patriarh Justinian.

Asupra importantei consfătuirii interconfesionale din decembrie 1954, la care au participat toți slujitorii cultelor din Capitală, revista publică un amplu reportaj, arătînd că la această consfătuire au fost larg dezbătute lucrările sesiunii Consiliului Mondial al Păcii de la Stockholm și Declarația Conferinței de la Moscova. Au participat: P. C. Alexandru Ionescu, Vicar al Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor și membru în Comitetul Permanent pentru Apărarea Păcii din R. P. R., P. C. Pr. Prof. Ioan Coman, rectorul Institutului Teologic Ortodox de grad Universitar; protopopul romano-catolic Emanuil Kreiss, membru în Comitetul de Luptă pentru Pace al orașului București; pastorul baptist Popovici Alexa; Dr. A. Bruckner, parohul bisericii Luterane din București; rabinul Dr. H. Alperin; predicatorul Vasile Florescu, din partea Cultului Adventist; predicatorul Gh. Bradin, din partea Cultului Penticostal; Dr. Ervant Melidon, din partea Comunității Armene din București; Murat I. Albibulah, din partea Cultului Musulman.

P. C. Pr. Alexandru Ionescu, care a participat la sesiunea Consiliului Mondial al Păcii ca invitat și membru al delegației Romîne, a făcut o documentată expunere asupra lucrărilor sesiunii. P. C. Sa și-a încheiat astfel cuvîntarea: «Slujitorii cultelor din țara noastră cunosc bine grozăviile celor două războaie din prima jumătate a acestui secol, provocate de militarismul german, și își dau seama că reînarmarea Germaniei occidentale creiază în mod sigur pericolul unui nou război mondial. De aceea să ne închinăm puterea noastră de muncă pentru ca documentele sesiunii de la Stockholm a Consiliului Mondial al Păcii, cum și hotărîrile Conferinței de la Moscova să fie cunoscute și însușite de toți credincioșii sfintelor noastre Biserici, cetățeni loiali ai scumpei noastre Patrii, căci aceste hotărîri ne dau garanția unui viitor fericit și prosper al Patriei noastre, al poporului nostru și al tuturor popoarelor Europei și întregii lumi».

Reprezentanții și slujitorii tuturor Cultelor prezenți la această consfătuire s-au solidarizat cu concluziile P. C. Pr. Alexandru Ionescu, aprobînd cu însuflețire hotărîrile sesiunii Biroului Consiliului Mondial al Păcii și ale Conferinței de la Moscova.

Rubrica «Viața Bisericească» mai cuprinde cîteva dări de seamă despre sfințirea și redeschiderea unor biserici parohiale. La 12 septembrie s-a săvîrșit sfințirea bisericii din parohia Vălenii de Sus, Raionul Muscel, de către I. P. S. Firmilian, Mitropolitul Olteniei, și P. S. Theoctist Botoșeneanul, Vicarul Sfintei Patriarhii. În aceeași lună a fost sfințită biserica din parohia Slătioarele, comuna Jilave, Raionul Urziceni, și biserica din Rasa, Raionul Călărași.

Revista «Glasul Bisericii» nr. 1-2/1955, mai cuprinde dări de seamă asupra unor conferințe interconfesionale care au avut loc în cuprinsul Sfintei Episcopii a Dunării de Jos, în orașele Constanța și Erăila. Deasemenea, ne informează că P. S. Chesarie, Episcopul Dunării de Jos, a participat la sfințirea bisericii din parohia Mircea, raionul Măcin și la sfințirea noilor biserici din com. Dragu, raionul Filimon Sîrbu, și parohia Băndoiu, raionul Măcin. P. S. Sa a dat tuturor, clericilor și credincioșilor, «sfaturi părintești pentru trăire în duhul credinței creștine ortodoxe și al dragostei de Patrie. I-a îndemnat să asculte de conducătorii lor și să împlinească cu

dragoste tot ce le este rînduit a face, intrucît numai așa se poate înfăptui mai curînd viața cea nouă care a luat ființă în Patria noastră și numai așa se pot bucura de rodul muncii lor».

Cuprinsul acestui număr dublu se încheie cu obișnuitele informații «Oficiale-Administrative» (parohii vacante, mișcarea personalului, posturi vacante de preoți, posturi vacante de cîntăreți etc.).

„MITROPOLIA MOLDOVEI ȘI SUCEVEI“, — organul oficial al Arhiepiscopiei Iașilor și Episcopiei Romanului și Hușilor, nr. 12/1954, 1-2 și 3/1955.

Ultimul număr al revistei «Mitropolia Moldovei și Sucevei» din anul 1954 publică pastoralele de Crăciun ale Inalt Prea Sfințitului Mitropolit Sebastian și P. S. Teofil, Episcopul Romanului. În restul numărului, găsim un documentat studiu al P. C. Pr. Prof. Ene Braniște «Despre pregătirea preotului pentru slujirea Sfintei Liturghii», și lucrarea magistrandului Pr. M. Ciobanu intitulată «Atitudinea Mîntuitorului față de săraci în Evanghelia după Sfîntul Luca».

La rubrica «Acțiuni pentru apărarea și întărirea păcii», remarcăm un articol al I. P. S. Sebastian, Mitropolitul Moldovei și Sucevei, cu titlul: «Dușmanii păcii trebuie înfrinți». La aceeași rubrică găsim un reportaj asupra Conferinței de la Moscova, Mesajul Bisericii Ortodoxe Ruse pentru pace și o amplă dare de seamă asupra lucrărilor sesiunii Consiliului Mondial al Păcii de la Stockholm.

La «note culturale», Ierodiaconul Dionisie Marin se ocupă de «Anton Pann, unul din clasicii muzicii noastre bisericești».

Revista mai publică cîteva recenzii: asupra romanului «Valea fierului» de Dragoș Vicol; asupra lucrării: «Legiuirile Bisericii Ortodoxe Romîne sub Inalt Prea Sfințitul Justinian 1948-1953», apărută în editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, în 1953; și asupra cărții Acad. M. Sadoveanu: «Viața lui Ștefan cel Mare». «Această bună carte — spune recenzentul — n-ar trebui să lipsească din nici o casă de buni romîni și mai ales din nici o bibliotecă parohială. Preoțimea noastră ortodoxă ca și orice slujitor al cultului, trebuie s-o recomande credincioșilor spre a o citi și nu ne îndoim, cu toții vor avea mult folos».

În nr. 1-2/1955, P. C. Pr. Nicolae Donos semnează un articol despre Sf. Ioan Botezătorul. Sub titlul «Ușile pocăinței», P. C. Pr. Alexandru Bardieru însemnează «Gînduri la vremea Triodului».

Despre Mînăstirea Sucevița ca «un vechi monument de artă bisericească», ne vorbește P. C. Pr. Gh. Antonescu. Vechea mînăstire, cu hramul Bunei Vestiri, se afla în apropierea celei existente azi, pe malul drept al pîrului Ciumîrna — și a fost zidită între anii 1401-1402. Din mai multe zapise de danie rezultă că mînăstirea a fost înzestrată cu două mori, patru case țărănești, satul Vama și doi munți de către Alexandru cel Bun, urmate de diferite danii din partea lui Ștefan cel Mare, Bogdan cel Orb și Petru Rareș. Pe vremea lui Petru Rareș distrugîndu-se mînăstirea prin prăbușirea unui munte vecin, s-a ridicat în apropiere mînăstirea Vatra Moldoviței, la 1532, împrejmuită cu un puternic zid de apărare și turnuri de pază, din care au mai rămas trei pînă astăzi.

Autorul dă interesante amănunte asupra picturii și arhitecturii mînăstirii, cît și asupra mobilierului. În 1537 biserica mînăstirii a fost zugrăvită cu o minunată pictură «al fresco», care — ca și arhitectura bisericii — constituie un monument al stilului moldovenesc format dintr-o îmbinare a stilului bizantin cu elemente greco-tesalice-macedonene și ruse. Valoarea artistică universală a picturilor este necontestată și constituie o însemnată bogăție a patrimoniului vechii arte romînești. Mînăstirea Vatra Moldoviței a fost restaurată de curînd, redobîndindu-și înfățișarea de la început, fapt care mărturisește limpede grija deosebită de care se bucură monumentele noastre istorice și artistice sub oblăduirea regimului de democrație populară.

Demn de menționat este și articolul P. C. Pr. Gh. Mihoci-Iași; «O romîncă trecută între sfinți în Biserica Ortodoxă Bulgară». Este vorba de Domnița Tudora,, fiica lui Alexandru Basarab și prima soție a lui Ivan Alexandru, țarul Bulgariei. Dintr-un document lăsat Academiei Romîne de Episcopul Melhisedec rezultă că Tudora, fiind închisă în mînăstirea de maici de la Vidin, s-a călugărit acolo primind numele de Teofana. Pentru viața sa virtuoaasă și ascetică, Teofana a fost trecută în rîndul sfinților de Biserica Ortodoxă Bulgară.

La rubrica «Acțiuni pentru apărarea și întărirea păcii», P. C. Pr. Ioan Herea comentează etapele mai importante, din cursul anului 1954, în lupta pentru apărarea păcii, — etape care au pregătit și au determinat sporirea activității partizanilor păcii în anul 1955. Sînt publicate în continuare următoarele documente: Declarația lui Joliot Curie, Președintele Consiliului Mondial al Păcii; declarația Biroului Consiliului Mondial al Păcii din 18 ianuarie 1955, precum și Apelurile către popoarele Europei și către popoarele lumii; după cum se știe, aceste apeluri concretizează protestul popoarelor față de creierea Wehrmacht-ului, față de intențiile unor guverne de a remilitariza Germania Occidentală și față de primejdia unui război atomic.

La rubrica «Știri și fapte din Arhiepiscopia Iașilor», P. C. Pr. C. Androni ne înfățișează itinerariul pastoral și misionar al I.P.S. Mitropolit Sebastian în cursul anului 1954. Intocmit după însemnările din agenda I.P.S. Sale, acest itinerar este o pildă vie de rodnică activitate: oficierea Sfintelor Liturghii Arhieresti, predici, prezidarea diferitelor Comisii de examinare a teologilor și cîntăreților bisericești, prezidarea conferințelor protopopești, participarea la lucrările Comitetului de Apărare a Păcii, la lucrările Sfîntului Sinod, sfințiri de biserici, vizite canonice, cercetarea șantierelor de restaurare a vechilor mînăstiri moldovenești și bucovinene; prin toate acestea Inalt Prea Sfîntitul Mitropolit Sebastian, aduce Arhiepiscopiei Iașilor înțeleapta experiență de viață și muncă a celor 70 de ani de curînd sărbătorîți, împletită cu o nesecată energie și o mare iubire de oameni și de țară.

Revista publică și darea de seamă asupra sărbătoririi Anului Nou la Mitropolia Moldovei și Sucevei, precum și asupra serbării pomului de crăciun la Sf. Mitropolie.

De asemeni, se publică un amplu reportaj asupra unei conferințe interconfesionale, ținută în cadrul luptei pentru apărarea păcii, la care au participat reprezentanții tuturor cultelor din regiunea Iași, precum și Protopopii și Stareții mînăstirilor și schiturilor din cuprinsul Arhiepiscopiei Iașilor. Dl Prof. Jean Livescu, Rectorul Universității Al. Ioan Cuza din Iași și Președinte al Comitetului Regional de luptă pentru pace, a ținut o conferință cu subiectul: «Impotriva reînvierii militarismului german, pentru pace și securitate în Europa». La discuții au luat cuvîntul și I. P. S. Mitropolit Sebastian, P. S. Teofil al Romanului și reprezentanții celorlalte culte religioase. Moțiunea adoptată la sfîrșitul acestei Conferințe interconfesionale a fost trimisă Comitetului Permanent pentru Apărarea Păcii din R. P. R. și D-lui Ministru al Cultelor.

În articolul «Manifestările clerului în lupta pentru pace» ni se arată activitatea rodnică depusă de clerul și credincioșii Eparhiei Romanului și Hușilor, în cadrul luptei pentru pace. În cuprinsul acestei Eparhii au avut loc mai multe consfătuiri interconfesionale, care au dezbătut ultimele probleme legate de lupta popoarelor pentru apărarea păcii. La consfătuirea interconfesională ținută la sediul regiunii Bîrlad, de pildă, s-a discutat cu multă aprindere asupra temei intitulată: «Conferința de la Moscova, un mare pas spre pace și securitate colectivă în Europa». La această consfătuire au participat și Prea Sfîntiții Episcopi Teofil al Romanului și Antim al Buzăului. Tot asupra Conferinței de la Moscova s-a discutat și la consfătuirea interconfesională ținută în orașul Vaslui. În celelalte raioane din cuprinsul Eparhiei Romanului și Hușilor au avut loc, de asemeni, însuflețite consfătuiri, care au constituit pentru clerul și credincioșii ortodocși un nou prilej de a-și manifesta cu și mai multă vigoare hotărîrea fermă de a lupta pînă la capăt pentru cauza sfîntă a păcii.

Nr. 1-2 se încheie cu obișnuitele informații de ordin administrativ.

Nr. 3/1955, al revistei «Mitropolia Moldovei și Sucevei», este un număr omagial — închinat aniversării a cinci ani de la înscăunarea I. P. S. Sebastian ca Mitropolit al Moldovei și Sucevei. Revista se deschide cu un articol al P. S. Teofil, Episcopul Romanului, intitulat «Un om la locul lui». Articolul este o mărturie de admirație și de dragoste pentru I. P. S. Mitropolit Sebastian. Se subliniază în deosebi elanul pururea tînăr și optimismul robust care caracterizează firea și munca Mitropolitului Moldovei.

Din celelalte articole omagiale înmănușiate sub titlul: «Prinos Inalt Prea Sfîntitului Sebastian cu prilejul împlinirii a cinci ani de la înscăunarea ca Mitropolit al Moldovei și Sucevei» — se desprind pe rînd: «Chipul bunului arhipăstor», «Indrumătorul în lupta pentru pace și în viața culturală bisericească», «Chivernisitorul gospodăriei mitropolitane, ctitor de biserici și organizator al monumentelor istorice», «Crainicul Bisericii Ortodoxe Romîne peste hotare», «Reîntregitorul Arhiepiscopiei Iașilor», «Indrumătorul și povățuitorul monahilor», «Ocotitorul celor ce muncesc, părinte bun și milostiv». Se remarcă, mai cu seamă, neobosita activitate depusă de

Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Sebastian în lupta pentru apărarea păcii. Fără răgaz lucrează I. P. S. Sa pentru statornicirea bunei înțelegeri și armoniei între oameni, căci pacea este «Piatra cea din capul unghiului».

O grijă deosebită vădește I. P. S. Mitropolit Sebastian pentru restaurarea și buna păstrare a monumentelor istorice și de artă religioasă din cuprinsul Eparhiei sale, ca și pentru înălțarea de noi locașuri de închinare.

I. P. S. Mitropolit Sebastian este ctitorul Căminului Preoțesc din Iași și inițiatorul ridicării la Bălățești a unei Case de odihnă pentru preoți. «Făcîndu-se tuturor toate», cu iubire și înțelegere, I. P. S. Sebastian a făcut din cele două Eparhii contopite sub toiagul său Arhieresc o singură turmă, moldovenii și sucevenii înfrățindu-se iarăși precum au fost odinioară.

Pentru ca monahii să fie puși în slujba adevărului, a culturii și ajutorul obștii credincioșilor, I. P. S. Sa s-a ocupat în de-aproape de viața monahicească. În mînăstirile Moldovei funcționează astăzi 10 școli monahale cu 371 cursiști, dintre care 200 călugări și frați și 171 călugărițe și surori.

În articolul «Mare preot peste casa lui Dumnezeu», P. C. Pr. Grigorie T. Marcu, Profesor la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, face o sinteză a preocupărilor și problemelor de competență ale I. P. S. Sebastian în primii 5 ani de arhipăstorie, așa cum se oglindesc în lucrarea «Osteneli Chiriarhale». Programul duhovnicesc e sintetizat în formula: «Mai mare decît toate este dragostea»; programul misionar: «Ca toți să fie una»; programul social: apărarea păcii și întărirea patriei.

*

P. C. Pr. Prof. Milan Șesan semnează un articol despre «cinstirea Cuvioasei Parasheva». Autorul arată că din cele cinci Parascheve din Sinaxarul Bisericii Ortodoxe, la noi este cinstită Cuvioasa Parasheva din Epivatul Traciei. De altfel, Cuvioasa Parasheva din Epivatul Traciei este singura unanim cinstită în întreaga Biserică Ortodoxă. S-a născut în anul 1023 și a fost sora lui Eufimie, episcop în Madite. Deși a murit tînără, în anul 1050, numele ei de Cuvioasă Maică se răspîndise în întreaga Bulgarie. Moaștele sale au fost aduse din Epivat la Tîrnova de Mitropolitul Marcu și Țarul Ioan Asan al II-lea. După căderea Tîrnovei sub turci, moaștele Sfintei sînt adăpostite în Țara Romînească, de unde sînt luate de turci și dăruite Domniței Milița Eufimia, care le-a dus cu mare cinste la Belgrad. De aceea Sf. Parasheva e cunoscută sub numele de «cea sîrbă». Moaștele Sfintei sînt luate apoi de Patriarhia Ecumenică, după căderea Belgradului, și în cele din urmă, ajung la Iași, aduse cu mare cinste de Domnitorul Vasile Lupu. Cinstirea acestei sfinte de către romîni este necontestată încă din veacul al XIV-lea, atîta la munteni cît și la moldoveni. Viața Sfintei Parasheva, scrisă mai întîi de Patriarhul Eutimie, este cuprinsă și în «Cetîi Minei», publicat în 1551 de Mitropolitul Macarie al Moldovei; despre viața ei a scris și Mitropolitul Varlaam al Moldovei.

Articolul se încheie cu interesante date bibliografice. P. C. Pr. Prof. Milan Șesan subliniază necesitatea alcătuirii unei ediții critice a vieții Cuvioasei Parasheva, care ar înlătura o seamă de confuzii și de imprecizii.

Un articol despre mînăstirea Putna este semnat de P. C. Arhid. Petre Alexa. Autorul enumeră toate tradițiile locale legate de această ctitorie a lui Ștefan cel Mare de la zidirea ei și pînă în timpul lui Dabița Vodă. Se subliniază importanța istorică a mînăstirii, arătîndu-se mormintele pe care le adăpostește și numeroasele inscripții de pe lespezile funerare care au o deosebită valoare istorică. Autorul înșiruie, de asemeni, obiectele de valoare din muzeul mînăstirii și o serie de documente pe care le posedă mînăstirea. Autorul pomenește și de activitatea culturală desfășurată în Mînăstirea Putna de-a lungul veacurilor. În zilele noastre, mînăstirea Putna — în urma reparațiilor ce s-au făcut și a duhului nou mînăstiresc — și-a recăpătat strălucirea de altă dată.

Rubrica «Acțiuni pentru apărarea și întărirea păcii» cuprinde un reportaj asupra conferinței interconfesionale din ziua de 8 februarie a. c., care a avut loc în orașul Iași, în cadrul căreia s-a semnat Apelul pentru interzicerea armelor atomice — adresat lumii întregi de Consiliul Mondial al Păcii — de către reprezentanții tuturor cultelor din orașul Iași și de către toți preoții și salariații Centrului Eparhial.

De la «știri și fapte din Arhiepiscopia Iașilor» remarcăm un reportaj asupra vizitei făcute de Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian și de Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Sebastian la seminarul monahal și școala de cîntăreți bisericești din Sf. Mînăstire Neamțu. La aceeași rubrică se află dări de seamă asupra sfințirii unor lo-

cașuri de închinare: biserica Sf. Gheorghe din Hîrlău și biserica nou construită în satul Boureni — parohia Balș — raionul Tg. Frumos.

Nr. 3 al revistei «Mitropolia Moldovei și Sucevei» se încheie cu «știri și fapte din Episcopia Romanului și Hușilor». Remarcăm vizita canonică a P. S. Teofil, Episcopul Romanului, în Parohia Cotu Vameș-Roman și sfințirea bisericii Sf. Trei Ierarhi, din parohia Muntenii de Jos, Raionul Vaslui.

„TELEGRAFUL ROMÂN”. — Organul oficial al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române de Alba Iulia și Sibiu și al Episcopiiilor Cluj și Oradea, anul 103, nr. 3—14/1955.

«Telegraful Român» continuă să aducă în fiecare număr același variat și folositor material, din care clericii și credincioșii pot culege prețioase lămuriri și îndemnuri. Astfel, numărul 3-4 publică «Apelul Bisericii Ortodoxe Ruse adresat creștinilor din întreaga lume», care atrage atenția asupra sumbrei consecințe ale acordurilor de la Londra și Paris și îndeamnă la apărarea păcii. «Crezînd în înalta misiune a omului și a omenirii — se spune în Apel — Biserica Ortodoxă Rusă adresează creștinilor din toate țările Europei și ale celorlalte continente apelul fierbinte de a lua apărarea sistemului de securitate colectivă a popoarelor, de a condamna politica «de pe poziții de forță» potrivnică spiritului creștin și de a face totul pentru a îndemna guvernele lor la tratative cu privire la rezolvarea pașnică a problemei germane, care s-a complicat atât de mult».

În pagina a III-a este publicat articolul P. C. Pr. Prof. Spiridon Cîdea: «Mărturisirea păcatelor», articol scris, după cum spune însuși autorul, «cu scopul de a lămurii pe cetitorii noștri asupra unor abateri de la învățătura și practica ortodoxă, în ceea ce privește mărturisirea păcatelor». Constatînd că unii călugări duhovnici au început să spovedească pe credincioși în masă și nu pe fiecare în parte și secret, adică așa cum se cuvine, autorul îndeamnă cu bună dreptate preoțimea noastră «să semnaleze și să combată orice inovație de acest gen, îndrumînd pe toți să se conformeze cu doctrina și practica ortodoxă prescrisă în canoanele Sinoadelor Ecumenice și ale Sfinților Părinți...». (Amintim că P. C. Pr. Prof. Spiridon Cîdea a publicat un studiu cu același titlu în revista «Mitropolia Olteniei» nr. 9-10/1954; studiul acesta a fost recenzat în revista «Biserica Ortodoxă Română» nr. 1-2/1955, pagina 156).

Din același număr al «Telegrafului Român» menționăm articolul «Liturgia este jertfa nesîngeroasă a Mîntuitorului», un «Indrumător omiletic» și o serie de «Indrumări pentru Oficiile Parohiale».

După cum se știe, cu prilejul împlinirii vârstei de 70 ani, Dl. Dr. Petru Groza, Președintele Prezidiului Marii Adunări Naționale, a fost sărbătorit în cadrul unei sesiuni a Consiliului Național Bisericesc în ziua de 6 decembrie 1954. «Telegraful Român» publică în nr. 5-6/1955 un amplu reportaj asupra acestei aniversări.

Lupta pentru apărarea păcii este reliefată de două articole. Primul, intitulat «Pentru asigurarea securității și păcii popoarelor», se ocupă de lucrările sesiunii Consiliului Mondial al Păcii din noiembrie 1954, la care au participat și reprezentanți ai diferitelor culte religioase. Articolul comentează pe larg hotărîrile Consiliului Mondial al Păcii expuse în: 1. Mesagiul adresat popoarelor: «Pentru asigurarea colaborării între toate statele Europei în scopul organizării securității lor colective»; 2. Rezoluția cu privire la lupta forțelor iubitoare de pace pentru dezarmare și pentru interzicerea armelor de exterminare în masă; 3. Rezoluțiile cu privire la situația creată în diferite părți ale Asiei în urma presiunii străine și a sistemului blocurilor și coalițiilor militare; cu privire la situația creată în țările Americii Latine în urma amestecului străin în afacerile interne ale națiunilor; cu privire la situația creată în țările dependente și semidependente în urma presiunii străine și a sistemului blocurilor și coalițiilor militare.

În articolul «Sub flamurile păcii», P. C. Pr. Ștefan Tascianu desprinde cîteva aspecte din lupta dusă de preoțimea ortodoxă din raionul Făgăraș în apărarea cauzei sfinte a păcii. Sînt menționate «faptele preoților din Arpașul de Sus, Streza—Oprea—Cîrțișoara, care în fruntea poporenilor.. au știut să ia parte la toate acțiunile de folos obștești. Astăzi, în toate Comitetele de luptă pentru pace din acest raion, se află și preoții, depunînd o rodnică activitate în această direcție».

Sub titlul «Din activitatea unui protopopiat», P. C. Pr. Teodor Floruțiu înfățișază munca depusă de preoțimea protopopiatului Reghin pe tărîm social. Atît în timpul muncilor agricole de primăvară, cît și în timpul muncilor de vară și de toamnă, preoțimea a depus o activitate excepțională, îndemnînd neconținut pe credincioși pentru buna împlinire a lucrului lor. La biserică, în adunările obștești sau individual, prin articole publicate la gazeta de perete, preoții protopopiatului Reghin s-au străduit să stimuleze puterea de muncă a credincioșilor și să sfătuiască cu chibzuință, pentru o cît mai bună chivernisire a tuturor treburilor gospodărești. Ca o recunoaștere și prețuire a muncii depuse pe tărîm social, P. C. Preot Mihai Ciobanu, protopopul raionului Reghin, a fost decorat cu ordinul «Steaua Republicii Populare Romîne» cl. V-a.

La «Recenzii», P. C. Pr. Prof. Milan Šesan se ocupă de nr. XIV din 1953 al revistei «Byzantinoslavica» din Praga. Numărul este închinat «căderii Constantinopolului sub turci». Printre articolele profesorilor M. Turkova, I. Duicev, J. V. Polišenský, I. Macurek, remarcăm și pe acela al prof. Vasile Grecu, «Căderea Constantinopolei în literatura populară romînă», precum și articolul P. C. Pr. Prof. M. Šesan intitulat: «Căderea Constantinopolei și popoarele ortodoxe».

Un articol cu titlul: «Apelul către popoarele lumii», publicat în nr. 7-8, comentează pe larg hotărîrile sesiunii lărgite a Biroului Consiliului Mondial al Păcii de la Viena din 18-19 Ianuarie, a. c. Articolul se încheie cu următorul îndemn: «Preoțimea noastră este îndrumată să popularizeze între credincioși documentele sesiunii Biroului Consiliului Mondial al Păcii. Ea trebuie să facă din fiecare credincios un luptător activ pentru pace. Nu trebuie să existe nici un preot și nici un credincios, care să nu-și fi pus semnătura pe «Apelul către popoarele lumii» și care nă nu aducă partea sa de muncă și de luptă pentru pace, pentru întărirea patriei, pentru înlăturarea unui război atomic. În felul acesta ei își vor îndeplini datoria creștinească de a fi făcători de pace și datoria cetățenească de a munci pentru propășirea patriei și pentru binele omenirii. Să mergem înainte alături de sutele de milioane de milioane de luptători pentru pace. Forțele păcii sînt mai puternice decît forțele războiului. Popoarele iubitoare de pace vor birui!».

Asupra importantei conferințe interconfesionale din Sibiu, ținută în Aula Institutului Teologic în decembrie 1954, se află în același număr un amplu reportaj. În prezența I. P. S. Nicolae Bălan, Mitropolitul Ardealului, a consilierilor arhiepiscopicești, a preoților ortodocși din raionul Sibiu, a reprezentanților celorlalte culte din regiunea Stalin și din Raionul Sibiu, a profesorilor și studenților Institutului Teologic, — P. C. Prot. Vicar Traian Belășcu și-a dezvoltat teza: «Pentru pace și securitate în Europa». Făcînd o amplă expunere asupra situației internaționale, P. C. Prot. T. Belășcu a insistat în deosebi asupra importanței hotărîrilor Conferinței de la Moscova.

«Alături de toate popoarele lumii care și-au exprimat voința lor de neînfrînt la Conferința de la Moscova, de a apăra pacea — a spus P. C. Sa — noi pășim hotărît, fără ezitare, pentru apărarea păcii.. Ne vom opune cu toate puterile noastre oricărui război de agresiune, în numele dreptății și păcii, în numele celor mai superioare considerente morale și umanitare. În acest scop îi vom lămuri și-i vom pregăti pe păstorii noștri. Știm că dreptatea e cu noi, nu cu cei ce vor război. Cu acest gînd și cu această dorință plecăm la locul nostru de muncă și mai hotărîți de a apăra pacea».

La discuții au luat parte toți reprezentanții cultelor din regiunea Stalin. Participanții la consfătuire au votat o motiune în care se reafirmă hotărîrea neclintită «de a lupta pentru apărarea păcii, pînă la statornica ei așezare în lume» Incheind conferința interconfesională de la Sibiu, I.P.S. Mitropolit Nicolae Bălan a ținut să amintească o declarație pe care I.P.S. Sa a făcut-o în 1925: «Noi creștinii din diferite formațiuni bisericicești sîntem tari în ceea ce ne unește și slabi în ceea ce ne desparte».

Astăzi am arătat că știm să ne unim și să ne închinăm toate forțele ideei măreț al păcii».

În același număr al «Telegrafului Romîn» se găsește o «Predică despre Sf. Ioan Botezătorul și Mîntuitorul Iisus Hristos» și un articol despre «Anton Pann».

Nr. 9-10 este închinat împlinirii a treizeci de ani de la ridicarea scaunului mitropolitan al Ungro-Vlahiei la rangul de scaun pătariarhal. În articolul redacțional publicat în prima pagină a revistei se scoate în evidență faptul că «Biserica Ortodoxă, conform tradiției anostolice și primar-creștine, păstrînd unitatea dogmatică și canonică, unitatea în cult și dragoste, s-a organizat în Biserici autocefale. Biserica Ortodoxă nu este organizată monarhic, unitatea ei fiind unitate în Hristos și în sobornicitate». Mai departe se remarcă faptul că Biserica Ortodoxă Romînă a fost întotdeauna

una alături de popor, în lupta lui pentru independență și o viață mai bună. În timp ce catolicismul a fost în slujba acelor care voiau înrobirea poporului, Biserica Ortodoxă a împărțit soarta poporului iobag, l-a sprijinit în lupta sa pentru libertate. În concluzie «lupta pentru independență a poporului român s-a împletit cu lupta Bisericii Ortodoxe împotriva papismului, unealtă a intereselor străine și înrobitoare».

Pe plan interortodox se amintesc legăturile Bisericii noastre cu Sfântul Munte Athos, Sinodul de la Iași, tipăriturile lui Antim Ivireanul, relațiile cu Bisericile Ortodoxe surori, în special cu Biserica Ortodoxă Rusă. «Prin dezvoltarea vieții ei bisericești interne — se spune în articol — și prin activitatea ei panortodoxă a cîștigat un prestigiu bine meritat între Bisericile Ortodoxe și în lumea creștină. Cu aceste merite și fiind a doua ca mărime, după Biserica Ortodoxă Rusă, era firească ridicarea ei la rangul de Patriarhat». Se remarcă în continuare că «abia după 23 August 1944 Patriarhia Română s-a putut organiza în deplină libertate în conformitate cu canoanele ortodoxe și cu trebuințele ei. Pînă atunci titlul de Patriarhie era mai mult un simbol. Abia în noul Statut de organizare a Bisericii noastre s-au prevăzut prerogativele patriarhale canonice, ceea ce a dus la o unitate mai vie și o activitate mai unitară și mai rodnică». Sînt enumerate pe rînd marile realizări de sub arhipăstoria Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian. În afară de reorganizarea și înnoirea vieții bisericești sub toate aspectele, articolul se ocupă în deosebi de marele act al reînțregirii bisericești și de participarea din ce în ce mai activă a Bisericii noastre la lupta pentru apărarea păcii.

În încheierea acestui articol se spune: «Biserica Ortodoxă din Ardeal aduce la această aniversare întreaga ei recunoștință și întregul ei atașament față de Patriarhia Ortodoxă Română, din care face parte ca un membru activ al ei. Sub cîrma înțeleaptă a Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, Patriarhia Română înmănușind toate energiile Bisericii noastre și pășind alături de popor, va progresa și de acum înainte atît în activitatea ei bisericească internă și pan-ortodoxă, cît și în activitatea ei socială, de colaborare la lupta pentru pace și la întărirea Patriei».

P.C. Prof. Sofron Vlad arată împrejurările care au dus la «înființarea Patriarhiei Ortodoxe Romîne». După un scurt istoric, autorul arată că «înființarea Patriarhiei Ortodoxe Romîne a adus un spor de prestigiu Bisericii noastre în raport cu celelalte Biserici». «Progresul făcut în toate sectoarele vieții noastre bisericești în timpul celor trei decenii de existență a Patriarhiei și mai ales cel din ultimii ani, de sub păstoria I.P.S. Patriarh Justinian, este o dovadă despre justetea actului din 1925 și o garanție că Biserica Ortodoxă Română va pași și de acum înainte pe calea întăririi Ortodoxiei și a luptei pentru pace din succes în succes».

Numărul festiv mai cuprinde două articole cu titlul «30 de ani de la înființarea Patriarhiei Romîne», scris de P.C. Pr. Prof. Șt. Lupșa și «După trei decenii» semnat Gh. M.

În numărul 11-12 sînt publicate: Mesajul adresat de I.P.S. Mitropolit Nicolae românii din America; un articol cu titlul «6 Martie», scris cu prilejul împlinirii a 10 ani de la instaurarea primului guvern democrat din țara noastră; un reportaj asupra consfătuirii interconfesionale de la Sibiu din 18 februarie a.c.; un articol despre «Rolul preotului în sprijinirea strădaniilor poporului muncitor pentru o viață mai bună și mai fericită»; un «Indrumător omiletic» și un reportaj asupra «Conferinței episcopilor bisericești din Protopopiatul Agnita».

Mesajul I.P.S. Nicolae, Mitropolitul Ardealului, adresat românii ortodocși din America este un îndemn de participare mai activă la lupta pentru interzicerea armelor atomice, la lupta pentru apărarea păcii. Dragostea părintească și căldura cu care I.P.S. Mitropolit Nicolae atrage atenția asupra marelui pericol pe care-l prezintă armele de distrugere în masă și arată calea pe care trebuie s-o urmeze fiecare român ortodox din America, pentru ca energia atomică să fie folosită în scopuri pașnice și nu în scopuri de agresiune și distrugere, — constituie o pildă de urmare a poruncilor evanghelice în împlinirea misiunii de păstor al turmei dreptcredincioase.

«Telegraful Român» nr. 13-14 din 1955, publică pastorală I.P.S. Mitropolit Nicolae, cu prilejul marelui praznic al Învierii Domnului. Sub titlul «O carte importantă», se remarcă apariția în traducere romînească a celui mai bun tratat ortodox de Teologie simbolică: Simbolica lui Hristu Andrusos. Revista mai cuprinde relatări despre tîrnosirea Catedralei din Satul Mare, despre Conferința interconfesională din orașul Oradea, consacrată lucrărilor sesiunii de la Stockholm a Consiliului Mondial al Păcii și Declarației făcută de Conferința de la Moscova, și despre Conferința interconfesională la care au participat slujitorii cultelor din raionul Reghin.

**«MITROPOLIA OLTENIEI», — revista oficială a
Arhiepiscopiei Craiovei și a Episcopiei Râmnicului și
Argeșului, nr. 11-12/1954 și 1-2/1955.**

Un articol intitulat: «Pe calea luminoasă a păcii» prezintă o sinteză a evenimentelor internaționale din ultimele luni ale anului 1954 și în special a sesiunii Consiliului Mondial al Păcii, care și-a ținut lucrările în noiembrie 1954 la Stockholm. Se subliniază faptul că orașul Stockholm este legat de importante acțiuni organizate de prietenii păcii: cea de a treia sesiune a Congresului Mondial al Partizanilor Păcii — în martie 1950, ședința Biroului Consiliului Mondial al Păcii — în mai 1953, Conferința internațională pentru slăbirea încordării în relațiile internaționale — în iunie 1954, și sesiunea Consiliului Mondial al Păcii din noiembrie 1954.

I.P.C. Arhimandrit Dr. Laurențiu Busuioc semnează articolul «Glasul Bisericii Ortodoxe Ruse în lupta pentru pace». Biserica Ortodoxă Rusă este alături de poporul sovietic în marea luptă pentru construirea unei vieți noi și în lupta pentru apărarea păcii din întreaga lume. Apelul adresat creștinilor din lumea întreagă de Biserica Ortodoxă Rusă constituie și pentru slujitorii și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române un imbold pentru sprijinirea hotărâtă a luptei pentru apărarea păcii și de alăturare la hotărârile luate de Conferința de la Moscova pentru susținerea sistemului de securitate colectivă a popoarelor, sistem care asigură statornicirea unei păci trainice în lume.

P.C. Prof. Liviu Stan semnează articolul «Legislația bisericească și valoarea ei canonică».

Pornind de la constatarea unei răspândite și înrădăcinate confuzii între regulile canonice și adevărurile dogmatice și a necunoașterii raportului dintre acestea și învățătura de credință, autorul își propune să arate: ce este canonicitatea, dacă există o doctrină canonică și în ce constă ea, cum se raportează canonicitatea și doctrina canonică la învățătura de credință.

Legalitatea sau canonicitatea nu se poate judeca numai în raport cu textul canoanelor, ci mai ales cu principiile — care sînt sursa materială, izvorul din care apare conținutul, substanța sau miezul normelor juridice. Aceste principii se cuprind în Revelație și derivă din ea. La stabilirea canonicității trebuie să se țină seama de conformitatea cu adevărurile de credință și de morală ale Bisericii. Tîlcuirea canoanelor înseși trebuie să se facă în spiritul principiilor și adevărurilor dogmatice și morale, și nu după litera legii. Raportul firesc între normele de drept și adevărurile și normele de credință și morală este acela de subordonare — în ordinea: credință, morală, drept. Canoanele sînt numai legi, denumite sfinte și dumnezeiești în felul în care se recunoaște această calitate tuturor lucrurilor bisericești. Ele nu cuprind adevăruri revelate, fixe și imutabile, deoît în măsura în care au un fond dogmatic. Canoanele sînt legi sau colecții de legi, răspunzînd unor nevoi locale sau generale la un anumit moment din viața Bisericii și urmînd soarta tuturor legiurilor omenești: inadvertențe, abrogări exprese sau tacite, căderea în desuetudine, modificarea și evoluția după însăși evoluția și varietatea necesităților pe care sînt chemate să le reglementeze. Autorul exemplifică diferitele cazuri pe care le discută.

Funcția legislativă proprie a Bisericii n-a încetat odată cu practica sinoadelor ecumenice iar normele juridice bisericești stabilite de atunci încoace de organele legislative bisericești au aceeași valoare cu canoanele.

Păstrarea tuturor canoanelor în colecția uzuală este o eroare, datorită unui tradiționalism quasi-automat și unei greșite concepții asupra puterii canoanelor, căroră li se atribuie puterea textelor revelate — numai pentru că ultima ratificare a codului canoanelor datează de mult — de la Sinodul din 920 de la Constantinopole, cînd s-a acceptat și generalizat pentru întreaga Biserică codificarea din 883 datorată Patriarhului Fotie.

Canoanele care tratează exclusiv chestiuni dogmatice, fără legătură directă cu normele de drept bisericesc propriu zis, își au locul într-o colecție de texte dogmatice. Pentru o codificare sistematică și corectă a canoanelor uzuale trebuie să se trieze canoanele, înlăturîndu-se cele abrogate expres sau tacit, căzute în desuetudine sau devenite inaplicabile în urma modificărilor istorice și sociale ale comunității creștine, — precum și acelea care nu rezistă la verificarea canonicității lor, nefiind conforme cu adevărurile de credință și cu normele morale.

Doctrina canonică constituie un al doilea criteriu formal — alături de textul canoanelor — al canonicității. Față de criteriul de fond pe care-l formează învățătura

tura de credință și morală, raportul importanței este următorul: învățătura de credință și morală, doctrina canonică (principiile canonice) și textul canoanelor.

Autorul subliniază că problema canonicității — care trebuie să fie principalul ghid în viitoarea codificare a canoanelor, interesează și angajează deopotrivă mai multe discipline teologice, canonicitatea avînd în Biserică rostul și importanța constituționalității, cu care prezintă o strînsă analogie.

P.C. Diac. Prof. Orest Bucevschi publică articolul «Munca și bucuria ei în conceptul creștin». Susținerea și dezvoltarea vieții umane, sub aspectul individual și colectiv, sînt inseparabil legate de muncă, — munca însemnînd efortul omului pentru împlinirea cerințelor și năzuințelor vieții umane integrale. Munca este **personală** — inseparabil legată de om, — și necesară pentru crearea și păstrarea bunurilor materiale și spirituale trebuitoare vieții omenești.

Creștinismului îi revine meritul de a forma în credincioși convingerea despre deopotrivă valoare a muncii fizice și spirituale. În concepția creștină, munca este poruncă divină și astfel este înnobilită și ridicată la rangul de virtute. Prin această concepție despre muncă, creștinismul a reabilitat și pe cei care munceau în exclusivitate — pe sclavi.

Sf. Ioan Hrisostom spune că inimile celor ce muncesc sînt mai curate și mai tari, cîștigarea pîinii prin muncă neîntreruptă fiind un fel de filozofie. Apostolul Pavel zice: «Cine nu voiește să lucreze, nici să nu mănînce».

Munca are un caracter premoral (curat, natural, economic) și un caracter moral. Asigurînd progresul omenirii, are și o valoare culturală. Munca e școala virtuții și un mijloc pentru realizarea scopului intim al creștinismului. Creștinismul militează pentru plata unui salariu just, considerînd neplata un păcat strigător la cer. Insuși Mîntuitorul a spus: «Vrednic este lucrătorul de plata sa». În concepția creștină munca este o datorie de conștiință cu un întreit aspect: natural, moral și religios creștin. Natural — fiind determinată printr-o necesitate fizică; moral — pentru că dezvoltă puterile fizice și spirituale ale omului, religios creștin — ca mijloc necesar pentru îmbunătățirea morală a omului, ca mijloc de ieșire din păcat și ca o colaborare cu Creatorul la desăvîrșirea creațiunii. Munca este o datorie față de Dumnezeu, față de sine și față de societate.

După căderea în păcat munca s-a transformat în luptă obositoare, «în sudoarea feței», păcatul alternînd atitudinea omului față de muncă; totuși munca n-a încetat de a fi izvor de bucurie, de mulțumire, de fericire. Dacă viața este muncă, munca trebuie să-i dea omului bucuria și plăcerea de a trăi. Structurarea socială-politică a colectivităților umane contribuie la atitudinea omului față de muncă, într-o societate înaintată omul dobîndind un orizont larg al muncii, lucrînd în condiții igienice, conștient de rolul și răspunderea lui în organismul muncii și avînd garanția unei juste remunerări a muncii și a asigurării existenței în caz de boală, infirmitate, bătrînețe, etc. În asemenea condiții sufletul creștinului este pătruns de importanța muncii pe care o prestează și de bucuria și plăcerea muncii.

La rubrica «Comemorări», P.C. Pr. Prof. N. Popescu scrie despre Nicolae Dobrescu, întiiul profesor de Istoria Bisericii Romîne de la Facultatea de Teologie din București.

Născut în Celei — satul lui Popa Șapcă — în 1875, a fost, ca toți oltenii din partea locului, chipeș, muncitor și om de nădejde. Dobîndind prin concurs o bursă în străinătate, se duce la Viena, unde scotocește și cercetează în arhive documentele privitoare la Istoria romînilor, copiind documente pe care le va publica după întoarcerea sa în țară. După ce-și ia doctoratul la Viena, Nicolae Dobrescu își continuă studiile teologice la Cernăuți, publică atunci studiul «Intemeierea Mitropoliilor și a celor dintii mînăstiri din țară» — care, prin bibliografia critică, rămîne și astăzi în picioare.

Numit suplinitor la catedra nou înființată de Istoria Bisericii Romîne la Facultatea de Teologie în 1906, apoi agregat definitiv, își petrece viața între catedră, bibliotecă și odăița de lucru. Prelegerile sale universitare sînt bine documentate și limpede scrise, ca și articolele și studiile care apar tot mai des în reviste. Intocmește și un manual de Istoria Bisericii Romîne pentru clasa VI-a secundară, o Istorie bisericească de la 1054 pînă la zi pentru seminarii, cele mai bune manuale în domeniul lor și care au fost de mai multe ori retipărite pînă în 1937, sub numele unui nespecialist.

Scrie Istoria Bisericii Romîne în sec. al XIV-lea, al XV-lea, la începutul sec. al XVI-lea și în sec. al XIX-lea, precum și o Istorie a Bisericii din Oltenia sub ocupația austriacă. Ține prelegeri publice și conferințe de popularizare a Istoriei bisericești la

Vălenii de Munte și la societățile culturale. Arată în scris lipsurile legii privitoare la alegerile de Mitropolit și Episcop și, prin studiile sale canonic-istorice, ajută la înfăptuirea legii Consistoriului Bisericesc Superior din anul 1909. Prețuit de studenți și preoți, ales membru corespondent al Academiei Române în 1913, a fost răpus de o boală necruțătoare la vârsta de 39 ani, rămânând o pildă de muncă neobosită și metodică de cercetător și profesor, de luptă dîră pentru dreptate și de viață creștinească.

Articolul cuprinde și o amănunțită bibliografie a scrierilor lui Nicolae Dobrescu. Rubrica «Drumar omiletic» e semnată de Sebastian Preotul.

«Cronica Bisericească» însemnează: sărbătorirea Lunii Prieteniei Romîno-Sovietice în cuprinsul Mitropoliei Olteniei; sărbătorirea a 30 ani de activitate bisericească a I.P.S. Patriarh Justinian; vizita d-lui Ministru al Cultelor, Acad. Prof. P. Constantinescu-Iași în Oltenia; vizita delegației Bisericii Ortodoxe Bulgare în Oltenia — precum și hramul catedralei mitropolitane. La prăznuirea aceasta a fost poftit și I.P.S. Mitropolit Sebastian al Moldovei și Sucevei — în spiritul mărturisirii unității de dragoste și conlucrare a membrilor Sfîntului Sinod în toate domeniile.

Dl. Teodor N. Manolache semnează rubrica «Spicuri din presă», semnalînd: Muzeul raional din Caracal a împlinit 5 ani de existență; expoziția «relațiilor romîno-ruse în lumina tiparului»; un deceniu de activitate a A.R.L.U.S.-ului; zece ani de la înființarea editurii «Cartea Rusă»; amicii U.R.S.S. și o expoziție istorică la Raigrad (Cehoslovacia), intitulată «Cartea și Presa».

Sub titlul «Sfințiri și redeschideri de biserici» se menționează sfințirea bisericii parohiale din Sfîrcea, raionul Filiași, satul Bucureasa, comuna Dănești, — raionul Tg. Jiu, a bisericii din Seaca de Cîmp, raionul Calafat, — din Bucinișul II, raionul Caracal, precum și redeschiderea bisericii parohiale din Pîrșani, raionul Craiova, din Petroaia Beloți, raionul Craiova, — și a bisericii filiale din parohia Cîineni, raionul Tg. Jiu.

La capitolul «Bisericele Ortodoxe surori», Pr. Prof. N. Popescu semnează un articol despre mormîntul Sfintei Tavita — din Iafa —, odor venerat al Misiunii Ortodoxe Ruse a Patriarhiei Moscovei în Palestina, — iar T. N. M. scrie despre «Mînăstirea Rila» din Bulgaria, descrisă de o revistă franceză.

La rubrica «Documente», P.C. Pr. N. Șerbănescu publică «Documente despre Episcopia Strehaiei», care — cel puțin formal — a existat pînă în 1678-79, cînd a desființat-o Șerban Cantacuzino. Primul și ultimul episcop al Strehaiei, Daniil, a încetat din viață în 1688, la schitul Babele. Autorul prezintă șapte noi documente referitoare la această Episcopie.

Rubrica «Recenzii și note bibliografice» cuprinde recenzia semnată de P.C. Diac. Prof. N. I. Nicolaescu la «Osteneli chiriarchale», vol. I, lucrarea I.P.S. Mitropolit Sebastian al Moldovei și Sucevei.

Dl. Teodor N. Manolache recenzează: «Memorialul de călătorie al lui Grigore Alexandrescu», retipărit în Editura Tineretului a C.C. al U.T.M. — Biblioteca Școlarii; Nuvele — Gala Galaction E.S.P.L.A. — Biblioteca pentru toți — și Documentele Mișcării Mondiale pentru Pace — aprilie 1949-aprilie 1954, Editura Comitetului Permanent pentru apărarea Păcii din R.P.R.

*

În nr. 1-2/1955, I.P.S. Mitropolit Firmilian semnează articolul intitulat «Preotul». În iconomia Bisericii, preotul are un rol covîrșitor. Preotul este substanța vie a Bisericii, chiagul și plămada în mișcare. I. P. S. Sa întregeste, în acest articol, îndrumările date într-un număr mai vechi — din anul 1950 — al «Buletinului Mitropoliei», și cheamă la discuția problemei și alte condeie. Cu acest număr se deschide dezbaterile problemei în această revistă, spre săvîrșirea unui mare capitol de zidire bisericească, spre folosul preoțimii.

Astăzi, în regimul de libertate religioasă înscris în Constituția R.P.R., nimic nu împiedică lucrarea preoțească. Biserica și slujitorii săi își au recunoașterea și îndreptățirea lor, iar prin chemările la trebuințele sociale, înlesnirile Bisericii se înmulțesc și posibilitățile slujitorilor ei cresc. Elemente de înaltă valoare morală străbat azi viața poporului: munca, cinstea, osîrdia pentru lucrul de obște, ordinea, chivernisirea bunului public, dorul împlinirii, setea după dreptate, străduința pentru așezarea păcii între popoarele lumii. Aceste valori, tinzînd la zămislirea unui om nou, credincioșii cultelor devin mai proprii lucrării bisericești sub puterea acestor noi virtuți sociale. În aceste condiții, rolul de cîrmuitor al sufletelor credincioșilor pe

care-l are preotul se leagă de o mai mare răspundere. Cîrmuirea sufletelor nu se poate face decît pe bază de încredere — care la preot are o nuanță aparte: a investirii dumnezeiești, a comunicării harice, a sfințeniei absolute, a dăruirii fără reținere, a forței care depășește omenescul, a dănuirii în veșnicie și a asigurării acestei dănuiri prin mijloacele credinței și prin mîntuire. Preoții sînt «portarii sufletelor», ceea ce presupune un «stat» al lor. Acest stat — sau stil — pretinde o așezare lăuntrică bazată pe credință, spirit de jertfă și tărie în încercări, din care să izvorască purtarea lui în afară: viața în familie, legăturile cu ceilalți preoți, cu păstoriții, cu cîrmuirile bisericesti și laice și împlinirea misiunii lui sacerdotale și sociale. De aceea, I.P.S. Firmilian și a propus să închine o bună parte din paginile revistei Mitropoliei, scrisului bisericesc spre slujirea preotului — «un mare făurar al Istoriei Bisericii, care pînă acum a rămas în umbra anonimatului».

Pe această cale se așează articolul P.C. Prof. Spiridon Cîndea: «Binele obștesc și mijloacele pastorale pentru realizarea lui».

Felul viețuirii creștinului în lume condiționează atît gradul fericirii sale vremelnice, cît și pe cel al fericirii viitoare. De aceea trebuie să acordăm vieții terestre o mare prețuire, o mare atenție și o îngrijire excepțională. Viața trebuie înălțată atît pe plan material cît și pe plan moral, intelectual și spiritual, la gradul cel mai mare de frumusețe. Dobîndirea binelui obștesc se face pe două căi: munca și iubirea. Problema muncii în creștinism a fost rezolvată de însuși Mîntuitorul, care a desfășurat și muncă fizică și muncă spirituală. Asemenea au lucrat Apostolii și Sfinții Părinți.

Iubirea e legea fundamentală a creștinismului. Iubire față de Dumnezeu, față de semenii noștri, față de aproapele și față de noi înșine, întemeiată pe identitatea de natură și descendență fizică a tuturor oamenilor, pe tendința firească spre viața socială și pe comunitatea cu Dumnezeu. Mijloacele pastorale prin care se ajunge mai direct și mai sigur la îndrumarea pe aceste două căi, spre binele obștesc, sînt: 1. Răspîndirea culturii în straturile largi ale poporului, pentru înlăturarea superstițiilor, neștiinței și a credințelor deșarte și pentru îmbogățirea sufletului cu valori pozitive, care să determine progresul în toate domeniile. Aceasta se poate face și prin Căminul Cultural — unde preotul trebuie să fie un factor activ; 2. Problema menținerii și apărării păcii constituie un alt teren de activitate a preotului în folosul binelui obștesc; 3. Creșterea productivității muncii pentru îmbunătățirea condițiilor de trai ale tuturor oamenilor e o altă problemă care solicită permanenta acțiune a preotului, acesta trebuind să militeze pentru a convinge pe credincioși de necesitatea aplicării metodelor noi înaintate de muncă; 4. Lucrările de interes local nu pot lăsa nepăsător pe preotul conștient de misiunea lui. El trebuie să se alăture tuturor inițiativelor bune și să ia chiar anumite inițiative pentru îndreptarea lucrurilor; 5. Săvîrșirea actelor de caritate creștină. Caritatea este iubirea în acțiune directă. Ajuutorarea aproapelui, a bolnavilor, a sărmanilor, pentru înlăturarea sau măcar micșorarea răului trupesc și sufletesc este un alt domeniu de activitate preotească.

Mijloacele de pastorație pentru realizarea binelui obștesc sînt cultul divin public — în centrul căruia stă Sfînta Liturghie cu jertfa euharistică și în cadrul căreia predica ocupă un loc de frunte. Alt mijloc de pastorație este răspîndirea cărților bune, a broșurilor, revistelor, ziarelor și a scrisorilor pastorale ale Ierarhilor; de asemenea participarea la conferințele publice pentru lămurirea problemelor de interes local și obștesc; cu prilejul îndeplinirii anumitor slujbe religioase pe la casele credincioșilor, preotul trebuie să caute să cunoască și să îndrumeze pe credincioși și familiile lor.

P.C. Pr. Prof. Ene Braniște semnează articolul intitulat: «Cu privire la slujbele în sobor», dînd pentru aceste slujbe îndrumările generale care lipsesc din cărțile noastre de slujbă sau care sînt prea sumare, neclare și uneori eronate în unele manuale românești de tipic. Autorul indică numărul preoților slujitori la sobor, protia sau întietatea în slujbă, rolul și importanța protosului cu criteriile pentru fixarea protiei, ordinea și înveșmîntarea preoților în sobor, așezarea și poziția preoților în Sfîntul Altar și regulile generale de observat în timpul slujbei.

Sub titlul «Credință și faptă», P.C. Pr. Prof. D. Belu arată că mîntuirea nu se poate dobîndi decît pe calea colaborării omului cu Hristos prin credință și fapte. Credința este rezultanta efortului personal, întărit și hrănit prin dumnezeiasca energie a harului pe care-l primim odată cu botezul. Germenii vieții în Hristos sădiți atunci în noi cresc și rodesc prin contribuția activității noastre personale. Mîntuirea nu e un proces spontan petrecut în afara sau împotriva realităților vieții. E un proces de durată care se realizează în cadrul acestei lumi și în cea mai strînsă solidaritate cu ea. Pentru dobîndirea mîntuirii e necesar ca omul credincios să desfășoare, pe lîngă

o activitate religios-morală, și una intelectuală, socială, culturală, etc., în mediul potrivit pe care-l constituie societatea și natura. Astfel activitatea care tinde la îmbunătățirea și dezvoltarea normală a vieții omenești sau la cunoașterea, fertilizarea și înfrumusețarea naturii, poate fi considerată o activitate mîntuitoare, — între îndelnicirile firești ale omului și mîntuire existînd o strînsă legătură.

În «Cuvîntul preotului», P.C. Pr. Ilie D. Brătan consideră cuvîntul drept calea imediată pentru îndrumarea păstoriților. Preotul este mai întîi vestitor al Evangheliei. El trebuie să cheme, să adeverească, să convingă, să mîngie, să îndrumeze. Vrednicia lui de păstor trebuie să se vădească mai întîi prin cuvînt deplin. Atunci «nu el grăiește, ci Duhul Tatălui care este în el». De aici grija pentru cuvîntul în care îmbrăcăm învățătura primită de la Dumnezeu. Grija pentru cuvînt înseamnă respect pentru izvorul și țelul înalt al învățăturii pe care o împărtășește. Preotul trebuie să găsească cuvîntul care să tilcuască adevărul pe înțelesul fiecăruia. Puterea cuvîntului este uriașă și vorbele își trimit ecoul în cercuri tot mai largite, ca undele apei. Iată ceea ce trebuie să-și amintească preotul la tot pasul, căutînd să folosească comoara pe care o prezintă limba noastră pentru înfățișarea comorilor de adevăr ale credinței ortodoxe.

La rubrica «Aniversări», redacția înscrie zece ani de arhipăstorie a Prea Fericitului Alexei, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Ruse. Urmaș al deștoinicului Patriarh Serghie, I.P.S. Patriarh Alexei a continuat munca de îndreptare a lucrurilor care de veacuri împiedecau normala desfășurare a activității Bisericii Ruse. Biografia Prea Fericitului Alexei îl compară cu Petru Movilă. După caracterizarea făcută de P.S. Episcop Serafim, Patriarhul Alexei a demonstrat că formele de conducere a Bisericii se pot schimba, dar fundamentele canonice ale vieții bisericești trebuie și pot să-și păstreze neschimbată puterea lor.

Consolidarea păcii interne în Biserică, unirea tuturor fiilor Bisericii și crearea unor raporturi normale de colaborare și susținere reciprocă între Biserică și Stat — iată direcțiile de activitate a I.P.S. Patriarh Alexei.

Domnul Prof. Teodor M. Popescu, sub titlul «Aniversări în Bisericile Ortodoxe», înseamnă împlinirea a 1500 ani de la ridicarea Episcopiei Ierusalimului la rangul de Patriarhat, precum și comemorarea a 1000 ani de la înființarea Bibliotecii Patriarhale din Alexandria.

La rubrica «Comemorări», P.C. Pr. Prof. Nicolae Popescu semnează articolul: «160 ani de la moartea starețului Paisie Velicovschi». Cu prilejul acestei comemorări Revista Patriarhiei din Moscova (nr. 10/1954) a publicat articolul ieromonahului Leonid, pe care Pr. Prof. N. Popescu îl cuprinde în articolul său. După 17 ani de viețuire la Athos, starețul Paisie se mută cu cei 60 de frați întru chinovie în Moldova, la mînăstirea Dragomirna, unde introduce Pravila aplicată de el la Athos pe temeiul Pravilelor Sf. Vasile cel Mare, Theodosie cel Mare și Theodor Studitul — ale căror porunci de căpetenie erau ascultarea, sărăcia și smerenia. La mînăstirea Dragomirna starețul și frățimea au început talmăcirea în limba română și slavă a literaturii patristice. Tot aici își începe starețul Paisie opera despre Rugăciunea minții. Starețul cuvînta zilnic fraților, o zi pe romînește, o zi pe slavonește, tilcuind scrierile Sfinților Părinți. După trecerea Bucovinei în stăpînire austriacă, starețul și frații se mută la mînăstirea Secul, unde viața se rîndui după Pravila de la Dragomirna. În 1779 starețul Paisie primi egumenia mînăstirii Neamțu, unde de asemenea orîndui viața de obște și urmă cu traduceri literaturii patristice. În 1790, Ambrozie Serebrenicov, Arhiepiscopul de Ecaterinoslav, venit după războiul ruso-turc la Iași cu Potemkin, l-a ridicat pe starețul Paisie la rangul de Arhimandrit. Ca o încununare a strădaniilor lui trebuie considerată Filocalia, tradusă din grecește în slavonește — deschizătoare de drumuri și orizonturi noi în cultura teologică rusă. Inriurirea starețului Paisie s-a manifestat în viața mînăstirilor, a schiturilor și a obștilor monahale din Rusia, Țările Romînești și de la Athos.

La «Cronica bisericească», din cuprinsul Mitropoliei Olteniei sînt semnalate următoarele: sărbătorirea Anului Nou; conferința interconfesională de la Craiova și aspecte din lupta pentru pace. Cronica bisericească cuprinde și știri de la «Bisericile Ortodoxe surori». Sînt publicate aici: Scrisoarea Mitropolitului Nicolae Crutișchi către Congresul Uniunii Democratice Creștine din Republica Democrată Germană — precum și un articol despre sărbătorirea științei romîne în Bulgaria. O cronică asupra activității Bisericii Ortodoxe din Cehoslovacia și Polonia este semnată de P.C. Pr. Prof. Milan Šesan.

La rubrica «Insemnări», P.C. Pr. Vasile Ionescu scrie despre biserica Mavrodolu-Pitești. La aceeași rubrică, P.C. Pr. Bălașa se ocupă de șase manuscrise psaltice ale lui Anton Pann.

Dr. Victor Brătulescu publică — la rubrica «Documente» — «Pisanii, pomelnice și însemnări din mînăstirea Sărăcinești-Vîlcea».

În nr. 1-2 al revistei «Mitropolia Olteniei» sînt recenzate «Simbolica» lui Hristu Andruțos — traducere din limba greacă de prof. Justin Moiescu — și «Studiul Noului Testament» — manual pentru uzul studenților Institutelor Teologice — Ed. Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București 1954.

**«MITROPOLIA BANATULUI», — organul oficial
al Arhiepiscopiei Timișoarei și Caransebeșului și al
Episcopiei Aradului, nr. 11-12/1954 și 1-3/1955.**

O bună parte din revista «Mitropolia Banatului» nr. 11-12/1954 este consacrată legăturilor romîno-ruse de-a lungul veacurilor, cu privire specială asupra legăturilor bisericești. Într-un articol intitulat: «Teologia rusă, izvor al teologiei ortodoxe» se arată că «nu se poate face adevărată teologie ortodoxă fără a se recurge la izvoarele ei autentice. Unul din aceste izvoare este teologia rusă. Teologul ortodox trebuie să-și adape neconținut mintea și sufletul de la izvoarele bogosloviei pravoslavnice». P.C. Pr. P. Iacobescu se ocupă de «Teologia rusă în ultimii 37 ani», Autorul remarcă faptul că teologia rusă actuală «lasă de o parte chestiunile speculative doctrinare, pentru a cerceta și urmări problemele legate de adevărul evanghelic». Teologia rusă este «teologia izvorită din viață și pusă în slujba ei». Caracteristica teologiei ruse din ultimii 37 ani este apropierea teologiei de propovăduire, adică de trebuințele vieții religioase a credincioșilor (p. 14). Un alt articol scris de P.C. Prot. Petru Bogdan evidențiază relațiile de bună colaborare ce s-au stabilit între «Biserica Ortodoxă Romînă și Biserica Ortodoxă Rusă în ultimii 10 ani». Urmează cîteva articole care privesc legăturile mai vechi dintre Biserica bănățeană și Biserica Rusă, precum și legăturile dintre romînii ortodocși din eparhia Aradului și Biserica Ortodoxă Rusă. «Călătoria Mitropolitului Sava Brancovici în Rusia» este descrisă de P. C. Pr. Gh. Perva. De «traducerile romînești din literatura patristică făcute după versiuni rusești» se ocupă P.C. Pr. N. Sebeșanul.

La «Indrumări pastorale», sub titlul «cum să prăznuim Nașterea Domnului», se dau sfaturi Prea Cucernicilor Preoți în ceea ce privește lecturile cu caracter religios legate de Crăciun.

În afară de acestea se dau și cîteva teme în legătură cu predica de Crăciun, precum și material pe baza căruia ele pot fi dezvoltate.

La rubrica «În apărarea păcii» este publicat un comentariu «Pe marginea rezultatelor Conferinței de la Geneva a Miniștrilor Afacerilor Externe» (26 aprilie-21 iulie 1954), și un reportaj asupra sesiunii Biroului Consiliului Mondial al Păcii din 13-15 septembrie 1954.

«Viața religioasă în cuprinsul Mitropoliei» este ilustrată de următoarele articole: decorarea I.P.S. Arhiepiscop și Mitropolit Vasile al Banatului; preoți distinși cu ordine ale Republicii Populare Romîne; sfințirea bisericilor din Balinț și Remetea Luncă; sărbătorirea hramului unor mînăstiri (Izvorul Miron-Romînești, Sf. Ilie de la Ivor-Vasioavă și «Săraca»); hramul bisericii parohiale din Timișoara III; activitatea preoților în cadrul ARLUS-ului; pregătirea viitorilor cîntăreți bisericești și preoți; deservenții cultelor religioase din regiunea Timișoara au sărbătorit încetarea războiului în Indochina; și «Osteneli binecuvîntate» (este vorba de repararea sau construirea mai multor biserici din cuprinsul Arhiepiscopiei Timișoarei și Caransebeșului); din cuprinsul Episcopiei Aradului remarcăm: «Conferințele clerului în slujba păcii», ținute sub îndrumarea P.C. Pr. Dr. Gh. Lițiu, Vicar Eparhial. Tema foarte mult dezbătută a fost următoarea: «Poziția creștinismului față de doctrinele și sistemele sociale generatoare de războaie». «Din rapoartele oficiilor protopopești» menționăm activitatea deosebită a PP. CC. Preoți Popa Alexe, Marchitan Ioan și Haneș Remus din raionul Deva.

O rubrică bogată este aceea de «Informații-Note-Comentarii» cu care se încheie nr. 11-12/1954.

Revista «Mitropolia Banatului» nr. 1-3/1955 publică, în primele pagini, articolul intitulat: «Care îi va fi numele?». În acest articol se atrage atenția asupra grijii cu care trebuie ales numele, în creștinism, — dată fiind importanța numelui la intrarea în Biserică, prin Botez, a omului. Numele constituie simbolul și modelul după care creștinul se va orienta în viață, care leagă pe noul născut de părinții și străbunii lui, integrându-l în comunitatea Bisericii, — sau reprezintă Sfântul, Patronul și Mijlocitorul de fiecare clipă al creștinului, sau o anumită virtute pe care trebuie să o dobândească omul în viața lui. Articolul cuprinde interesante exemple de nume curente, greco-romane și ebraice cu semnificația lor.

La rubrica «Indrumări omiletice» se explică anumite aspecte psihologice desprinse din parabola fiului risipitor — ajungându-se la concluzia că bunătatea creștinului trebuie să fie spornică, virtutea creștină o virtute dinamică, tinzând mereu să depășească stadiul la care a ajuns.

La rubrica: «Pentru apărarea Păcii» este publicat un amplu reportaj asupra lucrărilor Consiliului Mondial al Păcii, sesiunea de la Stockholm din 18-23 noiembrie 1954. Se insistă, în deosebi, asupra contribuției cultelor religioase la lucrările acestei sesiuni. În continuare sînt publicate importante documente ale sesiunii de la Stockholm: Mesajul «Pentru asigurarea colaborării între toate statele Europei în scopul organizării lor colective»; rezoluțiile: «Cu privire la situația creată în diferite părți ale Asiei în urma presiunii străine și a sistemului de blocuri și coaliții: «Cu privire la situația creată în țările Americii latine în urma amestecului străin în afacerile interne ale națiunilor»; «Cu privire la lupta forțelor iubitoare de pace pentru dezarmare și pentru interzicerea armelor de exterminare în masă»; «Cu privire la situația creată în țările dependente și semi-dependente...»; «Cu privire la «Convocarea unui Congres Mondial al reprezentanților forțelor iubitoare de pace». Sînt publicate, de asemenea, recomandările în problemele organizatorice ale Mișcării mondiale pentru apărarea păcii, menite să îmbunătățească munca partizanilor păcii. Revista publică și chemarea adresată tuturor popoarelor de către Consiliul Mondial al Păcii pentru a participa la organizarea aniversării marilor reprezentanți ai culturii mondiale: Schiller, Mickiewicz, Montesquieu, Andersen, Cervantes și Whitman. Pentru a veni în ajutorul luptătorilor pentru pace, revista publică și recomandările în problema activității culturale a Mișcării mondiale a partizanilor păcii.

La rubrica «Știri și fapte din cuprinsul Mitropoliei Banatului», revista ne informează despre Te-Deum-ul oficiat în Catedrala Mitropolitană din Timișoara, în prezența I.P.S. Mitropolit Vasile al Banatului, a consilierilor, funcționarilor și a numeroși credincioși, — cu prilejul împlinirii a 30 de ani de activitate sacerdotală a I.P.S. Patriarh Justinian. P.C. Pr. Dr. I. Petreuță a rostit o frumoasă cuvîntare, arătînd activitatea excepțională depusă de I.P.S. Patriarh Justinian timp de 30 de ani, insistînd în deosebi asupra realizărilor din ultimii 6 ani, de cînd are în grija Înalt Prea Sfinției Sale bunul mers și propășirea întregii Biserici Ortodoxe Romîne.

La aceeași rubrică se găsesc mai multe dări de seamă asupra sfințirii bisericilor din: Ciacovo (Protopopiatul Deta), Lunga și Bărăteaz (Protopopiatul Sinnicolau), Giulvăz (Protopopiatul Mehadia), Țoc (Protopopiatul Lipova) și Secaș (Protopopiatul Lugoj). Toate aceste sfinte lăcașuri de închinare au fost reparate și înfrumusețate cu ajutorul primit din partea Ministerului Cultelor și cu sprijinul credincioșilor și al organelor locale ale puterii de Stat.

Alte știri se referă la consfătuirile interconfesionale raionale de luptă pentru pace, la care s-a discutat în deosebi asupra broșurii: «Să îmbunătățim neconținut activitatea Comitetelor de luptă pentru pace» — editată de Comitetul Permanent pentru Apărarea păcii. Această broșură constituie un prețios ajutor în activitatea pe care deservenții cultelor religioase trebuie să o desfășoare ca partizani ai păcii.

În cadrul sărbătoririi prieteniei cu popoarele Uniunii Sovietice, Secția Culturală a Consiliului Arhiepiscopesc a organizat, la biblioteca eparhială, o vitrină a cărții teologice ruse, care a contribuit la popularizarea lucrărilor și publicațiilor religioase apărute în U.R.S.S.

Revista mai cuprinde un îndemn pentru preoți de a colabora, în cadrul corespondențelor voluntari, cu presa locală și centrală, popularizînd exemplul și realizările mai multor preoți, care și în felul acesta contribuie la progresul cultural al Patriei.

Pe aceeași linie de acțiune se înscriu și consfătuirile dintre deservenții cultelor și organele de Stat, asupra celor mai bune metode prin care preoțimea poate

contribui pozitiv la opera de consolidare a țării. Aceste consfătuiri au dus la stabilirea unui plan precis de activitate pe baza căruia i se oferă clerului posibilitatea de a-și aduce contribuția sa la viața obștească a orașelor, comunelor și satelor din cuprinsul Arhiepiscopiei.

Partea II-a a revistei privește Episcopia Aradului. P.C. Pr. Gh. Perva semnează articolul: «Sărbătorirea I.P.S. Patriarh Justinian» cu prilejul împlinirii a 30 ani de activitate în slujba Bisericii». Autorul subliniază împlinirea strânsă a muncii ca preot a Înalt Prea Sfinției Sale cu activitatea culturală și socială.

Și în cuprinsul Episcopiei Aradului au fost date cultului o seamă de biserici pe care le enumerăm mai jos: biserica nou zidită din Lazuri, raionul Gurahonț, și bisericile renovate: Bobîlna (raionul Orăștie), Semlac (raionul Arad), Geoagiu-Joseni (raionul Orăștie), Șega I, Nădlac, Andrei Șaguna (raionul Arad), Șesuri (raionul Brad), Chisindia (raionul Gurahonț), București (raionul Brad), Prăjești și Almaș (raionul Gurahonț).

Ministerul Cultelor a acordat fonduri pentru renovarea bisericii din parohia Minerău, Protopopiatul Ineu, a bisericii parohiale Bacîia (Orăștie) și pentru consolidarea turnului vechi din cimitirul orașului Deva.

Revista se încheie cu o seamă de «Informații-Note-Comentarii» și cu «Recomandări bibliografice».

P A R T E A O F I C I A L Ă

LUCRĂRILE SFÎNTULUI SINOD AL BISERICII
ORTODOXE ROMÎNE

SPICUIRI DIN SUMARUL ȘEDINȚEI DIN 13 APRILIE 1955

La orele 10 dimineața s-a săvârșit slujba Doxologiei în catedrala Sfintei Patriarhii, la care au luat parte: Prea Fericitul Patriarh Justinian, Inalt Prea Sfințiții și Prea Sfințiții membri ai Sfântului Sinod, prezenți.

La orele 11, II. PP. SS. și PP. SS. membri trec în sala de ședințe a Sfântului Sinod, din palatul Patriarhal.

Inalt Prea Sfințitul Președinte invită pe P.S. Episcop Antim Țirgovișteanul, secretarul Sfântului Sinod, să citească apelul nominal. Sînt prezenți: I.P.S. Patriarh Justinian, II. PP. SS. Mitropoliți: Sebastian al Moldovei și Sucevei, Firmilian al Olteniei, Vasile al Banatului și PP. SS. Episcopi: Iosif al Rîmnicului și Argeșului, Teofil al Romanului și Hușilor, Chesarie al Dunării de Jos, Antim al Buzăului, Nicolae al Clujului, Valerian al Oradiei și PP. SS. Episcopi Vicari Patriarhali Antim Țirgovișteanu și Theoctist Botoșăneanu.

I.P.S. Președinte citește telegramele primite de la I.P.S. Mitropolit Nicolae al Ardealului și P.S. Episcop Andrei al Aradului, prin care se anunță să nu pot lua parte la ședințele Sfântului Sinod, fiind bolnavi.

Sfîntul Sinod motivează cele două absențe.

Dl. Acad. Prof. P. Constantinescu-Iași, Ministrul Cultelor, lipsind din țară, este reprezentat de dl. I. Bărbulescu, director general în Ministerul Cultelor.

La invitarea I.P.S. Președinte, reprezentantul Ministerului Cultelor citește Decizia nr. 9400/1955 de deschidere a sesiunii ordinare a Sfântului Sinod, pe anul 1955:

MINISTERUL CULTELOR

DECIZIA Nr. 9.400

**pentru deschiderea sesiunii ordinare 1955 a Sfântului Sinod
al Bisericii Ortodoxe Romîne.**

Ministrul Cultelor,

Avînd în vedere adresa Sfântului Sinod nr. 2794/1955, înregistrată la Ministerul Cultelor sub nr. 8469 din 31 martie 1955;

Văzînd prevederile art. 13 din Statutul de Organizare și Funcționare al Bisericii Ortodoxe Romîne;

In temeiul art. 2 din Decretul nr. 37/1949 pentru organizarea Ministerului Cultelor,

DECIDE:

1. Se declară deschisă sesiunea ordinară 1955 a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne, convocată pentru data de 13 aprilie 1955

2. Directorul Secretariatului din Minister este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a prezentei decizii.

Data azi 11 aprilie 1955.

MINISTRUL CLTELOR

Acad. Prof. P. CONSTANTINESCU-IAȘI

In continuare, I.P.S. Președinte rostește cuvîntul de deschidere¹⁾, arătînd principalele probleme pe care Sfîntul Sinod le va avea de examinat și rezolvat în această sesiune.

P. S. Secretar aduce la cunoștința Sfîntului Sinod decesul Arhierilor pensionari Vartolomeu Stănescu și Veniamin Pocitan.

Membrii Sfîntului Sinod păstrează un minut de reculegere și rostesc creștinescul «Dumnezeu să-i odihnească».

I.P.S. Președinte propune următoarea listă a comisiunilor Sf. Sinod, pe anul 1955:

I. COMISIUNEA AFACERILOR STRAINE.

Președinte: I.P.S. Mitropolit Sebastian al Moldovei și Sucevei.

Membri: P.S. Episcop Andrei al Aradului.

Raportor: P.S. Episcop Valerian al Oradiei.

II. COMISIUNEA PENTRU DOCTRINA, VIAȚA RELIGIOASA ȘI PENTRU MINASTIRI.

Președinte: I.P.S. Mitropolit Vasile al Banatului.

Membri: P. S. Episcop Iosif al Rîmnicului și Argeșului.

Raportor: P.S. Episcop Teofil al Romanului și Hușilor.

III. COMISIUNEA CANONICĂ JURIDICĂ ȘI PENTRU DISCIPLINA.

Președinte: I.P.S. Patriarh Justinian.

Vice-președinte: I.P.S. Mitropolit Nicolae al Ardealului.

Membri: P.S. Episcop Antim al Buzăului.

Raportor: P.S. Episcop Antim Tîrgovișteanu, Vicar Patriarhal.

IV. COMISIUNEA INVĂȚĂMINTULUI PENTRU PREGĂTIREA PERSONALULUI BISERICESC.

Președinte: I.P.S. Mitropolit Firmilian al Olteniei.

Membri: P.S. Episcop Chesarie al Dunării de Jos.

P.S. Episcop Nicolae al Clujului.

Raportor: P. S. Episcop Theoctist Botoșăneanu, Vicar Patriarhal.

Sfîntul Sinod aprobă comisiunile de mai sus.

I.P.S. Președinte prezintă Sfîntului Sinod următoarele lucrări:

1. Tem. nr. 2996/1955. Referatul P.S. secretar al Cabinetului Patriarhal privind legăturile Bisericii Ortodoxe Romîne cu celelalte Biserici Ortodoxe și Eterodoxe pe anul 1954.

2. Tem. nr. 2997/1955. Referatul P.C. Consilier al Administrației Patriarhale asupra situației comunităților ortodoxe romîne de peste hotare.

3. Citirea și ratificarea hotărîrilor Sinodului Permanent din 3 septembrie și 23 octombrie 1954.

Se trimit spre studiere și referire Comisiunii afacerilor străine.

4. Tem. nr. 3002/1955. Referatul P.C. Inspector Patriarhal Pr. Zaharia Bîlbîie în legătură cu viața duhovnicească în mînăstiri.

5. Tem. nr. 7009/1954. Chestiunea acțiunii stiliștilor, după datele primite de la eparhii.

6. Tem. nr. 9008/1954 Chestiunea tipicului actului de canonizare a Sfinților romîni.

7. Tem. nr. 3000/1955. Iconografia Sfinților romîni canonizați în anul 1950.

8. Tem. nr. 4598/1954. Propunerile în legătură cu cele mai potrivite texte pentru tipărirea Liturghierului.

9. Tem. nr. 2591/1955. Calendarul și data Sf. Paști pe anul 1956.

10. Tem. nr. 3003/1955. Rapoarte, dări de seamă de activitatea II. PP. SS. și PP. SS. Chiriari pe anul 1954.

11. Tem. nr. 10604/1954 și 2429/1955. Adresele eparhiilor Rîmnicului și Argeșului și Bucureștilor, prin care se aduce la cunoștință decesele PP. SS. Arhierii Vartolomeu Stănescu și Veniamin Pocitan.

Se trimit spre studiere și referire Comisiunii pentru doctrină, viață religioasă și pentru mînăstiri.

12. Tem. nr. 2500/1955. Dosarul privind abaterile de la mînăstirile Vladimirești și alte mînăstiri.

13. Tem. nr. 9657/1954. Cererea Arhiepiscopiei Iașilor pentru aprobarea înființării schitului «Orata».

1). Textul cuvîntării I.P.S. Patriarh Justinian este publicat în numărul de față al revistei, la pag. 420.

14. Tem. nr. 2897/1955. Cererea Episcopiei Aradului, pentru înființarea schitului de maici «Sf. Simion Stîlpanicul».

15. Tem. nr. 10307/1954. Cererea Episcopiei Rîmnicului și Argeșului pentru transformarea mînăstirii de călugări Robaia, raionul Curtea de Argeș, în mînăstire de călugărițe.

16. Tem. nr. 192/1955. Cererea Episcopiei Clujului pentru aprobarea hirotoniei în preot a învățătorului Amancei Gh., pe seama parohiei Sașa-Geamăna.

17. Tem. nr. 1523/1955. Cererea Episcopiei Aradului pentru aprobarea hirotoniei în preot a învățătorului Palade Nicolae, pe seama unei parohi din raionul Gurahonț.

18. Tem. nr. 8032/1954. Divorțul preoților de mir. Referatele eparhiilor.

19. Tem. nr. 3004/1955. Referatul P.C. Consilier Administrativ Patriarhal Gh. Soare, în legătură cu acordarea clemenței de către Sfîntul Sinod.

20. Tem. nr. 1053/1955 și 1206/1955. Cererea preoților Ștefan Dumitrescu și Dumitru Andrei din Constanța, pentru acordarea iertării de pedeapsa transferării, pronunțată de Consistoriul Central Bisericesc.

21. Tem. nr. 48/1955. Dosarul privind cererea de iertare a preotului I. Simescu din eparhia Bucureștilor.

22. Tem. nr. 47/1954. Dosarul privind cererea de iertare a preotului I. Tur-nagiu din eparhia Bucureștilor.

23. Tem. nr. 2850/1955. Dosarul privind cererea de iertare a preotului Negrău Teodor din eparhia Oradiei.

24. Tem. nr. 9156/1954 și 1315/1955. Dosarul în legătură cu acordul intervenit între I.P.S. Mitropolit Vasile al Banatului și P.S. Episcop Andrei al Aradului, cu privire la stabilirea jurisdicției asupra raionului Lipova.

25. Tem. nr. 1283/1955. Dosarul privind alegerea de stareță la mînăstirea Să-răcinești din eparhia Rîmnicului și Argeșului.

26. Tem. nr. 2998/1955. Referatul Cancelariei Sfîntului Sinod cu privire la schimbări în repartizarea Ierarhilor pensionați și mărirea subvenției de la 300 la 500 lei.

27. Tem. nr. 2434/1955. Adresa Sf. Arhiepiscopii a Sibiului în legătură cu încasarea debitelor din contribuții și abonamente.

28. Tem. nr. 7081/1954. Cererea de recurs a monahiei Margareta Ocolescu, fostă stareță a mînăstirii Văratec.

29. Tem. nr. 7375/1954. Cererea de recurs a Protosinghelului Navcratie Ghindea din mînăstirea Izbuc, eparhia Oradiei.

30. Tem. nr. 480/1955. Cererea de recurs a monahiei Harisia Săvescu din mînăstirea Rătești, eparhia Buzăului.

31. Tem. nr. 3080/1955. Cererea de recurs a preotului Petre Georgescu, de la parohia Corbi-Muscel.

32. Tem. nr. 3217/1955. Cererea de grațiere a fostului ierodiacon Paisie Buculei din eparhia Oradiei.

33. Tem. nr. 3160/1955. Sf. Arhiepiscopie a Bucureștilor și Mitropolia Ungro-Vlahiei prezintă spre aprobare proiectele stemelor și a stampilelor eparhiale.

34. Tem. nr. 8599/1954. Chestiunea parohiilor mici și sărace din cuprinsul eparhiilor din Ardeal și Banat, neocupate de multă vreme.

35. Tem. nr. 3001/1955. Referatul P.C. Inspector General Bisericesc în legătură cu inspecțiile la școlile de învățămînt religios superior.

36. Tem. nr. 9648/1954. Propunerea I.P.S. Mitropolit Nicolae al Ardealului de a se înmulți anii de studiu la Institutele Teologice.

Se trimit spre studiere și referire Comisiunii canonică-jurică și pentru disciplină.

37. Tem. nr. 3002/1955. Referatul P.C. Inspector Patriarhal Zaharia Bîlbîie în legătură cu școlile de învățămînt religios.

38. Tem. nr. 3010/1955. Intocmirea de extrase din viețile Sfinților români pentru uzul școlilor de învățămînt teologic de toate gradele.

Se trimis spre studiere și referire Comisiunii învățămîntului pentru pregătirea personalului bisericesc.

Pentru concretizarea simțămîntelor de aleasă prețuire și devotament a membrilor Sfîntului Sinod față de Stat, I.P.S. Președinte propune să se trimită, în numele Sfîntului Sinod, telegrame:

Domnului Dr. Petru Groza, Președintele Prezidiului Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Romîne, și

Domnului Gh. Gheorghiu-Dej, Președintele Consiliului de Miniștri al Republicii Populare Romîne.

Sfîntul Sinod aprobă în unanimitate textul telegramelor și hotărște expedierea lor²⁾.

La orele 12,30, I.P.S. Președinte suspendă ședința pînă la orele 17, pentru ca membrii comisiunilor să poată studia și referi asupra lucrărilor ce le-au fost repartizate.

Ședința se redeschide la orele 17.

I.P.S. Președinte dă cuvîntul P.S. **Episcop Valerian al Oradiei**, raportorul Comisiunii afacerilor străine, care prezintă Sfîntului Sinod referatele comisiunii asupra:

1. Citirea și ratificarea hotărîrilor Sinodului Permanent din 3 septembrie și 23 octombrie 1954.

În referatul său, comisiunea expune pe larg toate problemele cuprinse în cele două procese verbale ale ședințelor Sinodului Permanent mai sus menționate, care, în cea mai mare parte, formează obiectul dezbaterilor actualei sesiuni a Sfîntului Sinod și propune ratificarea lor.

Sfîntul Sinod ratifică procesele verbale ale Sinodului Permanent din 3 septembrie și 23 octombrie 1954 și hotărîrile luate prin ele.

Comisiunea aduce la cunoștința Sfîntului Sinod că temeiurile:

1. Nr. 2996/1955, privind referatul P.C. Secretar al Cabinetului Patriarhal asupra legăturilor Bisericii Ortodoxe Romîne cu celelalte Biserici Ortodoxe și Eterodoxe, pe anul 1954, și

2. Nr. 2997/1955. Referatul P.C. Consilier Patriarhal Pr. Gh. Soare asupra situației comunităților ortodoxe romîne de peste hotare, neprezentînd urgență, propune a fi amînate pentru ședința următoare a Sfîntului Sinod, dat fiind timpul limitat al acestei sesiuni.

Sfîntul Sinod aprobă propunerea de mai sus, a Comisiunii afacerilor străine.

II. P.S. **Episcop Teofil al Romanului și Hușilor**, raportorul Comisiunii pentru doctrină, viață religioasă și pentru mînăstiri, citește referatele asupra:

1. Tem. nr. 2951/1955. Calendarul și data Sf. Paști pe anul 1956.

Sfintele Paști pe anul 1956 cad la 6 mai.

Comisia instituită de Cancelaria Sfîntului Sinod pentru examinarea proiectului de calendar bisericesc pe anul 1956 a făcut următoarele propuneri:

a). În ziua de Buna Vestire, care în anul 1956 cade în Duminica I-a din Postul Sf. Paști, să se săvîrșească Liturghia Sf. Vasile cel Mare, potrivit indicațiilor înscrise în Tipicul cel Mare (al Sf. Sava) și în Triod, la capetele lui Marco, (lit. S).

b). În ceea ce privește sărbătoarea Rusaliilor, care cade în anul 1956 odată cu sărbătoarea Nașterii Sf. Ioan Botezătorul, slujbele acestor două sărbători să se combine, (prin analogie cu regulile înscrise în mineele grecești și cele romînești pentru cazul cînd sărbătoarea Pogorîrii Sf. Duh se întîmplă să cadă în ziua de 21 mai, sărbătoarea Sf. Impărați Constantin și Elena.

Pentru considerațiuni de ordin practic, în legătură mai ales cu bisericile care au hramul «Nașterea Sf. Ioan Botezătorul», e de preferat rînduiala de mai sus, decît cea prevăzută în Penticostar și Tipicul cel Mare, care în cazurile similare (Aflarea capului Sf. Ioan Botezătorul), recomandă mutarea serbării Sfîntului în altă zi).

c). În ceea ce privește postul Sf. Apostoli, comisiunea propune să se urmeze rînduiala hotărîită de Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne pentru anul 1945 (cînd Paștele a căzut tot la 6 mai) și de Sf. Sinod al Bisericii din Grecia pentru anul 1929 (cînd Paștele a căzut la 5 mai), adică să se prevadă un post de 3 zile — la 26, 27 și 28 iunie — înainte de sărbătoarea Sf. Apostoli Petru și Pavel.

Comisiunea pentru doctrină și viață religioasă, însușindu-și recomandările de mai sus, propune aprobarea proiectului de calendar pe anul 1956, întocmit de P.C. Prof. Diac. Gh. Moiescu.

Sfîntul Sinod aprobă proiectul de calendar și data Sf. Paști pe anul 1956, împreună cu propunerile de mai sus, de la punctele a, b și c. Calendarul se va trimite tuturor eparhiilor pentru tipărire.

2. Tem. nr. 7009/1954. Chestiunea acțiunii stilștilor, după datele primite de la eparhii.

Constatînd din datele comunicate de eparhii că stilismul a evoluat în țara noastră spre erezie, căutînd să adîncească diferențierea dintre stilști și ortodocși, prin defăimarea Bisericii Ortodoxe Romîne, Comisiunea face o serie de propuneri în

2. Textul telegramelor este publicat în numărul de față al revistei la pag 424.

vederea măsurilor ce trebuie luate pentru a apăra pe credincioșii ortodocși de amăgirile unor călugări răzvrățiți, trecuți la stilism spre a se sustrage sancțiunilor ce li se cuveneau pentru abaterile lor disciplinare și morale.

In urma discuțiilor la care iau parte I.P.S. Patriarh Justinian, II. PP. SS. Mitropoliți Sebastian al Moldovei și Sucevei, și Firmilian al Olteniei, precum și alți Ierarhi,

Sfântul Sinod aprobă propunerile Comisiunii.

3. Tem. nr. 4598/1954. Propunerile în legătură cu cel mai potrivit text pentru tipărirea Liturghierului.

Prin referatul înregistrat la nr. 3008/1955, I.P.S. Patriarh Justinian, Președintele Comisiunii Sinodale pentru diortosirea Liturghierului și P.C. Prof. Petre Vintilescu, membru în aceeași comisiune, supun aprobării Sfântului Sinod textul Liturghierului diortosit.

Comisiunea pentru doctrină, viață religioasă și pentru mănăstiri își exprimă nădejdea că viitoarea ediție a Liturghierului, așa cum a fost diortosit de comisiunea respectivă, va fi primită cu deosebită satisfacție și recunoștință de clerul Bisericii Ortodoxe Române, ea fiind o ediție critică, migălos revizuită, completată cu indicații tipiconale clare, practice și în logica ritului nostru răsăritean.

In urma discuțiilor la care iau parte toți II. P. SS. și PP. SS. Chiriarhi, Sf. Sinod hotărăște:

Se aprobă tipărirea Liturghierului diortosit, așa cum s-a definitivat în plenul Sfântului Sinod.

In legătură cu diortosirea Liturghierului, P.S. Episcop Antim Țirgovișteanu prezintă Sfântului Sinod unele propuneri privind titulatura și pomenirea la sfintele slujbe a Intâistătorului Bisericii Ortodoxe Române.

Pentru o mai largă documentare asupra propunerilor făcute,

Sfântul Sinod trimite aceste propuneri în examinarea Comisiei pentru doctrină și viață religioasă, care urmează să prezinte încheierile sale plenului Sfântului Sinod în ședința viitoare.

Comisiunea pentru doctrină aduce la cunoștința Sfântului Sinod că temeiurile:

4. Nr. 3002/1955. Referatul P.C. Inspector Patriarhal Zaharia Bîlbîie în legătură cu viața duhovnicească din mănăstiri;

5. Nr. 9008/1954. Chestiunea tipicului actului de canonizare a Sfinților români;

6. Nr. 3000/1955. Iconografia Sfinților români canonizați în anul 1950;

7. Nr. 3003/1955. Rapoarte, dări de seamă de activitatea II. PP. SS. și PP. SS. Chiriarhi pe anul 1954,

neprezentînd urgență și dat fiind timpul limitat al acestei sesiuni, să fie amânate pentru ședința viitoare a Sfântului Sinod.

Sfântul Sinod aprobă amînarea rezolvării acestor probleme pentru ședința viitoare.

III. P.S. Episcop Antim Țirgovișteanu, raportorul Comisiunii canonică juridică și pentru disciplină, citește referatele asupra:

1. Tem. nr. 2500/1955. Dosarul privind abaterile de la mînăstirea Vladimirești.

Comisiunea a examinat întregul dosar privind acțiunea desfășurată de fostul ierom. Ioan Iovan și soborul călugărițelor de la Vladimirești, în frunte cu stareța monahia Veronica Barbu Gurău și întîmpinarea numitei starețe, primită la Cancelaria Sfântului Sinod în ziua de 12 aprilie a.c., prin care se desolidarizează de acțiunile fostului ierom. Ioan Iovan și-și cere iertare pentru greșelile săvîrșite.

Comisiunea propune Sfântului Sinod o serie de măsuri pentru a putea asigura viețuirea în deplină rînduială, cu respectarea canoanelor și dispozițiilor regulamentare, în obștea călugărească de la Vladimirești.

Sfântul Sinod aprobă propunerile Comisiunii și hotărăște să fie comunicate mînăstirii Vladimirești, prin Chiriarhul locului.

2. Tem. nr. 9657/954. Cererea Arhiepiscopiei Iașilor pentru aprobarea înființării schitului «Orata».

Cercetînd actele în cauză, Comisiunea constată că, condițiile de înființare a schitului se situează în prevederile canonului 83 al Sinodului din Cartagena și nu corespund celor înscrise în art. 76 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române. Ca urmare se propune Sfântului Sinod să respingă cererea Arhiepiscopiei Iașilor, de recunoaștere a acestui schit.

In urma lămuririlor date de I.P.S. Mitropolit Sebastian al Moldovei și Sucevei, și la cererea I.P.S. Sale, Sfântul Sinod hotărăște:

Se amînă rezolvarea cererii de mai sus pînă la ședința viitoare a Sfântului Sinod.

3. **Tem. nr. 2897/1955.** Cererea Sf. Episcopii a Aradului pentru reactivarea mînăstirii «Sf. Simion Stîlpticul» de lîngă Arad, ca mînăstire de maici.

Comisiunea constată că cererea Sf. Episcopii a Aradului întrunește condițiile prevăzute de art 76 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Romîne.

La propunerile Comisiunii, Sfîntul Sinod hotărăște:

Se aprobă reactivarea mînăstirii «Sf. Simion Stîlpticul» de lîngă Arad, ca mînăstire de maici.

4. **Tem. nr. 10307/954.** Cererea Sf. Episcopii a Rîmnicului și Argeșului pentru transformarea mînăstirii de călugări Robaia, raionul Curtea de Argeș, în mînăstire de maici.

La propunerea Comisiunii, Sfîntul Sinod hotărăște:

Se aprobă transformarea mînăstirii de călugări Robaia, raionul Curtea de Argeș, în mînăstire de maici.

5. **Tem. nr. 192/1955.** Cererea Episcopiei Clujului pentru aprobarea hirotoniei în preot a învățătorului Gheorghe Amancei, pe seama parohiei Sașa-Geamăna din Protopopiatul Cîmpeni.

Comisiunea, avînd în vedere că în adresa Sf. Episcopii a Clujului nu se dau nici un fel de informațiuni cu privire la situația canonică, la studiile și la starea civilă a candidatului, propune să se ceară Episcopiei Clujului referințe, în amănunt, asupra celui propus.

Sfîntul Sinod aprobă propunerea comisiunii.

6. **Tem. nr. 3007/1955.** Chestiunea divorțului preoților de mir.

Examinînd răspunsurile prezentate de Mitropoliilor în legătură cu referatul P.C. Pr. Prof. Liviu Stan, comisiunea constată că propunerile pentru rezolvarea problemei divorțului clericilor de mir sînt prezentate în chip variat, ceea ce nu duce la o concluzie unitară.

Comisiunea propune Sfîntului Sinod a se trimite Mitropoliilor Moldovei, Ardealului, Olteniei și Timișoarei, referatul înaintat Sfîntului Sinod în această chestiune, de Mitropolia Ungro-Vlahiei, care să fie luat ca bază de cercetare a problemei în vederea propunerilor noi ce se vor face, urmînd ca chestiunea divorțului preoților de mir să fie luată în dezbateri în ședința următoare a Sfîntului Sinod.

Sfîntul Sinod aprobă propunerea de mai sus a comisiunii.

7. **Tem. nr. 3004/1955.** Referatul P.C. Consilier Administrativ Patriarhal Pr. Gh. Soare, în legătură cu acordarea clemenței de către Sfîntul Sinod.

În referatul privind reducerea și iertarea pedepselor date clericilor, se propun următoarele norme:

a). Clericii care solicită și li se acordă din partea Sfîntului Sinod iertare totală a pedepsei sau reducerea pedepsei, să li se ceară o «declarație scrisă» dată în fața inspectorului bisericesc eparhial, prin care să se arate că nu mai este în culpa pentru care a fost condamnat și angajamentul că nu va mai săvîrși abaterile sau delictele pentru care i s-a aplicat pedeapsa. Inspectorul eparhial va cerceta și referi Chiriarhului său.

b). Iertarea sau reducerea pedepsei să se acorde condiționat, pe baza principiului Beranger, cu mențiunea că, în caz de repetare a abaterilor sau delictelor pentru care s-a aplicat pedeapsa, în curs de 1-3 ani, această favoare acordată se anulează și urmează a se trece la executarea integrală a pedepsei rămasă definitivă.

c). Chiriarhul respectiv să-și exprime în scris opinia asupra cererilor de iertare, iar după acordarea ei, să aducă la cunoștința Sfîntului Sinod, atît cazurile în care cei iertați au căzut în recidivă pentru încetarea iertării acordate, cît și expirarea termenului de încercare pentru cei care au respectat făgăduința, pentru ca iertarea lor să intre în formă definitivă.

Comisiunea este de acord cu conținutul referatului, își însușește concluziile și le propune Sfîntului Sinod pentru aprobare.

Sfîntul Sinod aprobă referatul P.C. Consilier Pr. Gh. Soare în legătură cu reducerea și iertarea de pedepse rămase definitive.

8. **Tem. nr. 1053/1955.** Cererea preoților Ștefan Dumitrescu și Dumitru Andrei din Constanța, pentru acordarea iertării de pedeapsa transferării, pronunțată de Consistoriul Central Bisericesc.

Constatînd că numiții preoți s-au împăcat, conform declarației comune, luîndu-și angajamentul de a trăi în bune raporturi reciproce și că Chiriarhul locului avizează favorabil pentru iertarea de pedeapsa transferării disciplinare, dată de Consistoriul Central Bisericesc, comisiunea propune Sfîntului Sinod a se acorda preoților Ștefan Dumitrescu și Dumitru Andrei din Constanța iertarea de pedeapsă, cu condi-

țiunea ca — în caz de repetare a abaterilor pentru care au fost sancționați, în termen de trei ani —, urmează să se treacă la executarea pedepsei pronunțate de Consistoriul Central Bisericesc.

Sfântul Sinod aprobă propunerea de mai sus a comisiunii.

9. Tem. nr. 48/1955. Dosarul privind cererea de iertare a preotului Ioviță Simescu din eparhia Bucureștilor.

Examinînd dosarul numitului preot, comisiunea constată că a fost pedepsit cu oprirea totală de la cele sfinte pe termen de cinci ani, în anul 1952.

Apreciindu-se pocăința mărturisită și constatată de Inspectorul eparhial al Sf. Arhiepiscopii a Bucureștilor, cît și faptul că în sarcina sa nu sînt puse abateri sau delictе de natură gravă;

Avînd în vedere avizul Chiriarhului locului, comisiunea propune Sfîntului Sinod să se aprobe reducerea pedepsei opririi totale de la cele sfinte pe cinci ani, pentru restul timpului ce mai avea de executat pînă la cinci ani.

Sfîntul Sinod aprobă propunerea de mai sus a comisiunii.

10. Tem. nr. 47/1955. Dosarul privind cererea de iertare a preotului Ioan Turnagiu, din eparhia Bucureștilor.

Constatînd că de la aplicarea pedepsei nu a intervenit nici un element nou de seamă, care să justifice ușurarea pedepsei date, comisiunea propune și Sfîntul Sinod hotărăște:

Se respinge cererea de iertare a preotului Ioan Turnagiu din eparhia Bucureștilor.

11. Tem. nr. 2850/1955. Dosarul privind cererea de iertare a preotului Negrău Teodor din eparhia Oradiei.

Luînd în considerație avizul favorabil dat de Chiriarhul locului — P.S. Episcop Valerian al Oradiei —, Sfîntul Sinod hotărăște:

Se ridică pedeapsa depunerii din treaptă dată preotului Negrău Teodor din eparhia Oradiei.

12. Tem. nr. 1283/1955. Dosarul privind alegerea de stareță la mînăstirea Sărăcinești din eparhia Rîmnicului și Argeșului.

Comisiunea, în urma lămuririlor date de P.S. Episcop Iosif al Rîmnicului și Argeșului, propune Sfîntului Sinod clasarea dosarului cu privire la alegerea de stareță la mînăstirea Sărăcinești, cu recomandarea ca toți Chiriarhii să respecte întru totul, în mînăstiri, prevederile Regulamentului de organizare și funcționare a mînăstirilor.

Sfîntul Sinod aprobă propunerea de mai sus a comisiunii.

13. Tem. nr. 2998/1955. Referatul Cancelariei Sfîntului Sinod cu privire la schimbări în repartizarea Ierarhilor pensionați.

Prin hotărîrea Sfîntului Sinod din 7 iunie 1954, fiecare eparhie acordă subvenții lunare cîte unui Arhieru în retragere sau pensionat, iar Arhiepiscopia Bucureștilor și Ad-ția Patriarhală la cîte doi. Prin decesul Arhierilor pensionari Vartolomeu Stănescu și Veniamin Pocitan, în baza dispoziției dată de I.P.S. Patriarh Justinian, au intervenit următoarele schimbări:

a). Eparhia Rîmnicului și Argeșului urmează să subvenționeze în locul P.S. Episcop Vartolomeu Stănescu pe I.P.S. Mitropolit Nifon Criveanu, care fusese repartizat Administrației Patriarhale.

b). Eparhia Romanului și Hușilor urmează să subvenționeze — în locul P.S. Arhieru Veniamin Pocitan — pe P.S. Arhieru Atanasie Dincă, repartizat, la început, Arhiepiscopiei Bucureștilor.

Comisiunea propune Sfîntului Sinod ratificarea măsurilor de mai sus luate de I.P.S. Patriarh Justinian și opinează favorabil pentru majorarea subvenției Ierarhilor pensionați de la 300 la 500 lei lunar, în condițiunile de plată stabilite anterior, cu începere de la data hotărîrii Sfîntului Sinod.

Sfîntul Sinod aprobă propunerile de mai sus ale comisiunii.

14. Tem. nr. 7081/1954. Cererea de recurs a monahiei Margareta Ocolescu, fosta stareță a mînăstirii Văratec.

Comisiunea luînd în cercetare referatul P.C. Inspector General Bisericesc Pr. Vasile Ștefan și dosarul privind pe monahia Margareta Ocolescu, condamnată de Consistoriul Monahal al Arhiepiscopiei Iașilor cu pedeapsa excluderii din monahism, care prin cererea înregistrată la nr. 7081/1954 a făcut recurs la Sfîntul Sinod, în conformitate cu dispozițiunile art. 246 din Regulamentul de procedură, invocînd o serie de motive procedurale, propune a se aproba concluziile P.C. Inspector General Bisericesc, pentru admiterea recursului și judecarea la Consistoriul Central Monahal.

Sfântul Sinod casează sentința dată de Consistoriul Monahal al Arhiepiscopiei Iașilor, cu nr. 15 din 26 iunie 1954 și trimite dosarul spre judecare Consistoriului Monahal Central.

15. Tem. nr. 7375/1954. Cererea de recurs a protosinghelului Navcratie Ghindea din mînăstirea Isbuc, eparhia Oradiei.

Avînd în vedere notificarea către Patriarhia Romînă înregistrată la nr. 3331 din 13 aprilie a. c., prin care fostul protosinghel Ghindea Navcratie declară că pe viitor se desparte de Biserica oficială și trece la stil vechi, Sfîntul Sinod hotărăște:

Se menține pedeapsa caterisirii dată de Consistoriul Monahal al eparhiei Oradiei, fostului protosinghel Ghindea Navcratie.

16. Tem. nr. 480/1955. Cererea de recurs a monahiei Harisia Săvescu din mînăstirea Rătești, eparhia Buzăului.

Constatîndu-se că nu are avizul Chiriarhului locului, se hotărăște:

Se respinge cererea de recurs a fostei monahii Harisia Săvescu din eparhia Buzăului și se menține pedeapsa excluderii din monahism dată de Consistoriul Eparhial Monahal al eparhiei Buzăului.

17. Tem. nr. 3080/1955. Cererea de recurs a preotului Georgescu Petre de la parohia Corbi-Muscel.

Avînd în vedere avizul nefavorabil al P.C. Inspector General Bisericesc și la propunerea comisiunii, Sfîntul Sinod hotărăște:

Se respinge cererea de recurs a fostului preot Petre Georgescu și se menține pedeapsa caterisirii dată de Consistoriul Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

18. Tem. nr. 3217/1955. Cererea de iertare a fostului ierod. Paisie Buculei din eparhia Oradiei.

Examinînd cazul, comisiunea constată că, în conformitate cu prevederile Sf. Canoane, nu i se poate ierta pedeapsa caterisirii din cauza gravității abaterilor săvîrșite.

Avînd în vedere dorința lui de pocăință, comisiunea propune Sfîntului Sinod să admită primirea lui în mînăstire, ca simplu monah, menținîndu-se caterisirea.

Sfîntul Sinod aprobă propunerea de mai sus a comisiunii.

19. Tem. nr. 3160/1955. Sf. Arhiepiscopie a Bucureștilor și Mitropolia Ungro-Vlahiei prezintă spre aprobare proiectele stemelor și stampilelor eparhiale.

Comisiunea propune aprobarea stemelor Sf. Arhiepiscopii a Bucureștilor și Mitropoliei Ungro-Vlahiei, cu recomandarea următoarelor rectificări:

— Medalionul Sf. Dimitrie Basarabov să fie mărit în sus spre bisericuța ținută de Sf. Impărați; iar medalionul Sf. Impărați să fie perfect oval. Ramurile de măsline vor îmbrățișa medalionul de jos în sus.

Sfîntul Sinod aprobă propunerile de mai sus ale comisiunii.

20. Tem. nr. 3001/1955 și 9648/1954. Referatul P.C. Inspector General Bisericesc, în legătură cu inspecțiile la școlile de învățămînt religios superior și propunerea I.P.S. Mitropolit Nicolae al Ardealului de a se înmulți anii de studii la Institutele Teologice.

Intrucît I.P.S. Mitropolit Nicolae al Ardealului, propunătorul unuia din aceste temeuri, lipsește de la ședința de astăzi, comisiunea propune amînarea pentru ședința următoare a cercetării propunerii, cît și a abaterilor constatate de P.C. Inspector General Bisericesc la Institutul Teologic din Sibiu, cu privire la examenele de admitere în toamna anilor 1953 și 1954.

Cum însă Rectorul și Prorectorul acestui Institut nu au confirmarea Sfîntului Sinod — prevăzută de art. 191 și 193 din Regulamentul școlilor de învățămînt teologic —, comisiunea propune Sfîntului Sinod să invite pe Chiriarii din circumscripția Institutului Teologic din Sibiu, să aleagă persoane demne de toată încrederea Sfîntului Sinod și să le propună Sfîntului Sinod pentru numire.

Sfîntul Sinod aprobă propunerile de mai sus ale comisiunii.

21. Tem. nr. 3330/1955. Scrisoarea notificată de Tribunalul Capitalei R. P. R. adresată Patriarhiei Romîne, prin care se aduce la cunoștință că Arhiereul pensionar Galaction Cordun a fost proclamat la 5 aprilie 1955 conducătorul Mișcării stiliste, intitulat: «Arhiepiscop și Mitropolit al Bisericii dreptslăvitoare de stil vechi din R.P.R.».

Sfîntul Sinod luînd în considerare faptul că această notificare este semnată propriu de Arhiereul Galaction Cordun și că trecerea lui la stilul vechi constituie un act de schismă față de Biserica Ortodoxă Romînă, hotărăște:

Cazul Arhiereului Galaction Cordun se trimite spre studierea Comisiunii canonică juridică și pentru disciplină, care va referi plenului Sfîntului Sinod în ședința de mîine 14 aprilie.

Comisiunea canonică juridică și pentru disciplină propune ca temeiurile ce i-au fost date spre referire și anume:

22. Nr. 1528/1955. Cererea Episcopiei Aradului pentru aprobarea hirotoniei în preot a învățătorului Palade Nicolae.

23. Nr. 9156/1954 și 1315/1955. Dosarul în legătură cu acordul intervenit între I.P.S. Mitropolit al Banatului și P.S. Episcop Andrei al Aradului, cu privire la stabilirea jurisdicției asupra raionului Lipova.

24. Nr. 2434/1955. Adresa Sf. Arhiepiscopii a Sibiului în legătură cu încasarea debitelor din contribuții și abonamente.

25. Nr. 8599/1954. Chestiunea parohiilor mici și sărace din cuprinsul eparhiilor din Ardeal și Banat, neocupate de multă vreme, — întrucât nu prezintă urgență, să fie amânate pentru ședința următoare a Sfântului Sinod.

Sfântul Sinod aprobă propunerea de mai sus a comisiunii.

IV. P.S. Episcop Theoctist Botoșăneanu, raportorul Comisiunii învățămîntului pentru pregătirea personalului bisericesc, citește referatele asupra:

1. Tem. nr. 3002/1955. Referatul P.C. Inspector Patriarhal Pr. Zaharia Bîlbîie, în legătură cu școlile de învățămînt religios, mînăstiri, etc.

Luînd în cercetare referatul P.C. Inspector Patriarhal privind școlile medii teologice și școlile monahale, comisiunea propune:

a). Să se ia act de referatul amănunțit prezentat de P.C. Inspector Patriarhal Zaharia Bîlbîie, din care se desprinde îmbucurătoarea constatare că atît viața școlilor de învățămînt teologic cît și viața din sfintele noastre mînăstiri este într-o vădită și îmbucurătoare creștere.

b). Să se aducă mulțumiri I.P.S. și Prea Fericitului Patriarh Justinian care, fără răgaz, se preocupă de tot mai temeinica organizare a școlilor medii teologice, de ridicarea nivelului vieții mînăstirești, prin școlile elementare și monahale și pentru formarea cadrelor de conducere prin Seminariile Monahale, precum și a vieții mînăstirești în general.

De asemenea, să se aducă mulțumiri II. PP. SS. și PP. SS. Chiriarhi, care sprijină și îndrumază aceste școli și supraveghează viața duhovnicească și gospodărească din sfintele mînăstiri.

c). In ce privește propunerile referatului, comisiunea găsește potrivite și supune spre aprobarea Sfântului Sinod:

— **Pentru școlile de cîntăreți și Seminariile Monahale:**

1. Direcțiunile școlilor să strîngă observațiile și propunerile profesorilor în legătură cu programa analitică și la sfîrșitul anului să le înainteze Serviciului de studii și învățămînt, pentru a fi discutate într-o conferință a directorilor, ce va avea loc la Hurezu.

2. Pentru manualele comune cu învățămîntul public, să se intervină la Ministerul Învățămîntului Public, pentru a se obține planificarea repartiției, prin Ministerul Cultelor.

3. Să se extindă și la alte școli măsura creării unei exploatare agricole anexe, din care să se întrețină școala, dacă eparhiile dispun de teren.

4. Să se ia măsuri în ceea ce privește angajarea în posturile de spiritual și pedagog, a unor persoane corespunzătoare, în cadrul schemei.

— **Pentru școlile monahale din mînăstiri:**

1. In anul școlar viitor, să se organizeze actualele școli monahale și să se organizeze și în mînăstirile unde încă n-au luat ființă.

2. Cînd cadrele didactice lipsesc dintr-o mînăstire, să se repartizeze, în mod provizoriu, cadre din alte mînăstiri; sau, în lipsă și din alte eparhii.

3. Să se pună temei pe folosirea Bibliei și însușirea textelor scripturistice pentru combaterea abaterilor de la credință.

4. Să se reorganizeze bibliotecile din mînăstiri, ținîndu-se registrele de cititori.

5. Organele de control eparhiale și Protopopii raioanelor respective să efectueze un control mai des și mai atent în școlile monahale.

Sfântul Sinod, în urma discuțiilor ce au avut loc, aprobă propunerile de mai sus ale comisiunii.

2. Tem. nr. 3010/1955. Intocmirea de extrase din viețile Sfinților romîni, pentru uzul școlilor de învățămînt teologic de toate gradele.

Comisiunea face următoarele propuneri:

a). Să se introducă în programa analitică a învățămîntului teologic de toate gradele (catedra Istoria Bisericii Romîne și Liturgica) lecții și prelegeri despre Sfinții menționați în referatul amintit.

b). Extrasele prezentate să fie considerate material didactic informativ, după ce vor fi întregite cu datele istorice mai însemnate din viața fiecărui Sfânt (anul și locul nașterii, ziua pomenirii, acolo unde va fi nevoie).

De asemenea, se vor evita impreciziunile de orice natură și se va face stilizarea trebuitoare.

c). Pentru Sfinții: Cuvioasa Parascheva, Sfântul Cuvios Grigorie Decapolitul, Sfânta Filofteia, Cuviosul Nicodim cel Sfințit, Sfântul Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava și Sfântul Dimitrie Basarabov, materialul didactic se va culege din sinaxarele mineelor respective.

Sfântul Sinod aprobă propunerile de mai sus ale comisiei.

La orele 24, I.P.S. Președinte ridică ședința, anunțând pe cea viitoare pentru mîine 14 aprilie, Joia Mare a Patimilor, după solemnitatea sfințirii Sfântului și Marelui Mir.

PREȘEDINTE,
† JUSTINIAN
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÎNE

SECRETAR,
† ANTIM TIRGOVIȘTEANU
Vicar Patriarhal

SPICUIRI DIN SUMARUL ȘEDINȚEI DIN 14 APRILIE 1955.

La orele 9 dimineața, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, II. PP. SS. Mitropoliți și PP. SS. Episcopi, membri ai Sfântului Sinod, au luat parte la slujba sfințirii pentru a 9-a oară a Sfântului și Marelui Mir, care s-a săvîrșit în catedrala Patriarhiei și la care au asistat un mare număr de clerici și credincioși.

Actul sfințirii Sfântului și Marelui Mir a fost înscris în Condica Sfântă și semnat de toți II. PP. SS. și PP. SS. membri ai Sfântului Sinod.

La orele 12,30, I.P.S. Patriarh Justinian deschide ședința Sfântului Sinod.

P.S. Episcop Antim Tîrgovișteanu, secretarul Sfântului Sinod citește sumarul ședinței din 13 aprilie 1955, care pus la vot,

Se aprobă fără nici o modificare.

I.P.S. Președinte invită pe P.S. raportor al Comisiei canonică juridică și pentru disciplină să citească referatul comisiei asupra:

1. **Tem. nr. 3330/1955.** Scrisoarea notificată de Tribunalul Capitalei R.P.R. adresată Patriarhiei Romîne, prin care se aduce la cunoștință că Arhiepiscopul Galaction Cordun a fost proclamat la 5 aprilie 1955 conducătorul Mișcării stiliste, intitulat: «Arhiepiscop și Mitropolit al Bisericii dreptslăvitoare de stil vechi din R.P.R.».

Comisiunea canonică juridică a Sfântului Sinod luînd în cercetare notificarea trimisă de către Consiliul Central al Organizației stiliste din R.P.R. înreg. la Tribunalul Capitalei R.P.R. la data de 13 aprilie a.c., constată următoarele:

a). Consiliul Central al organizației de stil vechi din R.P.R. întrunindu-se în ziua de 5 aprilie 1955 în ședință extraordinară și avînd în vedere consimțirea și hotărîrea fermă a P.S. Arhiepiscop Galaction Cordun de a fi conducătorul acestei organizații, aduce la cunoștința tuturor forurilor în drept din R.P.R., că începînd de la această dată, numitul Arhiepiscop este proclamat conducătorul acestei Mișcări, intitulat: «Arhiepiscop și Mitropolit al Bisericii dreptslăvitoare de stil vechi din R.P.R.».

b). Actul de notificare în cauză este semnat de P.S. Arhiepiscop Galaction Cordun, în calitate de președinte, de protos. Evloghie Oța și Pr. Aurel Vasilescu, ambii caterisiți prin sentință rămasă definitivă și de alți patru membri ai Mișcării stiliste.

Avînd în vedere că Mișcarea stilistă este o Mișcare schismatică și eretică, despărțită de Biserica Ortodoxă Romînă, neavînd nici aprobarea de funcționare ca cult recunoscut în R.P.R.;

Avînd în vedere hotărîrea Sinodului Permanent din 23 octombrie 1954, prin care se hotărîște luarea de măsuri pentru sancționarea canonică a tuturor clericilor, călugărilor și călugărițelor care activează în rîndurile stilistilor;

Ținînd seama de dispozițiunile Sfințelor Canoane: 45. 46 Apostolic, 15 al Sinoadelor I-II Constantinopol și 1 al Sinodului Trulan, care prevăd pedeapsa caterisirii pentru episcopul care se desparte de comuniunea cu Sfântul Sinod al episcopilor ortodocși;

Pe temeiul art. 50 din Regulamentul organelor centrale ale Patriarhiei Române, propune trimiterea P.S. Arhiepiscopului Galaction Cordun în judecata Sfântului Sinod, pentru vina de schismă, sancționată de Sfintele Canoane cu pedeapsa caterisirii.

Potrivit aceluiași articol din Regulament, comisiunea propune a se constitui un for de judecată urmînd a se completa numărul pînă la 12 judecători cu membri din Sfîntul Sinod.

Primind propunerea Comisiunii, Sfîntul Sinod hotărăște:

În conformitate cu dispozițiunile art. 50 din Regulamentul organelor centrale ale Patriarhiei Române, se constituie următorul for de judecată: I.P.S. Patriarh Justinian, I.P.S. Mitropolit Sebastian al Moldovei și Sucevei, I.P.S. Mitropolit Firmilian al Olteniei, I.P.S. Mitropolit Vasile al Banatului, P.S. Episcop Iosif al Rîmnicului și Argeșului, P.S. Episcop Antim al Buzăului, P.S. Episcop Nicolae al Clujului, P.S. Episcop Chesarie al Dunării de Jos, P.S. Episcop Teofil al Romanului și Hușilor, P.S. Episcop Valerian al Oradiei, P.S. Episcop Antim Tîrgovișteanu, Vicar Patriarhal și P.S. Episcop Theoctist Botoșăneanu, Vicar Patriarhal.

La discuțiile ce au avut loc, P.S. Episcop Iosif al Rîmnicului dă unele referințe în legătură cu comportarea Arhiepiscopului Galaction Cordun, exemplificînd că în 1953 acesta — aflîndu-se ca oaspe în palatul episcopal de la Curtea de Argeș — și-a însușit un obiect din inventarul palatului, despre care fapt s-a încheiat un proces verbal.

Sfîntul Sinod roagă pe P.S. Episcop Iosif să trimită urgent cancelariei Sfîntului Sinod, procesul verbal în cauză, spre a fi anexat la dosarul Arhiepiscopului Galaction Cordun.

Forul de judecată, instituit în conformitate cu art. 50 din Regulamentul organelor centrale, retrăgîndu-se în deliberare, pe baza actelor și pieselor de la dosar, a pronunțat următoarea hotărîre, semnată de toți membrii forului de judecată, prin care aplică Arhiepiscopului Galaction Cordun pedeapsa prevăzută de Sfintele Canoane și de regulamentele bisericești în vigoare: «caterisirea». (Textul hotărîrii a fost publicat în numărul trecut al revistei noastre. — N. Red.).

Pe temeiul art. 50 din Regulamentul organelor centrale din Patriarhia Română, Sfîntul Sinod luînd în deliberare hotărîrea susmenționată a forului de judecată, în unanimitate hotărăște:

Aprobă hotărîrea forului de judecată instituit de Sfîntul Sinod, prin care Arhiepiscopul Galaction Cordun a fost pedepsit cu caterisirea.

Înainte de închiderea lucrărilor ședinței, I.P.S. Patriarh, referindu-se la rapoartele primite de la eparhii, constată că preoțimea noastră, dînd urmare îndemnurilor Ierarhilor, a adus o largă contribuție în acțiunea pentru pace.

Arată că sesiunea actuală a Sfîntului Sinod este un prilej potrivit de a reînnoi aceste îndemnuri din partea Ierarhilor către slujitorii și credincioșii Bisericii noastre și propune să se adreseze acestora următorul «Cuvînt de îndrumare». (Textul «Cuvîntului de îndrumare» a fost publicat în numărul trecut al revistei noastre. — N. Red.).

I.P.S. Președinte propune să se trimită Consiliului Mondial al Păcii următoarea telegramă (anexa nr. 3) ³⁾.

Sfîntul Sinod aprobă în unanimitate textul propus.

I.P.S. Președinte propune să se trimită Comitetului Permanent pentru Apărarea Păcii din R.P.R. următoarea telegramă (anexa nr. 4) ³⁾.

Sfîntul Sinod aprobă în unanimitate textul propus.

I.P.S. Președinte propune să se trimită Domnului Academician Profesor Petre Constantinescu-Iași, Ministrul Cultelor, următoarea telegramă (anexa nr. 5) ³⁾.

Sfîntul Sinod aprobă în unanimitate textul propus.

În numele membrilor Sfîntului Sinod, I.P.S. Mitropolit Sebastian al Moldovei și Sucevei exprimă mulțumiri I.P.S. Patriarh Justinian, pentru felul înțelept cu care a condus dezbaterile acestei sesiuni.

I.P.S. Președinte propune Sfîntului Sinod prorogarea sesiunii ordinare, întrucît au rămas nerezolvate o parte din problemele înscrise pe ordinea de zi.

3). Textele anexelor 3, 4 și 5 sînt publicate în numărul de față al revistei noastre, la paginile: 425-426.

Sfintul Sinod aprobă propunerea I.P.S. Președinte.

I.P.S. Președinte ridică ședința, după care se rostește rugăciunea de închidere.

PREȘEDINTE,

† J U S T I N I A N

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÎNE

MEMBRI:

- † SEBASTIAN, *Mitropolitul Moldovei și Sucevei.*
- † FIRMILIAN, *Mitropolitul Olteniei.*
- † VASILE, *Mitropolitul Banatului.*
- † IOSIF, *Episcopul Râmnicului și Argeșului.*
- † ANTIM, *Episcopul Buzăului.*
- † TEOFIL, *Episcopul Romanului și Hușilor.*
- † CHESARIE, *Episcopul Dunării de Jos.*
- † NICOLAE, *Episcopul Clujului.*
- † VALERIAN, *Episcopul Oradiei.*
- † ANTIM, *Vicar Patriarhal.*
- † THEOCTIST, *Vicar Patriarhal.*

LUCRĂRILE SINODULUI PERMANENT

SPICUIRI DIN PROCESUL VERBAL AL ȘEDINȚEI DIN 23 MAI 1955

În ziua de 23 mai a. c. în palatul patriarhal s-a ținut o ședință a Sinodului Permanent, care a desbătut o serie de probleme legate de buna desfășurare a activității Bisericii noastre luând hotărârile necesare.

Publicăm mai jos câteva spicuri din procesul-verbal al ședinței, cuprinzând hotărârile de interes general bisericesc adoptate de Sinodul Permanent:

Ședința se deschide la orele 9 dimineața, sub președinția Înalt Prea Sfințitului Patriarh JUSTINIAN, Sînt prezenți: II. PP. SS. Mitropoliți: Sebastian al Moldovei și Sucevei, Firmilian al Olteniei și Vasile al Banatului.

I. P. S. Președinte anunță că I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului a rugat telefonic să i se motiveze absența de la ședință, întrucît este bolnav.

Sinodul Permanent motivează absența de la ședință a I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului.

I. P. S. Președinte arată chestiunile ce urmează a fi discutate în această ședință, după care se trece la rezolvarea lucrărilor cuprinse în ordinea de zi, precum urmează:

1. Tem. nr. 4.554/1955. Referatul P. S. Secretar, Antim Tîrgovișteanul, în legătură cu atribuțiunile Sinodului Permanent,

Sinodul Permanent luînd în discuție atribuțiunile ce-i revin după Statut și Regulamentul organelor centrale din Patriarhia Romînă, stabilește următoarele:

Dispozițiunile art. 7, al. V, din Regulamentul organelor centrale, se referă numai la problemele care se încadrează în art. 10, al. b, c și l din Statut, pentru care Sinodul Permanent va cere ratificarea Sinodului Plenar.

Aceste aliniate corespund aliniatelor a, b, și f, art. 54 din Regulamentul organelor centrale din Patriarhia Romînă.

Pentru restul atribuțiunilor prevăzute în art. 54 din Regulamentul organelor centrale din Patriarhia Romînă, Sinodul Permanent ia hotărîri valabile, care se dau spre executare fără ratificarea Sfîntului Sinod Plenar.

2. Tem. nr. 9775/1954. Ratificarea subiectelor pentru conferințele de orientare pe anul 1935.

Sinodul permanent ratifică subiectele conferințelor protopopești, așa cum au fost formulate de I.P.S. Patriarh Justinian pentru conferințele din anul 1955 și anume:

Pentru conferințele de orientare.

1. Indatoririle cetățenești ale preoșimii și credincioșilor (temeiuri biblice, patristice, patriotice, etc.) și metode pastorale pentru împlinirea lor.

2. Biserica Ortodoxă Romînă sprijină chemările pentru apărarea păcii.

3. Prietenia între popoare, condiție pentru asigurarea păcii și progresului (cu aplicare specială la Luna Prieteniei Romîno-Sovietice).

4. Realizări în lupta pentru pace în cursul anului 1955.

Referate pentru conferințele administrative.

1. Analizarea și combaterea sectelor și practicilor religioase întemeiate pe superstiție.

2. Biserica și sprijinirea acțiunilor patriotice întreprinse de organele locale și centrale ale puterii de Stat, organizațiile obștești și de masă.

3. Tem. nr. 4082, 4193, 4247, 4441 și 4560/1955. Răspunsurile primite de la eparhii, în legătură cu măsurile luate pentru readucerea stiliștilor la Biserica Ortodoxă Română.

Sfântul Sinod, în ședința din 13 aprilie a.c., examinând chestiunea acțiunii stiliștilor, după datele primite de la eparhii, a luat o serie de hotărâri:

Din referatul P.S. Episcop Antim Țirgovișteanu, secretarul Sfântului Sinod, rezultă că — după comunicarea hotărârii de mai sus, către toate eparhiile din țară, s-au primit răspunsuri cu arătarea măsurilor luate de la eparhiile: Arhiepiscopia Iașilor, cu adresa nr. 5505/1955, Sf. Episcopie a Clujului cu adresa nr. 2716/1955, Sf. Episcopie a Râmnicului, cu adresa nr. 5953/1955, Sf. Episcopie a Dunării de Jos cu adresa nr. 2384/1955 și Sf. Episcopie a Oradiei cu adresa nr. 1163/1955. De la celelalte eparhii încă nu s-au primit răspunsuri în această chestiune.

Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian face o expunere asupra mișcării stiliștilor, în cuprinsul Arhiepiscopiei Bucureștilor, după caterisirea Arhiereului Galaction Cordun și măsurile luate pentru preîntâmpinarea acțiunii stiliștilor.

După hotărârea Sf. Snod de caterisire a Arhiereului Galaction Cordun, se constată că acesta, declarându-se conducător al așa zisei Biserici dreptslăvitoare de rit vechi din R.P.R. neținând seama de hotărârea Sfântului Sinod, a oficiat slujbe — alături de alți clerici caterisiți — la schitul de călugări stiliști de la Copăceni, la biserica «Puțul Inalt» din Capitală, la mînăstirea «Rîmeț» din Ardeal, etc.

Luîndu-se act de măsurile eparhiilor, care au făcut comunicări, în legătură cu problema stilismului, Sinodul Permanent hotărăște de asemenea:

— să se ceară eparhiilor care n-au răspuns pînă în prezent în această privință, să comunice măsurile luate;

— să se atragă atenția P.S. Episcop Chesarie al Dunării de Jos, că Sfântul Sinod cunoaște că în regiunea Constanța sînt stiliști, mai cu seamă în vecinătatea centrelor locuite de creștini de rit vechi, fiind rugat să ia măsurile stabilite de Sfântul Sinod și să raporteze.

Pe marginea discuțiilor cu privire la posibilitățile de apărare a Bisericii împotriva atacurilor din afară ale stiliștilor și a unor secte, I.P.S. Mitropolit Firmilian susține că este necesar ca preoții să intensifice acțiunea de lămurire în mijlocul credincioșilor, iar preoții care nu se supun directivelor chiriarhale și dispozițiilor Sfântului Sinod să fie sancționați. Menționează însă greutatea aplicării de sancțiuni pentru asemenea abateri de către Consistoriile Eparhiale.

Sinodul Permanent luînd act de această constatare, delegă pe I.P.S. Mitropolit Firmilian să sesizeze în scris Sf. Sinod și să propună acestuia un proiect de modificare a Regulamentului de procedură bisericească, pentru a se da posibilitatea luării unor măsuri eficiente pentru asemenea abateri.

4. Tem. nr. 3003/1955. Iconografia Sfinților romîni canonizați în 1950.

Se citește procesul verbal nr. 12 din 5 aprilie 1955 al Comisiunii de Pictură Bisericească, aprobat de Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian cu privire la chipul și locul de zugrăvire a Sfinților romîni, înscriși în calendar, potrivit hotărârii Sf. Sinod din 25 februarie 1950.

Sinodul Permanent este de acord cu propunerile Comisiunii de Pictură Bisericească și cu precizările făcute de Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian în procesul verbal amintit al Comisiunii, cu mențiunea ca:

— la zugrăvirea Sf. Calinic, în compoziție pe planul II nu va lipsi schitul Frăsinei, ctitorit de acesta;

— Sf. Ilie Iorest — în compoziție, se va zugrăvi cu biserica de la Alba Iulia, la care a slujit (dacă se poate găsi stampa acesteia), nu cu Catedrala actuală de la Alba Iulia, cu totul recentă.

5. Tem. nr. 4557/1955. Ceremonialul pentru canonizarea Sfântului Ierarh Calinic de la Cernica.

Se dă citire proceselor verbale din 9 și 19 mai 1955, înregistrate sub nr. 4239 și 4557/1955, ale Comisiunii Sinodale pentru stabilirea ceremonialului canonizării solemne a Sfinților romîni, canonizați în 1950.

Comisiunea întregită cu delegații eparhiei Bucureștilor, I.P.S. Mitropolit Efrem Enăcescu și P.C. Arhim. Athanasie Gladcovschi, starețul mînăstirii Cernica, a procedat la întocmirea proiectului de ceremonial pentru canonizarea solemnă a Sfântului Calinic, proiect ce se supune deliberării Sinodului Permanent.

Sinodul Permanent hotărăște următoarele:

1. Solemnitățile în legătură cu canonizarea Sfântului Calinic se vor desfășura la mînăstirea Cernica, în zilele de 13, 14 și 16 august 1955.

2. Se aprobă proiectul de ceremonial prezentat de Comisiunea Sinodală instituită în acest scop.

3. Se aprobă propunerile Comisiunii speciale din procesele verbale încheiate la 9 și 19 mai 1955, în legătură cu unele măsuri pregătitoare, în vederea actului canonizării Sfântului Calinic.

4. Pentru aceste festivități, membrii Sfântului Sinod vor fi convocați; de asemenea, vor fi invitați și Intâistătorii sau delegații Sinoadelor Bisericii vecine Ortodoxe surori: Bulgară și Sîrbă.

6. Tem. nr. 4499/1955. Ceremonialul pentru canonizarea solemnă a Sfântului Iosif cel Nou de la Partoș.

După citirea procesului verbal din 17 mai 1955, încheiat de Comisiunea sinodală specială, pentru pregătirea proiectului de ceremonial a canonizării Sfinților romîni, întregită cu delegații Sf. Arhiepiscopii a Timișoarei, Sinodul Permanent hotărăște următoarele:

1. Se aprobă proiectul de ceremonial prezentat de Comisiune, în legătură cu canonizarea solemnă a Sf. Iosif cel Nou de la Partoș.

2. Solemnitățile de canonizare vor avea loc la Partoș în zilele de 6, 7 și 8 august 1955, cu participarea membrilor Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne și a reprezentanților Bisericii Ortodoxe vecine surori din Bulgaria și Jugoslavia.

3. Se aprobă propunerile cuprinse în procesul verbal prezentat de Comisia sinodală specială, în legătură cu măsurile pregătitoare în vederea actului de canonizare a Sf. Iosif.

7. Tem. nr. 4.943/1955. Pensionarea pentru limită de vîrstă a membrilor Corpului didactic din școlile de învățămînt teologic.

Deliberînd asupra acestei chestiuni, Sinodul Permanent hotărăște:

Eliberarea din funcție a membrilor Corpului Didactic din școlile teologice de toate gradele, care împlinesc vîrsta de 60 ani, se va face nominal, după ce se va cunoaște răspunsul cerut acestor școli.

8. Tem. nr. 4.536/1955. Situația Comunităților Ortodoxe Romîne din Jugoslavia.

Citindu-se referatul în această chestiune, prin care se expune pe larg situația și nevoile religioase ale credincioșilor romîni din Jugoslavia, Sinodul Permanent hotărăște:

1. Să se facă demersuri prin Ministerul Cultelor pentru obținerea unor date amănunțite asupra comunităților ortodoxe romîne din Jugoslavia și asupra nevoilor lor.

După reluarea și normalizarea raporturilor dintre Republica Populară Romînă și Republica Federativă Jugoslavia, este firesc să se producă o reluare a raporturilor dintre cele două Biserici surori, aceasta concretizîndu-se prin vizite reciproce între Intâistătorii lor, sau reprezentanții acestora, prin schimb de cărți și reviste cu conținut religios, etc.

3. Să se dea urmare cererilor insistente venite din Jugoslavia de a li se trimite, pe lîngă reviste, și cărți de ritual pentru nevoile parohiilor ortodoxe romîne.

4. Să se facă demersurile necesare ca în Jugoslavia să ia ființă un Vicariat Ortodox romîn, pendinte de Arhiepiscopia Timișoarei și Caransebeșului, în jurul căruia să se organizeze toate potopopiatele existente și toate parohiile ortodoxe romîne din întreaga Jugoslavia, prin analogie cu Vicariatul sîrbesc din Timișoara, subvenționat și în prezent de Statul Romîn prin Ministerul Cultelor.

5. Pînă la înființarea Vicariatului, legătura cu credincioșii romîni din Timoc și cu cei din sudul Jugoslavei, să se țină prin titularii celor trei potopopiate romînești din Banatul sîrbesc, cu care, în prezent, avem legături.

9. Tem. nr. 4.301/1955. Darea de seamă a Centrului Eparhial ortodox romîn din Gyula — Ungaria.

Se prezintă darea de seamă a Centrului Eparhial ortodox romîn din Gyula — Ungaria, pe anul 1954, în care se expune activitatea eparhială sub toate aspectele. Sinodul Permanent hotărăște următoarele:

1. Se ia act cu mulțumire de către Sf. Sinod de activitatea rodnică a Centrului Eparhial ortodox romîn din Gyula și se exprimă mulțumiri conducătorilor acestui centru, în frunte cu P. C. Vicar Mîndruțoiu.

2. Avînd în vedere disensiunile semnalate, ca și nevoile de îndrumare a clerului, de pregătirea și orientarea slujitorilor pentru toate parohiile ce devin vacante, Sf. Sinod va reexamina problema organizării Eparhiei, în frunte cu un episcop.

3. Preotul Mladen Luțiu, de la parohia Magyiaresanzd va primi un avertisment prin Eparhia Aradului, că — în caz de stăruință în indisciplină față de autoritatea bisericească superioară — va fi pasibil de măsuri disciplinare.

4. În legătură cu situația preotului Toma Ungureanu, de la parohia din Buda-
pesta, se vor cere Centrului Eparhial lămuriri, de ce nu figurează pe lista parohiilor
din raportul primit și ce măsuri înțelege să ia pentru restabilirea completă a legă-
turilor normale cu acest preot, care după informația centrului Eparhial — a început
să dea semne de îndreptare.

5. Să se ceară Centrului Eparhial din Gyula sau Eparhiei Aradului să tri-
mită legiuirile bisericești după care acest centru Eparhial se conduce și anume: Sta-
tutul șagunian în vigoare și Regulamentele votate de către Corporațiile legislative
bisericești din Ungaria și Transilvania, pînă în anul 1920.

6. Să se trimită gratuit de Sf. Patriarhie, cărțile de cult solicitate, al căror
cost e de 5.897,50 lei și anume; 10 Evanghelii, 10 Liturghiere, 10 Biblii și 200 Cărți
de rugăciune.

10. Tem. nr. 3.002/1955. Referatul P. C. Inspector Zaharia Bilbie, în legătură
cu viața duhovnicească în mînăstiri.

Sinodul Permanent constată că propunerile cuprinse în referatul de mai sus,
în legătură cu viața duhovnicească în mînăstiri, au fost rezolvate de Sf. Sinod Plenar,
în ședința sa din 13 aprilie 1955.

Referatul P. C. Inspector Zaharia Bilbie se conexează la temeiul nr. 3.002/1955,
rezolvat în întregime de Comisiunea a IV-a în ședința Sf. Sinod din 13 aprilie 1955.

11. Tem. nr. 1.068, 3.281, 3.283, 3.285, 3.286, 3.291, 3.292, 3.293, 3.294, 4.555,
4.556/1955.

Rapoarte — dări de seamă de activitatea II. PP. SS. și PP. SS. Chiriarhi pe
anul 1954.

Potrivit dispozițiilor art. 90, lit. h din Statut, II. PP. SS. și PP. SS. membri,
cu excepția I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului și P. S. Episcop Andrei al Ara-
dului, au înaintat dările de seamă asupra activității pe care au desfășurat-o în Epar-
hiile respective, în cursul anului 1954.

Din aceste rapoarte se desprinde o activitate tot mai intensă și mai rodnică,
desfășurată de II. PP. SS. și PP. SS. Chiriarhi în toate sectoarele vieții bisericești
din Eparhiile lor; se arată sprijinul preoțimii dat Chiriarhilor lor și participarea cle-
rului alături de Chiriarhii lor în mișcarea pentru apărarea păcii din țara noastră.

Sinodul Permanent ia act de rapoartele — dări de seamă și aduce mulțumiri
II. PP. SS. și PP. SS. membri ai Sfîntului Sinod, pentru activitatea rodnică desfă-
șurată în cursul anului 1954.

12. Tem. nr. 2434, 3112 și 4106/1955. Chestiunea încasării debitelor din contri-
buții și abonamente la revistele Patriarhiei Romîne.

Din adresele aflate la dosar se constată că Administrația Patriarhală a acordat
unor parohii și mînăstiri din cuprinsul Eparhiilor: Sibiului, Clujului și Oradiei, aju-
toare, din debitele restante ale parohiilor din Eparhiile în cauză către Sf. Patriarhie
și că Eparhiile n-au onorat plata subvențiilor către parohiile ajutate și nici n-au luat
măsurile pentru încasarea acestor debite de la parohiile debitoare.

Sinodul Permanent ia act cu aprobare de măsurile luate pînă în prezent de
Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, pentru lichidarea acestor debite, prin acor-
dare de ajutoare către parohii.

Eparhiile în cauză sînt obligate să încaseze debitele de la parohiile care nu
au achitat contribuția și costul abonamentelor primite.

În cazul cînd Eparhiile susamintite nu vor depune străduințe pentru încasarea
debitelor, parohiile care au primit aprobare de subvenții de la Administrația Pa-
triarhală în aceste condițiuni au dreptul prin Consiliile Parohiale, să ceară Eparhiilor
achitarea sumelor convenite, prin Banca de Stat, sau direct Băncii de Stat din contul
Eparhiilor lor.

Epuizîndu-se ordinea de zi, Inalt Prea Sfințitul Președinte declară ședința
închisă.

PREȘEDINTE,
† JUSTINIAN

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÎNE

MEMBRI:

† SEBASTIAN, Mitropolitul Moldovei și Sucevei.
† FIRMILIAN, Mitropolitul Olteniei.
† VASILE, Mitropolitul Banatului.

Secretar,
ANTIM TIRGOVIȘTEANU
Vicar Patriarhal

